

İZNİK / NİKAİA YÖNETİM PLANI

دکله قاشی

İZNİK /NIKAIA/NICAEA YÖNETİM PLANI (2022-2027)

HAZIRLAYAN

KULELİ
MİMARLIK . MÜŞAVİRLİK

Proje Koordinatörü

Ayşe Esin KULELİ – Doç. Dr. Mimar

Proje Koordinatör Yardımcısı

Mehmet GÜRKAN - Şehir Plancısı

Proje Ekibi Üyeleri / Danışmanlar

Bilge BEKTAŞ Y. Şehir Plancısı
Beyza MİRZA ŞEFKATLİOĞLU Mimar

Prof. Dr. Demet ULUSOY BİNAN Mimar / Öğretim Üyesi

Doç. Dr. Hüseyin Sami ÖZTÜRK Arkeolog / Öğretim Üyesi

Prof. Dr. Bülent ŞENAY İlahiyat / Öğretim Üyesi

Dr. Öğr. Üyesi Şahin KILIÇ Sanat Tarihçisi / Öğretim Üyesi

Dr. Öğr. Üyesi Doğan YAVAŞ Sanat Tarihçisi / Öğretim Üyesi

YETKİLİ İDARE

Fen İşleri Dairesi Başkanlığı, Daire Başkanı

Hakan BEBEK

Fen İşleri Dairesi Başkanlığı, Tarihi Kültürel Miras Şube Müdürü

Ali ALTINOĞLU

İznik Alan Başkanı

Doç. Dr. Şehnaz ERASLAN ALICIGÜZEL

İznik Alan Başkanlığı Çalışma Ekibi

Bayram AKDAĞ Uzman Arkeolog

Birben DURMAÇALIŞ Rest..Uzmanı Yüksek Mimar

Seda BAL Yüksek Sanat Tarihçisi

Mehmet Zeki PESTİL Yüksek Mimar

Recep PEKER Kültürel Miras Sorumlusu

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	I
HARİTALAR LİSTESİ.....	III
FOTOĞRAFLAR LİSTESİ	III
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	V
TABLolar LİSTESİ.....	V
KISALTMALAR LİSTESİ	VII
SUNUM	VIII
SUNUM	IX
ÖNSÖZ.....	X

1. GİRİŞ.....	1
1.1. Yönetim Planının Gerekçesi.....	1
1.2. Yönetim Planı Hazırlık Süreci	2
1.3. Yönetim Planının Amacı ve Kapsamı.....	10
2. YÖNETİM ALANININ TANIMLANMASI.....	12
2.1. İznik'in Tarihi, Sosyal ve Mekânsal Gelişimi	12
2.2. İznik'in Üstün Evrensel Değer Nitelikleri.....	25
2.3. Yönetim Alanının Sınırları.....	27
ALAN A – İznik Tarihi Kent Merkezi:.....	28
ALAN-B Hisardere Nekropol Alanı	30
ALAN-C Hipoje Mezar Odası	30
ALAN-D Dikilitaş Mezar Anıtı (Obelisk).....	31
2.4. Yönetim Alanının Konumu	32
2.5. Alanın Değerleri	34
2.5.1. Alanın Somut Kültürel Değerleri.....	34
2.5.2. Somut Olmayan Kültürel Mirasıyla İznik.....	91
2.5.3. Alanın Doğal Değerleri.....	97
2.6. Alanın Fiziksel ve Çevresel Özellikleri	98
2.7. Alanın Sosyal ve Ekonomik Yapısı	102
2.7.1. İznik İlçesi Nüfusunun Mekânsal Dağılımı	106
2.7.2. İznik İlçesi İşgücü Yapısı ve Sosyal Yapı Özellikleri	107
2.7.3. Ekonomik Yapı	112
2.8. İznik'te Güvenlik ve Temel Riskler	126
3. ALANIN YÖNETİM SİSTEMİ	128
3.1. Kurumsal Çerçeve.....	128

3.1.1.	İdari Sınırlar	128
3.1.2.	Mülkiyet Yapısı	129
3.1.3.	Alanda Faaliyet Gösteren Kurumların Görev ve Sorumlulukları	131
3.1.4.	İnsan Kaynakları	136
3.2.	Kültürel ve Doğal Mirasın Korunması için Yasal Çerçeve	143
3.2.1.	Kültürel ve Doğal Mirasın Uluslararası Düzeyde Korunması (Uluslararası Sözleşmeler)	144
3.2.2.	Kültürel ve Doğal Mirasın Ulusal Düzeyde Korunması (Kanunlar, Yönetmelikler, İlke Kararları)	145
3.2.3.	Kültürel Mirasın Yerel Düzeyde Korunması	148
3.3.	Finansal Kaynaklar	148
3.3.1.	Uluslararası Finansal Kaynaklar	149
3.3.2.	Kamu Finansal Kaynakları (Ulusal/Bölgesel/Yerel Düzeylerde)	150
3.3.3.	Diğer Finansal Kaynaklar	151
3.4.	Alandaki Mevcut Koruma ve Planlama Çalışmaları	152
3.4.1.	Koruma Kurulu Kararları ve Uygulaması	152
3.4.2.	Yürürlükteki Planlar ve Projeler	156
3.4.3.	Altyapı Projeleri	179
3.4.4.	Sempozyum, Çalıştay, Uluslararası-Ulusal Tanınırlık ve Yayın Çalışmaları	180
4.	PAYDAŞLARIN BELİRLENMESİ VE ANALİZİ	191
5.	GZFT ANALİZİ	199
6.	İZNİK YÖNETİM PLANI VİZYON, AMAÇ VE POLİTİKALARI	203
7.	YÖNETİM PLANI HEDEFLERİ VE EYLEMLERİ	205
T1.	YÖNETİM ve EŞGÜDÜM	207
T2.	KORUMA	213
T3.	MEKÂNSAL KALİTE	226
T4.	SOSYAL ve EKONOMİK GELİŞİM	231
T5.	TANITIM ve ZİYARETÇİ YÖNETİMİ	240
T6.	EĞİTİM VE BİLİNÇLENDİRME	248
T7.	GÜVENLİK, AFET, ACİL DURUM	253
T8.	ERİŞİLEBİLİRLİK	257
8.	PROJELER VE BÜTÇE PLANLAMASI	261
9.	UYGULAMA, İZLEME, DEĞERLENDİRME VE GÜNCELLEME SÜRECİ	282
9.1.	Uygulama, İzleme, Değerlendirme ve Güncelleme Süreçleri	282
9.2.	İzleme ve Değerlendirme Süreçlerinde Yer Alacak Taraflara Yönelik Kapasite Geliştirme ve Eğitim Programları	285
KAYNAKÇA	287	
<u>İNTERNET KAYNAKLARI</u>	295	
EKLER:	295	

HARİTALAR LİSTESİ

Harita 1. İznik Yönetim Alanı Sınırı	6
Harita 2. İznik Yönetim Alanı sınırları.....	27
Harita 3. İznik Tarihi Kent Merkezi Yönetim Alanı (Alan-A).....	29
Harita 4. Hisardere Nekropol Alanı (Alan-B)	30
Harita 5. Hipoje Nekropol Alanı (Alan-C).....	31
Harita 6. Dikilitaş Mezar Anıtı Alanı (Alan-D)	31
Harita 7. Dünya üzerindeki Konumu.....	32
Harita 8. Türkiye'deki konumu.....	33
Harita 9. İznik'in Marmara Bölgesi'ndeki konumu	33
Harita 10. Tarihi Kent Merkezi ve Tampon Bölgesinde Tescilli Anıtsal Yapılar	35
Harita 11. İznik Gölü Ulusal Öne Haiz Sulak Alan Sınırı.....	97
Harita 12. Çevre yolu ve diğer bağlantı yolları	100
Harita 13. İznik Ultra Maratonu 160K	120
Harita 14. Orhangazi Ultra Maratonu 90K.....	121
Harita 15. Narlıca Dağ Maratonu 55K	121
Harita 16. Göllüce Patika Koşusu 35K.....	121
Harita 17. Derbent Patika Koşusu 20K,	122
Harita 18. Türkiye Deprem Tehlike Haritası.....	126
Harita 19. Bursa İli, idari sınırları	128
Harita 20. İznik Merkez Mahalleleri sınırları)	129
Harita 21. Mülkiyet Analizi.....	130
Harita 22. İznik Tarihi Kent Merkezi çevresi sit alanları	154
Harita 23. İznik Yönetim Alanları ve Yakın Çevresi Sit Alanları.....	155
Harita 24. Bölge Planı Mekansal Gelişme Kararları	159
Harita 25. 1/100.000 ölçekli Bursa Çevre Düzeni Planı.....	161
Harita 26. 1/25.000 ölçekli İznik Gölü Nazım İmar Planı.....	162
Harita 27. 1/25.000 ölçekli İznik Gölü Nazım İmar Planı – İznik ve Yakın Çevresi.....	163
Harita 28. Koruma Amaçlı İmar Planı, Göl Kapı kıyı bandı, doğal sit alanı	169
Harita 29. İznik Suriçi Yerleşim Bölgesi (Kentsel Sit Alanı ve I.II.III. Derece Arkeolojik Sit Alanı) 1/1000 Ölçekli Koruma Amaçlı Uygulama İmar Planı	170
Harita 30. Sur dışı 1/1000 Ölçekli Uygulama İmar Planı.....	172

FOTOĞRAFLAR LİSTESİ

Fotoğraf 1. Uzman Atölyeleri	3
Fotoğraf 2. Paydaş bilgilendirme toplantıları.....	3
Fotoğraf 3. İznik Yönetim Alanı Sınırları Koordinasyon Toplantısı	4
Fotoğraf 4. Odak Grup Toplantıları.....	7
Fotoğraf 5. Arama Toplantısı	8
Fotoğraf 6. İznik Surları Panoramik Fotoğrafı	37
Fotoğraf 7. İznik Surlarının İstanbul Kapı yönünden havadan fotoğrafı	38
Fotoğraf 8. İstanbul Kapı	39
Fotoğraf 9. Lefke Kapı	40
Fotoğraf 10. Lefke Kapı	40
Fotoğraf 11. İznik Roma Tiyatrosu hava fotoğrafı	46
Fotoğraf 12. İznik Sualtı Bazilikası	47

Fotoğraf 13. Sualtı Bazilikası ve kent yerleşimi	48
Fotoğraf 14. Diakonikon odasında yer alan devşirme malzemeler ile oluşturulan lahit.	49
Fotoğraf 15. Bazilikal Kilise'nin pastaphoria odaları.	49
Fotoğraf 16. Bazilika Araştırma Çalışması Fotoğrafı	50
Fotoğraf 17. İznik Sualtı Bazilikası	50
Fotoğraf 18. Bazilika Araştırma Çalışması	51
Fotoğraf 19. Ayasofya Orhan Camii'nin güney ve doğu cephelerinin görünümü	54
Fotoğraf 20. Hagia Sophia Kilisesinin orta nef ve apsis bölümünün görünümü	54
Fotoğraf 21. Hacı Özbek Camii batı ve kuzey cephelerinin görünümü	55
Fotoğraf 22. Yıkılmadan önce Hacı Özbek Camii son cemaat yeri ve kitabesi	56
Fotoğraf 23. Süleyman Paşa Medresesi.....	57
Fotoğraf 24. Süleyman Paşa Medresesi (Bursa Büyükşehir Belediyesi)	58
Fotoğraf 25. Nilüfer Hatun İmaretı	58
Fotoğraf 26. İznik Yeşil Camisinin kuzey yönden görünümü, son cemaat yeri.....	61
Fotoğraf 27. İznik Yeşil Camii.....	62
Fotoğraf 28. İznik Yeşil Camii harim bölümü	63
Fotoğraf 29. Mahmut Çelebi Camii.....	64
Fotoğraf 30. Mahmut Çelebi Camii harim bölümü, mihrap, pencereler ve bezemeler, Türk üçgenlerinin görünümü.....	65
Fotoğraf 31. Çini Fırınları Kazı Alanı.....	66
Fotoğraf 32. Çini Fırınları Kazı Alanı.....	70
Fotoğraf 33.. İznik Çini Fırınları Kazısı, Bizans Dönemi, Sgrafito Teknikli Buluntular.....	70
Fotoğraf 34. İznik Çini Fırınları Kazısı, Osmanlı Dönemi, Haliç İşi Olarak Tanınan Teknikte Ayaklı Tabak	71
Fotoğraf 35. İznik Çini Fırınları Kazısı, Osmanlı Dönemi, Rodos İşi Olarak Tanınan Teknikten Çini Levha	71
Fotoğraf 36. Eşrefzade Camii ve Haziresi.....	72
Fotoğraf 37. Eşrefzade Camii Minaresinin Eski ve Yeni Fotoğrafı	73
Fotoğraf 38. Eşrefzade Camii ve Haziresi.....	73
Fotoğraf 39. Hisardere Nekropolü.....	84
Fotoğraf 40. Cennet Bahçesi bezemeleriyle süslü, boyalı Terrakotta Plaka Çatılı Oda Mezar.....	85
Fotoğraf 41. Hisardere Nekropolü, Sidemara tipi lahit	85
Fotoğraf 42. Dokimeion üretimi sütunlu lahit kategorisinde değerlendirilen "Sidemara Tipi Lahit" ...	86
Fotoğraf 43. Antigonos Lahiti/Tabula Ansatalı Lahit	86
Fotoğraf 44. Terrakotta Plaka Çatılı oda Mezar 1	87
Fotoğraf 45. Elbeyli Hipojesi (Yeraltı Mezarı)	88
Fotoğraf 46. Mezar Anıtı/ Obelisk	89
Fotoğraf 47. Mezar Anıtı/ Obelisk	90
Fotoğraf 48. İznik Çinisi	91
Fotoğraf 49. Aşı Gülü Oyası/ Müşküle	93
Fotoğraf 50. Ahşap Fıçı Ustası İsmail Alkış	94
Fotoğraf 51. Yayın Şiş ve Yayın Tava	95
Fotoğraf 52. Göllüce/İznik	96
Fotoğraf 53. Uluslararası UNESCO Dünya Mirası Olma Yolunda İznik/Nikaia Sempozyumu.....	181
Fotoğraf 54. Bursaspor – Fenerbahçe futbol maçında İznik'in tanıtım etkinliği	184
Fotoğraf 55. Eğitim ve Tanıtım Etkinlikleri.....	185
Fotoğraf 56. Bursa Türk Dünyası Kültür Başkenti - 2022 toplantıları.....	185
Fotoğraf 57. UNESCO Yaratıcı Şehirler Ağı Toplantıları	186
Fotoğraf 58. 2022 Dünya Göçebe Oyunları- İznik organizasyon hazırlıkları	186

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. İznik Tarihi Kent Merkezi ve Yakın Çevresinde Doğal ve Yapılı Çevrenin Değişimi	24
Şekil 2. İznik planı.....	34
Şekil 3. İstanbul Kapı'nın Planı.....	38
Şekil 4. Lefke Kapının Planı	41
Şekil 5. Lefke Kapısı, ön sur duvarı kapısı gravürü	41
Şekil 6. Yenişehir Kapının Planı	41
Şekil 7. Göl Kapı ve Güney Göl (Tiyatro) Kapısı Planları	42
Şekil 8. Tiyatro caveası üzerine yapılmış kilise	46
Şekil 9. Ayasofya Orhan Camisinin planı	53
Şekil 10. Hacı Özbek Caminin Planı.....	55
Şekil 11. Süleyman Paşa Medresesi Planı.....	58
Şekil 12. Nilüfer Hatun İmaretinin Planı.....	59
Şekil 13. Yeşil caminin planı	60
Şekil 14. Mahmut Çelebi Camisinin Planı	65
Şekil 15. İznik Suriçi Ulaşım Şeması	99
Şekil 16. Tarihi İznik Kıyı Bandı Kentsel Tasarım Projesi Planları	174
Şekil 17. Kılıçaslan Caddesi Yayalaştırma Projesi	175
Şekil 18. İznik Çini ve Seramik Sempozyumu afiş ve broşürü	182
Şekil 19. "Archaeology Magazine" Dergisinde İznik Sualtı Bazilikası	183
Şekil 20. "Mysteries from Above" Programı için çekilen İznik Sualtı Bazilikası Belgeseli.....	183
Şekil 21. İznik Ekinoks Festivali afişi.....	184

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Nikaia'nın Kronolojik Cetveli.....	22
Tablo 2. Yönetim Alanların Koordinatları ve Büyüklükleri	32
Tablo 3. Nazım İmar Planı Alan Kullanımı	101
Tablo 4. İznik İlçesi Mahalleri Nüfus Bilgisi.....	103
Tablo 5. İznik İlçesi Nüfus Değişimi	103
Tablo 6. İznik İlçesi Nüfusun Yaş Gruplarına Göre Dağılımı	104
Tablo 7. İznik İlçesi Nüfusunun Yaş Gruplarına Göre Eğitim Durumu.....	105
Tablo 8. İznik İlçesi 15 Yaş üstü Nüfusun Medeni Durumu.....	106
Tablo 9. İznik İlçesi İlkokul, Ortaokul ve Lise Genel Bilgileri.....	108
Tablo 10. İznik İlçesi Liseleri İstatistikleri.....	109
Tablo 11. İznik İlçesi Bağlı Kurum İstatistikleri.....	110
Tablo 12. İznik Meslek Yüksekokulu Bünyesindeki Programlar.....	111
Tablo 13. İznik İlçesi Sağlık Kurumları	112
Tablo 14. İl Bazında Kişi Başına Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (ilk 10 il).....	112
Tablo 15. İznik İlçesi Yüzölçümü ve Arazi Dağılımı	113
Tablo 16. Tarım Alanlarına İlişkin Bilgiler.....	114
Tablo 17. İznik İlçesi Mahalleleri Tarımsal Üretim Değerleri.....	115
Tablo 18. İznik İlçesi'nde Belediye Belgeli Konaklama Tesisleri İstatistikleri.....	119
Tablo 19. Sanayi Sitesi Bilgileri.....	123
Tablo 20. İznik İlçesi Tarımsal Sanayi Mevcut Durum	124
Tablo 21. İnsan Kaynakları	137
Tablo 22. Koruma Amaçlı Uygulama İmar Planında kullanım alanları dağılımı	168

Tablo 23. Kurumlarca gerçekleştirilmiş olan proje ve uygulama çalışmaları	176
Tablo 24. İznik Yönetim Planı Hazırlık Çalışmasında Yürütülen Katılımlı Toplantılar	192
Tablo 25. Paydaş Analizi.....	195
Tablo 26. GZFT Analizi Sonuçları.....	199
Tablo 27. Yönerim Planı Hedef ve Eylemleri	206
Tablo 28. Yönetim ve Eşgüdüm Politika, Hedef ve Eylemleri	209
Tablo 29. Koruma Politika, Hedef ve Eylemleri	216
Tablo 30. Mekansal Kalite Politika, Hedef ve Eylemleri	228
Tablo 31. Ekonomik ve Sosyal Gelişim Politika, Hedef ve Eylemleri	233
Tablo 32. Tanıtım ve Ziyaretçi Yönetimi Politika, Hedef ve Eylemleri	242
Tablo 33. Eğitim ve Bilinçlendirme Politika, Hedef ve Eylemleri	250
Tablo 34. Güvenlik, Afet, Acil Durum Politika, Hedef ve Eylemleri	254
Tablo 35. Erişilebilirlik Politika, Hedef ve Eylemleri.....	258
Tablo 36. Kısaltmalar	260
Tablo 37. Projeler Listesi	261
Tablo 38. Tablo 38. Gerçekleştirme Sürelerine (Kısa, Orta, Uzun) Göre Eylemler Özeti.....	296
Tablo 39. Bursa İli, İznik İlçesi, Suriçi Tescil Listesi	307

KISALTMALAR LİSTESİ

KISALTMALAR			
Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü	AEGM	İzmit Belediyesi	İB
Arkeologlar Derneği Bursa Şubesi	ADB	İzmit Esnaf ve Sanatkarlar Odası	İESO
Bursa Büyükşehir Belediyesi	BBB	İzmit Çini Derneği	İÇD
Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı	BEBKA	İzmit Kaymakamlığı	İK
Bursa İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü	AFAD	İzmit İlçe Emniyet Müdürlüğü	İEM
Bursa İl Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Müdürlüğü	ÇŞİDM	İzmit İlçe Jandarma Komutanlığı	İJK
Bursa Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü	GSİM	İzmit İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü	İMEM
Bursa İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü	KTM	İzmit İlçe Sağlık Müdürlüğü	İİSM
Bursa İl Millî Eğitim Müdürlüğü	BMEM	İzmit Müze Müdürlüğü	İMM
Bursa İl Tarım ve Orman Müdürlüğü	BTOM	İzmit Gölü Sualtı Bazilikası Kazı Başkanlığı	SABKB
Bursa İl Ticaret Müdürlüğü	BİTM	İzmit Ticaret ve Sanayi Odası	İTSO
Bursa Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü	BKVKBK	İzmit Meslek Yüksek Okulu	MYO
Bursa Orman Bölge Müdürlüğü	BOBM	Kültür ve Turizm Bakanlığı	KTB
Bursa Müftülüğü	BUMÜ	Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü	KVMGM
Bursa Restorasyon ve Konservasyon. Bölge Laboratuvarı Müdürlüğü	BRKBLM	Koruma, Uygulama ve Denetim Bürosu	KUDEB
Bursa Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü	BRAM	Meslek Odaları	MO
Bursa Turist Rehberleri Odası	BURO	Millî Eğitim Bakanlığı	MEB
Bursa Uludağ Üniversitesi	UÜNV	Roma Tiyatrosu Kazı Başkanlığı	RTKB
Bursa Vakıflar Bölge Müdürlüğü	VBM	Sivil Toplum Kuruluşları	STK
Bursa Valiliği Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı	YİKOB	Tanıtma Genel Müdürlüğü	TGM
Coğrafi İşaret Denetim Komisyonu	CİDK	Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu	TKDK
Çini Fırınları Kazı Başkanlığı	ÇFKB	Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü (Doğa Koruma ve Milli Parklar Bursa Şube Müdürlüğü)	DKMP2
Devlet Su İşleri 1. Bölge Müdürlüğü	DSİ1	Türkiye Turizm Tanıtım ve Geliştirme Ajansı	TTGA
Dışişleri Bakanlığı	DB	Türkiye Seyahat Acenteleri Birliği	TÜRSAB
Güney Marmara Turistik Otelciler ve İşletmeciler Birliği	GÜMTOB	Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı	UAB
Harita Genel Komutanlığı	HGKOM	Uludağ Elektrik Dağıtım AŞ	UEDAŞ
Hisardere Nekropolü Kazı Başkanlığı	HNKB	Üniversiteler	ÜNV
İzmit Alan Başkanlığı	İAB		

SUNUM

İznic ilçemiz, evrensel mirasımızı oluşturan kültürel çeşitliliği ve zenginliği, antik dönemden başlayarak günümüze kadar kesintisiz bir şekilde yaşatmış olduğu somut ve somut olmayan kültür varlıkları, tarihi, inanç ve sosyal alanlardaki özellikleriyle medeniyetimizi şekillendiren değerlere sahiptir. Dolayısıyla, sadece bölgesinin değil dünya tarihi açısından geçmişten günümüze kadar önemli ilklerin yaşandığı, medeniyetlerin şekillendiği, tarihe mihenk taşı olarak geçen gelişmelerin vuku bulduğu ve izlerinin hala varlığını sürdürdüğü uluslararası öneme haiz bir yerleşim konumundadır.

İznic'in sahip olduğu değerlerini sürdürülebilir bir şekilde gelecek kuşaklara korunarak ve yaşatarak aktarılabilmesi amacıyla, Kültür ve Turizm Bakanlığımızın çalışmalarıyla, 2014 yılında Dünya Mirası Geçici Listesi'nde yerini almıştır. Bizler ise bu değerli görevi ileriye taşımak adına, 2016 yılından itibaren Kültür ve Turizm Bakanlığımız ile yapmış olduğumuz protokoller doğrultusunda İznic'in UNESCO Dünya Miras Listesi'ne girmesini amaçlayarak birçok çalışmalar gerçekleştirdik.

Önceliğimiz, Belediyemiz bünyesinde koordinasyon misyonunu üstlenerek; alanlarda yetki ve sorumluluk sahibi kurum ve kuruluşları, sivil toplum örgütlerini, meslek odalarını, hak sahiplerini ve uzmanları bir araya getirip geniş katılımlı toplantılar yaparak alanı paydaşlarla beraber yönetmenin fikir birliğini sağlamak olmuştur.

Varılan ortak payda sonucunda İznic'e değer veren kurum, kuruluş ve alanında uzman akademisyenlerden oluşan Danışma Kurulu üyelerinin görüş ve önerileri doğrultusunda hazırlanan "İznic Yönetim Planı" yönetici ve uygulayıcı paydaşlardan oluşan Eşgüdüm ve Denetleme Kurulu tarafından onaylanarak ilk 5 yıllık vizyon hedefleri oluşturulmuştur.

Bu çalışmalar doğrultusunda İznic için hazırlanmış olan Yönetim Planımız, ilçemizin tarihi ve kültürel değerlerinin ulusal ve uluslararası platformlarda koruma ve sürdürülebilirlik gerçeğini ön planda tutan uygulama rehberi görevi görecektir.

Bu vesileyle İznic Yönetim Planı'nın oluşturulma sürecinde tüm emeği geçenlere teşekkür ediyor, ortaya çıkan bu çalışmanın İznic ilçemiz ve Şehrimiz için hayırlı olmasını diliyorum.

Alinur AKTAŞ

Bursa Büyükşehir Belediye Başkanı

SUNUM

Geçmişı milattan önceye dayanan ve Osmanlı Döneminde “Bilginler Kenti” olarak anılan İznik, iki Ekümenik Konsili ağırlamak ve İznik Çinisi üretimi gibi Dünya ve ülkemiz kültür tarihi bakımından son derece önemli olaylara ev sahipliğı yapmış, Evliya Çelebi'nin dediğı gibi beş mevsimin yaşandığı olağanüstü özelliklere sahip bir kenttir/yerleşimdir.

20 asırdan fazla bir geçmişle beslenen İznik'te her medeniyet kendi inanç, ahlak, sanat ve felsefe anlayışı çerçevesinde şehri tanımlayıp, şekillendirmiştir. Bunu yaparken de bir öncekinden devraldığı mirasa yeni tecrübeler eklemiştir.

İznik'in UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde yer alması için gösterilen çabaların yaşadığımız dönemin şahitliğine güzel ve kalıcı bir iz olacağına inanıyorum.

Kağan Mehmet USTA

İznik Belediye Başkanı

ÖNSÖZ

İznik (Nikaea) kenti, M.Ö. 4.yüzyıldan itibaren Hellen, Roma, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı kültürlerine ev sahipliği yapmış önemli bir miras alanıdır. Kent, dünya tarihi bakımından önem taşıyan imparatorluk kültürünün oluşumu, Hristiyanlık dini yaşamını şekillendiren 1. (M.S 325) ve 7. (M.S. 787) Ekümenik konsillerde alınan kararlar, Türk İslam kültürü, sanatı, mimarisi, ve tasavvuf kökenli eğitim sisteminin oluşumu gibi birçok tarihi olaylara tanıklık etmiş olmasıyla istisnai bir öneme sahiptir.

Bu müstesna kentimizin somut kültürel değerleri arasında yer alan höyükleri, antik tiyatrosu, surları, anıtsal kapıları, kiliseleri, camileri, medresesi, hamamları, su yollarının yanı sıra Pagan, Hristiyan ve Türk-İslam inancına göre biçimlendirilen farklı tipteki mezar anıtları özgün değerlerini büyük ölçüde koruyarak günümüze kadar ulaşmıştır.

2014 yılında, Kültür ve Turizm Bakanlığımızın çalışmalarıyla Dünya Miras Geçici Listesi'ne dâhil edilen İznik'in, Dünya Miras Listesi'ne adaylığı kapsamında adaylık dosyası ve yönetim planının hazırlanması çalışmaları Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Bursa Büyükşehir Belediye Başkanlığı arasında 20.07.2018 tarihinde imzalanan protokol kapsamında başlatılmıştır. Dünya Miras Listesi adaylık dosyasının önemli bir eki olan yönetim planı, tüm paydaşlarla yaptığımız çalışmalar sonucunda 10.05.2022 tarihinde Eşgüdüm ve Denetleme Kurulu tarafından onaylanarak yürürlüğe girmiştir.

İznik yönetim planında belirlenen eylemlerin gerçekleştirilmesi ile İznik'in tüm miras değerleri ulusal ve uluslararası ilkeler doğrultusunda korunurken, alanın tanıtılması da hedeflenmektedir. Tüm bu süreçte, plana sağladıkları önemli katkılarından dolayı Danışma Kurulu üyelerimize, Eşgüdüm ve Denetleme Kurulu üyelerimize, tüm paydaş kurum, kuruluş ve sivil toplum kuruluşları ile plan hazırlama ekibine teşekkür ederiz.

İZNİK ALAN BAŞKANLIĞI

1. GİRİŞ

Geçmişini milattan önceye dayanan ve Anadolu'da kök salmış birçok medeniyetin izlerinin bulunabileceği İznik, tüm kiliseler tarafından tanınan en önemli iki Ekümenik Konsile ev sahipliği yapan, Türk-İslam tarihinin bilim, kültür ve tasavvuf felsefesinin merkezi haline gelen, dünya çapında ün kazanmış İznik Çini ve eşsiz doğal güzellikleri ile dünya ve ülkemizin kültür tarihi bakımından son derece önemli bir yerleşimdir.

İznik, sahip olduğu evrensel değerler nedeniyle Kültür ve Turizm Bakanlığınca başlatılan çalışmalar sonucunda 2014 yılında UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi'ne alınmıştır.

Günümüzde İznik'in farklı bölgelerinde yürütülen arkeolojik kazılarla birlikte koruma çalışmaları da devam etmektedir. Bursa Valiliği, İznik Kaymakamlığı, İznik Belediyesi, Bursa İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Bursa Vakıflar Bölge Müdürlüğü, İznik Müzesi Müdürlüğü, Bursa Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü, üniversitelerin ilgili bölümlerinden akademisyenler ile Bursa Büyükşehir Belediyesi başta olmak üzere ilgili yerel paydaşlar tarafından alanda koruma, belgeleme, eğitim, tanıtıma yönelik çalışmalar başlatılmış ve yerel halkın katılımının sağlandığı çok sayıda sosyal ve kültürel etkinlikler gerçekleştirilmiştir. UNESCO Dünya Miras Listesi'ne adaylık çalışmaları kapsamında Yönetim Planı çalışmaları da hız kazanmış ve Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü ile Bursa Büyükşehir Belediyesi arasında 20 Temmuz 2018 tarihinde imzalanan iş birliği protokolü kapsamında İznik Yönetim Planı hazırlanmıştır.

1.1. Yönetim Planının Gerekçesi

Alan Yönetimi Planları en genel anlamıyla "Günümüzde ve gelecekte yöneticilere, alanın korunması, planlanması ve yönetilmesi ile ilgili kurum ve kuruluşlara uygulamalarında rehberlik edecek araçlar" olarak ifade edilir. Bu yönüyle yönetim planı, "ilgili kamu kuruluşları ile sivil toplum kuruluşları arasında eşgüdümü sağlayan, bu eşgüdümü somutlaştıracak eylem ve projeleri aynı doğrultuya getiren paydaş eksenli stratejik planlar" olarak da tanımlanabilir¹.

İznik'in sahip olduğu kültürel mirasın evrensel değerlerinin korunması ve gelecek nesillere aktarımı bakımından, alanın UNESCO Dünya Miras Listesi'ne kaydı önemli bir fırsat olarak değerlendirilmektedir. İznik'in sahip olduğu arkeolojik ve kültürel önem ile tüm değerlerinin bütüncül bir yaklaşımla korunması, yaşatılması ve değerlendirilmesi adına karar alma

¹ Gülersoy & Ayrancı 2011, Ayrancı 2007

mekanizmalarını oluşturmak ve alandaki değişimi yönetmek için çerçeve niteliğinde bir yönetim planına ihtiyaç duyulmaktadır.

Bu bağlamda, “İznic Yönetim Planı” İznic’in sürdürülebilir bir yaklaşımla korunması, değerlendirilmesi, geliştirilmesi ve toplumun ihtiyaçlarına uygun olarak koruma kullanma dengesi içinde düzenlenmesi amacı ile 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu’na, 5226 sayılı, “Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ile Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun” ile getirilen ‘Ek-2’ maddesi ve bu madde çerçevesinde hazırlanarak yürürlüğe giren “Alan Yönetimi ile Anıt Eser Kurulunun Kuruluş ve Görevleri ile Yönetim Alanlarının Belirlenmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik” hükümleri doğrultusunda hazırlanmıştır.

1.2. Yönetim Planı Hazırlık Süreci

2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu’nun Ek-2. maddesi uyarınca yönetim alanları ile bunların bağlantı noktalarının korunması, değerlendirilmesi ve geliştirilmesi amacıyla Kültür ve Turizm Bakanlığı’nca yönetim planı taslağı hazırlanmakta veya hazırlattırılmaktadır.

İznic’in 2014 yılında UNESCO Dünya Mirası Geçici Listemize kaydedilmesinin ardından UNESCO Dünya Miras Listesi’ne adaylık çalışmaları kapsamında Yönetim Planı çalışmaları da hız kazanmıştır. İlgili ulusal mevzuat hükümleri doğrultusunda 2016 yılında İznic Alan Başkanı olarak Prof. Dr. Murat TAŞ atanmış ve Bursa Büyükşehir Belediyesi, Fen İşleri Dairesi Başkanlığına bağlı Tarihi Kültürel Miras Şube Müdürlüğü bünyesinde, alanında uzman personelden oluşan Alan Başkanlığı Çalışma Ekibi kurulmuştur. Alan Başkanının görev süresinin dolmasının ardından Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın 18.08.2021 tarih ve E.1629049 sayılı Makam Oluru ile Doç. Dr. Şehnaz ERASLAN ALICIGÜZEL “İznic Alan Başkanı” olarak atanmıştır.

20 Temmuz 2018 tarihinde Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü ile Bursa Büyükşehir Belediye Başkanlığı arasında İznic Yönetim Planı ve UNESCO Dünya Miras Listesi Adaylık Dosyası Hazırlama Sürecine İlişkin İş Birliği Protokolü imzalanmıştır.

Protokol’ün imzalanması öncesinde başlatılan çalışmalar sürecinde 2016-2017 yıllarında sanat tarihi, dinler tarihi, arkeoloji, mimarlık, ziraat, peyzaj, çevre ve çinicilik dallarında uzmanların katılımlarıyla 1., 2. ve 3. Uzmanlar Atölyeleri gerçekleştirilmiştir. Ayrıca paydaş

kurumlardan, yönetim planı ve adaylık dosyası çalışmalarının mevcut durum analizlerine altlık oluşturacak, verilerin toplanmasına devam edilmiştir.

Fotoğraf 1. Uzman Atölyeleri

İş Birliği Protokol'ünün imzalanmasından sonra yerel halk ile tüm paydaş kurum/kuruluşların, bugüne kadar yapılmış olan ve yapılacak olan çalışmalarla ilgili, bilgi edinebilmeleri amacıyla 15 Kasım 2018 tarihinde bilgilendirme toplantısı gerçekleştirilmiş ve ardından yönetim alanı sınırlarının tespit edilmesine yönelik çalışmalara başlanmıştır.

Fotoğraf 2. Paydaş bilgilendirme toplantıları

“Alan Yönetimi” ile ilgili yönetmeliğin dördüncü maddesindeki “Tanımlar” başlığının altında "Yönetim alanı" tanımı yapılmıştır. Bu tanıma göre yönetim alanı, sit alanları, ören yerleri, tescilli taşınmaz kültür varlıkları ve etkileşim-geçiş sahalarının doğal bütünlüğü içerisinde etkin bir şekilde korunması, yaşatılması, değerlendirilmesi, belli bir vizyon ve tema etrafında geliştirilmesi, toplumun kültürel ve eğitsel ihtiyaçlarıyla buluşturulması amacıyla, plânlama ve koruma konusunda yetkili merkezî ve yerel idareler ile sivil toplum kuruluşları arasında eşgüdümü sağlamak için oluşturulan ve sınırları ilgili idarelerin görüşleri alınarak Bakanlıkça belirlenen yerler olarak tanımlanmaktadır.

Bu doğrultuda, 19-21 Aralık 2018 tarihlerinde İznik'te Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü uzmanları, İznik Alan Başkanlığı, akademisyenler ve ilgili kurumların yetkilileri ile yerinde inceleme ve arazi çalışmaları gerçekleştirilerek alan hakkında ön değerlendirme yapılmıştır. Bu ön değerlendirmelerin ardından alanın sınırlarını belirlemek ve görüşlerini almak üzere konusunda uzman akademisyenler, paydaş kurum/kuruluşlar, sivil toplum örgütleri, yerel halkın katılımıyla “Koordinasyon Toplantısı” ve uzman toplantıları düzenlenmiştir.

Fotoğraf 3. İznik Yönetim Alanı Sınırları Koordinasyon Toplantısı

Söz konusu toplantılarda, alanın Dünya Miras Listesine aday olması sebebiyle sınırlarının alanın üstün evrensel değerine göre belirlenmesinin önemi vurgulanmıştır. Ayrıca İznik'in Üstün Evrensel Değer nitelikleri belirlenmeye çalışılmış ve tematik bir değerlendirme yapılmıştır.

Toplantılarda genel olarak;

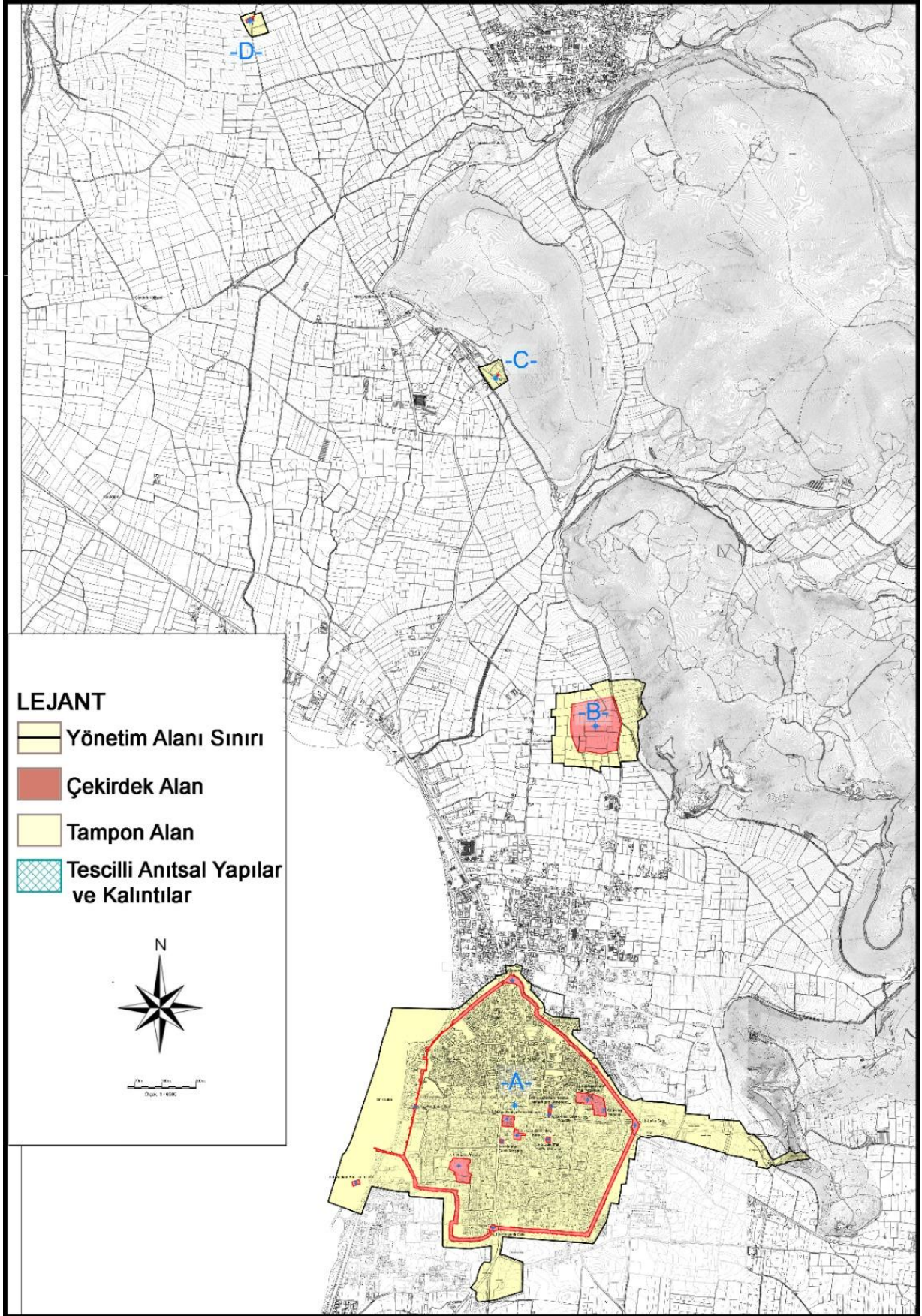
- İznik'in Türk –İslam ve Hıristiyan dini mimarilerinin istisnai örneklerine sahip olduğu,
- Pagan, Hıristiyanlık ve Türk –İslam gibi çeşitli inanç sistemlerine sahip toplumların istisnai mezar mimarisi geleneklerinin günümüzde de özgünlüğünü koruyarak izlenebilir olduğu,
- Bizans ve Osmanlı medeniyetlerinin, politik, ekonomik, kültürel ve sanatsal etkileşiminin mekânsal izlerinin görüldüğü,
- Roma Dönemi'nde imparatorların tanrılaştırıldığı “İmparatorluk Kültü”ne sahip olduğu,
- Bizans Dönemi'nde Hıristiyanlık inancını şekillendiren I. ve VII. Konsillerin düzenlendiği,

- Osmanlı Dönemi'nde Türk-İslam tarihinin bilim, kültür ve tasavvuf felsefesinin merkezi haline geldiği,
- Farklı medeniyetlerin çini üretim merkezi olduğu dile getirilmiştir.

İznik'in üstün evrensel değerlerine katkı sağlayan unsurları somut verilerle desteklemesi sebebiyle A (Tarihi Kent Merkezi), B (Hisardere Nekropol Alanı), C (Hipoje Yeraltı Mezarı) ve D (Dikilitaş/Obelisk Mezar Anıtı) olarak nitelendirilen alanların "Dünya Miras Alanı", bu alanları çevreleyen ve alanla görsel ilişki içinde yer alan diğer bölgelerin de tampon bölge olarak değerlendirilmesinin uygun olacağı kanaatine varılmıştır. Söz konusu sınırların onay aşamasında ilgili yönetmeliğin 6. maddesinin (b) fıkrası gereğince Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün 21.02.2019 tarih ve E.157046 sayılı yazısı ile ilgili kurum ve kuruluşlara yönetim alanı sınırları ile ilgili görüş sorulmuştur. Gelen kurum görüşleri doğrultusunda "İznik Yönetim Alanı Sınırı" 10.04.2019 tarih ve E.312499 sayılı Bakan Oluru ile uygun bulunmuştur. (Harita 1)

Yönetim planı ve adaylık dosyasının hazırlanması için Bursa Büyükşehir Belediye Başkanlığı'nca hizmet alımı yapılarak 14 Ekim 2019 tarihinde Kuleli Mimarlık ile sözleşmeler imzalanmıştır.

Süreç içinde İznik Alan Başkanlığı'nca, çoğu paydaş niteliğinde olan birçok kurum, meslek odası, turizm ve tanıtım profesyonelleri, imar komisyonları, sivil toplum kuruluşu, üniversite, kent konseyi, kalkınma ajansları, basın ve yayın kuruluşları, öğrenciler ve gönüllülerle birlikte tanıtım, bilgilendirme, ortak proje çalışmaları, sempozyum, panel, yarışmalar ile eğitsel, sosyal ve kültürel etkinlikler de düzenlenmiştir.

Harita 1. İznik Yönetim Alanı Sınırı

Yönetim planının mevcut durum analizlerinin oluşturulmasına yönelik, saha çalışmalarının yanında paydaş katımlı toplantılar da düzenlenmiştir. Alandaki paydaşlar belirlenerek, yaklaşık 90 kişinin katılımıyla, 13-20-24-27 Aralık 2019 tarihleri arasında 9 farklı sektöre yönelik odak grup toplantısı yapılmıştır. Odak gruplarından elde edilen verilerle birlikte alana ilişkin yapılan araştırmalar sonucunda elde edilen bilgi ve dokümanlara göre ön analizler, GZFT (Güçlü- Zayıf- Fırsatlar-Tehditler) analizi, yönetim planının politika, amaç, hedef ve eylemlerine ilişkin taslaklar hazırlanmıştır. Yönetim planının 4. Bölümünde konuyla ilgili ayrıntılı bilgiler bulunmaktadır.

Fotoğraf 4. Odak Grup Toplantıları

Yukarıda tanımlanan çalışmalar, tüm paydaşları temsil eden 141 kişinin katılımıyla 12 Mart 2020 tarihinde düzenlenen “Arama Toplantısı”nda değerlendirilmiştir. Somut Kültürel Değerler, Somut Olmayan Kültürel Değerler, İnanç Değerleri ve Mekân, Doğal Değerler, Ekonomik Sektörler, Hizmetler Turizm ve Ziyaretçi Yönetimi, Sosyal Yapı ve Farkındalık, Mekânsal Planlama Ulaşım Erişilebilirlik ve Altyapı, Güvenlik Acil Durum Afet ve Risk Yönetimi başlıkları altında İznik’in Yönetim Planı’na veri sağlayacak GZFT analizi ile planın politikaları amaçları, hedefleri ve eylemlerine yönelik önemli bilgiler elde edilmiştir. Arama toplantısının sonuçlarına göre de “Taslak Yönetim Planı” oluşturulmuştur. Yapılan odak grup toplantıları ile arama toplantısındaki tartışmalar ve değerlendirmelere ilişkin raporlar ayrıca hazırlanmıştır.

Fotoğraf 5. Arama Toplantısı

Yapılan analizler ve değerlendirmeler sonucunda vizyon, ilke, amaç, politika, hedef ve eylemler belirlenerek dokuz bölümden oluşan “İzlik Yönetim Planı Taslağı” hazırlanmıştır. Yönetim planı kapsamında tanımlanan eylemlerden öncelikli olanların hayata geçirilebilmesi için yöntem, faaliyetler ve sorumlular konusunda çerçeveyi belirleyen projeler geliştirilmiş, kendi öz kaynaklarının yanı sıra, kalkınma ajansları ile uluslararası kuruluşların bütçe katkılarına alarak bu projelerin gerçekleştirilmesinden sorumlu olacak kurum ve kuruluşlar belirlenmiştir. Son olarak, planın sürdürülebilirliğini sağlamak üzere, izleme, değerlendirme, gözden geçirme ve güncelleme süreçleri açıklanmıştır. Yönetim planında tanımlanan eylemler ile birlikte projelerin de hayata geçirilebilmesi için katılım ve kurumlararası işbirliğinin önemi dikkate alınarak kurumlararası işbirliği, tecrübeli insan kaynağı, katılımcı yönetim, gönüllülük gibi unsurlar İzlik Yönetim Planının hayata geçirilmesinin en temel unsurları olarak belirlenmiştir.

Yasal mevzuata göre, yönetim planı **Danışma Kurulu** tarafından değerlendirilmekte, plan kapsamında gerekli hizmetleri sağlayan her kurumdan bir temsilcinin yer aldığı **Eşgüdüm ve Denetleme Kurulu** tarafından onaylanmaktadır. Süreç (yönetim planının hazırlanması, değerlendirilmesi, onaylanması, uygulanması, izlenmesi ve güncellenmesi), **Alan Başkanı** ile iş birliği içerisinde yürütülmektedir. Alan Başkanı, ayrıca yıllık çalışma takvimi ve denetim raporlarının hazırlanmasından sorumludur.

“Alan Başkanı”, “Danışma Kurulu” ve “Eşgüdüm ve Denetleme Kurulu”ndan oluşan yönetim yapısı Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından oluşturulmaktadır.

Yukarıda belirtilen hususlara dayanarak, Yönetim Planının değerlendirilmesi ve onayı için kurulan Danışma Kurulu Üyeleri ile Eşgüdüm ve Denetleme Kurulu Üyeleri 04.10.2021 tarih ve E.1769979 sayılı Kültür ve Turizm Bakanlığı Makam Oluru ile belirlenmiştir.

DANIŞMA KURULU ÜYELERİ

İznik Belediyesi Başkan Vekili

Bursa İl Afet ve Acil Durum Müdürü

Bursa Kültür Varlıkları Koruma Bölge Kurulu Başkanı

Bursa Büyükşehir Belediyesi Tarihi Kültürel Miras Şube Müdürü

Bursa Büyükşehir Belediyesi Turizm Tanıtma Şube Müdürü

Prof. Dr. Füsün ALİOĞLU Mimar / Öğretim üyesi

Prof. Dr. Yonca KÖSEBAY ERKAN Mimar/ Öğretim Üyesi

Prof. Dr. Demet ULUSOY BİNAN Mimar / Öğretim Üyesi

Prof. Dr. Mustafa ŞAHİN Arkeolog / Öğretim Üyesi,

Doç. Dr. Zeynep AKTÜRE Mimar / Öğretim Üyesi,

Doç. Dr. Aygün MERİÇ Arkeolog / Öğretim Üyesi,

Doç. Dr. Hüseyin Sami ÖZTÜRK Arkeolog / Öğretim Üyesi,

Doç. Dr. Ali Kazım ÖZ Mimar / Öğretim Üyesi,

Doç. Dr. Gül SAYAN ATANUR Peyzaj Mimarı / Öğretim Üyesi,

Doç. Dr. Belgin DEMİRSAR ARLI Sanat Tarihçisi / Öğretim Üyesi,

Doç. Dr. Melda ERMIŞ Sanat Tarihçisi / Öğretim Üyesi,

Doç. Dr. Nurhayat DALKIRAN Biyolog / Öğretim Üyesi,

Doç. Dr. Vedat KAÇAR Seramik Sanatçısı / Öğretim Üyesi,

Doç. Dr. Bülent ŞENAY İlahiyat Bölümü / Öğretim Üyesi,

Dr. Öğr. Üyesi Ali ALTIN Arkeolog / Öğretim Üyesi,

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet V. ÇOBANOĞLU Sanat Tarihçisi / Öğretim Üyesi,

Dr. Öğr. Üyesi Şahin KILIÇ Sanat Tarihçisi, Tarihçi / Öğretim Üyesi,

Dr. Öğr. Üyesi Doğan YAVAŞ Sanat Tarihçisi / Öğretim Üyesi,

Dr. Öğr. Üyesi Kutlu AKALIN Uluslararası İlişkiler, Tarihçi / Öğretim Üyesi,

Öğr. Gör. Müge YAKIŞIK AKBULUT Mimar

Öğr. Gör. Mehmet ARAS Metal.ve Malzeme Müh., El Sanatları

İnşaat Mühendisleri Odası Bursa Şubesi Başkanı

Şehir Plancıları Odası Bursa Şubesi Başkanı

TURSAB Güney Marmara Bölgesi Yürütme Kurulu Başkanı

Güney Marmara Turistik Otelciler ve İşletmeciler Birliği Başkanı

İznik Ticaret ve Sanayi Odası Başkanı

İznik Muhtarlar Derneği Başkanı

Raşit TUNA Şehir Plancısı

EŞGÜDÜM VE DENETLEME KURULU ÜYELERİ

Alan Başkanı (Doç. Dr. Şehnaz ERASLAN ALICIGÜZEL)

T.C. Bursa Valiliği, Vali Yardımcılığı Temsilcisi

İzmit Kaymakamlığı Temsilcisi

İzmit Belediye Başkanlığı Temsilcisi

Bursa Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürü

Bursa Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü Temsilcisi

Bursa Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürü

Bursa Çevre ve Şehircilik İl Müd. Tabiat Varlıklarını Koruma Şube Müd. Temsilcisi

İzmit Müze Müdürü

Bursa Vakıflar Bölge Müdürlüğü Temsilcisi

Bursa Büyükşehir Belediyesi Fen İşleri Dairesi Başkanı

Mimarlar Odası Bursa Şubesi Başkanı*

Aziz ELBAS / Bursa Büyükşehir Bel. Uzman / Bursa Araştırmaları Merkezi Koordinatörü*

Eşgüdüm ve Denetleme Kurulu üyelerinden (*) işaretli olanlar, Alan Yönetimi ile Anıt Eser Kurulunun Kuruluş ve Görevleri ile Yönetim Alanlarının Belirlenmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 16. maddesi gereğince, Danışma Kurulunca kendi üyeleri arasından seçilmişlerdir.

İncelenmek üzere Danışma Kurulu üyelerine gönderilen taslak yönetim planına ilişkin görüşler 27 Ocak 2022 tarihinde gerçekleştirilen Danışma Kurulu Toplantısında değerlendirilmiş olup; talep edilen revizyonların tamamlanmasının ardından Danışma Kurulu'nun da uygun görüşleriyle Eşgüdüm ve Denetleme Kurulu'na onaylanmak üzere sunulmuştur. Yapılan inceleme ve değerlendirmeler sonucunda İzmit Yönetim Planı, Eşgüdüm ve Denetleme Kurulunca 10.05.2022 tarihinde onaylanmıştır.

1.3. Yönetim Planının Amacı ve Kapsamı

Yönetim Planı, geleceğe ilişkin bir vizyonu olan, alanın korunması ve planlı gelişmesine ilişkin ana hedeflere sahip, yönetim alanları aracılığı ile sağlanan eşgüdümü somutlaştıracak projeleri aynı doğrultuya getiren paydaş eksenli bir stratejik plandır. Yönetim alanlarının önem ve değerlerinin korunmasını ve sürdürülebilirliğini sağlamak, diğer yandan kullanıcı ve ziyaretçilerin alanın önem ve değerlerini en iyi şekilde benimsemelerine aracı olmak yönetim planlarının en temel amaçlarını oluşturmaktadır.

Sorumluları, sorumlulukları tanımlayarak kaynakların dağılımını gösteren bu süreç içinde, yönetime ilişkin yaklaşımın belgelendiği ve alan ile ilgili oluşturulan kararların esas alındığı, kılavuz niteliğinde bir doküman olarak tanımlanan yönetim planı izlenir, geri beslemelerle desteklenir ve güncellenir.

İzmit Yönetim Planı'nın öncelikli amacı, birçok medeniyete başkentlik yapmış İzmit ve yakın çevresinin sahip olduğu kültürel ve doğal değerleri ile bunların önemini belirlenmesini, bu değerlerin ve önemini toplumun tüm kesimleri tarafından bütüncül olarak anlaşılmasını sağlamaktır. Alanın arkeolojik, kültürel, doğal kaynaklarının koruma-kullanma dengesinin sürdürülebilir bir şekilde yönetilmesi; alana ilişkin sağlıklı kararlar alınabilmesini teminen, paydaşlar arasında ortak hareket etme ve uygulama mekanizmalarının geliştirilmesine imkân oluşturmak bu Yönetim Planı'nın amaçları arasında yer almaktadır. Bu sayede, İzmit ve yakın çevresinin tüm değerlerinin korunması, yaşatılması, değerlendirilmesi ve sağlıklı şekilde gelecek kuşaklara aktarılması için sorumluluğu ve ilgisi bulunan tüm paydaşlar arasında eşgüdüm sağlanması hedeflenmektedir.

2. YÖNETİM ALANININ TANIMLANMASI

2.1. İznik'in Tarihi, Sosyal ve Mekânsal Gelişimi

18. yüzyılın sonlarından itibaren başta Avrupalı seyyahlar, sonrasında ise Avrupalı ve Türk bilim insanları İznik ve çevresinde birçok araştırmalar yapmışlardır². Yapılan arkeolojik çalışmalar İznik İlçesi'nin tarihini şimdilik MÖ 4.000'lere kadar götürmektedir. İznik'in yakın çevresinde yer alan Çakırca, Üyücek, Yüğücek (Çiçekli-Köristan) ve Karadin/Karatekin höyükleri de Erken Tunç Çağı'ndan itibaren yerleşim görmüş³ ve bu yerleşimlerden biri olan Karadin/Karatekin Erken Osmanlı Dönemi'ne kadar varlığını sürdürmüştür. Modern İznik kentinin olduğu alanda bilinen en erken yerleşim, Tiyatro kazılarında ele geçen Arkaik Dönem'e tarihlenen bir keramik parçasına göre, MÖ VI. yüzyıldır. Bu nedenle Arkaik Dönem kap parçası İznik'teki ilk yerleşimin tiyatro civarında olduğunu göstermesi bakımından önem taşımaktadır⁴. Bununla birlikte Askania kıyısında bir yerleşim bilinir: Homeros'un *Ilias* Destanı'nda Troia Savaşı'na tarihlenen Askania Gölü ile aynı ismi taşıyan bir yerleşim ismi zikredilir⁵. Olasılıkla bu belki de Nikaia'nın ilk kurulduğu yerdir ve geçmişi çok daha eskiye dayanır. Antik kaynaklara dayanan X. veya XI. yüzyılda yazılmış olan *Notitiae episcopatum*'a göre, Klasik Çağ'da kent bağcılık faaliyetlerine işaret eden, "bağı-sarmaşığı bol" anlamına gelen, Helikore ismi ile anılmaktaydı⁶. Bu nedenle kentin kuruluş hikâyesinde Dionysos da yer almaktadır ve hatta Lefke Kapı yazıtlarında Nikaialıların soylarının Herakles ve Dionysos'tan geldiği yazmaktadır⁷.

İznik, Helenistik Dönem başlarında, Büyük İskender'in generallerinden Antigonos Monophtalmos tarafından, Antigoneia adıyla yeniden kurulmuştur⁸. Helenistik Dönem tarihi için siyasi açıdan oldukça çalkantılı bir dönem olan Diadokhoslar Dönemi'nde kentin birkaç kez el değiştirdiği anlaşılmaktadır. Büyük İskender'in diğer bir generali olan Lysimakhos'un MÖ 301 yılındaki Ipsos Savaşı'nda Antigonos'u yenmesi üzerine kent Lysimakhos'un egemenliği altına girmiş, kentin ismi de Lysimakhos tarafından, eşine ithafen Nikaia olarak değiştirilmiştir⁹. MÖ 281 yılında Lysimakhos ile Seleukos arasındaki Kyrupedion Muharebesi'ne kadar bölge ve kent Lysimakhos'un denetiminde kalmıştır. Ancak

² C. de Peyssonel, 1745. çev.: F. Y. Ulugün, Muhittin Bakan'ın yazıtlar hakkında ek yorumları ile, Kocaeli 2005]; C. Texier, 2002.; Mendel, G. 1900: 361-426; Körte, A. 1899: 398-450.; French, D. H. 2013.; Şahin, S. (Hrsg.), 1978; Şahin, S. (Hrsg.) 1979-1982.,

³ Kökten, 1951: 201-214; Mellaart, 1955: 55-74; French, 1967: 49-100.

⁴ Ekin – Meriç, 2018: 91-100.

⁵ Hom. *ilias*. 792-93.

⁶ Darrouzès, 1981: 254.

⁷ INikaia 29-30.

⁸ Strab. XII 4-7.

⁹ Strab. XII 4-7.

Lysimakhos'un 77 yaşındayken savaş meydanında ölümü ile birlikte bölgede yerel bir bey olan Zipoites bağımsızlığını ilan etmiştir. Nikaia'yı ve çevresini kendi denetimi altına almış olan Zipoites'in ömrü, İskender'in ardılları olan Lysimakhos ve Seleukoslar krallıklarıyla mücadele etmek ve Bithynia Krallığı'nın topraklarını genişletme çabalarıyla geçmiştir. Ancak, Zipoites Diadokhosların kendi arasındaki mücadelelerini iyi değerlendirmiş ve krallığın sınırlarını büyütüştür.

Nikaia'nın yaklaşık 200 yıl boyunca, Küçük Asya'nın o dönemdeki büyük ölçekli Helenistik krallıklardan bağımsız bir yapı gösteren ve kendi yerel hanedanı tarafından yönetilen bu krallığın egemenliği altında olduğu görülür¹⁰. Kentin bu dönemde, Nikomedeia'nın yanı sıra ikinci bir kralık merkez olabileceği, bazı araştırmacılar tarafından öne sürülmektedir¹¹. Keza, Bithynia Kralı II. Prusias ve oğlu II. Nikomedes arasında gerçekleşen mücadelede II. Prusias'ın bir süre Nikaia'ya sığındığı görülür¹². Kent, MÖ 87-83 yıllarında gerçekleşen I. Mithradates Savaşı'nda, diğer Bithynia şehirleri gibi kısa bir süreliğine VI. Mithradates'in egemenliğine girer¹³.

MÖ 74 yılında son Bithynia Kralı IV. Nikomedes Philopator'un vasiyetiyle Roma Cumhuriyeti'ne bırakılır¹⁴ ve akabinde Roma *Senatus*'u tarafından burada *provincia Bithynia* adıyla bir eyalet kurulmasına karar verilir¹⁵. MÖ 74-63 yılları arasında gerçekleşen III. Mithridates Savaşı'nda kısa bir süre Pontos Krallığı tarafından ele geçirilen Bithynia Eyaleti ve dolayısıyla Nikaia, MÖ 72 yılında Romalı komutan Barba tarafından geri alınır¹⁶. MÖ 63 yılında Mithridates savaşlarına son veren ünlü komutan G. Pompeius Magnus eyalette yeni bir düzenleme yaparak, Batı Karadeniz'deki Pontos Bölgesi'ni Bithynia ile birleştirerek *provincia Pontus et Bithynia* adıyla yeni bir eyalet kurar¹⁷. Romalı ünlü general ve devlet adamı Caesar, Zela'da¹⁸ (Zile/Tokat) Pontos Kralı VI. Mithridates'in oğlu Pharnakes'i yendikten sonra Nikaia kentine gelmiştir. Burada Küçük Asya ile ilgili birtakım düzenlemeler yaparken, kendisine suikast düzenlediğini düşündüğü Galat Kralı Deiotaros'u da

¹⁰ Paganoni, 2019.

¹¹ Guineia-Diaz 1997: 30.

¹² App. XII 1-6.

¹³ App. *Mithr.* 77

¹⁴ Cic. *leg. agr.* II 15; 40; 50; Sall. *Hist.* IV 69, 9; App. *Mithr.* 7; 71; detaylı bilgi için ayrıca bk. Arslan, M. 2010.

¹⁵ Liv. *perioch.* 93; Vell. II 42, 3; ayrıca bk. Magie, D. 1950: 320, dn. 51; Arslan, M. 2010: 327.

¹⁶ App, XII 10-77.

¹⁷ Strab. XII 3, 1; detaylı bilgi için ayrıca bk. Arslan 2010: 347; Baz, F. 2013: 269.

¹⁸ Caes. *Bell. Alex.* 72; Plin. *nat.* VI. 3, 10.

yargılamıştır. Deiotaros'un savunmasını ise daha sonra Caesar'ı öldürenlerin arasında yer alacak olan Brutus üstlenmiştir¹⁹.

MÖ 27 yılında Augustus ile başlayan ve yaklaşık iki yüz yıl sürecek *Pax Romana* (Roma Barışı) ile birlikte Nikaia yeni bir sürece girmiştir: MS II. yüzyılda yaşamış olan Nikaialı tarihçi ve devlet adamı Cassius Dio'nun aktardığına göre, Augustus ve Caesar, Ephesos ve Nikaia'da Iulius Dea Roma için "temenos"; ardından da bir tapınak yapılmasına izin verir²⁰. Bu olay daha sonra yaygınlaşacak olan "İmparator Kültü"nü de başlangıcı olacaktır. Bu tarihten itibaren Nikaia kendisini "Bithynia'nın Birinci Kenti ve *metropolis*"i olarak adlandırmıştır²¹. Cassius Dio'ya göre Nikaia'ya tanınan bu ayrıcalığın nedeni, kentin Bithynia'nın en önde gelen kenti olmasıdır²².

Nikaia, *pax Romana* adı verilen Roma İmparatorluk Çağı'nda giderek büyümüş ve zenginleşmiştir. Kentin bu zenginliği tiyatrosuna, *gymnasium*'una, hamamlarına, su yollarına, tapınaklarına ve yollarına yansımıştır. Sadece kent olarak güzelleşmemiş, toprak bakımından da oldukça genişlemiştir. Nitekim Nikaia'nın Roma İmparatorluk Çağı'nda sınırları Sakarya İli'nin Pamukova, Geyve ve Taraklı ilçeleri; Bolu İli'nin Göynük İlçesi ile Bilecik İli'nin Yenipazar İlçesi; Bilecik İli Bozüyük İlçesi; batıda ise Bursa İli'nin İznik ve Yenişehir İlçesini kapsayacak şekilde büyümüştür²³. Bunun sonucunda kent zenginleşir ve kentin önde gelen kişileri bu egemenlik alanında önemli ve büyük çiftliklere sahip olurlar. Bunlardan Titus Flavius Severianus Demetrios oğlu Titus Flavius Severianus Asklepiodotos adında olan bir kişi, Nikaia kentinde *agoranomos*'luk, hububat işleri ve Roma *Senatus*'u ile ilgili meselelerin mali memurluğu ile teke-tek dövüş ve av oyunları düzenlemiştir²⁴. Önemli birçok kamu görevi üstlenmiş olan Titus Flavius Severianus Asklepiodotos adlı bu kişi, zenginliğini Nikaia egemenlik alanında yer alan büyük çiftliklerinden elde ediyor olmalıdır. Yakın zamanlarda bulunan bir başka yazıt sayesinde kendisinin Bolu İli, Göynük İlçesi, Hacımahmut Köyü'nde ikamet ettiği öğrenilmektedir²⁵. Nikaia kenti bu geniş coğrafi zenginliğinden elde ettiği ürünleri kente ve buradan da bilinen Dünya'ya pazarlamak için yollar ve köprüler inşa etmiştir. Özellikle de Sakarya Nehri ile Göynük Suyu'nu geçmek için birçok noktada aynı anda köprüler yapmış olmalıdır. Nikaia'nın

¹⁹ Cic. *ad Attic.* XIV 1, 2.

²⁰ Tac. *ann.* IV 37; Dio Cass. LI 20.

²¹ Merkelbach, R. 1978: 287; Şahin, S. 2004: 7-8; Sartre, M. 1995: 261.

²² Dio Cass. LI 20, 6.

²³ INikaia: 3-38.

²⁴ INikaia 60.

²⁵ Öztürk, M. S. – Dönmez-Öztürk, E. 2015: 248-249, no. 6.

yaklaşık 30 km kadar doğusunda yer alan antik Leukai'da (= Osmaneli/Lefke) Roma İmparatorluk Çağı'na tarihli, bilinen yedi köprü mevcuttur²⁶.

MS 110 yılında *Pontus et Bithynia* Eyaleti'ne vali olarak atanan C. Plinius Caecilius Secundus'un İmparator Traianus'la mektuplaşmalarından, Nikaia tiyatrosunun inşasının söz konusu dönemde devam ettiği anlaşılmaktadır²⁷. Yine Plinius'un mektuplarından, Nikaia'daki bir yangın sonucu yıkılan gymnasium'un tamir edilmesine ilişkin bilgiler de edinilmektedir.

MS 123 yılında İmparator Hadrianus, çıkmış olduğu ilk seyahatinde Nikaia'yı da ziyaret etmiş ve 122-123 yılı depremi nedeniyle zarar gören yerlerin onarılması için finansal destekte bulunmuştur. Lefke Kapı üzerinde yer alan bir yazıtta bu onarımlar için Hadrianus için bir ithaf yazıtı yer almaktadır²⁸. I. Murat Hamamı yakınlarında son yıllarda ortaya çıkarılan kentin kuzey-güney doğrultulu ana caddesinin (*cardo maximus*) kenarında bulunan yayımlanmamış bir altarin üzerinde de İmparator Hadrianus "kurucu" (*ktistes*) ve "kurtarıcı" (*soter*) unvanları ile onurlandırılmaktadır.

MS 194 yılında Nikaia yakınlarında Roma İmparatorluk tahtına geçmek için büyük bir savaş yapılmıştır. Roma İmparatorluğu'nun başına geçmek için Romalı generaller Septimius Severus ile Pescennius Niger arasında büyük bir mücadele yaşanmıştır. Bu mücadele sırasında Nikaia, ezeli rakibi Nikomedia'nın Severus tarafında yer alması üzerine, Niger'i desteklemiştir. Askania Gölü (İznik Gölü) yakınında zorlu bir çarpışmadan sonra Severus'un komutanı Candidus, Niger'in ordusunu yenmiş; akabinde Niger kaçmıştır²⁹. Severus kendi yanında yer almayan kentleri cezalandırmış; Nikaia da Severus'un hışmına uğramıştır. Severus, kentin onursal unvanlarını yazıtlardan sildirmiştir³⁰. MS 257 yılında Güney Rusya'dan gelen Gothlar başta Nikomedia olmak üzere; Nikaia, Kios, Apameia, Prusia kentlerini yağmalamışlardır³¹. Bu olaydan sonra İmparator Claudius Gothicus Dönemi'nde kent surlarının yeniden inşa edildiği İznik çevresindeki antik yazıtlardan anlaşılmaktadır³².

MS 257 yılında Güney Rusya'dan gelen Gothlar başta Nikomedia olmak üzere, Nikaia, Kios, Apameia, Prusia kentlerini yağmalamışlardır.

²⁶ Öztürk, M. S. 2022: 20-31.

²⁷ Plin. *epist.* XXXIX.

²⁸ INikaia 29-30.

²⁹ Dio Cass. LXXIV 6, 4-6. Detaylı bilgi için ayrıca bk. Şahin, S. 2004: 11.

³⁰ INikaia 25. 26. 29-30. 53-54.

³¹ Zos. I 35, 1-2. Detaylı bilgi için ayrıca bk. Mitchell, S. 1993: 236-237.

³² Bu yapı yazıtları için bk. INikaia 11-12. İznik surları hakkında en güncel özet bir toplu açıklama için bkz. Ine J. 2021: 66-68.

Verimli topraklara sahip olması ve önemli yolların kesişme noktasında bulunmasından ötürü Nikaia birçok Romalı tüccara ve emekli askerlere yani *veteranus*'lara ev sahipliği yapmıştır. Birçok Nikaia'lının Roma vatandaşlığını elde ettiği ve başta Roma olmak üzere o günkü dünyanın birçok yerleşime tüccar, doktor gibi birtakım önemli meslekler ile dağıldıkları bilinmektedir.

İmparator I. Constantinus'un himayesinde MS 325 yılında Hıristiyanlığın ilk ekümenik konsiline Nikaia ev sahipliği yapmıştır. Kentin Nikomedeia'ya yakınlığı imparatorun rahatça toplantılara katılabilmesini sağlayacaktı. Ayrıca Batı'dan gelecek din adamları için de Nikaia'nın uygun konumu tercih sebebidir. I. Ekümenik Konsil teolojik ve emperyal bir düşünce altyapısıyla toplanmıştır. Constantinus, Milvius Köprüsü Savaşı sonrasında imparator olmasında Hıristiyanlığın tanrısının etkisi nedeniyle her daim Hıristiyanlara karşı ılımlı bir politika izlemiş ve bu konsilde Hıristiyanlara desteğini göstermek istemiştir. Buna ek olarak Constantinus'un MS 324 yılında Roma İmparatorluğu'nun yeniden tek hâkimi olması ve imparatorluğunun 20. yılı kutlamaları da konsilin içeriğine dâhil edilmiş görünmektedir. Konsilin teolojik gündemi, kilise içindeki ayrılıkçı bir grup olan Ariusçularla ilgili tartışmaları çözmek ve dini bazı sorunları karara bağlamaktır. Bu kapsamda İznik İtikat Metni (*credo*) oluşturulmuş, İsa'nın Tanrı ile aynı özden (*homoousios*) olduğu kabul edilmiş, İsa'nın aslında tanrısız öze sahip olmadığını savunan Ariusçu düşünce aforoz edilmiş ve Paskalya'nın tarihiyle ilgili olarak bahar gündönümünden sonraki dolunayı izleyen ilk Pazar belirlenmiştir³³. İznik *credosu* (I. Constantinopolis Konsili'nde getirilen ufak bir değişiklik olsa da) günümüzde hâlâ Pazar ayinlerinde kiliselerde yinelenmektedir.

Konsilin İmparator I. Constantinus başkanlığında sarayda toplandığından kaynaklar bahsetmektedir. Nikaia'daki sarayın ne zaman yapıldığı kesin olarak bilinmemektedir. Roma imparatorları birçok eyalet merkezinde seyahatleri sırasında konaklayacakları saraylar yaptırmışlardır. Nikaia'daki saray da bunlardan biri olmalıdır. Ammianus Marcellinus, Valentinianus'un olasılıkla sur dışında yaptığı konuşmadan sonra saraya götürüldüğünden bahsetmektedir. Prokopios, sarayın İmparator Iustinianus döneminde onarıldığı bilgisini vermektedir. Bu saray günümüze ulaşmamıştır, ancak araştırmacılar arasında 727 yılındaki

³³ Claudius Gothicus'tan sonra I. Constantinus dönemine kadar Roma dünyasında İznik'in varlığı hakkında bkz. Foss, C. – Tulchin, J. 1996: 5-18.; Eusebius, *Constantinus'un Hayatı* III.4-24, terc. Cameron, A. – Stuart, G. 1999: 122-131.; Hefele, C. J. 1883: 231vd.; Dvornik, F. 1990: 4-8; Chadwick, H. 2003: 89-100; Kaçar, T. 2009: 69-90; Akalın, K. 2020: 393-406.

Arap kuşatmasından dolayı sarayın sur içinde, İstanbul Kapı ile göl arasında, kentin kuzeybatı çeyreğinde olduğu görüşü yaygındır³⁴.

Nikaia, 787 yılında VII. Ekümenik Konsil'e de ev sahipliği yapmıştır. Kaynaklar konsilin kentin piskoposluk kilisesi Aya Sophia'da toplandığını belirtmektedir. İmparator III. Leon'un kararnamesi ile başlayan dini tasvirlerin tahrip edildiği İkonaklazma Dönemi'ne son vermek isteyen İmparatoriçe Irene ve oğlu VI. Constantinus'un düzenlediği Konsil ile kilise birliği yeniden sağlanmış, ikonoklast kararlar mahkûm edilerek, ikonaya gösterilen saygının ve ibadetin ikonada temsil edilen kişiye (temsil edilen ilk örneğe) yapıldığı görüşü kabul edilmiştir. Ancak ikonoklast hareket 843 yılına kadar devam etmiştir³⁵.

Nikaia, her dönem imparatorluğun önemli bir şehri olmuştur. Konstantinopolis'ten Doğu'ya giden yol üzerinde bulunması ve yetkin bir kent olması nedeniyle birçok olayın merkezi konumundadır. MS 364'te Sasaniler üzerine sefere çıkan İmparator Iovianos'un Dadastana'da ölümü üzerine ileri gelen devlet adamları ve askerler tarafından Nikaia'da Valentinianus imparator ilan edilmiştir³⁶. Prokopios'tan öğrenilen bilgilere göre İmparator Iustinianus döneminde Helenopolis'ten Drakon nehri vadisinden geçerek Nikaia'ya gelen güzergâh ıslah edilmiş, yol ve köprüler yapılmıştır. Bu imar faaliyeti Nikaia'ya ulaşan yollara verilen önemi göstermektedir. Ayrıca Prokopios anlatımı sırasında bu güzergâhta üzüm bağları ve zeytin ağaçları olduğunu da aktarmaktadır³⁷. Günümüzde de halen İznik ve çevresinde yetiştirilen en önemli tarım ürünleri üzüm ve zeytindir. İmparator Iustinianus Nikaia'da da yoğun inşaat faaliyetleri gerçekleştirmiştir. Saray ve şehre su sağlayan su kemeri ve bir hamam kapsamlı bir şekilde onarılmış, ayrıca manastırlar ve köprü yaptırmıştır³⁸.

727 yılında Nikaia Araplar tarafından kuşatılmış olup, bu kuşatmanın anısı kuşatmanın çetin geçtiği İstanbul Kapı ile göl arasındaki surlarda 71. kuledeki *in situ* yazıttır. Bu bölgedeki surlar kuşatmadan zarar görmüş ve sonrasında onarılmıştır³⁹.

³⁴ Schaft, P. – Wace, H. (Ed.), 1991: 521-522; Schaft, P. – Wace, H. (Ed.), 1989: 253-254; Marcellinus, A. 1894: 325; Mango, C. 2005: 27; Eyice, S. 2005: 331; Aslanapa, O. - Yetkin, Ş - Altun, A. 1989: 257-259; Ermiş, Ü. M. 2011: 79-90; İne, J. 2021: 65-89.

³⁵ Mango, C. – Scott, R. 1997: 636-637; Dvornik 1990: 23-26; Ostrogorsky, G. 1995: 150-151, 164-166; Chadwick, H. 2003: 72, 80-82; VII. Ekümenik Konsil hakkında toplu özet anlatı için bkz, Foss, C. – Tulchin, J. 1996: 19-22.

³⁶ Ammianus Marcellinus XXVI 1-2; Belke, K. 2020: 126-127.

³⁷ Procopius, *De Aedificiis*, V. ii (Procopius, *The Buildings*, Trans. H.B. Dewing – G.Downey, Loeb Classical Library, Londra 1971).

³⁸ Procopius, *De Aedificiis*, V. iii, 1-6.

³⁹ Theophanes 406 (Cyril Mango – Roger Scott (Eds), 1997, s.560-562); Schneider, A. M. – Karnapp, W. 1938, 4- 49; Şahin, S. 1979, nr.450; Foss, C.– Winfield, D. 1986: 82; Foss –Tulchin, 1996: 18.

1065 depremi şehirdeki yapılara büyük zarar vermiş, surlar, bazı kamu yapıları, Aya Sophia ve Pederler Kilisesi depremde zarar görmüştür⁴⁰. Kentin sosyo-ekonomik açıdan bu zor dönemi çabuk toparladığı düşünülmektedir. Çevresindeki zengin tarım arazilerinde üretilen ürünler ve kentin bu alanda kurulmasının en önemli nedenlerinden olan Askania Gölü'nün balıkları kente ticari açıdan kaynak sağlamaktadır⁴¹. Kentte Bizans döneminde 10.-14. yüzyıllar arasında keramik üretiminin olduğu da bilinmektedir⁴².

Nikaia, 1081 yılında Anadolu topraklarındaki ilk Türk başkenti olmuştur⁴³. Anadolu Selçuklu Devleti 1081-1097 yıllarında başkent olarak ikamet ettikleri Nikaia'da şüphesiz çeşitli yapılar inşa etmiş olmalıdır. Ancak günümüze herhangi bir yapı ulaşmamıştır. Selçuklulara dair en önemli maddi kültür varlıkları yazıtlı mezar taşlarıdır. I. Haçlı Seferi sırasında kenti Selçuklulardan almak için yapılan kuşatmalarda zarar gören bir burcun Bizans dönemindeki onarımında bu mezar taşları devşirme olarak kullanılmıştır⁴⁴. Kentte, 16 yıl hüküm süren Selçuklu sultanlarının bir ikametgâhı olmalıdır. Fakat bu konuyla ilgili bir mimari veri bulunamamıştır. Anna Kommena'nın anlatımlarından Sultan Süleyman'ın "Sultanikon" olarak adlandırılan bir saray yaptırdığı düşünülse de bu tanımlamanın Selçuklu başkentini veya Selçuklu Sultanlığı'nı tanımladığı üzerinde durulmaktadır⁴⁵. Selçuklu yönetimindeki Nikaia halkı Bizans ordusunun Haçlı kuşatmasına desteğe gelmesi nedeniyle zor durumda kalınca, Haziran 1097'de kenti Bizanslılara teslim etmiştir⁴⁶.

MS 1204 yılında Konstantinopolis, Haçlılar tarafından ele geçirilince, I. Theodoros Laskaris Bizans tahtını Nikaia'ya taşımış ve kent 1261 yılına kadar Bizans İmparatorluğu'na başkentlik yapmıştır. I. Theodoros Laskaris, bu yapılaşmada Bizans İmparatorluğu'nun idari teşkilatını Nikaia'da aynen devam ettirmiştir. Aynı hassasiyeti kilise gelenekleri için de göstermiş ve bir sinod düzenlenerek yeni patrik seçimi yapılmıştır⁴⁷. Konstantinopolis'ten kaçan entelektüel birikime sahip birçok aristokrat ailenin Nikaia'ya gelip yerleşmesi kentin kültür merkezi olmasını da sağlamıştır.

Laskarisler döneminde kentin savunmasına ağırlık verilmiş, bu kapsamda surlar takviye edilerek bir ön sur eklenmiştir. I. Theodoros Laskaris'in surlarda yaptırdığı onarımlar ilgili

⁴⁰ Foss, C.–Tulchin, J. 1996: 35; Belke, K. 2020: 165.

⁴¹ Foss, C.–Tulchin, J. 1996: 31-34.

⁴² François, V. 1997: 411-442.

⁴³ Demirkent, I. 2004: 122.

⁴⁴ Diz Çöken Kule olarak adlandırılan burç çevresi I.Aleksios Komnenos (1081-1118) döneminde onarılmıştır. Foss, C. 2003: 254-257; Foss, C. 1998: 155.

⁴⁵ Foss – Tulchin 1996, 204.

⁴⁶ Anna Kommena XI 2 (Anna Kommena, *Alexiad*, Çev. Bilge Umar, İstanbul 1996)

⁴⁷ Ostrogorsky, G. 1995: 395-396; Foss, C.–Tulchin, J. 1996: 59. 1204 sonrasında Bizans İmparatorluğu'nun siyasi olarak yeniden şekillenmesiyle ilgili olarak bkz. Kılıç, Ş.2003.

yazıtların çoğu günümüze ulaşmamıştır. Ancak kenti ziyaret eden seyyahlar bu yazıtlardan bahsetmektedir⁴⁸. I. Theodoros Laskaris onarımına ilişkin bir yazıt *in situ* olarak mevcuttur⁴⁹. Ön surların tarihlendirmesiyle ilgili bir yazıt bulunmamaktadır. Ancak II. Theodoros Laskaris, Nikaia'yı öven konuşmasında kent için surların önemini vurgulamanın yanında ön surların babası Ioannes Dukas Vatatzes tarafından yaptırıldığını belirtir⁵⁰. Surların yanı sıra Laskarisler döneminde kent içinde birçok yapısal faaliyet gerçekleştirilmiştir. II. Theodoros Laskaris, Nikaia ile ilgili konuşmasında kentin zenginliği ve güzelliğine değinirken yetiştirilen ürünlerin çeşitliliğinden, kentin içindeki ağaçların bolluğu nedeniyle bir koruyu andırdığından bahsederek kent için cennet benzetmesi yapmaktadır⁵¹.

25 Temmuz 1261'de Konstantinopolis'in Haçlılardan geri alınmasıyla birlikte kent yeniden imparatorluğun başkenti olmuştur. Nikaia başkent sıfatını yitirse de, Osmanlılar kenti alana kadar imparatorluğun önemli şehirlerinden biri olmayı sürdürmüştür.

1071 yılındaki Malazgirt zaferiyle önleri açılan Türkler, Anadolu topraklarında hâkimiyet alanlarını genişletmek amacıyla akınlarını artırarak İznik'i Selçuklu egemenliğine almışlardır⁵². İmparator VII. Mikhail Dukas'a karşı ayaklanarak tahtı ele geçirmek isteyen Nikephoros Boteianates, bölgede yeni bir güç haline gelen Süleyman Şah'tan yardım istemiş ve Süleyman Şah'ın desteğini alarak 1078'de kendini imparator ilan ettirmiştir. Süleyman Şah ve beraberindeki Türkler kent halkının büyük sevinç gösterileri eşliğinde İznik'e girmişlerdir⁵³. Alparslan'ın 1072 yılında ölümüyle Büyük Selçuklu tahtına Melikşah geçmiş ve Kutalmış Bey'in oğlu Süleyman Şah, Anadolu'nun batısında fetihler yapmaya başlamıştır⁵⁴.

Selçuklu döneminden günümüze gelen tek iz, Türkler kentten çekildikten sonra Bizanslılar tarafından surların onarılmasında dolgu malzemesi olarak kullanılmış olan kaba taştan ilkçağ lahitleri biçiminde yontulan ve bir yüzlerinde birkaç satırlık yazı bulunan mezar taşlarıdır. I. Kılıçarslan döneminde İznik'te yerleşik devlet yapısı oluşturmaya yönelik bazı uygulamaların yapıldığı görülmektedir. I. Kılıçarslan, burada Bizanslılardan kalmış olması muhtemel sarayda, Selçuklu saray teşkilatının temellerini atmıştır. Şehirdeki Türk garnizonu giderek

⁴⁸ Raby, J. 1976: 151-152; Fellows, C. 1852: 87; Peyssonel, C. 1745 -Çev. Ulugün, F. Y. 2005: 33.; Schneider, A. M. – Karnapp, W. 1938: 53, nr.38; Şahin, S. 1979, nr.480, 482.

⁴⁹ Şahin S. 1979, nr.481; Ermiş, Ü. M. 2009: 292.

⁵⁰ Foss, C. – Tulchin, J. 1996: 93-94, 145.

⁵¹ Foss, C. – Tulchin, J. 1996: 145-147.

⁵² Sümer, F. 1971: 64.

⁵³ Komnena, A. 1996: 24.

⁵⁴ Sevim, A. 1995: 76.

gelişmiş ve güçlenmiş, bu durum Selçuklu Türk şehrinin toplumsal temelini oluşturmaya başlamıştır⁵⁵.

Bizans İmparatorluğu, 13. yy boyunca ekonomik, siyasal, toplumsal ve askeri alandaki sorunlarla uğraşırken, Osman Gazi önderliğindeki Osmanlı birlikleri Bithynia'nın doğu sınırında sürekli ve istikrarlı genişleme stratejisini gerçekleştirmekteydi. 1299-1302 yılları arasında Bilecik, Yarhisar, İnegöl ve Yenişehir'in fethedilmesi, Bithynia bölgesinin en önemli iki şehri olan İznik ve Bursa'ya ele geçirme planının bir parçası olarak görülmektedir⁵⁶. Osman Gazi doğudan Göynük, Taraklı, Lefke ve Mekece üzerinden Nikaia'ya ulaşan ana yolu denetim altına almak için Göynük ve Sakarya Vadisine akınlar düzenlemiştir. Bu güzergâha baktığımızda; güneyde Lefke'ye, kuzeyde Geyve'ye kadar uzanan Göynük – Taraklı yolu, günümüzde de İç Anadolu Platosu'nda Nikaia ve Nikomedia'ya uzanan ana yol durumundadır. Osman Gazi'nin karargâhını Nikaia ve Bursa arasında bulunan Yenişehir civarında kurması da bu yaklaşımın bir sonucu olarak düşünülebilir. Kaynaklarda anlatılanlara göre, Osman Gazi Nikaia'ya kuşatmadan önce çevresindeki yerleşimleri ele geçirmiş, önemli mevkilere kaleler inşa ettirmiş ve bunlara askerler yerleştirmiş, böylece kentin giriş çıkışlarını sürekli kontrol altında tutmayı amaçlamıştır⁵⁷.

Osmanlı Beyliği'nin kurucusu Osman Gazi (1258-1326), Nikaia çevresindeki bütün stratejik noktaları ele geçirdikten sonra 1300'de İznik'i kuşatmış, ancak kentin korunaklı surlarını aşamamıştır. Daha sonra oğlu Orhan Bey de babasının siyasetini takip ederek, kenti kuşatmayı sürdürmüştür. Kentin çevresindeki kuşatmayı kaldırmak için 1329 yılında Palekanon savaşında Bizanslılar yenilince, halktan isteyenlerin kalmaları, isteyenlerin gitmeleri şartıyla kent Osmanlılara teslim edilmiştir⁵⁸.

Bazı Bizans ve Osmanlı kaynaklarında fetihten sonra İznik'in beylik merkezi haline geldiğinden bahsedilmektedir. Şehirde cami ile bir de medrese yaptırdığı bilinen Orhan Bey'in oğlu Süleyman Paşa'nın bu dönemde kentin idaresini üstlenmiş olması kuvvetle muhtemeldir.

Kentin Osmanlı idaresi altında giderek geliştiği ve önemli bir kültür merkezi haline geldiği, çoğu XIV. yüzyıl ortalarından itibaren inşa edilen tarihi yapılardan anlaşılmaktadır. Orhan Beyin ilk olarak Çandarlı Kara Halil'i İznik'e kadı olarak tayin etmesi ile imar faaliyeti başlatılmıştır. Çandarlı Ailesi'nin merkezi konumuna gelen kent baştanbaşa imar edilmiş ve

⁵⁵ Eyice, S. 1988: 8.

⁵⁶ İnalçık, H. 1997: 78-105.

⁵⁷ İnalçık, H. 1997: 78-105.

⁵⁸ Eyice, S. 1988: 15.

birçok cami, medrese, han, hamam vs. bu dönemde yapılmıştır. Maalesef bu yapıların 22 tanesi günümüze ulaşamamıştır. İznik, Osmanlı Dönemi'nde de İstanbul'dan Anadolu'ya uzanan sefer ve kervan yolunun üzerinde önemli bir durak ve konaklama merkezi olmuştur.

XIV. ve XVI. yüzyıllarda İznik, Osmanlı kültür hayatında önemli bir yere sahiptir. Kent, birçok ulema ve şairin yetiştiği bir kültür merkezine dönüşmüş, dönemin ünlü fikir adamları İznik'e gelmişler ve hatta medreselerde ders vermişlerdir. Davud-ı Kayseri, Evliya Çelebi, İbn-i Battuta, Şeyh Bedrettin, Eşrefoğlu Abdullah Rumi ve Şemsettin bunlar arasındadır⁵⁹. Osmanlı Devleti'ndeki medrese sisteminin başlangıcı da İznik'te olmuştur. Kitabesi ve kubbesi ile günümüze gelebilen ve kitabesi bulunan en eski Osmanlı mescidi olan Hacı Özbek Mescidi de İznik'tedir.

Osmanlı Dönemi'nde İznik hakkında bahsedilmesi gereken en önemli faaliyetlerden birisi de çini üretimidir. İznik'i Türk Sanat Tarihi açısından değerli kılan, dünyaca ünlü çini ve seramikleridir. İznik'te çini ve seramik üretimi birdenbire ortaya çıkmamış; daha önce aynı topraklarda Yunan, Roma, Bizans, Anadolu Selçuklu ve Beylikler Dönemi'nde sırlı ve sırsız üretim tekniklerinin kullanıldığını yapılan araştırma ve kazılar kanıtlamıştır. Bunun yanı sıra Mezopotamya, Mısır ve Orta Asya'da bilinen İslam seramik geleneklerinin de İznik üretiminde etkili olduğu bilinmektedir⁶⁰. İznik'teki Yeşil Cami (1391) ile Eşrefoğlu Camii'nde (1426) kentte üretilen ilk çini örneklerine rastlanmaktadır. İznik, Osmanlı Devleti'nin mimari eserleri ile dünyaya nam saldı ve güçlendiği XVI. yüzyılda, devletin her köşesindeki yapılarda kullanılan çini sanatıyla da ayrı bir yer edinmiştir. XVI. yüzyıl İznik Çinileri, renk, kompozisyon, motif, teknik ve kalite yönünden tüm dünyanın beğenisini kazanmıştır⁶¹.

Kervan yollarının rotalarının değişmesi, İznik'in yavaş yavaş ticari alanda da önemini kaybetmesine neden olmuştur. XVII. yüzyılda, çini ve seramik üretimi sayesinde kentteki canlılığın devam ettiği, yüzyılın ortalarında varlığı bilinen 600 dükkândan anlaşılmaktadır.

XVIII. yüzyılda İznik eski hareketliliğinden çok şey kaybetmiş küçük bir kasaba durumuna gelmiştir. XIX. yüzyılın ilkyarısında İznik'i ziyaret eden seyyahların genel kanaati, kasabanın büyük sur yıkıntıları içerisinde küçük bir yerleşme yeri halinde olduğu şeklindedir.

⁵⁹ Eyice, S. 1988: 28.

⁶⁰ Bakır, S. 1999: 280.

⁶¹ Altun, A. - Arlı, V. B. 2004: 237.

21 Eylül 1920'de Yunan kuvvetlerince işgal edilen İznik, bu tarihten itibaren dört defa el değiştirmiş ve bu mücadeleler sırasında kent tahribata uğramıştır. Savaş yıllarında nüfus neredeyse tamamen dağılmıştır.

Tablo 1. Nikaia'nın Kronolojik Cetveli

ANTİK ÇAĞ	
Tarih Öncesi	
MÖ. 2500	Höyükler
Helenistik Dönem	
MÖ. IV.yy.	Nikaia kuruldu
Roma Dönemi	
MÖ. 74	Bithynia Krallığı Roma Cumhuriyeti'nin bir eyaletinin parçası oldu
MÖ. 63	Bithynia Eyaleti'nin, Batı Pontos Bölgesi ile birleştirilerek <i>Provincia Pontus et Bithynia</i> olarak yeniden oluşturulması.
MÖ. 47	Caesar'ın, Zela zaferi sonrası Nikaia'ya gelişi
MÖ. 29	Nikaia'da Augustus'un emriyle Iulius Caesar ile Dea Roma için bir temenos ve tapınak yapımı
0	
27-192	Roma Barışı (kapıların inşası)
122-123	Deprem
123	Roma İmparatoru Hadrianus'un ziyareti
194	Nikaia yakınlarında Roma İmparatorluk tahtına geçmek için Septimius Severus ile Pescennius Niger arasında büyük savaş
256	Got Saldırıları
267-268	Erken Dönem Sur Duvarı İnşası
312	Milano Fermanı ile Roma İmparatorluğu'nda Hristiyanlığın serbest bırakılması
325	I. Konsil
395	Roma İmparatorluğu'nun ikiye ayrılışı
ORTA ÇAĞ (395-1453)	
Bizans Dönemi	
650-850	Arap saldırıları
740	Deprem
787	VII. Konsil
787-791	Opsikion themasının başkenti (Ana karargâh üssü)- VI. Konstantinos dönemi
1054	Katolik ve Ortadoks kiliselerinin ayrılışı
1065	Deprem
Anadolu Selçuklu (1081-1097)	
1096	I. Haçlı Seferi
1097	Bizans'ın kenti tekrar geri alışı
1204	IV. Haçlı Seferi-Konstantinopolis işgali v te Latin İmparatorluğu'nun kurulması
1206-1221	Bizans İmparatorluğu'nun ikinci kuruluşu, Teodoros Laskaris'in Nikaia'da imparator ilan edilmesi ve Nikaia'nın başkent ilan edilmesi, patriklik merkezinin kurulması/taşınması
1206-1261	Laskaris Hanedanlığı zamanında Bizans İmparatorluğu'nun bir süreliğine başkentliğini üstlenmesi
1222-1254	Geç Dönem Sur Duvarı İnşası
Osmanlı Dönemi	
1331	Osmanlı'nın kenti alışı İlk Cami ve Medrese Yapısı
1388	Nilüfer Hatun İmarethanesi'nin İnşası- Osmanlı Mimari standartının oluşturulduğu ilk T tipi planlı yapısı
YENİ ÇAĞ (1453 - ~ 1800)	
1453	Osmanlı'nın Konstantinopolis'i fethi
~ 1500 - ~1700	İznik Çinisi Üretimi
YAKIN ÇAĞ (~ 1800-...)	
1919-1923	Kurtuluş Savaşı
1923	Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşu

İzmit, 1950'li yıllara kadar kendi halinde küçük bir ilçe görünümündedir. Ancak, 1980'li yıllardan itibaren turizm faaliyetlerinin etkisiyle ilçede yeniden bir canlanma hareketi başlamıştır.

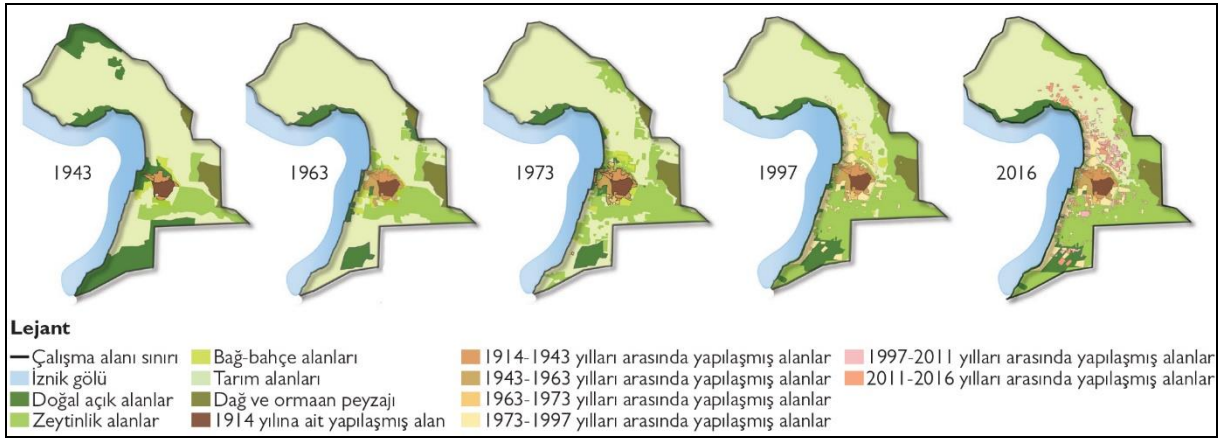
Kentsel gelişim açısından değerlendirildiğinde, İzmit kentinin tarihi süreçte sur dışındaki tarım alanları ile güçlü bağlarının bulunduğu anlaşılmaktadır. Kentsel mekanlar farklı kullanımlara dönüşmekle birlikte, günümüzde kent halen kırsal karakterini korumaktadır.

Yerleşim planında anıtsal yapılar, surlar, gridal yerleşim ve göl belirleyici olmuştur. Günümüzde mekânsal yapılaşma ve yerleşim sistemi içerisindeki tüm bileşenlerin birlikte ele alınarak kararların geliştirildiği yasal belge olan "imar planı" ile İzmit'in buluşması ilk olarak 1990 yılında olmuştur. Planlı döneme kadar kentin yerleşiminde, mevcut olan gridal düzene ve toprak üzerindeki anıtsal yapılar ile arkeolojik katmanlara saygı duyulmuş, en fazla 2 katlı bahçeli evler, kenti kuzey- güney, doğu batı yönünde kesen ana caddelerin üzerindeki gerekli sayıda ve ölçekte ticarethaneler yapılmış, kent içindeki anıtsal yapılar ve sur çevresinde yeşil alanlar belirlenerek koruma bandı oluşturulmuştur.

Kentin ilk (koruma amaçlı) imar planlarının onaylandığı 1990 yılından sonra ise sur içinde gözle görülür düzeyde hızlı bir yapılaşma talebi başlamıştır. İmar planı ile belirlenen kat sınırlamaları ihlal edilmiş, sur koruma alanları içinde dahi izinsiz yapılar yapılmıştır. Planlı dönem ile kentin mimari karakterinde de değişimler başlamış, oturma alanı bahçesi ile orantılı, cephe tasarımı ve mimarisi nitelikli iki katlı yapılar yerine, yapsat amaçlı, mimarisi ve malzemesi kentin dokusu ile uyumlanmayan 3-4 katlı yapılar yapılmaya başlanmış, birçoğunun çatısı bile kapatılmamıştır. Arkeolojik mirası ile İzmit'in geleneksel dokusunu oluşturan sivil mimarlık örnekleri bu yapılaşmanın arasında baskılanmış, bir kısmı yıkılmıştır. Yapılan itirazlar ve gelen talepler sonucunda planlarda ilk olarak 1997 yılında, daha sonra da 2006 yılında revizyona gidilmiştir.

Genel olarak kentin tarihsel gelişimi incelendiğinde, İzmit tarihi kent merkezi ve sur dışında yapılaşma oranının 1943-2016 yılları arasında yaklaşık sekiz kat arttığı görülür. Bağ bahçe ve tarım alanlarının zeytinliğe dönüşmesi ile zeytinlik alanlarda yaklaşık 5 katlık bir artış gözlenirken, doğal açık alanların zaman içindeki alansal büyüklükleri azalmıştır⁶². Sur içinde yoğunluğun artmasıyla, sur dışında yapılaşma başlamıştır. Özellikle kentsel alan 1973-1997 yılları arasında alansal olarak üç kat büyümüş, sur dışına doğru yayılma ve ikincil konut alanları oluşmaya başlamıştır.

⁶² Kap Yücel, S.-Salt, E. 2018: 47- 51.

Şekil 1. İznik Tarihi Kent Merkezi ve Yakın Çevresinde Doğal ve Yapılı Çevrenin Değişimi (Kaynak: Kap Yücel, Salt, 2018, s.48)

Suriçinin korunması ve kentsel gelişiminin yönlendirilmesi için Bursa Büyükşehir Belediyesi ve İznik Belediyesince gerekli koordinasyon sağlanarak başlanan koruma amaçlı imar planları revizyonunun tamamlanma süreci uzun sürmüş, planlar Aralık 2019 da onaylanarak yürürlüğe girmiştir. Plan hazırlanırken üst ölçekli planlardan gelen kararlar belirleyici olmuştur.

2.2. İznik'in Üstün Evrensel Değer Nitelikleri

Uzmanlarla Atölye toplantıları, İznik Yönetim Planı Arama Toplantısı ve uzman akademisyenler ile yapılan görüşmeler sonucunda aşağıda yer alan İznik'in Üstün Evrensel Değer beyanı oluşturulmuştur:

İznik (Nikaia/Nicaea) kenti, Marmara (Bithynia) bölgesinde, Marmara Denizi'nin güneydoğusunda, İznik Gölünün (Askania Limne) doğu kıyısında dağlarla çevrili verimli bir ovada konumlanmaktadır. İznik (Nikaia/Nicaea) kentinde yerleşim, tarih öncesi çağlardan başlayarak, Helenistik ve Roma dönemi ile başkentliğini yaptığı Selçuklu, Bizans ve sonrasında Osmanlıdan günümüze devam etmiştir. Izgara planlı kent dokusunun üzerine, ilerleyen dönemlerde inşa edilen ve süreç içinde onarılan surları ve anıtsal kapıları, kilise, cami, hamam, medrese gibi yapıları; Pagan, Hıristiyan, Yahudi ve Türk-İslam inancına göre biçimlendirilen farklı tipteki mezar anıt - alanları ve doğal peyzajıyla özgün değerlerini büyük ölçüde koruyarak günümüze ulaşmıştır.

Roma döneminde pagan inanın göstergesi olarak gelişen farklı tanrılara ait kültlerin varlığı, epigrafik, numizmatik ve arkeolojik öğelerden bilinen İznik, "Metropolis" unvanı alan ve Roma "İmparatorluk kültürü" nün görüldüğü ilk yerleşimlerden birisi olmuştur.

Hristiyanlık dininin teolojik ve politik yapısını şekillendiren 1. Ekümenik Konsil (MS 325), ve ikonagrafinin serbest bırakıldığı 7. Ekümenik Konsil'e (MS 787) ev sahipliği yapan İznik, Hıristiyanlık inancının şekillenmesinde önemli rol oynamıştır. Bu iki Konsil, Hıristiyanlığın gelişmesinin yanı sıra, Hıristiyanlık içinde günümüze kadar devam eden mezhep ayrılıklarının başlangıcı olması bakımından da önemlidir.

Helenistik ve Roma döneminden itibaren taşıdığı zenginlik ve refah kenti hüviyetini, Bizans döneminde de güçlü bir Hristiyan kenti olarak koruyan kent, 1204-1261 yılları arasında İznik İmparatorluğu'nun başkenti olmuş, siyasal ve kültürel anlamda Bizans imparatorluğunun merkezi durumuna gelmiştir.

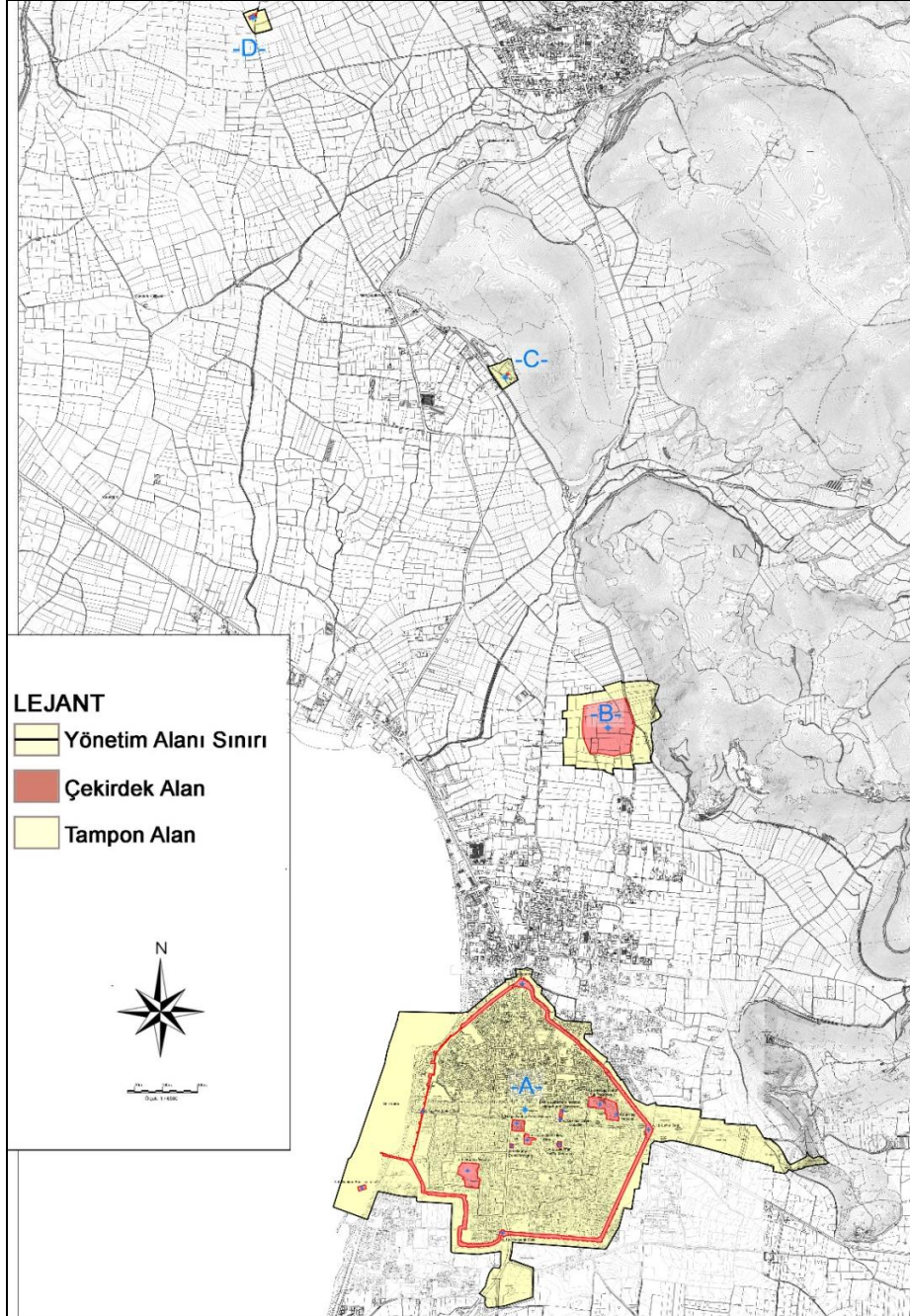
Osmanlı hâkimiyetine girdikten sonra (1331) önemli bir ilim ve kültür merkezi niteliği kazanan İznik, bu kez de Türk-İslam tarihinde bilim ve düşünce birikiminin Osmanlı cami-medrese eğitim geleneğine aktarılması ve kurumsallaşmasında öncü rol oynamıştır. En eski Osmanlı kitabesini bünyesinde bulunduran Hacı Özbek Camii, mekân genişlemesine ilk örnek teşkil eden Yeşil Cami, günümüze ulaşabilen en eski Osmanlı medresesi olan Süleyman Paşa Medresesi ve Nilüfer Hatun İmaretleri gibi yapılar, geç dönem Bizans, erken dönem Osmanlı mimarisi arasındaki etkileşimi yansıtmaktadır.

İznik, çağlar boyu önemli bir çini ve seramik üretim merkezi olmuştur. Dünya sanat tarihinde önemli bir yeri olan İznik çinisi; yapım tekniği, rengi, tasarımı, desenlerinde kullanılan sembollerin oluşturduğu alegorik anlatımları ile geçmişten günümüze halkın dini inançlarını, dünya görüşlerini, yaşam tarzlarını, estetik anlayışlarını yansıtmaktadır. Aynı zamanda çini sanatı, 14. yüzyıldan 18. yüzyıla kadar Osmanlı İmparatorluğu'nun sosyal, ekonomik ve kültürel yaşamının somut ve sanatsal göstergesi olarak değerlendirilebilir.

Sonuç olarak İznik, sahip olduğu medeniyetlerin inanç sistemlerine ait ritüellerin, tarihte dönüm noktası olarak kabul edilen kararların ve felsefi akımların somut ve somut olmayan kültürel yansımalarının bir arada görüldüğü bir yerleşimdir.

2.3. Yönetim Alanının Sınırları

İznik'in Üstün Evrensel Değer Nitelikleri başlığı altında tanımlanan nitelikler dikkate alınarak Yönetim Planı Hazırlık Süreci başlığı altında aktarıldığı gibi sınırları belirlenen "Dünya Miras Alanları" ile bu alanları çevreleyen tampon alanları aşağıda detaylı olarak açıklanmıştır.

Harita 2. İznik Yönetim Alanı sınırları

ALAN A – İznik Tarihi Kent Merkezi:

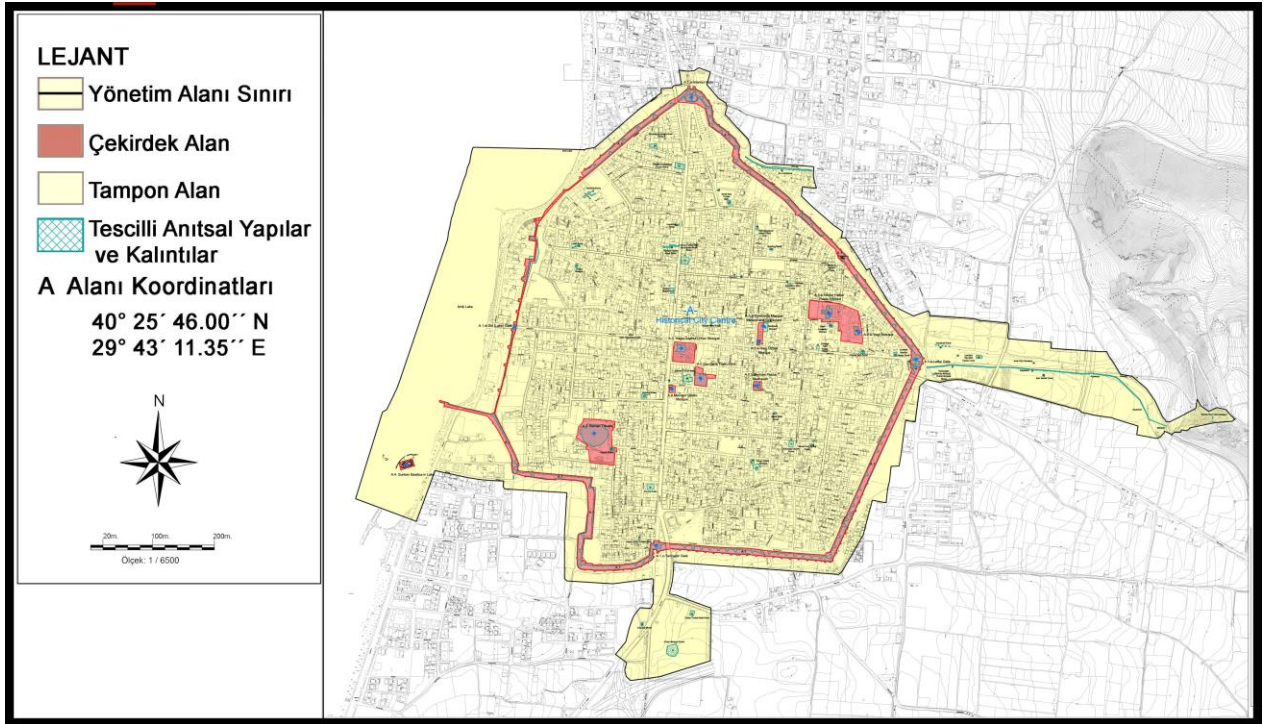
İznik, İznik Gölünün doğu kıyısında, bereketli topraklara sahip ovaya kurulmuş, tarihi, kültürel ve doğal değerlere sahip bir yerleşimdir. Topraklarının çok verimli olması ve kentin önemi nedeniyle her dönemde farklı medeniyetler Nikaia'ya hâkim olmak için savaşmışlardır. Özellikle orta çağda yoğunlaşan saldırılara karşı kenti korumak amacıyla, kent Anadolu'nun en güçlü savunma sistemlerinden biri olan, yaklaşık 5 km uzunluğunda, iki sıralı surla ve hendekle çevrilmiştir. Güçlü sur sistemine sahip bu orta çağ kentinde hala kent planındaki Helenistik dönem grid yerleşim planı okunmakta ve kuzey-güney ve doğu-batı istikametlerinde birbirini kesen iki ana caddenin surlar ile buluştuğu noktalarda Roma döneminde yapılan anıtsal nitelikteki dört giriş kapısı bulunmaktadır. Tahrip olan Göl Kapı dışındaki bu anıtsal kapılar varlıklarını günümüzde korumaktadırlar.

Surlar da dâhil olmak üzere kentin tamamı arkeolojik ve kentsel sit sınırları içinde kalmaktadır. İznik Tarihi Kent Merkezi'nde tescillenmiş anıtsal mahiyetteki yapılar, sivil mimarlık örnekleri ve anıt ağaçların yer aldığı sur içinin tamamı ile sur koruma alanının dış sınırına kadar olan tüm alanlar yönetim alanı sınırları dâhilindedir. İznik Tarihi Kent Merkezi ve çevresinde belirlenen yönetim alanı kuzey-güney istikametinde yaklaşık 1600 metre, doğu batı istikametinde ise yaklaşık 1400 metredir. Ayrıca Lefke Kapı'dan, doğuya doğru uzanan su kemerleri ile Çandarlı Hayrettin Paşa Türbesi'nin bulunduğu şehir mezarlığını da kapsayan Abdülvahap Tepesi eteğine kadar olan bölge, Yenişehir Kapı'nın güneyindeki Orhan Camii ve Orhan Hamamı'nın kalıntılarının yer aldığı bölge ile Göl Bazilika ve surlar arasındaki sahil ve göl bölümü de yönetim alanına dâhil edilmiştir. Yönetim Alanının en büyük kısmını oluşturan İznik Tarihi Kent Merkezi I. ve III. derece Arkeolojik Sit, Kentsel Sit, Doğal Sit (Sürdürülebilir Koruma ve Kontrollü Kullanım Alanı) ve sur koruma alanını içermekte olup, toplamı yaklaşık 222,18 hektardır. İznik Tarihi Kent Merkezi yönetim alanı sınırları içindeki tescilli anıtsal yapıların çevresindeki tüm alanlar bu kültürel değerlerin korunması amacıyla tampon bölge olarak belirlenmiştir. (Harita 3)

Seri adaylığın ana bileşeni olan İznik Tarihi Kent Merkezinin üstün evrensel değerini tanımlayan anıtlar aşağıda listelenmiştir:

1. Surlar ve Abidevi Kapıları (İstanbul Kapı, Lefke Kapı, Yenişehir Kapı, Göl Kapı)
2. Roma Tiyatrosu
3. Sualtı Bazilikası
4. Ayasofya Orhan Camii
5. Hacı Özbek Camii
6. Süleyman Paşa Medresesi
7. Nilüfer Hatun İmareti
8. Yeşil Camii
9. Mahmut Çelebi Camii
10. Çini Fırınları Kazı Alanı
11. Eşrefzade Camii Minaresi ve Haziresi

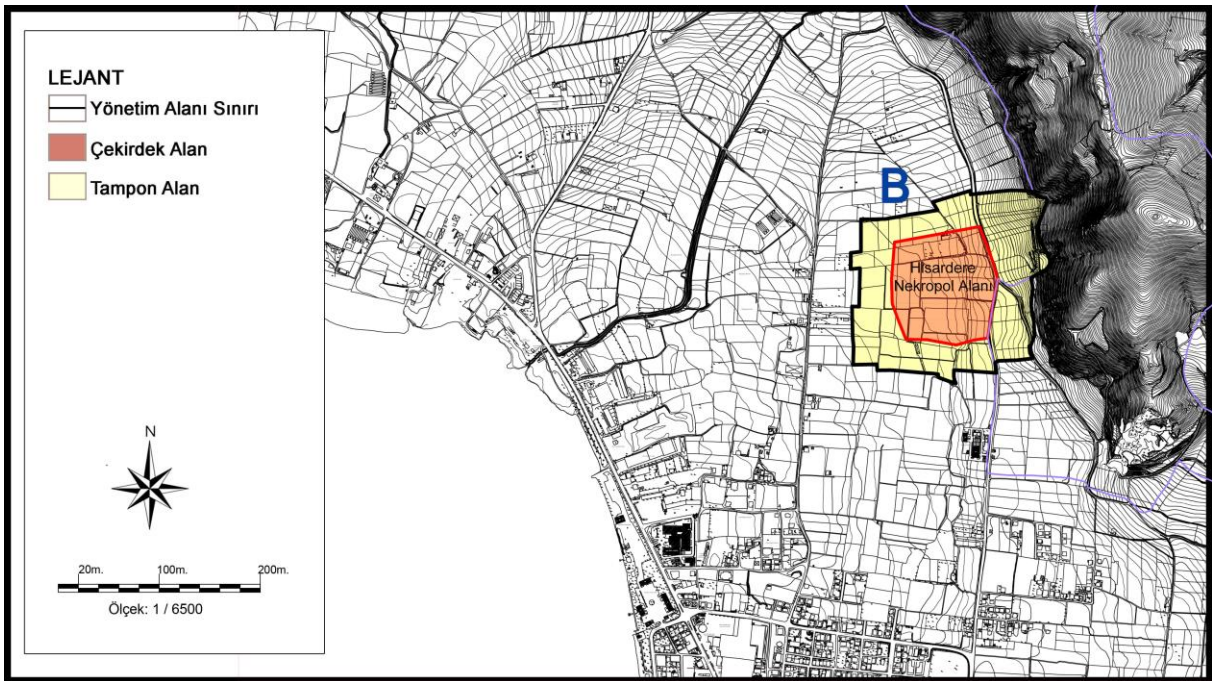
Çekirdek alan niteliğindeki bu anıtsal yapılar ile birlikte İznik Tarihi Kent Merkezinde güncel olarak 53 anıtsal yapı ve kalıntı, 43 sivil mimarlık örneği ve 62 anıt ağaç koruma kurulu kararları ile tescillenerek koruma altına alınmıştır.

Harita 3. İznik Tarihi Kent Merkezi Yönetim Alanı (Alan-A)

ALAN-B Hisardere Nekropol Alanı

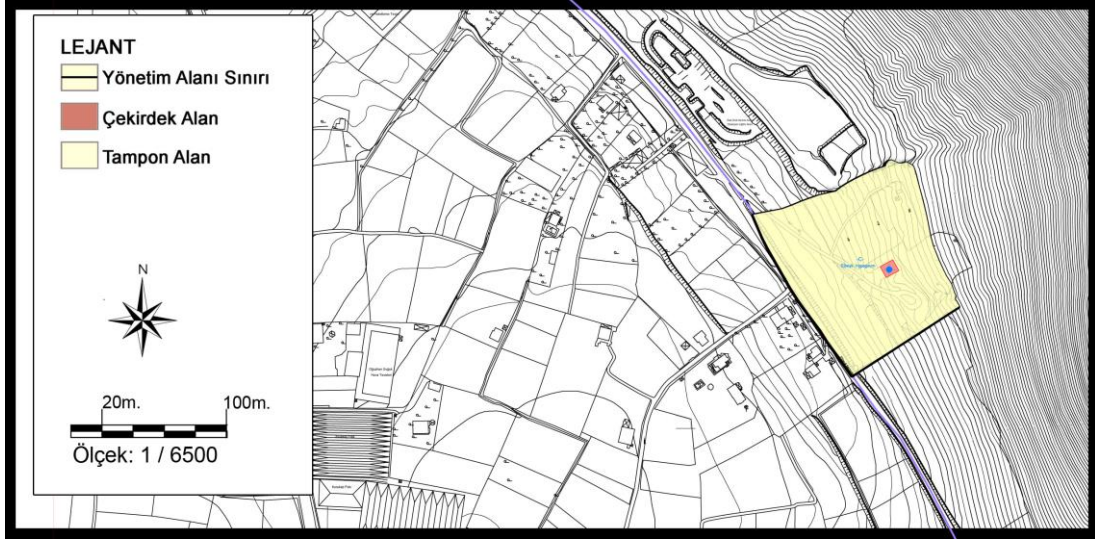
Hisardere Nekropol Alanı, İstanbul Kapı'ya kuş uçuşu yaklaşık 1.6 km mesafede, kentin kuzeyindeki Bayırdibi Mevkiinde, yoğun zeytinlikler ile kaplı bölgede kalmaktadır. 2005 yılında 1. derece Arkeolojik Sit Alanı olarak koruma altına alınmıştır. Doğusundaki yamaç 1992 yılında 2. derece Arkeolojik Sit Alanı olarak tescillenmiştir. Nekropolde lahitlerin yoğun olarak bulunduğu kısım ve yayılma alanı çekirdek alan, çevresinde 490 x 500 metre büyüklüğündeki alan ise tampon bölge olarak belirlenmiştir. Hisardere Nekropolü yönetim alanının kapsadığı toplam alan, yaklaşık 24.47 hektar büyüklüğündedir.(Harita 4)

Harita 4. Hisardere Nekropol Alanı (Alan-B)

ALAN-C Hipoje Mezar Odası

İzmit'in kuzeyindeki yönetim alanının üçüncü bölümü olan Hipoje Mezar Odası (Alan-C), İstanbul Kapı'ya kuş uçuşu 3.5 km. mesafededir. Hisardere Nekropolü'nden Elbeyli Mahallesine ulaşılan ana yolun kenarında, Çamlık Tepesi'nin batı yamacındadır. Korunması gerekli kültür varlığı olarak tescilli mezar odasının yönetim alanı yaklaşık 150x120 metre ölçülerinde olup, 1.81 hektar büyüklüğündedir. Mezar odasının çevresi ile birlikte korunabilmesi amacıyla tampon bölge belirlenmiştir. (Harita 5)

Harita 5. Hipoje Nekropol Alanı (Alan-C)

ALAN-D Dikilitaş Mezar Anıtı (Obelisk)

Yönetim alanının dördüncü kısmı olan Dikilitaş Mezar Anıtı (Obelisk), İznik'in kuzeyinde, Elbeyli Mahallesi'nin batısında (İnikli Mahallesi tapulama alanı sınırları içinde), İstanbul Kapı'ya kuş uçuşu 5.9 km mesafede, zeytinlikler ile çevrili düz bir alanda yer almaktadır. Merdivenli Kaya'dan Ömerli Köyüne doğrudan ulaşım sağlayan tali yol kenarındadır. Yaklaşık 120x130 metre ölçülerinde, 1.58 hektar büyüklüğünde olan yönetim alanının ortasındaki anıtın çevresi ile birlikte korunabilmesi amacıyla tampon bölge belirlenmiştir. (Harita 6)

Harita 6. Dikilitaş Mezar Anıtı Alanı (Alan-D)

Tablo 2. Yönetim Alanların Koordinatları ve Büyüklükleri

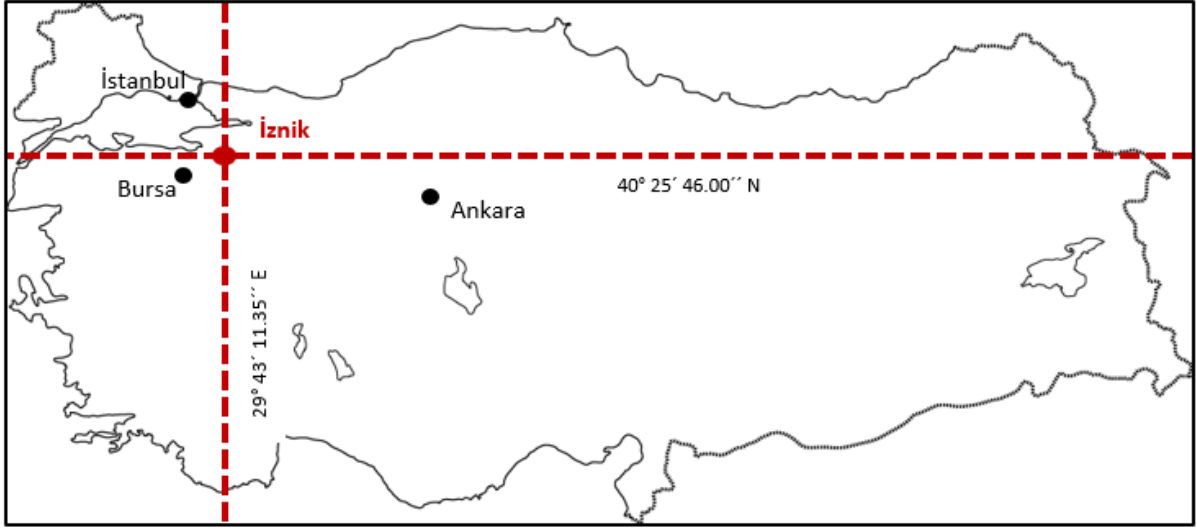
No	Alanın Adı	Alanın Koordinatları		Yönetim Alanının Büyüklüğü (ha)
		Kuzey	Doğu	
1	İznik Tarihi Kent Merkezi	40° 25' 46.00'' N	29° 43' 11.35" E	222,18
2	Hisardere Nekropolü	40° 27' 00.42" N	29° 43' 32.34" E	24,47
3	Hipoje Yeraltı Mezarı	40° 28' 07.30'' N	29° 43' 09.93" E	1,80
4	Dikilitaş Mezar Anıtı-Obelisk	40° 29' 15.20'' N	29° 42' 06.95" E	1,58

2.4. Yönetim Alanının Konumu

İznik ilçe merkezi, Türkiye'nin kuzeybatısında, Marmara Denizinin güney doğusunda, Bursa ilinin kuzeydoğusunda, Bursa il merkezine 90 kilometre mesafede, İznik Gölü'nün doğu kıyısındadır. İlçe sınırları 29-30' ve 29-57' doğu boylamları ile 40-21' ve 40-37' kuzey enlemleri arasındadır.

Harita 7. Dünya üzerindeki Konumu

Harita 8. Türkiye'deki konumu

Harita 9. İznik'in Marmara Bölgesi'ndeki konumu

2.5. Alanın Değerleri

2.5.1. Alanın Somut Kültürel Değerleri

A- İznik Tarihi Kent Merkezi

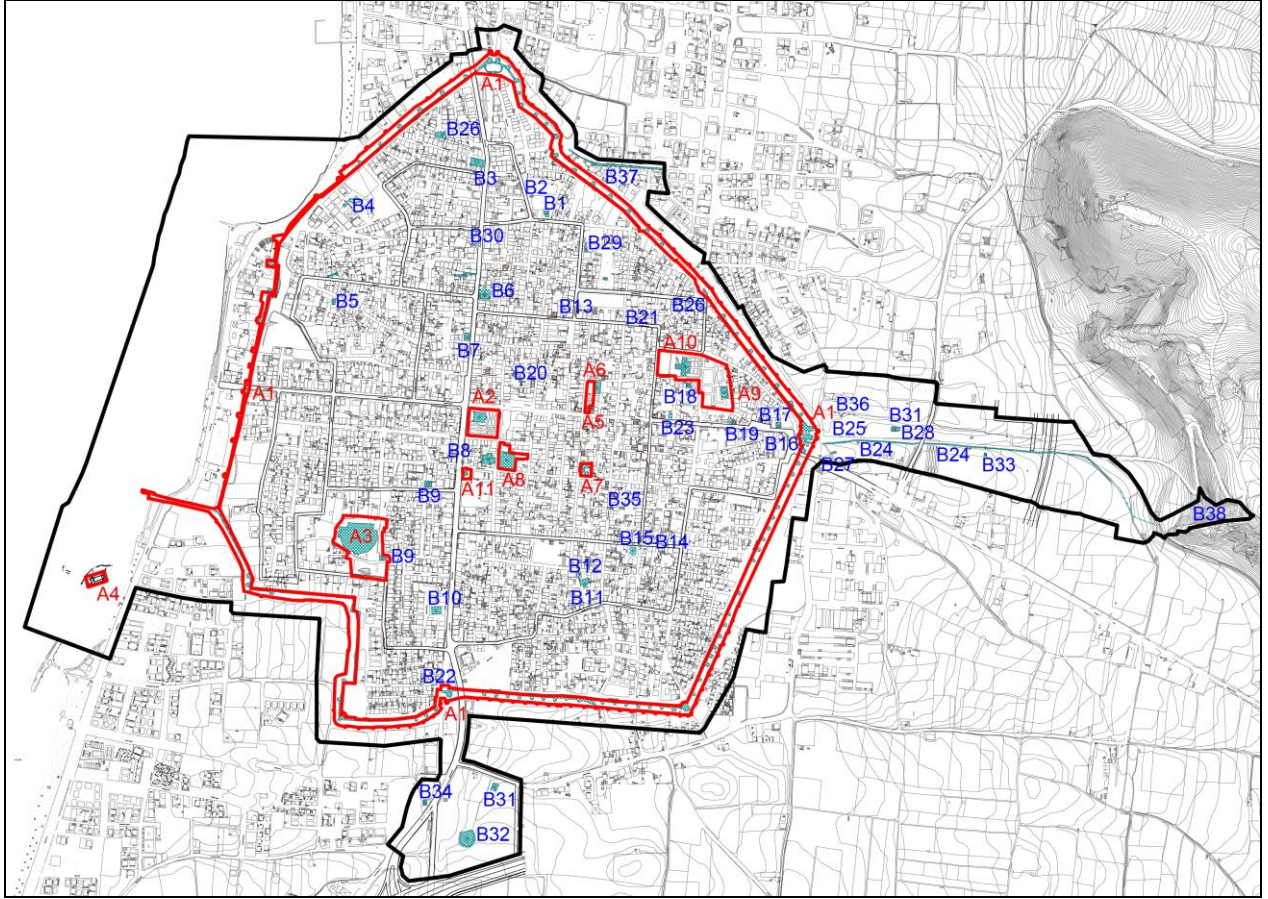
İznik, Helenistik, Roma, Bizans, Selçuklu, Osmanlı dönemleri kültür katmanlarını içermekle birlikte, bu katmanların bir bölümü günümüzde görünür durumdadır. Bölgenin coğrafî durumu, gl suyu seviyesinin değişmesi, depremler, savaşlar vb. etkenlerin neden olduğu yıkım-yeniden yapım gibi yaklaşımlar, kültür katmanlarının kısmen veya büyük oranda toprak altında ya da gl suyu altında kalmasına neden olmuřtur⁶³. Kent tarihsel süreçte; Helenistik, Roma, Bizans ve Osmanlı dönemlerinde önemli roller oynamış olup, bölgede hâkim uygarlıklara ait siyasi, coğrafî, jeopolitik, ticari, sosyal, kültürel ve dinsel özelliklerin yansımaları kent içindeki mekanlarda izlenebilmektedir. Antik kent sınırları içerisinde yer alan yapılar ya da bu yapılara yapılan eklentiler kentte tarihi süreçte hâkim dönemleri temsil etmektedir.

şekil 2. İznik planı (Schneider, 1938)

İznik'in stn Evrensel Değer Niteliklerini yansıtığı dşnlen başlıca yapılar aşağıda detaylı olarak anlatılmaktadır.

⁶³ Alioğlu, F. 2001.

Harita 10. Tarihi Kent Merkezi ve Tampon Bölgesinde Tescilli Anıtsal Yapılar

A1. İznik Surları ve Abidevi Kapıları

Kentte ilk inşa edilen Helenistik dönem surlarından günümüze ulaşan herhangi bir bölüm bulunmamıştır. 4970 metre uzunluğundaki surlarda farklı dönemlere ait çok sayıda onarım ve eklerin varlığı, erken dönemlerin fark edilmesini zorlaştırmaktadır. Lefke Kapı ile Yenişehir Kapı arasındaki surların temellerinde kullanılan büyük boyutlu blok kesme taşların Roma Dönemi sur sistemine ait olabileceği bildirilmektedir⁶⁴. Strabon'un aktardığı, “kent çevresi yüzaltmışbeş stadion ve dörtgen şeklindedir. Bir düzlükte kurulmuştur ve dört kapısı vardır. Caddeleri dik olarak birbirini keser, öyle ki gymnasium'un ortasına konan bir taştan dört kapı da görülebilir”⁶⁵ tanımlarından kente ve surlara ilişkin bilgi edinilebilmektedir. Surların, kenti düzensiz bir çokgen şeklinde sınırlandırması ve iki ana caddeye açılan dört anıtsal kapıya sahip olması Strabon'un aktarımlarını desteklemektedir.

Roma döneminde ise, Helenistik dönem Hippodamos planı düzeninde planlanan kentte birbirini dik yönde kesen iki ana caddesi sur kapılarına kadar uzatılmıştır. Kentin girişini

⁶⁴ Semavi, E. 1988: 16.

⁶⁵ Strabon, s. 60, Alioğlu, F.- Kösebay Erkan, Y. 2012: 25.

simgeleyen anıtsal kapılar, İmparator Vespasianus (MS 78-79) tarafından bu ana yol eksenlerinin surlarla bulunduğu noktalara yaptırılmıştır⁶⁶. Bu anıtsal kapılardan Göl Kapı günümüze ulaşmamıştır. Güneyde Yenişehir Kapı, doğuda Lefke Kapı ve kuzeyde de İstanbul Kapı yer almaktadır. Tali kapılardan en önemlisi güneybatıda günümüzde Tiyatro Kapısı olarak adlandırılan Güney Göl Kapı'dır.

Kuzey kapısı (İstanbul Kapı) ve doğu kapısı (Lefke Kapı) İmparator Vespasianus devrinde (MS 69-79) yapılmış, 120 yılındaki depremle yıkılınca imparator Hadrianus (MS 117-138) tarafından tamir ettirilmiştir. Bu kapıların kent ve kır yüzlerinin friz ve arşitravlarında birbirinin aynı olan her iki devre ait sunu yazıtı bulunmaktadır. Lefke Kapı'da üstte frizdeki yazıt Vespasianus devrine aittir. Kapıda Bithynia Eyaleti Proconsülü Marcus Plancius Varus tarafından imparatorların yüce hanesine ve eyaletin başkenti Nikaia'ya adandığını yazmaktadır. Alttaki arşitrav yazısında ise, bizzat Nikaia kenti kapıyı Hadrianus'a adamaktadır. İstanbul ve Lefke kapılarını Roma İmparatoru Hadrianus'un (117-138), Yenişehir ve Göl kapılarını ise İmparator II. Claudius Godhicus'un (268-270) yaptırdıkları bilinmektedir.

Surların büyük bir bölümü MS.258-259 yıllarında Trakya'dan gelen göçlere karşı koyabilmek için İmparator Gallienus (253-260) zamanında yaptırılmaya başlanmıştır. Konstantinopolis'in (İstanbul) Dördüncü Haçlı Seferi ile işgalinden sonra, Bizans imparatoru ve yönetimi Nikaia'ya sığınıp, kenti başkent yapmışlardır. İmparator Theodore Lascaris (1205- 1222), 1208 yılında surların kapsamlı bir şekilde onarım ve yeniden inşasını gerçekleştirmiştir. Vatatzes döneminde de onarım ve güçlendirmeler devam ederken, aynı dönemde dış surlar da ilave edilmiştir⁶⁷.

Laskarisler döneminde son halini alan yaklaşık olarak 4.970 m uzunluğundaki surlar; iç surlar, dış surlar, hendekler ve kapılardan oluşmaktadır. Yaklaşık 11 m yüksekliğinde olan iç surlar, kare ve yarım daire formlu kulelerle desteklenmişlerdir. İç surların dışında yaklaşık 16 metre mesafede ve daha alçak kotta inşa edilen dış surlar ile dış surların da dışında içi su ile doldurulmuş bir hendek düzenlemesi yapılmıştır⁶⁸.

⁶⁶ Şahin, S. 2003: 7.

⁶⁷ Foss, C. 1998: 81.

⁶⁸ Alioğlu, F. 2001: 99-103.

Geçirdiği değişikliklerle günümüze ulaşan surların uzunluğu yaklaşık 4.970 metredir. Ana sur, ön sur, hendek, kuleler ve kapılardan oluşan bu savunma sisteminin aşağıdaki şekilde tanımlanan 3 evrede yapıldığı düşünülmektedir⁶⁹.

1. Evre (258-269), Bu evre, ana sur duvarı ile önünde belli aralıklarla yer alan kulelerden oluşmaktadır.

2. Evre (368'den sonra), Zamanla surda bazı değişiklikler, onarımlar yapılmıştır. Seğirdim yolu kotu, eskisine göre 1.80 metre yükseltilmiştir.

3. Evre-Laskarisler Dönemi, Bu dönemde, göl tarafında, ana surdaki 75. Kule ile 89. Kule arasında kesilen ancak tüm kara sur duvarı boyunca devam eden ön sur duvarı inşa edilmiş, ana sur duvarı kuleleri ve bazı bölümlerde dendanlar yükseltilmiştir.

Fotoğraf 6. İznik Surları Panoramik Fotoğrafı (Schneider, 1935)

İstanbul Kapı

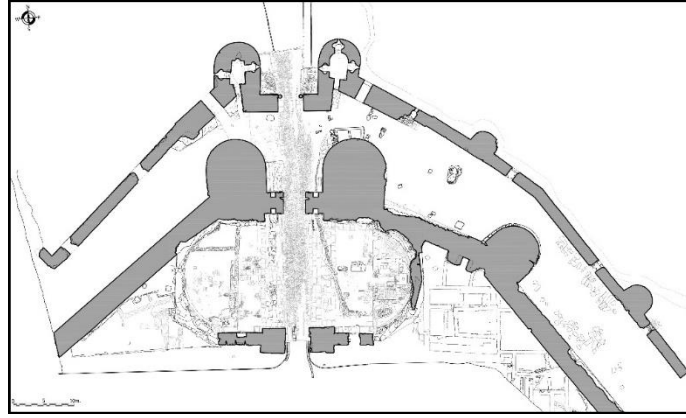
İstanbul Kapı, Nikaia'nın en büyük ve en önemli kapısı olarak bilinmektedir. Roma Döneminde zafer takı şeklinde tasarlanan kemerli kapı, Lefke Kapı ile çok benzerdir. Kapının aksında geniş kemerli bir geçit ile yanlarda iki dar kapı bulunmaktadır. Yan geçitlerin üzerlerinde, kemerli dikdörtgen kesitli nişler yer almaktadır. Zafer takı iki yanda pilasterler ile sonlanmakta ve bunlar tıpkı orta geçişi sınırlayan pilasterler gibi podyum üzerinde yükselmektedir. Kemerin üzerinde sade bir arşitrav ve onun da üzerinde yazıtın yer aldığı friz ve taç-korniş yer almaktadır. Schneider'e göre taç-korniş bloklarının üzerindeki dübel yuvalarından anlaşıldığı üzere yapının eskiden ikinci bir katı bulunmaktaydı.

⁶⁹ Schneider, A. M.–Karnapp, W. 1938.

Sonraki dönemlerde ızgara biçimli kayar hareketli bir kapı ile donatılmış olan kapı, iki yuvarlak kule ile tahkim edilmiştir. Ardında yer alan oval biçimli iç avlu ve üç geçitli bir kapı üzerinden, şehir ile bağlantı sağlanmıştır.

Fotoğraf 7. İzник Surlarının İstanbul Kapı yönünden havadan fotoğrafı (BBB Arşivi.)

Şekil 3. İstanbul Kapı'nın Planı (Kuleli, 2015)

Fotoğraf 8. İstanbul Kapı (BBB Arşivi)

Lefke Kapı

Roma dönemine ait iki yuvarlak kule ile tahkim edilen avlulu sistemle düzenlenen bu yapı ve İstanbul Kapı arasında hem ölçüleri, hem de inşa özellikleri bakımından benzerlikler bulunmaktadır.

Arşitrav ve frizin hem şehir içi, hem de şehir dışına bakan yüzlerinde Plancius'un ve Hadrianus'un inşa kitabeleri yer almaktadır (Schneider 1938, s. 45).

Lefke kapıya bitişik inşa edilen Türk çeşmesi, Roma ve Bizans dönemlerinden beri kullanılan 800 metre kadar doğudaki bir kaynaktan su kemerleriyle getirilen suyu şehre aktarmaktaydı⁷⁰.

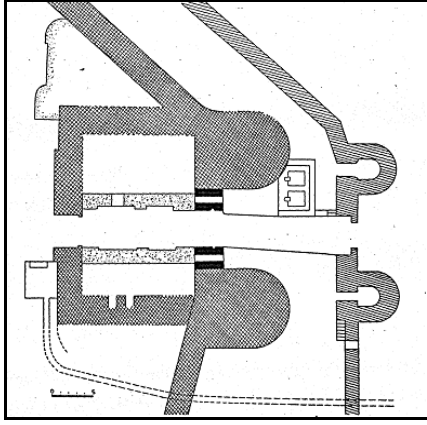
⁷⁰ Schneider, A. M. 1938: 22.

Fotoğraf 9. Lefke Kapı (BBB Arşivi)

Fotoğraf 10. Lefke Kapı (BBB Arşivi)

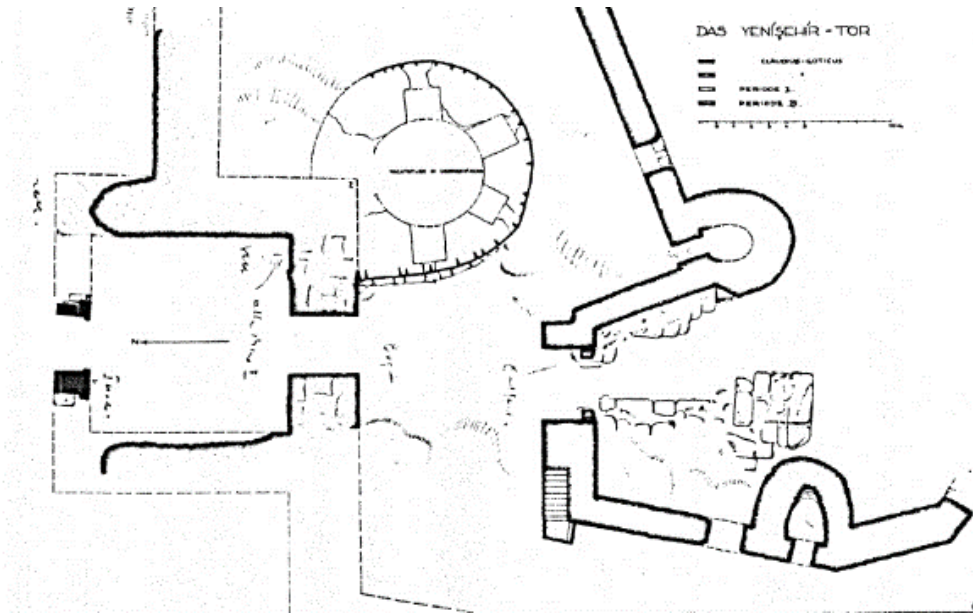
Şekil 4. Lefke Kapının Planı (Schneider, 1938)

Şekil 5. Lefke Kapısı, ön sur duvarı kapısı gravürü (Texier, 1882)

Yenişehir Kapı

Kapı, yuvarlak bir kule ile sınırlanan geçiş ve gerisinde dikdörtgen biçimli bir avlu ve geçit bulunan avlulu plan şemasına sahiptir. Kaynaklara göre yapının yıkıntıları içinde Claudius Gothicus'a ait bir yazıt bulunmuştur⁷¹.

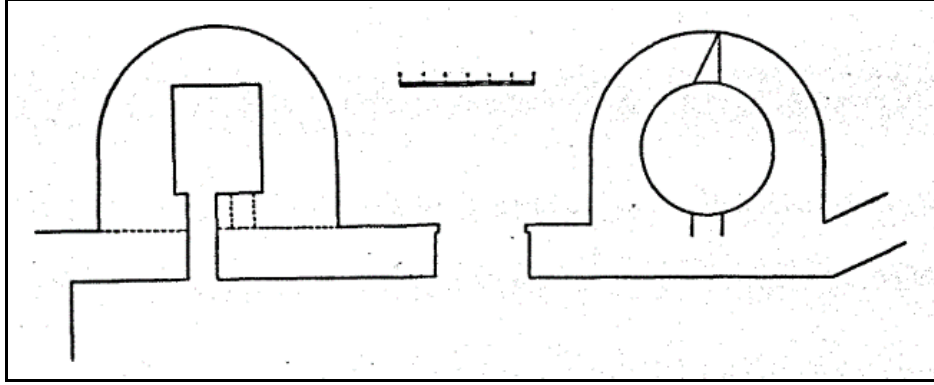
Şekil 6. Yenişehir Kapının Planı (Schneider, 1938)

⁷¹ Schneider, A. M. 1938: 43.

Göl Kapı ve Güney Göl Kapısı

Kentin batıdaki ana kapısı olan Göl Kapısı günümüzde harap halde olup, sadece kalıntıları göze çarpmaktadır.

Güney Göl Kapısı ise iki yuvarlak kule ile tahkim edilmiştir.

Şekil 7. Göl Kapı ve Güney Göl (Tiyatro) Kapısı Planları (Schneider, 1938)

Dört anıtsal kapısı, altı yan kapısı, iç ve dış duvarları, kuleleri ve hendekleri ile şehri çepeçevre kuşatan Nikaia/ İznik surları, günümüze kadar korunabilmiş, büyük bölümü algılanabilen ender savunma yapılarındandır⁷². Surların MS 260 yılından, Osmanlı Beyliği topraklarına katıldığı 1331 yıllarına kadar ki uzun süreçte istilalara karşı onarılıp, güçlendirilmesi nedeniyle, tarihi süreçte surlara eklenen tasarımları, malzemeleri ve yapım tekniğini bir arada görmek mümkündür.

Roma döneminin anıtsal kapılarını da içine alan ve Anadolu'nun en iyi korunmuş savunma sistemleri arasında yer alan kent surları Bizans döneminde güçlendirilmiş, Osmanlı ve Türkiye Cumhuriyeti onarımları ile günümüze gelebilmiştir.

A2. Roma Tiyatrosu

Roma Dönemi tiyatrolarının Anadolu'daki en iyi örneklerinden sayılan İznik Tiyatrosu, ilçenin güney batısında, sur içinde ve İznik Gölü'ne 400 metre uzaklıkta olup denizden 98 metre, göl seviyesinden ise 7 metre yüksekliktedir. Daha önce farklı tanımlamalar yapılmış olsa da, yapı kalıntılarının ilk kez 1743 yılında R. Pococke⁷³ tarafından tiyatroya ait olduğu belirlenmiş ve C. Texier tarafından kent içindeki yeri gösterilmiştir⁷⁴. Tiyatro ile ilgili ilk bilimsel çalışmalar 1938 yılında Schneider tarafından yapılmış, kalıntıların toprak altında

⁷² Schneider, A. M. 1938, Alioğlu, F. 2001.

⁷³ Pococke, R. 1743: 121-123

⁷⁴ Texier, C. 1962: 56

kalan bölümlerini incelemek amacıyla sondajlar yapılmış ve yapının kroki ve fotoğraflarıyla birlikte yayınlanmıştır⁷⁵.

İznik Tiyatrosu'nun tarihçesi hakkında en önemli bilgi, Roma İmparatoru Traian Dönemi'nde (MS 97-117), Bithynia eyalet valisi olan, tarihçi ve yazar Genç Plinius'un MS 111 yılında İmparator'a yazdığı mektuplarda yer almaktadır. İznik tiyatrosu hakkında günümüze böylesine önemli bir belge erişmesine karşın, yapının tam anlamıyla bitip bitmediği hakkında kesin bilgiler yoktur. Ayrıca söz konusu mektuptan 12 yıl sonra gerçekleşen büyük Bithynia depremindeki durumu da tartışmalıdır⁷⁶. Genç Plinius'un Mektupları'na göre; MS 111 yılında tiyatro henüz inşaat halindedir ve bu duruma gelene kadar 10 milyon *sesterces* harcanmasına rağmen inşaatın sürmesi idarecileri memnun etmemiştir. Mektubun sonunda, Bithynia eyaleti sınırları içindeki sorunlu yapılarda incelemelerde bulunması ve yapılan masrafları değerlendirmesi için, başkent Roma'dan bir mimar talep edilir. İmparator, bu isteği reddeder ve marifetli mimarların zaten Grek coğrafyasından geldiğini söyler⁷⁷.

Kuzeye bakan İznik Tiyatrosu çok geniş boyutlarda olması ve düz bir alana inşa edilmesinden dolayı eşine ender rastlanan tonozlu bir alt yapıya sahiptir. İznik Tiyatrosu mermer ve kireçtaşı bloklar arasına moloz taş ve harç kullanılarak, *opus caementitum* (Roma betonu) tekniğiyle inşa edilmiştir. Bazı bloklarda taşı işleyen usta veya inşaatı gerçekleştiren atölyeyi belirleyen işaretler bulunmaktadır. Tiyatrodan birçok parça sökülerek, kent surları başta olmak üzere çeşitli yapılarda kullanılmıştır. Devşirilmiş parçalar arasında, oturma basamakları ve yapı bloklarının yanı sıra mimari plastik eserler de bulunmaktadır. Bu yüzden, başta sahne binası olmak üzere, oturma basamakları, *orchestra* zemini, dış duvarları, kemer ve tonozları onarılamayacak derecede tahrip olmuştur.

Nadir mimari özelliklere sahip İznik Tiyatrosu'nun en fazla tahribata uğramış kısmı seyircilere ait oturma sıralarıdır. Roma tiyatrosunda oturma sıraları buldukları yere göre alt, orta ve üst (*ima*, *media* ve *summa*) *cavea* olarak sıralanmaktadır. İznik tiyatrosunda şimdiye kadar *in-situ* durumda oturma sırası ele geçmemiş, blokların neredeyse tamamı yıkılmış, devşirilmiş ve kentteki diğer yapılarda spolia malzeme olarak bulunmuştur. Alt *cavea*, Roma İmparatorluğu sınırları içinde ancak önemli tiyatrolarda kullanılan ve Türkiye'de benzeri bulunmayan bir altyapı sistemi ile taşınmaktadır.

⁷⁵ Schneider, A. M. 1938: 35; Schneider, A. M. 1943.

⁷⁶ Abbasoğlu, H. 2003: 192

⁷⁷ Pliny 40.3

Kazılar sonucu edinilen arkeolojik verilere dayanarak tiyatronun üç bölümden oluştuğu anlaşılmıştır. Alt bölüm (*ima cavea*) gösteriyi izlemeye gelen yöneticiler, rahipler, askerler ve yüksek sınıftan Roma vatandaşları için ayrılırdı⁷⁸. Ayrıca kazılarda çıkan bazı oturma sıralarının arkalıklı olduğu göz önüne alınırsa, alt *cavea*'nın en altında veya en üstündeki sıraların *prohedria* (protokol, soylu koltuğu) olarak kullanıldığı düşünülebilir. Bu ölçüler yardımıyla alt *cavea*'nın; Eski Yunan mimari geleneğine uygun olarak, aralarında merdiven (Vitruvius'a göre *scalae*) olan yedi *cuneus* (Yunanca *kerkis*) halinde, 18 oturma sırasından oluştuğu tespit edilmiştir.

İznik Tiyatrosu'nda alt ve orta *cavea*'yı çepeçevre saran *analemma* duvarı, diğer bütün Roma Dönemi tiyatrolarından farklılık gösterir. *Orchestra*'dan başlayarak yarıya kadar eğimli bir şekilde ilerleyen *analemma*, bu noktadan sonra sahne binasına paralel olarak devam eder. Bu nedenle, bünyesinde hem Yunan, hem de Roma tiyatro mimarisi özelliklerini barındıran hibrit bir plana sahip olduğu söylenebilir.

Alt ve orta *cavea* arasında yaklaşık 1,90 metre genişliğinde bir *diazoma* yer almaktadır. *Diazoma* ve alt *cavea* üzerindeki en önemli dönem eklentisi MS 13. yüzyıla ait, narteksli ve üç nefli bir kilise kalıntısıdır⁷⁹.

İznik Roma Tiyatrosu'nda üçüncü bir *cavea*'nın varlığından şimdiye kadar hiçbir yayında bahsedilmemiştir. Roma tiyatrolarında *summa cavea*, fakir halkın ve kadınların yeriydi. Köleler bazı durumlarda buraya alınır, ancak sadece ayakta izlemelerine izin verilirdi⁸⁰. 2017 yılında tiyatronun batısında yapılan kazılarda, ortalama 3,70 x 2,60 metre boyutlarında üç paye ile üst *cavea portico*'suna ait olabilecek mimari elemanlar ortaya çıkarılmıştır.

İznik Tiyatrosu'nun *orchestra* bölümü diğer Roma tiyatrolarının aksine yarım daireden biraz fazla, yani at nalı planlıdır. Bu durum Anadolu kültürünün Roma Dönemi'nde dahi Helenistik kökenlerine bağlı kaldığının bir kanıtıdır. En geniş yeri 24,22 metre çapındadır. Kazılar sonunda 54,15 x 13,16 metre boyutlarındaki sahne binasının (*scaenae*) tümü açığa çıkarılmıştır. Üç adet arka giriş kapısı ve koridorla birbirinden ayrılan dört ana mekânı bulunmaktadır.

Plinius'un mektuplarında da bahsedildiği gibi, MS 111 yılında tiyatro henüz inşaat halindedir ve özel sponsorlar tarafından *cavea* çukurunun üzerini kaplayan galeriler ile sahne binasının yanındaki *portico* inşaatlarının üstlenilmesi gündemdedir. 2016-2017 yıllarında yapılan

⁷⁸ Sear 2006: 3.

⁷⁹ Yalman, B. 1987: 316.

⁸⁰ Sear, F. 2006: 2.

kazılarda, sahne binasının her iki yanında *portico*/sütunlu galeri ve *summa cavea* galerisine ait yapı elemanları ortaya çıkarılmıştır. Sahne binasından kopuk, bağımsız bir şekilde doğu ve batı yönde yer alan sütunlu galeriler, bazı önemli Roma tiyatrolarında rastlanabilen bir mimari gelenektir. Kazılarda açığa çıkarılan mimari bloklar sayesinde her iki galeriyi de sanal olarak ayağa kaldırmak mümkün olmuştur. Ortalama 11,87 x 11,10 metre boyutlarındaki kare planlı yapı, 12 Korinth sütunu tarafından taşınmaktadır. Sütun kaideleri sekiz köşeli ve 1,38 metre yüksekliğindeki *postament*'lere yerleştirilmiştir. 2017 yılında çıkan mimari buluntular sayesinde sütunlu galeride ikinci katın varlığı kesinlik kazanmıştır⁸¹. Ele geçen mimari buluntular dikkate alındığında yaklaşık 9,65 metre yüksekliğe sahip alt katın üzerine, 5,96 metre yüksekliğinde ikinci katın inşa edilmiş olduğu düşünülür.⁸²

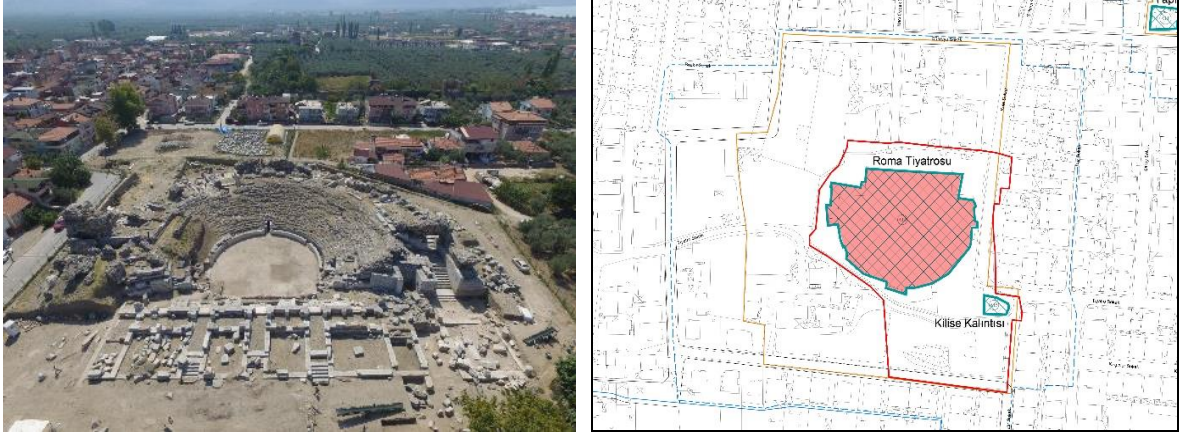
14.-15. yüzyılda metruk kalan tiyatro kalıntıları üzerine seramik fırınları yapılmıştır⁸³. 1980 ve 1995 yılları arasında yapılan kazılarda tiyatrodaki dört adet seramik fırını bulunmuştur. Bunlardan biri caveada, ikincisi I. beşik tonoz içerisinde, üçüncüsü II. beşik tonozlu galerinin girişinde ve en sonuncusu V. beşik tonozun önündeki alanda açığa çıkarılmıştır⁸⁴. Kazı çalışmalarında ortaya çıkan katmanlarda, fırın malzemesi karışmış kül tabakasının altında beyaz hamurlu Osmanlı seramiklerini kırmızı hamurlu tek renk sırlı sgraffito Bizans seramikleri izlemekte, daha sonra buluntusuz toprak tabakası ve toplu mezarlık gelmektedir.

⁸¹ Meriç, A. 2018: 290

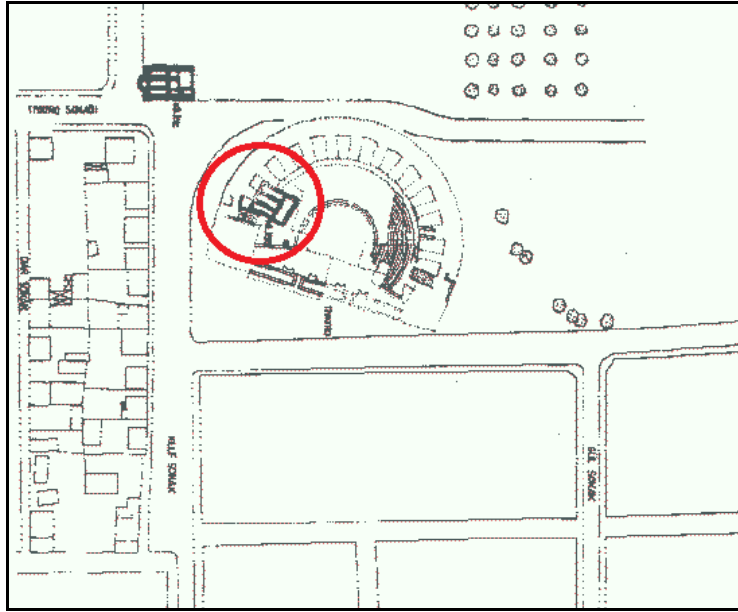
⁸² “Son Kazılar Bağlamında İznik Roma Tiyatrosu’nun Mimari Özellikleri”, Doç.Dr.A.K.Öz, Arkeoloji ve Sanat Dergisi, 161, 21-31, 2019

⁸³ Yalman, B. 1992: 383; Yalman, B. 1996: 343.

⁸⁴ Özkul 2000: 239

Fotoğraf 11. İznik Roma Tiyatrosu hava fotoğrafı (BBB Arşivi)

Şekil 8. Tiyatro caveası üzerine yapılmış kilise (Yalman 1987: 337)

Roma dönemine ait tiyatronun cavea bölümünün kuzeydoğusundaki toprak tabakanın üstünde yer alan 3 nefli, bazilikal planlı geç dönem kilise kalıntısı ve Osmanlı çini fırınları, yapının çok katmanlılığının göstergelerindedir.

Roma Tiyatrosundaki arkeolojik kazı çalışmaları Doç. Dr. Aygün Ekinci Meriç başkanlığındaki kazı heyeti tarafından yürütülmektedir.

A3. Sualtı Bazilikası

Fotoğraf 12. İznik Sualtı Bazilikası (BBB Arşivi)

İznik Gölü'nde su yüzeyinden 2-3 metre derinlikte olduğu belirlenen Bazilika yapısının 15. yüzyıldan başlayarak İdris-i Bitlisi ve Hoca Sadettin gibi Osmanlı tarihçilerinin yanı sıra Ludwig von Rauter, Paul Lucas, James Dallaway, Joseph von Hammer-Purgstall, Charles Wilkins, Comte de Laborde, Charles Fellows, Le Vicomte de Marcellus ve C. von der Goltz gibi 16-19. yüzyıllarda İznik'i ziyaret eden yabancı seyyahların gezi notlarında yer aldığı bilinmektedir⁸⁵. Ancak arkeolojik anlamda ilk keşif ve yapının batık kilise olarak yorumlanması 2014 yılında Prof. Dr. Mustafa Şahin tarafından yapılmıştır. Keşfedildiği sene Amerika Arkeoloji Enstitüsü tarafından dünyanın en önemli 10 keşfinden birisi olarak seçilmiştir⁸⁶. Belirlenen kalıntılarda 2015 yılından başlayarak Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın izni ile İznik Müze Müdürlüğü başkanlığında, Bursa Uludağ Üniversitesi adına Prof. Dr. Mustafa Şahin danışmanlığında sualtı kazıları devam etmektedir.

2015 yılında gerçekleştirilen İznik Gölü sualtı yüzey araştırmalarında, bazilika kalıntısının bulunduğu alanın etrafı mantar şamandıralar ile su yüzeyinden görünür hale getirilmesi ile çalışmalar başlatılmıştır⁸⁷. Bu çalışmalar neticesinde sualtında bulunan kalıntıların rölövesi çıkartılmıştır⁸⁸.

Kıyıdan yaklaşık 50 metre uzaklıkta, doğu-batı istikametinde uzanan üç nefli yapı kalıntısının⁸⁹ dıştan dışa toplam uzunluğu 41,32 metre, genişliği ise 18,61 metredir⁹⁰. Orta

⁸⁵ Şahin, M. 2020: 66 vd.

⁸⁶ Powell, E. A. 2015.

⁸⁷ Şahin, M. 2015: 32 vd.

⁸⁸ Şahin, M. 2015: 39 fig. 9.

⁸⁹ Şahin, M. 2014a: 18.

⁹⁰ Şahin, M. 2016: 439.

nefin uzunluğu 20,03 metre, genişliği ise 7,95 metredir. Yan neflerden kuzeydeki 3,32 metre, güney nef ise 3,15 metredir. Bu ölçüme göre güney nef, kuzeydekine göre biraz daha dardır⁹¹. Duvar kalınlıkları da ortalama 1 metredir. Yapının doğusunda yer alan apsisin çapı 6,85 metredir. Apsisin güneyinde yer alan ve diakonikon olduğu düşünölen bölümde 1,97 metre uzunluğunda, 0,70 metre genişliğinde bir lahit yer almaktadır. Ölçölebilen derinliği 0,30 metredir⁹².

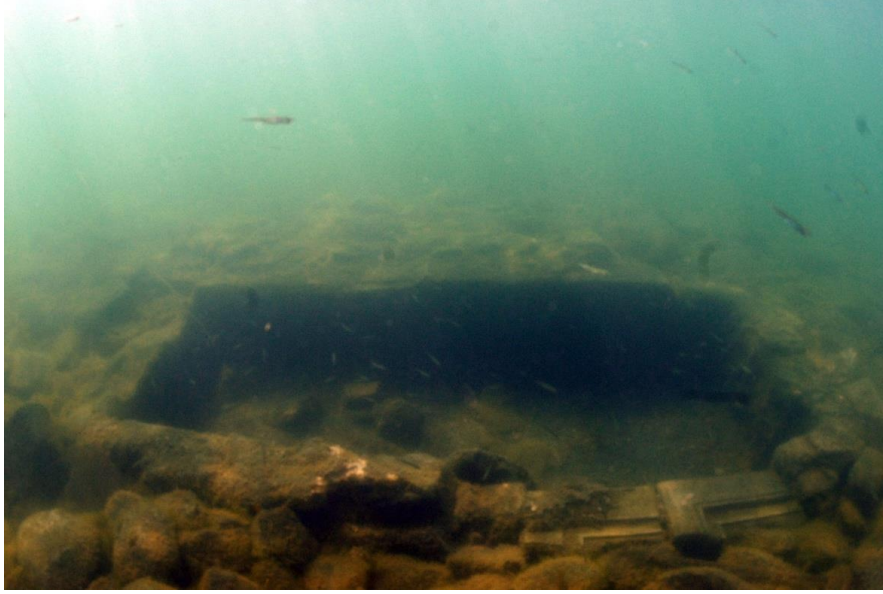
Fotoğraf 13. Sualtı Bazilikası ve kent yerleşimi (Kazı Başkanlığı Arşivi)

Diakonikon odasının mevcut genişliği yaklaşık 4,06 metredir⁹³. Lahit, güney duvara bitişik durumda doğu batı istikametinde yerleştirilmiştir. Teknenin uzun duvarında parapet parçaları devşirme olarak kullanılmıştır. Birleşme yeri iç bölümden sıvanarak kapatılmıştır. Lahitin yekpare olarak değil de, parçaların birleştirilmesi ile tamamlanması, lahitin buraya odanın inşaatının tamamlanmasından sonra yerleştirildiğini düşöndürmektedir. Lahitte yapılan kazılarda içerisinde herhangi bir iskelet kalıntısına rastlanmamıştır. Odanın kuzey duvarı diyagonal olup, doğu bölümü bir apsisle sona ermektedir.

⁹¹ Şahin, M. 2014c: 42; Togan 2019: 19.

⁹² Şahin, M. 2016: 440; Şahin 2018: 80.

⁹³ Şahin, M. 2015: 42 fig 12; Şahin, M. 2016: 440.

Fotoğraf 14. Diakonikon odasında yer alan devşirme malzemeler ile oluşturulan lahit.

Eksedranın kuzey tarafında yer alan ve prothesis odası olduğu düşünülen bölüm ise 3,88 metre uzunluğunda ve 4,31 metre genişliğindedir⁹⁴. Mekanın yüzeyinde herhangi bir kalıntıya rastlanılmamıştır. Duvarın birleşme yerlerinden anlaşıldığı kadarı ile pastaphoria bölümünde yer alan her iki oda yapı ile farklı tarihlerde inşa edilmiş olmalıdır⁹⁵.

Fotoğraf 15. Bazilikal Kilise'nin pastaphoria odaları. (Kazı Başkanlığı Arşivi)

⁹⁴ Şahin, M. 2015: 44.

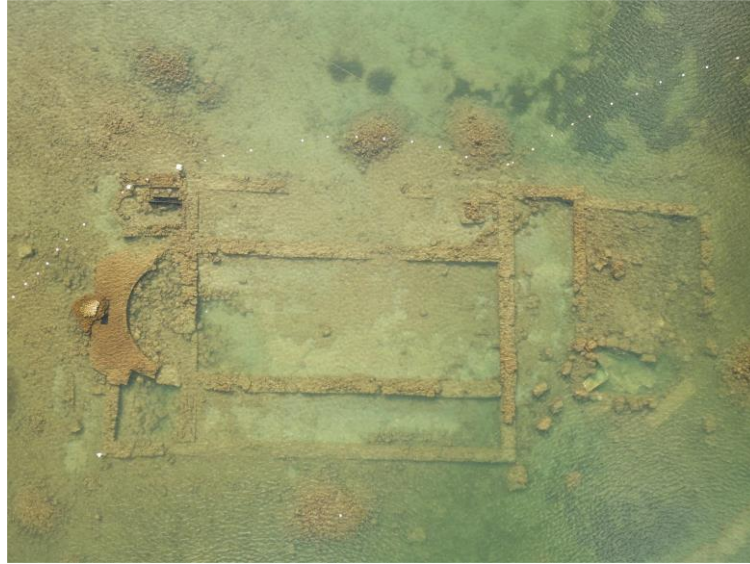
⁹⁵ Şahin, M. 2016: 440.

Yapının batısında narteks ve atrium bölümleri yer almaktadır. Narteksin genişliği 3,95 metredir⁹⁶. Kuzey dar yüzdeki açıklık, bazilikanın giriş kapısının bu bölümde yer almış olabileceğini düşündürmektedir.

Fotoğraf 16. Bazilika Araştırma Çalışması Fotoğrafı (Kazı Başkanlığı Arşivi)

Yapının en batısında yer alan atrium bölümünün uzunluğu yaklaşık 7,87 metre, ölçülebilen genişliği ise 16,57 metredir. Atrium bölümünün güneyde narteks ile birleştiği yerde, duvarda yaklaşık 0,60 metre derinliğinde bir niş dikkat çekmektedir⁹⁷.

Fotoğraf 17. İznik Sualtı Bazilikası (Kazı Başkanlığı Arşivi)

⁹⁶ Şahin, M. 2015: 46; Şahin, M. 2016: 440.

⁹⁷ Şahin, M. 2015: 46 fig 15; Şahin, M. 2016: 440.

Atriumun güneyinde 2,89 metre genişliğinde bir mekân bulunmaktadır. Orta bölümde ise 3,65 metre genişliğinde henüz tanımlanamayan bir kalıntı yer almaktadır⁹⁸. Bu bölümde 2019 yılında başlanan sualtı kazıları devam etmektedir.

Fotoğraf 18. Bazilika Araştırma Çalışması (Kazı Başkanlığı Arşivi)

Yapının konumu göz önünde bulundurulduğunda, bazilikanın antik kent planında sur duvarlarının dışında, göl kıyısında yer aldığı görülmektedir. Kent dışındaki bu özel durumu nedeniyle başlangıçta burada bir manastır kompleksinin olabileceği düşünülmüştür⁹⁹. Yapının doğu batı yönünde uzanması, dikdörtgen planlı olması, üç nefinin bulunması ve doğu tarafında yer alan apsisi nedeniyle bu kalıntının bazilika planlı bir kilise olduğunu düşünülmektedir¹⁰⁰. Yapının içinde ve etrafında bugüne kadar yapılan sualtı kazılarında çok sayıda mezar açığa çıkartılmıştır¹⁰¹. Yapının kenti çeviren sur duvarlarının dışında bulunması, göl kıyısındaki konumu ve çevresinde tespit edilen çok sayıda mezar Bazilikal Kilisenin çok genç yaşta martyr (şehit) edilen Aziz Neophitos'a adanmış bir martyrium olma olasılığını devam ettirmektedir¹⁰². Bununla birlikte bazilikal kilisenin bir pagan tapınağı üzerine inşa edilmiş olduğu düşünülmektedir¹⁰³. Bütün bunlarla birlikte hem konumu, hem de kazı buluntuları günümüzde hala yeri tespit edilemeyen 1. Ekümenik Konsilin de bu alanda bir yapıda toplanmış olabileceğini düşündürmektedir¹⁰⁴.

⁹⁸ Şahin, M. 2015: 48.

⁹⁹ Şahin, M. 2015: 48.

¹⁰⁰ Şahin, M. 2017: 80.

¹⁰¹ Şahin, M. 2015: 48; Şahin, M. 2017: 79. Ayrıca bk. Onur, İ. S. 2019: 16-18.

¹⁰² Şahin, M. 2014c: 44; Şahin, M. vd 2014: 8-10; Şahin, M. 2014a: 20; Şahin, M. 2018: 82.

¹⁰³ Şahin, M. 2017a: 52vd.; Şahin, M. 2019: 78 vd.

¹⁰⁴ Şahin, M. 2016b: 46vd.; Şahin, M. 2018: 30 vd.

A4. Ayasofya Orhan Camii

Yapı kenti kesen iki ana caddenin kesişme noktasının güneydoğu yönünde ve yüzyıllarca biriken toprağın etkisiyle günümüzde yol seviyesinin altında yer almaktadır. Yapının inşa tarihiyle ilgili farklı görüşler bulunmakta olup, C. Gurlitt yapının erken dönem özellikleri gösterdiğini belirtirken¹⁰⁵, Ülgen IV. yüzyıla tarihlenmektedir. Texier yapının VIII. yüzyıla ait olduğunu öne sürmektedir. Brunov ve Schneider ise kilisenin ilk döneminin V.-VI. yüzyılda inşa edildiğini bildirmektedir. Yalman yapıda yaptığı araştırmalar sonucunda, kilisenin ilk yapım döneminin VIII. yüzyıla ait olduğu kanısına varmıştır¹⁰⁶.

MS 787 yılında kiliselerde kutsal imgelerin tasvir edilmesinin serbest bırakılması ile ilgili kararın alındığı 7. Ekümenik Konsil bu yapıda düzenlenmiştir. Kilise, Orhan Gazi tarafından İznik'in alınmasından sonra camiye çevrilmiş, o dönemde yapıya eklenen kitabe sonradan kaybolmuştur. Sonraki dönemlerde, genel olarak yapılan onarım çalışmaları nedeniyle yapı bazı değişimler geçirmiştir. Kanuni Sultan Süleyman (1520-1560) zamanında, Mimar Sinan'ın yapıda onarım yaptığı bilinmektedir¹⁰⁷.

Üç nefli, narteksli, bazilikal plana sahip olan yapının güneydoğu yönünde yapıya bitişik bir şapel yer almaktadır. 1065 depreminden sonra yapıda çeşitli onarımlar ve eklemeler yapılmış, onarımlar sırasında farklı duvar örgü teknikleri kullanılmıştır. Bu tekniklerden birisi, moloz taş-tuğla örgüden oluşan almaşık teknik, diğeri ise gizli tuğla tekniğidir. Almaşık duvar tekniği yapının kuzey ve güney duvarlarında, pastophoria odalarının duvarlarının üst kısmında, apsisin dış ve iç kısmında pencere üst seviyesine kadar olan yerlerde görülmektedir. Gizli tuğla tekniği ise apsisin iç kısmında, pencerelerin aralarında ve apsisin yarım kubbesini de kapsayacak biçimde uygulanmıştır¹⁰⁸.

Kilisenin batısında yer alan narteksin sadece güney yöndeki duvarı günümüze ulaşabilmiştir. Orta ve yan neflere narteksten açılan kapılarla ulaşılmaktadır. Üç nefli naosta ilk inşa döneminde nefler birbirinden sütunlarla ayrılmaktayken, sonrasında sütun sırasının yerini iki ana duvar payesi arasındaki bir büyük paye ve payeler arasında iki sütunla oluşturulmuş üçlü kemer dizisi almıştır. Günümüzde dökülmüş durumdaki sıva tabakasının altından üçlü kemer dizisinin izleri görülebilmektedir. Mimar Sinan'ın 16. yüzyıldaki onarımında üçlü kemer dizisi kaldırılarak, geniş atkılar konmuştur. Bu duvarların üst kısımlarında beşer adet yuvarlak kemerli pencere bulunmaktadır. Apsisin her iki yanında diakonikon hücreleri bulunmakta

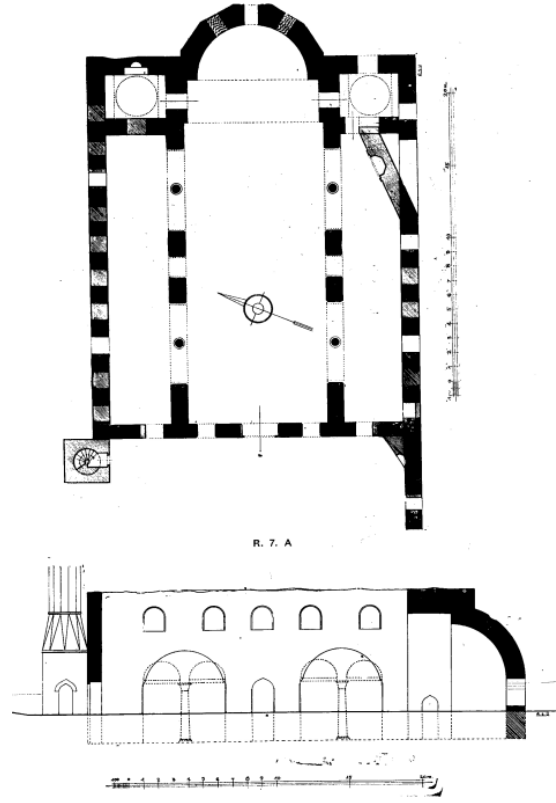
¹⁰⁵ Gurlitt, C. 1913: 60.

¹⁰⁶ Ermiş, Ü. M. 2009: 48.

¹⁰⁷ Eyice, S. 1988: 17.

¹⁰⁸ Ermiş, Ü. M. 2009: 54.

olup, üzerleri küçük kubbelerle kapatılmıştır¹⁰⁹. Kilisenin orijinal fresklerinden çok azı günümüze gelebilmiştir. Bunların en önemlileri apsisin yanındaki hücrelerin kubbe ve duvarlarındaki aziz resimleridir. Bunlar arasında Hz. İsa, Hz. Meryem ve Yuhannes'in Deisis kompozisyonu bulunmaktadır.

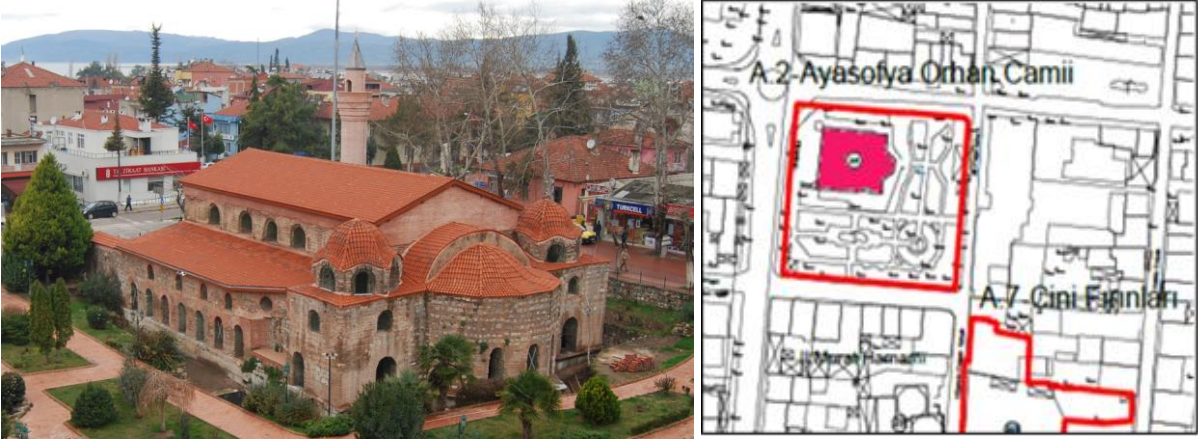

Şekil 9. Ayasofya Orhan Camisinin planı (Ülgen,1938, s. 60)

Çeşitli depremler ve yangınlar sonucunda yapının üst örtüsü yıkılmış, XVIII. yüzyıldan sonra da yapı terk edilmiştir. Vakıflar Genel Müdürlüğü'nce 2007 yılı sonunda başlanan restorasyon çalışmaları 2009 yılında tamamlanarak, yapı 2011 yılında Ayasofya Orhan Camii olarak yeniden hizmet vermeye başlamıştır¹¹⁰.

¹⁰⁹ Ermiş, Ü. M. 2009: 49- 78.

¹¹⁰ Bursa Büyükşehir Belediyesinin hazırladığı envanter çalışmasına göre yapının restorasyon çalışmaları 2009 yılında tamamlanarak, 2011 yılında Ayasofya Orhan Camii olarak yeniden hizmet vermeye başlamıştır.

Fotoğraf 19. Ayasofya Orhan Camii'nin güney ve doğu cephelerinin görünümü (BBB Arşivi)

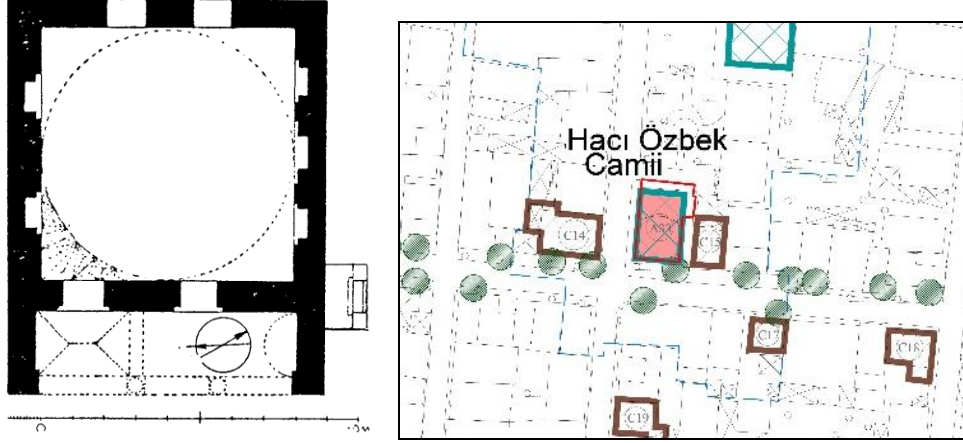
Fotoğraf 20. Hagia Sophia Kilisesinin orta nef ve apsis bölümünün görünümü (BBB Arşivi)

A5. Hacı Özbek Camii

Osmanlı mimarisinde en eski tarihe sahip yapı, kitabesine göre 1333 yılında yapılan Hacı Özbek Camisidir. Yapının girişi Konya'da Aksinne Mescidi'ndeki gibi giriş cephesinin aksından değil yandan verilmiştir. Mihrap da giriş duvarına dik olan kubbe duvarında yer almıştır. Yapıya giriş kısmına sonradan son cemaat yeri adı verilmiştir. Bu bölümde duvarlar ante duvarı şeklinde uzanarak, son cemaat yerini iki yönde sınırlamıştır. Kubbeli mekanda kubbeye geçiş için Türk üçgenleri kullanılmıştır¹¹¹.

¹¹¹ Kuban, D. 2007: 124.

Caminin harimi kare planlı olup, yapının güney duvarında bir mihrap nişi ile kuzey ve doğu duvarlarında, eksene simetrik ikişer pencere yer almaktadır. Caminin minaresi bulunmamaktadır.

Şekil 10. Hacı Özbek Caminin Planı (Eyice, 1988, s. 35)

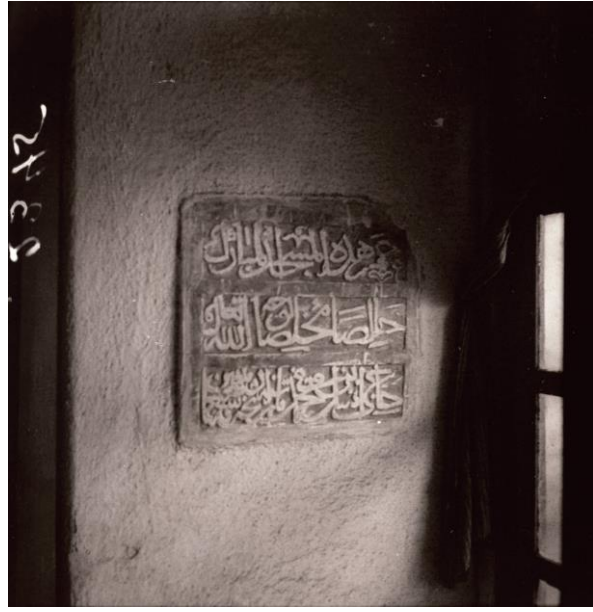
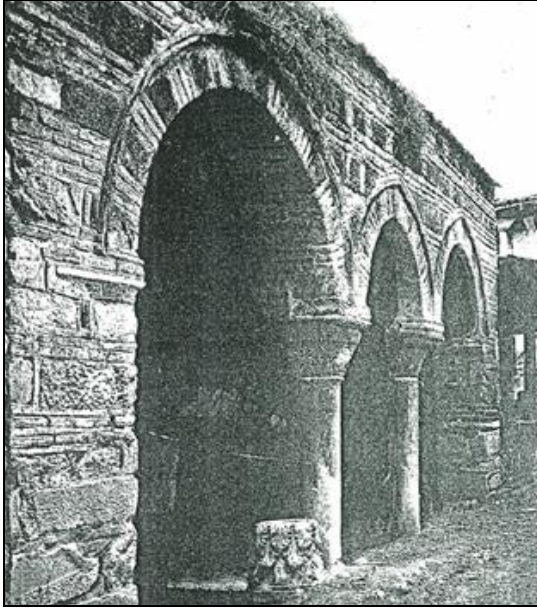
Üzeri tek kubbe ile örtülen kare planlı tek bir mekândan ibaret ve önünde iki sütunlu son cemaat yeri bulunan bu küçük caminin dış duvarlarının örgüsünde kullanılan taş ve tuğla almaşık örgü sistemi ile renkli bir görünüm sağlanmıştır. Osmanlı beyliğinin ilk kuruluş yıllarında inşa edilen bu yapılar, üstlerini örten ve genel ölçülerine oranla büyük sayılabilecek kubbeleriyle Türk dini mimarisinin nasıl gelişim göstereceğine ilişkin öncü yapılardır.¹¹² Yapının batı yöndeki üç açıklıklı sivri kemerli son cemaat yeri 1950’li yıllarda yol çalışmaları nedeniyle kaldırılarak kuzeyine yeni bir son cemaat yeri eklenmiştir¹¹³. Cami, Kılıçaslan Caddesi’ne cephe olarak, Lefke Kapıya yakın bir bölümde konumlandırılmıştır.

Fotoğraf 21. Hacı Özbek Camii batı ve kuzey cephelerinin görünümü (Kuleli, 2019)

¹¹² Eyice, S. 1988: 35.

¹¹³ Bursa Büyükşehir Belediyesinin hazırladığı envanter çalışmasına göre yapının son cemaat yeri 1950’li yıllarda yol çalışmaları nedeniyle kaldırılmıştır.

Fotoğraf 22. Yıkılmadan önce Hacı Özbek Camii son cemaat yeri (Otto Dorn, 1957) ve kitabesi (Ülgen,1947) Osmanlı Döneminin en eski tarihli kitabesine sahip camii olmasının yanısıra, Hacı Özbek Camii medeniyetler arası geçiş sırasında yapı üretme teknik ve sanatının da aktarılmasını ve birbirine etkisini göstermesi açısından da önemlidir.

A6. Süleyman Paşa Medresesi

Orhan Gazi'nin büyük oğlu Süleyman Paşanın yaptırmış olduğu medrese en erken avlulu Osmanlı medresesi olarak nitelendirilmektedir. Kitabesi bulunmayan, U planlı medresenin avlusu 8 gözlü geniş kemerli ve üzeri kubbeli sivri kemerli revaklarla çevrelenmiştir. Revak bölümünün arkasında ise, eyvansız ve asimetrik bir yaklaşımla planlanmış on bir hücre ile aralarında tromplar ile yükseltelen bir derslane mekânı yer almaktadır. Hücrelerden müderrise ait olan odadan, dershaneye doğrudan bağlantı sağlanmaktadır. Bu bağlamda müderris ile talebelerin aynı kapıdan girmesine gerek kalmamıştır¹¹⁴. Medresenin kesin yapım tarihi bilinmemekle birlikte, 1335-1359 tarihleri arasında yapıldığı tahmin edilmektedir¹¹⁵.

Yapının cephesinde moloz taş, revaklarında ise üç sıra tuğla ve bir sıra kesme taş ile almaşık duvar örgü tekniği kullanılmıştır. Her hücrede bulunan dikdörtgen ve yuvarlak pencereler ve oranları, Selçuklulardan farklılaşmaya başlayan bir medrese mimarisinin doğuşunu haber vermektedir. Medresenin kubbeleri kiremit ile kaplanmıştır.

Bir zamanlar İznik'i başta gelen bir kültür merkezi yapan erken döneme ait medreselerden sadece Süleyman Paşa Medresesi ayakta¹¹⁶. Yapının onarım çalışmaları Bursa Vakıflar

¹¹⁴ Ayverdi, E. H. 1976: 83.

¹¹⁵ Bursa Büyükşehir Belediyesinin hazırladığı envanter çalışmasından yararlanılarak hazırlanmıştır.

¹¹⁶ Eyice, S. 1988: 38.

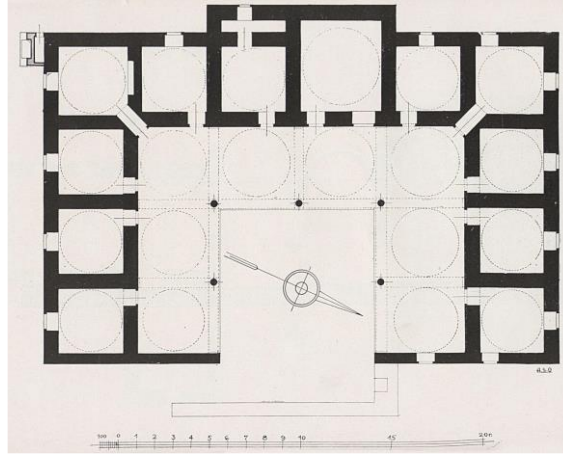
Bölge Müdürlüğünce 2021 yılında tamamlanmış olup, yapı çini atölye ve satış yerlerinin bulunduğu bir buluşma mekanı olarak işlevlendirilmiştir.

Fotoğraf 23. Süleyman Paşa Medresesi (Ayverdi, 1976, 113)

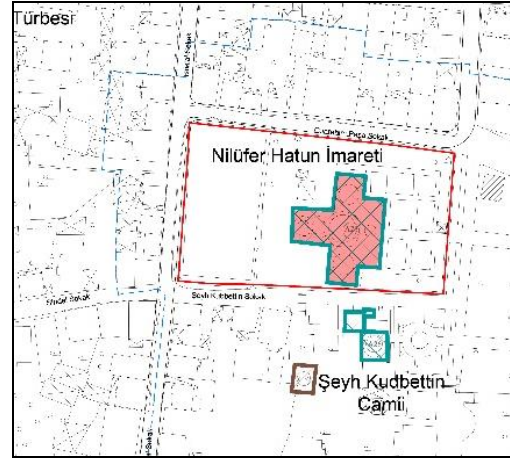
Fotoğraf 24. Süleyman Paşa Medresesi (Bursa Büyükşehir Belediyesi)

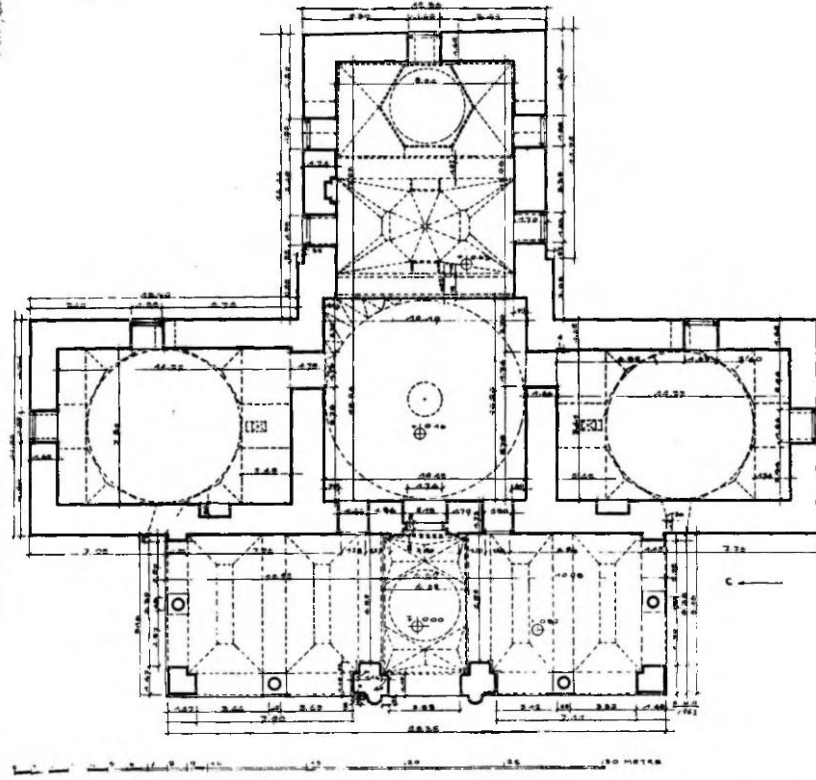
Şekil 11. Süleyman Paşa Medresesi Planı (Ali Sami Ülgen, 1938)

A7. Nilüfer Hatun İmaretı

İmaret, kitabesine göre I. Murat Hüdavendigâr tarafından 1388 yılında annesi Nilüfer Hatun anısına yaptırılmıştır. Eşrefzade Mahallesi, Müze sokak üzerinde, Yeşil Camii ve Şeyh Kudbettin Camii'nin de bulunduğu meydandadır.

Fotoğraf 25. Nilüfer Hatun İmaretı (BBB Arşivi)

Şekil 12. Nilüfer Hatun İmaretinin Planı (Ayverdi, 1976, s. 103)

Ters T planlı olarak tasarlanan yapının girişinde dört paye ve dört sütun ile taşınan yanlarda iki, önde ise beş gözlü sivri kemerlerle taşınan revaklı giriş bölümü bulunmaktadır. Bu düzenlemenin ortasındaki bölüm kubbe, sağ ve sol yöndeki mekânlar ise tekne tonozlarla örtülmüştür.¹¹⁷

Yapının aksından ana mekâna girilmekte olup, bu mekân prizmatik üçgenlerin (Türk üçgenleri) taşıdığı aydınlık ferah bir fener ile örtülmektedir. Batı yöne doğru iki küçük kubbe derinliğinde uzanan mekâna kuzey ve güney yönde yine kubbe ile örtülü birer mekân eklenerek, plana “ters T” şekli verilmiştir. Yapının duvarları, yerel gelenekten etkilenerek, 1 sıra taş, 3 sıra tuğla olacak şekilde almaşık düzende örülmüştür. Duvarların bitiminde üst kotta üç sıralı kirpi saçak kullanılmış olup, çatı yine yerel geleneğe uygun olarak kiremitle kaplanmıştır.¹¹⁸

Nilüfer Hatun İmaretinin işlevi, 1960 yılında tamamlanan onarım çalışmalarından sonra müzeye dönüştürülmüştür. Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından yeniden başlanan onarım çalışmaları tamamlanarak, yapı Çini Müzesi işleviyle 2021 yılında ziyarete açılmıştır.

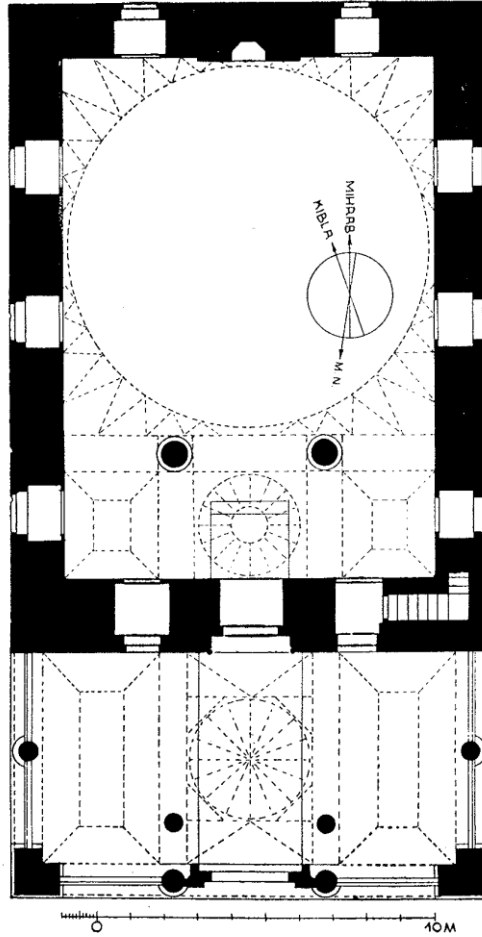
¹¹⁷ Aslanapa, O. 1986: 11.

¹¹⁸ Aslanapa, O. 1986: 11.

A8. Yeşil Camii

Yeşil Cami, kentin doğusunda, Lefke Kapısına yakın bir alanda yapılmıştır. Hayrettin Paşa Camisi olarak da anılan Yeşil Cami'nin giriş kapısı üzerinde yer alan kitabesinde Vezir Hayrettin Paşa tarafından 1378-79 yılında yaptırıldığı yazmaktadır¹¹⁹. Son cemaat yerindeki diğer bir kitabeğe göre ise yapım çalışmalarının Hacı Bin Musa tarafından 1391 yılında bitirildiği belirtilmektedir.

Tek kubbeli klasik camilerde mekânı geliştirmek yolunda ilk deneme ve araştırmalara işaret eden Yeşil Camii, Osmanlı Mimarisinin İznik'teki en önemli anıtsal yapılarından biridir.¹²⁰ Erken Osmanlı mimarisinin oluşmasındaki kültür ortamının seçmeciliğini sergileyen önemli bir yapıdır. Yapıyı yaptıran kişinin Çandarlı sülalesinden ve sultan ailesi dışında bir "veziriazam" olması mimarlık tarihindeki simgesel konumunu da pekiştirmektedir.

Şekil 13. Yeşil caminin planı (Otto Dorn, 1957, Levha 7)

¹¹⁹ Eyice, S. 1988: 35.

¹²⁰ Aslanapa, O. 2004: 4.

Yeşil Caminin cephe duvarlarının mermer ile kaplanması, onu İznik'te taş ve tuğla kullanılarak, almasıık düzende inşa edilen diğer yapılardan farklılaştırmaktadır. Erken Osmanlı döneminin ilk taç kapı örneği bu yapıda uygulanmıştır.

Fotoğraf 26. İznik Yeşil Camisinin kuzey yönden görünümü, son cemaat yeri (Kuleli, 2019)

Fotoğraf 27. İznik Yeşil Camii (BBB: Arşivi)

Son cemaat yeri kuzey yönde üç, doğu ve batı yönde ise iki sivri kemerli açıklık olacak şekilde planlanmıştır. Caminin ibadet mekânına üç basamaklı bir merdivenle girilmektedir. Ulaşılan ilk mekanın ortası kubbe ile yanları ise aynalı tonozla kapatılmış olup, sütunlar ve kemerlerle oluşturulmuş üç açıklıklı bölümdür. Güney duvarının aksında yer alan mihrap Erken Dönem Osmanlı Mimarisinin önemli örneklerinden birisidir. Kare planlı tasarlanan harim bölümünde kubbeye geçiş Türk üçgenleriyle sağlanmıştır. Kubbe kurşunla kaplanmıştır.

Fotoğraf 28. İznik Yeşil Camii harim bölümü (BBB Arşivi)

Caminin tek şerefeli ve konik külahlı minaresinde sırlı tuğlalarla yapılan bezemeler nedeniyle yapıya Yeşil Cami ismi verilmiştir. Minarede gövdesinde yapılan yeşil ve mavi renklerin değişik tonlarında çinilerle yapılan bu bezemeler, Selçuklu minare geleneğinin erken dönem Osmanlı sanatına yansımaya ilişkin önemli bir örnektir¹²¹.

Selçuklu mimarisinden bilinen ve çiniye göre daha dayanıklı olan sırlı tuğlalar, genellikle yapının dışında özellikle de minarelerde kullanılmaktadır. İznik'teki Yeşil Camii ve Mahmud Çelebi Camii minareleri sırlı tuğlalarla bezenen camiler arasındadır.

Selçuklular döneminde görülen firuze, patlıcan moru ve kobalt mavisi renklerinin yanısıra, Beylikler ve Erken Osmanlı döneminde yeşil, beyaz ve sarı renkler de bu bezeme programlarında yerini almıştır. Hamur ile sır arasına astar çekilmemesi, Anadolu Selçukluları, Beylikler ve Erken Osmanlı dönemi çinilerinin ortak özelliğidir.¹²²

¹²¹ Eyice, S. 1988: 35.

¹²² Öney, G.-Çobanlı, Z. 2007: 204.

A9. Mahmut Çelebi Camii

Yapı, İstanbul Kapı ile Yenişehir Kapı güzergâhındaki Atatürk Caddesi üzerinde yer almaktadır. Kitabesine göre 1442-1443 yılında Çandarlı Hayreddin Paşa'nın torunu Mahmut Çelebi tarafından yaptırılmıştır¹²³. Cami, üç açıklıklı bir son cemaat yeri ve kare bir ana mekândan (harim) ibaret olan, merkezi kubbeli bir yapıdır. Caminin güney duvarına bitişik bölümünde, Mahmut Çelebi'nin mezarı bulunmaktadır.

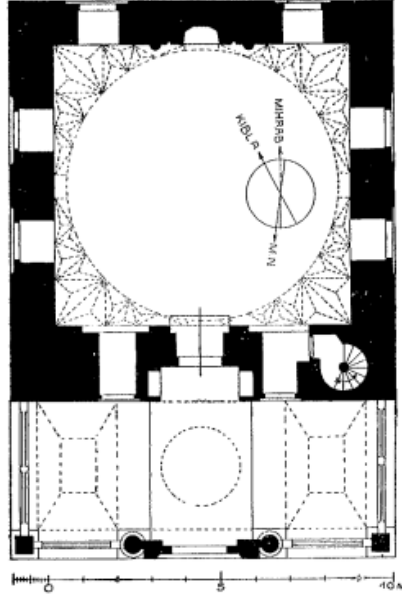
Caminin kuzey yönünde sivri kemerlerle düzenlenen son cemaat yeri, kuzeyde üç gözlü, doğu ve batıda tek gözlü olacak şekilde düzenlenmiştir. Son cemaat yerinden kare planlı harime erişim, yapının aksından verilen ve üzerinde üç satırlık bir yapım kitabesi bulunan kapı ile sağlanmaktadır. Kare plandan kubbeye geçiş Türk üçgenleriyle sağlanmıştır.

Kible duvarında iki pencere arasında mihrap bulunmaktadır. Yapının üç yönünde beden duvarlarında iki ayrı kotta ve ayrıca kasnakta açılan pencerelerle mekân aydınlatılmaktadır. Kubbe kasnağının doğu, batı ve güney duvarlarındaki pencerelerin kemer yüzeyleri, iki pencere arasındaki bölüm kalem işleriyle bezelidir. Yapının minaresi Yeşil Camide olduğu gibi ana mekânın kuzey batı köşesindedir. Minarede turkuaz renkli çiniler kullanılmıştır. Yapının tek şerefeli minaresinin gövdesinde şerefeye yakın bölümü, firuze renginde sırlı tuğlalardan yapılmış kuşaklarla dekore edilmiştir.

Fotoğraf 29. Mahmut Çelebi Camii (BBB Arşivi)

¹²³ Eyice, S. 1988: 39.

Şekil 14. Mahmut Çelebi Camisinin Planı (Otto Dorn, 1957, Levha 13)

Fotoğraf 30. Mahmut Çelebi Camii harim bölümü, mihrap, pencereler ve bezemeler, Türk üçgenlerinin görünümü (BBB Arşivi)

Cami ve son cemaat yerinin duvarları, bir sıra taş, üç sıra tuğla olmak üzere almaşık sistemde örülmüştür. Son cemaat yerinin kemerlerinde tuğla kullanılmıştır. Harimin kubbesi ve son cemaat yerinin beşik tonoz şeklinde düzenlenen çatısı kurşun ile kaplanmıştır. Caminin güney duvarına bitişik bölümünde, Mahmut Çelebi'nin gerçek ya da sembolik mezarı bulunmaktadır.¹²⁴

¹²⁴ Eyice, S. 1988: 38.

A10. Çini Fırınları Kazı Alanı¹²⁵

Fotoğraf 31. Çini Fırınları Kazı Alanı (Kuleli, 2020)

XVI. ve XVII. yüzyıllarda yaptırılan önemli yapıları süsleyen, desen, renk ve teknik bakımından eşsiz güzellikteki duvar çinileri İznik'te üretilmiştir. Şu an kazıların devam ettiği İznik Çini Fırınları Kazı alanı da, bu üretimi kanıtlayan, sürecin bütün aşamalarını gözler önüne seren büyük bir atölye bölgesidir¹²⁶.

İznik'te Çini Fırınları'nın varlığı ilk olarak 1965 yılında belirlenmiş olup, o yıl yapılan kazılarda üç fırın ortaya çıkarılmıştır. 1969 yılı da dâhil olmak üzere devam eden çalışmalara bir süre ara verildikten sonra, 1981 yılında yine Prof. Dr. Oktay ASLANAPA başkanlığında İznik Çini Fırınları Kazısı adıyla tekrar başlamıştır. 1994 – 2006 yılları arasında Prof. Dr. Ara ALTUN tarafından sürdürülen kazı çalışmaları, günümüzde Doç. Dr. Belgin DEMİRSAR ARLI başkanlığında devam etmektedir.

İznik'in tarihi ve kültürel mirasını toplu olarak ve çeşitli yönleriyle ele alan İznik Kazıları iki dönem halinde incelenmektedir.

I. Dönem Kazıları (1963-1969):

I. Dönem kazı çalışmaları Prof. Dr. Oktay Aslanapa'nın 1963 yılı Orhan İmareti ve Hamamı Kazısı ile başlamıştır. Sur dışında Orhan İmareti çevresinde başlatılan kazılarla, mimarlık tarihi terminolojisinde çeşitli isimler önerilen, yan mekânlı tipteki yapı iki sezonluk çalışma sonucunda tamamen ortaya çıkarılmış ve bilimsel saptamaları yapılmıştır. Parçalar halinde bulunup tümlenerek Müze'ye teslim edilen kitabesinden yapının tarihi H.735 (MS 1334-

¹²⁵ Kazı Başkanı Belgin Demirsar Arlı tarafından hazırlanan bilgiler kullanılmıştır.

¹²⁶ Altun, A. 2007: 308-325.

1335) olarak belirlenmiştir. Cami duvarlarının iç yüzünün çini kaplı olduğu duvarlardaki izlerden ve döküntü halinde bulunan firuze ve yeşil renkli sırlı, altıgen biçimli çini parçalarından tespit edilmiştir. Bu çinilerin bir bölümünde üçayak izleri varken diğerlerinde bu izlerin olmadığı ve daha kaliteli oldukları görülmüştür¹²⁷. 1986 yılı kazı sezonunda bu bölgede yeniden çalışılmış ve 1963'deki çalışmalar sırasında temizlenerek planı çıkarılan hamam ve çevresine ağırlık verilmiştir. Çalışmalar esnasında hamamın güney-batı dış köşesinde bir çini fırını kalıntısının izleri saptanmıştır. Böylelikle Bursa ve Edirne yapılarının duvar çinilerinin üretiminde öteden beri kabul gören bir düşünceye de uygun olarak, yapının çinilerinin -en azından bir bölümünün- söz konusu bu fırında pişirilmiş olması ihtimali güçlenmektedir¹²⁸.

Orhan İmaretî çalışmalarının ardından İznik'e asıl ününü sağlayan çini ve seramikle ilgili araştırmalara yönelinmiştir. Aslında Osmanlı döneminde İznik'te üretilmiş çini ve seramiklere, yabancı bilim insanlarınca 1960'lı yıllara kadar kaleme alınmış az sayıdaki bilimsel eserde değinilmiştir¹²⁹. Söz konusu yayınlarda bezeme üsluplarına veya satın alındıkları yerlere göre isimler verilen Osmanlı seramiklerinin ve duvar çinilerinin üretim merkezlerini ve tekniklerini tespit etmenin yanında, üretildikleri fırın ve atölyeleri de açığa çıkarmak için başlatılan sondajlar, üretimin yoğunluğu hakkında şaşırtıcı sonuçlar vermiştir.

1963-1964 yıllarını kapsayan ilk kazı sonuçları, İznik'te ilk üretimin kırmızı hamurlu olduğunu ortaya koymuştur¹³⁰. Farklı bezeme tekniklerinin kullanıldığı bu seramikler Sgrafito, Slip ve Milet İşi olarak nitelendirilmekte olup, bunların dışında kırmızı hamurlu baskı tekniğinin de İznik'te yoğun biçimde üretildiği son kazı sonuçlarıyla netleşmiştir¹³¹. Daha geç dönemde üretimine başlanan beyaz hamurlu seramikler ise literatürde mavi-beyaz, Haliç, Şam ve Rodos İşi şeklinde tanımlanmıştır. Yapılan kazılarda İznik atölyelerinde yaygın olarak tabak, kase ve testinin üretildiği anlaşılmıştır. Ancak özellikle beyaz hamurlu grup içerisinde şişe, kandil, kupa gibi farklı formlarla da sıklıkla karşılaşmaktadır¹³².

1969 yılı da dâhil olmak üzere düzenli olarak sürdürülen kazı ve sondaj çalışmaları, İznik'te Osmanlı dönemi çini-seramiğinin devirleri, bezeme teknik ve üslupları ile yoğunluğu

¹²⁷ Aslanapa, O. 1964-1965: 16-31.

¹²⁸ Aslanapa, O. 1988: 329-349; Aslanapa, O. – Yetkin, Ş. - Altun, A. 1989a.

¹²⁹ İznik kazıları başlamadan önce İznik çiniciliğine değinilen yayınlardan bazıları için bknz: Sarre, F. 1935; Otto - Dorn, K. 1941; Lane, A. 1957; Lane, A. 1957: 247-281; Erdmann, K. 1963: 191-219.

¹³⁰ Aslanapa, O. 1965a: 35-43; Aslanapa, O. 1965b: 492-493.

¹³¹ Demirsar Arlı, V. B. 2020c: 357-372; Demirsar Arlı, V. B. - Kaya, Ş. 2018: 27, 35-51; Demirsar Arlı, V. B.- Kaya, Ş. – Erol, Ö.- Arlı, H. 2019, 183-198; Demirsar Arlı, V. B. – Kaya, Ş. – Erol, Ö. – Arlı, H. 2017.

¹³² Altun, A. 1997; Aslanapa, O.- Yetkin, Ş. - Altun, A. 1989a.

hakkında önemli saptamaların yapılmasını sağlamıştır. Ancak bu kazı sonuçlarının literatüre olan asıl katkısı Milet İşi, Haliç İşi, Şam İşi, Rodos İşi gibi isimlerle tasnif ve tarif edilmeye çalışılan Osmanlı seramik ve çinilerinin asıl ve önemli üretim merkezinin İznik olduğu, bozuk-yanık parçalar, yarı mamul fragmanlar, fırın kalıntıları ve sayılamayacak kadar çok fırın destek malzemesi yanında, içi doluyken çökmüş durumda bulunan fırın kalıntılarıyla bilim çevrelerine kanıtlamış olmasıdır¹³³. Osmanlı dönemi çini-seramik konusunun uluslararası alanda değerlendirilmesinden sonra, yeni veriler farklı biçimde ele alınmıştır.

İznik'te Ortaçağ Kazısı geleneğini başlatan bu çalışmalar, yoğunluk, fırınların türleri, malzeme ve teknik bakımından önemli veriler sağlamanın yanında, bezeme teknikleri ve üsluplarına dayalı bir yöntemle Osmanlı çini ve seramiğinin devirlerinin saptanmasını ve yayınlanmasını, en önemlisi de uluslararası bilim çevrelerinde kabulünü gerçekleştirmiştir.

II. Dönem Kazıları (1981'den günümüze):

1980 yılındaki yol çalışmaları sırasında ortaya çıkan bir fırın kalıntısını değerlendirmek üzere, dönemin müze müdürünün çağrısı ile İznik'e gelen Prof. Dr. Şerare Yetkin ve Prof. Dr. Ara Altun'un teklifi ve Bakanlar Kurulu'nun izniyle, 1981 yılından itibaren Prof. Dr. Oktay Aslanapa başkanlığında oluşturulan bir ekiple İznik'in II. Dönem Kazıları başlamıştır¹³⁴.

1981-1983 yılları arasında, o yıllarda hızlanan inşaat faaliyetleri göz önüne alınarak gittikçe azalan boş alanlarda sondajlara ağırlık verilmiş ve bu çalışmalarda elde edilen sonuçlar, I. Dönem sondaj verileriyle birleştirilerek, 1984 yılından itibaren II. Murad Hamamı'nın doğusundaki alanda düzenli kazı çalışmalarına başlanması kararı alınmıştır¹³⁵. Bu kazı alanı, farklı yıllarda kuzey, doğu ve güneydoğu yönlerde bitişik parsellerin kamulaştırılmasıyla genişletilmiştir. Zaman içinde yeni kamulaştırmalarla genişleyen alanın, kazı bitiminde, gerekli projelendirme çalışmalarıyla bir açık hava müzesi olarak düzenlenmesi amaçlanmaktadır.

II. Dönem çalışmalarında hedef; fırınlar, fırınlama teknolojisi ve analizlerde yoğunlaşma şeklinde belirlenmiştir¹³⁶. İznik çini ve seramiğinin teknolojik değerlendirilmesi için disiplinler arası bir çalışma gerektiği göz önüne alınarak, MTA, Boğaziçi Üniversitesi

¹³³ Aslanapa, O. 1969: 62-73; Aslanapa, O. 1969: 140-146; Aslanapa, O. 1989: 5-9; Aslanapa, O. 1967-1971: 188-189.

¹³⁴ Ayas, N. 1984: 161-232; Aslanapa, O. 1983: 419-422; Aslanapa, O. – Yetkin, Ş - Altun, A. 1989a; Aslanapa, O. – Yetkin, Ş. - Altun, A. 1989b.

¹³⁵ Aslanapa, O. – Yetkin, Ş. - Altun, A. 1989a.

¹³⁶ Aslanapa, O. – Yetkin, Ş. - Altun, A. 1989a: 31.

Kandilli Rasathanesi ve Deprem Araştırma Enstitüsü, TÜBİTAK¹³⁷, İstanbul Teknik Üniversitesi¹³⁸, Koç Üniversitesi KUYTAM¹³⁹, Kültür ve Turizm Bakanlığı/İstanbul Restorasyon ve Konservasyon Merkez ve Bölge Laboratuvarı çalışmalarına bilimsel destek sağlamıştır.

Sondaj, kazı sonuçları ve temel hafriyatı denetimleri, İznik'te seramik üretiminin, kısa süren Selçuklu Dönemi de dâhil olmak üzere genel bir çizgide gelişerek sürdürüldüğü yolunda önemli veriler sağlanmış ve bu görüşler yayınlanmıştır¹⁴⁰. Kazılar sırasında ağırlıklı olarak Osmanlı dönemine ait buluntular ele geçmektedir. 2014 kazı sezonundan itibaren kazı çalışmalarının ağırlık kazandığı kuzey parselde rastlanılan defolu ve yarı mamul nitelikteki sırlı tuğla yoğunluğu, II. Dönem kazılarının İznik'teki çini seramik üretiminde kazandırdığı yeni bir boyutu göstermektedir. Söz konusu buluntu grubu, İznik'in beyaz hamur öncesi çini üretimi konusundaki düşüncelerin de yeniden gözden geçirilmesi gerektiğine işaret etmektedir. Önceki yıllarda ele geçenler ile son dönemde bulunan sırlı tuğla atıklarının yoğunluğu ve formları dikkate alındığında, bunların sadece Yeşil Camii ve Mahmud Çelebi Camii'nin minareleri için üretilmiş olamayacaklarını söylemek mümkündür¹⁴¹. Kazı çalışmalarında Osmanlı eserlerinin yanısıra, Roma ve Bizans dönemlerine tarihlenen çok sayıda parça da ele geçmektedir.

¹³⁷ Okyar, F. 1995.

¹³⁸ Tulun, T. vd., 2002: 655-665; Geçkinli, A. E. vd., 1997.

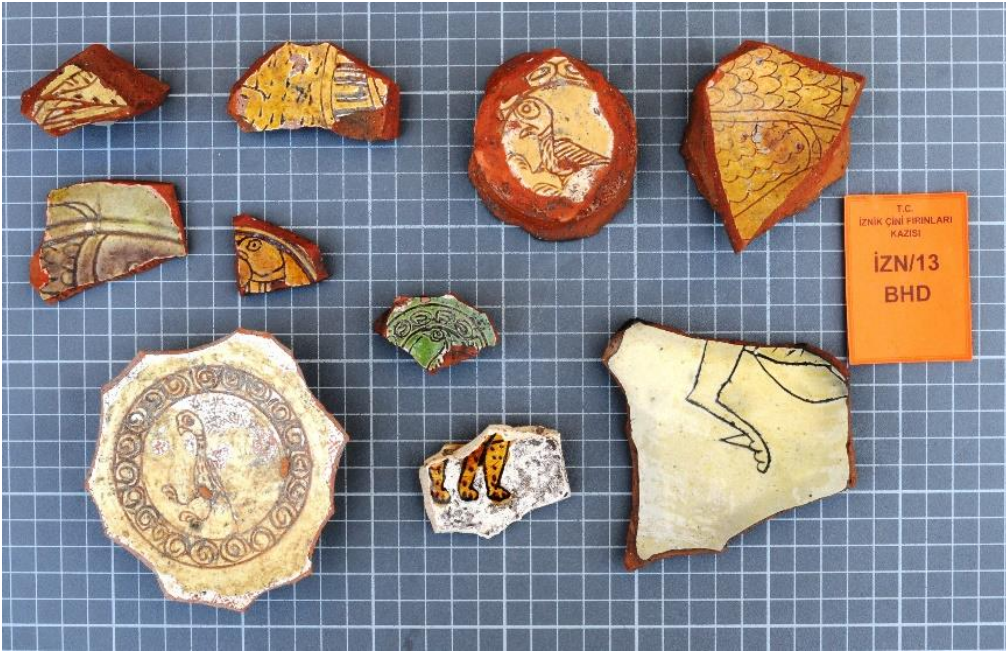
¹³⁹ Şimşek, G. - Demirsar Arlı, B. - Kaya, Ş. - Colomban, P. 2019: 2199-2209; Demirsar Arlı, V. B. - Şimşek Franci, G. - Kaya, Ş. - Arlı, H. - Colomban, P. 2020b: 1302-1329.; Demirsar Arlı, V. B. - Kaya, Ş. - Şimşek Franci, G. 2020a: 1-19.; Demirsar Arlı, V. B. - Kaya, Ş. - Şimşek, Ş. - Franci, G. 2021: 57-73.

¹⁴⁰ Aslanapa, O. - Altun, A. 1998: 625-639; Altun, A. 2007: 308-325.

¹⁴¹ Demirsar Arlı, V. B. 2016: 507-516; Demirsar Arlı, V. B. 2017: 371-388.

Fotoğraf 32. Çini Fırınlari Kazı Alanı (BBB Arşivi)

Fotoğraf 33.. İznik Çini Fırınlari Kazısı, Bizans Dönemi, Sgraffito Teknikli Buluntular (Kazı Başkanlığı Arşivi)

Fotoğraf 34. İznik Çini Fırınları Kazısı, Osmanlı Dönemi, Haliç İşi Olarak Tanınan Teknikte Ayaklı Tabak (Kazı Başkanlığı Arşivi)

Fotoğraf 35. İznik Çini Fırınları Kazısı, Osmanlı Dönemi, Rodos İşi Olarak Tanınan Teknikten Çini Levha (Kazı Başkanlığı Arşivi)

A11. Eşrefzade Camii Minaresi ve Haziresi¹⁴²

Fotoğraf 36. Eşrefzade Camii ve Haziresi

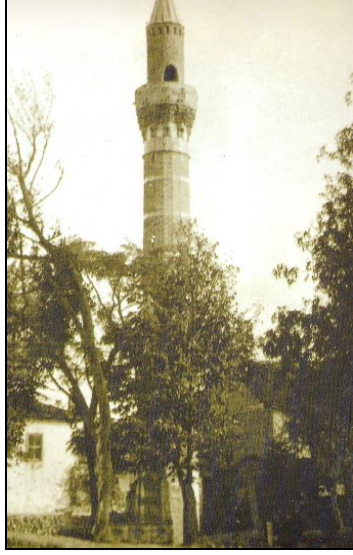
Eşrefzade Camisi kurtuluş savaşı sırasında tahrip edilmekle birlikte, camii 1950 yılında yeniden inşa edilmiştir. Caminin kuzeybatısındaki minaresi ve on bir bitişik mezarı kapsayan haziresi özgün değerlerini korumaktadır.

Özgün caminin yapım tarihi ile ilgili bilgiler çelişkilidir. Çoğunlukla 2. Beyazıt'ın oğullarından Şehinşah'ın eşi Mükrimе hatun tarafından 1518 yılında yaptırıldığı kabul edilir¹⁴³. Minaresinin yapım tekniği bakımından İznik'teki Çandarlı Hayrettin Paşa ve Ali Paşa camileriyle benzeşmektedir.

Caminin avlusunu sınırlayan duvarın kuzeybatı köşesinde yer alan minare sekizgen kaideli, onikigen gövdeli ve tek şerefelidir. Şerefesinin altında mukarnas dizileri ve konsollar bulunmaktadır. Gövdede yaklaşık birer metre aralıklarla beş sıralı çini kullanılmıştır. Kaide üç sıra tuğla, bir sıra kesme taş kullanılarak almaşık teknikte örülmüştür.

¹⁴² Bursa Büyükşehir Belediyesinin hazırladığı envanter çalışmasından yararlanılarak hazırlanmıştır.

¹⁴³ Eyice, S. 1988: 38.

Fotoğraf 37. Eşrefzade Camii Minaresinin Eski ve Yeni Fotoğrafi

Fotoğraf 38. Eşrefzade Camii ve Haziresi

Tarihi Kent Merkezi Tampon Alanında Yer Alan Anıtsal Yapılar

İznik Tarihi Kent Merkezinde çekirdek alan mahiyetinde olan bu anıtsal yapı ve alanların dışında tampon bölgede Kültür Varlıklarını Koruma Kurullarınca koruma altına alınmış taşınmaz kültür varlıklarına ait tablo aşağıda belirtilmiştir.

APN	İZNIK SUR İÇİ TAMPON ALANDA YER ALAN ANITSAL YAPILAR ¹⁴⁴	
B 1		İSMAİL BEY HAMAMI Türk özel hamam mimarisinde önemli bir yeri olan yapının kitabesi bulunmamaktadır. Osmanlı Devleti'nin kuruluş döneminde etkili olan Çandarlılar ailesinden, İbrahim Paşa'nın sarayının özel hamamı olmasına ihtimal verilmektedir. Bu duruma göre sarayın ve hamamın XIV veya XV. yüzyıla ait olduğu kabul edilmektedir. Hamam, her biri hemen hemen kare biçiminde dört küçük mekândan oluşur. Bunların kubbe geçişleri ve kubbeleri değişik şekillerde bezenmiştir.
B 2		AK ÇEŞME Prof. Dr. Oktay Aslanapa başkanlığında yapılan İznik Çini Fırınları Kazısı kapsamında 1984-85 yıllarında Akçeşme'nin etrafı kazılarak araştırma yapılmış ve çeşmenin teknesinin altında orijinal künkleri ortaya çıkarılmıştır. Çeşme yapısının, İsmail Bey Hamamı ile bağlantılı olduğu tespit edilmiştir. Hamama kadar olan alanın da zemin tuğlası ile kaplı olduğu görülmüştür. Maalesef bu künkler ve tuğlalar tahrip edilmiştir. Günümüzde ise ön cephenin kemerli kısmının tamamen yıkılmış olduğu ve günümüzde yalnızca üzengi kısmından zemine kadar olan bölümünün ayakta kaldığı görülmektedir. Yakın zaman içerisinde çeşme kısmının beton malzemeyle kapatıldığı ve kullanılamaz hale geldiği tespit edilmiştir.
B 3		HAGİOS TRYPHANOS KİLİSESİ KALINTILARI 1964 yılında Prof. Dr. Oktay Aslanapa ve Semavi Eyice'nin yapmış olduğu kısa süreli bir kurtarma kazısı sonucunda 2.5 m. yüksekliğinde ve boydan boya 22m ye varan bazı duvar kalıntıları ortaya çıkarılmıştır. Bugün ise yoğun bir bitki örtüsü ile kaplanmış olduğundan dolayı üzerinde bir değerlendirme yapmak zordur. X. yy. sonrasında veya XI. yy. sonu ile XIII. yy. başında inşa edilmiş olabilir. Doğu-batı doğrultusunda dikdörtgen planlı, dört serbest destekli kapalı Yunan Haçı tipinde bir kilisedir. Günümüzde yalnızca temel kalıntıları vardır. Apsis duvarları belirgindir. İçerisinde banklar bulunan bahçe halindedir.

¹⁴⁴ "İznik Sur içi Tampon Alanda Yer Alan Anıtsal Yapılar"la ilgili metinler Bursa Büyükşehir Belediyesi ve Bursa Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğünden elde edilen bilgiler kullanılarak hazırlanmıştır.

APN	İZNİK SUR İÇİ TAMPON ALANDA YER ALAN ANITSAL YAPILAR ¹⁴⁵	
B 4		<p>ARKEOLOJİK KALINTI Kemalpaşa mahallesinde 1981 yılında, geçmiş yıllarda batıdan doğuya doğru geliştirilen yüzey taraması sonucunda, kasetli duvarlar ve küçük bir apsis çıkıntısı ile kuzeyde, tuğla tonozları çökmüş, birbiriyle irtibatlı üç mekân ve batıda benzer başka bir mekân bulunmuş olup, bunların tonoz başlangıç seviyesine kadar olan kısımlarındaki molozları temizleme çalışması yapılmıştır. 1986 yılında alt yapı adı verilen kalıntının temizlemesi tamamlanmış ve bir insanın emekleyerek ilerleyebileceği galeriler tespit edilmiştir. Mevcut kalıntılar göz önüne alındığında yapının; kilise altyapı kalıntısı olduğu düşünülmektedir. Doğu-batı doğrultulu konumlanmış olan yapı, batı kısmında 12 adet dikdörtgen mekândan ve ortada apsisi bir ana mekân etrafında 4 odadan oluşmaktadır.</p>
B 5		<p>CEBECİ CAMİİ Sonradan ekleme camekânla kaplı son cemaat yeri ile ana mekândan oluşan düz çatılı bir yapıdır. Tek minarelidir. Avlu girişinin sol tarafında üç tane Osmanlı dönemine ait mezar vardır.</p>
B 6		<p>I. MURAT HAMAMI Kitabesi bulunmayan hamamın, mimari yapısının incelenmesi sonucunda XIV. yüzyıl ile XV. yüzyılın başlarında yapıldığı anlaşılmıştır. Hamam günümüzde evler arasında sıkışık kalmış, dikdörtgen planlı, doğu-batı uzantısında, erkekler ve kadınlar bölümleri ayrı ayrı olmak üzere çifte hamam düzenindedir. Hamamın kuzeyinde doğu-batı uzantısında bir su deposu, doğusunda da dikdörtgen planlı ayna tonozla örtülmüş bir depo bulunmaktadır. 2006-07 yıllarında onarım görerek, hamamın yola bakan kısmında yapılan arkeolojik kazılar sonucu sütunlu roma yolu kalıntıları ortaya çıkarılmıştır. Şu anda B.B.B. 'ye ait Çini Müzesi olarak kullanılmaktadır.</p>

¹⁴⁵ “İznik Sur içi Tampon Alanda Yer Alan Anıtsal Yapılar”la ilgili metinler Bursa Büyükşehir Belediyesi ve Bursa Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğünden elde edilen bilgiler kullanılarak hazırlanmıştır.

APN	İZNİK SUR İÇİ TAMPON ALANDA YER ALAN ANITSAL YAPILAR ¹⁴⁶	
B 7		<p>ASMALI CAMİ Cumhuriyet dönemi yapısı olan cami, iki katlıdır. Kare planlı, tek kubbeli, dış cepheleri oldukça sade olan yapının alt katı ticarethane olarak işlevlendirilmiştir. Minaresi bulunmamaktadır. İbadet mekânına merdivenle ulaşılmaktadır. Merdiven ile ilk olarak son cemaat mahalline geçilmekte, daha sonra ana mekâna ulaşılmaktadır. Caminin asma katında kadınlar mahfili yer almaktadır. İç mekân günümüz çinileri, hat ve bezemelerle süslenmiştir.</p>
B 8		<p>II. MURAT HAMAMI (Hacı Hamza Hamamı) Kitabesi olmayan ve banisi bilinmeyen çifte hamamın, 15-16. yy.'da yapıldığı tahmin edilmektedir. İznik'te zengin bir tüccar olan Hacı Hamza'nın (öl. 1349) vakfettiği bir yapı olarak bilinmektedir. Hamam 2006 yılında bir yangın geçirmiş ve hamamın içindeki soyunma odaları ve iç bölüm tahrip olmuş, tadilatla eski haline getirilmiştir. Günümüzde erkekler bölümü işlevini sürdürmektedir.</p>
B 9		<p>BİZANS KİLİSE ALTYAPI KALINTISI Yapı, 1974-75'de Arkeolog Bedri Yalman tarafından yönetilen kazılar sonucu bütünüyle ortaya çıkarılmıştır. Yalman yapıyı, mimari ve küçük buluntulara göre ve moloz taş - tuğla örgü tekniğinden yola çıkılarak 11.-13. Yüzyıllara tarihlendirmektedir. Kilise 17.80 x 11.90 m. doğrultusunda, 12 m. genişliktedir. Cephenin önünde üstü tonozlu ve aralarında birbirine geçmek için kapılar bulunan tuğladan dairesel tonozlu üç odadan meydana gelmektedir. Bu odaların haricinde 5 tane daha farklı boyutlarda mekânlar bulunmaktadır. Bu mekânların yanı sıra kuzey ve güney duvarlarının içinde, doğu ve batı doğrultusunda üçerden 6 tane, yapının kuzey batı köşesinde ise 2 tane olmak üzere toplam 8 adet mezar odası yer almaktadır.</p>
B 10		<p>BİZANS KİLİSE KALINTISI A. M. Schneider tarafından ilk defa belgelenen yapı, 11.-12. yüzyıllara tarihlendirilmektedir. 1964 yılında Oktay Aslanapa tarafından yapılan kazı çalışmalarında sadece duvarları ortaya çıkarılmıştır. 22.50x19.50 m. boyutlarındaki yapı kiborion planındaki naos ile bunu üç yönden çevreleyen koridordan oluşmaktadır. Günümüzde naosun büyük bir bölümü, ana apsisin bir kısmı ile kubbeyi taşıyan ayakların ve duvarların çoğu ayakta. Yapıda kullanılan tuğlalar çok farklılıklar gösterdiğinden devşirme tuğla malzeme kullanıldığı düşünülmektedir.</p>

¹⁴⁶ “İznik Sur içi Tampon Alanda Yer Alan Anıtsal Yapılar”la ilgili metinler Bursa Büyükşehir Belediyesi ve Bursa Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğünden elde edilen bilgiler kullanılarak hazırlanmıştır.

APN	İZNİK SUR İÇİ TAMPON ALANDA YER ALAN ANITSAL YAPILAR ¹⁴⁷	
B 11		<p>YAKUP ÇELEBİ ZAVİYESİ İnşa kitabesi bulunmayan yapı, I. Murat Hüdavendigâr'ın oğlu Yakup Çelebi (1359-1389) tarafından zaviye olarak yaptırılmıştır. 1919 yılına kadar imaret olarak kullanılan yapı, 1934-35 yıllarında müze deposu olarak kullanılmıştır. Bir süre kullanılmayan zaviye 1963 yılındaki restorasyondan sonra cami olarak kullanılmaya başlamıştır. Yapı kuzey-güney doğrultusunda art arda uzanan giriş ve ibadet mekânları ile doğu ve batıda girişe bitişik iki yan kanattan ve kuzeydeki beş bölümlü son cemaat yerinden müteşekkildir.</p>
B 12		<p>YAKUP ÇELEBİ TÜRBESİ Yakup Çelebi Zaviyesinin avlusunda bulunan türbe, Sulan I. Murat'ın oğlu Yakup Çelebi (1359-1389) tarafından yaptırılmıştır. Üzeri pandantifli kubbe ile örtülü, dört tarafı açık baldaken planlı bir türbe olup cenazeliği bulunmamaktadır. Aralarda üç sıra tuğla ve kesme taş bulunan beden duvarları vardır. Yapı, makam türbesidir. Yakup Çelebi, Kosova Savaşı'nda şehit olmuştur ve Bursa'da babasının türbesinde yatmaktadır.</p>
B 13		<p>ESKİ ÇEŞME Sivri kemeriyle, taş ve tuğla işçiliğe sahip örgü sistemiyle, aynası ve teknesiyle, su taşı gözüyle tipik bir erken devir Osmanlı yapısıdır. Halen kullanılmaktadır.</p>
B 14		<p>BÖCEK AYAZMASI A. M. Schneider tarafından 6. yüzyıla tarihlendirilen yapının inşa kitabesi bulunmamaktadır. Erken Bizans döneminde vaftizhane olduğu düşünülen yapı, 1921'e kadar Rum cemaat tarafından ziyaret edilmiştir. Sokak hizasındaki bir duvar, demir parmaklık ve kapı ile ayrılan yapıya, batıdan 11 basamaklı merdivenle inilmektedir. Merkezi planlı -dıştan kare içten dairevi düzenlemeye sahip- yapının üzeri kubbeye örtülü, zemini tuğla döşelidir. Yapının zemininin ortasında dıştan 1.10x1.00 m. ölçülerinde bir havuz yer almaktadır. Havuzun ağız kenarındaki devşirilmiş mermer parçalarından birinin bir yüzünde şamdan motifi ve İbrance yazıt, diğer yüzünde ise III. Mikhael dönemine ait sur onarımını gösteren bir kitabe kazılmıştır. Yapının duvarlarında asimetrik dört niş bulunmaktadır. Doğu duvarda yer alan nişin iki yanında devşirme kullanılmış Erken Bizans dönemine ait birer arşitrav parçası vardır.</p>

¹⁴⁷ "İznik Sur içi Tampon Alanda Yer Alan Anıtsal Yapılar"la ilgili metinler Bursa Büyükşehir Belediyesi ve Bursa Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğünden elde edilen bilgiler kullanılarak hazırlanmıştır.

APN	İZNİK SUR İÇİ TAMPON ALANDA YER ALAN ANITSAL YAPILAR¹⁴⁸	
B 15		<p>KOİMESİS KİLİSESİ KALINTISI Kiborion planlı kilisenin ilk inşa tarihi kesin bilinmemekle birlikte araştırmacıların önerileri 6.yüzyıl ile 8. yüzyıl arasında değişmektedir. Kilisenin naos kısmının merkezi dört ayakla taşınan kubbe ile örtülüdür. Bu alanın iki yanında uzunlamasına dikdörtgen yan nefler yer alır. Naosun doğusunda içten yuvarlak dıştan köşeli ana apsis bulunur. Ana apsisin iki yanında birer pastophoria hücresi vardır. Yapının narteks kısmı üç birimli olup, iki yanı üst kata çıkış sağlayan merdiven kuleleri ile sınırlanmıştır. Yapı çeşitli dönemlerde (1065 depreminden sonra ve 1833-34'te) onarımlar görmüştür. Kilise 1922 yılında savaş sonrası tahrip olmuştur. Bugün zemin seviyesinin altında kalmış etrafı duvarla çevrilerek korumaya alınmış kalıntılar mevcuttur.</p>
B 16		<p>ESKİ ÇEŞME (Lefke Kapı) İznik' in doğu kısmından su kemeri vasıtasıyla gelmekte olan suyun, geçmişte bu çeşmeden aktığı bilinmektedir. Lefke Kapı'nın iç kısmında kente bakan cephede yer alan çeşme yapısı günümüzde çalışır durumda değildir, ayna taşı ve teknesi kırık, kubbesi de çökmüş haldedir. Çeşmenin duvarları tuğla ve kesme taşlarla örülmüş olup, taşlar arasında dikey tuğlalar kullanılmıştır.</p>
B 17		<p>ÇANDARLI İBRAHİM PAŞA TÜRBESİ Çandarlı Halil Hayrettin Paşa'nın oğlu İbrahim Paşa, Bursa'da kadılık, 1415'te kazaskerlik, 1412'de ise vezirlik görevlerini üstlenmiş değerli bir kişidir. 1429'da vefat etmiş ve türbeye defnedilmiştir. Türbede 5 adet mermer sandukanın 4 tanesinin kitabesi vardır. Bunlardan büyük olanı İbrahim Paşa'ya, diğerleri ise onun çocuklarına aittir. türbe, kuzey-güney yönünde dikdörtgen planlıdır. Ahşap olan örtü sistemi 1949'da tamamen yıkılmıştır. 2010 yılında etrafı onarım görece çevresi duvar ile örülüp ahşap çatı ile kapatılmıştır.</p>
B 18		<p>ŞEYH KUBBETTİN CAMİ TÜRBESİ-HAZİRESİ Türbe ve caminin yaptırımı hakkında açık ve kesin bir bilgi yoktur. Cami İbrahim Paşa tarafından 1496 yılında, Türbenin ise Halil Paşa tarafından yaptırıldığı öne sürülmektedir. Türbenin içindeki kitabesiz yadır, Mehmet Muhyiddin bin Kutbeddin-i İzniki'ye aittir. Babası ünlü Şeyh Kutbeddin-i İzniki'dir; kendisinin doğum yeri ve tarihi hakkında bilgimiz yoktur. Kare planlı cami ile ona dik eksende kuzey batıda bitişik kare planlı türbe yer alır. Orijinal Cami yıkılmıştır. Cami 2004 yılında aslına uygun olarak yeniden inşa edilmiştir.</p>

¹⁴⁸ “İznik Sur içi Tampon Alanda Yer Alan Anıtsal Yapılar”la ilgili metinler Bursa Büyükşehir Belediyesi ve Bursa Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğünden elde edilen bilgiler kullanılarak hazırlanmıştır.

APN	İZNİK SUR İÇİ TAMPON ALANDA YER ALAN ANITSAL YAPILAR¹⁴⁹	
B 19		<p>ESKİ HAMAM KALINTISI Lefke kapıya giden yol üzerinde yer alan bu yapı, K. Otto Dorn'a göre muhtemel bir çifte hamam ve Yeşil camiye yakınlığı nedeniyle de I. Murat vakfındaki bir hamam olabileceğini belirtir. Cadde kenarında harabe şeklinde kalıntıları mevcuttur. Gün geçtikçe daha fazla yıkılmaktadır, koruma yoktur.</p>
B 20		<p>HAMAM KALINTISI Erken Osmanlı dönemine ait Hamamdan günümüze ulaşan iki bölümün, ılık ve sıcaklık mekânları olduğu düşünülmektedir. Yapının duvarları tamamen tuğladan örülmüştür. Kare hacimden kubbeye geçiş tromplarla sağlanmaktadır. Kubbenin göbeğinde ve eteğinde fil gözleri yer almaktadır. Onarım sonrasında üst örtü sistemi kiremit kaplanmıştır. Günümüzde kafe olarak kullanılmaktadır.</p>
B 21		<p>ALAADDİN-İ MISRİ TÜRBESİ ve SERVİ AĞACI Orhan Gazi'nin, oğlu Süleyman Paşa adına yaptırdığı Osmanlıların ilk medresesi olan Süleyman Paşa Medresesinde dersler verdiği bilinen Alaadin-i Mısri, döneminde birçok gencin eğitimine katkıda bulunmuştur. Türbe doğu-batı uzantılı dikdörtgen planlı bir yapı içinde ve üzeri ahşap çatı ile örtülü iken, günümüzde sadece 2009'da çevre düzenlemesi ile onarım gören duvarları görünmektedir. Yapıda dört tane mezar mevcuttur. Osmanlı Geç Dönemine tarihlendirilmektedir.</p>
B 22		<p>HAMAM KALINTISI Küçük kubbeli iki mekândan ibaret olan hamam, evin bahçesinde metruk bir haldedir. İnşa tarihi bilinmeyen yapının Erken Osmanlı Dönemine ait olduğu düşünülmektedir. Yapı doğu- batı doğrultusunda 3.90 x 6.00 m. boyutlarında dikdörtgen planlı bir yapıdır. Duvarları moloz taş ve yer yer tuğlayla örülmüştür. Duvarlar içten sıvalıdır. Giriş kemerli ve örtü sistemi tuğladır. Üzeri üçgenlerle geçilen tuğla örgülü kubbeye örtülmüştür</p>

¹⁴⁹ “İznik Sur içi Tampon Alanda Yer Alan Anıtsal Yapılar”la ilgili metinler Bursa Büyükşehir Belediyesi ve Bursa Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğünden elde edilen bilgiler kullanılarak hazırlanmıştır.

APN	İZNİK SUR İÇİ TAMPON ALANDA YER ALAN ANITSAL YAPILAR¹⁵⁰	
B 23		<p>ÇANDARLI HALİL PAŞA TÜRBESİ II. Murat döneminde (1389-1421) kazaskerlik, baş vezirlik görevlerinde bulunmuş olan Halil Hayreddin Paşa, İstanbul kuşatmasına muhalefet etmesinden dolayı 1453 yılı Temmuz ayında katledilmiş ve türbesine gömülmüştür. Yol kenarındaki türbe kuzey-güney doğrultusunda olup düzensiz dikdörtgen planlıdır. 1436/37 tarihli vakfiyesi vardır. Üç tarafı duvarla çevrili türbenin üzeri açıktır. İçerisinde 12 adet lahit bulunmaktadır. Son zamanlarda lahitler onarılmış ve düzenli bir hale getirilmiştir.</p>
B 24		<p>SU KEMERLERİ Kentin Lefke Kapısından Abdulvahap Sancaktarı Türbesi'ne giderken, şehir mezarlığı boyunca Havuz başı ile Lefke Kapı arasında uzanan Bizans Su Yolları bulunmaktadır (Bizans İmparatoru I. Justinyen 527-565). Kemer ve duvarlar çeşitli dönemlerde onarım görmüş olması nedeniyle malzeme ve yapım tekniği farklılığı göstermektedir. Lefke Kapı bölümü restore edilmiştir. Restore edilen bölümden Eşref Baba türbesi hizasına olan kısım yol kenarında açık bir şekilde gözlenmektedir. Geri kalan kısım ise zeytinliklerin içinden Berber Kaya'ya kadar devam etmesine rağmen bazı bölümleri yıkılarak kaybolmuştur. Yakın döneme kadar kullanılan yapı, şu an aktif değildir.</p>
B 25		<p>ŞEHİR MEZARLIĞI Doğu batı uzunluğu 300 metre eni ise 100 metre kadar ihata duvarlarıyla çevrili olan mezarlık alanı kentin doğu kısmında bulunmaktadır. Eski mezar taşları çok azalmıştır. Kazı ile kitabeli taşları bulmak mümkündür.</p>
B 26		<p>ROMA DÖNEMİ KAPI KALINTISI Yapı, blok taşlardan oluşan duvar parçalarından ibarettir. 500 metre x 1.40 metre bir yapı kalıntısıdır. Kapının söveleri toprak altında kalmıştır. Kapı üzeri düz lentodur.</p>

¹⁵⁰ “İznik Sur içi Tampon Alanda Yer Alan Anıtsal Yapılar”la ilgili metinler Bursa Büyükşehir Belediyesi ve Bursa Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğünden elde edilen bilgiler kullanılarak hazırlanmıştır.

APN	İZNİK SUR İÇİ TAMPON ALANDA YER ALAN ANITSAL YAPILAR ¹⁵¹	
B 27		<p>NAMAZGÂH (ARAP CAMİ HARABESİ) Yapı, tek bir duvar kalıntısı şeklinde zeytinlik içerisinde yer almaktadır. Şehir dışına gidecek olan yolcuların namaz ihtiyaçlarını gidermeleri için yapılmıştır ve kitabesi bulunmamaktadır. Namazgâhın güney mihrap kısmı ayakta. Yapı kalıntısı 1 sıra taş ve 3 sıra tuğla ile Osmanlı geleneksel mimari tarzında inşa edilmiştir.</p>
B 28		<p>ÇANDARLI HAYRETTİN VE ALİ PAŞA TÜRBELERİ Şehir Mezarlığı, içerisinde yer alan yapı iki kubbeli mekândan ibarettir. Girişe göre sol mekânda 14 adet sanduka, sağ mekânda 2 adet büyük anıt mezar bulunmaktadır. Sağ mekânın kubbesinin üzeri daire şeklinde açıktır. Türbede I. Murad'ın Sadrazamı Ç. Halil Hayrettin Paşa (1305-1387) ile oğlu Ç. Ali Paşa (öl. 1410) ve diğer kişilere ait sandukalar bulunmaktadır. 1922'de türbeyi Yunanlılar tahrip etmişler ve mezar taşlarını parçalamışlardır. 1982, 2008-09 yıllarında türbe ve mezarlar onarım görmüştür.</p>
B 29		<p>AHİVEYN SULTAN TÜRBESİ Osmanlı Devleti'ndeki Ahi Teşkilatı'nın İznik'teki temsilcilerine ait bir türbe olduğu sanılmaktadır. Türbe, İznik'in doğusunda, Lefke Kapı yakınlarında yer almaktadır. Etrafı 6.55 m. X 4.55 m. boyutlarında alçak ve basit bir çevre duvarıyla ihata olunmuştur. İçinde iki tane kitbesiz taş sanduka vardır.</p>
B 30		<p>HUYSUZLAR TÜRBESİ İstanbul Kapı'ya giden Atatürk Caddesi'nin yol kenarındadır. Yol seviyesinden aşağıda 0,83 m. genişliğinde üç basamakla inilmektedir. Zeminde doğu-batı uzantılı 3 adet sanduka yer almaktadır. Herhangi bir kitabe bulunmamaktadır. Halk arasında devrinin çocuk doktoru olarak bilinen bir şahsın öldükten sonra buraya gömüldüğü onun içindir ki huysuz olan çocukların buraya getirilerek huysuzluklarını bıraktığının inancı vardır. K. Otto Dorn, yapıyı 18. yüzyıl içinde belirtir.</p>

¹⁵¹ “İznik Sur içi Tampon Alanda Yer Alan Anıtsal Yapılar”la ilgili metinler Bursa Büyükşehir Belediyesi ve Bursa Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğünden elde edilen bilgiler kullanılarak hazırlanmıştır.

APN	İZNIK SUR İÇİ TAMPON ALANDA YER ALAN ANITSAL YAPILAR ¹⁵²	
B 31		<p>ORHAN GAZİ HAMAMI KALINTISI</p> <p>Kırgızlar Türbesi'nin az ilerisindeki çevre yolunun yakınında zeytin bahçelerinin içerisinde yer almaktadır. Yapı büyük çapta yıkılmış haldedir. 1964 Aslanapa'nın kazılarında ortaya çıkarılmışsa da bugün yapının durumu belirsizdir. Hamam kare planlı sıcaklı, batısında A ve B mekânları, kuzeyinde su deposundan oluşur. 14. yüzyıla tarihlendirilmektedir. Bugün yalnız kubbesi vardır, diğer mekânları yıkılmıştır. Yapı moloz tuğla kaba kesme taş ve harçla örülmüştür.</p>
B 32		<p>ORHAN GAZİ İMARET CAMİSİ</p> <p>Yenişehir Kapı'nın dışında, zeytin bahçesinin içinde konumlu, günümüzde yalnızca temelleri bulunan caminin Orhan Gazi'nin kuşatması sırasında yaptırıldığı bilinmektedir. 1963 yılında Prof. Oktay Aslanapa tarafından gün yüzüne çıkartılmıştır. Kitabenin bir kısmının kırık olması nedeniyle araştırmacıların yapıyı farklı tarihlendirmelerine sebep olmuştur. Araştırmacılar, yapının 725H/1325 ya da 735H/1335 yıllarında yapılmış olabileceğini öne sürerler. Tarım arazisi içinde bulunan alanda kazı çalışmaları yapılmıştır. Son cemaat mahalli belirgin olan yapının ana formunu öğrenebilmek için kazının tamamlanması gerekmektedir.</p>
B 33		<p>SARI SALTUK TÜRBESİ</p> <p>Lefke Kapısı dışında yer alan türbenin yaptıranı ve inşa tarihi bilinmemektedir. Türbede yatan kişinin Sarı Saltık olduğuna inanılır. Sarı Saltık asıl adı Mehmet Buhari, Koca Ahmet Yesevi'nin 1166-67 öğrencisi ve Hacı Bektaş'ın yol arkadaşı olduğu rivayet edilmektedir. Derviş olarak Orhan Gazi'nin sarayına gelmiştir. türbe, duvar tekniği ve plan özellikleri açısından 14. yüzyıl sonuna tarihlendirilir. Kare planlı, pandantif geçişli kubbe ile örtülü türbe, köşelerdeki L biçiminde payelere oturan yuvarlak kemerlerle sınırlanır. İçinde doğu-batı yönünde uzanan bir kabir yer alır. Cenazeliği bulunmamaktadır. Kabrin ayaktaşı bitkisel motiflerle bezenmiş olup, Kuran ayeti içermektedir.</p>

¹⁵² “İznik Sur içi Tampon Alanda Yer Alan Anıtsal Yapılar”la ilgili metinler Bursa Büyükşehir Belediyesi ve Bursa Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğünden elde edilen bilgiler kullanılarak hazırlanmıştır.

APN	İZNIK SUR İÇİ TAMPON ALANDA YER ALAN ANITSAL YAPILAR ¹⁵³	
B 34		<p>KIRGIZLAR TÜRBESİ Erken Osmanlı Dönemi'nin etkisindeki yapı, aynı eksen üzerinde tonozlu giriş eyvanı ve arkasındaki kubbesi, mekân taş ve tuğladan yapılan kubbesi yüksek bir kasnağa oturan mezar anıtıdır. Kubbeli kısmında yedi büyük, bir çocuk lahdi, sekiz yatır vardır ve kitabesizdirler. Lahitlerin hepsi sıvalıdır ve yazı yoktur. Ülgen, Türklerin İznik'i fethinden sonra "bir Türkün nezareti altında Bizanslı işçilere" yaptırılmış olabileceğini ileri sürmektedir. 2006/07 yıllarında tadilatın geçerek, türbenin doğu kısmına bir "Kırğız Askeri" nin heykeli dikilmiş, iç kısmındaki lahitler yeniden düzenlenmiş, türbe girişi aslına uygun olarak yeniden gözden geçirilmiştir.</p>
B 35		<p>MUSA BABA TÜRBESİ Türbe İznik'te yaşamış büyük âlimlerden (Musa Baba) "Ebu'l-Fazl Musa İzniki" ye aittir. (ö. 838-1434). 9. asrın en büyük mütercimlerinden olduğu bilinir. Dikdörtgen planlı olup, üzeri açık çevre duvarları ile sınırlanan yatır kitabesizdir.</p>
B 36		<p>SU KEMERİ KALINTISI Kent mezarlığının kuzey sınırında tuğla malzemeli, tek parça duvar kalıntısı olarak bulunmaktadır. Tarihi bilinmemektedir.</p>
B 37		<p>ESKİ SUYOLU KALINTISI İstanbul Kapı tarafı günümüz binaları duvarları içerisinde kalmasından dolayı işlevini yitirmiştir. Doğu kısmındaki kanalla birleşmesinden dolayı doğu kısmı sulama amaçlı halen kullanılmaktadır.</p>

(Kaynak: BKTVKBK Müdürlüğü Arşivi ve BBB Arşivi)

¹⁵³ "İznik Sur içi Tampon Alanda Yer Alan Anıtsal Yapılar"la ilgili metinler Bursa Büyükşehir Belediyesi ve Bursa Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğünden elde edilen bilgiler kullanılarak hazırlanmıştır.

B- Hisardere Nekropolü

İlk kez 1992 yılında yapılan bir kaçak kazı ile tespit edilen Hisardere Nekropol alanı, İznik Gölü'nden 1,2 km içeride, İznik kent merkezinin 2,4 km kuzeyinde, Hisardere Köyü sınırları içinde Bayırdibi Mevkii'nde bulunmaktadır. 1992 ve 2005 yıllarında Bursa Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulunca alınan kararlar ile nekropol ve çevresi 1. ve 2. derece arkeolojik sit alanı olarak koruma altına alınmıştır. Daha sonraki yıllarda alanda sürekli kaçak kazılara teşebbüs edilmiş ve bu kazılar jandarma tarafından engellenmiştir. Kaçakçıların tespit ettiği lahitler İznik Müzesi tarafından kurtarma kazıları yapılarak ortaya çıkarılmış ve müzeye taşınarak koruma altına alınmıştır.

Nekropol alanı; terrakotta içbükey plakalarla örtülü oda mezarlar, hipojeler, basit pişmiş toprak mezarlar, lahitler ve basit formlu kiremit çatkı mezarlar bakımından değerlendirildiğinde alanın mezar çeşitliliği açısından zengin olduğu anlaşılmaktadır. Hisardere Nekropol alanının, MS 2-5. yüzyıllar arasında varlıklı Nicaealı yurttaşlar ile birlikte sosyo-ekonomik anlamda daha alt tabakalardaki halk tarafından birlikte kullanıldığını anlaşılmaktadır. Açığa çıkarılmış olan bu mezar tipleri arasında, sadece İznik'e özgü olan ve aile mezarları olarak nitelendirilen Terrakotta Plaka Çatılı Oda Mezarlar boya bezemelidir¹⁵⁴. Mezarlar özellikle hiç bozulmadan ilk defa bilimsel yöntemlerle kazılarak bilim dünyasına kazandırılmıştır. Açılır kapanır düzenekte kapakları olan bu mezarlar; çok renkli cennet bahçesi olarak nitelendirilen bezemeler, çiçek motifleri, tavus kuşları, kuş betimleri ve geometrik motifler ile süslüdür. Çoklu gömülerin yapıldığı bu mezarların içlerinden 14 kişiye kadar birey bulunmuştur.¹⁵⁵

Fotoğraf 39. Hisardere Nekropolü (KVMGM 26. Müze Kurtarma Kazıları Sempozyumu, Hisardere Lahit Kurtarma Kazısı Raporu)

¹⁵⁴ Ekin Meriç A. – Kutbay, G. 2021, 61-80.

¹⁵⁵ “UNESCO Yolunda İznik Hisardere Nekropolisi”, A. E. Meriç, 2021.

Fotoğraf 40. Cennet Bahçesi bezemeleriyle süslü, boyalı Terrakotta Plaka Çatılı Oda Mezar
(Doç. Dr. Aygün Ekin Meriç)

Fotoğraf 41. Hisardere Nekropolü, Sidemara tipi lâhit (Hasan Yaşar, KVMGM 26. Müze Kurtarma Kazıları Sempozyumu, Hisardere Lâhit Kurtarma Kazısı Raporu)

2015 yılında kurtarma kazısı sonucunda açığa çıkarılan, Dokimeion üretimi sütunlu lâhit kategorisinde değerlendirilen “Sidemara Tipi Lâhit” beyaz renkli Dokimeion mermerinden üretilmiştir. Lâhitin tekne bölümü, tipolojik bakımdan, Dokimeion Sütunlu Lâhitleri’nin standart tipine aittir¹⁵⁶. Lâhitin üzerine yüksek kabartma bezemelerle Troia Savaşı temalı

¹⁵⁶ Ş.Eraslan –A.Altın 2021: 271-272.

sahneler işlenmiştir.¹⁵⁷. Lahitin üzerinde in situ halde bulunan kırma çatı biçimli kapak ise Dokimeion üretimi sütunlu lahitlerinin standart tipine ait bilinen ilk örneği oluşturmaktadır¹⁵⁸.

Fotoğraf 42. Dokimeion üretimi sütunlu lahit kategorisinde değerlendirilen “Sidemara Tipi Lahit”

(Doç. Dr. Aygün Ekin Meriç)

2016 yılında “Tabula Ansatalı Lahit” grubunda değerlendirilen komutan Antigonos’a ait lahit kurtarma kazısı ile açığa çıkarılmıştır¹⁵⁹. Lahitin içinde yün bir kefene sarılmış 45-50 yaşlarındaki Antigonos’un özellikle el ve ayakları kefen içinde bozulmadan korunmuştur. Lahitin ön yüzünde yas tutan ve üzüntüsünden saçlarını kesen eşi tasvir edilmiştir.

Fotoğraf 43. Antigonos Lahiti/Tabula Ansatalı Lahit (Doç.Dr. Aygün Ekin Meriç)

¹⁵⁷ Ş.Eraslan –A.Altın 2021: 280.

¹⁵⁸ Ş.Eraslan –A.Altın 2021: 1

¹⁵⁹ Inschriften auf Stein-Sarkophagen von der Hisardere-Nekropole von Nikaia, GEPHYRA,2021 s.48-57.

2017 yılında yeniden kaçak bir kazıya teşebbüs edilmiş ve müze tarafından gerçekleştirilen ilk kurtarma kazısında sandık tipinde bir lahit ortaya çıkarılmıştır¹⁶⁰. Lahitin üstünde bulunan geç dönem bir mozaik döşeme kaldırılıp müzeye taşınmıştır. Kazısı yapılarak ortaya çıkarılan lahitin içinde iki birey, ahşap plakalar üzerine yatırılmış ve başlarının altında çiçek veya otlardan yapıldığı düşünülen baş altı yastıkları kullanılmıştır. Anne ve kızına ait olduğu anlaşılan lahit, yazı karakteri değerlendirilerek MS 3. yüzyıla tarihlendirilmiştir.

Hisardere Nekropol Alanı, 2018 yılında Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından kamulaştırılmıştır. Alanda İznik Müzesi tarafından güvenlik önlemleri alınmış, alan çitle çevrilmiş, kamera sistemi kurulmuş ve ışıklandırılarak kazı için güvenli bir alan haline getirilmiştir. Planlı olarak bilimsel kazılara ilk kez 2019 yılında İznik Müzesi Başkanlığında, Dokuz Eylül Üniversitesi'nden Doç. Dr. Aygün Ekin Meriç bilimsel koordinatörlüğünde başlanmıştır.

Hisardere Nekropolü'nde ilk kez 2019 yılında açığa çıkarılan terrakotta plaka çatılı oda mezarlar İznik dışında bir yerde emsali görülmeyen mezar tipine en iyi örnektir. Bir buçuk ay süren kazı çalışmaları sonucunda 6 adet terrakotta plaka çatılı oda mezar açığa çıkarılmıştır.¹⁶¹

Fotoğraf 44. Terrakotta Plaka Çatılı oda Mezar 1(Doç.Dr. Aygün Ekin Meriç)

İznik Hisardere Nekropolü'nde Roma Dönemi'ne tarihlenen mezarların kullanımından yaklaşık 200 yıl sonra üzerine büyük bir dini yapı inşa edildiği tespit edilmiştir. Böylece daha

¹⁶⁰ Inschriften auf Stein-Sarkophagen von der Hisardere-Nekropole von Nikaia, GEPHYRA, 2021, s.57-61.

¹⁶¹ "UNESCO Yolunda İznik Hisardere Nekropolisi", Ekin Meriç, A. 2021.

önce hiçbir kentte görülmediği şekilde, farklı dönemlerin birbirine saygı çerçevesinde, alanın kutsallığını yücelterek iç içe geçtiği, çok katmanlı bir arkeolojik alan ortaya çıkarılmıştır

C- Elbeyli Hipojesi

Fotoğraf 45. Elbeyli Hipojesi (Yeraltı Mezarı) (Kuleli, 2019)

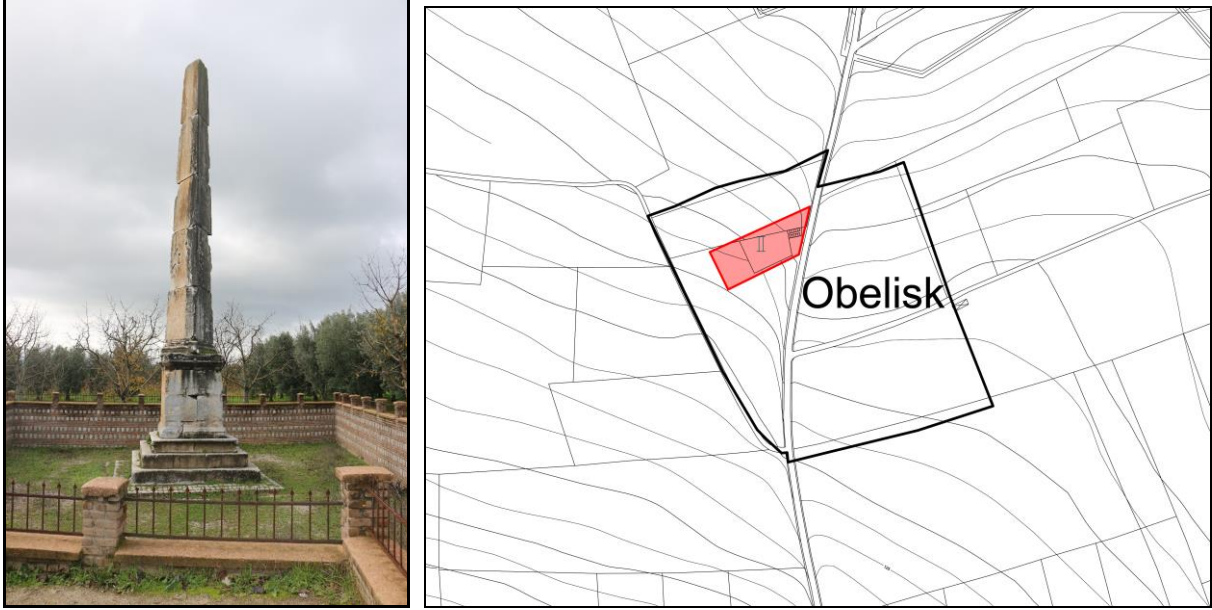
İzник'in kuzeyindeki Elbeyli Hipojesi, İstanbul Kapı'ya kuş uçuşu 3.5 km. mesafededir. Hipoje, 1967 yılının Mayıs ayında, yol inşası için malzeme alımı sırasında tesadüfen bulunmuştur. Hipojenin bulunduğu alan, Helenistik Çağ'dan Geç Antik Çağ'a kadar nekropolis olarak kullanılmıştır. Yapıya girişi sağlamak için girişin önündeki toprağın kaldırılması çalışmaları esnasında, üzerinde Herakles'in işlerinin tasvir edildiği kabartmalar ve sütunlarla bezenmiş, MS II. yüzyıla tarihlenen bir lahit parçası bulunmuştur¹⁶².

Bütünüyle toprak altına inşa edilmiş olan Elbeyli Hipojesi, doğu batı doğrultusunda uzanmaktadır. Mezar odası dikdörtgen formda ve 3.80 x 2.75 metre ölçülerinde olup, 2.30 metre yüksekliğinde bir tonoz ile örtülüdür. Mezar odasının kapısının yer aldığı batı duvarı tamamıyla tuğla, diğer duvarların tonozun başlangıcına kadar olan kısmı düzensiz taş ve yer yer tuğla malzeme kullanılarak inşa edilmiştir. Mezarın tonoz biçimli üst yapısı tuğla ile örülmüştür. Hipojenin batı duvarında yer alan giriş kısmı mermer bloklarla sınırlandırılmıştır. Günümüzde de halen mezarın içerisinde bulunan blok, mezarın girişini içeriden kapatmaktadır. Yapının girişi, yukarıda da belirtildiği gibi bir lahit parçası ile dışarıdan kapatılmıştır. Hipojenin içerisinde, doğu ve güney duvarlarının önünde dikdörtgen planlı, tuğla ile örülmüş duvarlara sahip iki adet mezar yapısı yer almaktadır. Hipojenin duvarlarının iç yüzeyleri, özenle bezenmiş ve oldukça iyi korunarak günümüze gelmiş fresklerle süslüdür. En gösterişli bezemeler bir bahçe peyzajı içerisinde çeşitli kuşların bulunduğu doğu duvarı

¹⁶² Fıratlı, N. 1974: 919.

üzerinde yer alırken, kuzey güney yönlerdeki yan duvarlar çeşitli panellere ayrılmış, panellerin içerisi kuş figürleri, bitkisel ve geometrik motiflerle süslenmiştir. Mezar odasını süsleyen figürlü ve motifli alanların kırmızı renkli bir fon üzerine oturtulduğu görülmektedir. Mezar odasındaki paneller, dikey olarak, sarı yapraklardan oluşan bitkisel motiflerle birbirlerinden ayrılmıştır. Panellerin üst kısmında ise beyaz boya ile yapılmış, stilize lotus-palmet motiflerinden oluşan bir bordür bulunmaktadır¹⁶³

D- Dikilitaş Mezar Anıtı/ Obelisk

Fotoğraf 46. Mezar Anıtı/ Obelisk (Kuleli, 2019)

İznik'in yaklaşık 5.5 km kuzeybatısında zeytinlikler arasında, 12 m yüksekliğe sahip ve halk arasında “Beştaş”, “Dikilitaş” veya “Nişantaşı” olarak da bilinen bir anıt mezardır. Anadolu'daki ünik dikme anıt mezar yapılarından olan Obelisk 12 m yüksekliğindedir. MS 2. yüzyıl başlarına tarihlenen bu anıt mezarın, Lefke ve İstanbul Kapılarını yaptıran Gaius Cassius Khrestos'un yakın bir akrabası veya kardeşine ait olması muhtemeldir. Üçgen prizma biçimindeki altı blok taşın üst üste konulmasından oluşan, ancak en üstteki taşı düşen obelisk, yaklaşık 2 metre genişliğindeki kare bir taban üzerine inşa edilen 3 metre yüksekliğinde bir kaide üzerine oturtulmuştur.

Obelisk'in geniş olan birinci taşının batı cephesinde, üzerindeki kitabede, baba oğul ve ölüm ilişkisi üzerine bilgi vermektedir. Cassius ailesi Nikaia kentinde yer alan önemli bir ailedir. Bu ailenin Nikaia kenti surlarının bir kısmı ile kent kapılarının yapımına destek verdiği, kentte bulunan farklı birçok yazıttan bilinmektedir.

¹⁶³Altın, A. A. 2010: 11.

Fotoğraf 47. Mezar Anıtı/ Obelisk (Kuleli, 2019)

Anadolu'da var olan az sayıdaki obelisk mezar örneği olması bakımından oldukça önemlidir. Tanrı Amon-Ra'ya adanan, Mısır ölü gömme geleneğine dayanan obeliskler, Nikaia civarında da kullanılan, bir ölü gömme geleneğinin sembolüdür.

2.5.2. Somut Olmayan Kültürel Mirasıyla İznik¹⁶⁴

Türkiye 2006 yılında UNESCO Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesine resmen taraf olmuştur. Somut Olmayan Kültürel Miras UNESCO tarafından; toplulukların, grupların ve kimi durumlarda bireylerin, kültürel miraslarının bir parçası olarak tanımladıkları uygulamalar, temsiller, anlatımlar, bilgiler, beceriler ve bunlara ilişkin araçlar, gereçler ve kültürel mekânlar biçiminde tanımlanmaktadır.

İznik Çinisi¹⁶⁵

“Çinicilik Sanatı” 2013 yılında Kültür ve Turizm Bakanlığınca Somut Olmayan Kültürel Miras Ulusal Envanterine kaydedilmiştir. Ulusal “Çini Sanatı” 2013 yılında Ulusal Envanter sistemine dâhil edilmiştir. İznik Çinisi’ni de içine alan “Geleneksel Çini Ustalığı”, 2016 yılında UNESCO “İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirası Temsili Listesi”ne kaydedilmiştir.

Fotoğraf 48. İznik Çinisi (Atasoy N.-J.Raby, İznik Seramikleri, İstanbul 1989.)

Türk Çini Sanatı, Geleneksel Türk Sanatlarının en önemli kollarından biridir ve doğu kültürlerinin etkileri ile gelişmiştir. Diğer sanat dallarında olduğu gibi Türk Çini Sanatı da Anadolu’nun yerli ve doğunun Türk-İslam zevki ile yoğurularak yeni bir anlayışla ortaya çıkmıştır ve başkenti İznik’tir. Anadolu Selçukluları ve Beylikler Dönemi çini ve seramik sanatında sırlı tuğla, çini mozaik, kabartma çini, lüster, slip, kazıma, minai tekniği gibi teknikler kullanılırken, klasik dönem Osmanlı çinilerinde sır altı tekniği uygulanmıştır.

¹⁶⁴ Zedal Kondakçı, Bursa İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2019.

¹⁶⁵ Öğr. Gör. M. ARAS “Türk Çini Sanatı”, Bursa Uludağ Üniversitesi İznik MYO. Çini Sanatı ve Tasarımı Programı.

Sır altı tekniği ile üretilen İznik çinilerinde yarı değerli bir maden türü olan kuvars, kil, feldspat, frit (ergiyene kadar ısıtılmış ve soğutularak öğütülmüş cam tozu) gibi hammaddeler karıştırılarak çini hamuru hazırlanır. Yüksek kuvarslı fritli hamur, İznik Çinileri'nin karakteristik hamur yapısını oluşturur ve uygulanmasının zorluğundan dolayı literatürde “üretimi imkânsız çiniler” olarak adlandırılır. Duvar karoları geleneksel olarak tahta kalıplarda tapatap yöntemi ile elde; sofa ve süs eşyaları ise çömlekçi çarkı veya alçı kalıplara döküm yöntemiyle şekillendirilir. Elde edilen form astarlanarak temiz ve pürüzsüz bir yüzey elde edilir. 1040-1050°C de ilk pişirim yapılır ve bu ürüne “çini bisküvi” adı verilir. Uygulanacak olan desen, delikli şablon kâğıtlar yardımı ile kömür tozu kullanılarak formun üzerine aktarılır. Kontür denilen motiflerin dış hatlarının çizimi ve daha sonra boyama işlemleri yapılır. Bezeme işlemi tamamlanan ürün şeffaf sırla sırlanır. Sır; çinilerin üzerine kaplanarak su geçirmezlik, sağlamlık ve parlaklık sağlayan bir yüzey kaplama malzemesidir. Son kez ateşe atılan ürün yaklaşık olarak 900-950 derecelerde sırlı pişirimi yapılarak kullanıma hazır hale getirilir.

14. yy'da, Milet İşi adı ile bilinen fakat kazı çalışmaları ile üretim merkezinin İznik olduğu kanıtlanan İlk Devir Osmanlı seramikleri görülür. Bunlar, kırmızı hamur yapısındaki irili ufaklı, geniş ağızlı kısa daire ayaklı çanakların yanı sıra, nadiren vazo sürahi gibi formların şeffaf sır altına çok renkli boyalı seramikleridir. Bu yüzyılda mimari çinilerde genellikle mozaik tekniğinin devam ettiği kabul edilebilir.

14. yy'ın ikinci yarısı ve 15. yy'da Anadolu çini ve seramiklerinde mavi-beyaz grubu üretimi görülür. İlk devir Osmanlı seramiklerinin kırmızı hamuru terkedilmiş, beyaz hamur yapısında, parlak şeffaf sır altına kobalt mavisi tonları, firuze ve yeşil renkler kullanılmıştır. Mavi-beyaz çinilerde rumiler, lotuslar, kıvrım dalları, hatayiler, çin bulutları gibi süsleme motifleri ile yeni bir kompozisyon anlayışının yer aldığı görülmektedir. Bu süsleme şeklinin aynı yüzyıla ait tezhip sanatından kaynaklandığı, Çinin Mink devri porselenlerinden de etkilendiği söylenebilir.

İznik başta olmak üzere, ikinci merkez olarak Kütahya'da da üretilen bu çiniler içinde Haliç işi adı verilen kıvrık dallar üzerindeki süsleme şeklinin yoğun olarak kullanıldığı görülür (Mavi-beyaz grup mimari çinilere; Edirne'de Üç Şerefeli Camii, Muradiye Gebze'de Çoban Mustafa Paşa Türbesinde rastlanmaktadır). 16. yy'ın ilk yarısının sonunda yanlışlıkla Şam işi olarak adlandırılan aslında İznik'te üretilen çiniler mavi-beyaz grubunun devamıdır. Kobalt mavisi, firuze, yeşil, siyah ve mangan moru renklerle sıralı dekorlu olan bu çini ve seramiklerde bitkisel süsleme sistemleşmiş olarak görülür.

Bu yüzyılın ortalarında artan mimari faaliyetler, duvar çinisi üretimini arttırmış, sofraya eşyası yapımı nispeten azalmıştır. 16. yy'ın ortalarından 17. yy'ın sonuna kadar Türk Çini ve Seramik sanatının en uzun süren klasik döneminde, mercan kırmızılı üretim yapılmıştır. Yine literatürde Rodos işi olarak adlandırılan bu üretim şekli de İznik' te gerçekleştirilmiştir. Yüksek kuvarslı temiz beyaz hamur yapısı üzerine kobalt mavisi tonları, yeşil, mangan moru, firuze, kahverengi, siyah renklerle bu grubun karakteristiği olan mercan kırmızısı kullanılmıştır. Rumi, hatayi, çin bulutları yanında lale, karanfil, gül, zambak, sümbül, çiçek açmış bahar dalları, hançer yapraklar, selvi, meyve ağaçlar, üzüm ve asmalar gibi bitkisel motiflerle, aslan, kaplan, geyik, kuş, balık pulu, çintemani, yelkenliler ve mimari öğeler gibi figüratif motiflerle dengeli ve ahenkli bir süsleme görülür.

17. yy'ın sonunda İznik'teki çini üretim faaliyetleri zayıflamış, 18. yy'da ise son bulmuştur. Bu dönemde İstanbul' da Tekfur sarayında bir çini atölyesi kurularak üretime başlanmış ancak İznik çinilerinin kalitesine ulaşılammıştır.

1990'lı yıllarda İznik'te çini üretim faaliyetleri yeniden başlamış olup, günümüzde 100 civarında atölye faaliyet göstermektedir.

Geleneksel Sanatlar

Geleneksel İznik el sanatlarının başında iğne oyaları gelmektedir. İğne oyaları kullanılacakları alanlar ve kullanacak kişilerin özelliklerine göre geleneksel olarak isimlendirilmişlerdir. İğne oyalarda geleneksel motif ve desen olarak İznik doğasında yetişen çiçekler ve yapraklar kullanılmakta, ünlülerin isimleri, meyve ve sebze isimleri, oyayı ilk yapan kişinin ismi, duyguları anlatılmakta, hediye edilecek kişinin karakterine uygun üretim yapılmaktadır.

Fotoğraf 49. Aşı Gülü Oyası/ Müşküle

Geleneksel kültürümüzde sözsüz iletişim aracı olan iğne oyaları, geleneksel motiflerle birlikte iğne oyası yapan kişinin ümitlerini, sevgi, keder, düş kırıklığı, mutluluk gibi insani duygularını, toplumsal olaylar ve ulusal kahramanlarla ilgili duygu ve düşüncelerini renklerle ve şekillerle iğne oyalarda anlatır. İznik ilçesinde doğumdan itibaren hayatın bütün alanlarında iğne oyaları kendini renkleri, şekilleri ve isimleri ile göstermektedir.

Ahşap Fıçıcılık

İznic ilçe merkezinde geleneksel yöntemlerle meşe ve ladin ağacından fıçı üretimi yapılan bir fıçı atölyesi bulunmaktadır. Usta çırak yöntemi ile babadan oğula aktarılan marangozluk ve fıçı yapımı mesleğinin en önemli ustalarından İsmail Alkış yakın zamanda vefat etmiştir. Ahşap fıçı yapım zanaatı torunu Mehmet Esen tarafından devam ettirilmektedir. Ahşap fıçılar genellikle zeytin, peynir, turşu, sirke, zeytinyağı saklamak, son yıllarda dekoratif eşya olarak ev ve iş yerlerini süslemek amacıyla kullanılmaktadır.

Fotoğraf 50. Ahşap Fıçı Ustası İsmail Alkış

Geleneksel Uygulamalar ve Törenler

Her yıl 6 Mayıs günü, doğanın uyanışı, baharın gelişi, Hızır ve İlyas'ın yeryüzünde dolaştığına inanılan Hıdırellez bayramı, İznic'te çeşitli ritüeller ve uygulamalarla kutlanmaktadır. Bütün bu uygulamalar ve ritüeller içinde buldukları yılın bolluk, bereket, sağlık, huzur ve mutluluk içinde geçmesi için yapılan dileklere dayanmaktadır.

Hıdırellezde genellikle etli pirinç pilavı olarak yapılan “Hıdırellez pilavı” toplu olarak yenir, yemek sırasında Hıdırellez manileri söylenir sohbet edilir, akşamdan testinin içine konan yüzükler mani ile çekilerek sahiplerine dağıtılır.

Hıdırellezde adak adayanlar Abdulvahap Türbesi’ne erken saatlerde giderek bayrak götürür. Dua edip, pilav pişirir ve daha sonra türbeyi ziyaret eden kişilere dağıtır.

İznic merkez ve mahallelerinde askerlik çağı gelmiş olan gençler askere gideceği zaman asker ziyareti, asker yemekleri (asker düğünü) ve asker uğurlama adı altında çeşitli ritüel ve uygulamalar gerçekleştirilir.

İznic Mutfak Kültürü

Bursa’yı birçok kez ziyaret eden Evliya Çelebi Seyahatnamesinde İznic ilçesinden “Ve sevahil şehri olmak ile limon ve turunç ve nar ve zeytun, incir ve servi ve çınar ve gülnarı çoktur” diye bahsetmektedir.

Fotoğraf 51. Yayın Şiş ve Yayın Tava

Keşkek, aşure, mamalika (kaçamak), şipleme, yamrulu yumrulu, satır köftesi, tepsi mantısı, kulak hamuru, bulgurlu börek, ekşili gortmaç, fis fis börek, altus böreği, nohutlu çörek, karnıyarık böreği, erişte, puf böreği, cevizli ekmek, düğün böreği özel günlerde ve günlük hayatta geleneksel olarak pişirilmektedir.

Mevsimine göre İznic Gölünden tutulan balık çeşitlerinden; Balıklı Pilav, Balık Dolması (Sazan Balıklı), Papaz yahnisi, Kısıklı, Havyar Köftesi, Sazan Tava, Sazan Şiş, Balık Kepeklemesi (buğlama), Balık Pilaki gibi balık yemekleri hazırlanmaktadır.

Tatlılardan günümüzde yaygın olarak; Gugucak helvası, demir tatlısı, paşa küngü, mafiş tatlısı, beş parmak tatlısı, soğuk pelte, samsı tatlısı, incir uyutma, sütlü ekme kadayıfı, burma tatlısı gibi tatlılar bayramlarda, özel günler ve “cemiyyet” adı verilen toplantılarda “ağız tatlılığı için” pişirilmektedir.

Zeytin Paylaşım Kültürü: Başakçılık

İzmit'te yaşları 200 – 700 aralığında olan zeytin ağaçlarının varlığı bu bölgede zeytin tarımının uzun yıllardır yapıldığını göstermektedir.

Fotoğraf 52. Göllice/İzmit

İzmit ekonomisine büyük katkıları olan zeytin, geleneksel kültür içinde; halk mutfağı, halk ekonomisi, halk hekimliği ile sözlü kültürde etkin rol oynamaktadır.

Hasat sonunda, geleneksel olarak zeytini olmayan, ihtiyaç sahiplerinin yararlanması için dalında son kalan zeytinler, zeytinlik sahibi tarafından toplanmaz, “*zeytinin zekatı verilir*” anlayışıyla “*başak*” adı verilen paylaşım kültürünün en güzel örneği sergilenir.

2.5.3. Alanın Doğal Değerleri

İzник Gölü, yönetim planı kapsamında ele alınan en önemli doğal ve kültürel peyzaj değeridir. Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğünce İzник Gölü “ulusal öneme haiz sulak alan” olarak tescillenmiştir. Biyolojik çeşitlilik açısından göl havzası önemli endemik bitki ve hayvan türlerine sahiptir. Genel değerlerden noktasal değerlere kadar inen biyolojik çeşitlilik bulunmaktadır. Göl alt havzasında 12 habitat yer almaktadır. İzник Gölü havzası ile ilgili bütünleşik ve sürdürülebilir plan ve projelerin üretilmesi amacıyla Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğünce hazırlanan İzник Gölü Sulak Alan Yönetim Planı 29.12.2020 tarihinde onaylanarak yürürlüğe girmiştir.

Kent merkezinin mimari, arkeolojik ve tarihi değerleri ile İzник Gölü'nün bulunduğu bölüm doğal sit (sürdürülebilir koruma ve kontrollü kullanım) alanıdır. Koruma amaçlı imar planında bu bölge için turizm amaçlı kullanımlar belirlenmiştir.

İzник Tarihi Kent Merkezi ve çevresinde 2863 sayılı Kanun kapsamında tescilli 65 adet anıt ağaç bulunmaktadır.

Harita 11. İzник Gölü Ulusal Öneme Haiz Sulak Alan Sınırı (Dıştaki mavi çizgi)

2.6. Alanın Fiziksel ve Çevresel Özellikleri

İzmit İlçesi İzmit Gölü'nün doğusunda yer almaktadır. Yüksekliği 90-1290 metre arasında olup, doğal eşikler olarak kuzeyde Samanlı Dağları, güneyinde Katırlı Dağları, batıda İzmit Gölü, doğusunda ise Abdulvahap Tepesi ve Lefke Vadisi ile çevrilidir. Surlarla çevrelenmiş İzmit ilçe merkezinin etrafında kırsal nitelikli mahalleler bulunmaktadır.

İzmit Gölünü çevreleyen dağlar, genellikle maki ve mera alanları ile yer yer orman alanları, yamaçları zeytinlik ve bağlar ile kaplıdır. İzmit Gölü çevresinde yer alan ormanlar, ağaçlık alanlar, göl kenarındaki kumluk, sazlık ve bataklık alanlar birçok hayvanın barınma ve üreme alanıdır.

Bursa'nın en önemli ovalarından olan İzmit Ovası, özellikle zeytincilik ve bağcılık konusunda öne çıkmaktadır. İzmit Gölü çevresinde zeytinlikler yaygın olarak yer almaktadır. İzmit'li hanelerin tarım topraklarının üçte ikisi zeytinliklerden ve üzüm bağlarından oluşmaktadır¹⁶⁶.

İzmit'in güneyinde, surların dışında Uludağ Üniversitesi Meslek Yüksek Okulu'nun tesisleri bulunmaktadır. Bu bölgede Bursa yolu ile göl arasında kalan bölgede düşük yoğunluklu konut alanları bulunmaktadır. Genelde yazlık olarak kullanılan ve iki katlı olan bu konutlar zeytinlik alanlarının arasında yapılmaktadır.

Ulaşım sistemleri açısından karayolu ulaşımı yoğun olarak kullanılmaktadır. Diğer ulaşım türlerine göre karayolu ulaşımının ekonomik açıdan daha pahalı ve çevresel olarak daha kirletici nitelikte olması önemli bir sorundur. Deniz ulaşımı açısından İzmit'in de güçlü ilişkisi içinde olduğu Gemlik ilçesindeki liman büyük ölçekli taşımacılığa imkan sağlamaktadır.

Bursa İl merkezine 90 km uzaklıkta olan İzmit İlçesi'ne Bursa ve Yalova kent merkezlerinden karayolu ile ulaşım sağlanmaktadır. İlçenin İstanbul ve İzmir ile bağlantısı, Orhangazi ve Gemlik gişelerinden giriş yapılan İstanbul-İzmit Otoyolu ile de sağlanmaktadır.

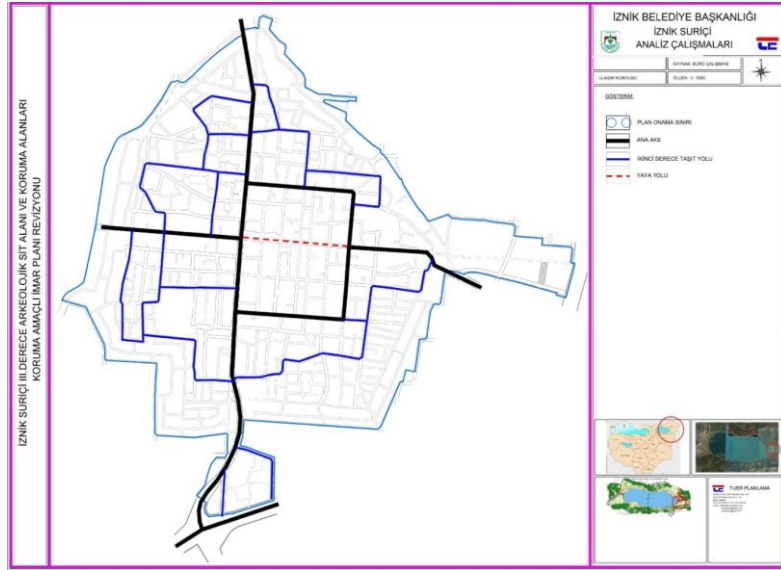
İzmit ilçesinde otoyol dışında devlet yolları, il yolları, bölünmüş yollar ve ham yollar bulunmaktadır. Alanı İstanbul'a bağlayan devlet yolu Sakarya ve Kocaeli illerinden de geçmektedir. İlçede üç temel ulaşım aksı bulunmaktadır. Bu ulaşım akslarından birincisi İzmit ilçe merkezi ile Yenişehir ilçesi arasında, ikincisi İzmit ilçe merkezi ile Karamürsel ve Orhangazi ilçeleri arasında ve üçüncüsü İzmit ilçe merkezi ile Pamukova arasındaki ulaşımı sağlamaktadır. İzmit ilçesine bu akslar üzerinden ulaşım sağlanabilmektedir.

¹⁶⁶ İzmit Suriçi Yerleşim Bölgesi, III. Derece Arkeolojik Sit, Kentsel Sit ve Koruma Alanları 1/5.000 Ölçekli Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı Revizyonu Araştırma ve Açıklama Raporu, 2017.

İlçe karayolları en çok otomobil ve en az otobüs türü araçlar tarafından düşük ve orta yoğunluklu olarak kullanılmaktadır. İznik-Yenişehir aksı, İznik-Orhaneli ve İznik-Pamukova akslarına göre daha yüksek yoğunlukla kullanılmaktadır.

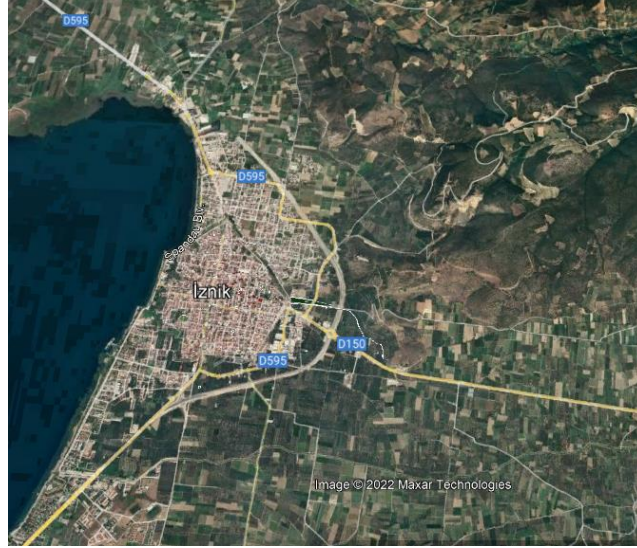
BURULAŞ tarafından BBUS adı ile Sabiha Gökçen Havaalanına toplu otobüs taşıma hizmeti sunulmaktadır. Bursa Terminal – İstanbul Sabiha Gökçen Havalimanı ve Gemlik Oksijen AVM - İstanbul Sabiha Gökçen Havalimanı arasında karşılıklı seferler düzenlenmektedir. İstanbul Sabiha Gökçen Havalimanından ayrıca Orhangazi Oksijen AVM'ye seferler bulunmaktadır.

İznik kent merkezinde, antik dönemlerden kalan Atatürk Caddesi ve Kılıçaslan Caddesi iki ana ulaşım aksıdır. Kılıçaslan Caddesinin bir bölümü taşıt trafiğine kapalı olup, yayalaştırılmıştır. Bu iki ana aks üzerinde ticari fonksiyonlar yoğunlaşmaktadır.

Şekil 15. İznik Suriçi Ulaşım Şeması (İznik Suriçi Koruma Amaçlı İmar Planı Raporu- 2019)

Kentin, İstanbul dâhil kuzey bölgelere ulaşımı İstanbul Kapı üzerinden, Bursa'ya ve güney bölgelere ulaşımı ise Yenişehir kapı üzerinden sağlanmaktadır. Kuzey-güney istikametinde kentin merkezinden geçen karayolunun, kentin kültürel dokusunu olumsuz etkilemesi, kent içinde araç yükünü arttırması ve kazalara sebep olması nedeniyle çevre yolu yapılmaktadır. Kenti doğusundan, kuzey güney istikametinde yay şeklinde çevreleyen çevre yolunun yapımı tamamlanma aşamasındadır.

Harita 12. Çevre yolu ve diğer bağlantı yolları

Havayolu ulaşım sistemleri açısından, Bursa İli Yenişehir İlçesinde Bursa Yenişehir Havalimanı bulunmakta ve kullanılmaktadır. Bursa iline 56 km, Iznik kent merkezine 31 km mesafede olup, Yenişehir ilçe merkezinin 10 km batısında yer almaktadır. Bursa Yenişehir Havalimanı 2000 yılında iç hat uçuşlarına, 2001 yılında ise dış hat uçuşlarına başlamıştır.

Bursa ile Yenişehir Havalimanı arasında ulaşım otobüs ve taksi ile sağlanmaktadır. Ulusal ve uluslararası uçuş sayıları ve erişim olanakları nedeniyle İstanbul Sabiha Gökçen Havalimanı daha çok kullanılmaktadır. Iznik kent merkezi ile İstanbul Sabiha Gökçen Havalimanı arasındaki mesafe ise 104 kilometredir.

Bursa Yenişehir Havalimanına ait istatistikler Bursa Yenişehir Havalimanında son beş yıl içerisinde toplam tüm uçak trafiğinin %19,6 oranında azaldığını, Bursa iline ulaşımında hava yolunun kullanım oranının düşmekte olduğunu göstermektedir. Bursa Yenişehir Havalimanına 2018 yılında toplam gelen-giden yolcu sayısı 1.615.223 olup, yolcuların %90,5'i iç hatlar ve %9,5'i dış hatları kullanmıştır¹⁶⁷.

Günümüzde Iznik ilçesinde demiryolu altyapısı bulunmamaktadır. Ayrıca ilçede hafif raylı sistemler de yer almamaktadır.

Kentsel doku özellikleri incelendiğinde, kent merkezinin bitişik nizamlı 2-3 katlı yapılaşma ile düzenlenen parsellerden oluştuğu görülmektedir. Kent merkezinde geleneksel mimari özellikleri sergileyen tescilli yapılar ile yeni dönem yapıları bir arada yer almaktadır.

¹⁶⁷ T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı, Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü istatistikleri, 2018.

1/5000 ölçekli Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı Revizyonunda, mevcut kapasite nüfusuna ek getirmeyecek biçimde alanın turizm ve ticaret fonksiyonunun geliştirilmesi öngörülmüştür. Konut alanları orta yoğunluklu olacak biçimde, nüfus yoğunluğu 225 kişi/ha, konut ve ticaret alanları ise 150 kişi/ha olarak belirlenmiştir. Alanın %33'ünün konut ve %15,5'inin konut ve ticaret alanı olarak kullanılması öngörülmüştür. Böylelikle, alanda en fazla 18.567 kişilik nüfusun yaşaması öngörülmüştür.

Alanda yedişer adet kamu hizmet alanı ve belediye hizmet alanı belirlenerek sosyal hizmetlerin sunulması planlanmıştır. İstanbul Kapının güneyinde yer alan bölüm ile Orhan Cami ve hamam kalıntıları alanı rekreasyon alanı olarak tanımlanmıştır. Sur çevresinde ise sur koruma alanı tanımlanarak, pasif yeşil alan olarak belirlenmiştir. Ayrıca, alanda 5 adet eğitim tesisi, 9 adet kültürel tesis, çeşitli parsellerde yer alan 43 adet park alanı ve İznik Gölü kıyısında 7 adet günübirlük tesis alanı belirlenmiştir.

Tablo 3. Nazım İmar Planı Alan Kullanımı (Açıklama Raporu, s.79)

Kullanım Fonksiyonu	Adet	Alan (m²)	%
Konut Alanı	23	593904.62	33.04
Konut ve Ticaret Alanı	42	276769.85	15.5
Eğitim Tesisleri Alanı	5	21800.25	1.21
Kamu Hizmeti Alanı	7	14446.21	0.8
Kültürel Tesis Alanı	9	4386.41	0.24
Belediye Hizmet Alanı	7	15643.01	0.87
Park Alanı	43	64501.24	3.59
Rekreasyon Alanı	2	62670.04	3.49
Pazar Alanı	2	8415.06	0.47
Pasif Yeşil Alan	6	314959.93	17.52
Mezarlık Alanı	2	50662.48	2.82
İbadet Alanı	11	16012.27	0.89
Özel Sosyal Tesis Alanı	1	1363.36	0.08
Günübirlük Tesis Alanı	6	16038.54	0.89
Turizm ve Ticaret Alanı	1	3542.75	0.2
Ticaret Alanı	16	74534.9	4.15
Turizm Alanı	1	3135.16	0.17
Tarım Alanı	2	21190.7	1.18
Otopark Alanı	4	9086.03	0.51
Bakım Akaryakıt Servis İstasyonu	1	900.45	0.05
Yol		144887.21	8.06
Sit Alanı	7	78631.97	4.37
Toplam		1797482.44	100

Kentin içindeki arkeolojik kalıntıların bulunduğu alanların bazıları tel çitler ile çevrilmiştir. Ancak halkın yoğun olarak kullandığı yerler de dahil olmak üzere, kapatılmamış ve tedbir alınmamış sondaj çukurları bir çok yerde görülmektedir.

Kentin kanalizasyon alt yapısı yakın zamanda tamamlanmış olup, atık su arıtma tesisi de hizmete girmiştir. İznik Belediyesince toplanan katı atıklar, toplama alanından Büyükşehir Belediyesine ait araçlar ile alınmaktadır.

İznik tarihi kenti içerisinde ve yakın çevresinde yoğun olarak motorlu taşıt kullanılmaktadır. İlçede trafik düzenlemesinin yetersiz olduğu görülmektedir. Yakın zamana kadar İznik surlarının antik kapılarından geçen ağır tonajlı taşıtların kent içerisine girmesi yasaklanmış olup, çevre yolunu kullanmaları zorunlu hale getirilmiştir.

2.7. Alanın Sosyal ve Ekonomik Yapısı

Bursa il nüfusunun yaklaşık %1,4'ü İznik'te yaşamaktadır. 2019 yılında 43,531 olan İznik nüfusu 2020 yılı verilerine göre 44,102 e ulaşmıştır.

İznik ilçesinin 7'si ilçe merkezinde olmak üzere, toplam 46 mahallesi bulunmaktadır. Bursa Büyükşehir Belediyesi sınırları, 2012 yılında yürürlüğe giren 6360 sayılı "On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" sonrasında il sınırları olarak tanımlanmış ve İznik ilçesine bağlı köyler ve beldeler mahalle statüsü kazanmıştır. İlçenin merkez mahalleleri toplam nüfusu 24.967 kişi iken kırsal nitelikteki mahalle nüfusları toplamı 18,564 kişi olup, bu nüfusun 4.559'u geçmişte belde/kasaba statüsünde olan Boyalıca ve Elbeyli'de bulunmaktadır.

İlçe nüfusunun %50,4'ü kadın ve %49,6'sı erkek nüfustan oluşmaktadır. Merkezde yer alan mahallelerde ve kırsal mahallelerde de kadın ve erkek nüfusu benzer orandadır.

Tablo 4. İznik İlçesi Mahalleri Nüfus Bilgisi (2020 Yılı)

Mahalle Adı	Toplam Nüfus
Beyler	1.467
Eşrefzade	4.920
Mahmut Çelebi	1.001
Mustafa Kemal Paşa	4.509
Selçuk	6.127
Yeni	2.491
Yeşil Camii	5.229
Merkez Mahalleleri Toplamı	25.744
Kırsal Mahalleler Toplamı	18358
İznik İlçesi Toplamı	44.102

Kaynak: TÜİK ADNKS, 2019.

İznik İlçesi'nin TÜİK 2020 yılı verilerine göre yıllık nüfus artış hızı %13 oranındadır. 2020 yılı için yıllık nüfus artış miktarı ise 571 kişi olmuştur. Merkez mahallelerinin toplam nüfusu son on yılda %8,8 oranında artmış, ancak Elbeyli ve Boyalıca mahalleleri ile kırsal mahallelerin nüfusları azalmıştır. İznik'in kırsal nüfusu son on yılda, 2008-2018 yılları arasında, %15,8 oranında azalmış, 2013-2018 yılları arasındaki son beş yılda ise %9,3 oranında azalmıştır. Bu durum, İznik ilçesinin toplam nüfusunun artma eğiliminde olmasına rağmen, ilçenin kırsal nitelikteki mahallelerinden kentsel nitelikteki merkez mahallerine göç yaşandığını ve kırsal nüfusun azalma eğiliminde olduğunu göstermektedir.

Tablo 5. İznik İlçesi Nüfus Değişimi (2008, 2013, 2018, 2020)

Mahalleler / Yerleşimler	2008	2013	2018	2020
Beyler	1.888	1.643	1.424	1.467
Eşrefzade	2.758	3.127	4.605	4.920
Mahmut Çelebi	1.301	1.206	1.037	1.001
Mustafa Kemal Paşa	4.649	4.469	4.403	4.509
Selçuk	5.239	5.506	5.665	6.127
Yeni	2.974	2.837	2.700	2.491
Yeşil Camii	3.361	3.732	4.667	5.229
Merkez Mahalleleri Toplamı	22.170	22.520	24.501	25.744
Toplam Kırsal Yerleşim Nüfusu (Beldeler ve kırsal yerleşimler)	22.354	20.767	18.829	18358
İznik İlçesi Toplamı	44.524	43.287	43.330	44.102

Kaynak: TÜİK ADNKS, 2019.

Türkiye'de kaba doğum hızı binde 15,3 iken, Bursa İlinde kaba doğum hızı binde 14,2'dir. Kaba ölüm hızı ise Türkiye'de %5,2 iken Bursa İlinde %5,6'dır. İznik İlçesi nüfusunun **doğum ve ölüm istatistikleri** incelendiğinde, 2018 yılı TÜİK verilerine göre toplam doğum sayısı 436 ve ölüm sayısı 399'dur.

İzmit ilçesi bağımlı ve aktif nüfusu incelenmiştir. Bağımlı ve aktif nüfus, sosyal yapıya dair önemli bir gösterge sunmaktadır. Bağımlı nüfus, çalışan kişi başına bakmakla yükümlü olunan kişi sayısını, bir diğer ifadeyle ekonomik yaşama katılamayan ve tüketici durumda bulunan yaş grubunu ifade etmektedir. Buna göre 0-14 yaş grubu ve 65 yaş üstü yaş grubu bağımlı nüfus, 15-64 yaş arası yaş grubu ise aktif nüfus olarak tanımlanmaktadır. Aktif nüfus, ekonomik yaşama katılabilecek durumda olan hem üretici, hem tüketici nitelikteki nüfusu ifade etmektedir.

Türkiye’de 2018 yılında aktif nüfus oranı %67,8 ve bağımlı nüfus oranı %32,2 olmuştur. Bursa’da ise aktif nüfus oranı Türkiye genelinden daha yüksek olup, nüfusun %69,2’sini oluşturmaktadır. İldeki bağımlı nüfus oranı ise Türkiye genelinden daha düşük olup, %32’dir.

İzmit İlçesinde toplam nüfusun %68’i ekonomik yaşama katılabilecek durumda olan, 15-64 yaş arasındaki aktif nüfustur. İlçe nüfusunun %32’si ise çalışan nüfusa bağımlı nüfus olup, 65 yaş ve üzerindeki %15’i yaşlı bağımlı nüfustur. Buna göre, İzmit İlçesinde aktif nüfus oranı Bursa İlinden daha düşük, ancak Türkiye genelinden daha yüksektir.

Tablo 6. İzmit İlçesi Nüfusun Yaş Gruplarına Göre Dağılımı (2010)

Yaş Grupları	Kişi	Oran (%)
0-14 Yaş	7,391	17,0
15-24 Yaş	5,515	12,7
25-34 Yaş	5,227	12
35-44 Yaş	6,217	14,3
45-54 Yaş	6,582	15,1
55-64 Yaş	6,062	13,9
65 Yaş ve Üzeri	6,537	15
<i>Bağımlı Nüfus (0-14 yaş ve 65 yaş üstü toplam nüfus)</i>	43,531	32
<i>Aktif Nüfus (15-64 yaş)</i>	13,928	68
Toplam	29,603	100,0

Kaynak: TÜİK ADNKS, 2019.

İzmit ilçe nüfusunun yaş gruplarına göre eğitim durumu incelenmiştir. Veriler değerlendirildiğinde ilçe nüfusunun çoğunluğunu oluşturan %37,8’inin ilköğretim mezunu olduğu görülmektedir. Ayrıca ilçe nüfusunun %17’si lise ve dengi meslek okulu, %12,6’sı ise ortaokul veya dengi meslek ortaokulu mezunu, %10’u ilköğretim mezunu, %9,6’sı yükseköğretim veya fakülte mezunudur. Nüfusun %8’i okuma yazma bilmekte ancak bir okul bitirmemiş durumda olup, %3,9’u okuma yazma bilmemektedir. Yüksek Lisans ve doktora düzeyinde eğitim seviyesine sahip olanlar, nüfusun %0,6’sını oluşturmaktadır.

Genel olarak kadın nüfusunun eğitim seviyesi erkek nüfustan daha düşük olup, okuma yazma bilmeyen kadın sayısı (1351 kişi), okuma yazma bilmeyen erkek sayısının yaklaşık 6 katıdır.

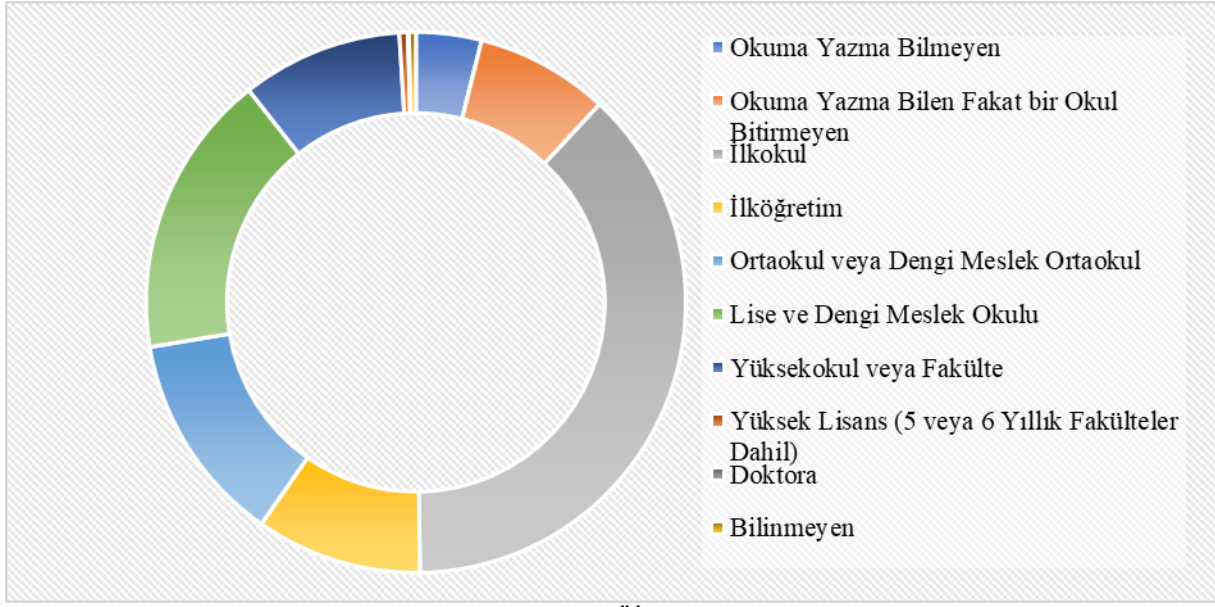
Buna göre, ilçe nüfusunun eğitim seviyesinin düşük olduğu ve kadınların eğitim seviyesinin erkek nüfusa göre daha geride olduğu görülmektedir.

Tablo 7. İznik İlçesi Nüfusunun Yaş Gruplarına Göre Eğitim Durumu (2018)

Eğitim Durumu		Yaş Grupları								Toplam	
		6-13	14-17	18-21	22-29	30-39	40-49	50-59	60-64		65 +
Okuma Yazma Bilmeyen	E				6	15	20	14	14	167	236
	K				15	34	35	109	99	1059	1351
	<i>Toplam</i>										1.587
Okuma Yazma Bilen Fakat Bir Okul Bitirmeyen	E	945	2	5	17	11	12	20	23	299	1334
	K	989	9	8	31	37	38	122	102	562	1898
	<i>Toplam</i>										3.232
İlkokul	E	1132	34	2	5	391	1016	1482	874	1791	6727
	K	1022	34	1	19	833	1690	2258	963	1756	8576
	<i>Toplam</i>										15.303
İlköğretim	E			111	696	522	430	289	52	17	2117
	K			138	673	522	385	172	16	4	1910
	<i>Toplam</i>										4.027
Ortaokul veya Dengi Meslek Ortaokul	E	6	1124	228	6	375	532	454	143	155	3023
	K	5	1013	113	5	302	373	188	33	59	2091
	<i>Toplam</i>										5.114
Lise ve Dengi Meslek Okulu	E		22	735	729	974	786	635	130	143	4154
	K	11	24	635	501	681	464	264	69	74	2723
	<i>Toplam</i>										6.877
Yüksekokul veya Fakülte	E			54	617	623	370	285	118	140	2207
	K			86	720	484	211	113	35	46	1695
	<i>Toplam</i>										3.902
Yüksek Lisans (5 veya 6 Yıllık Fakülteler Dahil)	E				18	56	28	12	7	7	128
	K				24	31	15	4	1	2	77
	<i>Toplam</i>										205
Doktora	E				0	6	2	1	4		13
	K				0	3	5	2		1	11
	<i>Toplam</i>										24
Bilinmeyen	E	18		1	16	6	9	6	7	19	82
	K		2		4	7	15	15	11	34	88
	<i>Toplam</i>										170

Kaynak: TÜİK, 2019.

Grafik 1. İznik İlçesi Nüfusunun Eğitim Durumu (2018)

Kaynak: TÜİK, 2019.

İznik İlçesinde 15 yaş üstündeki nüfusun medeni durumu incelendiğinde, nüfusun çoğunluğunu oluşturan %67,3'ünün evli olduğu görülmektedir. Belirtilen yaş grubundaki nüfusun %20,8'i ise bekadır.

Tablo 8. İznik İlçesi 15 Yaş üstü Nüfusun Medeni Durumu (2018)

Medeni Durum	Bekar	Evli	Eşi Öldü	Boşandı
Kişi	7.446	24.092	3.070	1.191

Kaynak: TÜİK ADNKS, 2019.

2.7.1. İznik İlçesi Nüfusunun Mekânsal Dağılımı

TÜİK verilerine göre, İznik ilçesi nüfusunun yerleşim yerine göre dağılımı değerlendirildiğinde, ilçe kentleşme oranının %56,5 olduğu görülmektedir. Bir diğer ifadeyle, ilçe toplam nüfusunun %56,5'i (24.501 kişi) merkez mahallelerde, %43,5'i (18.829 kişi) ise kırsal alanlarda ikamet etmektedir. İlçenin kentleşme oranı 2008 yılında %49,8 olmuştur. Buna göre, ilçe kentleşme oranı son 10 yıl içerisinde %6,8 oranında artmıştır. Bu durum, kırsal yerleşimlerden kentsel nitelikteki merkez mahallelere göç yaşandığını göstermektedir.

Bursa İlinin 2018 yılı nüfus yoğunluğu 275 kişi/km² iken, İznik İlçesinin nüfus yoğunluğu 58 kişi/km² olmuştur¹⁶⁸. Buna göre, İznik ilçesinde kilometrekare başına düşen insan sayısı, Bursa İlinin yaklaşık beşte biridir.

TÜİK 2021 yılı verilerine göre, Bursa İli hane halkı büyüklüğü 3.17dir. İznik ilçesinin ise hane halkı büyüklüğü 3.09 olup toplam 13660 hane halkı mevcuttur. Toplam nüfusu 44.050 kişi olan ilçenin nüfus artış hızı 2021 verilerine göre -%0.12 olmuştur. İl Nüfus ve Vatandaşlık Müdürlüğü 2017 tarihli kurum görüşünde belirtildiğine göre, 6 kişi mavi kartlıdır¹⁶⁹.

Suriçi'nde yoğunlukla yerleşik nüfus ikamet etmektedir. Suriçi'nin güneydoğusunda yer alan Yeni Mahalle'de yoğun olarak Roman nüfus yerleşmiştir. İznik Gölü çevresi ve merkezde ticaret ile uğraşan nüfus ve kent dışı tarım alanlarında ise tarımsal aktivite yürüten nüfus yoğunlaşmıştır. Suriçi bölgesinde tarımsal faaliyet yürüten ve bahçecilikle uğraşan nüfus alanın güney, güneybatı ve güneydoğusunda yoğunlaşmış durumdadır. İznik Gölü çevresinde yoğunlaşan nüfusunun gelir seviyesi daha yüksek, Suriçi bölgesinde yoğunlaşan nüfusun ise gelir seviyesi daha düşüktür¹⁷⁰.

2.7.2. İznik İlçesi İşgücü Yapısı ve Sosyal Yapı Özellikleri

Bursa İli için işgücü yapısı ve ekonomik yapı genel olarak değerlendirildiğinde, imalat ve sanayi sektörünün birincil sektör konumunda olduğu görülmektedir. İmalat ve sanayi sektörünü hizmetler sektörü ve tarım sektörü takip etmektedir. İznik İlçesinde ise bu durum farklıdır. İlçede birincil sektör tarım, ikincil sektör hizmetler ve üçüncü sektör sanayidir¹⁷¹.

İznik ilçesindeki nüfusun çoğunluğu tarımsal faaliyetlerle geçinmekte olup, kendi hesabına çalışan ve aile işletmesinde ücretsiz çalışan sayısı yüksektir. İlçede tarım işçileri mevsimsel olarak Osmaneli ve Yenişehir ilçelerinden gelmektedir. Ayrıca İznik ilçesinde yaşayan nüfusun bir bölümü Yenişehir İlçesinde yer alan Şişecam Fabrikasında çalışmaktadır¹⁷².

¹⁶⁸ Bursa Valiliği Ekonomik ve Sosyal Göstergeler Raporu, 2019.

¹⁶⁹ Mavi kart, 5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununun 25 inci maddesi uyarınca doğumla Türk vatandaşı olup, vatandaşlıktan çıkma izni alarak Türk vatandaşlığını kaybeden kişilere ve vatandaşlıktan çıktıktan sonra doğan çocuklarına verilen belgedir.

¹⁷⁰ İznik Suriçi Yerleşim Bölgesi, III. Derece Arkeolojik Sit, Kentsel Sit ve Koruma Alanları 1/5.000 Ölçekli Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı Revizyonu Araştırma ve Açıklama Raporu, 2017.

¹⁷¹ BEBKA İznik İlçe Raporu, 2012.

¹⁷² İznik Suriçi Yerleşim Bölgesi, III. Derece Arkeolojik Sit, Kentsel Sit ve Koruma Alanları 1/5.000 Ölçekli Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı Revizyonu Araştırma ve Açıklama Raporu, 2017.

2.7.2.1. Eğitim Hizmetleri

İzmit İlçesinde ilkököl, ortaokul, lise, İlçe Milli Eğitim Müdürlüğüne bağılı eğitim birimleri ve Bursa Uludağ Üniversitesine bağılı İzmit Meslek Yüksekokulu bulunmaktadır. İlkokul, ortaokul ve lise düzeyinde toplam 35 okul bulunmakta ve bu okul bünyelerinde toplam 365 adet derslik bulunmaktadır. İlkokul, ortaokul ve lise düzeyindeki okullarda eğitim veren 555 öğretmen ve eğitim gören 6.005 öğrenci mevcuttur.

Tablo 9. İzmit İlçesi İlkokul, Ortaokul ve Lise Genel Bilgileri (2019)

	Sayı
Okullar	35
Derslik	365
Öğretmen	555
Öğrenci	6.005

Kaynak: Millî Eğitim Bakanlığı, 2019.

İlçede toplam 17 adet ilkököl bulunmakta olup, bunların 4'ü merkez mahallelerinde, 13'ü ise kırsal mahallelerde yer almaktadır. İlçe genelinde 2.170 ilkököl öğrencisi ve 185 ilkököl öğretmeni bulunmaktadır. İlkokul öğrencilerinin %72,8'ini oluşturan 1.560 öğrenci ve ilkököl öğretmenlerin yarısına yakını merkez mahallelerde yer alan ilkökullarda eğitim ve öğretim yaşamına katılmaktadır.

Derslik başına düşen ortalama öğrenci sayısı merkez mahallelerde 21 iken, kırsal mahallelerde bir derslikte ortalama 6 öğrenci bulunmaktadır. Ortalama öğretmen başına düşen öğrenci sayısı ise merkez mahallelerde 16 iken, kırsal mahallelerde 7'dir. Bu durum, merkez mahallelerdeki ilkökulların dersliklerinin kırsal mahallelerdeki ilkökulların dersliklerine göre daha kalabalık olduğunu ve merkez mahallelerdeki öğretmenlerin daha fazla öğrenci ile ilgilenmek durumunda olduklarını göstermektedir.

Millî Eğitim Bakanlığı kurumsal internet sitesinde yayımlanan verilere göre, İzmit İlçesinde yer alan toplam 17 ilkököl bünyesinde toplam 11 kütüphane, 6 yemekhane, 5 bilgisayar teknolojileri sınıfı, 4 fen laboratuvarı, 3 spor salonu ve 3 konferans salonu bulunmaktadır.

İzmit İlçesinde yer alan toplam 13 ortaokulun 4'ü merkez mahallelerde ve 9'u kırsal mahallelerde yer almaktadır. Ortaokul öğrencilerinin %67,8'ini oluşturan 1.393 öğrenci merkez mahallelerde, %32,1'ini oluşturan 659 öğrenci ise kırsal mahallelerde yer alan ortaokullara gitmektedir. Ortaokullarda hizmet veren öğretmenlerin ise %55,1'i merkez mahallelerde yer alan eğitim kurumlarında çalışmaktadır. Merkez mahallelerde yer alan

ortaokullar toplam 54, kırsal mahallelerdeki okullarda ise toplam 57 derslik kapasitesine sahiptir. Merkez mahallelerde derslik başına ortalama 26 öğrenci, kırsal mahallerde ise derslik başına ortalama 12 öğrenci eğitim görmektedir. Öğretmen başına düşen ortalama öğrenci sayısı merkez mahallelerde 13 ve kırsal mahallelerde 7'dir. İlkokul verilerine benzer biçimde, merkez mahallelerdeki ortaokulların derslikleri kırsal mahallelere göre daha kalabalık ve merkez mahallelerdeki ortaokullarda çalışan öğretmenlerin kırsal mahallere göre daha fazla öğrenci ile ilgilenmek durumunda oldukları görülmektedir.

İlçede yer alan toplam 13 ortaokul bünyesinde 11 adet kütüphane, 7 adet yemekhane, 5'er adet bilgisayar teknolojileri sınıfı ve fen laboratuvarı, 2 adet spor salonu ve birer adet atölye le müzik sınıfı bulunmaktadır. Ortaokulların tümü doğalgaz ile ısıtılmaktadır.

İzmit'te toplam 5 adet lise yer almakta olup, liselerin tümü merkez mahallelerinde bulunmaktadır. Toplamda 1.783 lise öğrencisi ve 174 lise öğretmeni bulunmaktadır. Öğrenci sayıları en yüksek olan liseler sırasıyla İzmit Anadolu Lisesi (467), Şehit Sedat Pelit Anadolu Lisesi (430), Eşrefzade Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi (399), İzmit Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi (356) ve İzmit Anadolu İmam Hatip Lisesi (131) olmuştur. Liselerde yer alan dersliklerde ortalama 23 öğrenci bulunmaktadır. Liselerde çalışan bir öğretmenin ilgilenmesi gereken ortalama öğrenci sayısı ise 10'dur.

Tablo 10. İzmit İlçesi Liseleri İstatistikleri (2019)

Liseler	Mahalle	Öğretmen Sayısı	Öğrenci Sayısı	Derslik Sayısı	Derslik Başına Düşen Ortalama Öğrenci Sayısı	Öğretmen Başına Düşen Ortalama Öğrenci Sayısı
İzmit Anadolu Lisesi	Selçuk Mah.	36	467	18	26	13
Şehit Sedat Pelit Anadolu Lisesi	Mahmut Çelebi Mah.	35	430	20	22	12
Eşrefzade Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	Mustafa Kemal Paşa Mah.	40	399	17	23	10
İzmit Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	Selçuk Mah.	44	356	24	15	8
İzmit Anadolu İmam Hatip Lisesi	Yeşil Cami Mah.	19	131			7
Toplam: 5 Lise		174	1.783	79	23	10

Kaynak: Millî Eğitim Bakanlığı, 2019.

Suriçi arkeolojik sit alanı olduğu için, temel kazısı sırasında herhangi bir arkeolojik buluntuya rastlanması durumunda yatırımın durdurulması olasılığı nedeniyle tarihi kent merkezinde yeni okul binası yapımı düşünülmemektedir. Bu nedenle mevcut olan okullardaki sınıf başına düşen öğrenci sayısı artırılarak çözüm bulunmaktadır. Bu da eğitim kalitesinin düşmesine neden olabilmektedir.

İzmit İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı İzmit Halk Eğitim Merkezi ve İzmit Öğretmen Evi ve Akşam Sanat Okulu merkez mahallelerde yer almaktadır. İzmit Halk Eğitim Merkezi'ne kayıtlı toplam 80 öğrenci bulunmakta ve kurumda 4 öğretmen çalışmaktadır. İzmit Öğretmen Evi ve Akşam Sanat Okulu'na ise kayıtlı 57 öğrenciye 3 öğretmen eğitim vermektedir. Halk Eğitim Merkezinde 1 adet, Öğretmenevi ve Akşam Sanat Okulunda 9 adet derslik bulunmaktadır.

Tablo 11. İzmit İlçesi Bağlı Kurum İstatistikleri (2019)

Bağlı Kurumlar	Mahalle	Öğretmen Sayısı	Öğrenci Sayısı	Derslik Sayısı	Derslik Başına Düşen Ortalama Öğrenci Sayısı	Öğretmen Başına Düşen Ortalama Öğrenci Sayısı
İzmit Halk Eğitim Merkezi	Selçuk Mah.	4	80	1	80	20
İzmit Öğretmen Evi ve Akşam Sanat Okulu	Beyler Mah.	3	57	9	6	19
Toplam: 2 Bağlı Kurum		7	137	10	14	20

Kaynak: Milli Eğitim Bakanlığı, 2019.

Bursa Uludağ Üniversitesi'ne bağlı 15 adet Meslek Yüksek Okulu bulunmaktadır. İzmit İlçesi Selçuk Mahallesi'nde Bursa Uludağ Üniversitesi'ne bağlı İzmit Meslek Yüksekokulu'nda 2021-2022 öğretim yılı itibari ile bulunan programlar şunlardır:

- Çini Sanatı ve Tasarımı Programı
- Seramik ve Cam Tasarımı Programı
- Mimari Restorasyon Programı
- Gıda Teknolojisi Programı
- Harita ve Kadastro Programı
- Turist Rehberliği Programı

İzmit Meslek Yüksekokulu 1995 – 1996 eğitim öğretim yılında “Çini İşlemciliği Programı” ile açılmış, takip eden yıllarda yeni programlar eklenmiştir. 2009–2010 eğitim öğretim yılında Yüksek Öğretim Kurulunun aldığı karar doğrultusunda “Çini İşlemciliği” ve “Seramik” programları kapatılıp “Seramik Cam ve Çinicilik Programı” adı ile tek program altında

öğrenci alımına devam edilmiştir. Yine 2009 – 2010 akademik yılı itibariyle Restorasyon ve Konservasyon Programı'nın ismi Mimari Restorasyon Programı, Turizm Rehberliği Programı'nın ismi Turist Rehberliği Programı olarak güncellenmiştir.

2020 – 2021 eğitim öğretim yılında yine Yükseköğretim Kurulu Kararı ile “Seramik Cam ve Çinicilik Programı”nın ismi “Seramik ve Cam Tasarımı Programı” olarak değiştirilmiştir. İznik'te çinicilik konusunun önemi göz önünde bulundurularak, aynı yıl yüksekokul bünyesinde çini sanatı alanında eğitim verecek bağımsız bir program açılması için Yükseköğretim Kuruluna müracaat edilmiş ve bu müracaat kabul edilerek 2020 – 2021 Akademik Yılı itibariyle “Çini Sanatı ve Tasarımı Programı” da öğrenci alımına başlamıştır.

Tablo 12. İznik Meslek Yüksekokulu Bünyesindeki Programlar

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ İZNIK MESLEK YÜKSEKOKULU BÜNYESİNDEKİ PROGRAMLAR	
Program Adı	Açılış Yılı
Gıda Teknolojisi	2006-2007
Harita ve Kadastro	2006-2007
Mimari Restorasyon	2009-2010
Turist Rehberliği	2009-2010
Çini Sanatı ve Tasarımı	2020-2021
Seramik ve Cam Tasarımı	2020-2021

2000 yılı içerisinde Bursa Uludağ Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi bünyesinde “**Geleneksel Türk Sanatları Bölümü**” ve bu bölüme bağlı “**Çini Sanatı ve Onarımı Anabilim Dalı**” açılmış ancak henüz öğrenci alımı gerçekleştirilmemiştir. Önümüzdeki yıllarda bu bölüme öğrenci alımı yapılarak Bursa Uludağ Üniversitesi bünyesinde dört yıllık lisans düzeyinde de çini sanatı eğitimi verilmesi planlanmaktadır.

2.7.2.2. Sağlık Hizmetleri

Bursa İl Sağlık Müdürlüğü İnternet Sitesi'nde yayımlanan verilere göre İznik'te kamu hastanesi, aile sağlık merkezleri, sağlık evleri, özel ağız ve diş sağlığı poliklinikleri bulunmaktadır. İlçe merkezinde T.C. Sağlık Bakanlığı İznik Devlet Hastanesi yer almaktadır. İlçede yer alan dört adet Aile Sağlık Merkezlerinden 1 Nolu ve 5 Nolu Aile Sağlık Merkezleri merkez mahallelerde, diğer iki aile sağlık merkezleri ise kırsal mahallelerde bulunmaktadır.

Tablo 13. İznik İlçesi Sağlık Kurumları

Türü	Adı	Mahallesi
Kamu Hastanesi	T.C. Sağlık Bakanlığı İznik Devlet	Mustafa Kemalpaşa Mah.
Aile Sağlığı Merkezleri	1 Nolu İstanbul Kapı ASM	Mustafa Kemalpaşa Mah.
	2 Nolu Elbeyli ASM	Elbeyli Beldesi
	3 Nolu Boyalıca ASM	Boyalıca Beldesi
	5 Nolu Yüzbaşı Hasan Tahsin ASM	Mahmut Çelebi Mahallesi
Sağlık Evleri	Demirışık Sağlık Evi	Demirışık (Müşküle) Mah.
	Sansarak Sağlık Evi	Sansarak Mah.
	Tacir Sağlık Evi	Tacir Mah.
	Candarlı Sağlık Evi	Candarlı Mah.
	Kaynarca Sağlık Evi	Kaynarca Mah.
	Çamdibi Sağlık Evi	Çamdibi Mah.
	Göllüce Sağlık Evi	Göllüce Mah.
	Çakırca Sağlık Evi	Çakırca Mah.
Orhaniye Sağlık Evi	Orhaniye Mah.	
Özel Ağız ve Diş Sağ.	Özel İznik Ağız ve Diş Sağlığı	Yeni Mah.

Kaynak: Bursa İl Sağlık Müdürlüğü İnternet Sitesi, 2019.

İlçenin kırsal mahallelerinin 9'unda ayrıca sağlık evleri yer almaktadır. Ayrıca, ilçenin merkez mahallerinden Yeni Mahalle'de Özel İznik Ağız ve Diş Sağlığı Polikliniği bulunmaktadır. İl Sağlık Müdürlüğü verilerine göre ilçede ambulansları ile 2 adet Acil Sağlık Hizmet İstasyonu hizmet vermektedir.

2.7.3. Ekonomik Yapı

Bursa ili 2017 yılı verilerine göre Türkiye içersinde en yüksek Gayri Safi Yurtiçi Hasıla endeksine sahip ilk on il içerisinde yer almakta olup, Türkiye ortalamasından daha yüksek GSYH'ye sahiptir¹⁷³.

Tablo 14. İl Bazında Kişi Başına Gayri Safi Yurtiçi Hâsıla (ilk 10 il)(2017)

İl	Kişi Başına GSYH (Dolar)
İstanbul	17.827
Kocaeli	17.723
Ankara	14.253
Tekirdağ	13.014
İzmir	12.344
Bursa	11.980
Bilecik	11.849
Yalova	11.544
Eskişehir	11.139
Bolu	11.019
Türkiye	10.602

Kaynak: BEBKA, 2018, s.18.

¹⁷³ Bursa, Eskişehir, Bilecik Kalkınma Ajansı (BEBKA) Ekonomi Göstergeleri Raporu, 2018.

İzmit ilçesinde ise tarım nüfusu öne çıkmakta olup, bunu hizmetler ve sanayi sektörleri takip etmektedir. Hizmetler sektörü kapsamında değerlendirilen, somut olmayan kültürel miras unsuru olan çini sanatı İzmit'te öne çıkan alt sektör konumundadır.

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığınca yapılan İlçelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması'na (SEGE) göre İzmit 0.312 sosyal gelişmişlik endeksine göre Türkiye'deki 970 ilçe arasında 279 ncü, Bursa'nın ilçeleri arasında 13 ncü sıradadır. Bu endeks sıralaması ile İzmit, altı kademe olarak sınıflandırılan gelişmişlik düzeyinden üçüncü kademede yer almaktadır. Üçüncü kademe gelişmiş ilçelerde genel olarak ülke içerisindeki imalat sanayii ve hizmetler sektörlerindeki istihdam paylarının azaldığı ve tarımsal üretim değerinin arttığı görülmektedir. Nitekim Türkiye'deki toplam tarımsal üretim değerinin yaklaşık yüzde 30'unun üretildiği üçüncü gelişmişlik kademesinde yer alan ilçelerin imalat sanayii ve hizmet sektörü istihdamından aldığı pay sırasıyla yüzde 14 ve yüzde 10 düzeyindedir. Bu oranlardaki düşük seviyeler, hem bu kademedeki ilçelerin nüfus paylarının azalması hem de iktisadi yapıdaki farklılıktan kaynaklanmaktadır¹⁷⁴

2.7.3.1. İzmit İlçesi Tarım Sektörü

İzmit ilçesinin toplam yüzölçümü 75.300 hektar alandır. İlçe arazilerinin yaklaşık üçte birini oluşturan 24.299 hektar alan tarım arazisi olarak kullanılmaktadır. İlçenin 32.041 hektar alanı ormanlık, 535 hektarı çayır-mera alanı ve 20.443 hektar alanı yerleşim yerlerini de içerecek biçimde diğer alanlardan oluşmaktadır¹⁷⁵.

Tablo 15. İzmit İlçesi Yüzölçümü ve Arazi Dağılımı (2018)

İlçe yüzölçümü (ha)	75.300 ha
Tarım arazisi (ha)	24.299 ha
Çayır mera (ha)	535 ha
Ormanlık (ha)	32.041 ha
Diğer alan miktar (ha)	20.443 ha

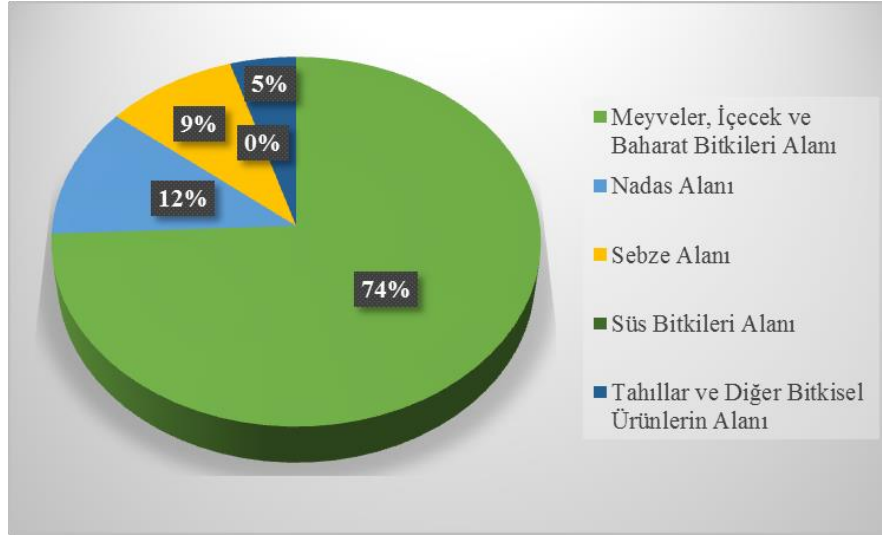
Kaynak: Bursa İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, 2019.

İzmit ilçesi bütününe tarımsal arazi dağılımı incelendiğinde, ilçede bulunan toplam tarım arazilerinin büyük çoğunluğunu (%74) meyveler, içecek ve baharat bitkileri alanının oluşturduğu görülmektedir. İlçenin tarım arazilerinin %12'si nadasa bırakılan arazi, %9'u sebze alanı, %5'i tahıllar ve diğer bitkisel ürün alanları ve sınırlı bir bölümü süs bitkileri alanından oluşmaktadır.

¹⁷⁴ Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı İlçelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması (SEGE), 2017

¹⁷⁵ Bursa İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, 2019.

Grafik 2. İznik İlçesi Tarım Arazileri Dağılımı (2018)

Kaynak: TÜİK, 2019.

İznik ilçesi merkez mahallelerinde toplam 11,107.00 dekar tarım arazisi bulunmakta olup, tümü sulu tarım alanıdır. Bu tarım arazilerinin 5,138.62 dekarı kullanılmakta olup, 4,673.09 dekarı Çiftçi Kayıt Sistemine kayıtlıdır. Merkez mahallelerinde ortalama işletme büyüklüğü ise 38.47 dekadır.

Kırsal mahallelerde toplam 231,890.00 dekar sulu ve kuru tarım arazisi bulunmaktadır. Bu arazilerin 85,458.89 dekarı kullanılmakta, 73,549.07 dekar alanı ise çiftçi kayıt sistemine kayıtlı durumdadır. Kırsal mahallelerde yer alan ortalama işletme büyüklüğü 637.88 dekadır.

Tablo 16. Tarım Alanlarına İlişkin Bilgiler

Mahalle adı	Tarım arazisi (da)	Kullanılan Tarımsal Alan (da)	Sulama Durumu	ÇKS Kayıtlı Tarım Alanları (da)	Ortalama İşletme Büyüklüğü (da)
Eşrefzade	386.00	146.201	Sulu	82.947	7.310
Mustafa Kemal Paşa	3,677.00	1,910.863	Sulu	1,738.000	10.005
Selçuk	1,773.00	464.165	Sulu	486.270	6.447
Yenimahalle	2,541.00	1,317.982	Sulu	1,428.347	6.829
Yeşilcami	2,730.00	1,299.406	Sulu	937.521	7.875
Merkez Mahalleleri Toplamı	11,107.00	5,138.62	Sulu	4,673.09	38.47
Kırsal mahalleler toplamı	231,890.00	85,458.89	Sulu / Kuru	73,549.07	637.88
İznik İlçesi Toplamı	242,997.00	90,597.50	Sulu / Kuru	78,222.15	676.34

Kaynak: İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, 2019.

İlçe genelinde 6315 çiftçi bulunmaktadır. İlçede çalışan çiftçilerin 5,938'i bitkisel üretim yapmakta ve 377'si hayvansal üretim yapmaktadır. Çiftçilerin 771'i merkez mahallelerde

ikamet etmektedir. Kırsal mahalleler bütününde ise 5644 çiftçi bulunmakta olup, 5297 çiftçi bitkisel üretim yapmakta ve 347 çiftçi hayvansal üretim yapmaktadır¹⁷⁶.

İzmit İlçesi bütününde 2019 yılı tarımsal üretim değeri 256.321.841 TL olup, bu değer 244.848.061 TL'si bitkisel üretim değeri ve 11.473.780 TL'si hayvansal üretim değeri olarak gerçekleşmiştir. Tarımsal üretim değerlerinin büyük çoğunluğu kırsal mahallelerden elde edilmektedir.¹⁷⁷

Tablo 17. İzmit İlçesi Mahalleleri Tarımsal Üretim Değerleri

Mahalle Adı	Bitkisel Üretim Değeri	Hayvansal Üretim Değeri
Beyler	0 TL	106.040 TL
Eşrefzade	294.293 TL	84.260 TL
Mustafa Kemal Paşa	7.302.506 TL	120.560 TL
Selçuk	1.481.953 TL	68.200 TL
Yenimahalle	4.845.405 TL	183.260 TL
Yeşilcami	2.480.868 TL	147.840 TL
Merkez Mahalleler Toplamı	16.405.025 TL	710.160 TL
Kırsal Mahalleler Toplamı	228.443.036 TL	10.763.620 TL
İzmit İlçesi Toplamı	244.848.061 TL	11.473.780 TL

Kaynak: İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, 2019.

İzmit bitkisel üretimde özellikle zeytin üretiminde öne çıkmaktadır. TÜİK verilerine göre, 2018 yılında Bursa ili bütününde üretilen zeytinin yarısından daha fazlası (%52,2) İzmit ilçesinde üretilmiştir. Bursa'da üretilen 104.081 ton sofralık zeytinin %26,4'ü ve üretilen 44.604 ton (zeytinyağı üretimi için) yağlık zeytinin %25,8'i İzmit ilçesinde üretilmiştir.

Bursa'da 2018 yılında üretilen sofralık çekirdekli üzümün %49,1'i, hünnapın %60'ı, nektarinin %26,6'sı ve yenedünyanın (malta eriği) tamamı İzmit İlçesinde üretilmiştir. İlçenin meyve üretiminde Bursa İli içinde önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir.

İzmit'te 2018 yılında en çok üretilen ilk üç ürün sırasıyla, sofralık zeytinler (%33,5), sofralık çekirdekli üzüm (%19,9) ve yağlık zeytinler (%14) olmuştur. İzmit ovasında üretilen "Müşküle Üzümü" iç piyasada önemli bir yere sahiptir¹⁷⁸. İzmit'te yer alan tahıllar ve diğer bitkisel ürün alanlarında, ekilen ve hasat edilen alan büyüklüğü en çok olan ilk üç ürün sırasıyla; durum buğdayı hariç buğday (%59,8), fiğ (%12,2) ve arpa (diğer) (%11,6) olmuştur.

İlçede 16.365 dekar alanda sebze üretimi yapılmaktadır. Sebze alanlarında 2018 yılında en çok ekilen ilk üç sebze, sırasıyla sofralık domates (%64,7), taze fasulye (%14,4) ve kabak

¹⁷⁶ Bursa İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, 2019.

¹⁷⁷ Bursa İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, 2019.

¹⁷⁸ BEBKA İzmit İlçe Raporu, 2012.

(%9,2) olmuştur. İznik tarım alanlarında ayrıca dış mekân süs bitkileri de üretilmekte olup, 2018 yılında toplam 1.800 metrekarelik alan ekilmiş ve 4.980 adet dış mekân süs bitkisi yetiştirilmiştir. Ayrıca, İznik ve çevresi tıbbi ve aromatik bitkilerin üretimi açısından önemli potansiyele sahiptir. Özellikle son yıllarda defne bitkisinin işlenmesi ile ilgili işletmeler kurulmuştur.

Tarım alanlarında yapılan bitkisel üretimin yanı sıra, İznik'te örtü altı tarımsal üretim de yapılmaktadır. İlçede, 2018 yılında toplam 210,8 dekar örtü altı tarım alanı bulunmakta olup, bunun 210,6 dekar alanını yüksek tünel örtü altı tarım alanıdır. İlçede örtü altı bitkisel üretim, 2018 yılında sebze üretimi ve süs bitkileri üretiminde yapılmıştır.

İlçenin kırsal mahallelerinde sınırlı olarak organik tarım ve iyi tarım uygulamaları ile bitkisel üretim faaliyetleri yürütülmektedir. Hacıosman Mahallesiinde 126.02 dekar ve Candarlı Mahallesiinde 66.21 dekar olmak üzere toplam 192.23 dekar alanda organik tarım yapılmaktadır. Kutluca Mahallesiinde ise 44.898 dekar alanda iyi tarım uygulamaları yapılmaktadır¹⁷⁹.

İznik İlçesi'nde, hayvansal üretim kapsamında 2018 yılında toplam 2.783 büyükbaş hayvan, 19.606 küçükbaş hayvan ve 44 tek tırnaklı hayvan bulunmaktadır. Büyükbaş hayvanların %66,1'i sığır, %33,6'sı buzağı ve dana, %0,3'ü ise mandadır. Küçükbaş hayvanların ise %50,7'si koyun ve %49,3'ü keçidir. İlçede 36'sı at ve 8'i eşek olmak üzere 44 tek tırnaklı hayvanın bulunmaktadır. İznik İlçesinin kırsal mahallelerinde hayvansal faaliyet olarak süt ve yumurta üretimi ile arıcılık faaliyetlerine bağlı olarak bal ve balmumu üretimi yapılmaktadır.

İznik Gölü'nde en çok tutulan su ürünü kerevit balığı olup, yaşanan mantar hastalığı nedeniyle 1980'lerden itibaren sayıca azalmıştır. Gölde yayın, aynalı sazan, tatlı su yılanı, ilik balığı, tatlı su levreği, gümüş balığı, kızılkanat balık türleri yetişmektedir¹⁸⁰.

İznik İlçesinde 3 adet veteriner hekim ve 3 muayenehane bulunmaktadır. Ayrıca, ilçede 2 adet ev süs hayvanı satış, barınma ve eğitim yeri bulunmaktadır¹⁸¹.

İlçenin ana ekonomik sektörü olan tarım sektörü sorunları değerlendirildiğinde, zeytincilik başta olmak üzere tarımsal üretimde girdi fiyatları artarken, elde edilen kar oranının giderek düşmesinin toplumsal gelirin azalmasına sebep olduğu görülmektedir. En büyük alıcı olan Marmarabirlik her yıl alım kotası belirlemektedir. Çiftçi bu kotanın üzerindeki ürününü tüccarın belirlediği fiyatlardan satmak zorunda kalmaktadır. İlçede şeftali, nektarin, kivi gibi

¹⁷⁹ İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, 2019

¹⁸⁰ Mülga Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Bursa Doğa Turizmi Eylem Planı 2013-2017.

¹⁸¹ Bursa Valiliği İl Tarım ve Orman Müdürlüğü 2018 yılı Brifing Dosyası.

ürünler dört ya da beş katı gelir getirmesi nedeniyle zeytin ağaçlarının sökülüp bu ürünlere yönelme eğilimi başlamıştır. Ayrıca gerek miras gerekse de geçmişte bölünerek satılması nedeniyle tarım arazilerinin mülkiyeti parçalanmaktadır. Sulu tarım olmadığı için arazi toplulaştırması yapılamamaktadır.

Tarımsal üretim planlı ve örgütlü olarak yürütülmesi gerekirken, üreticilerin örgütlenememesi ve ürün planlaması yapamamaları ekonomik olarak kayıplara sebep olmaktadır. Ekonomik olarak yaşanan sıkıntılar, tarımdan uzaklaşılmasına, İznik'ten büyük kentlere dış göçe sebep olmaktadır. Bunun tersine de tarımsal üretim için ihtiyaç duyulan iş gücü için farklı illerden, Suriyeli ve Iraklılar da dâhil olmak üzere, mevsimlik göç yaşanmaktadır.

İstihdamın önemli bir bölümünün yer aldığı tarım sektöründe düşük emek verimliliğiyle birlikte görülen aşırı istihdam ya da gizli işsizlik olgusu da işsizlik sorununa daha da farklı boyutlar kazandırmaktadır.

İznik ölçeğinde üretim planlamasının, pazar araştırmalarının ve gerekli yatırımların doğru yapılabilmesi için üretim veri tabanına ihtiyaç duyulmaktadır. Tarım ve Orman İlçe Müdürlüğüne yürütülen çiftçi kayıt sistemi de (ÇKS) bu amaçla kurulmuş olsa da çiftçilerin birçoğu miras paylaşımı nedeniyle veraset intikali sonrası tapu tescillerini yaptırmadıkları için ÇKS ye de kaydedilmemektedirler. Bu sebeple sistemdeki bilgiler mevcut durumu tam olarak yansıtmamaktadır.

İznik'te tüm üreticiler ekonomik getirisi yüksek olan ürünü yetiştirmek istemektedir. Bir toprak parçası üzerinde aynı anda zeytin, zeytinin altında domates, kabak gibi ürünler de yetiştirilmektedir. Bunların birisi için kullanılan zirai ilaç, diğeri ürün tarafından tolere edilememekte, bu ilaçların kullanımı tüketicilerde sağlık sorunu oluşmasına yol açmaktadır. Ayrıca bilinçsiz kullanılan ilaç toprakla birlikte, yeraltı suları ve yağmur suları aracılığı ile gölü de kirletmektedir.

2.7.3.2. İznik İlçesi'nde Turizm Sektörü

Bursa ili hem doğal değerleri, hem de kültürel değerleri ile önemli bir turizm merkezidir. İznik ilçesinde yer alan kültür varlıkları, İznik Gölü ve çevresi alana kültür ve doğa turizmi açısından önemli olanaklar sunmaktadır. BEBKA tarafından hazırlanan Bölge Planında İznik hem tarım gelişme odağı, hem de turizm gelişme odağı olarak belirlenmiştir. İznik'te tarımdan elde edilen gelirdeki düşüş nedeniyle turizm yeni gelir kaynağı olarak görülmektedir. Sahip olduğu kültürel ve doğal mirasın dengeli şekilde sunularak sürdürülebilir turizme dayalı kalkınma sağlanması için ilçede önemli bir potansiyel mevcuttur. İznik ve çevresi karavan ve çadır turizmi için de yüksek potansiyele sahiptir. Küresel salgınlar bireysel turizmi tercih edenlerin sayısının artmasında etkin olmuştur.

İznik İlçesinde Bakanlık turizm işletme belgeli 6 konaklama tesisi, Belediye belgeli 9 konaklama tesisi bulunmaktadır. Turizm işletme belgeli konaklama tesisleri 2 ve 3 yıldızlı tesisler ile pansiyonlar olup 106 oda ve 213 yatak kapasitesine sahiptirler. Belediye belgeli konaklama tesisleri ise 2. ve 3. sınıf oteller olup, 174 oda ve 386 yatak kapasitesine sahiptir. İznik İlçesi konaklama tesislerinin toplam oda sayısı 280 ve toplam yatak kapasitesi 599'dur. İlçede 4 ve 5 yıldızlı veya 1. sınıf konaklama tesisi bulunmamaktadır¹⁸².

Bursa İli'nde belediye belgeli konaklama tesislerine gelen toplam ziyaretçinin %4,4'ünün (32.314 kişi) İznik ilçesindeki tesislere gelmektedir. Çoğunlukla yerli turist sayısı daha yüksek olup, 2018 yılında İznik'teki tesislere gelen turistlerin %94,5'i (30.544) yerli turisttir. Yabancı turist oranı 2020 yılında %2,5 e düşmüştür. Bursa ili'ndeki toplam geceleme sayısının %4,5'ini oluşturan 61.503 geceleme İznik İlçesi'ndeki mahalli idare belgeli tesislerde gerçekleşmiştir. Bu oran 2020 yılında dünya genelindeki salgın hastalık nedeniyle %2,4 e düşmüştür.¹⁸³

İznik'te 2018 yılı verilerine göre ortalama kalış süresi 1,9 gün, yerli turistlerin ortalama kalış süresi 1,86 gün ve yabancıların ortalama kalış süresi ise 2,7 gündür. İlçeye gelen yıllık ziyaretçi sayısı tam olarak bilinmemektedir. Ancak, İznik İlçesi'nde mahalli idare belgeli tesislerin doluluk oranı %23,48 olup, bu tesislerinde konaklayan toplam ziyaretçi sayısı ise 32.314 kişidir.

¹⁸² Bursa İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2015.

¹⁸³ Kültür ve Turizm Bakanlığı-Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü, Bursa İli ve İznik İlçesinde belediye belgeli konaklama tesisleri istatistikleri

Tablo 18. İznik İlçesi'nde Belediye Belgeli Konaklama Tesisleri İstatistikleri

Belediye Belgeli Konaklama Tesisleri		2018	2019	2020
Tesis Geliş Sayısı	Yabancı	1.770	2.293	579
	Yerli	30.544	33.224	22.349
	Toplam	32.314	35.517	22.928
Geceleme	Yabancı	4.782	4.656	1.377
	Yerli	56.721	63.561	47.292
	Toplam	61.503	68.217	48.669
Ortalama Kalış Süresi	Yabancı	2,70	2,03	2,38
	Yerli	1,86	1,91	2,12
	Toplam	1,90	1,92	2,12
Doluluk Oranı (%)	Yabancı	1,83	1,77	0,55
	Yerli	21,65	24,13	18,72
	Toplam	23,48	25,90	19,26

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı-Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü, Konaklama İstatistikleri, 2018-2020

Bursa İli'nde Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı çalışan 7 müze ile 8 özel müzenin yanısıra, Bursa Büyükşehir Belediyesine bağlı 16 müze bulunmaktadır. İznik Suriçi, Atatürk Caddesi üzerinde yer alan ve İznik Çini ve Kent Müzesi olarak düzenlenen I. Murat Hamamı 16 Mart 2019 tarihinde ziyarete açılmış olmakla birlikte, kayıtlarda yer almamaktadır. İznik Nilüfer Hatun İmaret, Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı Türk İslam Eserleri Müzesi olarak kullanılmak üzere onarılmış ve teşhir/tanzim çalışmaları tamamlanarak Temmuz 2020'de yeniden ziyarete açılmıştır. Yenişehir Kapı yakınında yapımına başlanan İznik Arkeoloji Müzesi'nin inşaat çalışmalarına devam edilmektedir.

Turizm sektörü açısından İznik'te yaşanan önemli sıkıntılardan biri konaklamalı ziyaret sayısının çok düşük olmasıdır. 2010'lu yılların başından itibaren turist sayısında ciddi bir azalma olduğu ve gelen turistlerde de konaklama oranının yeterli olmadığı belirlenmiştir. İlçenin sosyal yapısı nedeniyle ilçede pansiyonculuk da yeterince yaygın değildir. Karayolu ile İstanbul'a 1,5 saat, Bursa'ya 1 saat mesafede olmasına rağmen İznik, seyahat acentalarının tur programlarında yer almamaktadır.

İznik'in uluslararası bilinirliğinin yüksek olması ilçe turizmini desteklemektedir. Ancak yurt içinde bilinirliği istenen düzeyde değildir. Hem yerel, hem de merkezi idareler tarafından ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtım çalışmalarının yapılmasına ihtiyaç vardır.

Bunlara ek olarak, hizmetler sektörünün önemli bir bileşeni olan turizm sektörü açısından, ziyaretçilerin katılım gösterdiği **özel rotalar** önem taşımaktadır.

Hoşgörü Yolu (Tolerance Way) İzmit ile İznik arasında kurgulanmış bir kültür rotasıdır. Kültür Rotaları Derneği tarafından Hoşgörü Yolu çalışması yapılmıştır. Kültürel ve doğal değerleri barındıran rota güzergâhı, yürüyüş ve bisiklet ulaşımına uygundur. Hoşgörü Yolu Nikomedia'dan (İzmit) başlamakta, Samanlı Dağları, İzmit Körfezi ve İznik Gölü etrafından devam ederek Evliya Çelebi Yolu ve Sufi Yolu ile birleşmekte, Obelisk Arkeolojik Alanı çevresinden ilerleyerek İznik Ayasofya Orhan Camii (St. Sophia Kilisesi) önünde sona ermektedir. Hoşgörü Yolu yürüyüş parkurları 7 bölümden oluşmaktadır:

1. Rota Nicomedia'dan Astakos'a (10 km) İzmit-Başiskele
2. Rota Başiskele-Bahçecik- Servetiye Karşı (12 km)
3. Rota Servetiye Karşı-Beşkayalar Tabiat Parkı (13 km)
4. Rota Beşkayalar Tabiat Parkı- Kırıntı Köyü (9 km)
5. Rota Kırıntı- Kutluca-Hacıosman-Gürmüzlü
6. Rota Gürmüzlü-Elbeyli- Dikilitaş
7. Rota Dikilitaş- Ayasofya Orhan Camii

İznik Ultra Maraton ise Türkiye'nin en büyük patika koşu festivali olarak bilinmekte olup, İznik Gölü çevresinde gerçekleştirilmektedir. Festival Nisan ayı içerisinde birçok kurum ve kuruluşun desteği ile düzenlenmektedir. Üç gün olarak düzenlenen festivalde, farklı katılımcılara yönelik farklı kategorilerde parkurlar tanımlanmıştır (İznik ultra, 2020). Parkurların üzerinde belirli mesafelerde su ve yiyecek desteği alınabilecek noktalar tanımlanmıştır:

İznik Ultra Maratonu 160K: Başlangıç ve bitiş noktası İznik merkezi olup, saat yönünün tersine koşulan bireysel patika yarışı olarak düzenlenmiştir. Parkurun toplam uzunluğu 166,2 kilometre ve zaman sınırı 33 saattir.

Harita 13. İznik Ultra Maratonu 160K, (Kaynak: İznik ultra, 2020)

Orhangazi Ultra Maratonu 90K: İznik Gölü'nün yarısını kapsayan bireysel patika yarışıdır. Başlangıç noktası Örnekköy, bitiş noktası ise İznik'tir. Toplam uzunluğu 88.7 km, 2790 metre iniş-çıkışa sahiptir.

Harita 14. Orhangazi Ultra Maratonu 90K, (Kaynak: İznik ultra, 2020)

Narlıca Dağ Maratonu 55K: Tepelerdeki patikalardan oluşan parkur 50 km uzunluğunda 1700 metre tırmanış-iniş rotalarını içermektedir. İznik ultra maratonu kapsamında, bireysel olarak parkurun son 50 kilometresi koşulmaktadır.

Harita 15. Narlıca Dağ Maratonu 55K, (Kaynak: İznik ultra, 2020)

Göllüce Patika Koşusu 35K: Başlangıç ve gelişme seviyelerinde özelliğinde, yer yer dar ve bozuk zeminli patikalardan oluşan bir parkurdur. Parkurun zamanı 7,5 saat olup, Göllüce Köyü yakınından başlayıp, İznik'te sonlanmaktadır.

Harita 16. Göllüce Patika Koşusu 35K (Kaynak: İznik ultra, 2020)

Derbent Patika Koşusu 20K: Derbent köy meydanından başlayıp, Kan çiçekleri mevkiinde sonlanmaktadır. 21.1 km uzunluğunda koşu ve baton ile hızlı yürüyüşe uygun bir zemin sunmaktadır.

Harita 17. Derbent Patika Koşusu 20K, (Kaynak: İznik ultra, 2020)

İznik Tarihi Kent Koşusu 5K: Yaklaşık 5 km uzunluğundaki parkur, 1 metrelik yükseklik kazanımı ve inişe sahiptir. Bireysel koşu rotasında önemli tarihi eserler yer almaktadır:

1. Ayasofya Orhan Camii
2. Göl Kapı
3. İznik Sualtı Bazilikası
4. Kırgızlar Türbesi
5. Güney doğu surları
6. Lefke Kapı
7. Yeşil Camii
8. Arkeoloji Müzesi
9. Çandarlı Halil Paşa Türbesi
10. Çandarlı Ali Paşa Camii

İznik ultra maratonu spor amaçlı olmasının yanı sıra önemli bir sosyal, kültürel ve ekonomik etkinlik olarak sürdürülmektedir (İznik ultra, 2020).

İlçenin turizm açısından kalkındırılması için öncelikli konulardan birisi alt yapısının güçlendirilmesidir. İlçede düzenlenen önemli etkinliklerden “İznik Ultra Maratonu” ve “İznik Triatlon Yarışmaları” sırasında gözlemlenen konaklama tesisi ve alt yapı eksiklikleri, mevcut durum açısından önemli göstergelerdir. Ayrıca gelen ziyaretçiler için konforlu ve güvenli dolaşimleri için gezi güzergâhları, doğru rehberlik, yönlendirme ve bilgilendirme sistemi, temiz WC hizmetleri ihtiyacı bulunmaktadır. Kentin merkezindeki ve Hisardere’de arkeolojik kazı çalışmaları nedeniyle bu arkeolojik miras alanlarının ziyaretçi güzergâhlarına dâhil

edilememesi turizm açısından büyük eksiklik olarak değerlendirilmektedir. Bu alanlar da dâhil olmak üzere, İznik merkezinde ve çevresinde ziyaretçiler için rotalara ihtiyaç vardır.

2.7.3.3. İznik İlçesi Sanayi ve İmalat Sektörü

İznik İlçesinin yer aldığı Bursa İli, Türkiye ekonomisi içinde önemli bir sanayi kentidir. İznik ilçesinde sanayi sektörü Bursa ilindeki kadar gelişmiş değildir. İlçede 2171 adet kayıtlı işyeri bulunmaktadır¹⁸⁴. Kayıtlı işyerlerinin %42 si ticaret, %32’i hizmetler, %24 ü imalat ve %9’u tarım sektöründe faaliyet yürütmektedir. İlçedeki en fazla istihdam “hazır giyim, konfeksiyon” imalat atölyelerinde gerçekleşmektedir¹⁸⁵.

Bursa’da 18 adet Organize Sanayi Bölgesi ve biri İznik’te olmak üzere toplam 13 adet Sanayi Sitesi bulunmaktadır. İznik Sanayi Sitesi’nde 44 işyeri yer almaktadır. İznik Sanayi Sitesi’nde yer alan işyerlerinin %89’unu oluşturan 39 işyeri dolu durumdadır.

Tablo 19. Sanayi Sitesi Bilgileri

Sanayi Sitesi Adı	İşyeri Sayısı	Dolu İşyeri Sayısı	Boş İşyeri Sayısı	Doluluk Oranı (%)
Bursa İznik Sanayi Sitesi	44	39	5	89
Bursa Toplam	3.041	2.67	371	88

Kaynak: 81 İl Sanayi Durum Raporu, 2017, s.265.

İşletmeler; kaporta ve boya, traktör servisi, marangoz, zirai alet imalatı, demir doğrama, çini atölyesi, tesbih imalatçısı, araç yıkma, soba imalatı, tornacı, halı yıkama ve güneş enerjisi imalatı alanlarında hizmet sunmaktadır¹⁸⁶.

İznik’te daha çok küçük ölçekli işletmeler bulunmaktadır. İlçede sandık atölyeleri, tamirhaneler, yıkama yağlamalar, gıda üretim işletmeleri, motorlu taşıt servisleri, PVC ve doğrama atölyeleri, çini üretim atölyeleri, mermer işleme atölyeleri, tesbih atölyeleri, marangoz atölyeleri gibi sanayi yapılanmaları mevcuttur.

Tarım aletleri üretimi konusunda faaliyet gösteren Yüksan Tarım Makinaları ile sera malzemeleri üretiminde faaliyet gösteren Gülistan Sera ve Sulama Sistemleri ilçede öne çıkan sanayi firmalardır. Üretilen tarım makinaları AB ülkeleri başta olmak üzere Azerbaycan, Suudi Arabistan, Kıbrıs, İsrail ve Filistin gibi ülkelere ihraç edilmekte, üretilen sera malzemeleri ise ilçede kullanılmaktadır¹⁸⁷.

¹⁸⁴ İznik Ticaret ve Sanayi Odası 31.12.2021 tarih/564 sayılı sayışı

¹⁸⁵ İznik Ticaret ve Sanayi Odası, 2017.

¹⁸⁶ İznik Ticaret ve Sanayi Odası, İznik Küçük Sanayi Sitesi Fizibilitesi Raporu.

¹⁸⁷ İznik Ticaret ve Sanayi Odası 31.12.2021 tarih/564 sayılı sayışı

İlçede üretilen zeytinin en büyük alıcısı Marmarabirlik'tir. Ayrıca, ülke genelinde tarım girdi fiyatlarının düşük olması ve Manisa Akhisar zeytininin de piyasaya girmesi zeytinden elde edilen gelirin azalmasına yol açmaktadır. İlçede 2021 yılında 92 adet tarımsal işletme bulunmakta olup, tarım işletmeleri ortalama 20-30 dönüm büyüklüğündedir.

Tablo 20. İznik İlçesi Tarımsal Sanayi Mevcut Durum (2021)

Konu	Adet
Yağhane	5
Yaş Sebze Meyve Toptancısı	48
Soğuk Hava Deposu	7
Tarımsal Alet Atölyesi	6
Zeytinci	26
Toplam	92

Kaynak: İznik Ticaret ve Sanayi Odası

Bursa İlinde Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Türk Patent ve Marka Kurumu tarafından tescillenmiş 22 adet coğrafi işaretli ürün bulunmaktadır. Özellikleri ve tanınırlığı açısından coğrafi işaretli ürünler, üretildiği yörenin ekonomisine önemli katkılar sunmaktadır. Menşe Adı ve Mahreç İşareti olmak üzere iki farklı türde coğrafi işaret verilmektedir. Türk Patent ve Marka Kurumu (2018) tarafından menşe adı “tüm veya esas nitelikleri belirli bir coğrafi alana ait doğal ve beşeri unsurlardan kaynaklanan” ürünleri, mahreç işareti ise “belirgin bir niteliği, ünü veya diğer özellikleri itibarıyla belirli bir coğrafi alan ile özdeşleşmiş olan; üretim, işleme ya da diğer işlemlerinden en az biri belirlenmiş coğrafi alan içinde gerçekleşmesi gereken ürünler” olarak açıklanmıştır.

“İznik Çinisi”, İznik Belediyesi'nin başvurusu sonucu 30.12.2009 tarihinde 137 tescil numarası ve “İznik Çinisi” Menşe Adı ile coğrafi işaretli ürün olarak tescillenmiştir. “İznik Müşküle Üzümü” 869 menşe numarası ile 20.08.2021 tarihinde coğrafi işaret almıştır. “Müşküle İğne Oyası” ise 871 mahreç tescil numarası ile 20.08.2021 tarihinde coğrafi işaret olarak tescillenmiştir.

Tarımdan sonra İznik'te en büyük işgücü çini sektöründe istihdam edilmektedir. Üretim yapılan atölyeler, çalışan sayısı, üretim kapasiteleri, pazarlama konularında net, güvenilir bilgi bulunmamaktadır. İznik Ticaret ve Sanayi Odası verilerine göre ilçede çini üretimi yapan 12 firma vardır.¹⁸⁸ Halk eğitim merkezinde açılan çini kurslarına katılım son yıllarda artış

¹⁸⁸ İznik Ticaret ve Sanayi Odası'nın 31.12.2021 tarih/564 sayılı sayısı

göstermiştir. Üretilen çininin renk ve desenleri ile özgün olması, bu sanatın ve üretimin sürekliliği için önemlidir. Ancak ustalaşmamış ellerden çıkan ürünler, sektörün en büyük sorunlarından biridir. Bazı atölyelerdeki ustaların ve çalışanların geleneksel, özgün İznik Çinisi'nin yapımı ile ilgili bilgisi yeterli düzeyde değildir. Bazı durumlarda ise ekonomik sebeplerle doğru üretimden uzaklaşmaktadır. Başka yörelerden gelen malzemeler, orijinal renk ve desenlerden uzaklaşan üretimler, azalan usta çırak ilişkileri önemli sorunlar arasındadır.

İznik Çinisi'ne özgü olmayan imalatlar çini sanatının gelecek nesillere hatalı aktarılması riskini doğurmaktadır. İznik'te çini sanatının özgünlüğünün korunması, çini sektörünün gelişmesi ve mükemmelleşmesi için bu konuda ihtisaslaşmış bir merkeze ihtiyaç bulunmaktadır. Bununla birlikte tüm üreticilerin bir çatı altında toplanması ve denetim mekanizmasının oluşturulması aciliyet taşımaktadır.

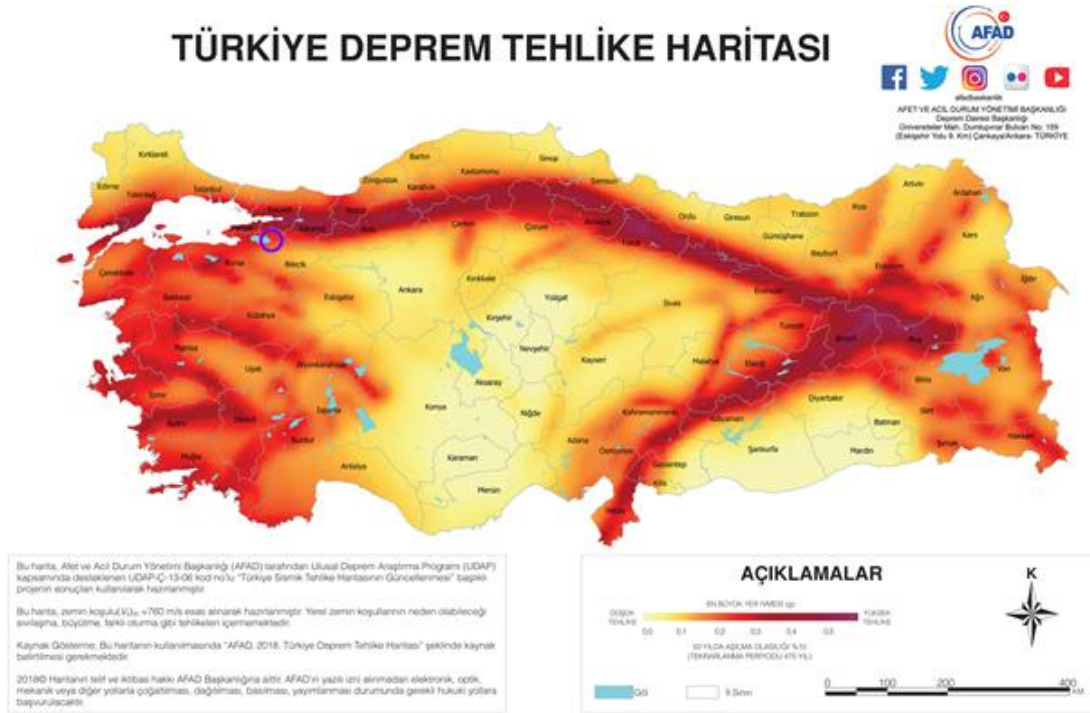
İznik Çinisi çok bilinir olmasına rağmen pazar imkânı kısıtlıdır. İznik Çini Vakfı tarafından yurt içi ve yurt dışında yapılan üretimler, sanat ve eğitim kurumları ile yapılan çalışmalar, İznik Çinisi'nin tanıtım ve gelişimi açısından önemlidir. Ancak genel olarak bakıldığında günümüzde pazarlama teknikleri artık sınır tanımaz iken, geleneksel sanatlar alanındaki malzemelerin tanıtımı, satışı ve pazarlanması alanında büyük oranda geleneksel yöntemler kullanılmaktadır. Müşküle iğne oyası, ahşap fiçı yapımı gibi bazı geleneksel sanatların ve zanaatların ise tanınırlığının sağlanmasına yönelik çalışmaların arttırılması gerekmektedir.

Son yıllarda Müşküle İğne Oyası yapımı konusunda örgütlü olarak faaliyet gösterilmesi üretimin ve bilinirliğin artmasına katkı sağlamıştır. İznik Üreten Kadın Derneği bu konuda önemli rol oynamaktadır. Ayrıca bu alanda faaliyet gösteren İznik Kadın Üreticiler Tarımsal Kalkınma Kooperatifi ve İznik Kadın Girişimi ve İşleme Kooperatifi adında 2 kadın kooperatifi bulunmaktadır.

İznik'te Zanaat olarak kabul edilebilir özgün kol ahşap fiçı yapımıdır. Türkiye'de el yapımı ahşap fiçı sadece İznik'te İsmail ALKIŞ atölyesinde üretilmektedir. Üretilen fiçı için pazar sıkıntısı bulunmamakla birlikte, elle üretim yapıldığı için gelen talebin karşılanmasında sıkıntı yaşanmaktadır. Ancak, zanaat olarak ahşap fiçı yapımı konusunda genç neslin ilgisi yeterli değildir. Genç nesil geleneksel zanaatlara ilgi duymadığı için çırak yetişmemesi önemli bir eksikliklerdir.

2.8. İznik'te Güvenlik ve Temel Riskler

İznik kentinde doğa kaynaklı ve yoğunlukla insan kaynaklı riskler bulunmaktadır. İznik için doğa kaynaklı risklerin en önemlisi depremdir. Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı tarafından hazırlanan Türkiye Deprem Tehlike Haritasına göre İznik ilçesi orta-yüksek deprem riski taşımaktadır.

Harita 18. Türkiye Deprem Tehlike Haritası, AFAD, 2018.

İnsan kaynaklı riskler açısından ilçedeki tarım ve sanayi aktiviteleri, ısınma amaçlı fosil yakıt tüketimi ve yoğun motorlu taşıt kullanımı toprak, su ve hava kirliliğine yol açmaktadır. İznik Tarihi Kent Merkezi'nin doğrudan etkileşim içerisinde olduğu İznik Gölü'nde yaşanan kirlilik sorunları, bölgedeki su ve toprak yapısını olumsuz etkilemektedir.

Sulama olanakları ve toprak yapısı açısından, Marmara Bölgesinde verimli tarımsal üretim potansiyeline sahip İznik Gölü'nün çevresindeki tarım alanları, zirai tarım uygulamaları ve sanayi faaliyetleri nedeniyle kirlenmekte ve verimliliğini yitirmektedir. Tarımda kullanılan gübre ve ilaç atıkları su kaynaklarına karışarak kirliliğe neden olmaktadır. Ayrıca, tarımsal alet ve ekipmanların İznik Gölü suyu ile temizlenmesi, atık suların göle karışmasına yol açmaktadır. Tarımsal sulamada kullanılan akarsuların ve İznik Gölünün insan kaynaklı faaliyetler nedeniyle kirlenmesi, aynı zamanda toprak kirliliğine de sebep olmaktadır.

İlçede doğalgaz kullanımının başlaması ile birlikte hava kirliliği azalmıştır. Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının 30.08.2020 – 20.09.2020 tarihleri arasında yapılan

ölçümlerde hava kalitesinin “Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliği”nde tanımlanan değerlere uygun olduğu saptanmıştır.¹⁸⁹ Ancak İznik’te kış aylarında ısınma amaçlı kullanılan kömür ve fosil yakıtlar hava kirliliğine neden olmaktadır. Tarımsal faaliyetler sırasında ise ilaçlama, gübreleme, tarımsal aletlerin kullanımından kaynaklı ilkbahar, yaz ve sonbahar mevsimlerinde ilçede çevre kirliliği artmaktadır.

Birçok yerleşime göre toplumsal güvenlik ve emniyet açısından İznik güvenli bir kenttir. Kent merkezinin asayışı ve güvenliği için İlçe Emniyet Müdürlüğü, kırsal alanlarda ve yerleşimlerde ise İlçe Jandarma Komutanlığı görev yapmaktadır. Genel olarak kentlerde karanlık ve aydınlatması yetersiz olan alanlarda güvenlik sorunu yaşanmaktadır. İznik’te de özellikle surlar, yapı kalıntıları ve harabelerin olduğu yerler yeterli seviyede aydınlatılamamaktadır. Sokak güvenliği açısından surların çevresinde çok fazla sahipsiz sokak hayvanı bulunmaktadır. Ziyaretçilerin ve yerel halkın bir kısmı sokak hayvanlarını tehdit olarak görmektedir. Ayrıca, İznik Gölünde alan kullanıcıları için yeterli güvenlik önlemi alınmamıştır. Ziyaretçilerin en yoğun olduğu yaz mevsimlerinde, Büyükşehir Belediyesinin cankurtaran hizmeti verdiği Kayıkhane İskele bölümü ve İnciraltı Mevkiinde göle girilmesine izin verilmektedir. Ancak ziyaretçiler cankurtaran hizmeti olmayan göl kıyısının diğer kesimlerinde de göle girmekte ve risk oluşturmaktadır.

Surların, önemli anıtsal yapıların ve arkeolojik alanların çevresinde güvenlik kamerası bulunmamaktadır. Kazı alanlarında ise güvenlik kameraları bulunmakla beraber yetersiz seviyededir. Ayrıca kazı mevsimleri dışında kamera sisteminin düzenli olarak işletilmemesi güvenlik sorununa yol açmaktadır. İlçede kaçak define kazılarının fazla olduğu bilinmektedir. İznik’in önemli kültür varlıklarında Obelisk ve Berberkaya Lahiti’nde görünen vandalizm sorunları koruma bilinci eksikliğini ve güvenlik seviyesinin yetersizliğini göstermektedir. Benzer biçimde, yönetim alanlarının yakınında yer alan dört tepeler tümülüsü ve çevresinde kaçak kazı yapılarak alan tahrip edilmiştir. Ayrıca surlarda araç geçişleri için yer yer delikler açılmış, kültür varlığına zarar verilmiştir.

Sonuç olarak, kültür varlıklarının bakımsızlık nedeniyle tahrip olması, koruma bilincinin eksikliğinden kaynaklı yaşanan vandalizm sorunları, korunan yapı ve alanların güvenlik önlemlerinin alınmamış olması, alanda yapılan kaçak define kazıları, motorlu taşıt kullanımının kültür varlıkları üzerindeki tahribat yaratan etkileri, İznik Gölündeki kirlilik ve yanlış avlanma, kültürel ve doğal değerlerinin korunmasının önündeki temel sorun alanlarıdır.

¹⁸⁹ İznik Belediyesi’nin 10.08.2020 tarih ve 2217 sayılı yazılı talebine istinaden Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı ÇED İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü’nün İznik İlçesi Hava Kalitesi Ölçüm Raporu

3. ALANIN YÖNETİM SİSTEMİ

3.1. Kurumsal Çerçeve

3.1.1. İdari Sınırlar

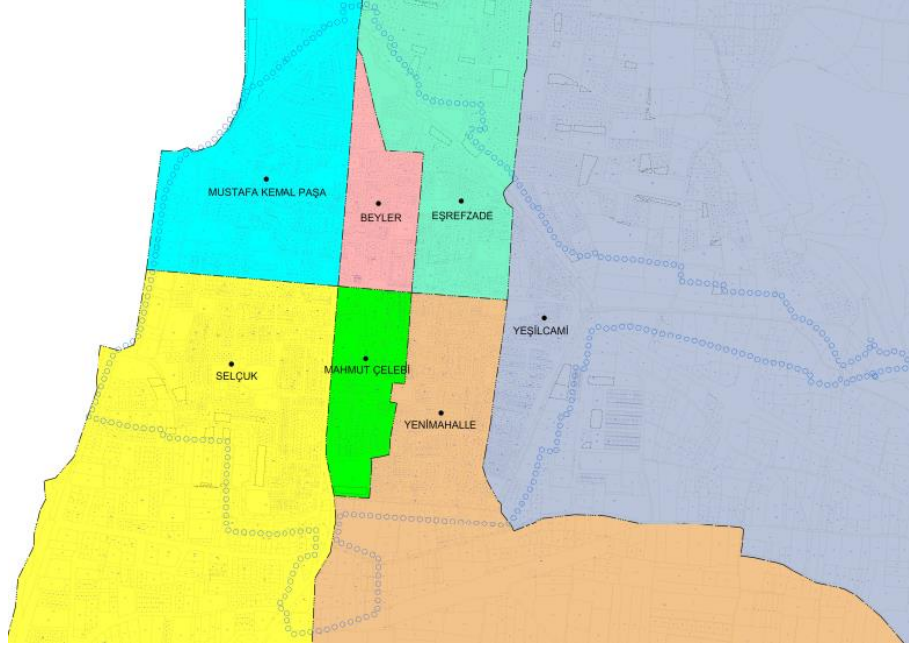
İzmit ilçesi, Marmara Bölgesinde, Bursa İlinin kuzey doğusunda, il merkezine 62 km uzaklıkta ve İzmit Gölünün doğu tarafında yer almaktadır. İlçenin kuzeyinde Karamürsel, Gölcük ve Başiskele; doğusunda Pamukova ve Osmaneli; güneyinde Yenişehir; batısında İzmit Gölü batı yakasında yer alan Orhangazi ilçeleri bulunmaktadır.

Mülki idare sınırı olarak Bursa İli sınırları içinde bulunan İzmit, 6360 sayılı Kanuna göre Bursa Büyükşehir Belediyesinin ve İzmit Belediyesinin yerel idaresi altındadır. Bu kanun sonrasında ilçedeki köyler de mahalle statüsüne dönüşmüştür.

Harita 19. Bursa İli, idari sınırları (Kaynak: BEBKA, İzmit İlçe Raporu,2012)

İzmit İlçesi toplamda 753 km² alan kapsamakta olup, 7'si merkez mahalle olmak üzere toplam 46 mahallesi bulunmaktadır. İzmit Yönetim Alanındaki Tarihi Kent Merkezi, Mustafa Kemal Paşa, Beyler, Eşrefzade, Selçuk, Mahmut Çelebi, Yenimahalle ve Yeşil Camii Mahallelerinin, Dikilitaş Mezar Anıtı ve Hipoje Yeraltı Mezarı Elbeyli Mahallesinin, Hisardere Nekropol Alanı ise Hisardere Mahallesinin sınırları içindedir.

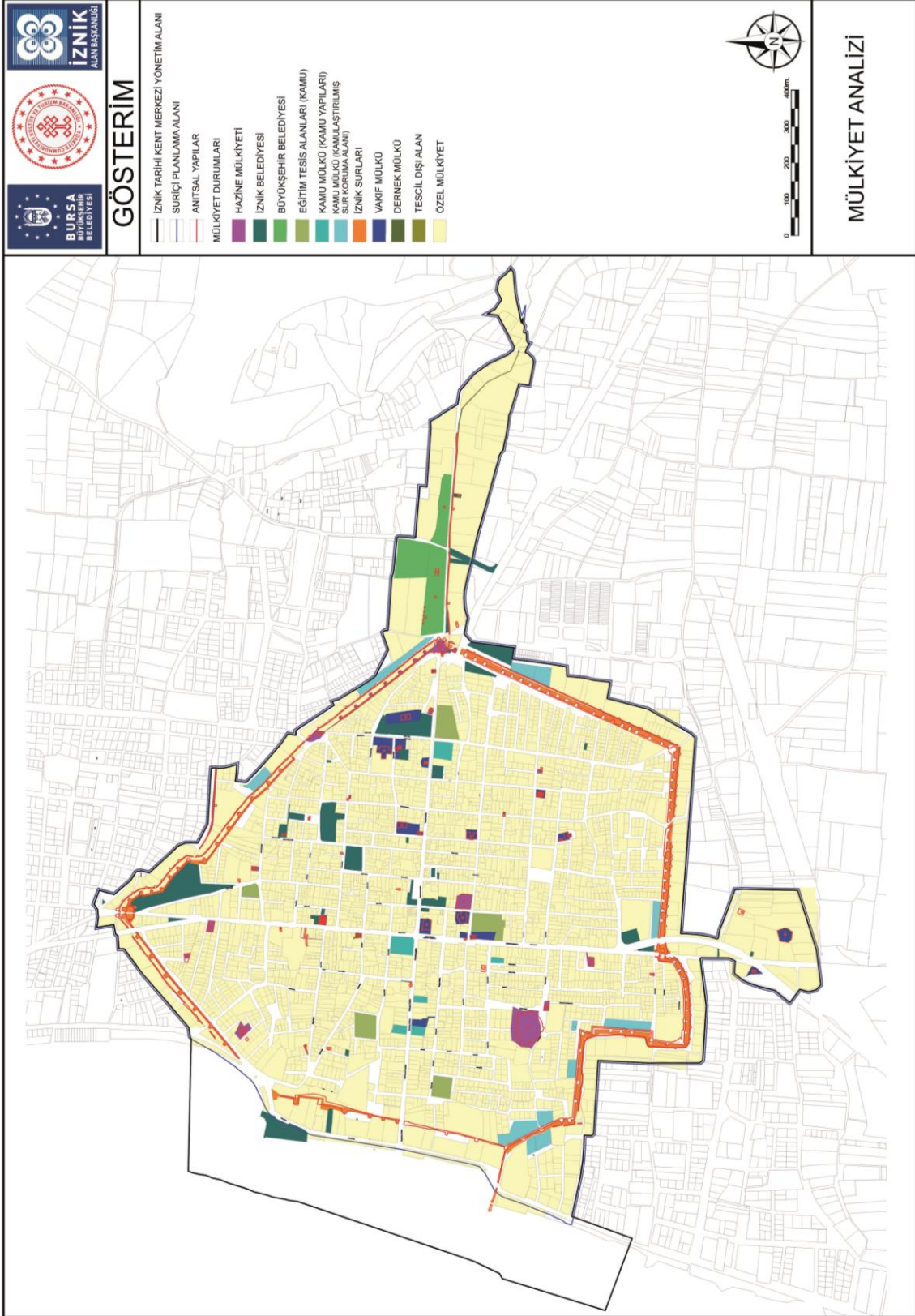
Harita 20. İznik Merkez Mahalleleri sınırları (Kaynak: İznik KAİP Revizyonu çalışmaları)

3.1.2. Mülkiyet Yapısı

İznik Tarihi Kent Merkezinin mülkiyet yapısının %86 sı, çoğunluğu yapılaşmış durumdaki özel mülkiyetler oluşturmaktadır. Surların ve sur koruma alanlarının çoğu bölümleri Hazine mülkiyetinde olup bunların kent merkezindeki mülkiyetlere oranı %4 tür. Diğer hazine mülkleri ile birlikte bu oran %5,61 e çıkmaktadır. Bursa Büyükşehir Belediyesi ve İznik Belediyesi kent merkezindeki mülkiyetlerin %5,5 oranına sahiptir. Vakıflar Genel Müdürlüğüne bağlı vakıflara ait taşınmazların kentteki mülkiyet oranı %1,30 dur. Eğitim tesisleri için ise toplam mülkiyetin %1,27 si kullanılmaktadır.

Hisardere Nekropol alanının yoğun olarak mezar ve lahirlere rastlanan 1.derece arkeolojik sit olarak tescilli kısım kamulaştırılmıştır. Çevresindeki tampon bölge ise özel mülkiyettir.

Dikilitaş Mezar Anıtı'nın çevresinde düzenleme yapılan alanı ile yakın çevresi kamulaştırılarak Hazine adına kaydedilmiştir. Hipoje yeraltı mezarının da bulunduğu yer hazine adına tescilli olup çevresinde özel mülkiyet yer almaktadır.

Harita 21. Mülkiyet Analizi

3.1.3. Alanda Faaliyet Gösteren Kurumların Görev ve Sorumlulukları

İznic Yönetim alanında kültürel ve doğal varlıkların korunmasından doğrudan ya da dolaylı sorumlu kurumlar merkezi ve yerel olarak ayrı ayrı ele alınmıştır:

Merkezi İdareler:

Kültür ve Turizm Bakanlığı

Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü

2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu kapsamında kültürel miras ile ilgili Türkiye’de yürütülen çalışmalara ilişkin ana kuruluştur. Genel Müdürlüğe bağlı olan 36 Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü, 20 Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü, 10 Restorasyon ve Konservasyon Laboratuvar Müdürlüğü ile 199 müze ve 142 düzenlenmiş ören yeri ile Türkiye genelinde kültürel mirasın korunması ile ilgili faaliyetleri yürütmektedir. İznic’teki sit alanları, anıtsal yapılar ve sivil mimarlık örneği yapıların tespit edilmesi, koruma altına alınması ve korunmalarına ilişkin gereken faaliyetlerin gerçekleştirilmesi, arkeolojik kazı çalışmalarının yürütülmesi ve müzecilik faaliyetleri Genel Müdürlüğün sorumluluğundadır.

Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü

Türkiye’de somut olmayan kültürel miras ile ilgili çalışmalar Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğünce yürütülmektedir. Taşra teşkilatı bulunmayan Genel Müdürlüğün faaliyetlerine ilişkin konularda Bursa İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü bünyesinde halk kültürünü araştırma uzmanı görevlendirilmiştir. Genel Müdürlükçe, Bursa İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü ile yürütülen İznic’in Somut Olmayan Kültürel Miras ürünlerinin kayıt altına alınması, tanıtılması ve korunması konusundaki araştırmalarda elde edilen dokümanlar, Kültür ve Turizm Bakanlığı Halk Kültürü Bilgi ve Belge merkezinde kayıt altına alınmıştır. Türkiye Rehberler Odası ile işbirliği içinde rehberlerin eğitilmesi ve denetlenmesi konusu da bu genel müdürlüğün konuları arasındadır.

Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü

2684 sayılı Turizm Teşvik Kanunu kapsamında ülkemizdeki turizm konusundaki yatırım, planlama, arazi tahsis, teşvik, denetleme konularındaki faaliyetler Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğünün faaliyetleri arasındadır. İznic’te planlı olarak turizm yatırımlarının gerçekleşmesi, yatırım belgeli ve nitelikli işletmelerin artırılması ile ilgili çalışmalar bu genel müdürlüğün sorumluluğundadır.

Tanıtma Genel Müdürlüğü

Ülkemizin millî, manevî, tarihî, kültürel, sanatsal ve turistik değerlerinin yurt içi ve yurt dışında tanıtımını amacıyla yurt içinde ve yurt dışında toplantı, fuar, sergi, festival, gösteriler ve benzeri faaliyetleri düzenlemek ve bu tür faaliyetlere katılmak Tanıtma Genel Müdürlüğünün görevleri arasındadır. Tanıtım için gerekli olan yayın, doküman ve malzemelerin seçilmesi, hazırlanması gibi konular da bu genel müdürlükçe yürütülmektedir.

Vakıflar Genel Müdürlüğü

Mazbut ve mülhak vakıfların mülkiyetindeki camii, medrese, han, hamam, mescit, türbe gibi anıtsal yapıların restorasyon, bakım, onarım ve kullanımından Vakıflar Genel Müdürlüğü sorumludur. Bu eserlerin tespit edilip envanterlenmesi de bu kuruluşça yapılmaktadır. Ayrıca bu eserlerin tadilat ve tamiratları, KUDEB'lere başvuru gerekmeksizin, özgün biçim ve malzemeye uygun olarak Vakıflar Genel Müdürlüğünün kendi bünyesindeki uzmanlaşmış kişilerin denetiminde gerçekleştirilmektedir.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı

Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü

Doğal Sitler, özel çevre koruma bölgesi ve tabiat anıtlarının belirlenmesi, bu alanlar ile birlikte milli parklar, tabiat parkları ve sulak alanların planlarının yapılması ve onaylanması, her tür koruma kararının ve tedbirinin alınması ile ilgili çalışmalar Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğünün yetkisindedir.

Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü

Çevre kirliliğinin önlenmesi ve kontrolü, hava kalitesinin korunması, hava kirliliği, gürültü ve titreşimin azaltılması veya bertaraf edilmesi, temiz enerji kullanımının teşvik edilmesi, yeraltı ve yerüstü sularının, denizlerin ve toprağın korunması, kirliliğin önlenmesi veya bertaraf edilmesi maksadıyla kirletici unsurlar ile kirliliğin giderilmesi ve kontrolü, atıksu arıtma tesislerinin tasarımı, atıkların kaynağında en aza indirilmesi, sınıflara ayrılması, toplanması, taşınması, geçici depolanması, geri kazanılması, bertaraf edilmesi konularında Türkiye genelindeki ilkelerin belirlenerek çalışmaların koordine edildiği Genel Müdürlüktür. İznik'te özellikle İznik Gölündeki kirliliğin engellenmesi ve kontrol altına alınması konusundaki çalışmaların yürütülmesinden sorumlu olan yereldeki idareler bu genel müdürlüğün belirlediği düzenlemeler doğrultusunda çalışmalarını yürütmektedirler.

Tarım ve Orman Bakanlığı

Bakanlığın görev ve yetkileri arasında bitkisel ve hayvansal üretim ile su ürünleri üretiminin geliştirilmesi, tarım sektörünün geliştirilmesi ve tarım politikalarının oluşturulmasına yönelik araştırmalar yapmak, gıda üretimi, güvenliği ve güvenilirliği, kırsal kalkınma, toprak, su kaynakları ve biyoçeşitliliğin korunması ile verimli kullanılmasını sağlamak yer almaktadır. Ayrıca, çiftçinin örgütlenmesi, ormanların korunması ve geliştirilmesi, tabiat varlıklarının ve su kaynaklarının korunması, ilgili uluslararası çalışmaların izlenmesi ve katkıda bulunulmasına yönelik görev ve yetkileri bulunmaktadır.

İl ve İlçe Düzeyindeki İdareler:

Bursa Valiliği

İl İdaresi Kanunu'nun 4. maddesine göre "ilde devletin ve hükümetin temsilcisi ve ayrı ayrı her bakanın mümessili ve bunların idari ve siyasi yürütme vasıtasıdır" hükmüne göre Vali ildeki merkezi yönetimin en üst düzey temsilcisidir. Bakanlıkların il bazındaki teşkilatlarının en üst amiri de Validir.

Bursa Büyükşehir Belediyesi:

5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu'na göre; Bursa Büyükşehir Belediyesinin de görevleri arasında kültür ve tabiat varlıkları ile tarihi dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekân ve işlevlerin korunmasını sağlamak, bu amaçla bakım ve onarımını yapmak, korunması mümkün olmayanları aslına uygun olarak yeniden inşa etme görevi bulunmaktadır.

Bursa İli 1/100000 ölçekli Çevre Düzeni Planı, İznik İlçesi 1/5000 ölçekli Nazım Plan ve 1/1000 Ölçekli Uygulama İmar Planı ve Koruma Amaçlı İmar Planı çalışmalarına ilişkin işler Bursa Büyükşehir Belediyesi İmar ve Şehircilik Daire Başkanlığınca yürütülmektedir.

Kültürel mirasa ilişkin koruma faaliyetleri kapsamındaki proje ve uygulama faaliyetleri Fen İşleri Dairesi Başkanlığı Tarihi Kültürel Miras Şube Müdürlüğü'nün sorumluluğundadır. Büyükşehir Belediyesi bünyesindeki İznik Alan Başkanlığı da faaliyetlerini Fen İşleri Dairesi Başkanlığına bağlı olarak yürütmektedir. Bursa Büyükşehir Belediyesi bünyesinde koruma uygulama ve denetim birimi (KUDEB), bulunmamaktadır.

İznik Kaymakamlığı

İçişleri Bakanlığına bağlı olarak ilçede hükümeti temsil eden İznik Kaymakamlığı ilçenin genel idaresinin başında yer almaktadır. İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, İlçe Nüfus Müdürlüğü,

İlçe Emniyet Müdürlüğü, İlçe Jandarma Komutanlığı, İlçe Sağlık Müdürlüğü, İznik Kaymakamlığına bağlı olarak hizmet vermektedir.

Bursa İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü

Kültür ve Turizm Bakanlığının Bursa İlinde, il ve ilçe düzeyindeki görevlerini planlamak, yönetmek, denetlemek, geliştirmek ve değerlendirmek üzere kurulan Bursa İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, folklor değerlerinin araştırılması, Müze Müdürlüklerinin faaliyetlerinin koordine edilmesi, kültür ve turizm bilincinin geliştirilmesi, sanatın her alanında faaliyetler yürütülmesi, profesyonel rehber eğitimi için eğitim programları düzenlenmesi, yörenin faaliyetlerinin turizm çeşitlendirmesi ve turizm faaliyetlerin geliştirilmesi konularında çalışmaları yürütmekle sorumludur.

Bursa Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Müdürlüğü

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının merkezi birimlerince Bursa İlinde yapılması gereken çalışmaların yürütülmesi Bursa Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Müdürlüğü'nün görev ve sorumluluğundadır. 5216 sayılı Kanun ile planlama konusundaki yetkilerin Büyükşehir Belediyelerine geçmesi ile 3194 sayılı Kanundan gelen yetkiler ile ihtiyaç duyulan alanlarda plan çalışmalarını üstlenmektedir. İznik'teki doğal sit alanları ve tabiat anıtları konusunda karar vermeye yetkili olan Bursa Tabiat Varlıklarını Koruma Komisyonu ile ilgili işlemler Bursa Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Müdürlüğü bünyesinde yürütülmektedir.

Bursa Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü

Bursa Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu, ilgili koruma mevzuatı ve Koruma Yüksek Kurulunun ilke kararları doğrultusunda, yapı ve alan ölçeğinde korunması gerekli taşınmaz kültür varlıklarının tescilini ve gruplandırılmasını yapmakla yükümlüdür. Ayrıca Koruma Bölge Kurulunun sorumlulukları arasında, taşınmaz kültür varlığı niteliği taşıyan yapı ve alanların koruma alanlarını belirlemek, korunmalarına yönelik rölöve, restitüsyon, restorasyon projelerini incelemek, sit alanlarının korunması için koruma amaçlı imar planları, çevre düzenleme projeleri ile bunların her türlü değişikliklerini inceleyip kararlar almak gibi çalışmalar bulunmaktadır.

Bursa İl Tarım ve Orman Müdürlüğü

Tarım ve Orman Bakanlığının il ve ilçe düzeyindeki görevlerini yürütmek üzere kurulan Bursa İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, bitkisel üretim, iyi tarım uygulamaları, organik tarım,

hayvancılık, su ürünleri, bitki sağlığı, kırsal kalkınma, tarımsal destekler ile gıda ve yem hizmetleri gibi konularda faaliyetler yürütmektedir. Kırsal alanların sahip olduğu potansiyelin daha iyi değerlendirilip kırsal kalkınmanın sağlanması, kırsal yaşam şartlarının iyileştirilerek desteklenmesi, tarımsal altyapının geliştirilmesi ve toprak ve su kaynaklarının korunması amacıyla da hizmet sunan bir kurumdur.

İzmit Belediye Başkanlığı

İlçede yerel hizmetlerin verilmesinden sorumlu kurumların başında İzmit Belediyesi gelmektedir. Yönetim alanı sınırlarının içinde imar faaliyetleri ile 1/1000 ölçekli uygulama imar planlarının yapımı ve onayı konusunda yetkilidir.

Kalkınma Ajansı

Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı (BEBKA)

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'na bağlı olarak, kamu kesimi, özel kesim ve sivil toplum kuruluşları arasındaki işbirliğini geliştirmek, kaynakların yerinde ve etkin kullanımını sağlamak ve yerel potansiyeli harekete geçirmek için bölgesel gelişmeyi hızlandırmak, gelişmenin sürdürülebilirliğini sağlamak, bölgeler arası ve bölge içi gelişmişlik farklarını azaltmak üzere çalışma yürütmektedir.

Üniversiteler

Teknik ve bilimsel çalışmaları ile üniversiteler kültürel ve doğal değerlerin korunması ile ilgili çalışma yürütmektedir. Lisans, ön lisans, yüksek lisans eğitimlerinin yanı sıra sempozyum, seminer, çalıştay gibi bilimsel etkinliklerin düzenlenmesini sağlamaktadır. Akademik bilgilerin yaygınlaştırılmasını sağlayan üniversiteler, insan kaynaklarının gelişimi için önemli yapılardır. Bursa'da Bursa Uludağ Üniversitesi, Bursa Teknik Üniversitesi ve Faruk Saraç Tasarım Meslek Yüksekokulu yer almaktadır. İzmit'te Bursa Uludağ Üniversitesine bağlı İzmit Meslek Yüksekokulu bulunmaktadır.

Meslek Odaları

TMMOB'a bağlı meslek odaları kültürel ve doğal değerlerin korunması konusunda yetkili idareleri izlemektedirler. Planlama, koruma, çevre politikaları, afet ve risk yönetimi gibi

çeşitli konularda yapıcı eleştiriler sunan meslek odaları, varlığı tehdit eden uygulamaları yargı sürecine taşıyabilmekte, mesleki ve bilimsel etkinlikler düzenleyebilmektedir. TMMOB Bursa İl Koordinasyon Kurulu'na bağlı meslek odalarından Mimarlar Odası, Şehir Plancıları Odası, Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası ile Peyzaj Mimarları Odasının Bursa Şubeleri kültürel ve doğal miras konularında aktif olarak çalışmalar yürütmektedirler.

Sivil Toplum Kuruluşları

Varlığın korunması ve yaşatılması, sosyal ve ekonomik kalkınmanın sağlanması, eğitimsel olanakların geliştirilmesi gibi çeşitli konularda çalışma yürüten sivil toplum kuruluşları, Yönetim Planının yerel toplum tarafından sahiplenerek etkin biçimde uygulanması için önemli görev üstlenmektedir. Sivil toplum kuruluşları yerel toplum arasındaki işbirliği ve dayanışmayı güçlendirmekte, gönüllülük çalışmaları yürütmekte, projeler ile yönetim planının hedeflerine ulaşılmasına katkı sunmaktadır. İznik Çini Derneği, İznik Üreten Kadın Derneği, İznik Fotoğraf Derneği, İznik Romanlar Derneği, İznik Genç İşadamları Derneği gibi çeşitli sivil toplum kuruluşları İznik ile ilgili çalışma yürütmektedir.

3.1.4. İnsan Kaynakları

İznik ilçesi hakkında, Bursa İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (64), Bursa Kültür Varlıkları Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü (16), Bursa Rölöve Anıtlar Müdürlüğü (14), Bursa Restorasyon ve Konservasyon Bölge Laboratuvarı Müdürlüğü (8), Bursa Vakıflar Bölge Müdürlüğü (Bursa Vakıflar Bölge Müd. Sanat Eserleri Şube Müdürlüğü) (9), Bursa Valiliği Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü Tabiat Varlıkları Koruma Komisyonu Müdürlüğü (8), Bursa İl Tarım ve Orman Müdürlüğü İznik İlçe Müdürlüğü (31), Bursa Valiliği AB Proje ve Dış İlişkiler Koordinasyon Merkezi Yatırım İzleme Koordinasyon Başkanlığı (9), Bursa Büyükşehir Belediyesi Fen İşleri Dairesi Başkanlığı Tarihi Kültürel Miras Şube Müdürlüğü İznik Alan Başkanlığı (6), Bursa Büyükşehir Belediyesi Fen İşleri Dairesi Başkanlığı Tarihi Kültürel Miras Şube Müdürlüğü (38), Bursa Büyükşehir Belediyesi İmar ve Şehircilik Dairesi Başkanlığı (78), Bursa Büyükşehir Belediyesi Park ve Bahçeler Dairesi Başkanlığı (72), Bursa Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığı (57), Bursa Büyükşehir Belediyesi Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Dairesi Başkanlığı (16), İznik Müze Müdürlüğü (5) ve İznik Belediyesi (12) bünyesinde toplam 438 uzman personel görev yürütmektedir.

Tablo 21. İnsan Kaynakları

Kurum	Meslek	Sayı
Bursa İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü	İl Müdürü	1
	İl Müdür Yardımcısı	3
	Şube Müdürü	6
	Arkeolog	1
	Avukat	1
	Kültür ve Turizm Uzmanı	1
	Mühendis	1
	Araştırmacı	3
	Uzman	2
	Folklor Araştırmacısı	2
	Ayniyat Saymanı	1
	Şef	3
	Enformasyon Memuru	2
	Bilgisayar İşletmeni	10
	Memur	1
	Teknisyen	2
	Teknisyen Yardımcısı	1
	İdari Destek Görevlisi	10
	İdari Büro Görevlisi	2
	Sürekli İşçi	6
Hizmetli	5	
Toplam Uzman Personel	64	
Bursa Kültür Varlıkları Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü	Mimar	4
	Şehir Plancısı	4
	Sanat Tarihçisi	1
	Arkeolog	7
	Toplam Uzman Personel	16
Bursa Rölöve Anıtlar Müdürlüğü	Mimar	6
	İnşaat Mühendisi	3
	Makine Mühendisi	3
	Elektrik Mühendisi	2
	Toplam Uzman Personel	14
Bursa Restorasyon ve Konservasyon Bölge Laboratuvarı Müdürlüğü	Bölge Müdürü (Restoratör)	1
	Restoratör ve Koservatör	5
	Kimyager	2
	Toplam Uzman Personel	8

Kurum	Meslek	Sayı
Bursa Vakıflar Bölge Müdürlüğü (Bursa Vakıflar Bölge Müd. Sanat Eserleri Şube Müdürlüğü)	Şube Müdür V. (Mak. Müh)	1
	İnşaat Mühendisi	2
	Elektrik Mühendisi	1
	Mimar	3
	Sanat Tarihçisi	1
	Restoratör	1
	Toplam Uzman Personel	9
Bursa Valiliği Çevre, Şehircilikve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü Tabiat Varlıkları Koruma Komisyonu Müdürlüğü	Şehir Plancısı	3
	Harita Mühendisi	2
	Mimar	1
	Biyolog	1
	Ziraat Mühendisi	1
	Jeoloji Mühendisi	1
	Hidrojeoloji Mühendisi	1
	Harita Teknikeri	1
	Makine Teknikeri	1
	Teknisyen	1
	Toplam Uzman Personel	13
Bursa İl Tarım ve Orman Müdürlüğü İzmit İlçe Müdürlüğü	İlçe Müdürü	1
	Veteriner Hekim	4
	Ziraat Mühendisi	17
	Gıda Mühendisi	2
	Su Ürünleri Mühendisi	1
	Ziraat Teknisyeni	1
	Teknisyen	1
	Memur	1
	Tarım Hizmetleri İşçisi	1
	Şöför	2
Toplam Uzman Personel	31	
Bursa Valiliği AB Proje ve Dış İlişkiler Koordinasyon Merkezi Yatırım İzleme Koordinasyon Başkanlığı	Harita Mühendisi	1
	Endüstri Mühendisi	1
	Jeoloji Mühendisi	1
	Maden Mühendisi	2
	Elektirik Teknikeri	1
	Teknisyen	1
	Şef	1
	Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni	3
Toplam Uzman Personel	11	

Kurum	Meslek	Sayı
Bursa Büyükşehir Belediyesi Fen İşleri Dairesi Başkanlığı Tarihi Kültürel Miras Şube Müdürlüğü İznik Alan Başkanlığı	Alan Başkanı: Arkeolog, Doç.Dr.	1
	Restorasyon Uzmanı, Yüksek Mimar	1
	Yüksek Mimar	1
	Uzman Arkeolog	1
	Yüksek Sanat Tarihcisi	1
	Kültürel Miras ve Turizm Sorumlusu	1
	Toplam Uzman Personel	6
Bursa Büyükşehir Belediyesi Fen İşleri Dairesi Başkanlığı Tarihi Kültürel Miras Şube Müdürlüğü	Şube Müdürü (İnş. Müh)	1
	Mimar	11
	İnşaat Mühendisi	5
	Elektrik Mühendisi	2
	Makine Mühendisi	2
	Harita Mühendisi	1
	Peyzaj Mimarı	1
	Arkeolog	4
	Sanat Tarihcisi	5
	Restoratör	2
	Kültürel Miras ve Turizm Sorumlusu	1
	Tekniker	3
	Toplam Uzman Personel	38
Bursa Büyükşehir Belediyesi İmar ve Şehircilik Dairesi Başkanlığı	Kentsel Dönüşüm Şube Müdürlüğü	
	Şube Müdürü (Harita Mühendisi)	1
	Mimar	2
	İnşaat Mühendisi	1
	Şehir Plancısı	3
	Sosyolog	1
	Tekniker	6
	Toplam Uzman Personel	14
	Kentsel Tasarım ve Planlama Şb. Md.	
	Şube Müdürü (Mimar)	1
	Mimar	1
	Jeoloji Mühendisi	1
	Jeofizik Mühendisi	1
	Jeoloji ve Fotogrametri Mühendisi	1
	Şehir Plancısı	5
	Teknisyen	1
	Toplam Uzman Personel	11

Kurum	Meslek	Sayı
Bursa Büyükşehir Belediyesi İmar ve Şehircilik Dairesi Başkanlığı	Metropolitan Planlama Şube Müdürlüğü	
	Şube Müdürü (Şehir Plancısı)	1
	Şehir Plancısı	17
	Tekniker	3
	Toplam Uzman Personel	21
	Ruhsat ve Zemin İnceleme Şube Müdürlüğü	
	Şube Müdürü (Mimar)	1
	Mimar	4
	İnşaat Mühendisi	3
	Jeoloji Mühendisi	6
	Tekniker	3
	Teknisyen	1
	Jeofizik Mühendisi	1
	Toplam Uzman Personel	19
	Yapı Kontrol Şube Müdürlüğü	
	Şube Müdürü (İnşaat Mühendisi)	1
	İnşaat Mühendisi	2
	Mimar	1
	Tekniker	9
Toplam Uzman Personel	13	
Bursa Büyükşehir Belediyesi Park ve Bahçeler Dairesi Başkanlığı	Kent Estetiği Şube Müdürlüğü	
	Şube Müdürü (Mimar)	1
	Mimar	2
	İnşaat Mühendisi	2
	Çevre Mühendisi	1
	Tekniker	5
	Teknisyen	1
	Toplam Uzman Personel	12
	Parlar ve Bahçeler Şube Müdürlüğü	
	Şube Müdürü (Ziraat Mühendisi)	1
	Ziraat Mühendisi	10
	Mimar	1
	İnşaat Mühendisi	2
	Elektirik-Elektronik Mühendisi	1
	Jeoloji ve Fotogrametri Mühendisi	1
	Makine Mühendisi	2
	Peyzaj Mimarı	6
	Sürveyan	1

Kurum	Meslek	Sayı
Bursa Büyükşehir Belediyesi Park ve Bahçeler Dairesi Başkanlığı	Tekniker	7
	Teknisyen	5
	Toplam Uzman Personel	37
	Sahil Planlama ve Yapım Şube Müdürlüğü	
	Şube Müdürü (İnşaat Mühendisi)	1
	İnşaat Mühendisi	1
	Mimar	2
	Çevre Mühendisi	3
	Elektrik-Elektronik Mühendisi	1
	Endüstri Mühendisi	1
	Jeoloji Mühendisi	1
	Makine Mühendisi	2
	Su Ürünleri Mühendisi	1
	Peyzaj Mimarı	1
	Şehir Plancısı	1
	Tekniker	7
	Teknisyen	1
	Toplam Uzman Personel	23
	Bursa Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığı	Kültür Şube Müdürlüğü
Sanat Tarihcisi		1
Tekniker		6
Teknisyen		3
Toplam Uzman Personel		10
Müzeler Şube Müdürlüğü		
Arkeolog		1
Sanat Tarihçisi		8
Makine Mühendisi		1
Tekstil Mühendisi		1
Restoratör		1
Tekniker		2
Teknisyen		1
Toplam Uzman Personel		15
Kütüphaneler Şube Müdürlüğü		
Kütüphaneci		2
Sanat Tarihçisi		1
Tekniker		1
Teknisyen		1
Toplam Uzman Personel		5

Kurum	Meslek	Sayı
Bursa Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığı	Orkestra Şube Müdürlüğü	
	Bandocu	2
	Sanatçı	25
	Toplam Uzman Personel	27
Bursa Büyükşehir Belediyesi Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Dairesi Başkanlığı	Turizm ve Tanıtma Şube Müdürlüğü	
	Şube Müdürü (Müteccim Tercuman)	1
	Turist Rehberi	6
	Harita Mühendisi	1
	Coğrafyacı	1
	Uluslar Arası İlişkiler Uzmanı	1
	Grafik Teknisyeni	1
	Elektirik Teknikeri	1
	İşletme Uzmanı	4
	Toplam Uzman Personel	16
	İzmit Müze Müdürlüğü	Müze Müdürü: Arkeolog
Arkeolog		3
Sanat Tarihçisi		1
Toplam Uzman Personel		5
İzmit Belediyesi	İmar ve Şehircilik Müdürlüğü	
	İmar ve Şehircilik Müdürü (Kamu)	1
	Mimar	1
	İnşaat Mühendisi	3
	Jeoloji Mühendisi	1
	Jeofizik Mühendisi	1
	Tekniker	2
	Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü	
	Kültür ve Sosyal İşler Müdürü (Kamu)	1
	Sosyolog	1
	Emlak ve İstimlar Müdürlüğü	
	Emlak ve İstimlar Müdürü (Kamu)	1
	Toplam Uzman Personel	12
	GENEL TOPLAM UZMAN PERSONEL	

3.2. Kültürel ve Doğal Mirasın Korunması için Yasal Çerçeve

Ülkemizde kültürel ve doğal mirasın korunmasında temel görev devlet sorumluluğu altında tanımlanmıştır. Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 63. Maddesinde; Devlet'in, tarih, kültür ve tabiat varlıklarının ve değerlerinin korunmasını sağlamakla ve bu amaçla destekleyici ve teşvik edici tedbirleri almakla görevli olduğu belirtilmiştir. Anayasa'nın bu hükmü doğrultusunda kültürel ve doğal miras alanlarının korunması için yapılan mevzuatımızda yapılan düzenlemeleri içeren bu bölümde, Yönetim Alanının korunması ile ilgili yasal düzenlemeler olan kanunlar, tüzükler, KVKYK İlke Kararları, yönetmelikler, tebliğler, yönergeler, genelgeler, ilgili diğer mevzuat ve uluslararası sözleşmelerden genel olarak bahsedilmiştir.

Kültürel ve doğal mirasın korunması konusunda ilkeleri, yönetim esaslarını, sınırlamaları, yapılacak işlem ve faaliyetleri, gerekli kaynakları belirleyen en önemli yasal düzenleme 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunudur. Kanunda tanımlanan kriterlere göre, hangi varlıkların veya alanların korunması gerekli kültür varlığı ve sit alanı olarak koruma altına alınması gerektiğine, bunların korunmasına yönelik plan, proje ve uygulamalara ilişkin kararlar Kültür ve Turizm Bakanlığınca oluşturulan Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurullarınca alınmaktadır. Koruma Bölge Kurulları korunacak alanları arkeolojik, kentsel ve tarihi sit alanları olarak tescillemektedirler. Anıtsal yapılar ve sivil mimarlık örnekleri de korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı olarak tescillenmektedir. Türkiye'de 35 bölgede Koruma Bölge Kurulu bulunmaktadır. Koruma Bölge Kurullarının kararlarına belediyeler dâhil tüm kamu kurumları ile gerçek ve tüzel kişiler uymak zorundadır. Doğal sit alanları konusunda da karar mercii, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığına bağlı Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Komisyonlarıdır.

2863 sayılı Kanun kapsamında çıkarılan yönetmelikler, Kültür Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu İlke Kararları ve Tabiat Varlıklarını Koruma Merkez Komisyonu İlke Kararları ile korunması gereken kültür ve tabiat varlıklarının tespiti ve tescili, karar alınma süreci, plan, proje ve uygulamalara ilişkin uyulması gereken koşullar ve yöntemler belirlenmiştir.

Ülkemizde Kültür ve Turizm Bakanlığının yanı sıra, Vakıflar Genel Müdürlüğü, belediyeler ve özel idareler de kültürel mirasın korunmasına yönelik faaliyetler yürütmektedirler. Vakıf mülkiyetinde olan tüm eserler için envanter, proje ve restorasyon faaliyetleri Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün sorumluluğundadır.

Türkiye kültürel ve doğal alanların korunması için ayrıca taraf olunan uluslararası sözleşmelere de uymaktadır.

3.2.1. Kültürel ve Doğal Mirasın Uluslararası Düzeyde Korunması (Uluslararası Sözleşmeler)

Kültürel ve doğal miras alanların korunmasına dair;

- Arkeolojik Mirasın Korunmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesi (Valetta, 16 Ocak 1992)
- Avrupa Mimari Mirasının Korunması Sözleşmesi (Granada, 03 Ekim 1985)
- Dünya Kültürel ve Doğal Mirasın Korunması Sözleşmesi (Paris, 16 Kasım 1972)
- Somut olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi (Paris, 17 Ekim 2003)
- Avrupa'nın Yaban Hayatı ve Doğal Yaşama Ortamlarının Korunması Sözleşmesi (Bern 19 Eylül 1979)
- Özellikle Su Kuşları Yaşama Ortamı Olarak Uluslararası Öneme Sahip Sulak Alanlar Hakkında Sözleşme (Ramsar Sözleşmesi, 02 Şubat 1971)
- Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi (1992 BM Rio Zirvesi)
- Tarihî Kentsel Peyzaja İlişkin Tavsiye Kararı (UNESCO Genel Konferansı- 09 Kasım 2011)

Türkiye Büyük Millet Meclisi veya Bakanlar Kurulu tarafından kabul görerek ulusal mevzuatımız içinde yerlerini almışlardır. UNESCO Dünya Miras Listesine aday gösterilecek taşınmaz kültürel ve doğal miras ile doğrudan ilgili olan uluslararası sözleşme 1972 yılında UNESCO tarafından kabul edilen ve ülkemizde Bakanlar Kurulunun imzasıyla 14.02.1983 tarihli Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren “Dünya Kültürel ve Doğal Mirasın Korunması Sözleşmesi”dir. Bu sözleşme ile dünyadaki evrensel değere sahip miras alanlarının “Dünya Miras Listesi” ne dâhil edilip korunması hedeflenmektedir. Sözleşme UNESCO Dünya Miras Merkezi tarafından yayınlanan “Dünya Miras Sözleşmesi Uygulama Rehberi (*Operational Guidelines for the Implementation of the World Heritage Convention*)” doğrultusunda yürütülmektedir. Bu rehber göre, Dünya Miras Listesine önerilen tüm aday varlıkların, varlığın üstün evrensel değerinin, tercihen katılımcı yollar ile nasıl korunması gerektiğini belirten uygun bir yönetim planına veya başka bir belgeli yönetim sistemine sahip olması gerekmektedir.

3.2.2. Kültürel ve Doğal Mirasın Ulusal Düzeyde Korunması (Kanunlar, Yönetmelikler, İlke Kararları)

3.2.2.1. Kanunlar

2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu: 1983 yılında yürürlüğe giren kanun taşınır ve taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının korumasına ilişkin tüm konularda düzenlemeleri yapan temel kanundur. Kültür ve tabiat varlıklarının tespiti, tescili, koruma bölge kurullarının oluşumu, korumaya yönelik kararların alınması, koruma amaçlı imar planları, alan yönetimi, yönetim planları, onarıma yönelik araştırma ve projeler, arkeolojik kazılar, müzecilik faaliyetleri, denetim mekanizması, kaynaklar, müeyyideler gibi korumaya yönelik tüm hususlar bu kanunla belirlenmiştir.

5737 sayılı Vakıflar Kanunu: Vakıfların yönetimi, faaliyetleri ve denetimine, yurt içi ve yurt dışındaki taşınır ve taşınmaz vakıf kültür varlıklarının tescili, muhafazası, onarımı ve yaşatılmasına, vakıf varlıklarının ekonomik şekilde işletilmesi ve değerlendirilmesinin sağlanmasına ilişkin usûl ve esaslar 27.02.2008 tarihinde yayınlanan bu kanun ile düzenlenmiştir. Kanunun asıl uygulayıcısı Vakıflar Genel Müdürlüğü'dür. Vakıf kültür varlıklarının onarımına ilişkin projeler için hizmet satın alınmakta, koruma bölge kurullarınca uygun görüldükten sonra uygulamaya geçilmektedir. Bu eserlerdeki tamirat ve tadilat çalışmalarına ilişkin tüm çalışmalar KUDEB veya koruma bölge kurulu müdürlüklerine gitmeksizin Vakıflar Genel Müdürlüğüne yapılmaktadır. Vakıfların mülkiyetinde olan tüm taşınmaz kültür varlıklarının esaslı onarımı, tadilat ve tamiratlarının denetimi bu Genel Müdürlükçe yürütülmektedir.

3573 Sayılı Zeytinciliğin Islahı ve Yabanilerinin Aşlattırılması Hakkında Kanun: 1939 yılında yürürlüğe giren bu kanun, 28.2.1995 tarihinde yayınlanan 4086 sayılı kanun ile güncellenmiştir. Bu kanun ekolojik yönden uygun bölgelerde ve zeytin yetiştiriciliğine elverişli sahalarda zeytinlik kurulmasını sağlamak, mevcut zeytinliklerde ürünün miktar ve kalitesini yükseltmek ve maliyeti düşürmek, birim alandaki verimi artırmak, zeytinyağı ve sofralık zeytin işletmelerindeki teknolojik yapıyı günün koşullarına uygun hale getirmek üzere gerekli teknik, ekonomik, ticari ve sosyal tedbir ve organizasyonları sağlamak amaçlarını içermektedir. Uygulanmasına ilişkin yönetmelik 3.4.1996 tarihinde yayımlanmıştır.

6831 sayılı Orman Kanunu: 08.09.1956 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Süreç içinde üzerinde farklı kanunlar ile yeni düzenlemeler yapılmıştır. Kanunda orman alanlarının yönetimi,

mülkiyeti, vasıf ve karakteri bakımından sınıflandırmalar bulunmaktadır. Ormanların korunmasına, kullanılmasına, işletilmesine, ağaçlandırmaya, mülkiyet düzenlemesine, orman köylülerine ilişkin düzenlemeler bu kanun kapsamında yürütülmektedir.

1380 sayılı Su Ürünleri Kanunu: Denizlerde ve iç sulardaki su ürünlerinin (bitki, hayvan ve hayvan yumurtaları) korunması, ihtisali ve kontrolünü amaçlayan kanun, su ürünleri yetiştiriciliği konusunda izinler, teşvik, destekleme, kooperatifleşme, eğitim ve müeyyideler konularını içermektedir.

3.2.2.2. Yönetmelikler

Kültür ve tabiat varlıklarının korunması ile ilgili düzenlenen başlıca yönetmelikler aşağıda verilmiştir;

- Alan Yönetimi ile Anıt Eser Kurulunun Kuruluş ve Görevleri ile Yönetim Alanlarının Belirlenmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik
- Koruma, Uygulama ve Denetim Büroları, Proje Büroları ile Eğitim Birimlerinin Kuruluş, İzin, Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik
- Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlıklarının Yapı Esasları ve Denetimine Dair Yönetmelik
- Koruma Amaçlı İmar Planları ve Çevre Düzenleme Projelerinin Hazırlanması, Gösterimi, Uygulaması, Denetimi, Müelliflerine İlişkin Usul ve Esaslara Ait Yönetmelik
- Taşınmaz Kültür Varlıklarının Korunmasına Ait Katkı Payına Dair Yönetmelik
- Taşınmaz Kültür Varlıklarına Yardım Sağlanmasına Dair Yönetmelik
- Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlıklarının ve Sitlerin Tespit ve Tescili Hakkında Yönetmelik
- Kültür Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu ve Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulları Yönetmeliği
- Tabiat Varlıklarını Koruma Komisyonları Kuruluş ve Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik
- Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği
- Zeytinciliğin Islahı Yabanilerinin Aşılattırılmasına Dair Yönetmelik
- Su Kirliliği Kontrol Yönetmeliği
- Sulak Alanların Korunması Yönetmeliği
- İçme-Kullanma Suyu Havzalarının Korunmasına Dair Yönetmelik

- Kırsal Kalkınma Programı Yönetim Otoritesinin Görevleri ve Çalışma Esasları Hakkında Yönetmelik
- Korunan Alanların Tespit, Tescil ve Onayına İlişkin Usul ve Esaslara Dair Yönetmelik

Tüm bu yönetmelikler kültürel ve doğal mirasın korunabilmesi için gerekli olan araç ve yöntemleri tanımlamaktadır. Ancak kültürel ve doğal miras alanlarının yönetimi ve yönetim planlaması açısından doğrudan ilgili olan yönetmelik 25.11.2005 tarihinde yürürlüğe giren “Alan Yönetimi ile Anıt Eser Kurulunun Kuruluş ve Görevleri ile Yönetim Alanlarının Belirlenmesine İlişkin Usul Ve Esaslar Hakkında Yönetmelik”dir. 2863 sayılı Kanuna 2004 yılında 5226 sayılı Kanun ile eklenen Ek-2 madde doğrultusunda yayınlanan bu yönetmelik ile alan yönetimi ve yönetim planlarına ilişkin tüm hususlarda düzenleme yapılmış, yetkili organlar tanımlanmıştır.

3.2.2.3. İlke Kararları

Taşınmaz kültür varlıkları ile kentsel sit, arkeolojik sit, tarihi sit, kentsel-arkeolojik sit alanlarına ilişkin koruma, kullanma esaslarını belirleyen ilke kararları Kültür Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulunca, taşınmaz tabiat varlıkları ile doğal sit alanlarına ilişkin ilke kararları ise Tabiat Varlıklarını Koruma Merkez Komisyonunca alınmaktadır. Koruma mevzuatında önem taşıyan başlıca ilke kararları aşağıda verilmiştir;

- Arkeolojik Sitler, Koruma ve Kullanma Koşulları, 658 sayılı İlke Kararı (5.11.1999)
- Kentsel Sitler, Koruma ve Kullanma Koşulları, 681 sayılı İlke Kararı (25.01.2017)
- Tarihi Sitler, Koruma ve Kullanma Koşulları, 421 sayılı İlke Kararı (19.04.1996),
- Kentsel Arkeolojik Sit Alanları Koruma ve Kullanma Koşulları, 702 sayılı İlke Kararı (15.04.2005),
- Taşınmaz Kültür Varlıklarının Gruplandırılması, Bakım ve Onarımları, 660 sayılı İlke Kararı (05.11.1999),
- Doğal (Tabii) Sitler, Koruma Ve Kullanma Koşulları, 728 sayılı İlke Kararı (19.6.2007),
- Doğal Sit Alanları Koruma ve Kullanma Koşullarına İlişkin 109 sayılı İlke Kararı (16.10.2019)
- Sit Alanları Dışındaki Üzerinde Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlığı Bulunan Parsellerin Koruma Alanı, 664 sayılı İlke Kararı (05.11.1999),

- Vakıflar Genel Müdürlüğü İdare ve Denetiminde Olan Cami, Mescit, Türbe vb. Kültür Varlıklarının Müdahale Biçimleri Uygulama ve Denetimi, 731 sayılı İlke Kararı (19.06.2007),

3.2.3. Kültürel Mirasın Yerel Düzeyde Korunması

5216 sayılı Kanun kapsamında olan Bursa Büyükşehir Belediyesi ile İznik Belediyesi koruma amaçlı imar planlarını ve koruma faaliyetlerini bu kanun ve 2863 sayılı Kanun hükümlerine göre yürütmektedirler.

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununa göre Üst ölçek planlar ile nazım imar planları Bursa Büyükşehir Belediyesince, uygulama imar planları ise nazım planlara uygun olarak İznik Belediyesince hazırlanmaktadır. Sit sınırları dahilinde yapılan tüm planlar ile ilgili koruma bölge kurulunun uygun görüşü alınarak Bursa Büyükşehir Belediyesince onama işlemi yapılmaktadır.

Kanunun 7. maddesine göre alanda kültür hizmetleri için bina ve tesisler yapmak, kültür ve tabiat varlıkları ile tarihî dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin korunmasını sağlamak, bu amaçla bakım ve onarımını yapmak, korunması mümkün olmayanları aslına uygun olarak yeniden inşa etmek büyükşehir belediyesinin görevleri arasında sayılmıştır.

Aynı maddeye göre yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik sosyal ve kültürel hizmetler sunmak; mesleki eğitim ve beceri kursları açmak; mabetler ile sağlık, eğitim, kültür tesis ve binalarının yapım, bakım ve onarımı ile kültür ve tabiat varlıkları ve tarihî dokuyu korumak; kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin geliştirilmesine ilişkin hizmetler yapmak ilçe belediyesin görevleri arsındadır.

5442 sayılı İl İdaresi Kanununun 25. maddesine göre Valilikler ilin yönetim, ekonomi, sağlık ve sosyal yardım, kültür ve bayındırlık işleriyle ilgili hizmetlerin ahenkli olarak yürütülmesi için alınması gereken en uygun tedbirleri görüşmek üzere Valiler, kaymakamları yılda bir defa toplantıya çağırarak koordinasyonu sağlamakla görevlidirler.

3.3. Finansal Kaynaklar

İznik Yönetim Planı'nın Eşgüdüm ve Denetleme Kurulu tarafından onaylanmasının ardından "Alan Yönetimi ile Anıt Eser Kurulunun Kuruluş ve Görevleri ile Yönetim Alanlarının Belirlenmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik" gereğince uygulama ve denetleme süreci de başlamış olacaktır. Ulusal mevzuat kapsamında yönetim planının

uygulanmasından sorumlu kurum ve kuruluşlar, gerekli bütçe ve insan kaynağını ayırmakla yükümlüdür. Farklı kurumları ilgilendiren Yönetim Planında kurumların sorumluluğunda tanımlanan eylemler, kendi kaynaklarının yanı sıra uluslararası ve diğer fon kaynaklarından da yararlanılarak gerçekleştirilebilecektir. Bu doğrultuda İznik Yönetim Planı finansal kaynakları; uluslararası finansal kaynaklar, kamu finansal kaynakları ve diğer finansal kaynaklar olarak açıklanmıştır.

3.3.1. Uluslararası Finansal Kaynaklar

Kültürel ve doğal mirasın korunması konusunda çalışma yürüten Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO), ICOMOS (Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi), ICRROM (Uluslararası Kültürel Varlıkları Araştırma ve Koruma Merkezi), Dünya Miras Kentleri Örgütü, Avrupa Konseyi, Doğa ve Doğal Kaynakların Korunması İçin Uluslararası Birlik (IUCN), Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP), REC (Bölgesel Çevre Merkezi) gibi kurumlar finansal veya teknik destek sunmaktadır.

UNESCO Dünya Miras Sözleşmesi kapsamında, ulusal kaynakların yetersiz olduğu durumlarda, Dünya Miras Fonu ile acil durumlar için maddi yardım ve teknik uzman desteği sağlamaktadır.

ICRROM koruma konusunda araştırma ve restorasyon uygulamalarına katkı sunabilmektedir. **ICOMOS** ise bilimsel açıdan teknik destek sağlayabilmektedir.

UNDP kapsayıcı ve sürdürülebilir büyüme, kapsayıcı ve demokratik yönetim ve iklim değişikliği ve çevre konularında çalışmaktadır. Türkiye için Ülke Programı (2016-2020) kapsamında sosyal dışlanma ve zarar görebilirliği yüksek olan işsiz kadın, özellikle kırsal kesimdeki gençler, engelli bireyler ve az gelişmiş bölgelerdeki topluluklar hedeflenmektedir. İklim değişikliği ve çevre konusunda biyoçeşitlilik ve ekosistem servislerinin kalkınma planlarına entegre edilmesi ve risk yönetimi konuları da bu program kapsamındadır.

Avrupa Birliği, Katılım Öncesi Mali Yardımlar kapsamında sivil toplum örgütlerine proje hibe desteği sunmaktadır. Avrupa Birliği, geçiş dönemi desteği ve kurumsal yapılanma, bölgesel ve sınır ötesi işbirliği, bölgesel kalkınma, insan kaynaklarının geliştirilmesi, kırsal kalkınma (IPARD) gibi çeşitli temalarda finansal destek sağlamaktadır.

Birçok büyükelçilik koruma ve kalkınma konusunda proje destekleri sağlamaktadır. Örneğin, İngiltere Büyükelçiliği hukuk, insan hakları, sivil toplumun güçlendirilmesi konusunda destek sağlamaktadır. Kanada Büyükelçiliği yoksullukla mücadele, toplumsal cinsiyet eşitliği, iyi yönetim konusunda destek sağlamaktadır. Avustralya Büyükelçiliği tarım ve eğitim

konularında kaynak ayırmakta, Alman Büyükelçiliği araştırma, teknoloji ve dış ticaret konusunda destek sunmaktadır. Japonya Büyükelçiliği ise kalkınma, sivil toplum için kapasite geliştirme, gelir eşitsizliğini düzenleme gibi konularda projelere fon sağlamaktadır.

3.3.2. Kamu Finansal Kaynakları (Ulusal/Bölgesel/Yerel Düzeylerde)

İzmir Yönetim Planının paydaşı olan kamu kurumlarının, sorumluluklarında olan eylemlerin hayata geçirilmesi ve planın hedeflerine ulaşılması için 2863 sayılı Kanun gereğince kaynak ayırması gerekmektedir. Yönetim Planında belirlendiği üzere, ilgili kurumlarla işbirliği içerisinde doğrudan veya eş finansmanla kaynak oluşturulacaktır. Başlıca kamu kurumu kaynakları belirtilmiştir:

- **2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Kanunu** kapsamında, Kültür ve Turizm Bakanlığı ayni, nakdi ve teknik yardım yapabilmektedir. Bakanlıkça taşınmaz kültür varlıklarının korunması ve onarımı için proje hazırlanması ve uygulama aşamaları için, Taşınmaz Kültür Varlıklarına Yardım Sağlanmasına Dair Yönetmelik kapsamında ayni ve nakdi yardım sağlanmaktadır. Emlak vergilerinin %10'u taşınmaz kültür varlıklarının korunmasına katkı payı olarak tahakkuk ettirilmekte ve Taşınmaz Kültür Varlıklarının Korunmasına Ait Katkı Paylarına Dair Yönetmelik kapsamında valinin denetiminde ilgili yerel idaresince kültür varlıklarının korunması ve değerlendirilmesi amacıyla kullanılmaktadır. Ayrıca, 2985 sayılı Toplu Konut Kanunu kapsamında verilecek kredilerin en az %10'u tescilli taşınmaz kültür varlıkları için yürütülecek bakım, onarım ve restorasyonlar için kullanılmaktadır. Bakanlık ile Toplu Konut İdaresi Başkanlığı tarafından öncelikli projeler belirlenmektedir.
- **5225 sayılı Kültür Yatırımları ve Girişimlerini Teşvik Kanunu** ile toplumun kültürel gereksinimlerinin karşılanması, somut olmayan kültürel değerlerin korunması, kültür varlıklarının yaşatılması, değerlendirilmesi ve kullanılmasına yönelik kültür merkezleri yapılmasının ve işletilmesinin teşvik edilmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda taşınmaz kültür varlıklarının kanunun amacına uygun biçimde kullanılması teşvik edilmiştir. Kütüphane, arşiv, müze, sanat galerisi, sanat atölyesi, film platosu, sanatsal tasarım ünitesi, sanat stüdyosu ile sinema, tiyatro, opera, bale, konser salonları, kültürel ve sanatsal alanlara yönelik özel araştırma, eğitim veya uygulama merkezleri gibi teşvik edilen kullanımlar belirlenmiştir. Gelir vergisi stopaj indirimi, sigorta primi işveren paylarında indirim, su bedeli indirimi gibi çeşitli indirim kalemleri belirlenerek teşvik unsurları tanımlanmıştır.

- **193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu ve 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nda Muafiyet (Sponsorluk Teşviki)** kapsamında taşınmaz kültür varlıklarının bakımı, onarımı, yaşatılmasına yönelik projeler, bilimsel kazı çalışmaları, kurtarma kazıları, yurt dışındaki eserlerin yerinde korunması veya ülkeye getirilmesi, taşınır kültür varlıklarının Bakanlık koleksiyonuna kazandırılması, somut olmayan kültürel miras ve güzel sanatlara ilişkin üretim ve etkinlikler, kültürel tesislerin yapımı ve onarımına ilişkin yapılan bağış ve yardımların tümü gelir vergisinden muaftır.
- **Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK)** Teknoloji ve Yenilik Destek Programları Başkanlığı (TEYDEB) AR-Ge Destek Programları dâhilinde yapılan proje başvurularına destek sağlamaktadır.
- Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı bünyesinde **Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB)**, girişimcilik, AR-GE, teknolojik üretim ve yerleştirme destekleri, işletme geliştirme, büyüme ve uluslararasılaşma destekleri ve finansman destekleri sunmaktadır.
- **Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı (BEBKA)** kamu kurum ve kuruluşlarının, yerel yönetimlerin ve bunların birliklerinin, özel şirketlerin, sivil toplum kuruluşlarının, üniversitelerin, kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşlarının, kooperatifler ile diğer gerçek ve tüzel kişilerin proje ve faaliyetlerine 2014-2023 Bursa, Eskişehir, Bilecik Bölge Planı kapsamında finansal kaynak sağlamaktadır.

3.3.3. Diğer Finansal Kaynaklar

Sivil toplum kurumları ve özel sektör kuruluşları koruma konusunda finansal destek sağlayabilmektedir. Tarihi Kentler Birliği, ÇEKÜL, TEMA, özel müzeler, vakıflar gibi çeşitli kurum ve kuruluşlar koruma konusunda çalışma yürütmekte ve bazı projelere maddi kaynak ayırmaktadır.

Örneğin Tarihi Kentler Birliği, tescilli yapı ve yapı grupları için mimari proje giderlerine kaynak ayırmıştır. Vehbi Koç Vakfı, Koç Üniversitesi Anadolu Medeniyetleri Araştırma Merkezi (ANAMED) ile tarih, sanatı mimari ve arkeoloji konularında araştırma projelerini desteklemektedir. Sabancı Vakfı, açık çağrılı ve davetli hibe programları ile eğitim amaçlı projelere ve tematik alanlardaki projelere kaynak aktarmaktadır. Benzer biçimde, İznik'te çalışma yürüten çeşitli sivil toplum örgütleri ve özel sektör kurumları da dönemsel olarak proje desteği sağlayabilmektedir.

3.4. Alandaki Mevcut Koruma ve Planlama Çalışmaları

3.4.1. Koruma Kurulu Kararları ve Uygulaması

İzmit'te surların içi ilk kez Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulunca 11.3.1972 tarih ve 6318 sayılı karar ile korunacak alan olarak belirlenip alandaki 46 adet anıtsal yapı ve yapı kalıntısı ile 1 anıt ağaç tescillenmiştir. Kentin yol dokusunun korunması kararı ile birlikte, 12.50 metreyi aşan yapılara izin verilmemesi, yerüstündeki anıtlara 25 metreye kadar yaklaşan yapıların yüksekliğinin ve yaklaşma mesafesinin kurula sorulması, bütün temel kazılarının müze denetiminde yapılması, surların çevresinde 50 metrelik bir şeridin yeşil alan olarak belirlenmesi, kentin gelecekteki gelişiminin surların dışında olması koşulları da bu kararda yer almıştır. Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulunun 10.2.1978 tarih ve A-991 sayılı karar ile de 11 adet anıt ağaç tescillenmiş olup bunlardan 8 tanesi İzmit merkezinde, 3 tanesi ise çevre köylerindedir.

Bursa Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu kurulduktan sonra alınan 12.10.1988 tarih ve 178 sayılı karar ile korunacak alanların tarihi ve kentsel sit olarak ilan edilmesine ve koruma planı yapılıncaya kadar yapılaşmanın durdurulmasına karar verilmiştir.

İzmit Koruma Amaçlı İmar Planı ilk olarak Bursa Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulunun 11.2.1990 tarih ve 969 sayılı kararı ile uygun bulunmuştur. Bu kararlar

- Surların her iki yanı sur koruma alanı,
- Suriçinde içinde yüzeyde mevcut kalıntı ve önemli anıtsal yapı bulunan alanlar ve çevreleri 1.derece arkeolojik sit, diğer alanlar bütünüyle 3.derece arkeolojik sit,
- Sur koruma alanını da kapsayacak şekilde Suriçi'nin tamamı kentsel sit,
- Göl kapı tarafındaki surlar ile göl arasındaki kıyı hattı doğal sit
- 54 anıtsal yapı ve kalıntı, 37 sivil mimarlık örneği ve 65 anıt ağaç korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlığı

olarak belirlenmiştir. Süreç içinde alınan koruma kurulu ve komisyonu kararları ile sonucunda günümüzde tescilli anıtsal yapı sayısı 53, anıt ağaç sayısı 62 olmuştur.

37 adet sivil mimarlık örneği yapıya ilave olarak Bursa Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulunun 13.02.2020 tarih ve 9398 sayılı kararıyla 6 adet yapı tescil edilerek tescilli sivil mimarlık örneği sayısı 43 e ulaşmıştır.

1990 yılında yürürlüğe giren koruma amaçlı imar planı Bursa Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulunun 16.8.2006 tarihli ve 1683 sayılı kararı ile revize edilmiştir. Suriçi'nde yapılacak uygulamalar için İznik Müze Müdürlüğünce sondaj kazıları yapılarak hazırlanan raporlar Bursa Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kuruluna sunulmakta, uygulamalar alınacak karara göre yapılmaktadır.

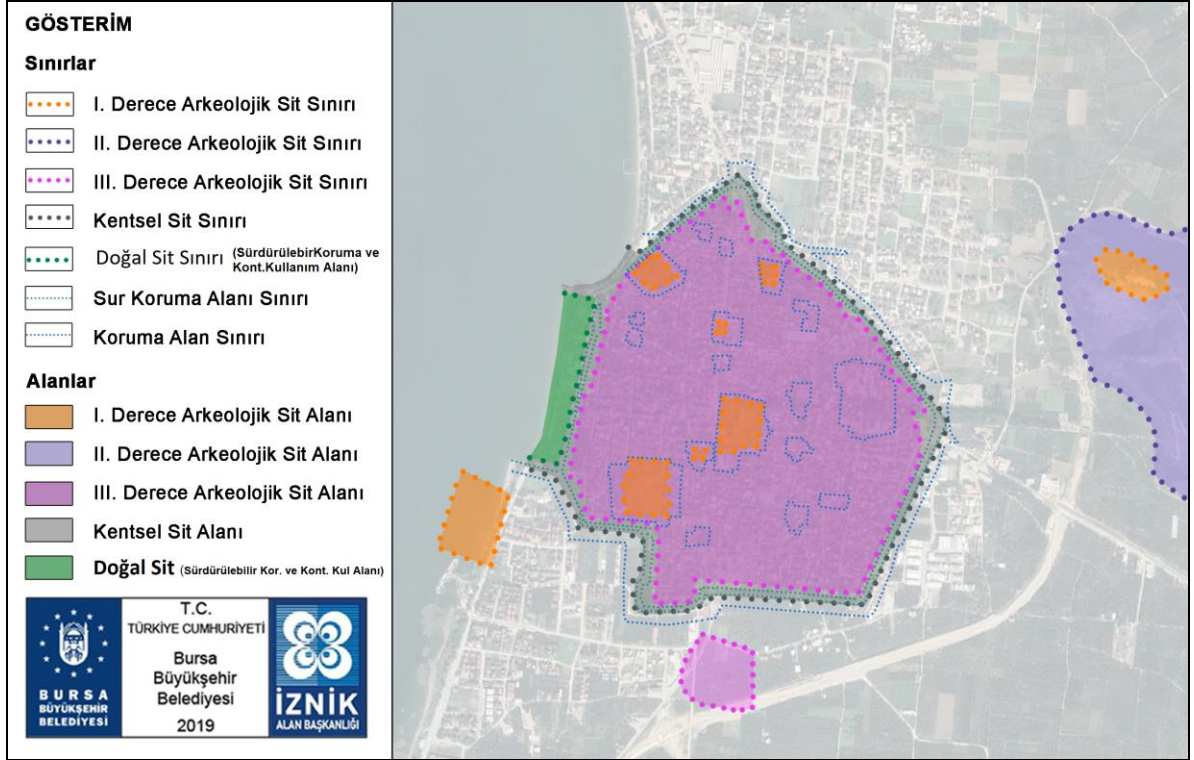
Bursa Büyükşehir Belediyesi ve İznik Belediyesi bünyesinde KUDEB bulunmadığı için 2863 sayılı Kanun kapsamındaki basit onarım işleri ile ilgili izinler Bursa Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğünce verilmektedir.

Hisardere Nekropol alanında mezarların ve lahitlerin yoğun olduğu kısım Bursa Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulunun 27.10.2005 tarih ve 1020 sayılı kararı ile 1.derece arkeolojik sit olarak koruma altına alınmıştır. Bu alanın güneydoğu bitişiğinde ise Bursa Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulunun 16.11.1992 tarih ve 2811 sayılı kararı ile belirlenen ve 14.2.2014 tarih ve 2937 sayılı karar ile de sınırları güncellenen 2. derece arkeolojik sit alanı bulunmaktadır. Bu karar ile belirlenen 2.derece arkeolojik sit alanı, Hipoje'yi de kapsamaktadır. Hipoje aynı zamanda Bursa Kültür ve Tabiat Varlıklarını Bölge Koruma Kurulunun 16.11.1992 tarihli ve 2811 sayılı kararı ile taşınmaz kültür varlığı olarak da tescillenerek koruma altına alınmıştır. Obelisk ise Bursa Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulunun 15.7.2004 tarih ve 10641 sayılı kararı ile korunması gerekli kültür varlığı olarak tescil edilmiştir.

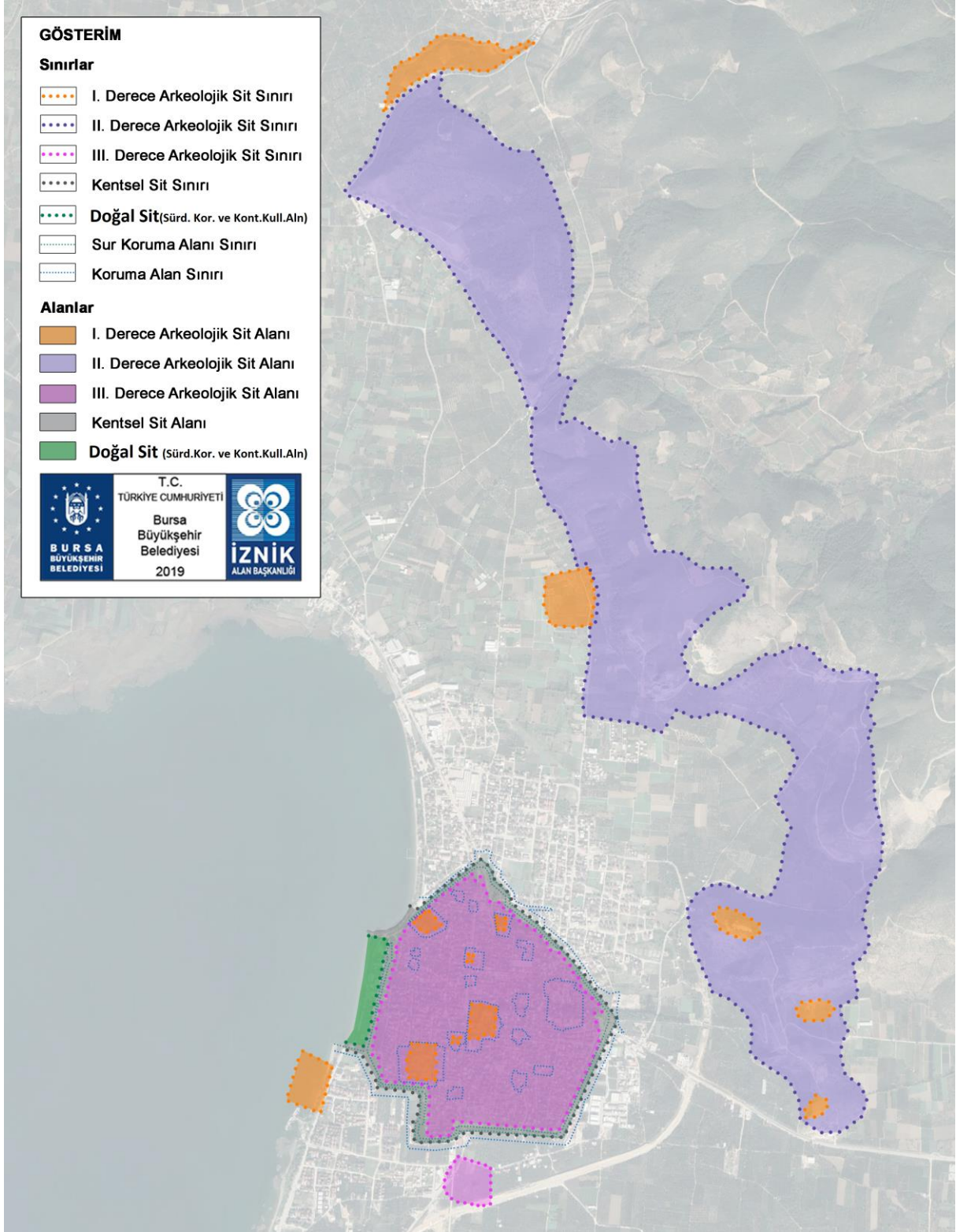
2022 mart ayında mahkeme kararı ile iptal olan 1/25.000 ölçekli İznik Gölü Çevre Düzeni Planında Hisardere Nekropolü, Hipoje ve Obelisk çevresinde tarımsal nitelikli alanlar yer almakta olup uygulama ölçeğinde planları bulunmamaktadır.

İznik Gölü'nün Göl Kapı taraındaki kıyı ile surlar arasındaki alan II.derece doğal sit alanı iken Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının yaptığı değerlendirme sonucunda Bakanlık Makamınının 23.10.2019 tarihli ve 249059 sayılı oluru ile "Doğal Sit-Sürdürülebilir Koruma ve Kontrollü Kullanım Alanı'na dönüştürülmüştür. Bu alanda Bursa Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Komisyonunca alınacak karara göre uygulamalar yapılmaktadır. Korunan Alanların Tespit, Tescil ve Onayına İlişkin Usul ve Esaslara Dair Yönetmeliğin yanısıra ve 109 sayılı ilke kararı ve 728 sayılı ilke kararı doğrultusunda kararlar alınmaktadır. Ayrıca İznik Gölü 13.08.2018 tarihli ve 142628 sayılı Bakan Olur'u ile Ulusal Öneme Sahip Sulak Alan olarak tescil edilmiştir.

1 no.lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi gereğince doğal sit alanlarında yapılacak her ölçekteki imar planlarının Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığınca onaylanmak üzere İl Müdürlüğüne sunulması gerekmektedir.

Harita 22. İznik Tarihi Kent Merkezi çevresi sit alanları

Harita 23. İznik Yönetim Alanları ve Yakın Çevresi Sit Alanları

3.4.2. Yürürlükteki Planlar ve Projeler

3.4.2.1. Üst Ölçek Planlama Çalışmaları ve Strateji Belgeleri

2014-2023 Bursa, Eskişehir, Bilecik Bölge Planı

Bursa, Eskişehir, Bilecik Kalkınma Ajansı (BEBKA) tarafından hazırlanan “2014-2023 Bursa, Eskişehir, Bilecik Bölge Planı” 30.12.2014 tarihinde onaylanmıştır. Ekonomik açıdan bakıldığında bölgede, tarım sektöründe azalma, hizmetler sektöründe artış vardır. Bölge, ülke içinde en fazla katma değer yaratan ilk 5 bölge arasında sanayi katma değeri açısından İstanbul’dan sonra ikinci sırada gelmektedir.

Hizmet sektörü açısından bakıldığında; bölge doğa turizmi, kış, kültür, tarih ve inanç turizmi ile termal ve sağlık turizmi alanlarında önemli potansiyele sahip olmasına rağmen turist sayısı ve konaklama süresi istenen düzeyde değildir.

İzmit Açısından Bölge Planı Mekânsal Gelişme Stratejileri

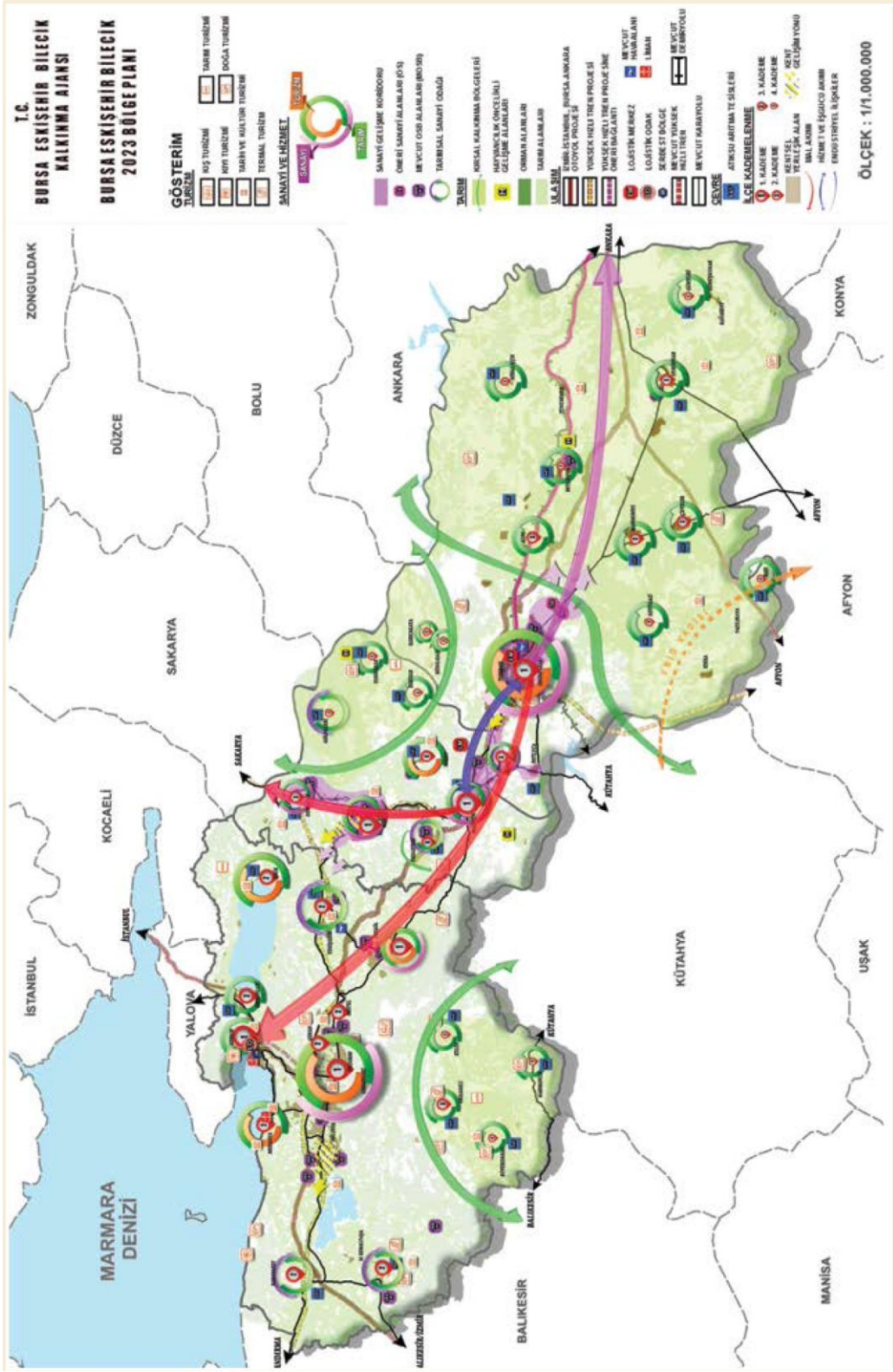
Bölge Planında İzmit ile ilgili olarak;

- İzmit, Tarımsal Gelişme Odağı ve Turizm Gelişme Odağı olarak belirlenmiş, tarımsal verimliliğin artırılması, iyi tarım, örtü altı ve organik üretimin geliştirilerek katma değer artırılması, modern tarım teknikleri kullanımının yaygınlaştırılması, tarımsal ürün çeşitliliğinin artırılması öngörülmüştür. Turizm gelişme odaklarında merkez niteliğinin geliştirilmesi için gereken altyapı yatırımları ve tanıtım faaliyetleri yapılması önerilmiştir. İzmit tarih ve kültür turizmi alanı olarak belirlenmiştir.
- Bursa- Osmaneli/Bilecik arasında yapılacak olan Yüksek Hızlı tren projesine bağlı olarak, Gemlik liman bölgesine iltisak hattı çekilerek bağlantı sağlanması önerilmiştir.
- Mevcut gelişme eğilimleri, nüfus büyüklükleri, ulaşım, iş gücü, üretim deseni, sosyal ve ekonomik veriler baz alınarak oluşturulan 4 kademelenmeden İzmit, 2. kademe merkezler içinde yer almaktadır.
- İzmit için alınan “Tedbir” ve “Alt Tedbir”ler:
 - Turizm potansiyelinin ortaya çıkarılması, turist ve geceleme sayısının artırılması için turizme yönelik imkânların geliştirilmesi
 - ✓ Tarihi eser ve yapıların gün yüzüne çıkarılması için gerekli çevre düzenlemesi ve restorasyon çalışmalarının yapılması
 - ✓ İlçenin zengin koleksiyonu olan müzeleri ve açık hava müzesi niteliğindeki yapısıyla tanıtımının sağlanması

- ✓ Turizm konaklama altyapısının bölgenin niteliğine uygun şekilde geliştirilmesi.
- Öne çıkan ve markalaşma yeteneği olan değerleriyle tanıtımının sağlanması
 - ✓ İznik'te yaşam kalitesini artırmaya yönelik yaya bölgelerinin arttırılması, ilçenin estetik yapısının geliştirilmesi gibi faaliyetlerle ilçenin uluslararası 'Cittaslow' (Yavaş Şehir) sertifikasını almasının sağlanması ve böylelikle ilçenin tanınırlığının artırılması¹⁹⁰
 - ✓ Coğrafi işareti tescillenmiş olan İznik Çinisi'nin özgün üretim kriterlerinin ve buna bağlı piyasa değerinin korunması, marka olarak geliştirilmesi ve tanıtımının sağlanması
 - ✓ Sofralık zeytin gibi öne çıkan tarım ürünlerinin tanıtımının artırılması
- Tarımda verimlilik odaklı olarak ürün planlamasının yapılması, organik tarım ve örtü altı potansiyelinin değerlendirilmesi, iyi tarım uygulamalarına önem verilmesi
- Mutlak tarım alanlarının ve özel mahsul alanlarının korunması
- Alt bölgede tarımsal sanayinin geliştirilmesi
 - ✓ Tarım Organize Sanayi ihtiyacıyla ilgili fizibilite çalışmasının yapılması
 - ✓ Zeytin depolama ve paketleme tesislerinin oluşturulması ve geliştirilmesi
- Genç nüfusun köyden kente göçünün önüne geçilmesi için kırsalda ekonomik faaliyet çeşitliliğinin sağlanması ve sosyo-kültürel altyapıların geliştirilmesi
- Sporda öne çıkılabilecek spor çeşitlerinin ortaya çıkarılması ve bu alanlarda altyapının iyileştirilerek müsabakaların düzenlenmesi
 - ✓ İznik Gölü'nde su sporlarının yapılması için gerekli altyapı ve organizasyon çalışmalarının yapılması, mevcut yüzme ve kürek takımının imkânlarının güçlendirilmesi
- Sosyal içermeye yönelik dezavantajlı grupların üretime katılmalarının sağlanması
 - ✓ Engellilerin aktif olarak çini üretim sürecinde bulunabilmesine yönelik çalışmalar yürütülmesi

¹⁹⁰ İznik'e 27.11.2021 tarihinde Uluslararası Cittaslow sertifikası verilmiştir.

- İznik Gölü'nün kirliliği başta olmak üzere çevre kirliliğinin önlenmesi, atık bertarafıyla ilgili gerekli önlemlerin alınması
 - ✓ İznik Gölü'nde kimyasal ilaçlama vidanjörleri vb. sebeplerden kaynaklanan kimyasal kirlenmenin önüne geçilmesi
 - ✓ İznik Gölü çevresindeki köylerin sebep olduğu evsel atık sudan kaynaklanan kirliliğin önlenmesi
 - ✓ İlçede zeytin karasuyu arıtma sorunuyla ilgili fizibilite çalışması yapılması
 - ✓ İznik ilçesinin Orhangazi ilçesiyle evsel atıkların bertarafı için ortak kullanılacak tesislerin oluşturulması
 - ✓ Tarımda kullanılan zirai mücadele, koruma ilaçları ve kimyasal gübrelerden kaynaklanan toprak kirliliğinin önüne geçilmesi
 - ✓ Karsak Deresi başta olmak üzere sanayiden kaynaklanan akarsu kirliliğinin önüne geçilmesi
- Ulaşım, lojistik ve altyapı imkânlarının iyileştirilmesi
 - ✓ Diğer ilçe ve illerle olan yol bağlantılarının geliştirilmesi
 - ✓ Bursa merkeze olan toplu taşıma imkânının geliştirilmesi
 - ✓ Yenişehir Havalimanı'nın özellikle tarım ürünleri taşımacılığında etkin kullanımının sağlanması
 - ✓ Turizm sektörünün gelişmesi için önem teşkil eden kanalizasyon gibi altyapı sorunlarının giderilmesi

Harita 24. Bölge Planı Mekansal Gelişme Kararları, (2014-2023 Bursa, Eskişehir, Bilecik Bölge Planı, s.203)

1/100.000 Ölçekli Bursa Çevre Düzeni Planı

Yönetim alanlarını da kapsayan Bursa 2020 Yılı 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı; İznik yerleşiminin mevcut tarihi ve turistik kimliğinin geliştirilmesi ve korunması için hiçbir türde ve ölçekte sanayinin oluşmasına izin verilmeyeceği şeklinde bir plan hükmü yer almaktadır. Bu planın hazırlandığı tarihte İznik'in 2005 yılı nüfusu 20.250 kişi olup, 2020 yılı nüfusunun 24.800-29.760 olması planlanmıştır.

Plan İznik planlama bölgesinin 2020 yılında kimliğini ağırlıklı olarak belirleyecek olan tarımsal, tarihi, turistik ve kültürel değerlerinin korunmasına, ilçe merkezinde hiçbir sanayi tesisinin yer seçmesine izin verilmemesine ve mevcut sanayilerin de irdelenmesine ilişkin plan hükümleri içermektedir.

Plan hükümlerinde sit alanları ile ilgili olarak da; sit alanlarının tam olarak belirlenmesi ve bu alanlara ait kararların oluşturulması amacıyla Valiliğin Koordinasyonunda ilgili Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun il düzeyindeki genel koruma kararlarını belirleyen bir İl Ana Koruma Planının oluşturulmasına, uygulamaların 2863 sayılı Kanun, ilgili yönetmelikler ve ilgili kurul kararlarına göre yapılmasına, belirlenen doğal sit niteliğindeki alanların tescili için Bursa Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'na teklifte bulunulmasına ilişkin hükümlere yer verilmiştir.

Plandaki "kırsal turizm" ile ilgili maddede; geleneksel mimarinin ve doğal yapının korunmasının esas olduğu, agro (çiftlik) turizm, klimatizm etkinliği, at ile gezinti etkinliği, dağ bisikleti etkinliği, dağcılık etkinliği, doğada serbest yürüyüş, kayak, kuş gözlemciliği, mağaracılık, trekking, yamaç paraşütü vb. etkinlikleri için uygun alanların bilimsel yöntemlerle belirlenmesi ve çevreye olumsuz etki yapmayacak şekilde planlanması için gerekli çalışmalar yapılacağı, kırsal turizme yönelik çiftlik-köy evi, yayla evi, dağ evleri vb. konaklama kullanımları ile, aile işletmeciliği şeklinde pansiyonlar, yeme-içme tesisleri ile yöresel ürünlerin satış üniteleri yer alabileceği belirtilerek yapılabilecek yapıların koşulları tanımlanmıştır.

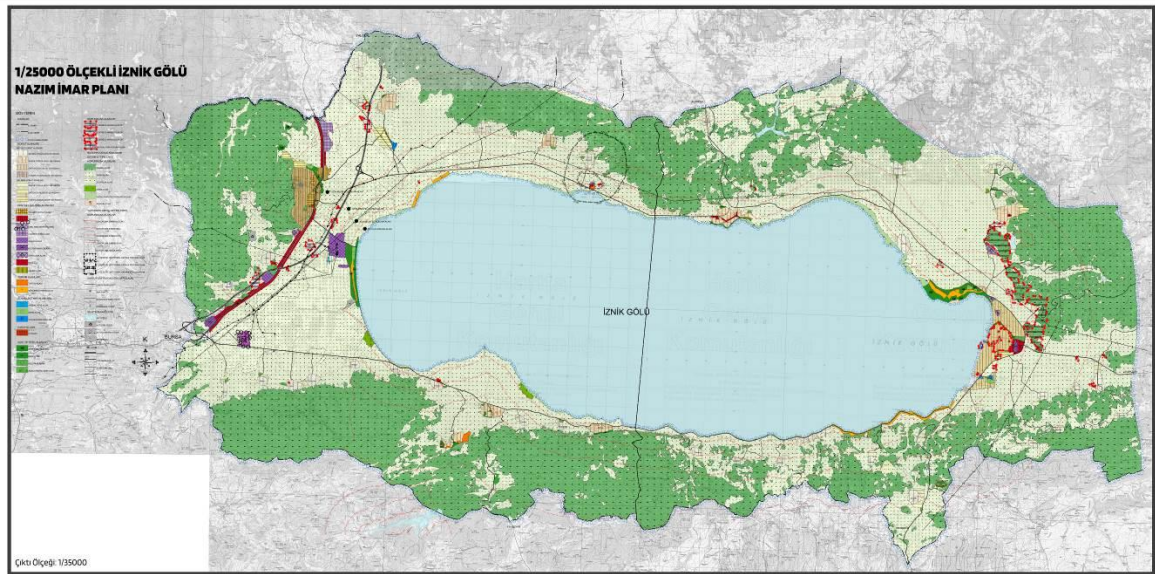
Harita 25. 1/100.000 ölçekli Bursa Çevre Düzeni Planı

1/25.000 Ölçekli İznik Gölü Nazım İmar Planı

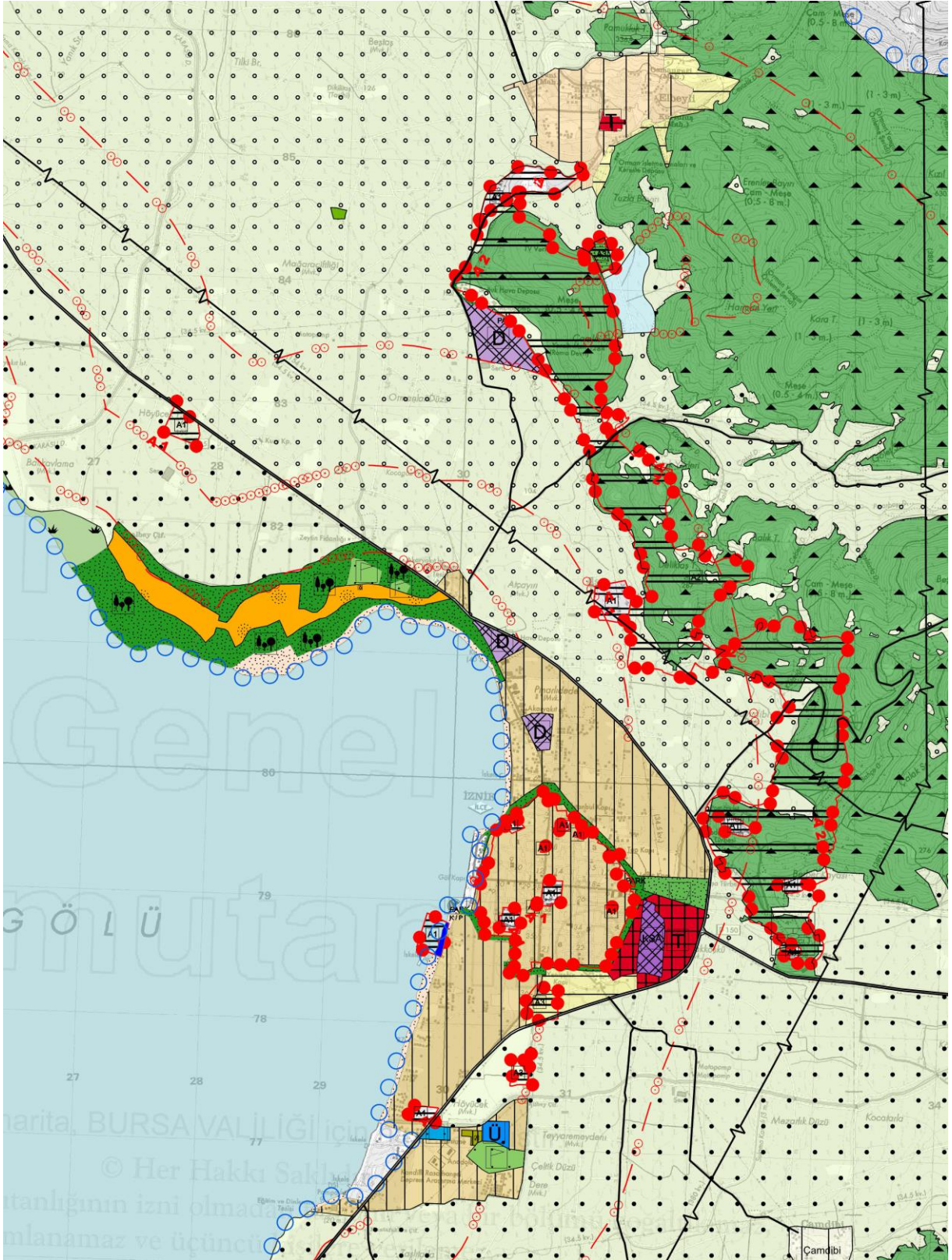
22.03.2016 tarihinde Bursa Büyükşehir Belediye Başkanlığınca onaylanan 1/25.000 Ölçekli İznik Gölü Nazım İmar Planının amacı bölgede bulunan işletmelere ve yerleşim alanlarına ilişkin, kullanım kararı getirerek İznik Gölü'nün ve çevresindeki tarım alanlarının sürdürülebilirliğini sağlamak, turizm ve göl çevresinin koruma ve kullanma dengesinde düzenlenmesini sağlamak, kültürel değerlerin yaşatılması ve yerleşim alanlarına ilişkin kararlar üreterek koruma kullanma dengesi çerçevesinde İznik Gölü ve çevresini planlamaktır.

Plan kapsamında İznik yerleşim alanı “Orta Yoğunlukta Mevcut Konut Alanı” olarak planlanmıştır. Kentin çevresinin tamamına yakını tarım arazisi olarak belirlenmiştir. Sur dışının güneydoğusunda, kent merkezi ile çevreyolu arası ticaret ve küçük sanayi alanları kullanımına ayrılmıştır. Hespekli mevkiinde, Hipojenin bulunduğu alanın eteğinde sadece tarımsal amaçlı kullanılmak üzere depolama alanı planlanmıştır.

Planın onaylanmasının ardından hem İznik, hem de Orhangazi ilçe sınırları içerisinde bazı zeytinlik ve tarım arazilerinde farklı kullanımlar için plan değişiklikleri yapılmış, bunlarla ilgili iptal davaları açılmış ve idare mahkemesince bunlarla ilgili iptal kararı verilmiştir. Mahkeme kararı doğrultusunda gerekli plan revizyonu yapılarak, 25.02.2020 tarihinde revizyon onaylanmıştır. Ancak Bursa 2. İdare Mahkemesinin 08.03.2022 tarihli Esas no: 2020/708 ve Karar no: 2022/199 sayılı kararı ile planlar iptal edilmiştir.

Harita 26. 1/25.000 ölçekli İznik Gölü Nazım İmar Planı

Harita 27. 1/25.000 ölçekli İznik Gölü Nazım İmar Planı – İznik ve Yakın Çevresi

İzник Gölü Sulak Alan Yönetim Planı

İzник Gölüne ilişkin 2021-2025 yılları arasında uygulanacak Sulak Alan Yönetim Planı 29.12.2020 tarihinde onaylanarak yürürlüğe girmiştir. İzник Gölü sulak alanının doğal, kültürel değerlerinin ve canlı yaşam ortamlarının korunarak geliştirilmesi ideal hedefi ile hazırlanan yönetim planında,

- 2025 yılına kadar İzник Gölü'nü besleyen derelerin 2. sınıf su kalitesi değerlerine ulaştırılması,
- Birinci 5 yıllık plan dönemi sonuna kadar İzник Gölü su seviyesini 84 metre kotunda tutulması,
- İzник-Çakırca-Boyalıca arası sahil boyunca mevcut vahşi depolama alanının 5 yıl içinde rehabilite edilmesi,
- 2025 yılına kadar alandaki canlı yaşam ortamlarının ve doğal türlerin popülasyonlarının sürdürülebilirliğinin sağlanması,
- 2025 yılına kadar İzник-Çakırca-Boyalıca hattı boyunca kıyılarda bulunan sazlık alanların korunması,
- 2025 yılına kadar İzник Gölünü uluslararası düzeyde tanınırlığını sağlanması ve alanı ziyaret eden nitelikli turist sayısının arttırılması,
- Yönetim planı süresince alanda katılımcı bir yönetim planı mekanizmasının geliştirilmesi

uygulama hedefleri olarak belirlenmiştir.

3.4.2.2. Plan ve Proje Çalışmaları

İzник Sur içi Koruma Amaçlı İmar Planı

Kent merkezine ait ilk koruma amaçlı imar planı 1990 yılında onaylanmıştır. 1997 yılında planda yapılan kısmi değişikliklerle yerleşimin mülkiyet dokusu, mevcut yapısı ve sektörel gelişmeleri ile örtüşmeyen planlama kararlarının çözülmesi amaçlanmıştır. Kent genelinde bu tür sorunların çözülememesi üzerine 2006 yılında plan revizyonu yapılmış ve bu plan 2021 yılı sonuna kadar uygulanmıştır. 2000'li yılların başından itibaren kentin yapı düzenini, mimarisini, kamusal alanlarını şekillendiren plan revizyonu 2020 yılı hedef alınarak, 19.000 kişiye göre tasarlanmıştır. Bu planda iki temel ilke belirlenmiştir: Birincisi planı, şeffaf,

çağdaş, halkın ve yerel idarelerin katılımı ile hazırlamak, ikincisi ise, plansız kent gelişimine engel olmak, koruma ve kullanma dengesi içinde sürdürülebilir gelişmeyi sağlamaktır. 1990 planında yapılan bu revizyonda, İznik'in turizm yatırımlarının teşvik edilmesi için gerekli alanların belirlenmesine ve ekonomik yapısının güçlendirilmesine de önem verilmiştir. Sur içindeki planlama alanı yaklaşık 185 hektarlık alanı kaplamaktadır.

Sur içinde konut, ticaret, turizm, günübirlik kullanımlarına ilişkin yeni yapılanmalar planlanmıştır. Konut alanları içinde kalan tüm parsellerde ev pansiyonculuğu yapılabileceğine ilişkin hükme yer verilerek, konaklama sorununa çözüm aranmıştır.

Kentin kuzey-güney istikametindeki ana aks olan Atatürk Caddesi ile doğu-batı istikametindeki Kılıçaslan Caddesine ilişkin bütüncül çalışma yapılarak, bu caddelerin üzerindeki parsellerin cephelerine ilişkin 1/100 ölçekli proje alternatiflerinin üretilmesi ve Bursa Koruma Bölge Kurulunun onayının alınmasına yönelik plan hükmüne yer verilmiştir.

Planda Yeşil Camii, Nilüfer İmaret, Lefke Kapı arasındaki alan özel proje alanı niteliğinde park alanları olarak düzenlenmiş, İstanbul Kapı ve Yenişehir kapı yakınındaki rekreasyon alanları, surların her iki tarafındaki koruma alanlarının tamamında açık yeşil alanlar tasarlanmıştır. Surlar ile göl arasında kalan alan günübirlik kullanım alanı olarak belirlenmiştir.

Sur içindeki mevcut yapılara ilişkin getirilmiş olan yeni kütle boyutlarına göre mimari çözüm üretilmemesi durumunda %10 eksilme veya artırma imkânının sunulması, konut alanlarında tarımsal amaçlı ahır yapılabilmesi, yeni yapılacak yapılar için iki kattan yüksek olamaz denilirken, bazı sokaklarda üç kat yükseklik verilmesi, sur koruma alanında yeni hiçbir yapıya izin verilemez denilip, prefabrik, sökülebilir, takılabilir yapı yapılabilir ifadelerinin kullanılması, plan kararları arasında çelişkiler yaratmaktadır.

Surların çevresindeki koruma alanlarının yeşil alan olarak düzenlenmesi, Yeşil Camii, Nilüfer Hatun İmaret ve Şeyh Kutbettin Camii arasının açık alan olarak önerilmesi, Lefke Kapı ile Göl Kapı arasının bütünüyle ağaçlandırılmasına ilişkin alınan kararlar ışığında kent içinde bölgenin turizm fonksiyonunu destekleyici yaya dolaşım sisteminin oluşturulması da planda önerilmektedir.

İlçenin çini, zeytin, zeytinyağı, el işi gibi yöresel kaynak değerleri için tanıtımı ve satış imkânı yaratılması, ticari faaliyetlere ivme kazandırılması amacıyla planda sabit pazar yeri oluşturulması kararına yer verilmiştir.

Bu planın da revizyonu yapılmış, uzun süren değerlendirme süreci sonunda “İznik Suriçi Yerleşim Bölgesi (Kentsel Sit Alanı ve I. II. III. Derece Arkeolojik Sit Alanı) 1/1000 Ölçekli Koruma Amaçlı Uygulama İmar Planı” olarak Bursa Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulunun 24.11.2021 tarih ve 10892 sayılı kararı ile uygun bulunduktan sonra onaylanarak yürürlüğe girmiştir.

Yakın tarihte onaylanmış olan ve halen yürürlükte bulunan İznik Sur içi Yerleşim Bölgesi (Kentsel Sit Alanı ve I. II. III. Derece Arkeolojik Sit Alanı) 1/1000 Ölçekli Koruma Amaçlı Uygulama İmar Planı kararlarına bakıldığında; plan sınırlarının İznik Alan Yönetimi Sınırlarının Tarihi Kent Merkezi bölümü ile örtüştüğü, alanda yapılacak çalışmaların İznik Alan Başkanlığı ile koordinasyon içerisinde yürütülmesine önem verildiği görülmektedir. Koruma amaçlı imar planı hükümleri geliştirilirken İznik Alan Başkanlığı'nın 10.10.2019 tarihli yazısında yönetim alanı sınırları içerisindeki değerlere ilişkin görüşlerinin dikkate alındığı plan açıklama raporunda belirtilmiştir.¹⁹¹

Planda “İznik UNESCO Dünya Mirası alanında Miras Etki Değerlendirmesi Rehberi hazırlanıp, Kültür Mirası Etki Değerlendirmesi (KMED) hükümleri, Bakanlıkça / Alan Başkanlığınca kesinleşmesi sonrasında alanda yapılacak tüm uygulamalarda geçerli olacaktır” hükmüne yer verilmiştir. Ayrıca Tarihi İznik Surları'na cepheli parsellerde yapılacak her türlü uygulama için Koruma Bölge Kurulunun talep etmesi halinde “Kültürel Miras Etki Değerlendirme Raporu (KMED)” hazırlanması zorunlu kılınmıştır.

Sur koruma alanları, Atatürk ve Kılıçaslan Caddesi, rekreasyon alanı, belediye hizmet alanı, İznik Merkez Alanı için öncelikli olarak Kentsel Tasarım Rehberinin hazırlanması gerekliliği belirtilmiştir.

Planlama alanı içerisinde yapılacak yeni yapılaşmalarda geleneksel/yerel arkeolojik ve mimari değerlerin plan-kesit-cephe düzenlemelerine yönelik özgün tasarımların ortaya çıkabilmesi amacıyla, planda belirtilen hükümlerden farklı modern mimari anlayış esaslı tipolojik envanter geliştirileceğine, ancak bu envantere ilişkin İznik Alan Başkanlığı görüşü ile birlikte Koruma Bölge Kurulunun onayının alınması gerektiği belirtilerek, İznik Alan Başkanlığının alandaki önemi ortaya konulmuştur. Aynı şekilde, mutlak korunacak alanlarda yapılacak tüm uygulamaların Koruma Bölge Kurulu, Belediye ve İznik Alan Başkanlığının görüşü alınarak sonuçlandırılacağına ve imar planında yapılacak değişiklikler için de Koruma Bölge

¹⁹¹ İznik Suriçi Yerleşim Bölgesi (Kentsel Sit Alanı ve I.II. III. Derece Arkeolojik Sit Alanı) 1/1000 Ölçekli Koruma Amaçlı Uygulama İmar Planı açıklama raporu, s.92

Kurulu'nun talep etmesi halinde İznik Alan Başkanlığı'nın görüşünün alınacağına dair hükümlere yer verilmiştir.

Plan hükümlerinde, “korunan eserlerin etkilediği çevre” başlığı altındaki alanlarda tescilli olan anıtsal yapılar ve sivil mimarlık örnekleri ile anıt ağaçların çevresindeki her türlü iskâna konu inşai faaliyet öncesi komşu yan parselleri de içine alacak cephe silüet çalışması yapılması koşulu getirilmiştir. Bunun yanısıra “Orhan Camii (Ayasofya)-Eşrefoğlu Rumi Camii ve Çevresi Geleneksel Kent Mimarisi Cephe Düzenleme Sınırı” dâhilinde uygulanacak özel koşullar belirlenmiştir. Aynı şekilde, detaylı olarak sur koruma alanında uygulanacak koşullar tanımlanarak, bu alanda kamu yararı dışında hiçbir şekilde yapılaşmaya izin verilmeyeceği belirtilmiştir.

Planda, yönetim planı kapsamında tanımlanmış olan çekirdek alanlar “mutlak korunacak çekirdek alanlar” olarak belirlenerek, bu alanlarda yapılacak tüm uygulamaların Koruma Bölge Kurulu, Belediye ve İznik Alan Başkanlığı görüşü alınarak sonuçlandırılacağına ilişkin hüküm de yer almaktadır.

Plan, 189 hektarlık planlama alanı içinde nüfus artışı olmayacağı hesaplanarak 17.344 kişiye göre tasarlanmıştır. Yeni plan ile yapılan düzenlemede, konut ve ticaret alanlarında mevcuttaki kütle nizam yapılaşma şartı kaldırılmıştır. Konut ve Ticaret+Konut Alanları'nda yapılaşma koşullarının; parsel büyüklüğü 0-200 m² arası TAKS:0.60, 201-300 m² arası TAKS:0.45 (120 m² veya %45), 301-400 m² arası TAKS:0.40 (135 m² veya %40), 400 m² ve üstü TAKS:0.35 (160 m² veya %35) olacağı, bina yüksekliği 2 katlı yapılarda en fazla: 6.50 m, 3 katlı yapılarda en fazla: 9.50 m olacağı belirlenmiştir. Ticaret alanlarında ise parselin tamamına bitişik nizam yapı yapılabileceği belirtilmiştir. Bu alanlarda ev pansiyonculuğunun yapılabileceğine ilişkin plan hükmü eklenmiştir. Aynı şekilde bu alanlarda tarımsal amaçlı depoların da yapılabileceği belirtilmiştir.

Bölgenin kuzeybatısında, sur dışı yönüne bakan İstanbul Kapı dışındaki kuzey surlarının çeperi “Ticaret+Turizm+Konut Alanı” olarak düzenlenerek turizm amaçlı kullanıma açılmıştır.

Hazırlanan imar planı kapsamında yapılan düzenlemelerde; kentin ticari merkezinde, bitişik nizam şeklinde yapılaşan ve küçük yüz ölçümüne sahip parsellerde nitelikli bir yapılaşmanın oluşturulması için parsel alanı büyüdükçe TAKS/KAKS kullanımı azaltılarak yapılaşmada kademelenme sağlanmıştır. Alan içerisinde maksimum yapı yüksekliği; sur çevresinde yapılaşan konut adalarında 2 kat, kent merkezi çevresinde 3 kat olacak şekilde düzenlenmiştir.

Ayrıca Roma Tiyatrosunun kuzeyinde meri planlarda 3 kat olarak yapılaşan konut adalarında kat yüksekliği 2 kat olarak düzenlenmiştir.

Tablo 22. Koruma Amaçlı Uygulama İmar Planında kullanım alanları dağılımı

KULLANIM FONKSİYONU	ONAYLI PLAN					ÖNERİ PLAN					FARK (ALAN M2)	
	ADET	ALAN (M2)	ORAN (%)	DONATI OLMASI GEREKEN	DONATI ALANI ORANI Kişi/ M2	ADET	ALAN (M2)	ORAN (%)	DONATI OLMASI GEREKEN	DONATI ALANI ORANI Kişi/ M2		
KONUT-TİCK-TİCK	KONUT ALANI	221	572180.89	30.12%		207	488876.81	25.74%			-83304.08	
	TİCARET+ KONUT ALANI	100	205521.59	10.82%		127	230135.48	12.12%			24613.89	
	TİCARET +TURİZM+KONUT ALANI	6	20405.09	1.07%		6	19841.28	1.04%			-563.81	
KENTSEL ÇALIŞMA ALANLARI	TİCARET ALANI	2	2402.58	0.13%		53	60818.11	3.20%			58415.53	
	BAKIM-AKARYAKIT	1	538.77	0.03%		1	911.18	0.05%			372.41	
	PAZAR ALANI	2	7497.98	0.39%		3	7883.88	0.42%			385.9	
YÖNETİM MERKEZLERİ	BELEDİYE HİZMET ALANI	0	0	0.00%		7	10496.71	0.55%			10496.71	
	RESMİ KURUM ALANI	10	12335.39	0.65%		6	8019.42	0.42%			-4315.97	
TURİZM TESİSLERİ	OTEL ALANI	0	0	0.00%		1	2888.5	0.15%			2888.5	
	GÜNÜBİRLİK TESİS ALANI	2	23978.7	1.26%		5	18616.28	0.98%			-5362.42	
DONATI ALANI (EĞİTİM ALANI)	İLKOKUL ALANI	6	20009.78	1.05%	2	1.15	3	9473.13	0.50%	2	0.55	-10536.65
	ÖZEL EĞİTİM ALANI	1	7397.99	0.39%	0	0.43	0	0	0.00%	0	0.00	-7397.99
	ORTAOKUL ALANI	0	0	0.00%	2	0.00	1	3775.17	0.20%	2	0.22	3775.17
	LİSE ALANI	0	0	0.00%	2	0.00	1	5720.54	0.30%	2	0.33	5720.54
DONATI ALANLARI (AÇIK VE YEŞİL ALANLAR)	PARK ALANI	57	46870.47	2.47%	10	2.70	51	50681.36	2.67%	10	2.92	3810.89
	REKREASYON ALANI	1	10479.34	0.55%		0.60	9	51308.74	2.70%		2.96	40829.4
	SUR KORUMA BANDI	9	311045.22	16.38%	0	0.00	9	293623.52	15.46%	0	0.00	-17421.7
	MEZARLIK ALANI (PASİF Y.A.)	2	50664.26	2.67%		1	51719.13	2.72%	0		0.00	1054.87
DONATI ALANI (DİNİ TESİSLER)	CAMİ ALANI	10	12551.45	0.66%	0.5	0.72	11	13806.68	0.73%	0.5	0.80	1255.23
DONATI ALANLARI (SOS. KÜLT. TES.)	ÖZEL YURT ALANI	0	0	0.00%	0.5	0.00	1	961.55	0.05%	0.5	0.06	961.55
	SOSYAL TESİS ALANI	0	0	0.00%		0.00	3	1772.41	0.09%		0.10	1772.41
	KÜLTÜREL TESİS ALANI	11	11196.27	0.59%		0.64	11	16941.86	0.89%		0.98	5745.59
DONATI ALANLARI (TEKNİK ALTYAPI)	TRAFİK ALANI	1	53.93	0.00%	0.5	0.00	19	1383.82	0.07%	0.5	0.08	1329.89
DİĞER KULLANIMLAR	1. DERECE ARKEOLOJİK SİT ALANI	4 (6)	75444.37	3.97%			10 (13)	80849	4.26%			5404.63
	PLANSIZ ALAN: (1: KIRGIZLAR TÜRBESİ ÇEVRESİ_3 DERECE ARK SİT ALANI 2: İZNIK ÇEVRE YOLU DOĞUSU, YÖNETİM MERK.-1 KAPSAMINDA SINIR GENİŞLEMESİ)	2	90214.56	4.75%			0	0	0.00%			-90214.56
	TARIM ALANI	2	15156.15	0.80%			4	64873.42	3.42%			49717.27
	BİSİKLET PARK İST.	0	0	0.00%			4	839.32	0.04%			839.32
	OTOPARK	3	4608.99	0.24%			7	7974.77	0.42%			3365.78
	YOL		398940.23	21.00%				395301.93	20.81%			-3638.3
TOPLAM ALAN			1899494	100.00%			1899494	100.00%				
NÜFUS				17362					17344			

İstanbul Kapı güneyinde yer alan sur koruma alanının bir bölümü “rekreasyon alanı” olarak revize edilmiş, İstanbul Kapı çıkışında doğu yönünde, Turizm + Ticaret olarak planlanan Mustafakemalpaşa Mahallesi, 259 adadaki bazı parseller Günübirlük + Rekreasyon (G + R) Alanı olarak revize edilmiştir. Bu düzenleme ile sur kenarının seyir rotası üzerinde uygun derinliklerde aktif kullanım, dinlenme ve seyir noktaları oluşturulmasının hedeflendiği belirtilmiştir.

Kentin güneyindeki Orhan Camii ve Orhan Hamamının çevrelerinde açıklık ve sirkülasyon oluşturacak şekilde yol ve meydan düzenlemeleri yapılarak, bölge “rekreasyon alanı” olarak planlanmıştır.

Yenişehir Kapı'nın kuzey yönünde meri uygulama imar planında “Özel Eğitim Tesis Alanı” olarak planlı durumdaki Mahmut Çelebi Mahallesi, 411 ada, 2 nolu parsel “İznil Müze Alanı” olarak tahsis edilmesi sebebiyle “Kültürel Tesis Alanı” olarak düzenlenmiştir.

Göl Kapı tarafında, göl kıyısı kenar çizgisi ile sur koruma alanı arasındaki kalan sahil bandında günübirlik tesis alanı, otel, belediye hizmet alanı, otopark alanı kullanımlarının yer aldığı fonksiyonlar planlanmıştır. Bu alanın doğal sit derecesi II. dereceden, sürdürülebilir koruma ve kontrollü kullanım statüsüne dönüştürülmüştür.

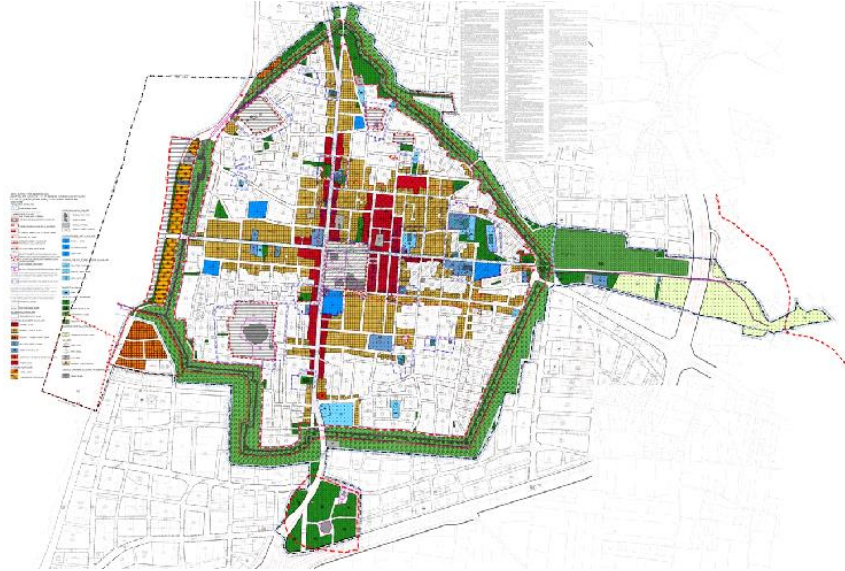
Harita 28. Koruma Amaçlı İmar Planı, Göl Kapı kıyı bandı, doğal sit alanı

Plan kapsamında; abidevi kapılar ve ara geçiş kapıları taşıt trafiğine kapatılmış, ara geçiş kapılarından sadece Topkapı'nın bulunduğu bölüm surlara zarar verecek taşıt geçişlerini engellemek amacıyla 7 metre olarak planlanmıştır. Alan içerisinde yaşanan otopark sorununun çözülebilmesi amacıyla, sur ana kapı giriş/çıkış noktalarında bisiklet istasyonları ve otopark alanı planlaması yapılmıştır.

Korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı olarak tescilli yapıların bitişiğinde söz konusu olacak yeni yapılanmalarda, yeni yapı yüksekliğinin tescilli yapı saçak kotunu geçmemesine ilişkin plan notu konulmuştur. Anıtsal yapı olarak tescilli şehir surlarından cephe alan

parsellerde, sur ile yeni yapı arasında silüet ilişkisinin sağlıklı değerlendirilebilmesi amacıyla surlara cephe parsellerdeki yeni yapılar iki kat ile sınırlandırılmıştır.

I. derece arkeolojik sitlerin dışında, sur içinin tamamındaki III. derece arkeolojik sit alanlarında plan hükümlerine göre; sondaj kazısında kalıntı çıkmadığı Müze Müdürlüğünce tespit edilen parsellerde silüet açısından Kılıçaslan ve Atatürk caddesinde kalan ve I. Derece Arkeolojik Sit Alanı ile anıtsal yapıların çevresindeki koruma alanları dışında kalan parsellerde yapılanma projeleri Belediyesince onaylanacaktır. Ayrıca Koruma Yüksek Kurulunun arkeolojik sitlere ilişkin 658 sayılı ilke kararından farklı olarak, bu alanlarda müze denetiminde yapılacak sondaj kazılarının parselde inşa edilecek yapı kütle sınırları içerisinde yapılacağı hükmüne yer verilmiştir.

Harita 29. İznik Suriçi Yerleşim Bölgesi (Kentsel Sit Alanı ve I.II.III. Derece Arkeolojik Sit Alanı) 1/1000 Ölçekli Koruma Amaçlı Uygulama İmar Planı

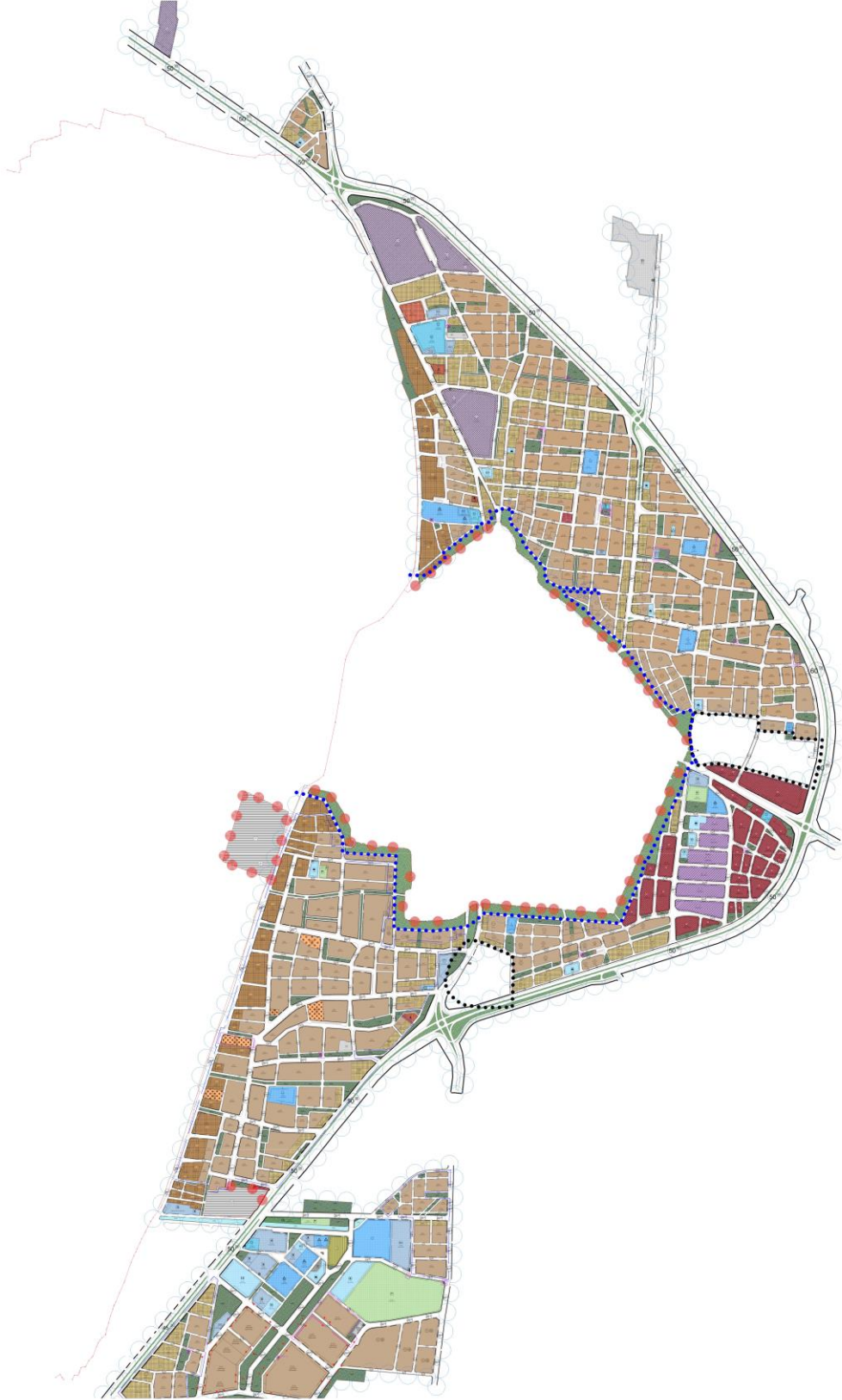
Sur Dışı İmar Planı

İznik 1/5.000 Ölçekli Sur dışı Kuzey Yerleşim Alanı Nazım İmar Planı Revizyonu, İznik Belediyesince 01.8.1991 tarihinde onaylanmıştır. Plan genelindeki konut alanları 250 kişi/ha yoğunlukta meskûn konut alanları şeklindedir. Surlar ile çevre yolu arasında kalan tüm alanlar plan kapsamındadır. Orhan Hamamı ile Orhan Camii'nin bulunduğu surların güneyindeki 3. derece arkeolojik sit alanı plan sınırları dışında tutulmuştur. Bölge genelinde konut, ticaret alanları ve donatı kullanımları yer almaktadır. Sur dışının güneydoğu kısmı toplu işyeri ve küçük sanayi alanları için ayrılmıştır. Konut alanlarında maksimum yapı yüksekliği 12.50 metre olarak belirlenmiştir

Surlar ile kullanım alanları arasındaki sur koruma alanı tamamen pasif yeşil alan olarak planlanmıştır. Sit alanları, koruma alanları ve bu alanlara bitişik alanlarda yapılacak uygulamalar için Koruma Bölge Kurulundan izin alınması koşulu getirilmiştir.

Sahil kesimi “Günübürlük Tesis Alanı” olarak planlanmıştır. Güneyde, Bursa yolunun doğusunda kalan alanların plandaki kullanımını, yüksek eğitim tesisleri ile mesleki ve teknik okul fonksiyonları için ayrılmıştır.

İzmit'in tarımsal ürün depolarına ve soğuk hava depolarına olan ihtiyacı da dikkate alınarak planlama alanının kuzeyinde, çevreyolu ile Orhangazi-İstanbul yolunun kesiştiği bölümde depolama alanları belirlenmiştir.

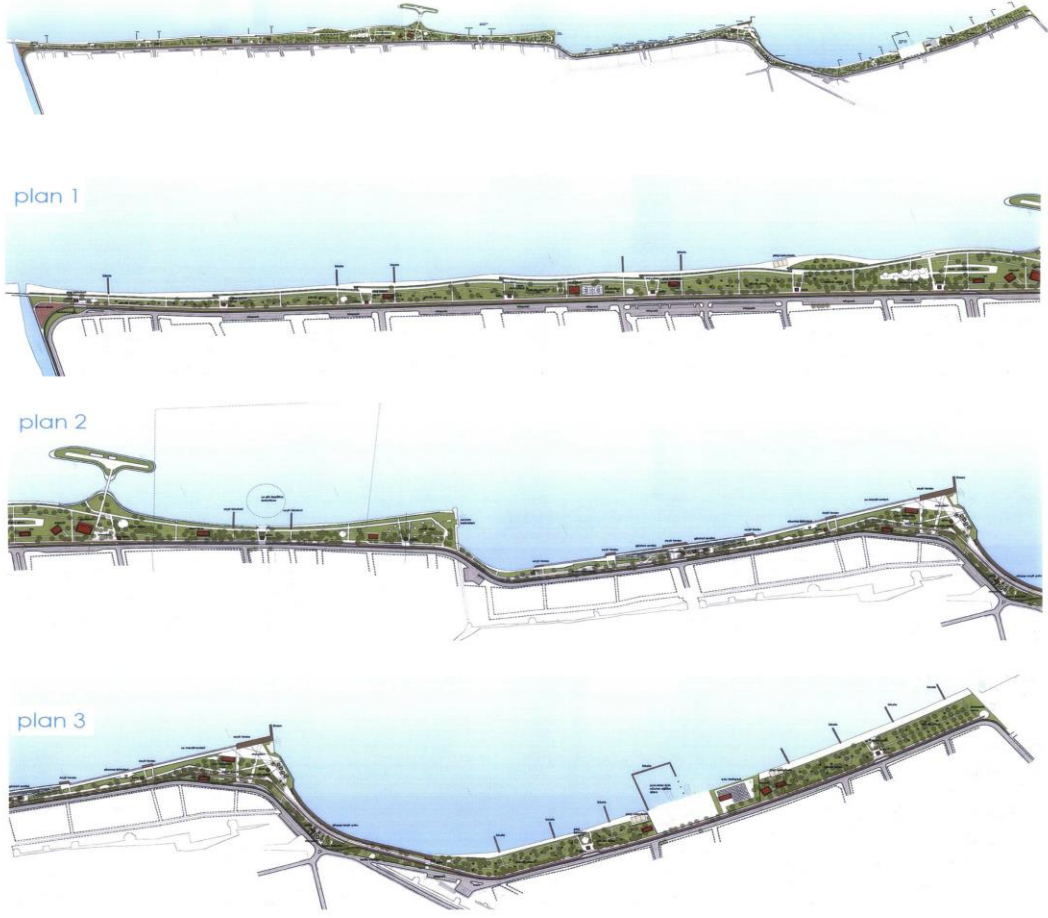

Harita 30. Sur dışı 1/1000 Ölçekli Uygulama İmar Planı

İzник Kıyı Bandı Kentsel Tasarım Çalışmaları

Kent içerisinde yaya dolaşımının en yoğun olduğu alanlar Suriçi merkezi, tarihi yapılar çevresi ve kıyı bandıdır. Kent merkezi Kılıçaslan Caddesi ile Göl Kapı'dan kıyıya bağlanmaktadır. Tarihi kent ile gölün birleştiği kısımdaki doğal sit alanını da kapsayan 3,5 km uzunluğundaki kıyı için Bursa Büyükşehir Belediyesi Sahil Hizmetleri Dairesi Başkanlığınca “Tarihi İzник Kıyı Bandı Kentsel Tasarım Uygulama Çevre Düzenleme, Mimari ve Mühendislik Uygulama Projeleri” yaptırılmıştır. Bu proje ile İzник'in doğal, tarihi ve kültürel potansiyelinin ön plana çıkarılması, önemli bir doğal değer olan göl ile tarihi ve kültürel değere sahip kent dokusu arasında kalan kıyı kesiminin “kamusal arayüz” olarak düzenlenmesi hedeflenmiştir. Bu arayüz ile hem kent ile kıyıyı bütünleştiren “geçirgen ve bağlayıcı” bir koridor oluşturulmasına, hem de bu koridor içinde kentlilerin ve ziyaretçilerin aktif olarak kullanabilecekleri kullanım odakları düzenlenmesine yönelik tasarımlar elde edilmiştir. Odak noktalarının tasarımında, kentin ızgara planından gelen form kullanılırken, kıyı koridorunun sürekliliğinin sağlanması için de organik form kullanılmıştır.

“Tarihi İzник Kıyı Bandı Kentsel Tasarım Uygulama Çevre Düzenleme, Mimari ve Mühendislik Uygulama Projeleri” Bursa Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulunun 31.7.2015 tarih ve 4689 sayılı kararı ile prensipte uygun bulunmuş, 16.12.2017 tarih ve 7460 sayılı kararı ile de detayları ile uygun bulunmuştur. Kıyıda açık alan düzenlemelerinin uygulamaları yapılmıştır.

Şekil 16. Tarihi İznik Kıyı Bandı Kentsel Tasarım Projesi Planları

Yeşil Camii ve Çevresi Yeşil Alan Düzenleme Projesi

Koruma Amaçlı İmar Planında özel proje alanı olarak belirlenen Yeşil Camii, İznik Müzesi (Nilüfer Hatun İmareti) ve Şeyh Kudbettin Camii ile Türbesini kapsayan alanda Vakıflar Genel Müdürlüğü Bursa Bölge Müdürlüğünce “Yeşil Camii ve Çevresi Yeşil Alan Düzenlemesi Projesi” yaptırılmış, proje Bursa Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulunun 14.2.2008 tarih ve 3367 sayılı kararı ile uygun bulunmuştur. Bursa Büyükşehir Belediyesince uygulamaya geçirilen proje ile İznik’in çekirdek kültürel değerleri arasında bulunan Yeşil Camii, Şeyh Kudbettin Camii ve Türbesi ile Nilüfer Hatun İmareti arasındaki yaklaşık 18 bin metrekarelik alanın düzenlemesi yapılmıştır. Yapılan düzenleme bu önemli anıt eserlerin görünürlüğünü artırırken, diğer taraftan da İznik’in kamusal açık alan ihtiyacının karşılanması açısından da önemlidir.

Tablo 23. Kurumlarca gerçekleştirilmiş olan proje ve uygulama çalışmaları

No	Proje / Faaliyet Adı	Sorumlu Kurum	Proje Ortakları	Proje/Faaliyet Bütçesi
1	İznik Yeşil Camii'nin Restorasyonu İnşaatı Uygulama İşi	Bursa BŞB	YİKOB Vakıflar Bölge Müd.	1.272.765,20 ₺
2	İznik Yeşil Camii Çevresi Mimari, Peyzaj, Mühendislik Uygulama Ve Detay Projeleri	Bursa BŞB	YİKOB	46.000,00 ₺
3	İznik Yeşil Cami Çevre Düzenlemesi Uygulama Yapım İşi	Bursa BŞB	YİKOB	3.232.347,60 ₺
4	İznik Davud-el Kayseri Türbesi Çevre Düzenlemesi Uygulama Yapım İşi	Bursa BŞB		162.972,89 ₺
5	İznik Roma Tiyatrosu Arkeolojik Kazı Çalışmasına Destek Verilmesi	Bursa BŞB		3.310.098,17 ₺
6	İznik Çini Fırını Arkeolojik Kazı Çalışmasına Destek Verilmesi	Bursa BŞB		521.841,90 ₺
7	Tarihi İznik Surları, Lefke Kapı ve Topkapı Surları Temizlik Çalışması	Bursa BŞB		439.877,00 ₺
8	Tarihi İznik Surları, Yenişehir Kapı Arkeolojik Kazı Çalışması	Bursa BŞB		54.529,26 ₺
9	İznik Orhan Gazi Hamamı Arkeolojik Kazı Çalışması	Bursa BŞB		447.877,48 ₺
10	İznik Abdülvahap Tepesi Arkeolojik Kazı Çalışması	Bursa BŞB		79.653,83 ₺
11	Tarihi İznik Surlarının Temizlik Çalışmaları	Bursa BŞB		439.876,81 ₺
12	İznik Göl Bazilikası Arkeolojik Kazısına Destek Verilmesi, Belgeleme, Raporlama Çalışmalarının Yapılması	Bursa BŞB		2.610.877,00 ₺
13	İznik Hisardere Arkeolojik Kazısına Destek Verilmesi	Bursa BŞB		95.632,80 ₺
14	İznik I.Murat Hamamı Tadilat Uygulama İnşaatı (Müze Dönüştürme)	Bursa BŞB		73.939,41 ₺
15	İznik Göl Bazilikası alanına Yeni Depo ve Çalışma Ofisi İmalatı	Bursa BŞB		127.498,10 ₺
16	İznik Eski Belediye Binası Cephe Sağlıklaştırma Uygulaması	Bursa BŞB		68.135,23 ₺
17	İznik Eşrefzade Kur-An Kursu İç Mekân Tadilatı	Bursa BŞB		69.078,91 ₺

No	Proje / Faaliyet Adı	Sorumlu Kurum	Proje Ortakları	Proje/Faaliyet Bütçesi
18	İznik Ayasofya (Orhan) Camii WC ve Turizm Danışma Bürosu İmalatı	Bursa BŞB		144.993,75 ₺
19	İznik Kazı Evleri İmalatı (Roma Tiyatrosu ve Çini Fırınları Arkeolojik Kazı Başkanlıklarına ait)	Bursa BŞB		350.000,00 ₺
20	İznik İsmailbey (Selçuk) Hamamı Arkeolojik Kazı Çalışması	Bursa BŞB		71.496,80 ₺
21	Tarihi İznik Surları, İstanbul Kapı Rölöve, Restitüsyon, Restorasyon Projeleri	Bursa BŞB	YİKOB	382.000,00 ₺
22	Tarihi İznik Surları, Yenişehir Kapı Rölöve, Restitüsyon, Restorasyon Projeleri	Bursa BŞB	YİKOB	175.000,00 ₺
23	İznik Roma Tiyatrosu Rölöve, Restitüsyon, Restorasyon ve Mühendislik Projeleri	Bursa BŞB	YİKOB	1.243.750,00 ₺
24	İznik İsmailbey (Selçuk) Hamamı Rölöve, Restitüsyon, Restorasyon Projeleri	Bursa BŞB		4.623,80 ₺
25	İznik Orhan Gazi Hamamı Rölöve, Restitüsyon, Restorasyon Projeleri	Bursa BŞB		8.148,50 ₺
26	İznik Abdul Vahap Camii Çevre Düzenleme Avan Projesi	Bursa BŞB		84.000,00 ₺
27	"İznik Kılıçaslan Caddesi Cephe Sağlıklaştırma Projeleri	Bursa BŞB		75.000,00 ₺
28	Tarihi İznik Surları, İstanbul Kapı Çevre Düzenleme Projesi	Bursa BŞB		0,00 ₺
29	İznik Süleyman Paşa Medresesi Restorasyonu İnşaatı Uygulama İşi	Vakıflar Bölge Müd.		1.823.088,00 ₺
30	İznik Ayasofya (Orhan) Camii Çatı Onarımı	Vakıflar Bölge Müd.		186.795,00 ₺
31	İznik Mahmut Çelebi Camii Restorasyonu İnşaatı Uygulama İşi	Vakıflar Bölge Müd.		844.032,00 ₺
32	İznik Berberkaya Lahiti Çevre Düzenlemesi	Bursa Rölöve ve Anıtlar Müd.	YİKOB	63.619,85 ₺
33	İznik Nilüfer Hatun İmarethanesi (Türk İslam Eserleri Müzesi) Teşhir Tanzimi ile Müştemilat Yapımı ve Çevre Düzenlemesi	Rölöve ve Anıtlar Müd.		15.067.302,64 ₺
34	Tarihi İznik Surları, Lefke Kapı Restorasyonu İnşaatı Uygulama İşi	Rölöve ve Anıtlar Müd.		2.602.471,81 ₺
35	Tarihi İznik Surları, 2. Etap Rölöve, Restitüsyon, Restorasyon, Mühendislik Ve Çevre Düzenleme Projeleri	Rölöve ve Anıtlar Müd.	YİKOB	299.500,00 ₺

No	Proje / Faaliyet Adı	Sorumlu Kurum	Proje Ortakları	Proje/Faaliyet Bütçesi
36	İzmit Müzesi Ek Binası Kazı Sonrası Mimari, Mühendislik, Teşhir Tanzim ve Çevre Düzenleme Projeleri	Rölöve ve Anıtlar Müd.		170.000,00 ₺
37	Tarihi İzmit Surları Lefke Kapı Çevre Düzenlemesi	Rölöve ve Anıtlar Müd.		165.548,01 ₺
38	Beyler Mahallesi, Afyon Sultan Sokak, I. Derece Arkeolojik Sit Alanında Yer Alan 68 Ade, 44 Nolu Parselin Kamulaştırılması İşİ	Kültür ve Turizm Bakanlığı	YİKOB	67.608,00 ₺
39	Mahmut Çelebi Mahallesi, Çini Fırınları Kazı Alanı Bitişindeki 148 Ada, 18-19 Parsellerin Kamulaştırılması İşİ	Kültür ve Turizm Bakanlığı	YİKOB	6.823,00 ₺
40	İzmit Roma Tiyatrosu Çevresi Sokakların Sokak Sağlıklaştırması	İzmit Belediyesi	YİKOB	136.801,42 ₺
41	İzmit Tarihi Surlarının ve Sur Aralarının Çevre Düzenlemesi	İzmit Belediyesi	YİKOB	109.157,19 ₺
42	Eşrefzade Mahallesi 67 Ada, 12 Sayılı Parselin Kamulaştırılması	İzmit Belediyesi	YİKOB	318.012,50 ₺
43	Eşrefzade Mahallesi 67 Ada, 20 Sayılı Parselin Kamulaştırılması	İzmit Belediyesi	YİKOB	298.283,85 ₺
44	Yeni Mahalle, 112 Ada, 31 Sayılı Parselin Kamulaştırılması	İzmit Belediyesi	YİKOB	520.000,00 ₺
45	İzmit Tarihi Kıyı Bandı Rekreasyon ve Çevre Düzenlemesi Uygulaması	Bursa BŞB		18.842,35 ₺
46	Tarihi İzmit Surları, 3. Etap 155 Ada 1 Parsel 10 Burç Rölöve, Restitüsyon, Restorasyon ve Mühendislik Projeleri Yapımı İşİ	Rölöve ve Anıtlar Müd.		778.745,00 ₺
47	İzmit Surları 2. Etap restorasyonu işİ	Rölöve ve Anıtlar Müd.	YİKOB	8.003.167,89 ₺
48	Bursa İzmit Arkeoloji Müzesi Onarım ve Teşhir-Tanzimi (İkmal) İşİ	Rölöve ve Anıtlar Müd.		Yatırım programına alındı

3.4.3. Altyapı Projeleri

Kentiçi Altyapı Çalışmaları

I ve III. Derece arkeolojik sit ile kentsel sit olarak tescilli olan Suriçi ve çevresindeki mahalleler yaklaşık 25.000 kişilik nüfus barındırmaktadır. Günümüzde de yaşanan bir kent olan İznik'in kültürel ve doğal değerleri korunurken bu nüfusun sosyal ve teknik altyapı ihtiyacının karşılanması da zorunludur. Bu doğrultuda başta Bursa Büyükşehir Belediyesi olmak üzere ilgili kuruluşlarca altyapı çalışmaları yürütülmüştür.

İznik kent merkezinin elektrik hatlarının yer altına alınması, yağmursuyu drenaj hattı, içme suyu şebekesi, kanalizasyon/atık su şebekesi, arıtma tesisi, su deposu, doğal gaz şebekesi, fiber optik kablo tesisatı, yol satıh kaplaması, iskele yapımı için farklı tarihlerde hazırlanan projeler, kazı başkanlıklarının da görüşleri alınarak Bursa Koruma Kurulunca onaylanarak uygulanmıştır.

Arkeolojik sitlere ilişkin 658 sayılı İlke Kararı gereğince altyapı çalışmaları İznik Müzesi Müdürlüğü denetiminde yapılmaktadır. Ancak bazı bölümlerdeki çalışmaların Müze Müdürlüğü'nün denetimi dışında yapıldığının saptanması üzerine ilgili idareler ve yükleniciler Bursa Koruma Kurulunca alınan kararlar ile uyarılmışlardır.

İznik'in katı atıkları Elbeyli'de bulunan açık alanda toplanarak Bursa Büyükşehir Belediyesinin konteyner kamyonları ile İnegöl'deki katı atık depolama alanına nakledilmektedir. İnternet ve elektrik hizmetleri kapsamında ise UEDAŞ ve Türktelekom AŞ tarafından Suriçinde ve yakın çevresinde alt yapı yatırımları yapılmaktadır.

Teknik altyapı kapsamında yakın zamanda kentin kanalizasyon sistemi tamamlanmıştır. Daha önce fosseptik çukurlarının kullanılması nedeniyle, kanalizasyon sistemi önemli bir kirlilik sorunu çözüme kavuşmuştur. Ancak bazı fosseptiklerin halen kaldırılmadığı kirliliğe sebep olduğu görülmektedir. Bazı bölümlerindeki eğimden kaynaklı sorunların çözümlenmesi ile sistemin daha verimli çalışması mümkün olacaktır.

İznik Çevre Yolu Çalışmaları

1990 yılında yapılan ilk koruma amaçlı imar planlarının değerlendirilme aşamasında Bursa Koruma Kurulunca 11.2.1990 tarihli ve 969 sayılı karar ile kentin ulaşım ağının temel çatkısını oluşturan, kent kapılarını bağlayan, kuzey-güney, doğu-batı uzantısındaki iki önemli arter üzerinde yoğunlaşan transit trafiğin sur dışına alınması kararı alınmıştır. Bu doğrultuda Karayolları 14.Bölge Müdürlüğünce İznik Tarihi Kent Merkezinin dıştan kuzey güney yönünde yarım daire şeklinde saran çevre yolunun etütlerine başlanmış, önerilen yol

güzergâhı 10.3.1995 tarihli ve 4114 sayılı kurul kararı ile prensipte uygun bulunmuştur. Bu kararda özellikle Abdülvahap Tepesi eteklerinde korunması gerekli kültür varlıkları ile arkeolojik alanların yoğunluğuna dikkat çekilerek, Müze Müdürlüğü ve Kurul Müdürlüğü uzmanlarınca detaylı inceleme yapıldıktan sonra güzergâhın kesinleştirilebileceği belirtilmiştir. Yol güzergâhının geçtiği sur dışının güneydoğusundaki 132 ve 133 adalar ve çevresinde nekropol alanı olduğu anlaşılmış, buradaki Karataş yeraltı mezar odası 18.11.2011 tarih ve 195 sayılı karar ile korunması gerekli kültür varlığı olarak tescillenmiştir.

2016 yılında çevre yolunun kentin güneyindeki Osmanlı Yerleşimi olarak tanımlanan alan, Orhangazi Camii, Orhangazi Hamamı, Eşrefbaba Mezarı ve Karataş Yeraltı Mezarodası ile etkileşimi etüt edilerek yol projesinin sit alanları açısından uygun olduğu görülmüş ve 21.11.2016 tarihli kurul kararı ile uygulamalara başlanılabileceği belirtilmiştir. Bu kararlar doğrultusunda çevre yolunun yapımı devam etmektedir.

3.4.4. Sempozyum, Çalıştay, Uluslararası-Ulusal Tanınırlık ve Yayın Çalışmaları

İznik'te Gerçekleştirilmiş Sempozyumlar, Çalıştaylar:

1. "I. Uluslararası İznik/Nicaea Sempozyumu" 2000 yılında, İş Bankası'nın sponsorluğunda yerli ve yabancı ileri gelen uzmanlarının katılımıyla düzenlenmiştir. Sempozyumdaki tebliğleri içeren "Tarih Boyunca İznik" kitabı da 2004 yılında basılarak İznik'in tarihteki yerini ve önemini dönemselsel olarak tanımlayarak önemli bir başvuru kaynağı olmuştur.
2. "Uluslararası İznik Sempozyumu" 2005 yılında, İznik Belediyesi, Sakarya Üniversitesi ve Yerel Gündem 21 katkısı, yerli / yabancı ileri gelen uzmanlarının katılımıyla düzenlenmiştir. Sempozyum bildirimleri kitap haline getirilerek yayınlanmıştır.
3. "Uluslararası İznik I. Konsil Senato Sarayı'nın Lokalizasyonu Çalıştayı" 2010 yılında, Bursa Valiliği Kültür Turizm ve Tanıtma Birliği ile Bursa Uludağ Üniversitesi katkılarıyla düzenlemiştir. İznik'in kültürel mirasının araştırılması ile ilgili faaliyetlerin en önemlilerinden birisi olan çalıştaya ulusal ve uluslararası bilimsel camiadan akademisyenler katılmıştır. Çalıştayda dünya dinler tarihi ve Hıristiyanlık dünyası açısından büyük öneme sahip, MS 325 yılında gerçekleştirilen 1. Ekümenik Konsilin toplantısının kent merkezindeki lokalizasyonu hakkında genel kaniya ulaşmak amaçlanmıştır. Çalıştay sonucunda Senato Sarayının lokalizasyonun kent merkezinin kuzeybatı çeyreği bölümünde yer alabileceği görüşü ağırlık kazanmıştır. Çalıştayın sonuçları 2011 yılında yayın haline getirilmiştir.

4. “İznikli Gönül Adamı Eşrefoğlu Rumi Sempozyumu” 2010 yılında, İznik Belediyesi ve Bursa Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi katkılarıyla düzenlenmiştir. Osmanlıda tarikatlar ve tasavvufi akımlar hakkında bilgilerin verildiği, İznik’li gönül adamlarından Eşrefoğlu Rumi’nin görüşleri ile etkilerinin anlatıldığı sempozyumun bildiri kitabı 2010 yılında basılmıştır.
5. “İznik Çalıştayı” 2014 yılında, İznik Kaymakamlığı, İznik Belediyesi, Bursa Uludağ Üniversitesi ile Bursa Büyükşehir Belediyesi’nin katkılarıyla düzenlenmiştir. Çalıştayda, İznik’in arkeolojik değerlerinden inanç turizmine kadar tüm değerleri bilimsel olarak ele alınmıştır.
6. “Uluslararası UNESCO Dünya Mirası Olma Yolunda İznik/Nikaia Sempozyumu” 2015 yılında, Bursa Büyükşehir Belediyesi katkılarıyla düzenlenmiştir. Ulusal ve uluslararası akademisyenlerle uzmanların yer aldığı sempozyumda kenti geleceğe taşımak, dünyanın gözünde korunan ve özen gösterilen bir miras olmasını sağlamakla birlikte, bilimsel sahada, idari düzeyde ve sivil toplum kuruluşları aracılığı ile İznik halkının ana değerlerine sahip çıkma, sürdürülebilirliğinin farkındalığını oluşturma gayesi hedef alınmıştır. Yeni bilimsel çalışmaların güncel haliyle sunulması ve UNESCO Dünya Miras Listesi’ne girmek için gerekli olan bilimsel verilerin elde edilmesi amacıyla düzenlenen sempozyumda sunulan bildirilerin ve sonuçlarının yer aldığı sempozyum kitabı 2020 yılında yayınlanmıştır.

Fotoğraf 53. Uluslararası UNESCO Dünya Mirası Olma Yolunda İznik/Nikaia Sempozyumu

7. İznik’in somut olmayan kültürel değerlerinin başında gelen İznik Çini ve Seramik Sanatı’nda gelenekselin ve yerelin değerlerini modern ve evrenselin beklentilerine dönüştürme arayışları konusunun ele alınması amacıyla 09-11 Nisan 2020 tarihleri arasında “İznik Çini ve Seramik Sempozyumu” düzenlenmesi planlanmıştır. Yürütme Kurulu ve Bilim kurulları oluşturularak hazırlıkları yapılan sempozyum, covid-19 pandemisi nedeniyle alınan tedbirler sonucunda ertelenmiştir. Ancak 2021 yılında, Bursa

İpeği ve İznik Çinişi başta olmak üzere, Bursa'nın zanaat ve halk sanatları dalında "UNESCO Yaratıcı Şehirler Ağı"na dâhil edilmesiyle söz konusu sempozyumun yeniden hayata geçirilmesi çalışmalarına başlanmıştır.

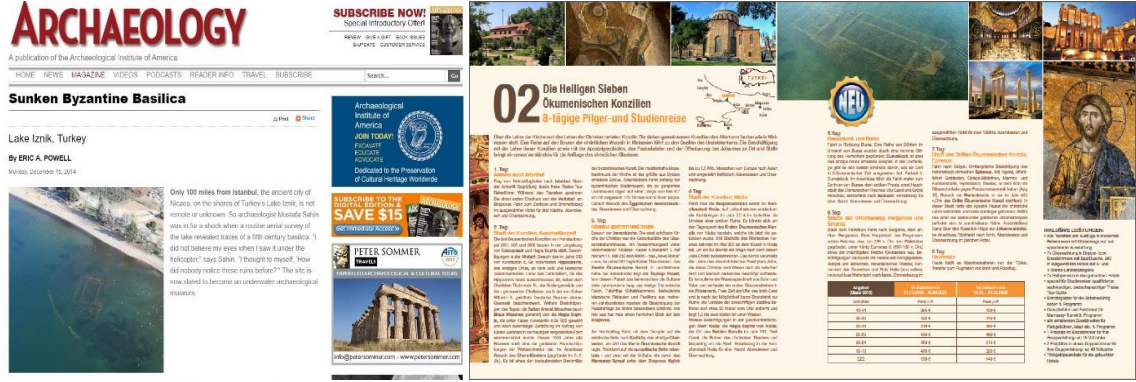

Şekil 18. İznik Çini ve Seramik Sempozyumu afiş ve broşürü

Bu faaliyetlerin yanı sıra İznik'in sahip olduğu kültürel ve doğal değerler ile UNESCO Dünya Mirası olmasına ilişkin İznik'le ilgili farkındalık yaratmak, bilgilendirmek ve bilgi/düşünceleri almak, ulusal ve uluslararası düzeyde tanınırlığını sağlamak amacıyla İznik Alan Başkanlığınca toplantılar ve çeşitli etkinlikler düzenlenmiştir.

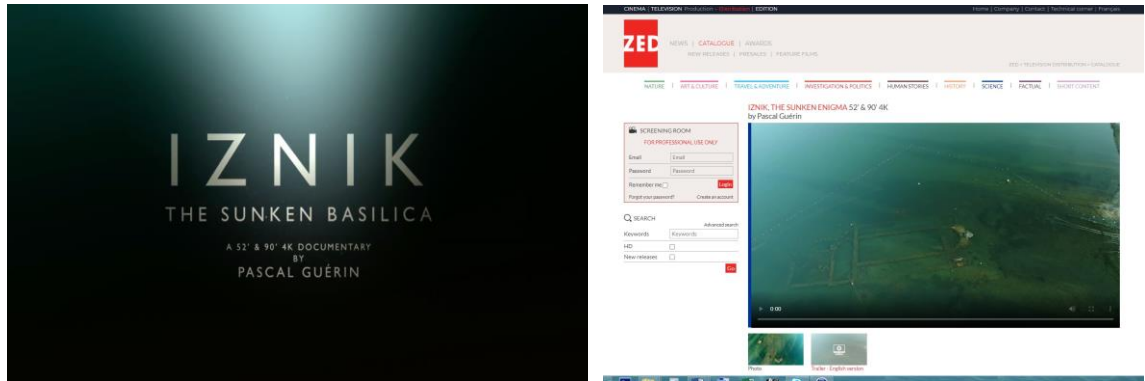
Uluslararası-Ulusal Tanınırlık Çalışmaları:

1. 2014 yılında Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin "Tarihi Kültür Mirası Tespit ve Havadan Fotoğraflama Çalışmaları" esnasında fotoğraflanması sonrasında İznik Gölü'nde keşfedilen kalıntılar, sualtı arkeolojisi alanında son yıllardaki en önemli keşiflerinden birisi olmuş ve aynı yıl içerisinde Amerika Arkeoloji Enstitüsü (AIA) tarafından yayınlanan "Archaeology Magazine" isimli dergide 2014 yılının en önemli 10 keşfi arasında gösterilmiştir. Halen kazı çalışmaları devam eden bazilikada, 1. Ekümenik Konsilin toplanmış olabileceği ihtimali güçlendiği için uluslararası medyanın da ilgisini çekmekte ve bazı seyahat acenteleri tarafından ziyaret listelerine alınmaya başlanmıştır.

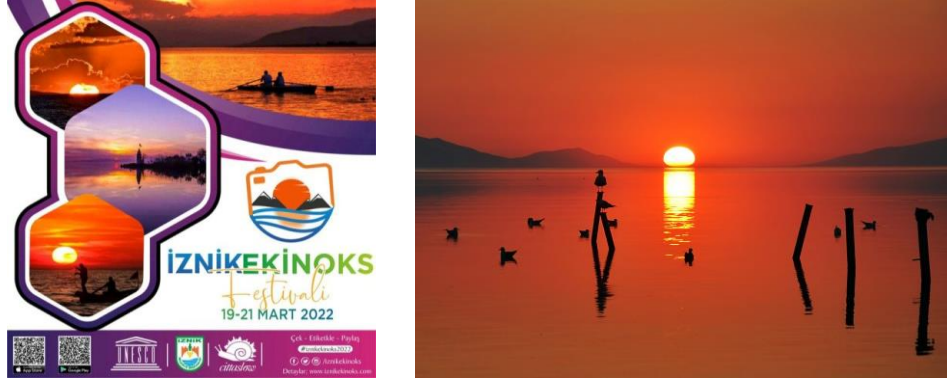
Şekil 19. "Archaeology Magazine" Dergisinde İznik Sualtı Bazilikası

Ayrıca 2022 yılında Kuzey Amerika televizyonlarında yayınlanmak üzere, Saloon Media ile birlikte, Pascal Guérin yönetmenliğinde "Mysteries from Above" programı için Bazilika konulu bir bölüm çekilmiştir.

Şekil 20. "Mysteries from Above" Programı için çekilen İznik Sualtı Bazilikası Belgeseli

2. İznik Tanıtım Filmi; Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından İznik'in sosyal, kültürel ve turizm açısından tanıtımını sağlamak üzere Türkçe-İngilizce olarak hazırlanmıştır.
3. İstanbul'da gerçekleştirilen UNESCO 40. Dünya Miras Komite Toplantısı kapsamında, UNESCO Gençlik Forumunda bulunan 26 farklı ülkenin öğrencileriyle birlikte uzmanlar ve akademisyenlerden oluşan heyet, 2016 yılında Dünya Miras Geçici Listesi'nde yer alan İznik'e ziyaret gerçekleştirmişlerdir.
4. Dünya üzerindeki belirli göllerde nadiren görülebilen bir doğa olayı olan gün batımının izlendiği tarihlerde, yılda iki kez olmak üzere yerli ve yabancı ziyaretçilerin katılımlarıyla, İznik Ekinoks festivali düzenlenmektedir. (www.iznikekinoks.com)

Şekil 21. İznik Ekinoks Festivali afişi

- 2019 yılında, İznik’le ilgili farkındalık uyandırmak için Bursaspor – Fenerbahçe futbol maçına katılım sağlayarak “UNESCO Dünya Mirası Yolunda İznik” pankartını futbolcuların açması sağlanmıştır.

Fotoğraf 54. Bursaspor – Fenerbahçe futbol maçında İznik'in tanıtım etkinliği

- 2019 yılında, İznik Kaymakamlığının ev sahipliğinde, yerel kamu kurum ve kuruluşlar ile köylü kadınlarımızın da katılımıyla “İznik Lezzetleri Çalıştayı” gerçekleştirilmiştir.
- 2019 yılında, “Turizm Haftası Etkinlikleri” kapsamında; gün boyu Atölye çalışması, “Bir Günlüğüne Arkeolog Çocuk Arkeoloji Etkinliği”, “İznik Lezzetleri Yöresel Yemek Yarışması”, “İznik Hatırası Turistik Hediyeelik Eşya Tasarım Yarışması”, “İznik Bize Emanet Sosyal Medya Video Yarışması”, “İznik Turizminin Dünü, Bugünü, Yarını Paneli”, “Zeki Müren Lisesi Acapella Korosu Konseri” etkinlikleri gerçekleştirilmiştir.

Fotoğraf 55. Eğitim ve Tanıtım Etkinlikleri

- 2021 yılında, Uluslararası Türk Kültürü Teşkilatı'nın (TÜRKSOY) Özbekistan'ın Hiva şehrinde gerçekleştirdiği Kültür Bakanları Daimi Konseyi 38. dönem toplantısında Bursa, '2022 Türk Dünyası Kültür Başkenti' olarak ilan edilmiştir. Bu kapsamda, Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın koordinatörlüğünde, yıl boyunca düzenlenecek etkinlikler ve çalışmaların tanıtımı yapılmıştır.

Fotoğraf 56. Bursa Türk Dünyası Kültür Başkenti - 2022 toplantıları

- 2021 yılında, Bursa, İznik çinisi ve Bursa ipeğinin ön planda olduğu 'zanaat ve halk sanatları' dalında UNESCO Yaratıcı Şehirler Ağı'na (Creative Cities Network) dâhil olmuştur.

Fotoğraf 57. UNESCO Yaratıcı Şehirler Ağı Toplantıları

10. 2022 yılında, Orta Asya'daki geleneksel sporların ve Türk kültürünün yaşatılması amacıyla düzenlenen ve iki yılda bir yapılan uluslararası bir organizasyon olan "Dünya Göçebe Oyunları"nın 4'üncüsü İznik'te gerçekleştirilecektir.

Fotoğraf 58. 2022 Dünya Göçebe Oyunları- İznik organizasyon hazırlıkları

Yayınlar:

İznik'in somut ve somut olmayan kültürel mirasına ilişkin çok sayıda Türkçe ve yabancı dillerde bilimsel yayın yapılmıştır:

Bursa Büyükşehir Belediyesi Yayınları:

- Elbas, A.- Erdönmez, A. (Ed.). (2012). *Halil İnalçık'ın Bursa Araştırmaları*. Bursa: Bursa Kültür A.Ş. Yayınları.
- KARA, M. (2012). *Bursa'da Tarikatlar ve Tekkeler*. Bursa: Bursa Kültür A.Ş. Yayınları.
- Elbas, A. (2014). *Geçmişten Günümüze Elbeyli*. Bursa: Bursa Kültür A.Ş. Yayınları.
- Elbas, A. (Ed.). (2014). *Somut Olmayan Kültürel Miras Bursa Köyleri*. Bursa: Bursa Kültür A.Ş. Yayınları.
- Şahin, M. (Ocak 2014). İznik Gölü'nde Gizli Tarih. *Bursa'da Zaman Dergisi*, 9, 2-6.
- Şahin, M. (Nisan 2014). İznik Koimesis Kilisesi ve Böcek Ayazma Üzerine. *Bursa'da Zaman Dergisi*, 10, 102.
- Şahin, M. (2014). *Bursa ve İlçeleri Arkeolojik Kültür Envanteri 1*. Bursa: Bursa Kültür A.Ş. Yayınları.
- Yavaş, D. (Temmuz 2014). İznik Çalıştayı Notları. *Bursa'da Zaman Dergisi*, 11, 48-54.
- Elbas, A. – Dönmez, A. (2015). *Bursa Rehberi*. Bursa: Bursa Kültür A.Ş. Yayınları.
- Kara, M. (Ocak 2015). İznik'te Bir Gönül Sultanı Eşrefoğlu Abdullah Rûmî. *Bursa'da Zaman Dergisi*, 13, 38-44.
- Yılmaz, S. (Ocak 2015). Batık Bazilikanın Keşif Hikâyesi. *Bursa'da Zaman Dergisi*, S. 13, 84-88.
- Elbas, A. (Nisan 2015). İznik'te İkinci Zamana Doğru. *Bursa'da Zaman Dergisi*, 14, 72-76.
- Sürük, H. B. (Nisan 2015). Dünden Bugüne İznik Çini Fırınları Kazısı. *Bursa'da Zaman Dergisi*, 14, 76-78.
- Karadaş, C. (Temmuz 2015). Dâvûd-İ Kayserî ve Düşünce Ufku. *Bursa'da Zaman Dergisi*, 15, 58-62.
- Esen, M. (Temmuz 2015). Davud El Kayseri İznik'te Anıldı. *Bursa'da Zaman Dergisi*, 15, 62-64.
- Elbas, A. (Temmuz 2015). İznik Zamanı. *Bursa'da Zaman Dergisi*, 15, 84-98.
- Esen, M. (Ekim 2015). Dünya Mirası Olma Yolunda İznik. *Bursa'da Zaman Dergisi*, 16, 88-91.
- Şahin, M. (Nisan 2016). Birinci Ekümenik Konsil İznik Gölü'ndeki Bazilikada mı Toplandı?. *Bursa'da Zaman Dergisi*, 18, 46-52.
- Tonak, H. (Temmuz 2016). Bir Dünya Kenti Olarak İznik. *Bursa'da Zaman Dergisi*, 19, 44-48.

- Şahin, M. (Ekim 2016). İznik Gölü Bazilikası'nın Köle Tasvirli Sikkeleri. *Bursa'da Zaman Dergisi*, 20, 76-80.
- Şahin, M. (2017). *İznik Gölü Bazilika Kazıları 1*. Bursa: Kültür A.Ş. Yayınları.
- Şahin, M. (Ocak 2017). İznik Gölü Mezarları. *Bursa'da Zaman Dergisi*, 21, 78-82.
- Esen, M. (Ocak 2017). Bir Yılbaşı Muamması: Noel Baba mı, Sarı Saltuk mu?. *Bursa'da Zaman Dergisi*, 21, 100-102.
- Şahin, M. (Temmuz 2017). Nikaia'nın Kayıp Apollon Tapınağı. *Bursa'da Zaman Dergisi*, 23, 52-54.
- Şahin, M. (Temmuz 2017). 39. Uluslararası Kazı, Araştırma ve Arkeometri Sempozyumu'nun Ardından. *Bursa'da Zaman Dergisi*, 23, 98-100.
- Ekin Meriç, A. (Ekim 2017). İznik Roma Tiyatrosu Kazılarında Son Durum. *Bursa'da Zaman Dergisi*, 4, 8-12.
- Şahin, M. (2017). *Nikaia Araştırmaları -I Abdolvahap Sancaktar Tepesi Sondaj Kazıları*. Bursa: Kültür A.Ş. Yayınları.
- Taşkın, K. (Mart 2018). Medeniyetlerin Buluşma Noktası: İznik. *Bursa Günlüğü Dergisi*, 1, 32-38.
- Topalak, V. (Aralık 2018). İznik Gölü. *Bursa Günlüğü Dergisi*, 4, 62-66.
- Şahin, M. (Aralık 2019). İznik/Nikea'nın Kayıp Artemis Tapınağı. *Bursa Günlüğü Dergisi*, 8, 78-84.
- Erdem, H. (Aralık 2019). Selçuklu Başkenti İznik. *Bursa Günlüğü Dergisi*, 8, 72-78.
- Büyükfıran, İ. (Ed.). (Mart 2019). Değerlerimiz: İznik Ayasofya Camii. *Bursa Günlüğü Dergisi*, 5, 74-76.
- Kılıç, Ş. Akalın, K. (Ed.). (2020). *UNESCO Dünya Mirası Olma Yolunda İznik/Nicaea 2-4 Ekim 2015*. Bursa: Kültür A.Ş. Yayınları.
- Şahin, M. (Mart-Nisan-Mayıs 2020). İznik Gölü'ndeki Bazilika Kalıntısı. *Bursa Günlüğü Dergisi*, 9, 66-72.
- Yılmaz, H. (Ocak-Şubat 2020-21). İznik Kuşatması ve Fethi. *Bursa Günlüğü Dergisi*, 11, 62-72.
- Yetişen, Y. K. (Eylül-Ekim-Kasım 2021). İznik Çini Tarihi. *Bursa Günlüğü Dergisi*, 14, 80-90.
- Baykan, İ. G. (Ocak-Şubat-Mart 2022). Şerh-i Mülahhas Fi'l Hey'e ve İznik. *Bursa Günlüğü Dergisi*, 15, 54-58.

İznik Belediyesi Yayınları:

- Güneş, M. (Ed.). *Eşrefoğlu Rumi Bilgi Şöleni Bildirileri, 1-2 Haziran 2001*. İznik.
- Altun, E., Altun, N., Gülfidan, D. (Ed.). (2015). *Medeniyetler Şehri İznik*. İzmir.

Sempozyum Kitapları:

- Akbaygil, I., İnalçık, H., Aslanapa, O. (Ed.). (2004). *Tarih Boyunca İznik*. İstanbul: İş Bankası Yayınları.

- Erbaş, A., Öztürk, L., Bedir, M., Aydın, F., Küçük, S., Usta, M. (Ed.). (2005). *Uluslararası İznik Sempozyumu: 5-7 Eylül 2005*. İstanbul.
- Kemikli, B. (Ed.). (2010). *İznikli Gönül Adamı Eşrefoğlu Rumi*. İznik: Uludağ Yayınları.
- Şahin, M., Mert, İ.H. (Ed.). (2011). *Uluslararası İznik I. Konsil Sarayı'nın Lokalizasyonu Çalıştayı Bildirileri, 22-23 Mayıs 2010- İznik*. Bursa.
- Kılıç, Ş., Akalın, K. (Ed.). (2020). *UNESCO Dünya Mirası Olma Yolunda İznik/Nicaea, 2-4 Ekim 2015- İznik*. Bursa: Bursa Kültür A.Ş. Yayınları.

Kazı Alanları (Hisardere Nekropolü, Roma Tiyatrosu, Çini Fırınları, Su Altı Bazilikası) Hakkında Yayınlar:

- Şahin, M. (2014b). İznik- Göldeki Bazilika. *Atlas*, 252, 76-84.
- Şahin, M. (2014). İznik Gölü'ndeki Batık Kilise. *Deniz Magazin*, 39, 42-45.
- Şahin, M. (2015). İznik Gölü Bazilika Kalıntısı Sualtı Yüzey Araştırması-2015. *TINA Denizcilik Arkeolojisi Dergisi*, 4, 32-51.
- Şahin, M. (2016). İznik Gölü Bazilika Kazısı-2015. *KST*, 38.3 (Edirne), 435-450.
- Şahin, M. - M.R. Fairchild (2018). Nicea's Underwater Basilica. *Biblical Archaeology*, 44, 30-38.
- Şahin, M. (2018). İznik Gölü Bazilika Kazıları 2017-2018. *TINA Denizcilik Arkeoloji Dergisi*, 10, 116-126.
- Şahin, M. (2014). İznik Gölü'nün Altında Tarihi Keşif. *Şehrengiz*, 47, 16-20.
- Demirsar Arlı, B.- Altun, A. (2008b). *Tiles Treasures of Anatolian Soil Ottoman Period*. İstanbul.
- Demirsar Arlı, V. B. (2017). İznik Çini Fırınları Kazısı 2015 Yılı Çalışmaları. *38. Kazı Sonuçları Toplantısı II*, Ankara, 371-388.
- Demirsar Arlı, B. – Kaya, Ş. (2018). İznik Çini Fırınları Kazısı'nda Ortaya Çıkarılan Pişmiş Toprak Kalıpların Değerlendirilmesi. *Ege Üniversitesi Sanat Tarihi Dergisi*, C.27, 35-51
- Demirsar Arlı, B. - Kaya, Ş. - Erol, Ö.-Arlı, H. (2019). 2015-2017 Kazı Dönemlerinde İznik Çini Fırınları Kazısı'nda Ele Geçen Kalıp Baskı Tekniğinde Dekorlu Kaplar. *Akdeniz Sanat*, 21. *Uluslararası Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Araştırmaları Sempozyumu (25-27 Ekim 2017) Özel Sayı*, C. 13, 183-198.
- Demirsar Arlı, V. B. - Kaya, Ş.- Şimşek Franci, G. (2020a). 2018-2019 Kazı Sezonlarında İznik Çini Fırınları Kazısı'nda Ele Geçen Baskı Dekorlu Seramiklerin ve Seçili Örnekler Üzerinden PXRF Cihazı ile Yapılan Analiz Sonuçlarının Değerlendirilmesi. *Sanat Tarihi Yıllığı*, 29, 1-19.
- Demirsar Arlı, B. (2020b). İznik Çini Fırınları Kazısı 2018 Yılı Çalışmaları. *41. Kazı Sonuçları Toplantısı I*, Ankara, 357-372.
- Demirsar Arlı V. B. - Kaya Ş.- Şimşek Franci G. - Arlı H.- Colomban P. (2020c). Portable X-ray Fluorescence (pXRF) Uncertainty Estimation for Glazed Ceramic Analysis: Case of Iznik Tiles. *Journal of Cultural Heritage*, V.3/4, 1302-1329.
- Demirsar Arlı, V. B.- Kaya, Ş. - Şimşek Franci, G. (2021). İznik Çini Fırınları Kazısı Buluntularından İnsan Figürlü İki Sgraffito Kase Parçasının Anadolu Seramik Sanatı

ve pXRF Analizleri Kapsamında Değerlendirilmesi. *Türk Arkeoloji ve Etnografya Dergisi*, 82, 57-73.

- Meriç, A. Z. - Ekin Meriç, A. (Aralık 2021). 2012-2019 Yılları Arasında İznik Roma Tiyatrosu'nda Bulunan Bizans Sırlı Seramiklerinin Değerlendirilmesi. *SDÜ Fen-Edebiyat Dergisi*, 54, 46-66.
- Cankardeş, Ş. G. - Ekin Meriç, A. (Aralık 2021). Amphora Stamps of Hellenistic Imported Amphorae Found in the Excavations of The Nicaea/İznik Theatre. *Adalya*, 24, 79-99.
- Ekin Meriç, A.– Kutbay, G. (2021). Vaulted Chamber Tomb at the Necropolis of Hisardere in Nicaea, Jahreshefte des Österreichischen Institutes in Wien (ÖjH). *Band*, 89, 61-80.
- Ekin Meriç, A.– Dreyer, B. (2021). Inschriften auf Stein-Sarkophagen von der Hisardere-Nekropole von Nikaia. *GEPHYRA*, 21, 47-63.
- Ekin Meriç, A. (Haziran 2019). İznik Tarihini Simgeleyen Bir Anıt: Antik Roma Tiyatrosu. *DEU Sosyal Bilimler Dergisi*, 21/2, 339-355.
- Ekin Meriç, A. (2018). Late Roman Pottery from the Theatre Of Nicaea at Bithynia. *Anatolia Antiqua*, XXVI, 69-87.
- Ekin Meriç, A. (2018). Hellenistic Pottery Found in the Roman Theatre of Nikaia. *Jahreshefte des Österreichischen Archeologischen Institutes*, 87, 85-12.

Ayrıca, kazı alanlarından elde edilen arkeolojik veriler Türkiye’de kazı ve araştırma sempozyumlarında tanıtılmakta ve Kazı raporları adı altında Türkiye Kültür ve Turizm Bakanlığına hem çevrimiçi hem basılı olarak yayınlanmaktadır.

4. PAYDAŞLARIN BELİRLENMESİ VE ANALİZİ

İzmit alan yönetim planı kapsamında, alanın paydaşları sistematik bir biçimde analiz edilmiştir. Alanın paydaşları görev ve sorumluluk alanlarına göre ulusal, bölgesel/il ve ilçe ölçeğinde olmak üzere üç gruba ayrıştırılmıştır. Ayrıca, İzmit'in paydaşları kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler, meslek odaları ve sivil toplum örgütleri olarak kategorilendirilmiştir. Bu kategoriler içerisinde paydaş gruplarının karar verici, kararı etkileyen ve karardan etkilenen özellikleri belirlenmiştir. Kamu kurum ve kuruluşları merkezi yönetim ve yerel yönetim birimleri olarak sunulmuş ve alanın yönetiminde karar verici rol oynadıkları belirlenmiştir. Üniversiteler, meslek odaları ve sivil toplum örgütleri ise hem alan yönetiminde kararı etkileyen hem de karardan etkilenen bir yapıya sahiptir. İzmit'te yaşamını sürdüren yerel halk ve alanın ziyaretçileri ise karardan etkilenenler arasındadır.

Türkiye genelinde görev ve sorumluluk üstlenen bakanlıklar ulusal ölçekte, bakanlıkların il düzeyindeki taşra teşkilatları bölgesel/ il ölçeğinde ve İzmit ilçesinde görev yürüten bağlı idareler yerel ölçekte karar verici kamu kurum ve kuruluşları olarak sınıflandırılmıştır. Bu doğrultuda, örneğin Kültür ve Turizm Bakanlığı ulusal ölçekte, Bursa İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü il ölçeğinde ve İzmit Müze Müdürlüğü yerel ölçekte karar verici konumda olan kamu kurum ve kuruluşları olarak belirlenmiştir.

Üniversiteler yürüttükleri akademik ve bilimsel çalışmalarla hem kararı etkileyen hem de sundukları eğitim hizmetleriyle karardan etkilenen bir yapıya sahiptir. Türkiye ölçeğinde İzmit ile ilgili çalışmalar yürüten veya İzmit ile ilişkilenebilecek birçok konuda teorik çalışma üreten tüm üniversiteler ulusal kategoride sınıflandırılmıştır. Bursa ilinde bulunan iki kamu üniversitesi ve bir özel meslek yüksekokulu bölgesel/il ölçeğinde değerlendirilmiştir. İzmit'te yer alan Bursa Uludağ Üniversitesi'ne bağlı İzmit Meslek Yüksek Okulu ise yerel ölçekte sınıflandırılmıştır.

İzmit ile ilişkili olarak çalışma yürüten hem akademik hem de akademik olmayan meslek odaları bulunmaktadır. Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği (TMMOB), Türkiye Barolar Birliği ve Türk Tabipleri Birliği (TTB) akademik meslek odaları, Türkiye Ziraat Odaları Birliği ve Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu gibi yapılar akademik olmayan meslek odalarıdır. Akademik meslek odalarının Türkiye ve il ölçeğinde örgütlenmeleri bulunmakta, akademik olmayan diğer meslek odalarının ise ulusal, bölgesel/il ve yerel ölçekte yapılanmaları bulunabilmektedir. Örneğin, Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu ulusal ölçekte, Bursa Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği il ölçeğinde ve İzmit Esnaf ve

Sanatkârlar Odası ilçe ölçeğinde çalışmalar yürütmektedir. Meslek odaları, ürettikleri bilgiler ile kararı etkilemekte, üyelerine sundukları hizmetler ve sağladıkları iletişim ağı ile karardan etkilenmektedir.

Ulusal, bölgesel/il ve yerel ölçekte çalışma yürüten birçok sivil toplum kuruluşu bulunmaktadır. Sivil toplum kuruluşlarının faaliyet alanları da çeşitlilik göstermektedir. Geniş bir kapsam ve içeriğe sahip olan sivil toplum kuruluşları, bilimsel çalışmalar yürüterek bilgi üretimine de katkı sunabilmekte, diğer taraftan üyelerin bilgi ve beceri düzeyini destekleyici faaliyetler yürüterek iletişim platformu sunabilmektedir. Bu özelliklerinden dolayı, sivil toplum örgütleri kararı etkileyen ve karardan etkilenen yapıya sahiptir. Sivil toplum örgütleri arasında, kamu kurum ve kuruluşları, meslek odaları ve üniversitelerden farklı olarak ulusal, bölgesel/il ve yerel ölçeğinde her zaman hiyerarşik bir yapı bulunmamaktadır. Örneğin, Çevre ve Kültür Değerlerini Koruma ve Tanıtma Vakfı (ÇEKÜL) Türkiye genelinde örgütlenmiş bir sivil toplum kuruluşudur. Diğer taraftan, İznik Çini Derneği ve İznik Üreten Kadın Derneği gibi doğrudan İznik ölçeğinde çalışma yürüten sivil toplum örgütleri bulunmaktadır. Sivil toplum örgütlerinin yanı sıra, zanaatkarlar da İznik Yönetim Planının paydaşlarındandır.

İznik Yönetim Planının etkin bir biçimde uygulanabilmesi için karar alıcı, karar alma süreçlerini etkileyen ve karar alma süreçlerinden etkilenen bütün paydaşların yönetim sürecine aktif olarak katılımı önemlidir. Plan hazırlanma süreci katılımlı ve çok sesli biçimde yürütülmüştür. Hazırlık sürecinde dokuz adet odak grup toplantısı yürütülmüş, sonrasında Arama Toplantısı yapılarak hem GZFT analizi hem de yönetim planının amaç, hedef, strateji ve eylemleri paydaşlarla değerlendirilmiştir. Yürütülen katılımlı toplantıların tümü kayıt altına alınarak raporlanmıştır.

Tablo 24. İznik Yönetim Planı Hazırlık Çalışmasında Yürütülen Katılımlı Toplantılar

Toplantı Adı	Tarih
Turizm /Tanıtma Odak Grup Toplantısı	13.12.2019
Ekonomik Yapı Odak Grup Toplantısı	13.12.2019
Zanaatkarlar, Sosyal Yapı Odak Grup Toplantısı	13.12.2019
Diyanet, İnanç, Teoloji Odak Grup Toplantısı	20.12.2019
Çini ve Seramik Sanatçıları ve Sektörü Odak Grup Toplantısı	20.12.2019
Kültürel ve Doğal Değerleri Koruma ve Yönetme Odak Grup Toplantısı	24.12.2019
Basın ve Yayın Odak Grup Toplantısı	27.12.2019
Eğitim Odak Grup Toplantısı	27.12.2019
Muhtarlar Odak Grup Toplantısı	06.11.2019
Arama Toplantısı	12.03.2020

Odak Grup Toplantıları:

Alan Yönetimi ile Anıt Eser Kurulunun Kuruluş ve Görevleri ile Yönetim Alanlarının Belirlenmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik kapsamında başlatılan çalışmaların ilk etabında Bakanlıkça belirlenen yönetim alanında saha etütleri yapılmıştır. Saha çalışmalarının ardından karar vericiler, kararları etkileyenler ve kararlardan etkilenenler olmak üzere İznik Yönetim Planının hazırlanması sürecindeki paydaşlar içinden odak gruplar saptanarak “odak grup toplantıları” yapılmıştır. “Turizm/Tanıtma”, “Ekonomik Yapı”, “Zanaatkârlar, Sosyal Yapı”, “Diyanet, İnanç, Teoloji”, “Çini ve Seramik Sanatçıları ve Sektörü”, “Kültürel ve Doğal Değerleri Koruma ve Yönetme”, “Basın, Yayın”, “Eğitim” ve “Muhtarlar” odak grupları saptanarak 06.11-27.12.2019 tarihleri arasında beş farklı günde 9 odak grup toplantısı yapılmıştır. Her odak grubunun dile getirdiği kendi alanları ile ilgili İznik’te yaşanan sorunlar ve bunlara dair çözüm önerileri ayrıntıları ile not alınarak rapor haline getirilmiştir. Ortaya çıkan sonuçlara göre taslak GZFT analizi yapılmıştır. Ayrıca İznik’in evrensel nitelikteki kültürel değerleri ve doğal mirasının korunmasına yönelik belirlenen amaçlar çerçevesinde, hedefler/stratejiler/eylemler setinin taslağı hazırlanmıştır.

Arama Toplantısı:

Odak grup toplantılarının ardından, alana dair bilgi sahibi kurum, kuruluş, üniversite, sivil toplum örgütleri, meslek odaları ve uzmanların katılımı ile 12 Mart 2020 tarihinde Bursa’da Arama Toplantısı yapılmıştır. Arama toplantısı için “Somut Kültürel Değerler”, “Somut Olmayan Kültürel Değerler”, “İnanç ve Mekân”, “Doğal Değerler ve Peyzaj”, “Ekonomik Sektörler”, “Hizmetler, Turizm ve Ziyaretçi Yönetimi”, “Sosyal Yapı ve Farkındalık”, “Mekansal Planlama, Ulaşım, Erişilebilirlik ve Altyapı”, “Güvenlik, Acil Durum, Afet ve Risk Yönetimi” olmak üzere 9 çalışma masası oluşturulmuştur. Her masa kendi alanı ile ilgili GZFT analizi ve amaçlar/hedefler/stratejiler/eylemler seti konularında incelemeler yaparak değerlendirmelerini sunmuşlardır. İznik Yönetim Planına ilişkin vizyon önerilerini ortaya koymuşlardır. Arama toplantısının her masasında ele alınan konular ve yapılan değerlendirmeler not alınarak rapor haline getirilmiştir.

Arama Toplantısının ardından tüm değerlendirmeler bir bütün olarak incelenerek analiz edilmiştir. Toplantı sonucunda İznik’in kültürel ve doğal değerlerinin korunması ve yerelde sosyal ve ekonomik kalkınmanın sağlanması temel düşüncesi doğrultusunda yönetim planının amaçları nihai şeklini almıştır

Arama toplantısında yapılan değerlendirme sonuçlarına göre yönetim planının vizyonu ile GZFT analizi ve hedefler/stratejiler/eylemler setinin nihai haline ulaşılmıştır. Tanımlanan her eylem için sorumlu kuruluş ve paydaş kuruluşlar ile gerçekleştirme süreleri ve finans kaynakları da belirlenerek eylem planı oluşturulmuştur. Her eylem, ilgili olduğu amaç kapsamında ihtiyaca yönelik, gerçekçi, yürütülebilir nitelikte ve paydaşların katkıları ile belirlenmiştir. Hedeflere ulaşabilmek amacıyla belirlenen eylemlerin gerçekleştirme göstergeleri de belirlenerek Denetleme Birimi için yönetim planının izleme sisteminin verileri oluşturulmuştur.

Katılımlı toplantılar ve saha çalışmalarına dayanarak hazırlanan Yönetim Planı taslağı, alanın paydaşlarından oluşan Danışma Kurulu tarafından incelenmiş ve Eşgüdüm ve Denetleme Kurulu tarafından onaylanmıştır.

Yönetim Planı hazırlık sürecinde benimsenen karar alma süreçlerinin katılımlı, çok sesli, şeffaf bir biçimde yürütülmesi hedefinin, planın uygulama, izleme ve gözden geçirme sürecinde de benimsenmesi önemlidir. Bu doğrultuda, yönetim planı çerçevesinde katılım mekanizması tariflenmiştir. İznik Alan Başkanlığı koordinasyonunda gönüllü grupları oluşturularak yönetim planının uygulanmasının etkinleştirilmesi ve paydaşların yönetim planını benimsemesi amaçlanmıştır. Gönüllü grupları, kültür varlıkları, tabiat varlıkları, çevre koruma, kültürel etkinlikler gibi çeşitli temalarda oluşturulabilecektir.

Yönetim planı sürecinde İznik Alan Başkanlığı tarafından yürütülen faaliyetlerle ilgili memnuniyetin, talep ve beklentilerin tespit edilmesi, ilginin ve farkındalığın ölçülmesi için periyodik olarak anket ve odak grup görüşmeleri yapılması planlanmıştır. Odak grup çalışmalarının, alanda benzer konuda çalışma yürüten temsilcilerinden oluşan, en fazla on beş kişilik toplantılar halinde yapılması önerilmektedir. Anket çalışmalarının ise alanda yaşayan ve alanı ziyaret eden topluluklar için ayrı ayrı yürütülmesi tavsiye edilmektedir. İhtiyaç duyulması halinde odak grup ve anket çalışmaları yapılabileceği gibi, en fazla bir yıllık aralıklarla bu çalışmaların gerçekleştirilmesi önerilmektedir. Yürütülen tüm çalışmaların kayıt altına alınması, raporlanması ve değerlendirilmesi gerekmektedir.

Gönüllü grupları çalışmaları, odak grup ve anket uygulamaları alanın paydaşlarının geri bildirimlerinin alınmasını sağlayacak, uygulama süreçlerinde gerekli düzenlemelerin ve yönlendirmelerin yapılmasına katkı sunacaktır. İznik Yönetim Planında güncelleme yapılması söz konusu olduğu durumlarda, plan taslağı hazırlanarak Danışma Kuruluna sunulacak, sonrasında ise Eşgüdüm ve Denetleme Kurulu tarafından onaylanarak yürürlüğe girecektir.

İzmit Yönetim Planında benimsenen katılımcı mekanizmaya yönelik, paydaş analiz tablosu aşağıda sunulmuştur.

Tablo 25. Paydaş Analizi

Türkiye	Bölge - Bursa	İzmit
Kamu Kurum ve Kuruluşları		
Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü Tanıtma Genel Müdürlüğü Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü Vakıflar Genel Müdürlüğü	Bursa İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Bursa Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü Bursa Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü Bursa Restorasyon ve Konservasyon. Bölge Laboratuvarı Müdürlüğü Bursa Vakıflar Bölge Müdürlüğü	İzmit Müze Müdürlüğü
Diyanet İşleri Bakanlığı Fener Rum Ortadoks Patrikhanesi (İstanbul Rum Ortadoks Patrikhanesi) Türkiye Ermenleri Patrikliği İstanbul Vatikan Büyükelçiliği	Bursa Müftülüğü	İzmit Müftülüğü
Tarım ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü Orman Genel Müdürlüğü Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu (TKDK)	Bursa İl Tarım ve Orman Müdürlüğü Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü 2.Bölge Müdürlüğü Devlet Su İşleri 1. Bölge Müdürlüğü - Bursa Bursa Orman Bölge Müdürlüğü TKDK Bursa İl Koordinatörlüğü	İzmit İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü İzmit Orman İşletme Müdürlüğü

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Türkiye İş Kurumu Sosyal Güvenlik Kurumu	Bursa İl Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Müdürlüğü	
Gençlik ve Spor Bakanlığı	Bursa Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü	İzmit Gençlik ve Spor İlçe Müdürlüğü
Türkiye	Bölge - Bursa	İzmit
Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) MEB Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü	Bursa İl Milli Eğitim Müdürlüğü	İzmit Milli Eğitim İlçe Müdürlüğü İzmit Halk Eğitim Müdürlüğü
Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı (BEBKA)	
Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü	Bursa ÇŞİDM Bursa Tapu ve Kadastro 4. Bölge Müdürlüğü Bursa Valiliği Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü'ne Bağlı Tabiat Varlıklarını Koruma İşlerinden Sorumlu Şube Müdürlüğü	İzmit Tapu Müdürlüğü
Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı	Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı Karayolları 14. Bölge Müdürlüğü	
Sağlık Bakanlığı	Bursa İl Sağlık Müdürlüğü	İzmit İlçe Sağlık Müdürlüğü
Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TUBİTAK)	Bursa Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü	
Ticaret Bakanlığı	Bursa Ticaret İl Müdürlüğü	
Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Milli Savunma Bakanlığı		

İçişleri Bakanlığı		
Afet ve Acil Durum Yönetim Başkanlığı (AFAD)	Bursa İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü	
Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü	Bursa İl Nüfus ve Vatandaşlık Müdürlüğü	İzmit İlçe Nüfus Müdürlüğü
Emniyet Genel Müdürlüğü	Bursa Emniyet Müdürlüğü	İzmit İlçe Emniyet Müdürlüğü
Jandarma Genel Komutanlığı	Bursa İl Jandarma Komutanlığı	İzmit Jandarma Komutanlığı
	Bursa Valiliği Bursa Valiliği AB Proje ve Dış İlişkiler Koordinasyon Merkezi Yatırım İzleme Koordinasyon Başkanlığı	İzmit Kaymakamlığı
Türkiye	Bölge - Bursa	İzmit
	Bursa Büyükşehir Belediyesi	İzmit Belediyesi
	Bursa Kültür Turizm ve Tanıtma Birliği	Beyler Mahallesi Muhtarı
		Eşrefzade Mahallesi Muhtarı
		M. Çelebi Mahallesi Muhtarı M.Kemalpaşa Mahallesi Muhtarı Selçuk Mahallesi Muhtarı Yeni Mahallesi Muhtarı Yeşil Cami Mahallesi Muhtarı Hisardere Mahallesi Muhtarı Elbeyli Mahallesi Muhtarı
Üniversiteler		
Türkiye'deki ilgili devlet ve vakıf üniversiteleri	Bursa Uludağ Üniversitesi Bursa Teknik Üniversitesi Faruk Saraç Tasarım Meslek Yüksek Okulu	İzmit Meslek Yüksek Okulu
Meslek Odaları ve Kuruluşları		
Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği	Bursa Ticaret ve Sanayi Odası (BTSO)	İzmit Ticaret ve Sanayi Odası
Türkiye Ziraat Odaları Birliği	Bursa Ziraat Odaları İl Koordinasyon Kurulu	İzmit Ziraat Odası
Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu	Bursa Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği	İzmit Esnaf ve Sanatkarlar Odası
Türkiye Turist Rehberleri Birliği	Bursa Turist Rehberleri Odası (BURO)	İzmit Ulaştırma Hizmetleri Esnaf Odası
Türkiye Seyahat Acentaları Birliği (TÜRSAB)	TÜRSAB Güney Marmara Bölge Temsilciliği	

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği (TMMOB)	TMMOB Bursa İl Koordinasyon Kurulu Mimarlar Odası Bursa Şubesi Şehir Plancıları Odası Bursa Şubesi Peyzaj Mimarları Odası Bursa Şubesi Ziraat Mühendisleri Odası Bursa Şubesi Bursa Barosu Bursa Tabip Odası	
Türkiye Barolar Birliği Türk Tabipleri Birliği	Bursa Barosu Bursa Tabip Odası	
Sivil Toplum Kuruluşları		
Dünya Miras Alanları Rehberleri Derneği Kültür Rotaları Derneği Çevre ve Kültür Değerlerini Koruma ve Tanıtma Vakfı (ÇEKÜL) Marmarabirlik Türkiye Otelciler Federasyonu (TÜROFED)	Bursa UNESCO Derneği GÜMTOB Güney Marmara Turistik Otelciler ve İşletmeciler Birliği Derneği Rumeli Yönetici İş Adamları ve Sanayiciler Derneği (Rumelisiad) Turizm Profesyonelleri Derneği SKAL Bursa Balkan Göçmenleri Kültür ve Dayanışma Derneği Karadenizliler Kültür ve Dayanışma Derneği Serhat İlleri Kültür ve Dayanışma Derneği Yörük ve Türkmenler Kültür ve Dayanışma Derneği	İznic Esnaf ve Sanatkarlar Kredi ve Kefalet Kooperatifi İznic Tarım Kredi Kooperatifi İznic Zeytin Tarım Satış Kooperatifi İznic Su Ürünleri Kooperatifi İznic Kent Konseyi S.S.25 Nolu İznic Minibüs ve Otobüsçüler Kooperatifi İznic Muhtarlar Derneği İznic Genç İşadamları Derneği İznic Fotoğraf Derneği İznic Romanlar Derneği İznic Eğitim ve Öğretim Vakfı (İznic Çini Vakfı) İznic Çini Derneği İznic Üreten Kadın Derneği Adilcan-Nursan Sanat Atölyesi Mavi Çini

5. GZFT ANALİZİ

İzник Yönetim Planı GZFT analizi, ilgili tüm paydaşların alan ile ilgili hem bireysel hem de kurumsal çerçeveden güncel durumuyla birlikte değerlendirme imkânı buldukları katılımcı bir yöntem izlenerek elde edilmiştir. Ulusal, bölgesel ve yerel mahiyetteki karar vericiler, kararları etkileyenler ve kararlardan etkilenenler olmak üzere paydaşlar belirlenerek başta “odak grup toplantıları” daha sonra da “Arama Toplantısı” düzenlenmiştir. 141 kişinin yer aldığı Arama Toplantısı ile 105 kişinin katıldığı odak grup toplantılarında homojen yapıdaki gruplar oluşturulup bunların kendi içlerinde görüşme ve tartışma ortamı sağlanarak grup dinamiğinin etkisiyle düşünceler/fikirler üretilmesi sağlanmış ve önemli bilgiler edinilmiştir. GZFT'nin elde edilmesinde öncelikle tüm grupların kendi alanlarındaki görüşleri alınmıştır. Her grupta ayrı ayrı saptanan konular daha sonra İzник Yönetim Planı'nın temel amaçları olan belirlenen İzник'in Kültürel ve Doğal Değerlerini Korumak, İzник'in Sosyal ve Ekonomik Yapısını Güçlendirmek, İzник'in Mekansal Yapısını İyileştirmek ve Mekansal Planlama Araçlarını Geliştirmek, İzник'te Güvenlik, Acil Durum ve Afete Karşı Risk Yönetimini Sağlamak, İzник'in Yönetimsel Yeterliliğini Geliştirmek, İzник'in Ziyaretçi Yönetimi ve Erişilebilirliğini Geliştirmek amaçlarına göre düzenlenmiştir. Son olarak da kentin güçlü, zayıf yönleri ile kente yönelik fırsat ve tehditleri bir arada görebilmek amacıyla, tüm alanlarda öne çıkan konular belirlenerek İzник Yönetim Planı GZFT Analizi, “Güçlü Yönler”, “Zayıf Yönler”, “Fırsatlar”, “Tehditler” başlıkları altında bütüncül olarak sunulmuştur.

Tablo 26. GZFT Analizi Sonuçları

Güçlü Yönler
1. Helenistik, Roma, Selçuklu, Bizans, Osmanlı medeniyetlerine ait yapıların ve medeniyetler arası geçişin kültürel izlerinin bir arada bulunması
2. Antik dönemden günümüze dek sur duvarlarıyla çevrili kent içinde, yaşamın aralıksız bir şekilde devam etmesi
3. Hristiyanlık tarihi için önemli olan I. ve VII. Konsillerin İzник'te yapılması ve Hristiyanlığın doktriner tarihini etkileyen sonuçlar ortaya çıkarmış olması.
4. İzник'in Anadolu Selçuklularının ilk başkenti olması.
5. Konstantinopolis'in Haçlılar tarafından ele geçirilmesinden sonra Theodoros Laskaris'in Bizans tahtını Nikaia'ya taşıması ve Nikaia'nın Bizans İmparatorluğu'nun başkenti olması
6. Günümüze ulaşabilen en eski kitabeye sahip Osmanlı camisi, mekan genişlemesinin ilk örneği olan cami ve ilk Osmanlı medresesi gibi Erken Osmanlı dönemi yapılarının İzник'te bulunması
7. Türk-İslam tarihinde bilim ve düşünce birikiminin Osmanlı medrese geleneğine aktarılması ve kurumsallaşmasında kurucu role sahip olması

8. İznik'te önemli Osmanlı alim, mutassavvıf, müderris ve düşünürlerin yaşamış olması
9. Politeist ve erken Hristiyanlık inançlarını yansıtan nekropol/mezar alanlarının Osmanlı döneminde ve günümüzde devam etmesi
10. Anadolu'daki Geç Antik - Erken Hristiyanlık dönemi mezar ve mezar anıtı tipolojilerinin önemli ve iyi korunmuş örneklerinin İznik'te olması
11. İznik Çinisi'nin üretiminde kullanılan geleneksel üretimin günümüzde devam etmesi
12. Biyolojik çeşitlilik açısından önemli ekosisteme sahip olan İznik Gölü havzası ile İznik tarihi kent merkezinin birlikteliğinin güçlü bir kültürel peyzaj özelliği sunması
13. Tarih boyunca tarım yapılan verimli topraklarda zeytin ve üzüm başta olmak üzere çeşitli tarımsal ürününün yetiştirilmesi
14. Turizm açısından İstanbul'a oldukça yakın mesafede, etkileyici doğal güzelliğe ve kültürel mirasa sahip bakir ve sakin bir ilçe olması
15. Suriçinde yer alan önemli kültürel ve doğal alanların arasının yürüyüş mesafesinde olması
16. Surların ve kent içi silüetinin korunmasına yönelik anıtsal yapıların çevresinde koruma alanlarının belirlenmiş olması

Zayıf Yönler

1. Surların çok katmanlılığı ve bütünlüğünün korunmasına yönelik bütüncül belgelemelerin yapılmamış ve koruma ilkelerinin belirlenmemiş olması,
2. Surlarda restorasyon tekniği olarak birçok bölümde tamamlama yapılmasının tercih edilmesi, koruma çalışmalarının bir plan dahilinde etaplanmamış olması
3. Surların çevresinde silüeti bozan imar düzenlemelerinin olması
4. Anıtsal yapılarda ve kazı alanlarında bakımsızlık, vandalizm, güvenlik ve çevre düzenlemesi, sorunlarının bulunması,
5. Kent merkezinin tarihi bütünlüğünü tamamlayacak ve üstün evrensel değerine katkı verecek bazı anıtsal yapıların günümüze ulaşmaması
6. Devam eden restorasyon ve kazı çalışmaları nedeniyle, çok sayıda anıtsal yapı ve arkeolojik alanın ziyarete kapalı olması, yapılan çalışmalarla ilgili gerekli bilgilendirme panolarının hazırlanmaması,
7. Sivil mimarlık örneği yapıların birçoğunun yapısal sorunlarının olması ve onarımlarının yapılmaması
8. İznik Çini Sanatı'nın tarihi, yapım teknikleri, teknolojisi ve günümüze kadar gelen ürünleriyle ilgili dokümantasyon merkezinin olmaması
9. Çini üretimindeki sorunların çözümüne yönelik bir denetim mekanizmasının olmaması
10. Çini sanatının gelişimine yönelik geçmişte yapılan kurumsal çalışmaların yeterli olmaması
11. İznik Çinisi'nin yeterince tanıtılıp pazarlanmaması
12. Müşküle iğne oyası, fıçı yapımı gibi geleneksel el sanatlarının tanınırlığının düşük olması ve zanaatların sürdürülmesine yönelik çalışmaların yetersiz olması
13. İznik Gölünde çevre kirliliği sorununun bulunması ve çevre koruma bilincinin düşük olması
14. Tarım sektörü çalışanlarının sektörü bırakarak farklı iş kollarına yönelmesi ve göç etmesi, bunun sonucunda üretimin azalması
15. Tarımsal üretimin planlanmasına, işlenmesine, depolanmasına ve pazarlanmasına yönelik üreticilerin örgütlenememesi, yeterli tesisin bulunmaması

16. Kültürel ve doğal değerlerin korunması ile ekonomik kalkınma arasında dengenin kurulamamış olması
17. Turizm tesislerinin niteliklerinin ve kapasitelerinin yetersiz olması, özellikle yabancı turistler tarafından İznik'in bilinirliğinin yüksek olmasına rağmen, ziyaretçi sayısının düşük olması
18. İznik'in yerel, ulusal ve uluslararası düzeyde yeterince tanıtılmaması, rehberlerin İznik'in önemi ve tarihi ile ilgili bilgi eksikliklerinin olması
19. Günümüz yapılarının kimliksiz ve İznik geleneksel kent mimarisine aykırı olması
20. Yerel toplumun İznik'in kültürel ve doğal varlıklarının önemi ve alanın tarihine dair farkındalığının, bilgi düzeyinin ve koruma bilincinin düşük olması,
21. Koruma Amaçlı İmar Planı kararlarının kendi içinde çelişkili olması
22. Suriçinde ana hatlarda motorlu taşıt trafiğinin yoğun olması, araçların yüksek sesle ve hızlı seyretmesi, otoparkların yetersiz kalması, güvenli yaya erişiminin sağlanamaması
23. İznik için depremin büyük bir tehdit olmasına rağmen afet ve risk yönetim planının bulunmaması

Fırsatlar

1. İznik'in önemli anıt eserleri ve arkeolojik alanları ile açık hava müzesi olarak tanıtım olanağı sunması
2. Surların bütüncül korunması için (belgeleme, denetleme, tanıtım, uygulama) Anıt Eser Kurulu kurulma olanağı olması
3. Taşınmaz kültür varlıklarının onarımına katkı mevzuatı çerçevesinde finansal kaynak sağlanabiliyor olması
4. Çini sanatının UNESCO İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirası Temsili Listesinde yer alması
5. Farklı disiplinlerden çok sayıda akademisyen ve uzmanın İznik Çinisi konusunda araştırma ve çalışmalarının bulunması
6. Çini sanatının sürdürülmesine ve geliştirilmesine yönelik birçok kamu kurumunun proje desteklerinin ve fonlarının olması
7. İznik Meslek Yüksekokulunda "Çini Sanatı ve Tasarımı Programı"nda geleneksel çini üretimi eğitimi verilmesi
8. Halk eğitim merkezinde çinicilik eğitimlerinin verilmesi ve özel ihtiyaç gruplarının çiniciliğe ilgisinin olması
9. Hristiyanlığın ilk Credo/âmentü formülü kabul edilen "İznik inanç esasları"nın günümüzde ayinlerde kullanılıyor ve yaşıyor olmasının bilinmesi
10. İznik Ayasofyası'nın hem Müslümanlar hem de Hristiyanlar tarafından tarihi bir inanç mekanı olarak önemsenmesi ve ziyaret edilmesi
11. Bütün paydaşların ve yerel halkın İznik'in üstün evrensel değerinin görünür hale gelmesinde işbirliğine hazır olması
12. İznik Gölünün ulusal öneme sahip sulak alan olarak tescillenmiş olması
13. Organik ve iyi tarım ürünleri pazarlarının kurulması, tıbbi ve aromatik bitkilerin üretiminin artırılıyor olması
14. Bursa Eskişehir Bilecik 2014-2023 Bölge Planı'nda İznik İlçesinin "turizm gelişme odağı" ve "tarımsal gelişme odağı" olarak belirlenmiş olması, tarım, turizm ve sanayi sektörlerinin geliştirilmesine yönelik kararların bulunması
15. Tarıma yönelik AB Katılım Öncesi Yardım Aracı (IPARD) programı gibi birçok destek programının olması
16. İznik Gölü'ndeki mevcut balık popülasyonunun artırılma, korunma ve geliştirilme potansiyeli

olması

17. İnanç turizmi, kültür turizmi, doğa turizmi, ekolojik turizm, mağara turizmi, doğa yürüyüşü, kuş gözlem, meyve toplama turları, zeytin hasadı turları, su sporları gibi alternatif turizm faaliyetlerine ilginin artması
18. İstanbul ile Bursa arasında konumlanmasının ziyaretçiler için tercih edilme oranını artırması, bunun ilçenin sosyal ve ekonomik yapısına olumlu katkı sağlaması
19. İlçenin Uluslararası "Cittaslow - Yavaş Şehir" unvanına sahip olması
20. İznik dışında göl kenarında geleneksel köy yerleşimlerinin bulunması
21. Belediyeler arasında işbirliği ile altyapının iyileştirilmesine yönelik çalışmalar yürütülüyor olması (atık geri dönüşümü ve çöp istasyonu gibi)
22. Türkiye Afet Müdahale Planının geliştiriliyor olması

Tehditler

1. Suriçi Koruma Amaçlı İmar Planı ve Surdışı imar planı kararlarının tarihi kent merkezi ve yakın çevresinin dokusunun korunması açısından yeterli olmaması, tarihi ve doğal dokuya uygun olmayan yapılaşmanın devam etmesi
2. Yapılaşmalar nedeniyle kentin ve surların silüetinin bozulma riskinin artması
3. Vandalizm, kaçak define kazıları, kişisel amaçlar için surlarda geçişlerin açılması gibi nedenlerle kültür varlıklarının bilinçli ve/ veya bilinçsiz olarak tahrip edilmesi
4. Su seviyesinin azalması, göldeki bazilika kalıntısının açığa çıkarak koruma sorunlarının başlama riskinin doğması
5. Restorasyon ve çevre düzenlemelerine ait şantiyelerin ve depolama alanlarının düzensizliği
6. Açık bırakılan arkeolojik sondaj çukurlarının yeterli önlem alınmadığı için yerel halk ve alandaki kullanıcıların güvenliği için tehdit oluşturması
7. Ağır tonajlı araçların antik kapılardan geçmesi ve kent içi yolları kullanması, alandaki kültür varlıklarını olumsuz etkilemesi
8. Geleneksel el sanatları ve zanaatlar konusunda genç neslin ilgisinin olmaması
9. Çini sanatının gelecek nesillere hatalı aktarılmasına neden olabilecek nitelikte özgün olmayan tasarımlar yapılması
10. İznik Gölü'nden su alan vidanjörlerden göle tarım ilacı ve pestisit karışması gibi nedenlerle İznik Gölünde çevre kirliliği riski bulunması
11. Kara ve su ürünleri avcılığı konusunda bilinç eksikliğine bağlı olarak yanlış avlanma
12. Sofralık zeytin üretiminin artırılmasına yönelik yeterli teşvik ve politikaların olmaması
13. Çiftçinin tarımdan elde ettiği gelirin düşmesi, tarımsal üretim maliyetlerinin yüksek olması
14. Çiftçilerin zeytinlerini pazarlama konusunda ilgili kurumlarla arasında işbirliği sorunları yaşanması
15. UNESCO DMA olduktan sonra İznik'te kontrolsüz şekilde gelişebilecek turizm baskısı
16. İlçe merkezindeki düzensiz ve yoğun trafiğin hem kültür varlıkları hem de alan kullanıcılarının güvenliği açısından tehdit oluşturması
17. İlçenin deprem açısından orta-yüksek derece riskli kuşakta yer alması
18. İlçede çok sayıda metruk tarihi yapının olması, ayrıca tarihi ahşap yapıların yangın riski taşıması

6. İZNIK YÖNETİM PLANI VİZYON, AMAÇ VE POLİTİKALARI

İznik Yönetim Planının Vizyonu, arama toplantısında ele alınmış, daha sonra akademisyen danışmanlar ile tartışılmıştır. Üstün evrensel değeri ile birlikte alanın sahip olduğu tüm kültürel ve doğal değerler korunurken İlçede ekonomik ve sosyal hayatın devamını ve gelişimini hedefleyen İznik Yönetim Planının vizyonu:

“Dünya uygarlık, inanç ve sanat tarihinde, tarih-öncesinden Hristiyanlık çağına, Türk-İslam medeniyetinden modern döneme taşıdığı çok katmanlı kültürel mirasıyla önemli bir yeri olan İznik’in somut ve somut olmayan tüm kültürel ve doğal değerlerini, katılımcı, bütüncül ve sürdürülebilir bir alan yönetimi anlayışı ile koruyarak, kalkınmış ve tanınan bir kent olarak gelecek nesillere aktarmak”

olarak belirlenmiştir.

Ülkemizde genel olarak bakıldığında kültürel ve doğal mirasın korunması amacıyla politikalar belirlenmiş, bu politikalar doğrultusunda başta 2863 sayılı Kanun olmak üzere koruma mevzuatı oluşturulmuştur. Yapılan düzenlemeler doğrultusunda bu ulusal politikalar içerisinde kültürel ve doğal mirasın tescili, planlaması, sürdürülebilir korunması, yönetimi, kentsel yaşamla bütünleşmesi, tarafların sürece katılımı, bunların toplumsal refah ve ekonomiye yansımaları yer almıştır. Ulusal düzeydeki politikalar da gözetilerek, İznik’in kültürel ve doğal miras değerlerinin korunması, tanıtılması, kentin yönetsel, mekânsal, sosyal ve ekonomik yapısının geliştirilmesini amaçlayan İznik Yönetim Planı Politikaları belirlenmiştir.

İZNİK YÖNETİM PLANI POLİTİKALARI

P1	Kurumsal kapasitelerin geliştirilmesi ve paydaşlar arası koordinasyonun sağlanması
P2	İdarelerin yapılanmasının kültürel ve doğal mirasın korunmasına yönelik güçlendirilmesi
P3	İznik'in tarihi, kültürel, arkeolojik, mimari ve doğal miras değerlerinin sürdürülebilir şekilde ulusal ve uluslararası koruma ilkeleri doğrultusunda korunması ve gelecek nesillere aktarılması
P4	İznik'in somut olmayan kültürel değerlerinin özgün olarak devamlılığının sağlanması
P5	Mimari kimliğinin ve mekânsal gelişimin, kentin tarihi ve kültürel yapısına uyumlu olarak şekillenmesi, mekânsal kalitenin ve estetiğin artırılması
P6	Yerel nüfusun sosyal ve ekonomik yapısı güçlendirilerek yaşam kalitesinin yükseltilmesi
P7	İznik'in doğal ve kültürel niteliğine uygun turizm alternatiflerinin geliştirilerek kültür ve doğa turizminin odağı olması
P8	İznik'in kültürel ve doğal miras değerlerinin ulusal ve uluslararası boyutta tanıtımının sağlanması
P9	İznik'in miras değerlerine uyumlu çevre düzenlemeleri ve sunum teknikleriyle ziyaretçiler için nitelikli ve güvenli dolaşım imkânı sağlanması, ziyaretçi rotalarının belirlenmesi
P10	Kültürel mirasın toplumsal kültür ve sosyoekonomik gelecek açısından önemi konusunda her kesimde farkındalık yaratılması, bilinç düzeyinin artırılması
P11	Kültürel ve doğal değerler, ziyaretçiler ve yerel halk için risklerin en aza indirgenmesi, acil durumlara karşı tedbirlerin belirlenmesi
P12	İznik'e erişilebilirliğin artırılması, ulaşım ve yaya düzenlemesinin güvenli ve sürdürülebilir olmasının sağlanması

7. YÖNETİM PLANI HEDEFLERİ VE EYLEMLERİ

İzlik Yönetim Planı kapsamında alanın sorunlarının saptanması, çözüm önerilerinin belirlenmesi, eylemlerin saptanması amacıyla 2863 sayılı Kanunun EK-2. maddesine göre 27.11.2005 tarihli Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren “Alan Yönetimi ile Anıt Eser Kurulunun Kuruluş ve Görevleri ile Yönetim Alanlarının Belirlenmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik” doğrultusunda arazi etütleri, odak grup toplantıları ve arama toplantısı yapılarak GZFT analizine ulaşılmıştır. GZFT analizi sonuçları, yönetim planı vizyonu, amaç ve politikaları doğrultusunda İzlik Yönetim Planının hedefleri ve eylemleri belirlenmiştir. İzlik Yönetim Planı hedefleri ve eylemleri belirlenirken, durumun saptanması ve belgelenmesi, planlama ve projelendirmelerin yapılması, uygulanması, sunulması ve izlenmesi aşamaları dikkate alınmıştır.

Her eylem için sorumlu kurum ve kuruluşlar belirlenmiş, bunların eylemle doğrudan ilgili olmasına dikkat edilmiştir. Ayrıca eylemin yürütülmesi ve gerçekleştirilmesi için katkı verebilecek paydaş kurum ve kuruluşlar da tanımlanmıştır. Yönetim planının katılımcı bir şekilde uygulanması hedeflendiği için paydaş kurumlar içinde sivil toplum kurumları ve meslek odalarının katılımına önem verilmiştir.

Tanımlanan eylemlerin doğrudan uygulamaya geçirilebilmesi, bir tasarım/proje ihtiyacı olması, güncel şekilde devamlılığının bulunması gibi hususlar dikkate alınarak gerçekleşme süreleri belirlenmiştir. Süreler kısa vade (1-2 yıl), orta vade (3-4 yıl), uzun vade (5 yıl ve üzeri) olarak tanımlanmıştır. Bazı eylemler süreklilik arz ettiği için “sürekli” tanımlaması yapılmıştır.

Eylemlerin gerçekleştirilmesinden sorumlu kurumlar ile süreleri tanımlanırken, gerçekleşme durumunun izlenmesi ve sonuçlarının takip edilmesi açısından bir sistem kurulması gerekmektedir. Yönetim planı kapsamında bu amaçla her bir eylem için izleme göstergeleri belirlenmiş olup, ayrıca bu göstergelere göre süreci takip ederek idare ile Eşgüdüm ve Denetleme Kuruluna yıllık izleme raporu sunacak sistem tanımlanmıştır.

Yönetim planının hedeflerine ulaşılabilmesi için tanımlanan eylemlerin gerçekleşmesinin en büyük bileşenlerinden birisi de finansal kaynaktır. 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun Ek-2nci maddesine göre ilgili kurumların kendi bütçelerinde ayıracakları ödeneklerin yanı sıra ayrıca yönetim planında tanımlanan eylemler için değerlendirilebilecek diğer finansal kaynaklar da bu plan kapsamında açıklanmıştır.

Buna göre İznik Yönetim Planı'nın vizyonu, amaç ve politikaları doğrultusunda belirlenen hedef ve eylemler 8 tema altında gruplandırılmıştır.

Tema 1. Yönetim ve Eşgüdüm

Tema 2. Koruma

Tema 3. Mekânsal Kalite

Tema 4. Sosyal ve Ekonomik Gelişim

Tema 5. Tanıtım ve Ziyaretçi Yönetimi

Tema 6. Eğitim ve Bilinçlendirme

Tema 7. Güvenlik, Afet, Acil Durum

Tema 8. Erişilebilirlik

Belirlenen eylemlerle sorumlu ve paydaş kuruluşlar ilişkilendirilmiş ve süreleri saptanarak bir eylem planı şeması oluşturulmuştur. İznik Yönetim Planı kapsamında belirlenen hedef ve eylemlere ilişkin sayısal veriler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 27. Yönerim Planı Hedef ve Eylemleri

TEMA	HEDEF	EYLEM			
		Kısa Vade	Orta Vade	Uzun Vade	Sürekli
T1. Yönetim ve Eşgüdüm	4	9			8
T2. Koruma	5	13	15	9	6
T3. Mekânsal Kalite	2	5	7		1
T4. Sosyal ve Ekonomik Gelişim	4	16	9	1	3
T5. Tanıtım ve Ziyaretçi Yönetimi	3	19	9	2	1
T6. Eğitim ve Bilinçlendirme	2	12	2		
T7. Güvenlik, Afet, Acil Durum	2	6	9		
T8. Erişilebilirlik	2	2	5	2	
TOPLAM	24	82	56	14	19

Eylemlerin belirtildiği tablolarda, eylemlerin gerçekleştirilmesinde sorumlu olan ve katkı veren kurum ve kuruluşlar içerisinde asıl sorumlu olan kurum koyu (bold) harfler ile belirtilmiştir.

T1. YÖNETİM ve EŞGÜDÜM

İzmit yönetim alanlarının korunması ve yönetilmesinde ilgili kurum ve kuruluşlar, topluluklar ve yerel toplum ile doğru iletişim mekanizmalarının kurulması ve sürdürülmesi önemlidir. 2863 sayılı Kanun kapsamında alanın yönetiminden doğrudan sorumlu olan İzmit Alan Başkanlığı, İzmit Yönetim Planının uygulanmasını koordine eden ana yapıdır. İzmit Yönetim Planı alanda çalışma yürüten paydaşların işbirliği ve eşgüdüm içerisinde çalışmasını yönlendiren temel belge olup, planın etkili biçimde uygulanmasının ana koşullarından birisi de yönetsel yeterliliği iyileştirmek ve geliştirmektir.

Bu kapsamda, yalnızca sorumlu kurum ve kuruluşların değil, alanda yaşayan ve alanı ziyaret edenler de dâhil olmak üzere İzmit'in bütün paydaşlarının geri bildirimlerinin alınması önemlidir. Geri bildirim mekanizmasının sağlanması, alan yönetiminin öncelikli hususlarından biridir. Bu mekanizma ile alanda yapılan faaliyetlerin planlanması, uygulama aşamasının izlenmesi ve değerlendirilmesi, yönetsel yapıda gerekli ihtiyaçların karşılanmasına yönelik kapasitenin artırılması gerekmektedir.

Alan Yönetim mevzuatı gereğince oluşturulacak Danışma Kurulu, İzmit Yönetim Planını inceleyerek değerlendirmelerini yaptıktan sonra, bu değerlendirmeler doğrultusunda İzmit Yönetim Planı taslağına son şekli verilerek Eşgüdüm ve Denetleme Kuruluna sunulacaktır. Yönetim planı onaylandıktan sonra, planda tanımlanan eylemlerin İzmit Alan Başkanlığının koordinasyonunda, paydaşlar tarafından hayata geçirilmesi gerekmektedir. Planın onayından sonra eylemler hayata geçirilirken paydaşlar arasında iletişim sürekliliği açısından Danışma Kurulu ile Eşgüdüm ve Denetleme Kurulunun periyodik olarak toplanmaları sağlanmalıdır.

İzmit'te her kültür varlığı ve arkeolojik alanda koruma çalışmaları yürütülürken, bu çalışmaların bilimsel yöntemlerle ve yapının özgünlüğüne uygun biçimde hazırlanması ve uygulanması için koruma çalışması sürecinde görevi yürütecek Bilimsel Danışma Kurulları oluşturulmalıdır.

İzmit'in korunmasından ve yönetilmesinden sorumlu yerel yönetim birimleri olan Bursa Büyükşehir Belediyesi ile İzmit Belediyesi'nin organizasyon yapılarının da güçlendirilmesi gerekmektedir. Bursa Büyükşehir Belediyesi bünyesinde kültürel ve doğal değerlerin korunmasından ve yönetilmesinden sorumlu bir idari birim oluşturulması önerilmektedir. Büyükşehir Belediyesi bünyesinde teşkilatlanmış olan İzmit Alan Başkanlığı koordinasyonunda 2863 sayılı Kanun ve ilgili mevzuat çerçevesinde Denetim Birimi kurularak, İzmit Yönetim Planı eylemlerinin düzenli olarak takibi sağlanacaktır. Ayrıca,

koruma konusunda bilincin geliştirilmesi ve farkındalığın artırılması için İznik Alan Başkanlığı koordinasyonunda bir Ekip (Eğitim Birimi) oluşturularak eğitsel materyallerin ve programların hazırlanması hedeflenmiştir.

İznik'in sahip olduğu kültürel ve doğal değerlerin korunması, planlanması, kentsel hizmetlerin sunulması, turizm faaliyetlerinin yönetilmesi, gelişimi konularında görev yapan tüm kurum ve kuruluşların insan kaynaklarının ve finans olanaklarının geliştirilmesi de dikkate alınarak yönetsel yapının geliştirilmesi ve eşgüdüm sağlanmasına yönelik eylemler tanımlanmıştır.

Tablo 28. Yönetim ve Eşgüdüm Politika, Hedef ve Eylemleri

1. YÖNETİM ve EŞGÜDÜM						
Politikalar	Hedefler	Eylemler	Sorumlu Kuruluşlar	Finans Kaynakları	İzleme Göstergeleri	Hedef Tarih
<p>P1. Kurumsal kapasitelerin geliştirilmesi ve paydaşlar arası koordinasyon sağlanması</p> <p>P2. İdarelerin yapılanmasının kültürel ve doğal mirasın korunmasına yönelik güçlendirilmesi</p>	<p>1.1. İznik ile ilgili tüm kurum ve kuruluşların kapasitelerini güçlendirmek</p>	<p>1.1.1. İznik Alan Yönetim Planı kapsamında tanımlanan eylemlerin koordineli biçimde yürütülmesi için İznik Alan Başkanlığının kapasitesinin artırılması ve İznik Alan Başkanlığı Çalışma Yönergesi hazırlanması</p>	<p>BBB, KVMGM</p>	<p>BBB</p>	<p>İznik Alan Başkanlığı personel sayısı, personelin katıldığı eğitim ve etkinlik sayısı, çalışma yönergesi taslağı</p>	<p>Kısa</p>
		<p>1.1.2. Basit onarımlar ile ilgili işlemlerin ve belgelerin takibi için Bursa Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğüne dijital takip sistemi kurulması</p>	<p>BKVKBK BBB, İB, VBM</p>	<p>BKVKBK</p>	<p>Dijital takip sisteminde arşivlenen onarım ön izin belgesi ve onarım uygunluk belgesi</p>	<p>Kısa</p>
		<p>1.1.3. Koruma projeleri yürüten kurumlarca, uygulamaların müellif mimarlarca Mimari Teknik Uygulama Sorumluluğunun takibinin yapılması.</p>	<p>BRAM, VBM, İB, BKVKBK, MO, STK</p>	<p>KVMGM, VBM, BBB, İB</p>	<p>Uygulama sırasında Mimari Teknik Uygulama Sorumluluğunda takip edilen proje sayısı.</p>	<p>Sürekli</p>
		<p>1.1.4. Yönetim Planında tanımlanan eylemlerin uygulanmasının denetlenmesi ve etkilerinin izlenmesi için İznik Alan Başkanlığı bünyesinde Denetim Birimi kurulması</p>	<p>BBB</p>	<p>BBB</p>	<p>Yönetim planı kapsamındaki uygulaması izlenen ve denetlenen eylem sayısı Çıktı: İznik Alan Başkanlığı Denetim Birimi</p>	<p>Kısa</p>
		<p>1.1.5. Eğitim ve kapasite artırma çalışmalarının programlanması ve eğitsel materyallerin hazırlanması çalışmalarını üstlenecek Bursa Büyükşehir Belediyesi bünyesinde bir ekip kurulması</p>	<p>BBB, BMEM, İMEM, ÜNV, STK, MO</p>	<p>BBB</p>	<p>Programlanan eğitim çalışması sayısı, hazırlanan eğitim materyali sayısı, koruma bilinci ile ilişkili oluşturulan ekipte yer alan kişi sayısı</p>	<p>Kısa</p>

1. YÖNETİM ve EŞGÜDÜM						
Politikalar	Hedefler	Eylemler	Sorumlu Kuruluşlar	Finans Kaynakları	İzleme Göstergeleri	Hedef Tarih
		1.1.6. İznik Turizm Danışma Bürosunun kapasitesinin ihtiyaçlara göre artırılması	İB KTM, BBB, ÜNV	BBB	İznik Turizm Danışma Bürosu kapasite ihtiyaç analizi raporu, görevlendirilen personel sayısı, yabancı dil bilen personel sayısı, dağıtılan İznik'e ilişkin materyal (rehber, harita, broşür vb.) sayısı	Kısa
P1. Kurumsal kapasitelerin geliştirilmesi ve paydaşlar arası koordinasyon sağlanması	1.2. Kültürel ve doğal mirasın korunması konusunda görev yapan kurumların insan kaynağının kapasite gelişimini sağlamak ve güncel tutmak	1.2.1. Kültür varlıklarının korunmasıyla ilgili kurumların bünyesindeki personelin eğitim ihtiyaçlarının analizi yapılarak üniversiteler ve meslek odaları ile işbirliği içinde eğitim programları, seminerler düzenlenmesi	KVMGM (BRAM), VBM, BKVKBK, İB, BBB, BEBKA, ICOMOS Milli Komite, ÜNV, MO, STK	KVMGM BBB BEBKA	Kültür varlıkları konusunda çalışan personelinin eğitim ihtiyaç analizi raporu, hazırlanan eğitim programı ve seminer sayısı, katılım gösteren personel sayısı	Sürekli
		1.2.2. Kurumların görev alanlarıyla ilgili düzenlenecek ulusal ve uluslararası sempozyum, panel, çalıştay gibi bilimsel etkinliklere personelin katılımının teşvik edilmesi ve desteklenmesi	BKVKBK, KVMGM (BRAM), İMM, VGM, BBB, İMM, ÜNV, MO	KTM, BBB	Bilimsel etkinliklere katılan personel sayısı	Sürekli
P1. Kurumsal kapasitelerin geliştirilmesi ve paydaşlar arası koordinasyon	1.3. İznik ile ilgili çalışmalar için kaynak oluşturulmasını sağlamak	1.3.1. 2863 sayılı Kanun kapsamındaki katkı payları, yardım ve kredilerin kullanımına yönelik başvuruların artırılması için tescilli taşınmaz sahiplerinin bilgilendirilmesi	BBB KTM, İB, TOKİ, MO, STK	BBB İB	İznik'te 2863 sayılı kanun kapsamında kullanılan katkı payları, yardım ve kredi miktarlarında artış miktarı	Kısa

1. YÖNETİM ve EŞGÜDÜM						
Politikalar	Hedefler	Eylemler	Sorumlu Kuruluşlar	Finans Kaynakları	İzleme Göstergeleri	Hedef Tarih
sağlanması		1.3.2. AB, Dünya Bankası, büyükelçilikler ve BEBKA tarafından sağlanan fonlara başvuruların artması için kurum, kuruluş ve STK'ların başvuru dönemleri ve koşulları hakkında düzenli olarak bilgilendirilmesi	BBB, BRAM, VBM, İK, İB, BEBKA, MO, STK	İB	İzlik özelinde AB, Dünya Bankası, Büyükelçilikler ve BEBKA 'ya yapılan proje başvuru sayısı	Sürekli
		1.3.3. Ulusal ve uluslararası fon kaynaklarına başvuruları koordine etmek üzere İzlik Kaymakamlığı ve İzlik Belediyesi bünyesinde proje büroları oluşturulması	İK, İB	İK İB	İzlik Kaymakamlığı ve İzlik Belediyesi bünyesinde oluşturulan proje büroları	Kısa
P1. Kurumsal kapasitelerin geliştirilmesi ve paydaşlar arası koordinasyon sağlanması	1.4. Paydaşların katılımının sağlandığı yönetim modeliyle çalışmaları yürütmek	1.4.1. İzlik Alan Yönetimi Danışma Kurulu ile Eşgüdüm ve Denetleme Kurulu'nun eylemler ve projeler hakkında paydaşlar arası işbirliği ve iletişim sağlanması için periyodik olarak toplanması	BBB	BBB	Yapılan toplantı sayısı	Sürekli
		1.4.2. Kırsal kalkınma çalışmalarını yürüten kurum ve kuruluşların katılımıyla 6 ayda bir rutin değerlendirme toplantılarının yapılması	BBB, İK, TKDK, İB, BEBKA, MO, STK	BBB	Kırsal kalkınma değerlendirme toplantı sayısı, alınan karar sayısı	Sürekli
		1.4.3. Kurum ve kuruluşlarca alan yönetimi kapsamında yürütülecek faaliyetlerde görev almak üzere, toplumun her kesiminden katılım sağlanacak şekilde gönüllü grupları oluşturulması	BBB İK, İB, BMEM, MO, STK (Kent Konseyi)	BBB	Gönüllü gruplarında yer alan kişi sayısı, gönüllü katılımı ile gerçekleştirilen faaliyet sayısı	Kısa

1. YÖNETİM ve EŞGÜDÜM						
Politikalar	Hedefler	Eylemler	Sorumlu Kuruluşlar	Finans Kaynakları	İzleme Göstergeleri	Hedef Tarih
		1.4.4. İznik Alan Başkanlığı tarafından yapılan çalışmaların bilinirliğinin/ tanıtımının sağlanması için kamuoyu bilgilendirme toplantıları ve atölye çalışmaları yapılması, bu amaçla her türlü görsel, basılı ve dijital yayın araçlarının kullanılması	BBB , İB, MO, Yerel Basın, ÜNV, MO, STK	BBB	İznik Alan Başkanlığı çalışmalarının tanıtımı amaçlı yürütülen toplantı, atölye ve yayın sayısı	Sürekli
		1.4.5. İznik Alan Başkanlığı tarafından yürütülen faaliyetlerle ilgili memnuniyetin, talep ve beklentilerin tespit edilmesi, ilginin ve farkındalığın ölçülmesi için periyodik olarak anket ve odak grup görüşmeleri yapılması	BBB , İB, MO, STK	BBB	Yapılan anketler ve odak grup görüşmeleri sayısı, anket katılımcıları sayısı, odak grup görüşmeleri katılımcıları sayısı, yürütülen faaliyetlere ilişkin memnuniyet değerlendirme raporu	Sürekli

T2. KORUMA

İzник'in kültürel ve doğal değerlerinin korunması için gerekli olan yasal, yönetsel ve finansal araçlar ulusal ve uluslararası mevzuatta tanımlanmıştır. Ülkemizin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler de dahil olmak üzere ulusal mevzuat ve alanın gereksinimlerine göre yönetim planının kültürel ve doğal değerlerin korunmasına ilişkin sistematığı, koruma, belgeleme, plan ve projelendirme, uygulama ve sunum, izleme ve denetleme aşamaları dikkate alınarak tanımlanmıştır.

Kültürel ve doğal değerlerinin ilk tespit ve envanter çalışmaları İzник'te 1967 yılında yapılmıştır. Yüzeyde bulunan Helenistik, Roma, Bizans, Osmanlı dönemi mimari yapılar ile kazı alanlarının tescil ve envanterleri yapılmıştır. Toprak altında bulunan arkeolojik ve mimari mirasın saptanmasına ilişkin yüzey araştırmaları ve kazılar devam etmektedir. Günümüz teknolojilerinin kullanılarak İzник'in kültürel ve doğal mirasının envanterlenmesi ve belgelenmesi önemlidir. Bu doğrultuda CBS tabanlı İzник Tarihi Miras Envanteri, İzник Arkeolojik Veri Haritası, anıt ağaç envanteri çalışmaları yürütülmelidir. Ayrıca alanla ilgili yazılı, işitsel ve görsel tüm belge, bilgi ve yayınların derlenerek İzник Kent Belleği ve Dijital Arşivi'nin oluşturulması kentin değerlerinin saptanması ve belgelenmesi açısından önemlidir.

Kültürel yapıların üzerindeki bilgiye gelecek kuşakların da tanıklık edebilmesi, araştırmaya dayanan, yapının özgünlüğünü koruyan plan ve projelerle mümkün olmaktadır. Yapılacak olan tüm uygulamalara yönelik projeler, anıtın ait olduğu çevreyle birlikte değerlendirilip, sahip olduğu değerlerin o çevrenin de bir parçası olduğu bilinciyle ve bütüncül bir bakış açısıyla korunarak gelecek kuşaklara aktarılması prensibi ile hazırlanmalıdır. İzник merkezinin kentsel arkeolojisi ve yaşamın devamlılığını dikkate alan, tarihi ve modern bütünlüştiren sürdürülebilir plan ve projeler geliştirilmelidir. Yapılacak olan plan, kentsel tasarım ve çevre düzenleme projeleri kentsel tasarım rehberleri ile desteklenmelidir. Mevcut olan plan ve projeler de bu ilkeler çerçevesinde gözden geçirilmelidir. Yine bu çerçevede İzник'in tüm değerlerini gözetken, ulusal ve uluslararası koruma kriterlerini sağlayan, sürdürülebilir plan, program ve projeler doğrultusunda uygulamalar yapılması hedeflenmiştir.

Bu bağlamda, uluslararası anlamda kabul gören sözleşmelere uygun, restorasyon/koruma proje ve uygulamalarının yapılabilmesine katkı sağlamak üzere, görev süresi o projenin/uygulamanın sonuna kadar devam edecek, yapılacak iş konusunda uzman olan akademisyenler ve uzmanlardan Bilimsel Danışma Kurulları teşkil edilmelidir. Bilimsel Danışma kurullarında, anıtın ve yapılacak işin niteliği göz önünde bulundurularak uzman

akademisyenler yer almalıdır. Bu uzman akademisyenler arasında İznik Alan Yönetimi Danışma Kurulu üyelerinin de yer alması anıtın koruma sürecine katkı sağlayacaktır.

Surlarda kullanıma açılacak ve ziyaret edilebilecek kısımların belirlendiği, açık alan düzenlemelerinin kararlarının verildiği, restorasyon ve koruma tekniklerinin tanımlandığı, silüetin korunmasına ilişkin müdahalelerin geliştirildiği, surlara ilişkin yapılması gereken tüm eylemlerin bütüncül olarak ele alındığı İznik Surları Koruma ve Çevre Düzenleme Master Planının hazırlanması, surlarla ilgili yaşanan sıkıntıların çözümü için önemlidir.

Ziyaretçiler başta olmak üzere alanın güvenli ve rahat şekilde gezilebilmesi, gezilirken en iyi şekilde algılanması amacıyla kültürel ve doğal miras değerlerinin koruma ilkelerini gözeterek çevre düzenlemeleri ve çağdaş teknikler ile sunumunun yapılması da yönetim planının hedefleri arasındadır.

İznik Gölü ile birlikte kent merkezinde ve çevresinde bulunan asırlık anıt ağaçların da içinde yer aldığı doğal, kültürel ve peyzaj değerlerinin korunması yapılacak her tür ve ölçekteki plan ve projelerin temel yaklaşımı olmalıdır.

Çinicilik alanında bakıldığında da bu sanatın gelecek kuşaklara aktarılacak biçimde sürdürülür olması, İznik Çinisi'nin özgün desen, renk ve boyutlarına sadık kalınarak yapılacak günümüz tasarımları ve üretimleri ile mümkün olabilecektir.

İznik Çinisi'nin üretiminde geleneksel malzeme ve üretim yöntemlerinin kullanımının desteklenmesi, atölyelerin teknik altyapılarının iyileştirilmesi, mükemmelleşmesine yönelik proje, Ar-Ge, laboratuvar, danışmanlık ve eğitim çalışmalarıyla çini sanatının korunması, tanıtımı ve gelişimi sağlanmalıdır.

Biyolojik çeşitlilik açısından önemli sisteme sahip olan İznik Gölü havzası ile İznik tarihi kent merkezinin birlikteliği güçlü bir kültürel peyzaj özelliği sunmaktadır. Gölde ve çevresinde yapılacak tüm çalışmalarda İznik Gölü Sulak Alan Yönetim Planı hedefleri doğrultusunda göl ekosisteminin korunması önemle gözetilmelidir, planın eylemlerinin uygulanması takip edilmelidir.

Yönetim planlarının izleme ve denetleme sistemi olmadığı takdirde beklenen sonuçlara ulaşılması mümkün değildir. Kültürel ve doğal mirasın korunması açısından tanımlanan eylemler için denetim, tanımlanmış ilkelere göre ve uzman kişilerce yapıldığı takdirde müdahalelerin uygun olup olmadığı konusunda somut ve güvenilir sonuçlara ulaşılabilir. Buna göre yönetim planının İznik'in kültürel ve doğal değerlerinin korunması amacı

kapsamında; ilke ve standartlara uygun olarak “İznik'in değerlerinin korunmasına yönelik eylemlerin izlenmesi ve denetlenmesi” ne ilişkin eylemler de belirlenmiştir.

Tablo 29. Koruma Politika, Hedef ve Eylemleri

2. KORUMA						
Politikalar	Hedefler	Eylemler	Sorumlu Kuruluşlar	Finans Kaynakları	İzleme Göstergeleri	Hedef Tarih
<p>P3. İznik'in tarihi, kültürel, arkeolojik, mimari ve doğal miras değerlerinin sürdürülebilir şekilde ulusal ve uluslararası koruma ilkeleri doğrultusunda korunması ve gelecek nesillere aktarılması</p> <p>P4. İznik'in somut olmayan</p>	<p>2.1.İznik'in kültürel ve doğal mirasını günümüz teknolojileri ile belgelemek ve envanterini yapmak</p>	<p>2.1.1. İznik'te kültür varlıklarının, sit ve koruma alanı sınırlarının irdelenerek belgelenmelerinin yapılması, CBS tabanlı "İznik Tarihi Miras Envanteri" hazırlanması</p>	<p>BBB BKVKBK, KTM, VBM, İMM, BEBKA, İB, ÜNÜ, MO, STK</p>	<p>BBB KTM</p>	<p>İrdeleme yapılan sit alanı (hektar) ve kültür varlığı sayısı, Çıktı: İznik Kültür Varlıkları Envanter Projesi Sonuç Raporu, İznik Kültürel Miras Envanter Sistemi</p>	Orta
		<p>2.1.2. Bugüne kadar yapılan, araştırma, sondaj, kurtarma kazıları, yüzey araştırmaları ve diğer yöntemlerle elde edilen arkeolojik veriler doğrultusunda "İznik Arkeolojik Veri Haritası"nın hazırlanması</p>	<p>BBB, İMM, HNKB, RTKB, ÇFKB, SABKB, BKVKM, ÜNÜ, MO</p>	<p>BBB</p>	<p>Ulaşılan kazı ve araştırma raporları, Çıktı: İznik Arkeolojik Veri Haritası</p>	Kısa
		<p>2.1.3.İznik Surları'na ilişkin bugüne kadar yapılmış yazılı/görsel çalışmalar, kısmi olarak yapılmış belgelenmelerin/rölövelerin derlenmesi, surların bütününe rölöve, üç boyutlu tarama ve belgeleme çalışmalarının yapılması</p>	<p>BRAM, BBB BKVKBK, İMM, BEBKA, İB, ÜNÜ, MO, STK</p>	<p>KVMGM, BBB</p>	<p>Hazırlanan ve derlenen yazılı/görsel doküman ve rapor sayısı, sayısal tarama verileri, Çıktı: İznik Surları Belgeleme ve Koruma Projesi, rölöveler, araştırma raporu</p>	Orta

2. KORUMA						
Politikalar	Hedefler	Eylemler	Sorumlu Kuruluşlar	Finans Kaynakları	İzleme Göstergeleri	Hedef Tarih
kültürel değerlerinin özgün olarak devamlılığının sağlanması		2.1.4.İznik ve çevre yerleşimlerinde yer alan somut kültürel değerlerdeki önceki medeniyetlere ait izlerin belirlenerek belgelenmesi	İMM BKVKBK, ÜNV, MO, STK	BBB, KTM	İnceleme yapılan yerleşim, anıt, alan sayısı, tespit edilen izlere ait rapor sayısı	Orta
		2.1.5.İznik kent merkezi "Somut Olmayan Kültürel Miras Araştırma ve Envanter Projesi" yürütülmesi	KTM İMM, İÇD, ÜNV, İB	KTM, BBB, BEBKA	Somut olmayan kültürel miras raporu, envantere kayıt edilen miras ögesi sayısı	Kısa
		2.1.6. İznik ve köylerinin CBS tabanlı anıt ağaç envanterinin ve koruma alanı tespitlerinin yapılması	ÇŞİDM DKMP2, BEBKA, BBB, İB, ÜNV, MO, STK	ÇŞİDM	CBS ne işlenen anıt ağaç ve koruma alanı inceleme rapor sayısı	Kısa
		2.1.7.Tüm belgeleme ve araştırma sonuçlarının paylaşımına açık olması	BBB, KVMGM, BRAM, VBM, ÇŞİDM, KTM, ÜNV, STK		Paylaşımına açılan belgeleme ve araştırma sayısı	Orta Sürekli
P3. İznik'in tarihi, kültürel, arkeolojik, mimari ve doğal miras değerlerinin sürdürülebilir şekilde ulusal ve uluslararası	2.2. İznik'in kültürel ve doğal değerlerine, kent yaşamına ilişkin bilgi ve belgeleri derlemek, erişilebilir	2.2.1.İznik'le ilgili yayınların, fotoğrafların, haritaların, projelerin ve alanda yürütülen koruma çalışmalarına ait belgelerin yer aldığı, "İznik Kent Belleği ve Dijital Arşivi" oluşturulması, buradaki verilere Alan Başkanlığı web sitesinden de erişim sağlanması	BBB, KTM, BKVKBK, VBM, İMM, HGKOM, DKMP2, BEBKA, ÜNV, MO, STK	BBB	Belgelenen yayın, fotoğraf, harita ve koruma çalışması sayısı Çıktı: İznik Kent Belleği ve Dijital Arşivi	Orta

2. KORUMA						
Politikalar	Hedefler	Eylemler	Sorumlu Kuruluşlar	Finans Kaynakları	İzleme Göstergeleri	Hedef Tarih
<p>koruma ilkeleri doğrultusunda korunması ve gelecek nesillere aktarılması</p> <p>P4. İznik'in somut olmayan kültürel değerlerinin özgün olarak devamlılığının sağlanması,</p>	olmasını sağlamak	<p>2.2.2. İznik ile ilgili bilimsel yayın çalışmalarının desteklenmesi, yayınların nitelik ve nicelik olarak geliştirilmesi</p>	<p>TÜBİTAK ÜNV BEBKA, MEB, KTB, BBB, İB, VBM, STK</p>	<p>TÜBİTAK BBB, KTB, VBM</p>	<p>İznik ile ilgili üretilen bilimsel yayın ve makale sayıları</p>	Sürekli
		<p>2.2.3. İznik'te kazı başkanlıklarınca yürütülen arkeolojik kazı ve araştırma sonuçlarının İznik Alan Başkanlığı uhdesinde "Nikaia Araştırmaları" serisinin devamı olarak yayınlanması</p>	<p>KVMGM, İMM, ÇFKB, RTKB, SABKB, HNKB, ÜNV</p>	<p>KVMGM BBB</p>	<p>Yayınlanan araştırma kitapları</p>	Kısa
		<p>2.2.4. Alanda bulunan farklı tipolojilerdeki mezarların kendi benzer örnekleriyle karşılaştırılması ve İznik'e özgü olanların detaylı biçimde karşılaştırma analizinin yapılması</p>	<p>İMM, HNKB BBB, ÜNV</p>	<p>BBB</p>	<p>Araştırma raporları, karşılaştırma analizi sonuç raporu</p>	Kısa
		<p>2.2.5. Geçmişten günümüze İznik Çini Sanatının ustaları, yapım teknikleri, motifleri, renkleri konularında kapsamlı araştırma ve yayın yapılması.</p>	<p>KTM BBB, İB, İÇD, ÜNV, MO, STK</p>	<p>KTM, BBB, BEBKA</p>	<p>İznik Çinisi yapım teknikleri, motif ve renklere ilişkin tespit belgeleri Çıktı: İznik Çinisi Araştırma Raporu</p>	Kısa
		<p>2.2.6. Kent yaşamı, kentin tarihi, kentsel ve mimari gelişimi konularında bilgi sahibi kişilerle "İznik Sözlü Tarih Projesi"nin gerçekleştirilmesi</p>	<p>İB BEBKA, KTM, İB, BBB, ÜNV, MO, STK</p>	<p>İB BEBKA</p>	<p>Görüşme yapılan kişi ve kurum sayısı, deşifre raporları, Çıktı: İznik Sözlü Tarihi Projesi Sonuç Raporu</p>	Orta

2. KORUMA						
Politikalar	Hedefler	Eylemler	Sorumlu Kuruluşlar	Finans Kaynakları	İzleme Göstergeleri	Hedef Tarih
		2.2.7.Çini sanatı, yapı sanatı, fiçı yapımı konuları başta olmak üzere “Yaşayan İnsan Hazinesi” kapsamında araştırmalar yapılarak ulusal envantere kaydının sağlanması	KTM, İB AEGM, BBB, ÜNV, STK	KTM	İzlik için hazırlanan Yaşayan İnsan Hazinesi araştırma raporu	Orta
		2.2.8.Farklı inançlara mensup kişilerin fikirleri ile önemli metinlere neden olan din adamları, alim, mutasavvıf, müderris ve düşünürlerle ilgili olarak bilimsel araştırmalar yapılarak yayın yapılması	KTM, BBB BUMÜ, BEBKA, İB, ÜNV, MO, STK	BBB BUMÜ İB	Araştırma yapılan din adamı, alim, mutasavvıf, müderris ve düşünür sayısı, yapılan yayın sayısı	Orta
		2.2.9.İzlik Surları, İzlik Arkeolojisi, İzlik Çinisi, İzlik Gölü konulu ulusal ve uluslararası nitelikte sempozyum, kongre ve çalıştaylar düzenlenmesi, sonuçlarının yayına dönüştürülmesi	BBB, ÜNV KTB, ÇŞİDM, DKMP2, İB, BRAM, İMM, VBM, BEBKA, MO, STK	BBB, ÜNV, KVMGM, VBM	İzlik ile ilgili düzenlenen sempozyum/çalıştay sayısı, katılım gösteren kişi sayısı, Çıktı: İzlik Sempozyumları/Çalıştayları Yayınları	Kısa
P3. İzlik’in tarihi, kültürel, arkeolojik, mimari ve doğal miras değerlerinin sürdürülebilir şekilde ulusal	2.3. İzlik’in tüm değerlerini gözetken, ulusal ve uluslararası koruma kriterlerini sağlayan, sürdürülebilir	2.3.1. Yapılacak tüm plan ve projelerin İzlik Yönetim Planında belirlenen vizyon ve ilkelere göre hazırlanması, daha önce yapılmış olanların gözden geçirilmesi, ihtiyaç saptananların revize edilmesi	BBB, İB, BRAM, VBM, BKVKBK, ÇŞİDM, DKMP2, ÜNV, MO, STK	BBB, KVMGM, VBM, İB, ÇŞİDM, DKMP2	Belirlenen vizyon ve ilkeler doğrultusunda hazırlanan ve gözden geçirilen plan ve proje sayısı	Orta

2. KORUMA						
Politikalar	Hedefler	Eylemler	Sorumlu Kuruluşlar	Finans Kaynakları	İzleme Göstergeleri	Hedef Tarih
ve uluslararası koruma ilkeleri doğrultusunda korunması ve gelecek nesillere aktarılması P5. Mimari kimliğinin ve mekânsal gelişimin, kentin tarihi ve kültürel yapısına uyumlu olarak şekillenmesi, mekânsal kalitenin ve estetiğin artırılması	plan, program ve projeler doğrultusunda uygulamalar yapılmasını sağlamak	2.3.2. Yapılacak koruma projeleri ve uygulamalarda, İznik ve yakın çevresindeki yerleşmelerde tespit edilen önceki medeniyetlere ait izleri gelecek nesillere aktaracak “koruma” yaklaşımlarının belirlenmesi	BBB, İMM, İB, BRAM, VBM, BKVKBK, ÜNV, MO, STK	BBB, KVMGM, VBM, İB	Proje ve uygulamalarda dikkat edilecek, uzman görüşleri alınarak hazırlanan “koruma yaklaşımları” tespit raporu	Orta
		2.3.3. Projelerin bilimsel yöntemlerle ve özgünlüğüne uygun biçimde hazırlanması ve uygulanması için her anıtsal yapı ve kamusal alan için uygulama süreci tamamlanana kadar görev yürütecek Bilimsel Danışma Kurulları oluşturulması	BBB, BRAM, VBM ÜNV, MO	BBB VBM KVMGM	Bilimsel Danışma Kurulu denetiminde devam eden ve tamamlanan restorasyon uygulaması sayısı	Sürekli
		2.3.4. İznik Surları Bilimsel Danışma Kurulu oluşturulması ve belirleyeceği ilkeler doğrultusunda “İznik Surları Koruma ve Çevre Düzenleme Master Planı” hazırlanması	KVMGM BBB, BRAM, BKVKBK, İMM, ÜNV, MO	KVMGM BBB BEBKA	Bilimsel Danışma Kurulu oluşturulması, Master plan yapımına yönelik Bilim Kurulu ile yapılan toplantı sayısı	Orta
		2.3.5. İznik Surlarına ilişkin daha önce yapılmış plan ve projelerin İznik Surları Bilimsel Danışma Kurulunun belirleyeceği ilkeler ve yönlendirmeleri doğrultusunda gözden geçirilerek bütüncül olarak revize edilmesi	KVMGM BBB, BRAM, İMM, ÜNV, MO	KVMGM BBB	Bilimsel Danışma Kurulu ilkeleri doğrultusunda gözden geçirilen plan ve proje sayısı	Orta

2. KORUMA

Politikalar	Hedefler	Eylemler	Sorumlu Kuruluşlar	Finans Kaynakları	İzleme Göstergeleri	Hedef Tarih
		2.3.6. Hipoje, Obelisk ve Hisardere'nin korunması için yapılacak çalışmaları ve yöntemleri tanımlayan Koruma Programlarının hazırlanması	KVMGM BKVKBK, BRAM, BBB, İB, İMM, ÜNV, MO, AD	KVMGM	Yapılan arazi çalışma sayıları, uzman görüşleri içeren araştırma ve tespit raporları Çıktı: Hipoje, Obelisk ve Hisardere Koruma Programları	Uzun
		2.3.7. Hipoje'nin özgünlüğüne uymayan uygulamalardan arındırılması, bütünlüğünü ve özgünlüğünü korumaya yönelik restorasyon projelerinin hazırlanması	BRAM BKVKBK, BBB, İMM, ÜNV, MO	BBB, KVMGM	Hipoje yapısal ve koruma sorunları tespit çalışmaları ve raporu, Hipoje koruma restorasyon projesi	Uzun
		2.3.8. İznik yönetim alanları ve yakın çevresindeki anıt ağaçların korunma durumlarının tespit edilerek sistemli ve sürekli bakım ve rehabilitasyonunun yapılması, bilgilendirme tabelalarının düzenlenmesi	ÇŞİDM DKMP2, BBB, İB, ÜNV, MO, STK	ÇŞİDM	Araştırma, koruma durumu tespiti, envanter çalışması yapılan anıt ağaç sayısı	Kısa
		2.3.9. İznik Gölü Havzasının doğal değerlerinin korunması için İznik Gölü Sulak Alan Yönetim Planında tanımlanan faaliyetlerin uygulanması, planın İznik Gölü Havzasının doğal ve kültürel değerlerinin korunmasını gözeterek geliştirilmesi	DKMP2 ÇŞİDM BBB, İB, ÜNV, MO, STK	DKMP2	Sulak Alan Yönetim Planı kapsamında gerçekleştirilen faaliyet sayısı	Orta

2. KORUMA						
Politikalar	Hedefler	Eylemler	Sorumlu Kuruluşlar	Finans Kaynakları	İzleme Göstergeleri	Hedef Tarih
<p>P3. İznik'in tarihi, kültürel, arkeolojik, mimari ve doğal miras değerlerinin sürdürülebilir şekilde ulusal ve uluslararası koruma ilkeleri doğrultusunda korunması ve gelecek nesillere aktarılması</p> <p>P5. Mimari kimliğinin ve mekânsal gelişimin, kentin tarihi ve kültürel yapısına uyumlu olarak şekillenmesi,</p>	<p>2.4. Kültürel ve doğal miras değerlerinin koruma ilkelerini gözetilen çevre düzenlemeleri ve çağdaş teknikler ile sunumunun yapılmasını sağlamak</p>	<p>2.4.1. İznik Surları'nın çevresindeki özel mülkiyetler de kamulaştırılarak, İznik Kent Surları'nın ihtişamını sergileyen çevre düzenleme projelerinin ve uygulamalarının yapılması</p>	<p>KVMGM BBB, BKVKBK, BRAM, İB, ÜNÜ, MO</p>	<p>BBB KVMGM YİKOB</p>	<p>Sur Master Planı doğrultusunda yapılan proje ve uygulama sayısı, kamulaştırılan alan büyüklüğü (m2)</p>	Uzun
		<p>2.4.2. İstanbul Kapı ve Yenişehir Kapı'nın restorasyon ve çevre düzenlemelerin tamamlanarak kent girişlerinde abidevi kapıların görünür kılınması</p>	<p>BBB BRAM, İB, MO, STK</p>	<p>BBB KVMGM</p>	<p>İstanbul Kapı çevresindeki bıçkıcıların tahliyesi, kapılarda tamamlanan restorasyon ve çevre düzenlemelerine ilişkin kontrol ve kabul belgeleri</p>	Kısa
		<p>2.4.3. Hipoje ve Hisardere Koruma Programlarının kararları doğrultusunda çevre düzenlemelerinin yapılması</p>	<p>BRAM BBB, İMM, HNKB, ÜNV, MO</p>	<p>KVMGM BBB YİKOB</p>	<p>Çevre Düzenlemesi araştırma raporu, tamamlanan çevre düzenleme projesi</p>	Uzun
		<p>2.4.4. Ayasofya Orhan Camii'nin kendi bütünü, kent meydanı ve Kılıçaslan Caddesi ile ilişkisi düşünülerek çevre düzenlemesinin yenilenmesi</p>	<p>BBB, İB, BUMÜ, ÜNÜ, MO, STK</p>	<p>BBB İB</p>	<p>Çevre Düzenlemesi araştırma raporu, tamamlanan çevre düzenleme projesi</p>	Uzun
		<p>2.4.5. Eşrefzade Camii ve haziresi ile Hacı Özbek Camii arasının çevre düzenlemesinin alanın önemine göre yeniden düzenlenmesi</p>	<p>BBB, İB, BUMÜ, ÜNÜ, MO, STK</p>	<p>BBB İB</p>	<p>Çevre Düzenlemesi araştırma raporu, tamamlanan çevre düzenlemesi</p>	Orta

2. KORUMA

Politikalar	Hedefler	Eylemler	Sorumlu Kuruluşlar	Finans Kaynakları	İzleme Göstergeleri	Hedef Tarih
mekânsal kalitenin ve estetiğın artırılması		2.4.6. İznik Sualtı Bazilikası'nın bulunduğu kıyının örenyeri olarak düzenlenmesi	BBB, İMM, SABKB İB, ÜNV, MO, STK	BBB	Tamamlanan örenyeri çevre düzenlemesi	Kısa
		2.4.7. Göl Kapı bölümündeki sahilde, mendirekleri korunmuş olan antik limanın çevre düzenlemesi yapılarak görünürlüğünün sağlanması	BBB, ÇŞİDM, İMM, SABKB İB, ÜNV, MO, STK	BBB İB	Çevre Düzenlemesi araştırma raporu, tamamlanan çevre düzenlemesi alan büyüklüğü	Uzun
		2.4.8. İznik Roma Tiyatrosu'nun restorasyonunun ve çevredeki yapıların sağlıklılaştırılmasını da içeren çevre düzenlemesinin yapılması	BBB, BRAM, İMM, RTKB, İB, ÜNV, MO, STK	YİKOB BBB KVMGM	Tiyatro çevresinde kamulaştırılan alan büyüklüğü, restorasyon ve çevre düzenlemesi yapılan alan büyüklükleri	Uzun
		2.4.9. Dört Tepeler Tümülüsü, Merdivenlikaya gibi İznik'in kültürel değerleri açısından önem taşıyan alanların çevre düzenlemelerinin yapılması	İMM, BRAM, İB, ÜNV, MO, STK	BBB KVMGM	Çevre Düzenlemesi araştırma raporu, tamamlanan çevre düzenlemesi	Uzun
		2.4.10. Eşrefoğlu Rumi Türbeşi ve Dergahı ile Davud-el Kayseri Türbesinin onarım ve çevre düzenleme projelerinin yapılması	BBB, VBM, İB, ÜNV, MO, STK	BBB	Tamamlanan çevre düzenlemesi alan büyüklüğü	Kısa

2. KORUMA						
Politikalar	Hedefler	Eylemler	Sorumlu Kuruluşlar	Finans Kaynakları	İzleme Göstergeleri	Hedef Tarih
		2.4.11. Koimesis Kilisesi ve Böcek Ayazma arasında kalan taşınmazlar da kamulaştırılarak her iki yapının birlikte sunulabileceği çevre düzenlemesinin yapılması	KVMGM, BRAM, BBB, VBM, İB, ÜNV, MO, STK	KVMGM YİKOB BBB	Kamulaştırılan alan büyüklüğü, Çevre Düzenlemesi yapılan alan büyüklüğü	Uzun
		2.4.12. Kazı alanları ve anıtsal yapıların çevresinde kamulaştırma yapılarak, bilimsel araştırmalara restorasyon ve çevre düzenlemelerine olanak sağlanması,	KVMGM, İMM, RTKB, ÇFKB, HNKB	KVMGM YİKOB	Kamulaştırılan alan büyüklüğü, araştırma ve düzenleme yapılan alan büyüklüğü	Kısa
		2.4.13. Çini Fırınları Kazı Alanı için hazırlanmış olan kazı alanı üst örtü projesinin uygulanması	BRAM BKVKBK, BBB, İB, İMM, ÇFKB, ÜNV, MO	BBB, KVMGM	Projenin uygulanmasına yönelik aplikasyon çalışmaları, uygulama sonunda düzenlenen as-built belgelenmeler.	Orta
P3. İznik'in tarihi, kültürel, arkeolojik, mimari ve doğal miras değerlerinin sürdürülebilir şekilde ulusal	2.5. İznik'in değerlerinin korunmasına ve kullanılmasına yönelik tüm eylemleri izlemek ve	2.5.1. Arkeolojik alanlar, anıt eserler ve bunların koruma alanlarına ilişkin periyodik olarak izleme raporlarının hazırlanması	KVMGM, VGM, BRKBML, ICOMOS Milli Komitesi, BKVKBK, ÜNV, MO, STK	KVMGM, VGM, BBB	Anıt Eser ve arkeolojik alanlar periyodik (6 aylık) izleme raporları	Sürekli

2. KORUMA

Politikalar	Hedefler	Eylemler	Sorumlu Kuruluşlar	Finans Kaynakları	İzleme Göstergeleri	Hedef Tarih
ve uluslararası koruma ilkeleri doğrultusunda korunması ve gelecek nesillere aktarılması	denetlemek	2.5.2. Restorasyon uygulamalarının proje müellifinin denetiminde yürütülmesi, anıtsal yapılar için ayrıca varsa Bilimsel Danışma Kurulunun denetiminin sağlanması	KVMGM, İB, BKVKBK, BRAM, VGM, MO	KVMGM, VGM, BBB	Proje müellifi ve Bilimsel Danışma Kurulu denetiminde devam eden ve tamamlanan restorasyon uygulaması sayısı	Sürekli
		2.5.3. Çini atölyelerinin doğru üretim konusunda Türk Patent Enstitüsü Coğrafi İşaret Tescil Belgesinde tanımlanan ilkelere göre denetlenmesi	KTM İMEM, CİDK, İB, BBB, İESO, İTSO, İÇD, MO, STK	KTM	Türk Patent Enstitüsü Coğrafi İşaret Tescil Belgesine göre denetlenen çini atölyesi sayısı	Sürekli
		2.5.4. Doğal alanlara ilişkin farklı kurumlarca yürütülen çalışmaların bir elde toplanması, verilerin güncel ve açık erişimde tutulması	ÇŞİDM DKMP 2, BBB, ÜNV	ÇŞİDM	İzleme yapılan doğal alan sayısı, veri sistemine eklenen izleme raporu sayısı	Kısa
		2.5.5. İznik Yönetim Alanlarına ilişkin çevresel kirlilik durumunun periyodik olarak izlenmesi, iyileştirici tedbirler alınması.	İB, BBB ÇŞİDM, DKMP2, ÜNV, MO, STK	İB	İznik Yönetim Alanlarında yürütülen çevre kirliliği önleme çalışması sayısı, çevre temizliği çalışması yürütülen alan büyüklüğü	Sürekli

T3. MEKÂNSAL KALİTE

Kültürel ve doğal değerlerin korunmasında mekânsal yapının iyileştirilmesi ve etkili planlama araçlarının geliştirilmesi önemlidir. İznik Tarihi Kent Merkezinin yakın çevresinin mekânsal yapısının iyileştirilmesi ve alanda planlı gelişmenin sağlanması, hem alanda yaşayan yerel toplumun yaşam kalitesini artıracak, hem de alanın ziyaret edilebilirliğini güçlendirecektir.

Geçmiş dönemlerden gelen, tarım ve zeytinlik alanları ile bütünleşen, ızgara planlı özgün kentsel dokunun korunması, tarihi kent merkezi ile İznik Gölü arasındaki bütünleşmenin sağlanması, fiziksel mekân kalitesinin artırılması, tarihi kent merkezi ile çevresindeki miras alanlarının arasında ilişkinin kurulması gerekmektedir. Yönetim Planında bu amaç doğrultusunda oluşturulan eylemlerin genel çerçevesi şöyledir:

İznik, yaşayanların birbirleriyle etkin iletişim kurarak sosyalleşebildiği, kendine yeten, sürdürülebilir, kültürel ve doğal değerlerini koruyan, alt yapı sorunları olmayan, yenilenebilir enerji kaynakları kullanan, teknolojinin kolaylıklarından yararlanan, sakin şehir unvanını güçlendirerek tasarlanacak ve geliştirilecektir.

İmar Planlarında belirlenen koşullar çerçevesinde anıt eser ve arkeolojik alanlar yakın çevresiyle ilişkili olarak ele alınacak ve özgün dokunun korunması sağlanacaktır. Bu doğrultuda, katılımlı süreçler yürütülerek tasarım yaklaşımları geliştirilerek uygulanacaktır.

Tüm mekânsal düzenlemeler özel ihtiyaç grupları dikkate alınarak gerçekleştirilecektir. Sadece kamusal alanlardaki düzenlemelerde değil, yeni yapılan yapıların ortak kullanım alanlarında da engelsiz mekânların tasarlanması sağlanacaktır.

Kentsel yaşam alanı olan İznik Tarihi Kent Merkezinin sosyal ve teknik altyapısı geliştirilecektir. Nüfusun ihtiyaçları temel alınarak sosyal donatı alanları tasarlanacak, çağdaş yaşam olanaklarının sunulmasına yönelik altyapı hizmetleri geliştirilecek, kanalizasyon altyapısı iyileştirilecek ve çevre koruma politikalarının etkinleştirilmesine yönelik geri dönüşümü de sağlayan altyapı tesisleri düzenlenecektir.

İznik'in kültürel ve doğal değerleri gözetilerek, 1/100.000 ölçekli Bursa Çevre Düzeni Planı ve 1/25.000 ölçekli İznik Gölü Nazım İmar Planı çalışmalarının yürütülmesi sağlanacaktır. Sur içi ve Sur dışı imar planları, İznik Tarihi Kent Merkezi ve yakın çevresinin kırsal karakterinin ve özgün dokusunun korunmasını sağlayacak biçimde ilişkilendirilecektir. Kentin silüetini olumsuz etkileyen imar planlarına aykırı yapılaşmanın önüne geçilmesine yönelik gerekli tedbirler alınacaktır.

İzmit'in kentsel mimari kimliğini geliştirmeye yönelik, geleneksel sivil mimarlık örneklerinin bulunduğu sokaklar ve alanlar belirlenerek, sokak sağlıklaştırma, çevre düzenleme ve kentsel tasarım uygulamaları yürütülecektir. Anıtsal yapı ve sivil mimarlık örnekleri, arasta, sur giriş kapıları, meydanlar ve Kılıçaslan Caddesi gibi çeşitli bölgelerde koruma çalışmaları yürütülmelidir.

Tablo 30. Mekânsal Kalite Politika, Hedef ve Eylemleri

3.MEKÂNSAL KALİTE						
Politikalar	Hedefler	Eylemler	Sorumlu Kuruluşlar	Finans Kaynakları	İzleme Göstergeleri	Hedef Tarih
P5. Mimari kimliğinin ve mekânsal gelişimin, kentin tarihi ve kültürel yapısına uyumlu olarak şekillenmesi, mekânsal kalitenin ve estetiğin artırılması	3.1. İznik'in kültürel, doğal, kentsel, mimari değerlerini mekânsal planlama araçları ile korumak ve kentsel kimliğini iyileştirip güçlendirmek	3.1.1. 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı Revizyonu çalışmalarının İznik'in kültürel ve doğal değerleri gözetilerek tamamlanması	BBB ÇŞİDM, BKVKBK, İB, ÜNV, MO	BBB	Belediye Meclis Kararları, düzenlenen katılımcı toplantı/görüşme sayısı Çıktı: İznik 1/100.000 Çevre Düzeni Revizyon Planı ve Plan Açıklama Raporu	Kısa
		3.1.2. 1/25.000 ölçekli İznik Gölü Nazım İmar Planı gözden geçirilerek alanın korunmasını ve İznik'in üstün evrensel değeri gözetilerek gereken revizyonların yapılması	BBB ÇŞİDM, BKVKBK, İB, ÜNV, MO	BBB	Meclis Kararları, plan revizyonu için düzenlenen katılımcı toplantı/görüşme sayısı, Çıktı: 1/25.000 ölçekli İznik Gölü Revizyon Nazım İmar Planı, Plan Açıklama Raporu	Orta
		3.1.3. İznik Suriçi Koruma Amaçlı İmar Planı ile Surdışı İmar Planının ilişkilendirilip, surların iç bölgesi ve dışındaki alanlara, tampon bölgelere ilişkin bütüncül plan kararları, politikalar oluşturulması, planların bunlara göre revize edilmesi	BBB, İB BKVKBK, ÇŞİDM, ÜNV, MO, STK	BBB, İB	İznik Surları ve koruma alanları ile surların her iki tarafındaki imar planlarının etkileşimine ilişkin irdeleme raporu, irdeleme sonuçlarına göre yapılan revizyon	Orta
		3.1.4. İznik'in kentsel kimliğini tanımlayabilecek alanlar belirlenerek, sokak sağlıklılaştırma, çevre düzenleme projeleri ve kentsel tasarım projelerinin hazırlanması ve uygulanması	BBB İB, ÇŞİDM, ÜNV, MO, STK	BBB YİKOB BEBKA	Hazırlanan sokak sağlıklılaştırma, çevre düzenleme ve kentsel tasarım projeleri sayısı, projeler kapsamında uygulama yapılan alan büyüklüğü	Orta
P3. İznik'in tarihi, kültürel, arkeolojik, mimari ve doğal miras değerlerinin sürdürülebilir şekilde ulusal ve uluslararası koruma ilkeleri doğrultusunda						

3.MEKÂNSAL KALİTE						
Politikalar	Hedefler	Eylemler	Sorumlu Kuruluşlar	Finans Kaynakları	İzleme Göstergeleri	Hedef Tarih
korunması ve gelecek nesillere aktarılması		3.1.5. Kıyı ve kent bütünleşmesini sağlayacak ve kıyının kullanımını arttıracak yöreye özgü bitki türleri ve ağaçların kullanıldığı çevre düzenlemelerinin yapılması.	BBB İB ÇŞİDM, ÜNV, MO, STK	BBB İB	Kıyı aksında kıyı-kent ilişkisini sağlamaya yönelik çevre düzenlemesi yapılan alan büyüklüğü	Orta
		3.1.6. İmar planlarına aykırı veya ruhsatlandırılmamış yapıların yapımını ve kullanımını caydırıcı kanuni tedbirlerin istisnasız uygulanması	İB BBB, ÇŞİDM, MO	İB	İmar planlarına göre ruhsatı bulunmadığı tespit edilen yapı sayısı, ruhsatsız yapılara ilişkin yürütülen işlem tutanakları	Sürekli
P5. Mimari kimliğinin ve mekânsal gelişimin, kentin tarihi ve kültürel yapısına uyumlu olarak şekillenmesi, mekânsal kalitenin ve estetiğin artırılması	3.2. Sürdürülür ve kaliteli kentsel yaşamın gereği olan sosyal ve teknik altyapı ihtiyaçlarını karşılamak	3.2.1. Sosyal etkileşimi arttıracak şekilde buluşma mekânları, gençlik merkezleri, kültür merkezleri, etkinlik salonları, tiyatro, sergi alanları gibi kamusal mekânlar ve kültürel donatı alanlarının düzenlenmesi	BBB İB, KTM, İK, BEBKA, MO, ÜNV, STK	BBB BEBKA	Hizmete açılan kamusal mekan ve kültürel donatı alanı sayısı ve alan büyüklükleri	Orta Uzun
		3.2.2. İstanbul Kapı çevresindeki ahşap kasa yapım atölyelerinin kaldırılması	İB BBB, İK, STK, MO	BBB, YİKOB	Kaldırılan atölye sayısı, atölyeler kalmasından sonra yapılacak çevre düzenlemesi	Kısa
		3.2.3. İznik kenti ve çevresindeki yerleşimlerin katı atıkların kontrollü şekilde bertaraf tesislerine transferi için düzenli ara depolama tesisleri oluşturulması	BBB İB, ÇŞİDM, MO, ÜNV	BBB	Düzenli katı atık ara depolama tesis büyüklüğü	Kısa
		3.2.4. Sur içindeki fosseptikler kaldırılarak, arıtma tesisine bağlanan mevcut kanalizasyon sistemine bağlantılarının sağlanması	BUSKİ İB, ÇŞİDM	BUSKİ	İptal edilen fosseptik sayısı, arıtma sistemine bağlantı yapılan kanalizasyon hattı uzunluğu,	Kısa

3.MEKÂNSAL KALİTE

Politikalar	Hedefler	Eylemler	Sorumlu Kuruluşlar	Finans Kaynakları	İzleme Göstergeleri	Hedef Tarih
		3.2.5. Sur içinde internet ve elektrik hizmetlerine yönelik altyapının güçlendirilmesi	UAB (IV. Böl. Md) UEDAŞ BBB, İB	UAB (IV. Böl. Md) UEDAŞ	İnternet ve elektrik altyapısı iyileştirilen alan büyüklüğü, döşenen elektrik ve internet hattı uzunluğu	Kısa
		3.2.6. Kent içi ve kent dışında oluşturulacak gezi rotaları üzerinde dinlenme ve mola noktaları düzenlenmesi, altyapılarının yapılması	BBB KTM, İB, ÜNV, MO, STK	BBB, TKDK, YİKOB	Projesi hazırlanan dinlenme ve mola noktası sayısı, düzenlenen dinlenme ve mola noktası sayısı	Orta

T4. SOSYAL ve EKONOMİK GELİŞİM

Kentteki kültürel ve doğal değerlerin korunması, halkın ekonomik refahı ile doğrudan ilgilidir. Ekonomik olarak kalkınmış toplumların sosyal ve kültürel seviyeleri de yüksek olmakta, kültürel ve doğal mirasın öneminin bilinciyle gelecek kuşaklara aktarılması için gereken önem verilmektedir. Bütüncül koruma yaklaşımı çerçevesinde, hem kültürel ve doğal değerlerin korunması, hem de sosyal yapının korunarak yerel toplumun yaşam kalitesinin geliştirilmesi önemlidir. Bu doğrultuda, İznik'in sosyal ve ekonomik yapısının güçlendirilmesi temel amaçlardan birisi olarak belirlenmiştir.

İznik'in yerel halkında, kültürel ve doğal değerlerin kendileri için sosyal ve ekonomik döngüsünün olduğunun farkındalığı oluşturulmalıdır. Kültürel ve doğal değerleri, sosyal ve ekonomik yapısıyla yaşayan bir alan olan İznik'te ekonomik gelişmenin, sosyal bütünleşme ve koruma ile desteklenmesi gerekmektedir. Yönetim Planında bu amaç doğrultusunda oluşturulan hedef ve eylemlerin genel çerçevesi şöyledir:

Tüm ekonomik sektörlerin üretimlerindeki temel hedef, yapılan yatırıma karşılık kar oranının maksimuma ulaşmasıdır. Yapılan yatırıma göre karın düşük veya eksi olması yatırımcının başka alanlara kaymasına sebep olur. Örneğin İznik'te zeytincilik alanında üreticinin yaptığı harcamaların karşılığında elde ettiği gelirin, üretim masraflarının altında kalması üreticinin zeytincilikten uzaklaşması riskini doğurmaktadır. İznik'te yaşanan bu sorunun temel nedenlerinin tespit edilmesi için "Pareto Analizi" benzeri etütler yapılmalıdır. Tarım, turizm, çinicilik ve geleneksel el sanatları sektörlerinin mevcut durumlarının, sektörde faaliyet yürütenlerin sorunlarının ve beklentilerinin tespiti yapılacaktır.

Kırsal bir yerleşim olan İznik'te tarım sektörünün planlı ve örgütlü biçimde gelişmesi önemlidir. Planlı üretim için üretici birliklerinin aktifleştirilmesi, geniş katılımlı sektörel toplantıların düzenlenmesi, toprağın ve suyun korunmasını sağlayan iyi tarım ve organik tarım uygulamalarının geliştirilmesi, tarım arazisi toplulaştırma ve markalaşma çalışmalarının yürütülmesi gereklidir. Tarım arazilerinde yürütülen çalışmaların etkin biçimde izlenmesi ve denetlenmesi ile alanın kırsal karakteri korunacaktır. Bu doğrultuda, zeytinliklerin sökülmesini engelleyici tedbirler alınmalı, çiftçi kayıt sistemi etkinleştirilmeli, gereksiz zirai ilaç kullanımı önlenmeli ve tarım ilaçları kontrollü olarak bertaraf edilmelidir.

Kültürel ve doğal değerlerle, İznik'in kırsal kimliği ile uyumlu ve bu değerlerin algılanmasını güçlendiren alternatif turizm olanakları geliştirilecektir. İznik'in turizm potansiyelinin ortaya çıkarılması için sektörün ihtiyaç duyduğu altyapı yatırımları ve mekânsal düzenlemeler

gerçekleştirilecektir. Alan ziyaretçilerine kaliteli hizmet sunulması için konaklama, yeme-içme, tanıtım gibi alanlarda hizmet sunan işletmelerin hizmet kalitelerinin düzenli olarak izlenmesi ve denetlenmesi sağlanacaktır.

İznicik Çinisi somut olmayan kültürel bir değer olmasının yanı sıra bir marka değeridir. Geleneksel malzeme ve yöntemin sürdürülürken, Türkiye'deki çini sektörü temsilcileri ile işbirliklerinin geliştirilmesi sağlanacaktır. Çinicilik sosyal ve ekonomik kalkınmanın da bir aracı olarak değerlendirilerek İznicik'in işsizlik sorunu çözümüne katkı sunulacaktır.

İznicik'te göçün engellenmesi, kırsal yaşamın geliştirilmesi ve sosyal dayanışmanın güçlendirilmesine yönelik çalışmalar yürütülecektir. Sosyal yapı araştırmaları yapılarak, sosyal yapı ve istihdam olanaklarının entegre edilmesi sağlanacaktır. Toplumsal dayanışmanın güçlendirilmesi için sosyal ve kültürel etkinlikler geliştirilecektir.

Bu doğrultuda Alan Yönetim Planında İznicik'in sosyal ve ekonomik gelişimine yönelik hedef ve eylemler tanımlanmıştır.

Tablo 31. Ekonomik ve Sosyal Gelişim Politika, Hedef ve Eylemleri

4. SOSYAL ve EKONOMİK GELİŞİM						
Politikalar	Hedefler	Eylemler	Sorumlu Kuruluşlar	Finans Kaynakları	İzleme Göstergeleri	Hedef Tarih
P6. Yerel nüfusun sosyal ve ekonomik yapısı güçlendirilerek yaşam kalitesinin yükseltilmesi	4.1. İznik'in kültürel ve doğal değerleri ile uyumlu biçimde "tarımsal gelişme odağı" olmasına yönelik tarım sektörünü güçlendirilmek	4.1.1. Tarım sektöründe üretim, pazar, pazarlama verileri, tarım topraklarının durumu, işgücü ve işletme yapısı ve bunlarla ilgili sorunların, sektördeki beklentilerin tespit edilmesi	BTOM İK, BEBKA, TKDK, BBB, İB, İTSO, ÜNV, BUSKİ, MO (Ziraat Mühendisleri Odası ve Gıda Mühendisleri Odası, Lider Çiftçiler, Ziraat Odası vb.), STK	BTOM, İK, TKDK	Yapılan görüşme sayıları, istatistik raporları, Çıktı: Tarım Sektörü Araştırma Raporu	Kısa
		4.1.2. Tarım Sektöründe Çiftçi Kayıt Sistemine kayıtlı olmayan çiftçilerin ve arazilerin kaydının yapılması, tarıma yönelik her alanda Çiftçi Kayıt Sistemi verilerinin etkin olarak kullanılması	BTOM İK, ÜNV, MO (Ziraat Mühendisleri Odası), STK	BTOM	Çiftçi Kayıt Sistemine kayıtlı çiftçi sayısı ve arazi büyüklüğü	Kısa

4. SOSYAL ve EKONOMİK GELİŞİM

Politikalar	Hedefler	Eylemler	Sorumlu Kuruluşlar	Finans Kaynakları	İzleme Göstergeleri	Hedef Tarih
		4.1.3. Planlı üretim ve pazarlama için üretici birliklerinin kurulmasının desteklenmesi	BTOM, İK, BBB, TKDK, BUSKİ, MO (Ziraat Mühendisleri Odası ve Gıda Mühendisleri Odası, Lider Çiftçiler, Ziraat Odası vb.), STK	BTOM, BBB, TKDK	Kurulan üretici birliği sayısı, birliklerin üye sayıları	Orta
		4.1.4. Üretim planlaması ve kullanılabilir yeni teknikler konusunda tarım çalıştayını düzenlenmesi ve İznik Tarımsal Üretim Planı hazırlanması	BBB, BUSKİ, BTOM, İK, TKDK, İB, ÜNV, MO (Ziraat Mühendisleri Odası ve Gıda Mühendisleri Odası, Lider Çiftçiler, Ziraat Odası vb.), STK	BTOM	Çalışmaya katılan kurum ve kişi sayıları, Çıktı: Tarım Çalıştayını Sonuç Raporu, İznik Tarımsal Üretim Planı	Kısa
		4.1.5. İznik ölçeğine uygun olarak zeytin, üzüm, domates, meyve işleme ve depolama tesislerinin kurulmasının desteklenmesi	BTOM İK, BEBKA, TKDK, BBB, İB, ÜNV, MO	BTOM, TKDK	Kurulan zeytin, üzüm, domates ve meyve işleme ve depolama tesisleri sayıları	Orta

4. SOSYAL ve EKONOMİK GELİŞİM

Politikalar	Hedefler	Eylemler	Sorumlu Kuruluşlar	Finans Kaynakları	İzleme Göstergeleri	Hedef Tarih
		4.1.6. Uluslararası geçerliliği olan sertifikasyona sahip iyi tarım ve organik tarımın desteklenmesi, bu yönde projelerin geliştirilmesi,	BTOM İK, BEBKA, İB, TKDK, BBB, ÜNV, MO (Ziraat Odası, Bursa /İzmit Ticaret Sanayi Odası, Uludağ İhracatçılar Birliği, Ticaret Borsası, Lider Çiftçiler vb.), STK	BTOM, BBB	İyi tarım ve organik tarım uygulaması yapılan tarım arazisi büyüklükleri, iyi tarım uygulamasında sertifikalı üretim yapan üretici sayısı	Kısa
		4.1.7. Yeni tarım arazilerinde İzmit'e uygun tıbbi ve aromatik bitkilerin üretiminin desteklenmesi	BTOM İK, BEBKA, TKDK, BBB, ÜNV, MO, STK	İTİSO, TKDK	İzmit'te tıbbi ve aromatik bitki tür sayısı ve yıllık üretim miktarı	Kısa
		4.1.8. Yöreye özgü tarım ürünlerinin tanıtım ve pazarlamasının yapılabileceği, kırsal nüfusun ürününü satabileceği yöresel pazarlar ile ana ulaşım aksları üzerinde satış birimleri kurulması	BBB İB, BTOM, BEBKA, TKDK, MO STK	BBB, İB	Yöreye özgü tarım ürünü satışının yapıldığı pazar alanı ve satış birimi sayısı	Orta
		4.1.9. Coğrafi etiketli ürünler başta olmak üzere İzmit'e özgü tarımsal ürünlerin marka haline getirilmesi, internet üzerinden tanıtımının ve satışının yapılması için girişimcilerin özendirilmesi	İTİSO BİTM, BTOM, İK, BBB, İB, YB, MEM, ÜNV, MO, STK	BTOM, TKDK	Gerçekleştirilen bilinç ve farkındalık yaratma programı sayısı, İnternet üzerinden tanıtım ve satış yapan genç girişimci sayısı	Kısa

4. SOSYAL ve EKONOMİK GELİŞİM

Politikalar	Hedefler	Eylemler	Sorumlu Kuruluşlar	Finans Kaynakları	İzleme Göstergeleri	Hedef Tarih
		4.1.10. Kurulmuş ancak faal olmayan tarım kooperatiflerinin aktif hale getirilmesi,	BTOM İTSO, İK, BEBKA, ÜNV, MO, STK	BTOM	Aktif hale getirilen tarım kooperatifi sayısı	Orta
		4.1.11. Balıkçılık kooperatiflerinin katılımıyla balık işleme tesisi kurulmasının desteklenmesi	BTOM, İK, BEBKA, BBB, TKDK, Kooperatifler, MO, STK	BTOM BBB İK TKDK	Tesis için yer belirlenmesi, imar plan kararlarının alınması	Uzun
		4.1.12. İznik Gölü'nde balık popülasyonunun artırılmasına yönelik balıklandırma çalışmalarının yapılması	BTOM BBB, Kooperatifler, ÜNV, MO,STK	BTOM	İznik Gölüne bırakılan balık sayısı	Kısa
P7. İznik'in doğal ve kültürel niteliğine uygun turizm alternatiflerinin geliştirilerek kültür ve doğa turizminin odağı olması	4.2. İznik'in kültürel ve doğal değerleri ile uyumlu biçimde "turizm gelişme odağı" olmasını sağlamak, turizm ve hizmetler sektörünü güçlendirmek	4.2.1. İznik'te turizm sektörünün tesis, ziyaretçi, pazar, yatırımcı, iş gücü yapısının tespit edilmesi, sorunların belirlenmesi ve ziyaretçiler ile sektördeki beklentilerinin saptanması	KTM BBB, İB, BEBKA, ÜNV, GÜMTOB, TÜRSAB, MO, STK	KTM, BEBKA	Turizm sektörüne ilişkin istatistiksel raporlar, sorunlar ve beklentilere yönelik araştırma raporları Çıktı: Turizm Sektörü Araştırma Raporu	Kısa
P6. Yerel nüfusun sosyal		4.2.2. İznik, İznik Gölü ve göl havzasının turizme yönelik fizibilite raporunun oluşturulması	KTB, BBB DKMP2, BÇŞİM, BBB, BEBKA, İB, ÜNV, MO, STK	BEBKA	Fizibilite için yapılan araştırmalar, toplanan veriler Çıktı: İznik Gölü Havzası Turizm Fizibilite raporu	Kısa

4. SOSYAL ve EKONOMİK GELİŞİM

Politikalar	Hedefler	Eylemler	Sorumlu Kuruluşlar	Finans Kaynakları	İzleme Göstergeleri	Hedef Tarih
ve ekonomik yapısı güçlendirilerek yaşam kalitesinin yükseltilmesi		4.2.3. İznik ile kırsal alanlarda tarih, kültür ve peyzaj bağlamında benzersiz mekanlar yaratarak bir araya gelen tüm unsurları dikkate alan, bölgenin tarihten gelen ve halen devam eden kırsal kimliğini koruyan, yönetim planına sadık, yapı yoğunlaşmasını, nüfus artmasını önleyen, kentin yavaş şehir potansiyelini gözetken İznik ve İznik Gölü Havzası Turizm Master Planının hazırlanması	BBB, BEBKA KTM, DKMP2, BÇŞİM, BBB, İK, İB, Orhangazi Bel. ÜNV, GÜMTOB, TÜRSAB, MO, STK	BEBKA	Turizm master planı araştırma ve analizleri, Çıktı: İznik ve İznik Gölü Havzası Turizm Master Planı	Orta
		4.2.4. Bölgede sürdürülebilir turizmin gelişmesi için yerel yönetimlere altyapı desteği verilmesi	YİGM BBB, İB, BEBKA, TKDK	YİGM	Sürdürülebilir turizm kapsamında desteklenen altyapı projesi sayısı, sağlanan bütçe miktarı	Kısa
		4.2.5. İznik Gölü'nde su sporları tesislerinin ve alt yapısının iyileştirilerek geliştirilmesi	İB BGSİM, BBB, SSF, ÜNV, MO, STK	BBB, İB	İznik Gölü'nde iyileştirilen ve yeni kurulan su sporu tesisi sayısı	Orta
		4.2.6. Turistik tesis, pansiyon, lokanta, restoran, günübirlik tesisler ile taksi ve minibüslerin periyodik olarak denetlenmesi ve gerekli yaptırımların uygulanması	KTM YİGM, İK, İİSM, GÜMTOB, İB, MO, STK	KTM, İB, İİSM	Denetlenen turistik tesis ve sayısı	Sürekli
		4.2.7. Otellerde, restoranlarda, satış yerlerinde yöre halkı da dahil edilecek şekilde yöresel mutfak ve geleneksel sanatların bir arada sunulması	İB, KTM BBB, MO, GÜMTOB, STK	İB, TKDK, BEBKA, BBB	Yöresel mutfak ve geleneksel sanatların bir arada sunulduğu turistik işletme sayısı	Kısa

4. SOSYAL ve EKONOMİK GELİŞİM

Politikalar	Hedefler	Eylemler	Sorumlu Kuruluşlar	Finans Kaynakları	İzleme Göstergeleri	Hedef Tarih
<p>P6. Yerel nüfusun sosyal ve ekonomik yapısı güçlendirilerek yaşam kalitesinin yükseltilmesi</p> <p>P4. İznik'in somut olmayan kültürel değerlerinin özgün olarak devamlılığının sağlanması</p>	<p>4.3. Marka değeri olan İznik Çinisi üretiminin ve geleneksel el sanatlarının ekonomik sektör olarak güçlendirilmesi</p>	<p>4.3.1. Çini ustalarına, atölyelere, çalışanlarına, yıllık üretime, satış ve pazarlamasına ilişkin bilgileri içeren elektronik veri tabanı oluşturulması ve bilgilerin periyodik olarak güncellenmesi</p>	<p>İÇD, İB KTM, BEBKA, İK, BBB, İB, ÜNV, MO, STK</p>	<p>BBB, BEBKA, TKDK</p>	<p>Çini sektörü kapasite araştırma raporu, çini üreticilerine ve üretimine ilişkin elektronik veri tabanı, güncelleme sıklığı</p>	<p>Kısa</p>
		<p>4.3.2. Toplantı salonu, sergi salonu, sanat galerileri, atölye, Ar-Ge birimi, laboratuvar ve benzeri alanları içeren "İznik Çinisi Mükemmeliyet Merkezi" kurulması</p>	<p>İB KTM, İÇD, BBB, BEBKA, ÜNV, MO, STK</p>	<p>BBB, İB, BEBKA</p>	<p>İznik Çinisi Mükemmeliyet Merkezi çalışma yönergesi, gerçekleştirilen sergi ve yürütülen etkinlik sayısı</p>	<p>Orta</p>
		<p>4.3.3. Çini üretiminde geleneksel malzeme ve üretim yöntemlerinin kullanılmasını desteklemek üzere atölyelerin teknik altyapılarının geliştirilmesi</p>	<p>BBB KTM, İB, İK, İÇD, BEBKA, ÜNV, MO</p>	<p>BBB, BEBKA</p>	<p>Geleneksel çini üretimi kapsamında desteklenen çini ustası ve atölye sayısı,</p>	<p>Kısa</p>
		<p>4.3.4. İznik Çinisi'nin satış ve pazarlaması için geleneksel yöntemlerin dışında günümüzün pazarlama tekniklerinin kullanılması</p>	<p>İÇD, İTISO İB, KTM, BİTM, ÜNV, STK</p>	<p>İB, İTISO</p>	<p>Yapılan Pazar araştırmaları, kullanılan pazarlama teknikleri</p>	<p>Kısa</p>
		<p>4.3.5. Her aşaması el emeği ürünü olan "İznik Çinisi" için bir barkod sistemi geliştirilerek, ürünlerde "İznik Çinisi" markasının yer alması</p>	<p>İÇD, İTISO İB, KTM, BİTM, ÜNV, STK</p>	<p>BBB, İTISO</p>	<p>İznik Çinisi markasının basılı olduğu ürün sayısı, Çıktı: İznik Çinisi markası barkod sistemi</p>	<p>Orta</p>
		<p>4.3.6. Geleneksel ahşap fıçı, Müşküle iğne oyası, Derbent dokumaları, sepet, ipek üretiminin geliştirilmesini, tanıtımını ve pazarlanmasını sağlayacak projelerin yürütülmesi</p>	<p>KTM, BBB, İB, İK, İMEM, BUSMEK, BEBKA, ÜNV, MO, STK</p>	<p>KTM, BBB, BEBKA</p>	<p>Düzenlenen eğitim sayısı, eğitime katılan ve sertifika alan kişi sayısı, hazırlanan ve uygulanan proje sayısı.</p>	<p>Kısa</p>

4. SOSYAL ve EKONOMİK GELİŞİM

Politikalar	Hedefler	Eylemler	Sorumlu Kuruluşlar	Finans Kaynakları	İzleme Göstergeleri	Hedef Tarih
<p>P6. Yerel nüfusun sosyal ve ekonomik yapısı güçlendirilerek yaşam kalitesinin yükseltilmesi</p> <p>P4. İznik'in somut olmayan kültürel değerlerinin özgün olarak devamlılığının sağlanması</p>	<p>4.4. İznik'in sosyoekonomik yapısını geliştirmek</p>	<p>4.4.1. İznik'in tarım ve turizm sektörlerinin ihtiyacına yönelik, kalifiye eleman yetiştirmeye dayalı meslek liselerinin açılması yönelik ihtiyaç analizi yapılması</p>	<p>İMEM İK, KTM, İTOM, BBB, ÜNV, MO, STK</p>	<p>BMEM</p>	<p>Meslek liseleri ihtiyaç analizi raporu</p>	<p>Orta</p>
		<p>4.4.2. Hıdırellez kutlamaları, asker yemeği, düğün yemeği, zeytin hasatı ve bağ bozumu etkinlikleri gibi gelenek ve göreneklerin canlandırılması ve tanıtılması</p>	<p>İB, KTM İK, BBB, BEBKA, MO ve STK</p>	<p>KTM, İB</p>	<p>Gelenek ve göreneklerin yaşatılmasına ve tanıtılmasına yönelik yürütülen etkinlik sayısı</p>	<p>Sürekli</p>
		<p>4.4.3. Yok olma tehlikesiyle karşı karşıya bulunan İznik Panayırı'nın devamlılığının sağlanması, halk kültürü uzmanlarınca içeriğinin tarihteki özelliklerine göre zenginleştirme yönünde tarihsel araştırmalar yapılması</p>	<p>İB, KTM İK, BBB, BEBKA, İTSO, MO, STK</p>	<p>KTM, İB</p>	<p>Panayır ile ilgili halk kültürü araştırma raporu</p>	<p>Kısa</p>
		<p>4.4.4. Yerel halkın sosyal dayanışmasının ve birlikteliğinin sağlanması amacıyla, hemşeri dernekleri ve göçmen dernekleri ortak etkinlikler düzenlenmesi</p>	<p>İB İK, BEBKA, BBB, MO, STK</p>	<p>İB, İK</p>	<p>Hemşehri dernekleri ve göçmen derneklerinin ortak yürüttükleri etkinlik sayısı, etkinliklere katılan kişi sayısı</p>	<p>Sürekli</p>

T5. TANITIM ve ZİYARETÇİ YÖNETİMİ

Bölge Planında, bölgenin kalkınması amacıyla, ulusal düzeyde üretilen politika, plan ve stratejiler ile yerel düzeyde yürütülecek faaliyetler belirlenirken İznik'in turizm odağı olması yönünde karar verilmiş, ancak bu kararı destekleyici faaliyetler yeterli düzeyde tanımlanmamıştır. İznik, kültürel ve doğal miras alanlarının yanı sıra alternatif turizm faaliyetleri açısından da önemli bir potansiyele sahiptir. Bu bağlamda bölge planı kararları doğrultusunda alternatif turizm faaliyetleri de hayata geçirilmelidir.

İznik'in uluslararası bilinirliğinin yüksek olması turizm açısından önemli bir avantaj olacağından turizm stratejilerinde tanıtım faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi gerekmektedir. İznik'in yurt içinde bilinirliği de istenen düzeyde olmadığından hem yerel, hem de merkezi idareler tarafından ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtıma yönelik eylemlerin yapılmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Yurtdışında ve yurtiçinde düzenlenecek bilimsel sempozyum ve kongrelerde İznik konusunda bildiriler sunulması için uzman akademisyenler desteklenmeli, bu etkinliklerin yapıldığı mekanlarda İznik'i tanıtıcı sergiler düzenlenmelidir. Tanıtıma yönelik bu sergiler, yurtdışındaki önemli kültür merkezleri ve müzelerde tekrarlanmalı ve sergilerde bilim insanlarınca farklı zamanlarda planlanan konuşmalar, sunumlar ve söyleşilerin yapılması sağlanmalıdır.

İstanbul, İzmir, Antalya ve Ankara havaalanları uluslararası ve ulusal yolcu hareketlerinin yoğun olduğu noktalardır. Bu havaalanlarının terminal binalarında geniş sergi salonları bulunmaktadır. Başta İstanbul'daki Havaalanları olmak üzere ulusal ve uluslararası havaalanlarında İznik'in tanıtımına yönelik tanıtıcı posterler asılmalı, gezici nitelikte geçici sergiler düzenlenmelidir. Ayrıca daha önce 2006 yılında Sabancı Müzesi'nde düzenlenen, aralarında 16. yüzyıl İznik Çinileri'nin de bulunduğu "Lizbon Calouste Gulbenkian Müzesi'nden Başyapıtlarla Doğu'dan Batı'ya Kitap Sanatı ve Osmanlı Dünyasından Anılar" sergisi gibi İznik Çinileri koleksiyonları ve benzeri sergilerin, İznik'in tanıtımına da yer verilerek ülkemizdeki önemli müze ve galerilerde düzenlenmesi sağlanmalıdır.

Dünyadaki önemli organizasyonlardan biri olan "Göçebe Oyunları"nın dördüncüsü 2022 yılında İznik'te düzenlenecektir. Göçebe Oyunları İznik'in tanıtımı için önemli bir fırsattır. Gelecek sporcular ve seyircilerin belirlenen rotalar üzerinden kenti ziyaret etmeleri sağlanarak, tanıtım çalışmaları yürütülmelidir. İznik tanıtım filmleri hazırlanarak oyunlara katılan ülkelerde yayınlanması sağlanmalıdır.

Uluslararası Türk Kültürü Teşkilatı (TÜRKSÖY) tarafından Bursa, 2022 yılı için “Türk Dünyası Kültür Başkenti” ilan edilmiştir. Bursa’nın Kültür Başkenti adaylık sunumunda Bursa ile birlikte İznik’in önemi ön plana çıkarılmıştır. Kültür Başkenti unvanı kapsamında Türkiye Cumhuriyetlerin başkentlerinde ve önemli kentlerinde düzenlenecek gezici sergiler ile Bursa ve İznik’in tanıtımı yapılmalıdır.

İznik’te arkeolojik kazı alanları ve çok sayıda anıtsal yapının ziyarete kapalı olması hem yerel halk, hem de ziyaretçiler tarafından dile getirilen önemli bir sorundur. Bu yapıların güvenli şekilde ve günümüzün çağdaş sunum teknikleri kullanılarak ziyarete açılması öncelikli çalışmalar arasındadır. İznik’in somut ve somut olmayan kültürel değerleri ile doğal değerlerinin korunması ve alanın değerlerinin herkes tarafından doğru biçimde algılanmasına yönelik ziyaretçi yönetiminin sağlanması ve alanın herkes için erişilebilir olması önemlidir. Birçok değeri barındıran, insanlık tarihinde yer etmiş inanç değerlerini barındıran İznik’te, ziyaretçi davranışı yönetiminin etkin bir biçimde sağlanması gerekmektedir. Benzer biçimde, İznik miras alanları herkes için konforlu, güvenli ve ekonomik biçimde erişilebilir olmalıdır. Bu doğrultuda, ziyaretçi davranışlarının yönetimi ile ulaşım politikaları ilişkilendirilmelidir.

İznik’in değerlerinin sunumu ve algılanmasının sağlanması, ziyaretçilerin yanı sıra yerel halkın da alan hakkında bilgi düzeyinin gelişmesine ve alanın tanıtımına katkı sunacaktır. Kültürel ve doğal değerleri tanıtmak ve korumak, alanın değerleri hakkında toplumsal bilincin gelişmesini ve farkındalığın artırılmasını sağlamak, koruma ile kullanma dengesini kurarak ekonomik aktivitelerin gelişmesine katkı sunmak yönetim planının tanıtım ve ziyaretçi yönetimi politikalarının temel hedefidir.

Bu kapsamda belirlenen hedef ve eylemlerin çerçevesi şöyledir:

Tablo 32. Tanıtım ve Ziyaretçi Yönetimi Politika, Hedef ve Eylemleri

5. TANITIM ve ZİYARETÇİ YÖNETİMİ						
Politikalar	Hedefler	Eylemler	Sorumlu Kuruluşlar	Finans Kaynakları	İzleme Göstergeleri	Hedef Tarih
<p>P8. İznik'in kültürel ve doğal miras değerlerinin ulusal ve uluslararası boyutta tanıtımının sağlanması</p> <p>P7. İznik'in doğal ve kültürel niteliğine uygun turizm alternatiflerinin geliştirilerek kültür ve doğa turizminin odağı olması</p>	<p>5.1. İznik'in ulusal ve uluslararası tanınırlığını sağlamak</p>	<p>5.1.1. İznik tanıtım filmleri hazırlanması, Kültür ve Turizm Bakanlığınca Türkiye'nin tanıtımında İznik'e yer verilmesi, ulusal ve uluslararası turizm fuarlarına katılım sağlanması</p>	<p>KTM, BBB TGM, TTGA, İB, BBB, BEBKA, MO, STK</p>	<p>KTM, BEBKA</p>	<p>İznik'in tanıtımı için hazırlanan film sayısı, katılan fuar sayısı, tanıtım için düzenlenen etkinlik sayısı</p>	<p>Kısa-Sürekli</p>
		<p>5.1.2. Yurtdışındaki Büyükelçiliklerimiz, Kültür ve Turizm Müşavirlikleri, önemli kültür merkezi ve müzelerde İznik tanıtım etkinlikleri düzenlenerek uzman akademisyenlerin konuşma ve sunum yapmalarının sağlanması, yabancı medya mensuplarının davet edilmesi,</p>	<p>TGM DB, TTGA, BBB, TTGA</p>	<p>TGM, DB, TTGA</p>	<p>İznik tanıtımına yönelik etkinlik sayısı</p>	<p>Kısa</p>
		<p>5.1.3. Ülkelerin Türkiye'deki büyükelçileri İznik'e davet edilerek tanıtım yapılması</p>	<p>TGM DB, KTM, BBB, İK, İB</p>	<p>TGM, DİB</p>	<p>İznik'i ziyaret eden Türkiye'deki Büyükelçilik sayısı</p>	<p>Kısa</p>
		<p>5.1.4. Türkiye'deki yabancı misyon, enstitü ve araştırma merkezleriyle iletişim kurularak İznik'in tanıtımına yönelik düzenlenecek sergi, konferans, panel gibi etkinliklere davet edilmeleri ve yerli yabancı medyada bu etkinliklere ilişkin haberlere yer verilmesi için girişimde bulunulması</p>	<p>BBB, TGM, KTM, DB, TTGA</p>	<p>BBB</p>	<p>İznik tanıtımına yönelik düzenlenen etkinlik sayısı, medyada yayınlanan haber sayısı</p>	<p>Kısa-Sürekli</p>
		<p>5.1.5. İznik'in tanıtımında, tarihinde önemli yer tutan Osmanlı âlim, mutasavvıf, müderris ve düşünörlere yer verilmesi</p>	<p>KTM, BBB BUMÜ, İB, ÜNV, MO ve STK</p>	<p>KTM, Diyanet Vakfı</p>	<p>Osmanlı âlimleriyle ilgili yayın ve proje sayısı</p>	<p>Kısa-Sürekli</p>

5. TANITIM ve ZİYARETÇİ YÖNETİMİ

Politikalar	Hedefler	Eylemler	Sorumlu Kuruluşlar	Finans Kaynakları	İzleme Göstergeleri	Hedef Tarih
		5.1.6. Bursa'nın Türk Dünyası Kültür Başkenti Döneminde Türki Cumhuriyetlerin önemli merkezlerinde Bursa'yı ve İznik'i tanıtıcı gezici sergi düzenlenmesi	BBB TGM, KTM, TTGA	BBB, TGM, BEBKA	Sergi düzenlenen kent sayısı	Kısa
		5.1.7. Göçebe Oyunları için gelecek sporculara ve seyircilere belirlenen ziyaret rotaları üzerinden kentin tanıtımının yapılması	BBB İB, KTM, BÜRO, GSİM	BBB, KTM, GSİM	Sporcular ve ziyaretçiler için düzenlenen tur sayısı	Kısa
		5.1.8. İstanbul, Ankara, Antalya ve İzmir Havaalanlarında İznik'i tanıtıcı sergiler düzenlenmesi	BBB , UAB, KTM, İB	TTGA, BBB, BEBKA	Havaalanlarında düzenlenen sergi sayısı	Orta
		5.1.9. Turizm operatörlerinin İznik'i rotaları kapsamına almaları	BBB , TÜRSAB , KTM, İB, GÜMTOB, BÜRO, MÖ, STK	TÜRSAB, BBB, KTM	İznik'i rotalarına dâhil eden kültür turizmi operatörü sayısı	Kısa
		5.1.10. Ulusal ve uluslararası üne sahip çini sanatçıları davet edilip İznik'te sayılı üretim yapımları sağlanarak İznik'e dikkat çekilmesi	İB , KTM, İÇD, BBB, ÜNV, MO ve STK	İB, BBB	Katılım sağlayan sanatçı sayısı	Kısa
		5.1.11. İznik'te yürütülen kazı çalışmalarında bulunan eserler ile önemli müzelerimizde geçici sergiler düzenlenmesi	KVMGM , KTM, İMM, HNKB, ÇFKB, RTKB, SABKB, BRAM, BBB, ÜNV, MO ve STK	KVMGM, BBB	Farklı müzelerde düzenlenen geçici sergi ve bu sergileri ziyaret eden kişi sayısı	Orta

5. TANITIM ve ZİYARETÇİ YÖNETİMİ

Politikalar	Hedefler	Eylemler	Sorumlu Kuruluşlar	Finans Kaynakları	İzleme Göstergeleri	Hedef Tarih
		5.1.12. İznik'in tanıtımına yönelik gezi rehberleri, kitapçık, haritalar, sosyal medya araçları gibi tanıtım materyalleri hazırlanması, sesli rehber hizmeti sunulması, İAB web sitesinde bunlara farklı dillerde yer verilmesi	KTM, BBB, BEBKA, İB, MO ve STK	BBB, KTM, BEBKA	Hazırlanan materyal (gezi rehberi, kitapçık, harita, vb.) sayıları, sesli rehber hizmetinden yararlanan ziyaretçi sayısı	Kısa
		5.1.13. İznik ultra maratonu, fotoğraf festivali, film festivali, UNESCO Dünya Zeytin Günü kutlamaları, İznik Osmanlı Düşünürleri Felsefe Günleri, İznik Üzüm Festivali, Ekinoks Festivali, İznik Triatlonu gibi sosyal ve kültürel etkinliklerin desteklenerek sürdürülmesi	BBB KTM, GSİM, İB, İK, BEBKA, MO, STK	KTM, GSİM, BBB	İznik'te düzenlenen sosyal ve kültürel etkinlik sayısı, etkinliklere katılım gösteren kişi sayısı	Sürekli
		5.1.14. İznik turizm istatistiklerinin tutulması, ziyaretçi profillerinin araştırılması, turizm kapasitesinin belirlenmesi	BBB, KTM, İMM, İB, ÜNV, MO, STK	BBB	Turizm istatistikleri, ziyaretçi profil analizleri ve turizm kapasitesi raporu	Kısa
P.9 İznik'in miras değerlerine uyumlu çevre düzenlemeleri ve sunum teknikleriyle ziyaretçiler için nitelikli ve güvenli dolaşım imkanı sağlanması, ziyaretçi	5.2. Kültürel ve doğal miras alanlarını koruyarak nitelikli şekilde ziyaret edilmelerini sağlamak	5.2.1. Ziyaretçi sayıları, ziyaret dönemleri ve ziyaret edilen alanların taşıma kapasiteleri tespit edilerek, miras alanlarının korunarak ziyaret edilmesine yönelik "Ziyaretçi Yönetim Planı" hazırlanması	BBB, KTM, İMM, İB, ÜNV, MO, STK	BBB	Ziyaretçi istatistikleri içeren araştırma raporu, taşıma kapasitesi analizleri raporu, ziyaretçi memnuniyet anketi. Çıktı: Ziyaretçi Davranışı Yönetim Planı	Kısa
		5.2.2. Arkeolojik kazılar ve mimari restorasyonlar nedeniyle kapalı olan alanların ve anıtsal yapıların, çevre düzenlemeleri yapılarak uygun görülen bölümlerinin denetimli/rehberli ziyarete açılması,	KVMGM, KTM, İMM, KB, BBB, İB, RTKB, ÇFKB, HNKB, SABKB, ÜNV, MO, STK	KVMGM, BBB	Gerekli önemler alınarak ziyarete açılan kazı alanı sayısı, düzenleme yapılan alan büyüklüğü	Orta

5. TANITIM ve ZİYARETÇİ YÖNETİMİ

Politikalar	Hedefler	Eylemler	Sorumlu Kuruluşlar	Finans Kaynakları	İzleme Göstergeleri	Hedef Tarih
<p>rotalarının belirlenmesi</p> <p>P3. İznik'in tarihi, kültürel, arkeolojik, mimari ve doğal miras değerlerinin sürdürülebilir şekilde ulusal ve uluslararası koruma ilkeleri doğrultusunda korunması ve gelecek nesillere aktarılması</p>		<p>5.2.3. Roma Tiyatrosunda onaylı restorasyon ve çevre düzenleme projesine göre gerekli düzenlemeler yapılarak konser ve gösteriler düzenlenmesi</p>	<p>BBB, KVMGM, BRAM, İB, RTKB</p>	<p>BBB, KVMGM</p>	<p>Düzenlemelerden sonra tiyatroyu düzenlenen konser ve gösteri sayısı</p>	Orta
		<p>5.2.4. Ziyarete kapalı olan anıtsal yapıların ve alanların durumu ve yürütülen çalışmalar hakkında metinsel ve görsel anlatım içerecek şekilde bilgilendirme panoları düzenlenmesi</p>	<p>BBB, BRAM, VBM, İB, ÜNV, MO, STK</p>	<p>BBB, KVMGM</p>	<p>Bilgilendirme panosu düzenlenen anıt eser ve alan sayısı</p>	Kısa
		<p>5.2.5. Somut olmayan kültürel önemine uygun olarak Abdülvahap Sancaktar Tepesi'nin çevre düzenlemesinin yapılması</p>	<p>BBB İB, BEBKA, MO, STK</p>	<p>BBB</p>	<p>Abdülvahap Tepesinde ziyaretçi kullanımı için düzenlenen alan büyüklüğü, alanı ziyaret eden kişi sayısı</p>	Kısa
		<p>5.2.6. Senatus Sarayı, Koimesis Kilisesi gibi günümüzde bulunmayan anıtsal yapıların tanıtımı amacıyla, yapılmakta olan müzede bilgilendirici düzenleme yapılması</p>	<p>KVMGM, KTM, İMM, ÜNV, MO, STK</p>	<p>KVMGM, BBB</p>	<p>İznik'te günümüze ulaşmamış olan yapılara ilişkin anlatım ve sergilemeye yer verilen müze sayısı</p>	Orta
		<p>5.2.7. Hisardere Nekropolünde çıkarılmış olan lahitlerin yeni inşaa edilen İznik Arkeoloji Müzesinde sergilenmesi</p>	<p>KVMGM, BRAM, KTM, İMM, BBB</p>	<p>KVMGM</p>	<p>Lahitlerin sergilenmesini de içeren onaylı teşhir-tanzim projesi</p>	Kısa
		<p>5.2.8. I.Murat Hamamı'nın sunum içeriğinin, kentteki diğer müzelerin içerikleri dikkate alınarak çağdaş müzecilik teknikleri ve işletme modeliyle İznik Kent Müzesi olarak yeniden düzenlenmesi</p>	<p>BBB İB, VBM, KTM, BEBKA, İMM, ÜNV, MO, STK</p>	<p>BBB</p>	<p>I. Murat Hamamı'nın kent müzesi olarak açılması, düzenlenen sergi sayısı, yıllık ziyaretçi sayısı</p>	Kısa
		<p>5.2.9. İznik'in kültürel ve doğal miras alanlarına farklı dillerde bilgilendirme panoları yerleştirilmesi,</p>	<p>BBB, KTM, İK, İB, , ÜNV, MO, STK</p>	<p>BBB</p>	<p>Bilgilendirme Panosu yerleştirilen anıt ve alan sayısı</p>	Kısa

5. TANITIM ve ZİYARETÇİ YÖNETİMİ						
Politikalar	Hedefler	Eylemler	Sorumlu Kuruluşlar	Finans Kaynakları	İzleme Göstergeleri	Hedef Tarih
		5.2.10. GoBursa gibi akıllı telefon uygulamaları, oblik fotogrametrik görüntülemeler, karekod uygulamaları gibi teknolojik imkânların kullanımının İznik için daha da geliştirilerek bilgilendirme ve yönlendirmelerin yapılması	BBB İMM, RTKB, ÇFKB, SABKB, HNKB, VBM, KTM, İK, İB, ÜNV, MO, STK	BBB	GoBursa'ya eklenen İznik özelinde arayüz sayısı, kullanıma sunulan oblik görüntüleme yapılan alan sayısı	Kısa
P9. İznik'in miras değerlerine uyumlu çevre düzenlemeleri ve sunum teknikleriyle ziyaretçiler için nitelikli ve güvenli dolaşım imkânı sağlanması, ziyaretçi rotalarının belirlenmesi	5.3. Ziyaretçilerin ilgisini artıracak, İznik'te daha fazla zaman geçirmelerini sağlayacak alternatifli gezi rotaları belirlemek	5.3.1. İznik Tarihi Kent Merkezi Yönetim Alanında Osmanlı yapıları rotası, Helenistik ve Roma Eserleri rotası, Bizans dönemi eserleri rotası, Roma Su Yolu rotası, çini atölyeleri ve Çini Fırınları Kazı Alanı rotası gibi farklı süreli ve temalı alternatif gezi rotaları oluşturulması	BBB, KTM, İB, İMM, BEBKA, ÜNV, MO, STK	BBB BEBKA	İznik Tarihi Kent Merkezi Yönetim Alanında oluşturulan tematik rota sayısı, rotaların tur uzunlukları	Orta
		5.3.2. İznik Surları Koruma ve Çevre Düzenleme Master Planı kapsamında surlardaki farklı dönemlere ait katmanların izleneceği "Sur Ziyaret Rotası" oluşturulması	BBB, KTM, İB, İMM, BEBKA, ÜNV, BURO, MO, STK	BBB BEBKA	Sur Ziyaret Rotası olarak düzenlenen güzergâh uzunluğu, ziyaret için belirlenen farklı dönemleri gösteren bölüm sayısı	Orta
		5.3.3. Tarihi Kent Merkezi, Hisardere, Hipoje, Dikilitaş hoşgörü ve inanç rotası oluşturulması	BBB, KTM, İB, İMM, HNKB, BEBKA, ÜNV, BURO, MO, STK	KTM BBB BEBKA	Oluşturulan tematik rota sayısı, düzenlenen rotaların uzunlukları	Orta
		5.3.4. İznik (Nikaia) ile İzmit (Nikomedia) arasında tanımlanan Hoşgörü Yolu'nun İznik Alan Başkanlığı, İznik Belediyesi ve İl Kültür Turizm Müdürlüğü web sitesinden de tanıtılması	KTM, BBB, İB, BURO, ÜNV, MO, STK	KTM BBB İB	Hoşgörü Yolu tanıtımının yapıldığı kurumsal web sitesi sayısı	Kısa

5. TANITIM ve ZİYARETÇİ YÖNETİMİ

Politikalar	Hedefler	Eylemler	Sorumlu Kuruluşlar	Finans Kaynakları	İzleme Göstergeleri	Hedef Tarih
		5.3.5. Dikilitaş, Üç Tepeler Tümülüsü, Hipoje, Hisardere Nekropolü, Herakles Kabartması, Derbent Değirmenkaya Mezar Anıtı arasında bisiklet ile ulaşım sağlanacak “Nekropol Kültür Yolu” rotası oluşturulması	BBB, KTM, İMM, İB, HNKB, BEBKA, ÜNV, BURO, MO, STK	KTM, BEBKA BBB	İzlik'te oluşturulan tematik rota sayısı, düzenlenen rotaların uzunlukları	Orta
		5.3.6. Doğa yürüyüşü, kuş ve habitasyon gözlemi, meyve toplama, zeytin hasadı, fotoğrafçılık, göl gezisi, trekking, bisiklet gezisi rotaları oluşturulması	BBB, DKMP2, KTM, İB, BEBKA, İMM, ÜNV, BURO, MO, STK	BBB, BEBKA	İzlik Gölü çevresinde düzenlenen rota sayısı, düzenlenen rota uzunlukları	Uzun
		5.3.7. Göl kıyısındaki önemli yerleşimler ve alanlar dikkate alınarak gölde gezi amaçlı turların düzenlenmesi	BBB KTM, İB, Orhangazi Belediyesi, BURO, BEBKA, İMM, ÜNV, MO, STK	BBB, BEBKA	Göl kıyısında rotalarla ilişkili düzenlenen alan büyüklüğü, göl gezi turları sefer sayıları	Uzun

T6. EĞİTİM VE BİLİNÇLENDİRME

Kültürel ve doğal değerlerin korunması için istenildiği kadar kaynak sağlansın, proje hazırlansın, restorasyon uygulamaları yapılsın, tedbir alınsın, yeterli seviyede koruma bilinci olmadığı takdirde sürdürülebilir sonuçlar elde edilemez. Korunması gereken değerlerin yetkili idarelerce tespit edilerek koruma altına alınmasının ardından yürütülen araştırma, kazı, restorasyon, bakım, onarım, çevre düzenlemesi, teşhir- tanzim gibi koruma ve sunum çalışmalarının sürdürülebilir olması kullanıcıların göstereceği özen ve ilgi ile alakalıdır. Aynı şekilde özellikle hizmet sektöründe gereken yetişmiş eleman istihdam edilmediği sürece turizm başta olmak üzere ekonomik sektörlerde istenen kapasiteye ulaşmak da mümkün değildir.

Bu açıdan bakıldığında yerel halkta ve ziyaretçilerde; İznik'teki tüm medeniyetlere ait kültürel değerlerin ortak değerimiz olduğu ve korunmasının gerektiği bilincini geliştirmek, toplumsal kalkınma için bu değerlerin korunmasının gerektiği farkındalığını yaratmak, bunun için tüm kamu kurum, sivil toplum kuruluşu ve diğer paydaşlarla iş birliği yapılması gerektiğini benimsetmek üzere eğitim, bilinçlendirme ve farkındalık çalışmaları yürütülmelidir. İznik halkının kültürel ve doğal değerlerin korunmasına katkı verebilmesi için öncelikle neyin, ne için korunması gerektiği konusunda bilgilendirilmesi gerekir. Bu kapsamda, kültürel ve doğal miras ile ilgili tüm uluslararası sözleşmelerde belirtilen hükümler doğrultusunda, yenilikçi yöntemlerle “İznik'te yaşayanların ve alan kullanıcılarının kültürel ve doğal miras koruma bilincinin oluşturulması ve farkındalıklarının artırılması” na yönelik eylemler yönetim planında tanımlanmıştır. Öncelikle her yaştaki öğrencilere yönelik kültürel ve doğal mirasın tanıtılması ve korunması gerektiğine ilişkin hem sınıf içi, hem de alanda eğitim programları düzenlenmelidir. Yetişkinler için, Alan Başkanlığının koordinasyonunda Halk Eğitim Merkezi ve sivil toplum kuruluşları ile işbirliğiyle programlar düzenlenmesi planlanmıştır. İznik halkında, koruma ve kalkınma (ekonomik refah) seviyesi arasında doğru orantılı ilişkinin varlığı konusunda da farkındalık çalışmaları yürütülmelidir. Yapılacak olan eğitim ve farkındalık çalışmalarının içeriğinin programlanması, eğitsel materyallerin hazırlanması çalışmalarını yürütmek üzere de Bursa Büyükşehir Belediyesi bünyesinde bir ekip kurulması önerilmiştir.

Eğitim çalışmaları ile ilgili diğer bir konu ise sosyal ve ekonomik kalkınmanın sağlanması için sektörlere yönelik özelleşmiş eğitim ve farkındalık artırma çalışmalarıdır. Kalifiye işgücünün yetiştirilmesi ile sosyal yapının geliştirilmesi sağlanmalıdır. Çini sektöründe doğru ve nitelikli üretim, hizmetler sektöründe kaliteli hizmet sunumu için de eğitimler ile kapasite

artırımının sağlanması hedeflenmiştir. Ayrıca tarım sektöründe zeytinliklerin sökölmesinin önüne geçilmesi, doğru tarım tekniklerinin kullanılması, doğru zirai ilaç kullanımı konularında da eğitim çalışmalarını planlanmıştır.

İzmit'te yürütöllecek eğitim, farkındalık yaratma ve kapasite artırımına yönelik eylemlerin gerçekleştirilmesinde İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'nün, üniversitelerin, İzmit Halk Eğitim Merkezi'nin, BUSMEK'in, sivil toplum kuruluşlarının ve meslek odalarının önemli katkıları olacaktır.

Tablo 33. Eğitim ve Bilinçlendirme Politika, Hedef ve Eylemleri

6.EĞİTİM ve BİLİNÇLENDİRME						
Politikalar	Hedefler	Eylemler	Sorumlu Kuruluşlar	Finans Kaynakları	İzleme Göstergeleri	Hedef Tarih
<p>P10. Kültürel mirasın toplumsal kültür ve sosyoekonomik gelecek açısından önemi konusunda her kesimde farkındalık yaratılması, bilinç düzeyinin artırılması</p> <p>P3. İznik'in tarihi, kültürel, arkeolojik, mimari ve doğal miras değerlerinin sürdürülebilir şekilde ulusal ve uluslararası koruma ilkeleri doğrultusunda</p>	<p>6.1. İznik'te yaşayanların ve alan kullanıcılarının kültürel ve doğal mirası koruma bilincini oluşturmak ve farkındalıklarını artırmak</p>	<p>6.1.1. Okullarda derslerin içeriğinde kültürel ve doğal değerlerin önemi ve korunması, kaçak defineciliğin olumsuzlukları konularının işlenmesi, sınıf dışı etkinliği olarak “arkeolog çocuk”, “tarihin muhafızları”, “rehber çocuk”, “tarihimizi tanıyalım”, “zeytin evi” gibi etkinlikler düzenlenmesi</p>	<p>BMEM, İMEM KVMGM, İMM, BBB, İMM, ÜNV, MO, ÇEKÜL, STK</p>	<p>BMEM BBB BEBKA</p>	<p>Kültürel ve doğal mirasın korunması konusunda okullarda yürütülen proje ve etkinlik sayısı, bunlardan yararlanan öğrenci sayısı</p>	<p>Kısa-Süreklili</p>
		<p>6.1.2. Tüm yaş grubu öğrenciler için İznik'in kültürel ve doğal değerlerinin tanıtımına yönelik eğitim materyalleri, çocuk kitapları, kaliteli belgeseller ve animasyon içerikli filmlerin hazırlanması, resim, öykü, şiir, kısa film, yerel sözlü tarih yazımı gibi yarışmalar düzenlenmesi</p>	<p>BMEM, İMEM, İK, KTM, BBB, ÜNV, MO, STK</p>	<p>BMEM</p>	<p>Düzenlenen yarışma sayısı, yarışmalara katılan çocuk ve genç sayısı</p>	<p>Kısa</p>
		<p>6.1.3. Öğretmenler için İznik'teki kültürel mirasın korunması konusunda seminerler düzenlenmesi.</p>	<p>BMEM, İMEM, KTM, İMM, BBB, ÜNV, MO, STK</p>	<p>BİMEM İMEM</p>	<p>Düzenlenen seminerlere katılan öğretmen sayısı</p>	<p>Kısa</p>
		<p>6.1.4. Sivil toplum kuruluşları, meslek odaları ve Halk Eğitim Merkezi aracılığıyla yetişkinler için kültürel miras ve koruma konusunda hem teorik hem de sahada olmak üzere eğitim çalışmalarının düzenlenmesi, kültürel değerlerin de kalkınmanın bir aracı olduğu konusunda bilinç oluşturulması</p>	<p>BBB, İK, İMEM, İMM, İB, ÜNV, MO, STK</p>	<p>BBB İMEM</p>	<p>Kültürel miras ve koruma konusunda düzenlenen eğitim programı sayısı, eğitimlere katılan STK, meslek odası ve kişi sayıları</p>	<p>Kısa</p>

6.EĞİTİM ve BİLİNÇLENDİRME

Politikalar	Hedefler	Eylemler	Sorumlu Kuruluşlar	Finans Kaynakları	İzleme Göstergeleri	Hedef Tarih
korunması ve gelecek nesillere aktarılması		6.1.5. Kaçak defineciliğin kamusal zararları hakkında bölge halkının bilgilendirmesi için eğitim programı düzenlenmesi	KVMGM KTM, İMM, İK, İEM, İJK, İMEM, STK,	KVMGM, İK	Düzenlenen eğitim programı sayısı, katılım sağlayan kişi sayısı	Kısa
		6.1.6. İznik'te yürütülen koruma çalışmalarına ilişkin periyodik haber bültenleri hazırlanarak, basılı ve elektronik olarak kamu kurum çalışanları ile alan kullanıcılarına ulaştırılması	BBB , İB, Yerel basın kuruluşları, ÜNV, MO, STK	BBB	Koruma çalışmalarına yönelik basılı ve elektronik haber bülteni periyot aralığı ve sayısı, dağıtım yapılan kişi ve kurum sayısı	Kısa Sürekli
P6. Yerel nüfusun sosyal ve ekonomik yapısı güçlendirilerek yaşam kalitesinin yükseltilmesi	6.2. İznik'in ekonomik yapısını güçlendirmek üzere sektör çalışanlarının ve yerel halkın eğitilmesini ve kapasite gelişimini sağlamak	6.2.1. Turizm ve hizmet sektöründe çalışanların mesleki kapasitelerinin artırılması için sertifikalı eğitim programları düzenlenmesi	KTM, BUSMEK AEGM, BBB, MYO, BEBKA, ÜNV, MO, STK	KTM, BBB, BEBKA	Turizm ve hizmetler sektörü konusunda düzenlenen eğitim sayısı, eğitime katılan kişi sayısı	Kısa Sürekli
		6.2.2. Nitelikli ev pansiyonculuğu konusunda eğitimler verilmesi	KTM, İK, BEBKA, BBB, TKDK, ÜNV, MO, STK	KTM, TKDK, BBB	Turizm ve hizmetler sektörü konusunda düzenlenen eğitim sayısı, eğitime katılan kişi sayısı	Kısa
		6.2.3. Turist rehberlerine yönelik İznik özelinde eğitim programları düzenlenmesi	KTM, MYO, BURO, BBB, ÜNV, MO ve STK	KTM	Turist rehberi için düzenlenen İznik özelindeki eğitim sayısı, eğitime katılan turist rehberi sayısı	Kısa
		6.2.4. İznik çini atölyelerinde üretim yapanlara ve çalışanlara yönelik periyodik eğitimler düzenlenerek kapasite artırımı sağlanması	MYO, İÇD, İK, BBB, KTM, MO, STK	İB, BEBKA,	İznik çini atölyeleri için düzenlenen eğitim sayısı, eğitimlere katılım gösteren kişi sayısı, sertifika alan kişi sayısı	Kısa-Sürekli

6.EĞİTİM ve BİLİNÇLENDİRME						
Politikalar	Hedefler	Eylemler	Sorumlu Kuruluşlar	Finans Kaynakları	İzleme Göstergeleri	Hedef Tarih
		6.2.5. İyi tarım ve organik tarım uygulamaları, tarımsal teknik ve teknolojiler, zirai ilaçların kullanımı, budama teknikleri gibi konularda çiftçilere eğitim/rehberlik hizmeti verilmesi, farkındalık oluşturulması	BTOM TKDK, BBB, İK, İMEM, BEBKA, ÜNV, MO, STK	BTOM, TKDK	Çiftçilere verilen eğitim sayısı, eğitimlere katılan çiftçi sayısı	Kısa-Sürekli
		6.2.6. Sivil toplum örgütlerinin kaynak geliştirebilmesine yönelik proje yazma eğitimleri düzenlenmesi	BEBKA, İK MYO, TKDK, BBB, MO, STK	BEBKA	Düzenlenen proje yazma eğitimi sayısı, eğitime katılan ve sertifika alan sivil toplum örgütleri üyesi sayısı	Kısa-Sürekli
		6.2.7. Yerel halkın bilgi ve beceri düzeyleri, beklentileri tespit edilerek, ihtiyaç duyulan alanlarda mesleki eğitim programları düzenlenmesi	BBB BUSMEK, BEBKA, İMEM, İB, ÜNV, MO, STK	BBB, İMEM	Özel ihtiyaç grupları bilgi ve beceri düzeyi araştırma raporu, bu gruba yönelik düzenlenen mesleki eğitim programları, program kapsamında sertifika alan kişi sayısı	Orta
		6.2.8. İznik'teki yabancı göçmen nüfus içerisinde geleneksel yapı sanatı konusunda bilgi ve tecrübe sahibi olanların bu alanda istihdam edilebilmeleri için eğitim programları düzenlenmesi	MYO, İK, İB, BBB, MO (Mimarlar Odası), BEBKA, ÜNV, STK	BBB BEBKA	Düzenlenen mesleki eğitim program sayısı, program kapsamında sertifika alan kişi sayısı	Orta

T7. GÜVENLİK, AFET, ACİL DURUM

Kentlerde ve korunan alanlarda güvenliğin sağlanması, risklerin ortadan kaldırılması veya önlenmesi, sağlıklı yaşam alanlarının oluşturulması ve güvenli ziyaret olanaklarının sunulması son derece önemlidir. Bu boyutu ile İznik kenti için hem alan kullanıcılarına, hem de korunan alanlara ve yapılara yönelik risklerin önlenmesi gerekmektedir. İznik Yönetim Planı kapsamında, doğa kaynaklı risklerin tespit edilerek azaltılması ve risk sakınım yöntemlerinin geliştirilmesi, aynı zamanda insan kaynaklı risklerin ortadan kaldırılması hedeflenmiştir.

Yönetim planı kapsamında güvenliğe yönelik teknolojik uygulamaların yaygınlaştırılması, uyarıcı levhalar düzenlenmesi, riskli bölgeler başta olmak üzere sokakların ve miras alanlarının çevresinin aydınlatılmasının gereği belirtilmiştir. Ayrıca, riskli olduğu tespit edilen kültür varlıklarının güçlendirilmesine yönelik çalışmaların da yürütülmesi gerekmektedir.

Yönetim alanı bütününde deprem, sel, yangın, kuraklık, iklim değişikliği ve diğer afetlere yönelik risk durumu tespitleri yapılarak yaşanabilecek en kötü şartlara göre afet ve acil durum müdahale planı ve müdahale modelleri oluşturulması ve uygulanması için eylemler tanımlanmıştır.

İznik Suriçi toprak altı kültürel mirasın yoğun olduğu bir yerleşimdir. Kent ve çevresinde altyapı, inşaat, tarım gibi fiziki ve inşai faaliyetler sırasında kültür varlığına rastlanması riski bulunmaktadır. Bu gibi durumlar karşısında alınması gereken tedbirlerin ve uyulacak kuralların belirlenmesi de ele alınması gereken bir konudur.

Olası bir afete karşı, alan kullanıcılarının tahliyeleri için bir program oluşturulmalıdır. Ayrıca, ziyaretçilere yönelik rehberlik hizmeti veren kişilere afet durumunda ziyaretçilerin güvenliğinin sağlanması ve tahliye edilmeleri için özel eğitimlerin verilmesi sağlanmalıdır.

Acil durum ve afete karşı risk yönetimi kapsamında, olası afet sonrasında alanda güvenliğin sağlanması ve ortaya çıkacak ikincil risklerin önlenmesine yönelik çalışmaların yürütülmesi için de eylemler tanımlanmıştır. Bu doğrultuda, afet alanı ile iletişimin korunması, afet sonrasında kültür varlıklarında oluşan tahribatın raporlanması, yangın, hırsızlık-yağmalama gibi ikincil risklere karşı gerekli güvenlik önlemlerinin alınması hedeflenmiştir.

Güvenlik, afet ve acil durum başlığı altında tanımlanan eylemler, eylemlerden sorumlu paydaşlar, bütçe kaynakları gibi detaylar tabloda sunulmuştur.

Tablo 34. Güvenlik, Afet, Acil Durum Politika, Hedef ve Eylemleri

7. GÜVENLİK, AFET, ACİL DURUM						
Politikalar	Hedefler	Eylemler	Sorumlu Kuruluşlar	Finans Kaynakları	İzleme Göstergeleri	Hedef Tarih
P11. Kültürel ve doğal değerler, ziyaretçiler ve yerel halk için risklerin en aza indirgenmesi, acil durumlara karşı tedbirlerin belirlenmesi	7.1. Kültürel ve doğal miras alanları ve çevresinde yerel toplum ve alan kullanıcılarının güvenliğini sağlamak	7.1.1. Kamera ve teknolojik odaklı çözümlerle miras alanları ve çevresinin güvenliğinin sağlanması	İK BBB, İB, İMM, İEM, İJK, ÜNV, MO	İK İEM İJK	Yerleştirilen güvenlik kamerası, EDS kontrol ünitesi, acil durum çağrı telefonu gibi teknolojik araç-gereç sayısı	Kısa
		7.1.2. Miras alanları, müze ve ören yerlerinde yangın ve hırsızlığa karşı teknolojik güvenlik tedbirlerinin sağlanması	BRAM, BBB İB, İMM, İEM, İJK, ÜNV, MO	KVMGM, BBB	Yangın ve hırsız alarm sistemi etüt raporu. Sistem kurulan müze, ören yeri, miras alanı sayısı	Orta
		7.1.3. Sokak ve caddelerin yanı sıra kültür varlıklarının çevresinde de güvenlik açısından aydınlatma eksikliklerinin giderilmesi	BBB, UEDAŞ İB, İMM, ÜNV, MO,	UEDAŞ BBB	Aydınlatma çalışması yapılan alan büyüklüğü ve kültür varlığı sayısı, aydınlatma altyapısı kurulan ve iyileştirilen hat uzunluğu	Orta
		7.1.4. Mail-i inhidam yapı, harabe, kazı alanları, sondaj çukurları ve şantiye bölgelerinin çevresinde güvenlik amaçlı uyarıcı levhalar yerleştirilmesi	BBB, İB BRAM, VGM, BKVKBK, İMM, MO	İB, BBB, KVMGM	Uyarıcı levhalar ile güvenlik düzenlemesi yapılan alan büyüklüğü, yerleştirilen uyarıcı levha sayısı	Kısa
P11. Kültürel ve doğal değerler, ziyaretçiler ve yerel halk için risklerin en aza indirgenmesi,	7.2. Riskler tespit edilerek alınacak tedbirleri planlamak ve risk faktörlerini azaltmak	7.2.1. Yönetim alanı bütününde deprem, sel, yangın, kuraklık, iklim değişikliği ve diğer afetlere yönelik risk durumu tespitleri yapılarak yaşanabilecek en kötü şartlara göre afet ve acil durum müdahale planı ve müdahale modelleri oluşturulması ve uygulanması	BBB, AFAD, İK, BOBM, DSİ1, ÇŞİDM, BBB, İB, İEM, İJK, ÜNV, MO, STK	BBB	Risk tespiti raporları, oluşturulan afet ve acil durum müdahale planı ve müdahale modelleri	Orta

7. GÜVENLİK, AFET, ACİL DURUM

Politikalar	Hedefler	Eylemler	Sorumlu Kuruluşlar	Finans Kaynakları	İzleme Göstergeleri	Hedef Tarih
<p>acil durumlara karşı tedbirlerin belirlenmesi</p> <p>P3. İznik'in tarihi, kültürel, arkeolojik, mimari ve doğal miras değerlerinin sürdürülebilir şekilde ulusal ve uluslararası koruma ilkeleri doğrultusunda korunması ve gelecek nesillere aktarılması</p>		<p>7.2.2. Kültürel miras alanlarına, kentteki ve kırsal alandaki geleneksel mimari mirasa yönelik riskler tespit edilerek, bu risklerin azaltılmasına ve sakınılmasına yönelik önlemlerin belirlenerek hayata geçirilmesi</p>	<p>BBB, BRAM, VBM, İMM, BKVKBK, ÜNV, MO</p>	<p>BBB, KVMGM, VBM, YİKOB</p>	<p>Kültürel mirasa yönelik risk tespiti raporları, risk eylem planları ve proje dosyaları</p>	Orta
		<p>7.2.3. Müze ve ören yerleri için acil durum eylem planlarının hazırlanması, ziyaretçi taşıma kapasitesinin aşılması nedeniyle oluşabilecek risklere karşı önlemlerin alınması</p>	<p>İMM BRAM, BBB, BKVKBK, ÜNV, MO</p>	<p>KVMGM, BBB</p>	<p>Müze ve ören yerleri için yapılan risk tespit raporları, taşıma kapasitesi analiz sonuç raporları, hazırlanan eylem planı</p>	Orta
		<p>7.2.4. Toprak altı kültürel mirasın yoğun olduğu kent ve çevresinde altyapı, inşaat, tarım gibi fiziki ve inşai faaliyetler sırasında kültür varlığına rastlanılması halinde alınması gereken tedbirleri belirleyen "Rastlantısal Buluntu Prosedürü" hazırlanması, halkın ve paydaşların bilgilendirilmesi</p>	<p>İMM, İB, İK, ÜNV, ADB, STK, MO</p>	<p>İMM, BBB</p>	<p>Rastlantısal Buluntu Prosedürü hazırlanmasına yönelik yapılan toplantı sayısı, prosedür hakkında yapılan bilgilendirme toplantı sayısı</p>	Kısa
		<p>7.2.5. Kaçak kazı faaliyetlerinin CBS veri tabanına işlenmesi, bu yolla kaçak kazı yapılması muhtemel yerler belirlenerek önleyici/caydırıcı önlemlerin alınması</p>	<p>İMM, KVMGM, İK, İJK, İEM, İB, ADB, ÜNV,</p>	<p>KVMGM</p>	<p>Oluşturulan CBS veri tabanı, sisteme işlenen kaçak kazı sayısı</p>	Kısa
		<p>7.2.6. Yerleşim alanı içerisinde sandık üretimi yapan işletmeler gibi yangın riski yüksek yerler için yangın riskine karşı tedbirler alınması, hidrant, yangın dolabı yerleştirilmesi, küçük ebatlı yangın müdahale araçlarının temin edilmesi</p>	<p>BBB, İB, MO</p>	<p>BBB</p>	<p>Yerleştirilen hidrant, yangın dolabı sayısı</p>	Kısa

7. GÜVENLİK, AFET, ACİL DURUM

Politikalar	Hedefler	Eylemler	Sorumlu Kuruluşlar	Finans Kaynakları	İzleme Göstergeleri	Hedef Tarih
		7.2.7. Yönetim alanı ve çevresinde orman yangınlarına yönelik risk faktörleri tespit edilmesi ve gerekli tedbirlerin alınması	BOBM BBB, İB, ÜNV, MO, STK'	BOBM	Orman yangınları risk faktörleri analiz raporu, yangın müdahale ekibi sayısı	Orta
		7.2.8. Olası bir iklim değişikliği riski karşısında İznik ve hinterlandında su rejimi değişiklikleri ve kuraklık riskine adaptasyon stratejilerinin geliştirilmesi	ÇŞİDM AFAD, BTOM, TKDK, BBB, İB, ÜNV, MO, STK	ÇŞİDM	Tematik konularda hazırlanan risk tespit raporları, rapor sürecinde yürütülen katılımlı etkinlik sayısı ve katılımcı sayıları	Orta
		7.2.9. Olası bir afet durumunda kullanılmak üzere CBS tabanlı İznik ulaşım haritası oluşturulması ve otopark planlaması yapılması	BBB, İB İK, İEM, İJK, AFAD, ÜNV; MO; STK	BBB, İB	Acil ulaşım ve trafik düzenlemesi katılımlı toplantı sayısı, toplantı raporları Çıktı: CBS tabanlı İznik Ulaşım Haritası, Otopark Düzenlemesi Planı	Orta
		7.2.10. Olası bir afet durumunda ziyaretçiler için tahliye planları oluşturulması, rehberlere bu plan doğrultusunda eğitim verilmesi	KTM, AFAD, İK, İEM, İJK, İB, BURO, ÜNV, MO	KTM	Afet tahliyesi programı kapsamında yapılan toplantı sayısı, rehberlik hizmeti sunan kişilere verilen eğitim sayısı, eğitimlere katılan rehber sayısı Çıktı: Afet Tahliye Programı Raporu	Orta Sürekli
		7.2.11. Olası bir deprem sonrasında kültür varlıklarının durumunun saptanması için rapor formatı hazırlanması	BKVKBK VBM, BRAM, İMM, BKVKBK, BBB, İB, ÜNV	BKVKBK	Deprem sonrası durumun tespitine yönelik rapor formatı, deprem sonrası müdahale yönergesi	Kısa

T8. ERİŞİLEBİLİRLİK

İzmit bulunduğu konum itibari ile büyük kentler arasındaki ana ulaşım güzergâhlarının dışında kalmaktadır. Bu özellik İzmit'teki kırsal yaşantının devam etmesinin ana sebebidir. Bu da kente “yavaş şehir” unvanı verilmesinin önünü açmıştır. İzmit'in bu özelliği ile beraber, miras alanlarının korunması sağlanırken diğer taraftan da kentin ulaşılabilirliğini de güçlendirmek planın ana hedeflerindedir.

Bu bağlamda, İzmit ve çevresinde ihtiyaç duyulacak ulaşım olanaklarının, kentin kırsal yapısı ile uyumlu, büyük ölçekli proje ve uygulamalara gereksinim duyulmadan tanımlanmasına ilişkin önemli bir eylem yönetim planı kapsamında tanımlanmıştır.

İzmit Yönetim Planı eylemleri tanımlanırken kentin hem İstanbul, İzmit gibi kentler ile hem de çevresindeki kırsal yerleşimlerle toplu taşıma imkânlarının güçlendirilmesi ihtiyacı da dikkate alınmıştır.

Diğer taraftan, kent içinde güvenli ulaşım ve otopark ile ilgili sorunların çözümüne ilişkin, yaya öncelikli olmak üzere ve motorsuz ulaşım araçlarını ön plana çıkaran, toplu taşımaya öncelik veren ulaşım ana planının da yapılması gerektiği belirtilmiştir.

Bu kapsamda, erişilebilirlik başlığı altında eylemler tanımlanmıştır.

Tablo 35. Erişilebilirlik Politika, Hedef ve Eylemleri

8. ERİŞİLEBİLİRLİK						
Politikalar	Hedefler	Eylemler	Sorumlu Kuruluşlar	Finans Kaynakları	İzleme Göstergeleri	Hedef Tarih
P12. İznik'e erişilebilirliğin artırılması, ulaşım ve yaya düzenlemesinin güvenli ve sürdürülebilir olmasının sağlanması	8.1. İznik'in ulusal ve bölgesel ölçekte ulaşılabilirliğini artırmak	8.1.1. Sabiha Gökçen Hava Alanı'na ulaşımı kolaylaştırmak için BURULAŞ BBBUS Orhangazi ve Gemlik transfer noktalarına toplu taşıma imkânı sağlanması	BURULAŞ BBB İB, İESO, MO, İznik Minibüs Kooperatifi, STK	BURULAŞ	Transfer noktalarına ulaşım hizmeti sunan toplu taşıma araçlarının sefer sayısı	Kısa
		8.1.2. İznik-İstanbul ve İznik-İzmit arasında aktarmasız toplu taşıma olanakları oluşturulması	BBB BURULAŞ, Kocaeli BŞB. İstanbul BŞB, STK, MO	BURULAŞ BBB	İznik-İstanbul ve İznik-İzmit arasında aktarmasız toplu taşıma hizmeti sunan araç ve sefer sayısı	Uzun
		8.1.3. İznik kent merkezi ile Bursa il merkezi ve İznik'in kırsal mahalleleri arasındaki toplu taşıma olanaklarının geliştirilmesi	BBB BURULAŞ, İB, STK, MO, İznik Minibüs Kooperatifi	BURULAŞ, BBB	İznik kent merkezi ile Bursa il merkezi ve İznik'in kırsal mahalleleri arasında toplu taşıma hizmeti veren toplu taşıma araç ve sefer sayısı	Orta
		8.1.4. Kent ve bulunduğu bölge için tanımlanacak ulusal ulaşım olanaklarının, kentin yavaş şehir niteliğini ve çevrenin kırsal yapısını tehdit etmeyen, büyük ölçekli proje ve uygulamalara gereksinim duyulmadan tanımlanması	UAB, BBB, İB, STK, MO	UAB, BBB	İznik Gölü Havzasının kırsal niteliğine göre tasarlanan ulaşım hatlarının uzunluğu	Uzun

8. ERİŞİLEBİLİRLİK

Politikalar	Hedefler	Eylemler	Sorumlu Kuruluşlar	Finans Kaynakları	İzleme Göstergeleri	Hedef Tarih
P12. İznik'e erişilebilirliğin artırılması, ulaşım ve yaya düzenlemesinin güvenli ve sürdürülebilir olmasının sağlanması	8.2.İznik kent içinde yayaların güvenli ve konforlu dolaşmaları öncelikli olmak üzere ulaşım altyapısını iyileştirmek	8.2.1. Motorsuz ulaşım araçlarının yaygınlaştırılması, toplu taşımanın geliştirilmesi, ulaşım altyapısının düzenlenmesi gibi konuları içeren İznik Ulaşım Ana Planı hazırlanması	BBB İB, İK, ÇŞİDM, ÜNV, MO, STK	BBB BEBKA	Plan çalışması kapsamında yürütülen toplantı sayısı, toplantı tutanakları Çıktı: İznik Ulaşım Ana Planı	Orta
		8.2.2. Kılıçaslan Caddesinin tamamının kontrollü yaya yolu olarak düzenlenmesi	BBB İK, İB, İEM, MO, STK	BBB	Kılıçaslan Caddesi'nde düzenleme yapılarak yayalaştırılan yol uzunluğu	Orta
		8.2.3. Yollarda güvenli trafik akışının sağlanması için işaretleme, aydınlatma yapılması, hız kesici tedbirler alınması, düzenlemelerin İznik Kültür Rotaları ve İznik Ulaşım Ana Planı hazırlandıktan sonra alınan ortak kararlarla planlanması	BBB İK, İB, İEM, ÜNV, MO, STK	BBB	Yol güvenliği kapsamında uygulama yapılan taşıt yolu sayısı	Kısa
		8.2.4. İznik Tarihi Kent Yönetim Alanı içerisinde güvenli dolaşımı sağlayan, alternatif ulaşım sistemleri geliştirilerek, bisiklet, scooter/ elektrikli bisiklet, akülü araç gibi ulaşım türlerinin yaygınlaşmasının teşvik edilmesi	BBB İB, İK, İEM, MO, STK	BBB	Kentteki bisiklet ve motorsuz ulaşım sayısı	Orta
		8.2.5. Ziyaret noktaları ve ziyaret rotaları öncelikle dikkate alınmak üzere kent içinde düzenli otopark alanlarının tesis edilmesi	BBB, İB BBKTKM, KTM, İMM, TÜRSAB, MO	BBB	Düzenleme yapılan otoparkların araç kapasite sayısı	Orta

Tablo 36. Kısaltmalar

KISALTMALAR			
Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü	AEGM	İzmit Belediyesi	İB
Arkeologlar Derneği Bursa Şubesi	ADB	İzmit Esnaf ve Sanatkarlar Odası	İESO
Bursa Büyükşehir Belediyesi	BBB	İzmit Çini Derneği	İÇD
Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı	BEBKA	İzmit Kaymakamlığı	İK
Bursa İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü	AFAD	İzmit İlçe Emniyet Müdürlüğü	İEM
Bursa İl Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Müdürlüğü	ÇŞİDM	İzmit İlçe Jandarma Komutanlığı	İJK
Bursa Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü	GSİM	İzmit İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü	İMEM
Bursa İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü	KTM	İzmit İlçe Sağlık Müdürlüğü	İİSM
Bursa İl Millî Eğitim Müdürlüğü	BMEM	İzmit Müze Müdürlüğü	İMM
Bursa İl Tarım ve Orman Müdürlüğü	BTOM	İzmit Gölü Sualtı Bazilikası Kazı Başkanlığı	SABKB
Bursa İl Ticaret Müdürlüğü	BİTM	İzmit Ticaret ve Sanayi Odası	İTSO
Bursa Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü	BKVKBK	İzmit Meslek Yüksek Okulu	MYO
Bursa Orman Bölge Müdürlüğü	BOBM	Kültür ve Turizm Bakanlığı	KTB
Bursa Müftülüğü	BUMÜ	Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü	KVMGM
Bursa Restorasyon ve Konservasyon. Bölge Laboratuvarı Müdürlüğü	BRKBLM	Koruma, Uygulama ve Denetim Bürosu	KUDEB
Bursa Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü	BRAM	Meslek Odaları	MO
Bursa Turist Rehberleri Odası	BURO	Millî Eğitim Bakanlığı	MEB
Bursa Uludağ Üniversitesi	UÜNV	Roma Tiyatrosu Kazı Başkanlığı	RTKB
Bursa Vakıflar Bölge Müdürlüğü	VBM	Sivil Toplum Kuruluşları	STK
Bursa Valiliği Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı	YİKOB	Tanıtma Genel Müdürlüğü	TGM
Coğrafi İşaret Denetim Komisyonu	CİDK	Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu	TKDK
Çini Fırınları Kazı Başkanlığı	ÇFKB	Tarım ve Orman Bakanlığı 2. Bölge Müdürlüğü (Doğa Koruma ve Milli Parklar Bursa Şube Müdürlüğü)	DKMP2
Devlet Su İşleri 1. Bölge Müdürlüğü	DSİ1	Türkiye Turizm Tanıtım ve Geliştirme Ajansı	TTGA
Dışişleri Bakanlığı	DB	Türkiye Seyahat Acenteleri Birliği	TÜRSAB
Güney Marmara Turistik Otelciler ve İşletmeciler Birliği	GÜMTOB	Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı	UAB
Harita Genel Komutanlığı	HGKOM	Uludağ Elektrik Dağıtım AŞ	UEDAŞ
Hisardere Nekropolü Kazı Başkanlığı	HNKB	Üniversiteler	ÜNV
İzmit Alan Başkanlığı	İAB		

İzmit Yönetim Planı kapsamında sekiz tema altında tanımlanan eylemler ayrıca kısa (1-2 yıl), orta (3-4 yıl), uzun (5 yıl ve üzeri) dönemde gerçekleştirilecek ve sürekli yürütülecek eylemler olarak gruplandırılarak ekte yer alan “Özet Eylemler Tablosu”nda sunulmuştur.

8. PROJELER VE BÜTÇE PLANLAMASI

İzmir Yönetim Planının hedeflerine ulaşılabilmesi için tanımlanan eylemlerin gerçekleşmesinin en büyük bileşenlerinden birisi de, yönetim planının uygulanmasına yönelik projelerin oluşturulması ve finansal kaynakların tanımlanmasıdır. 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun Ek-2'nci maddesinde “Kamu kurum ve kuruluşları, belediyeler ile gerçek ve tüzel kişiler, eşgüdüm ve denetleme kurulunca onaylanan yönetim planına uymak, ilgili idareler, plan kapsamındaki hizmetlere öncelik vermek ve bu amaçla bütçelerine gerekli ödenekleri ayırmak zorundadır” hükmü bulunmakla beraber, yönetim planında tanımlanan eylemler için değerlendirilebilecek diğer finansal kaynaklar da bu plan kapsamında açıklanmıştır. Yönetim planında tanımlanan bazı eylemlerin gerçekleşmesine yönelik proje taslakları oluşturulmuş olup, bu projeler kapsamında amacı, gerçekleşmesine yönelik ana faaliyetleri, sorumlu ve katkı sunacak kuruluşlar ile bütçe kaynağı tanımlanmıştır. Projelerin başlıkları, hangi hedefe yönelik tanımlandığı ve hangi eylemin gerçekleştirilmesine yönelik olduğu (Tablo 37. Projeler Listesi) nde verilmiştir.

Tablo 37. Projeler Listesi

Proje No	PROJE ADI	HEDEF	EYLEM
1	Kültürel Mirasın Korunmasında Kapasite Artırımı Eğitim Programı	1.2. Kültürel ve doğal mirasın korunması konusunda görev yapan kurumların insan kaynağının kapasite gelişimini sağlamak ve güncel tutmak	1.2.1
2	CBS Destekli İzmir Kültür Envanteri Projesi	2.1. İzmir'in kültürel ve doğal mirasını günümüz teknolojileri ile belgelemek ve envanterini yapmak	2.1.1
3	İzmir Surları Belgeleme Projesi	2.1. İzmir'in kültürel ve doğal mirasını günümüz teknolojileri ile belgelemek ve envanterini yapmak	2.1.3
4	İzmir Somut Olmayan Kültürel Miras Envanteri Projesi	2.1. İzmir'in kültürel ve doğal mirasını günümüz teknolojileri ile belgelemek ve envanterini yapmak	2.1.5
5	İzmir Çinisi Araştırma Projesi	2.2. İzmir'in kültürel ve doğal değerlerine, kent yaşamına ilişkin bilgi ve belgeleri derlemek, erişilebilir olmasını sağlamak	2.2.5
6	İzmir Kent Belleği ve Dijital Arşivi	2.2. İzmir'in kültürel ve doğal değerlerine, kent yaşamına ilişkin bilgi ve belgeleri derlemek, erişilebilir olmasını sağlamak	2.2.1
7	İzmir Surları Koruma ve Çevre Düzenleme Master Planı	2.3. İzmir'in tüm değerlerini gözetken, ulusal ve uluslararası koruma kriterlerini sağlayan, sürdürülebilir plan, program ve projeler doğrultusunda uygulamalar yapılmasını sağlamak	2.3.4

8	İzник Surları Koruma ve Sunum Projesi	2.4. Kültürel ve doğal miras değerlerinin koruma ilkelerini gözeterek çevre düzenlemeleri ve çağdaş teknikler ile sunumunun yapılmasını sağlamak	2.4.1
9	İzник Gölü Havzası Turizm Master Planı	4.2. İzник'in kültürel ve doğal değerleri ile uyumlu biçimde "turizm gelişme odağı" olmasını sağlamak, turizm ve hizmetler sektörünü güçlendirmek	4.2.3
10	İzник Çinisi Mükemmeliyet Merkezi	4.3. Marka değer olan İzник Çinisi üretiminin ve geleneksel el sanatlarının ekonomik sektör olarak güçlendirilmesi	4.3.2
11	İzник'e Özgü Yöresel Ürünlerin Tanıtımı ve Pazarlanması	4.1. İzник'in kültürel ve doğal değerleri ile uyumlu biçimde "tarımsal gelişme odağı" olmasına yönelik tarım sektörünü güçlendirilmek	4.1.8
12	Ziyaretçi Yönetim Planı	5.2. Kültürel ve doğal miras alanlarını koruyarak nitelikli şekilde ziyaret edilmelerini sağlamak	5.2.1
11	Yönlendirme ve Bilgilendirme Tabelaları Projesi	5.2. Kültürel ve doğal miras alanlarını koruyarak nitelikli şekilde ziyaret edilmelerini sağlamak 5.3. Ziyaretçilerin ilgisini artıracak, İzник'te daha fazla zaman geçirmelerini sağlayacak alternatifli gezi rotaları belirlemek	5.2.9 5.3.1 5.3.2 5.3.3 5.3.5 5.3.6
14	Arkeolog Çocuk Projesi	6.1. İzник'te yaşayanların ve alan kullanıcılarının kültürel ve doğal mirası koruma bilincini oluşturmak ve farkındalıklarını artırmak	6.1.1
15	Zeytin Evi Projesi	6.1. İzник'te yaşayanların ve alan kullanıcılarının kültürel ve doğal mirası koruma bilincini oluşturmak ve farkındalıklarını artırmak	6.1.1
16	Eğitimle Turizm ve Hizmet Sektöründe Kapasite Artırımı	6.2. İzник'in ekonomik yapısını güçlendirmek üzere sektör çalışanlarının ve yerel halkın eğitilmesini ve kapasite gelişimini sağlamak	6.2.1
17	İzник Afet ve Acil Durum Müdahale Planı	7.2. Riskler tespit edilerek alınacak tedbirleri planlamak ve risk faktörlerini azaltmak	7.2.1
18	İzник Ulaşım Ana Planı	8.2. İzник kent içinde yayaların güvenli ve konforlu dolaşımını öncelikli olmak üzere ulaşım altyapısını iyileştirmek	8.2.1

Başlıkları, hedefleri ve ilgili eylemleri belirtilen bu projelerin amaçları, proje kapsamında yürütülecek faaliyetler ile sorumlu kuruluşları ve kaynaklarına ilişkin bilgileri içeren proje kartları düzenlenerek aşağıda sunulmuştur.

PROJE NO	1
POLİTİKA	P1. Kurumsal kapasitelerin geliştirilmesi ve paydaşlar arası koordinasyonun sağlanması P2. İdarelerin yapılanmasının kültürel ve doğal mirasın korunmasına yönelik güçlendirilmesi
HEDEF	1.2. Kültürel ve doğal mirasın korunması konusunda görev yapan kurumların insan kaynağının kapasite gelişimini sağlamak ve güncel tutmak
EYLEM	1.2.1. Kültür varlıklarının korunmasıyla ilgili kurumların bünyesindeki personelin eğitim ihtiyaçlarının analizi yapılarak üniversiteler ve meslek odaları ile işbirliği içinde eğitim programları, seminerler düzenlenmesi
Proje Adı	Kültürel Mirasın Korunmasında Kapasite Artırımı Eğitim Programı
Projenin Amacı	Kültürel mirasın korunması konusunda çeşitli kurumlarda çalışan personelin kültürel miras ve koruma konusunda bilgisinin artırılması ve güncel tutulması amaçlanmaktadır.
Ana Faaliyetler	<ul style="list-style-type: none"> • Personelin eğitim ihtiyacı, talep ve beklentileri saptanacaktır. • Kültürel ve doğal mirasın korunması konusunda uluslararası kurum ve kuruluşların eğitim programları irdelenecek ve İznik'e özgün programlar tariflenecektir. • Saptanan ihtiyaca göre üniversitelerle birlikte temel, orta ve uzmanlık düzeyinde eğitim programları hazırlanacaktır. • Eğitim programı öncesinde ve sonrasında katılımcıların görüşleri değerlendirilmeleri alınacaktır. • Bir önceki eğitim programlarının değerlendirme ve analizlerine göre eğitim programı güncellenecek ve periyodik olarak tekrarlanacaktır.
Sorumlu Kurum ve Kuruluşlar	BRAM, VBM, BBB
Paydaş Kurum ve Kuruluşlar	KVMGM, BKVKBKM, İB, BBB, BEBKA, ICOMOS Milli Komite, ÜNV, MO, STK
Süre	Kısa-Sürekli

PROJE NO	2
POLİTİKA	P3. İznik'in tarihi, kültürel, arkeolojik, mimari ve doğal miras değerlerinin sürdürülebilir şekilde ulusal ve uluslararası koruma ilkeleri doğrultusunda korunması ve gelecek nesillere aktarılması P4. İznik'in somut olmayan kültürel değerlerinin özgün olarak devamlılığının sağlanması P5. Mimari kimliğinin ve mekânsal gelişimin, kentin tarihi ve kültürel yapısına uyumlu olarak şekillenmesi, mekânsal kalitenin ve estetiğin artırılması
HEDEF	2.1.İznik'in kültürel ve doğal mirasını günümüz teknolojileri ile belgelemek ve envanterini yapmak
EYLEM	2.1.1. İznik'te kültür varlıklarının, sit ve koruma alanı sınırlarının irdelenerek belgelenmelerinin yapılması, CBS tabanlı "İznik Tarihi Miras Envanteri"

	hazırlanması
Proje Adı	CBS Destekli İznik Kültür Envanteri Projesi
Projenin Amacı	İznik'in merkezinde ve çevresinde, tarih boyunca yerleşmiş medeniyetlere ve bu dönemlerde yaşanmış önemli olaylara tanıklık etmiş sayısız anıt, arkeolojik yapı ve kalıntı, sivil mimarlık örneği bulunmaktadır. Bu değerlerin korunabilmesi için öncelikle buldukları yer ile birlikte tüm detaylarıyla kayıt altına alınmaları gerekir. Geçmiş yıllarda yapılmış olan araştırmaların, hazırlanmış olan belgelerin, görsel malzemelerin ve ilgili tüm verilerin derlenerek mevcut durumu ile birlikte her biri için envanter kaydı oluşturulması, mevcutta envanterlenmiş olanların kayıtlarının güncellenerek CBS destekli envanter sistemine dahil edilmesi, gelecekte yapılacak olan araştırmalar ve projeler için düzenli, güvenilir ve güncel veri tabanının oluşturulması amaçlanmaktadır.
Ana Faaliyetler	<ul style="list-style-type: none"> • BBB Tarihi Kültürel Miras Şube Müdürlüğüne İznik Tarihi Kent Merkezinde ve Hisardere Nekropol Alanı, Elbeyli Hipojesi, Obelisk de dahil olmak üzere İznik çevresinde taşınmaz kültür varlıklarının tesciline ilişkin bugüne kadar yapılmış tespit ve irdeleme çalışmalarına ait Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, Vakıflar Genel Müdürlüğü, Bursa Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü, İznik Müze Müdürlüğü, Bursa Müze Müdürlüğü, Bursa Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü arşivlerinde bulunan tescil fişi, rapor, karar, fotoğraf, halihazır harita, proje, koruma amaçlı imar planı, envanter listeleri temin edilecektir, • B.B.B. Tarihi Kültürel Miras Şube Müdürlüğüne CBS destekli envanter sistemi yazılımı, veri tabanı elde edilecektir. • Bursa Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü uzmanları ve B.B.B. Tarihi Kültürel Miras Şube Müdürlüğü uzmanlarınca koordineli olarak envanter kaydı olan kültür varlıklarının ve sit sınırlarının güncel durumlarının saptanması için irdeleme çalışması ile İlçede tescili yapılmamış kültür varlıkları ve alanların tespitleri yapılacaktır. • Yapılan tespit ve irdeleme çalışmalarıyla; detaylı olarak yazılı ve görsel bilgileri içeren anıt ve sit fişi, yapım ve kullanım dönemlerine ait bilgiler ile mevcut durumuna ait rapor, tüm ayrıntılarını gösteren görsel kayıtların, doğru olarak parsel ve oturma alanı ve sınırların işlendiği haritalar ile envanter kayıtlarının oluşturulacaktır. • Yapılan tespit ve irdeleme çalışmalarının sonuçları, gerekmesi halinde koruma bölge kurulunun değerlendirmesine sunulacak karara bağlanacaktır. • CBS kullanılarak, İznik Kültürel Miras Envanter Sistemi oluşturulacaktır. Sistem araştırmacıların kullanımına açık olacak ve BBB, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, Bursa Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü, Bursa Vakıflar Bölge Müdürlüğü, İznik Müze Müdürlüğüne sürekli güncellenecektir.
Sorumlu Kurum ve Kuruluşlar	BBB, BKVKBK
Paydaş Kurum ve Kuruluşlar	VBM, KTM, BRAM, İMM, BEBKA, BBB, İB, ÜNV, MO, STK
Bütçe Kaynağı	BBB, KTM
Süre	Orta

PROJE NO	3
POLİTİKA	<p>P3. İznik'in tarihi, kültürel, arkeolojik, mimari ve doğal miras değerlerinin sürdürülebilir şekilde ulusal ve uluslararası koruma ilkeleri doğrultusunda korunması ve gelecek nesillere aktarılması</p> <p>P4. Mimari kimliğinin ve mekânsal gelişimin, kentin tarihi ve kültürel yapısına uyumlu olarak şekillenmesi, mekânsal kalitenin ve estetiğin artırılması</p>
HEDEF	2.1.İznik'in kültürel ve doğal mirasını günümüz teknolojileri ile belgelemek ve envanterini yapmak
EYLEM	2.1.3. İznik Surları'na ilişkin bugüne kadar yapılmış yazılı/görsel çalışmalar, kısmi olarak yapılmış belgelemelerin/rölövelerin derlenmesi, surların bütününe rölöve, üç boyutlu tarama ve belgeleme çalışmalarının yapılması
Proje Adı	İznik Surları Belgeleme Projesi
Projenin Amacı	İznik Surlarındaki eskimeden ve kullanımlardan kaynaklı bozulmaların, taşıyıcı sistem-statik denge bozukluklarının, düşey ve yatay eğilmelerin, karakteristik çatlakların ve çökmelerin tespiti sağlıklı bir koruma projesi için en önemli çalışmadır. Belgeleme sadece bozulmalara yönelik müdahalelerin tespiti için değil yapıya dair tüm detaylı bilgilerin geleceğe taşınması için de önemlidir. Surlarda bugüne ulaşmış, tarihin bütün aşamalarını içeren mesajlarının bugün doğru anlaşılabilmesi ve restorasyon eyleminin doğru yapılabilmesi ancak sağlıklı bir belgeleme ile mümkün olabilir. Bu nedenle İznik tarihi kent merkezindeki ve çevresindeki kültür varlıklarının koruma ve sunum çalışmalarına yönelik projelere başlamadan önce bu belgelemelerin yapılması amaçlanmıştır. Ayrıca bu belgelemeler, İznik Surlarına yönelik bütüncül kararlar ile birlikte koruma ve sunum projelerine yönelik ilkeleri belirleyecek olan İznik Surları Master Planının da temel verisi olacaktır.
Ana Faaliyetler	<ul style="list-style-type: none"> İznik surları ve dört kapısına ilişkin bugüne kadar yapılmış olan rölöveler, restitüsyonlar, vaziyet planları Bursa Büyükşehir Belediyesi Tarihi Kültürel Miras Şube Müdürlüğüne, Bursa Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğünden, Bursa Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğünden, Bursa Uludağ Üniversitesinin ilgili bölümlerinden talep edilerek derlenecektir. Rölöveler ve vaziyet planları etüt edilerek, yetersiz ve güncelliğini kaybetmiş olanlar ile rölöveleri bulunmayan bölümler tespit edilecektir. Rölöve ve vaziyet planlarının ve belgeleme için gerekli diğer projelerinin fotogrametrik ve dijital yöntemlerle elde edilmesine yönelik yaklaşık maliyetler, Bursa Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğüne hazırlanacak, KVMGM onayları ile yürürlüğe girecektir. Belgeleme çalışmalarının denetleme işleri, BBB Tarihi Kültürel Miras Şubesi tarafından, Bursa Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğüne katkıları alınarak yürütülecektir. Hazırlanacak rölöveler koruma bölge kurulunun değerlendirmesine sunulacak karara bağlanacaktır. İznik Surları Belgeleme Projesi kapsamında elde edilecek tüm dokümanlar, İznik Kütüphanesi ve Dijital Arşivi'ne dahil edilecektir. Ayrıca İznik'in Kültürel Değerleri Envanter Projesi kapsamında hazırlanacak olan "İznik Kültürel Miras Envanter Sistemi (İKMES)" ne de girişleri yapılacaktır. Belgeler Kültürel mirasın korunması konusunda çalışan tüm kurum ve kuruluşların, üniversitelerin, sivil toplum örgütlerinin ve meslek odalarının kullanımına açık olacaktır.
Sorumlu Kurum ve Kuruluşlar	BRAM, BBB
Paydaş Kurum ve Kuruluşlar	BKVKBK, İMM, BBB, BEBKA, İB, ÜNV, MO, STK
Bütçe Kaynağı	KVMGM, BBB
Süre	Orta

PROJE NO	4
POLİTİKA	<p>P3. İznik'in tarihi, kültürel, arkeolojik, mimari ve doğal miras değerlerinin sürdürülebilir şekilde ulusal ve uluslararası koruma ilkeleri doğrultusunda korunması ve gelecek nesillere aktarılması</p> <p>P4. İznik'in somut olmayan kültürel değerlerinin özgün olarak devamlılığının sağlanması</p>
HEDEF	2.1.İznik'in kültürel ve doğal mirasını günümüz teknolojileri ile belgelemek ve envanterini yapmak
EYLEM	2.1.5. İznik kent merkezi "Somut Olmayan Kültürel Miras Araştırma ve Envanter Projesi" yürütülmesi
Proje Adı	İznik Somut Olmayan Kültürel Miras Envanteri Projesi
Projenin Amacı	Önemli tarihsel geçmişiyle İznik, geçmişten günümüze dek sürdürülen somut olmayan kültürel değerlere sahiptir. Proje, İznik kent merkezinde somut olmayan kültürel değerlerin araştırılarak kayıt altına alınmasını amaçlamaktadır. Proje ile somut olmayan kültürel mirasın korunmasına ve yaşatılmasına katkı sunulacaktır.
Ana Faaliyetler	<ul style="list-style-type: none"> • Saha araştırması yapılarak somut olmayan kültürel miras unsurları tespit edilecektir. Somut olmayan kültürel miras ile ilişkili kişi ve topluluklar belirlenecektir. • Somut olmayan kültürel mirasın yaşatılmasını sağlayan kişi ve topluluklar ile yüz yüze görüşmeler yapılarak kayıt altına alınacaktır. • Proje sırasında tespit edilen, günümüzde sürdürülmeyen somut olmayan kültürel miras unsurları ayrıca raporlanacaktır. Günümüzde sürdürülmeme nedenleri kısaca belirtilecektir. • Proje ile yürütülen araştırma sonucunda İznik Somut Olmayan Kültürel Miras Envanteri hazırlanacaktır. Envanterde somut olmayan kültürel miras öğeleri ve sürdürüldüğü mekânlara dair bilgiler CBS destekli veri tabanında verilecektir. Ayrıca daha önce gerçekleştirilen İznik köyleri somut olmayan kültür envanteri verileri de CBS destekli veri tabanına işlenecektir.
Sorumlu Kurum ve Kuruluşlar	KTM, BBB
Paydaş Kurum ve Kuruluşlar	İMM, İÇD, ÜNV, İB, MO, STK
Bütçe Kaynağı	KTM, BBB, BEBKA
Süre	Kısa

PROJE NO	5
POLİTİKA	<p>P3. İznik'in tarihi, kültürel, arkeolojik, mimari ve doğal miras değerlerinin sürdürülebilir şekilde ulusal ve uluslararası koruma ilkeleri doğrultusunda korunması ve gelecek nesillere aktarılması</p> <p>P4. İznik'in somut olmayan kültürel değerlerinin özgün olarak devamlılığının sağlanması</p>
HEDEF	2.2. İznik'in kültürel ve doğal değerlerine, kent yaşamına ilişkin bilgi ve beğeleri derlemek, erişilebilir olmasını sağlamak
EYLEM	2.2.5. Geçmişten günümüze İznik Çini Sanatının ustaları, yapım teknikleri, motifleri, renkleri konularında kapsamlı araştırma ve yayın yapılması.
Proje Adı	İznik Çinisi Araştırma Projesi
Projenin Amacı	Önemli bir kültürel değer olan İznik Çinisi günümüzde birçok farklı biçimde ve teknikte hazırlanmakta ve sunulmaktadır. Kütahya Çinisi ile karıştırılan, kimi zaman benzer altlık ve yapım teknikleri kullanılan İznik Çinisi'nin, özgün sanatsal değerinin ortaya konulması geleneksel değerlerin korunması ve yaşatılması açısından önemlidir. Proje ile geçmişten günümüze dek evirilen İznik Çini Sanatının özgün değerlerinin ayrıntılı biçimde tespit edilmesi amaçlanmaktadır. Proje, İznik Çinisi hakkında bilgi üretimine ve sanatın tanıtımına katkı sunacaktır.
Ana Faaliyetler	<ul style="list-style-type: none"> • İznik Çinisi için belgeleme çalışmaları yapılacaktır. İznik Çinisi'nin özgün örneklerinin üretildiği, özellikle 13.-17. yüzyıl arasında üretilmiş İznik Çini örnekleri koleksiyonu oluşturulacaktır. • İznik Çinisi hakkında arşivleme çalışmaları yürütülecektir. Dünyanın birçok yerinde üretilmekte olan koleksiyonlar araştırılacak ve arşivlenecektir. Ayrıca, birçok özgün forma sahip İznik Çinisi'nin desen ve kompozisyon arşivi hazırlanacaktır. • Çini sanatının yaşayan en tecrübeli ustaları saptanacaktır. Geçmişte yaşamış önemli ustaların eserleri araştırılarak belgelenecektir. Günümüzde İznik Çini sanatını icra eden ustalarla yapılan görüşmeler kayıt altına alınarak raporlanacaktır. • İznik Çini Sanatı ile özdeşleşmiş özgün formlar, teknikler, İznik kırmızısı gibi özellikler konusunda bilimsel ve teknik araştırmalar yürütülecektir. Bu çalışmalarda İznik Çini Merkezinde bulunan Ar-Ge ve laboratuvarlar kullanılacaktır. • Proje kapsamında özgün İznik Çini Sanatı'nın nasıl üretileceği ve sunulacağına ilişkin temel ilkeler belirlenecektir. Bu doğrultuda, çini atölyelerinin, doğru üretim konusunda Türk Patent Enstitüsü Coğrafi İşaret Tescil Belgesinde tanımlanan denetim ilkelerine göre denetiminin yapılarak belge verilmesine katkı sunulacaktır. • Proje sonunda, İznik Çinisi Araştırma Raporu, İznik Çini Örnekleri Envanter Raporu çıktıları elde edilecektir. Raporun yaygınlaştırılması ve erişilebilir olması sağlanacaktır.
Sorumlu Kurum ve Kuruluşlar	KTK
Paydaş Kurum ve Kuruluşlar	BBB, İB, İÇD, ÜNV, MO, STK
Bütçe Kaynağı	KTM, BBB, BEBKA
Süre	Kısa

PROJE NO	6
POLİTİKA	<p>P3. İznik'in tarihi, kültürel, arkeolojik, mimari ve doğal miras değerlerinin sürdürülebilir şekilde ulusal ve uluslararası koruma ilkeleri doğrultusunda korunması ve gelecek nesillere aktarılması</p> <p>P4. İznik'in somut olmayan kültürel değerlerinin özgün olarak devamlılığının sağlanması</p>
HEDEF	2.2. İznik'in kültürel ve doğal değerlerine, kent yaşamına ilişkin bilgi ve belgeleri derlemek, erişilebilir olmasını sağlamak
EYLEM	2.2.1. İznik'le ilgili yayın, fotoğraf, gravür, harita, film, gibi yazılı, sözlü, görsel belgelerin ve alanda yürütülen koruma çalışmalarına ait proje ve belgelerin yer aldığı, "İznik Kent Belleği ve Dijital Arşivi" oluşturulması, buradaki verilere Alan Başkanlığı web sitesinden de erişim sağlanması
Proje Adı	İznik Kent Belleği ve Dijital Arşivi
Projenin Amacı	<p>İznik ile ilgili çeşitli kurum ve kuruluşlarda çok sayıda doküman olmasına rağmen, bu dokümanlar derlenmemiş durumda olup, erişilebilir değildir.</p> <p>Yerli ve yabancı araştırmacılar ile öğrenciler için bir araştırma merkezi mahiyetinde de olacak "İznik Kent Belleği ve Dijital Arşivi" nde, kurumların elinde bulunan tespit, plan ve projelere ait belge ve bilgiler, bugüne kadar yurt içinde ve yurt dışında yayımlanmış kitap, dergi, makale, belgesel, film vb. görsel, sesli ve yazılı dokümanlara erişilerek bir araya getirilmesi ve erişilebilir olması sağlanacaktır.</p> <p>Proje kapsamında kent ve çevresi ile ilgili mevcut çalışmaların derlendiği ve gelecekte yapılacak çalışmalar için kaynak oluşturacak bir kent belleği ve erişilebilir bir dijital arşiv oluşturulması amaçlanmaktadır.</p>
Ana Faaliyetler	<ul style="list-style-type: none"> • İznik'te müzeler ile irtibatı olacak bir noktada kamuya ait bir taşınmazın tahsisi sağlanacak, personel görevlendirmesi yapılacaktır. • Yapısal düzenlemeleri yapılırken aynı anda kurumlardan ellerinde bulunan tüm belge, belge ve dokümanların araştırmaları yapılacaktır. • Elde edilen bilgi, belge ve dokümanların birer örneği temin edilecektir. • Bugüne kadar yayımlanmış kitap, dergi, makale, fotoğraf, film, belgesel tarzı çalışmalar öncelikle araştırma merkezleri, Türk Tarih Kurumu, Milli Kütüphane, yayın kuruluşlarından sağlanacaktır. • Elde edilen veriler dijitalleştirilerek veri tabanına kayıt edilerek açık kullanıma sunulacaktır.
Sorumlu Kurum ve Kuruluşlar	BBB Kütüphaneler Şube Müdürlüğü
Paydaş Kurum ve Kuruluşlar	KTM, BKVKBK, VBM, BBB, HGKO, DKMP2 BEBKA, İB, ÜNV, MO, STK
Bütçe Kaynağı	BBB
Süre	Orta

PROJE NO	7
POLİTİKA	<p>P3. İznik'in tarihi, kültürel, arkeolojik, mimari ve doğal miras değerlerinin sürdürülebilir şekilde ulusal ve uluslararası koruma ilkeleri doğrultusunda korunması ve gelecek nesillere aktarılması</p> <p>P5. Mimari kimliğinin ve mekânsal gelişimin, kentin tarihi ve kültürel yapısına uyumlu olarak şekillenmesi, mekânsal kalitenin ve estetiğin artırılması</p>
HEDEF	2.3. İznik'in tüm değerlerini gözeten, ulusal ve uluslararası koruma kriterlerini sağlayan, sürdürülebilir plan, program ve projeler doğrultusunda uygulamalar yapılmasını sağlamak
EYLEM	2.3.4. KVMGM'nin görüşleri de alınarak "İznik Surları Bilimsel Danışma Kurulu"nun oluşturulması ve belirlenecek ilkeler doğrultusunda "İznik Surları Koruma ve Çevre Düzenleme Master Planı" hazırlanması
Proje Adı	İznik Surları Koruma ve Çevre Düzenleme Master Planı
Projenin Amacı	İznik Surları ve koruma alanına yönelik koruma, restorasyon, sunum, çevre düzenlemesi, alan kullanımı, kamulaştırma gibi yapılacak çalışmaların ilkelerine, önceliklerine ve içeriklerine ilişkin bütüncül kararların ve stratejilerin belirlenmesi, çalışmaların uluslararası standartlarda sürdürülebilir koruma yaklaşımı ile yürütülmesi amaçlanmıştır.
	<ul style="list-style-type: none"> • KVMGM ve BRAM tarafından İznik Surları Bilimsel Danışma Kurulu oluşturulacaktır. • Danışma kurulunun belirleyeceği ilkelere göre BBB Tarihi Kültürel Miras Şubesi ve Bursa Rölöve Anıtlar Müdürlüğü koordineli olarak İznik Surları Koruma ve Çevre Düzenleme Master Planının yapımına ilişkin teknik şartname taslağı oluşturacaklardır. • Teknik şartname içeriğinde; <ul style="list-style-type: none"> a- Genel Çevre Ölçeğinde surlar ile yerleşim alanı ve halkın eğilimleri, trafik düzeni ve ulaşım gibi konularda yakın-uzak çevre ilişkileri, b- Surların kendi bütününde sunduğu olanakların tespiti c- İznik Surları Belgeleme Projesi kapsamında sağlanan belgeler temel alınarak Surların kendi bütününe yönelik yapısal ve sosyal sorunların tespiti d- Projelerin, Eylemlerin ve Etkinliklerin tanımlanması ve etaplanması e- Surların korunmasına, kullanımına ve sunumuna ilişkin genel yaklaşım ilkeler f- Proje yapım ilkeleri g- Proje etapları arasında ilişkilerin kurulması ve bütünlük sağlanması h- Surların yakın çevresinde yapılaşma düzeni i- Surlara ilişkin master plan kararların koruma imar planı ve imar planı ile bütünlüğünün sağlanması j- Finans oluşturma modelleri

	<p>k- Halkın koruma süreçlerine katılımın örgütlenmesi</p> <p>l- Yönetsel yapının oluşturulması ve uygulamaların izlenmesi</p> <p>hususları özellikle yer alacaktır.</p> <ul style="list-style-type: none"> Hazırlanan teknik şartname İznik Surları Bilimsel Danışma Kurulunca değerlendirilerek nihai şekli verilecektir. İznik Surlarının korunması ve sunumu ilçenin sosyal ve ekonomik kalkınmasına ve tanıtımına önemli katkı sağlayacaktır. Bu sebeple Master Planın hazırlanması ve içeriğinde tanımlanacak projelerin ve eylemlerin gerçekleştirilmesi için BEBKA ve Bursa Valiliği YİKOB dan katkı alınacaktır. Master Planın yapımı sürecinde kontrollük hizmetleri İznik Alan Başkanlığı işbirliğinde, BBB Tarihi Kültürel Miras Şube Müdürlüğü ve Bursa Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğüne yapılacaktır. Tamamlanan Master Planının kabulü, İznik Surları Bilimsel Danışma Kurulu ve Koruma Bölge Kurulunun değerlendirmesinden sonra yapılacaktır.
Sorumlu Kurum ve Kuruluşlar	KVMGM, BRAM, BBB
Paydaş Kurum ve Kuruluşlar	BKVKBK, İB, ÜNV, MO
Bütçe Kaynağı	KVMGM, BBB, BEBKA
Süre	Orta

PROJE NO	8
POLİTİKA	<p>P3. İznik'in tarihi, kültürel, arkeolojik, mimari ve doğal miras değerlerinin sürdürülebilir şekilde ulusal ve uluslararası koruma ilkeleri doğrultusunda korunması ve gelecek nesillere aktarılması</p> <p>P5. Mimari kimliğinin ve mekânsal gelişimin, kentin tarihi ve kültürel yapısına uyumlu olarak şekillenmesi, mekânsal kalitenin ve estetiğin artırılması</p>
HEDEF	2.4. Kültürel ve doğal miras değerlerinin koruma ilkelerini gözeterek çevre düzenlemeleri ve çağdaş teknikler ile sunumunun yapılmasını sağlamak
EYLEM 1.3.1.2	2.4.1. İznik Surları'nın çevresindeki özel mülkiyetler de kamulaştırılarak, İznik Kent Surları'nın ihtişamını sergileyen çevre düzenleme projelerinin ve uygulamalarının yapılması
Proje Adı	İznik Surları Koruma ve Sunum Projesi
Projenin Amacı	İznik Surları Master Planı kararları doğrultusunda surların olumsuz ekleme ve müdahalelerden arındırılması, üzerindeki medeniyetlere ait izlerle beraber özgünlüğü korunarak gelecek nesillere aktarılması için restore edilmesi, ziyaret edilebilir ve gezilebilir olması sağlanacaktır.
Ana Faaliyetler	<ul style="list-style-type: none"> İznik Surları Koruma ve Çevre Düzenlemesi Master Planı kapsamında yapılan etütlere göre surlarda acil olarak sağlamlaştırma ve restorasyon

	<p>yapılması gereken yerler belirlenecektir.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Projelerin kesin maliyetleri BBB Tarihi Kültürel Miras Şubesi ile Bursa Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğüne tespit edilecektir. • Projelerinin hazırlanması sırasında işin teknik açıdan sağlıklı yürütülebilmesi, bütüncül olarak değerlendirilerek çalışmalara yön verilmesi için sur restorasyonu ve İznik'in anıtsal yapıları konusunda bilgi sahibi uzman ve akademisyenlerden oluşan bilimsel nitelikte İznik Surları Bilimsel Danışma Kurulu oluşturulacaktır. Projeler farklı zamanlarda, farklı ekipler tarafından yapılsa da İznik Surları Bilimsel Danışma Kurulu surların korunması ile ilgili her projede görev alacaktır. Projelerin hazırlanması ve uygulamasında dil birliği sağlanması için aynı bilimsel danışma kurulu ile çalışmalar yürütülmeli, zorunlu değişiklikler yapılması gerekmesi halinde kurumsal hafızanın devam edebilmesi için değişiklikler kısmi olarak farklı zamanlarda yapılmalıdır. • Korumaya yönelik bu projelerin yanı sıra surların ziyaretçiler tarafından tam olarak algılanması, ziyaretleri sırasında zorunlu ihtiyaçlarının karşılanması, gezi ve dinlenme noktalarının düzenlenmesi amacıyla da çevre düzenlemesi, canlandırma, bilgilendirme gibi sunum projeleri de bu doğrultuda hazırlanacaktır. • Koruma ve sunum projeleri birbirini tamamlayan projeler olduğu için eş zamanlı düzenlenecektir. • Projelerde "İznik Surları Belgeleme Projesi" ile elde edilen ve koruma kurulunca onaylanan rölöveler kullanılacaktır. Restitüsyon raporları ve projeleri detaylı olarak hazırlanarak Bursa Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kuruluna sunulurken onaylatılacaktır. • Surlarda rekonstrüksiyon/ tamamlamadan kaçınılacaktır. Sağlama/ restorasyon projeleri ile sunum projeleri Bursa Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulunun onayına sunulacaktır. Projeler, statik, elektrik, tesisat projeleri ile tamamlanacaktır. • Onaylanan projeler doğrultusunda, uygulamalara yönelik yapım ihalesi dosyası hazırlanacaktır. Dosya içeriğinde ihtiyaç listesi, metrajları ve birim maliyetleri ile yapım işi teknik şartnamesi yer alacaktır. • İznik Surlarının korunması ve sunumu ilçenin sosyal ve ekonomik kalkınmasına ve tanıtımına önemli katkı sağlayacaktır. Bu sebeple İznik Surları koruma ve sunum projelerinin hazırlanması için BEBKA ve Bursa Valiliği YİKOB dan katkı alınacaktır. • Projelerin yapımı sürecinde kontrollük hizmetleri BBB Tarihi Kültürel Miras Şube Müdürlüğü ve Bursa Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğüne işbirliği içinde yapılacaktır.
Sorumlu Kurum ve Kuruluşlar	KVMGM, BRAM
Paydaş Kurum ve Kuruluşlar	BBB, BKVKBK, İB, ÜNV, STK
Bütçe Kaynağı	KVMGM, BBB, YİKOB
Süre	Uzun

PROJE NO	9
POLİTİKA	P7. İznik'in doğal ve kültürel niteliğine uygun turizm alternatiflerinin geliştirilerek kültür ve doğa turizminin odağı olması P6. Yerel nüfusun sosyal ve ekonomik yapısı güçlendirilerek yaşam kalitesinin yükseltilmesi
HEDEF	4.2. İznik'in kültürel ve doğal değerleri ile uyumlu biçimde "turizm gelişme odağı" olmasını sağlamak, turizm ve hizmetler sektörünü güçlendirmek
EYLEM	4.2.3. İznik ile kırsal alanlarda tarih, kültür ve peyzaj bağlamında benzersiz mekanlar yaratarak bir araya gelen tüm unsurları dikkate alan, bölgenin tarihten gelen ve halen devam eden kırsal kimliğini koruyan, yönetim planına sadık, yapı yoğunlaşmasını, nüfus artmasını önleyen, kentin yavaş şehir potansiyelini gözetten İznik ve İznik Gölü Havzası Turizm Master Planının hazırlanması
Proje Adı	İznik Gölü Havzası Turizm Master Planı
Projenin Amacı	İznik zengin kültürel ve doğal miras alanlarının yanı sıra kırsal peyzaj değerleri ile birlikte kırsal kimliğini de koruyan benzersiz bir yerleşim bölgesidir. Üst ölçek plan kararlarında İznik'in bölgede turizm odağı olmasıyla ekonomik ve sosyal kalkınması amaçlanmıştır. Ancak bu gerçekleştirilirken yörenin kırsal kimliğinin ve doğal değerlerinin yıpranmaması, kentin kırsal alanlarla ilişkisinin zayıflatılmaması gerekmektedir. Bu doğrultuda, kentin kırsal kimliği, kırsal peyzaj ve kırsal yerleşimler ile ilişkisini gözeterek, kitlesel yoğunluk, nüfus artışı ve büyük mimari kütleler önermeyen, İznik'te ekonomik ve sosyal kalkınmaya katkı sağlayacak sürdürülebilir turizm aktiviteleri ve çeşitlerinin gelişmesine yönelik kararları belirleyecek İznik Gölü Havzası Turizm Master Planı'nın elde edilmesi amaçlanmıştır.
Ana Faaliyetler	<ul style="list-style-type: none"> • İznik Gölü Havzasında turizm açısından sürdürülebilir yaklaşımın ve taşıma kapasitesinin belirlenmesi • Havzada doğal ortamda, kırsal yerleşim alanlarında ve İznik kent merkezinde korunarak turizmde kullanımı sağlanacak kaynak değerlerin araştırılması ve analizinin yapılması • İznik Gölü Havzası turizm amaç ve stratejilerinin saptanması • Tanıtım ve pazarlama için araştırma yapılması stratejilerinin belirlenmesi • Havza bütününde turizm eylem planlarının tanımlanması • Turizm Master planı kararları doğrultusunda mekânsal planlarda gerekli revizyonların yapılması
Sorumlu Kurum ve Kuruluşlar	BBB, BEBKA
Paydaş Kurum	KTM, DKMP2, BÇŞİM, BBB, İK, İB, Orhangazi Bel. ÜNV, GÜMTOB,

ve Kuruluşlar	TÜRSAB, MO, STK
Bütçe Kaynağı	BEBKA
Süre	Orta

PROJE NO	10
POLİTİKA	P4. İznik’in somut olmayan kültürel değerlerinin özgün olarak devamlılığının sağlanması P6. Yerel nüfusun sosyal ve ekonomik yapısı güçlendirilerek yaşam kalitesinin yükseltilmesi
HEDEF	4.3. Marka değer olan İznik Çinisi üretiminin ve geleneksel el sanatlarının ekonomik sektör olarak güçlendirilmesi
EYLEM	4.3.2. Toplantı salonu, sergi salonu, sanat galerileri, atölye, Ar-Ge birimi, laboratuvar ve benzeri alanları içeren “İznik Çinisi Mükemmeliyet Merkezi” kurulması
Proje Adı	İznik Çinisi Mükemmeliyet Merkezi
Projenin Amacı	İznik Çinisi köklü bir tarihe sahip olan, İznik’in en önemli somut olmayan kültürel değerlerinden biridir. İznik Çinisi konusunda yürütülen çalışmaların merkezi niteliğinde olacak, İznik Çini Sanatı’nın gelişmesine ve tanıtımına katkı sunacak öncü bir yapıya ihtiyaç duyulmaktadır. Proje ile İznik Çini’sinin ve çini sanatının önemini ve farklılığını ortaya koyan, bünyesinde İznik Çinisi konusunda çalışmalar yürütülen, davet edilecek tanınmış sanatçılar ile bu sanata dikkat çeken, üretim teknikleri ve ürünlerin en iyi örneklerinin sergileneceği galeri ve atölyeleri içeren İznik Çinisi Mükemmeliyet Merkezinin kurulması amaçlanmaktadır.
Ana Faaliyetler	<ul style="list-style-type: none"> • Mükemmeliyet merkezi olarak düzenlenecek yapı/yapılar belirlenerek sanat merkezi olacak şekilde mimari ve teşhir projeleri hazırlanarak gerekli mekânsal düzenlemeler yapılacaktır. • Mekansal düzenlemeler İznik Çinisi üretimi ve eğitim çalışmaları için atölye ve ışıklar, sunumuna yönelik sergi salonlarını, araştırma çalışmalarına yönelik laboratuvar ve araştırma merkezlerini içerecektir. • İznik Çini Merkezi’nde çini hamurunun üretimi, motiflerin işlenmesi ve sunuma hazırlanması gibi İznik Çini Sanatı’nın gerçekleştirilmesinde izlenen tüm sürecin sergilenmesi sağlanacaktır. Yapılan sergileme ile ziyaretçilerin İznik Çinisi’ne dair algısının artmasına katkı sunulacaktır. • Mükemmeliyet Merkezi aynı zamanda eğitim, araştırma ve tanıtım konusunda çalışmalar yürütecektir. Bünyesinde kütüphane ve dokümantasyon birimleri yer alacaktır. İznik Çinisi hakkında hazırlanmış tezler, makaleler ve kitaplar gibi yazılı dokümanlar İznik Çini Merkezi bünyesinde oluşturulan kütüphaneye kazandırılacaktır. İznik Çinisi hakkında yapılan yeni bilimsel çalışmalar takip edilerek, kütüphaneye kazandırılması sağlanacaktır. Böylelikle, hem çini sanatı ile ilgili tarihsel bilginin derlenmesi, Merkezin çalışmaları kapsamında üretilen bilginin aktarılması sağlanacaktır. • Atölyeler ve ışıklarda eğitim imkanı sunulacak, İznik Çini Sanatı’nın geliştirilmesine yönelik araştırma projeleri yürütülecektir. Bu doğrultuda Ar-Ge biriminin etkin kullanımı sağlanacaktır. • Çini sanatı konusunda ulusal ve uluslararası bilinirliği olan sanatçılar ile diğer alanlarda toplumda bilinirliği olan sanatçılar davet edilerek eser üretmeleri, eğitici ve bilgilendirici seminer sunmaları sağlanacaktır. Usta-çırak ilişkisi içerisinde eğitim çalışmaları İznik Çini Merkezi bünyesinde uygulanacaktır. • İznik Çinisi konusunda tanıtımı ve bilgilendirmeyi sağlamaya yönelik periyodik olarak çeşitli etkinlikler programlanacak ve yürütülecektir.

Sorumlu Kurum ve Kuruluşlar	İB, İÇD
Paydaş Kurum ve Kuruluşlar	KTM, BEBKA, İK, BBB, İB, ÜNV, MO, STK
Bütçe Kaynağı	BBB, İB, BEBKA

PROJE NO	11
POLİTİKA	P6. Yerel nüfusun sosyal ve ekonomik yapısı güçlendirilerek yaşam kalitesinin yükseltilmesi
HEDEF	4.1. İznik'in kültürel ve doğal değerleri ile uyumlu biçimde "tarımsal gelişme odağı" olmasına yönelik tarım sektörünü güçlendirilmek
EYLEM	4.1.8. Yöreye özgü tarım ürünlerinin tanıtım ve pazarlamasının yapılabileceği, kırsal nüfusun ürünü satabileceği yöresel pazarlar ile ana ulaşım aksları üzerinde satış birimleri kurulması
Proje Adı	İznik'e Özgü Yöresel Ürünlerin Tanıtımı ve Pazarlanması
Projenin Amacı	İznik'te zeytin başta olmak üzere birçok tarımsal ürün yetiştirilmektedir. Sofralık zeytin üretiminin yanı sıra üzüm üretimi de tarımsal üretimde ön plana çıkmaktadır. Proje ile yörede üretilen bitkisel ürünlerin tanıtılması ve pazarlanması sağlanarak, bölge ekonomisine ve kırsal kalkınmaya katkı sunulması, İznik'in kırsal karakterinin sürdürülmesi amaçlanmıştır.
Ana Faaliyetler	<ul style="list-style-type: none"> • İznik kent merkezinde ve ilçe dışında ürünlerin tanıtılacağı ve pazarlanacağı geçici veya kalıcı tanıtım ve satış mekanları tasarlanacak ve düzenlenecektir. Yöresel ürün satış noktaları, İznik ilçe merkezinde pazar alanı, kent giriş noktaları, Kılıçaslan caddesi gibi ticari faaliyetler için uygun noktalarda belirlenecektir. Ayrıca, Bursa ilinde Tophane, Hanlar bölgesi ve merkezi noktalarda yöresel ürün satış noktaları belirlenecektir. Kalıcı ve geçici biçimde oluşturulacak yöresel ürün satış birimleri için özgün tasarımlar geliştirilecektir. • İznik ilçesi yöresel ürünlerine yönelik markalaşma çalışmaları yapılarak ürünlerin tanıtım ve reklam faaliyetleri geliştirilecektir. • Turistik hizmet noktaları ve seyahat acenteleri gibi ziyaretçilere yönelik hizmet alanlarında İznik'in ve yöresel ürünlerinin tanıtımlarının yapılması sağlanacaktır. • Yöresel ürünlerin e-ticaret yoluyla tanıtım ve pazarlanmasını sağlamaya yönelik internet altyapı sistemleri geliştirilecektir.
Sorumlu Kurum ve Kuruluşlar	BBB
Paydaş Kurum ve Kuruluşlar	İB, BTOM, BEBKA, TKDK, MO, STK
Bütçe Kaynağı	BBB, İB

Süre	Orta
-------------	------

PROJE NO	12
POLİTİKA	P9. İznik'in miras değerlerine uyumlu çevre düzenlemeleri ve sunum teknikleriyle ziyaretçiler için nitelikli ve güvenli dolaşım imkanı sağlanması, ziyaretçi rotalarının belirlenmesi
HEDEF	5.2. Kültürel ve doğal miras alanlarını koruyarak nitelikli şekilde ziyaret edilmelerini sağlamak
EYLEM	5.2.1. Ziyaretçi sayıları, ziyaret dönemleri ve ziyaret edilen alanların taşıma kapasiteleri tespit edilerek, miras alanlarının korunarak ziyaret edilmesine yönelik "Ziyaretçi Yönetim Planı" hazırlanması
Proje Adı	Ziyaretçi Yönetim Planı
Projenin Amacı	İznik tarihi kent merkezi ile yakın çevresi birçok yerli ve yabancı turist tarafından ziyaret edilmektedir. Dönemsel olarak artan ziyaretçi sayıları turizm gelirleri açısından önem taşımakta olup, aynı zamanda kültürel ve doğal değerlerin korunması, ziyaretçi memnuniyetinin sağlanması ve koruma bilincinin gelişmesi konularıyla ilişkilidir. Proje ile ziyaret edilmesinin sağlanması, alanın koruma ve kullanma dengesi gözetilerek ziyaretçi ihtiyaçlarının karşılanması, ziyaret alanlarının düzenlenmesi rehberlik ve tanıtım hizmetlerinin etkinleştirilmesine yönelik faaliyetlerin tanımlanması için Ziyaretçi Davranışı Yönetim Planının hazırlanması amaçlanmaktadır.
Ana Faaliyetler	<ul style="list-style-type: none"> • Ziyaretçi sayısı ve ziyaretçi profilinin tespit edilmesine yönelik periyodik olarak analiz çalışmaları yürütülecektir. • Ziyaretçi memnuniyetinin artırılması için ziyaretçilerin sorunları, talep ve beklentileri araştırılacaktır. Bu kapsamda, ziyaretçiler için anket çalışmaları, turist rehberleri, seyahat acentaları ve konaklama tesisi işletmecileri temsilcilerine yönelik odak grup görüşmeleri yapılacaktır. • Ziyaretçiler tarafından yoğun olarak kullanılan ziyaret odakları belirlenerek, taşıma kapasiteleri tespit edilecektir. Ziyaret odaklarının koruma ve kullanma dengesi gözetilerek ziyaret edilmesine yönelik stratejiler ve eylemler belirlenecektir. • Ziyaret odaklarındaki giriş-çıkış alanları ve ziyaretçi dolaşımına yönelik çevre düzenleme projeleri ve mekânsal kullanımlar tariflenecektir. • Ziyaret odaklarının, herkes için erişilebilir olmasına yönelik yürütülmesi gereken çalışmalar belirlenecektir. Yaşlılar, engelliler, çocuklar gibi farklı nitelikteki ziyaretçiler için gereksinim duyulan mekânsal düzenlemeler açıklanacaktır.
Sorumlu Kurum ve Kuruluşlar	BBB
Paydaş Kurum ve Kuruluşlar	KTM, İMM, İB, ÜNV, MO, STK
Bütçe Kaynağı	BBB

Süre	Kısa
------	------

PROJE NO	13
POLİTİKA	P9. İznik'in miras değerlerine uyumlu çevre düzenlemeleri ve sunum teknikleriyle ziyaretçiler için nitelikli ve güvenli dolaşım imkanı sağlanması, ziyaretçi rotalarının belirlenmesi
HEDEF	5.2. Kültürel ve doğal miras alanlarını koruyarak nitelikli şekilde ziyaret edilmelerini sağlamak 5.3.Ziyaretçilerin ilgisini artıracak, İznik'te daha fazla zaman geçirmelerini sağlayacak alternatifli gezi rotaları belirlemek
EYLEM	5.2.9. İznik'in kültürel ve doğal miras alanlarına farklı dillerde bilgilendirme panoları yerleştirilmesi, 5.3.1. İznik Tarihi Kent Merkezi Yönetim Alanında Osmanlı yapıları rotası, Helenistik ve Roma Eserleri rotası, Bizans dönemi eserleri rotası, Roma Su Yolu rotası, çini atölyeleri ve Çini Fırınları Kazı Alanı rotası gibi farklı süreli ve temalı alternatif gezi rotaları oluşturulması 5.3.2. “Sur Ziyaret Rotası” oluşturulması 5.3.3. Tarihi Kent Merkezi, Hisardere, Hipoje, Dikilitaş hoşgörü ve inanç rotası oluşturulması 5.3.5. “Nekropol Kültür Yolu” rotası oluşturulması 5.3.6. Doğa yürüyüşü, kuş ve habitasyon gözlemi, meyve toplama, zeytin hasadı, fotoğrafçılık, göl gezisi, bisiklet gezisi rotaları oluşturulması
Proje Adı	Yönlendirme ve Bilgilendirme Tabelaları Projesi
Projenin Amacı	İznik'te miras alanları hakkında ziyaretçilerin yanı sıra yerel halkın da bilgilendirileceği bilgi ve yönlendirme tabelalarında eksiklikler bulunmaktadır İznik Tarihi Kent Merkezi ve çevresindeki tarihi, mimari, arkeolojik ve doğal alanların tanıtılması ve ziyaret edilmesi için, önem ve özellikleri dikkate alınarak gezi rotaları belirlenmesi ve bu alanlar için de yönlendirme ve bilgilendirme levhaları hazırlanmalıdır. Proje ile İznik için farklı konseptlerde yönlendirme ve bilgilendirme tabelaları tasarlanarak, İznik'in kültürel ve doğal değerlerine ilişkin bilgilendirme ve alanın ziyaret edilebilirliğinin geliştirilmesi amaçlanmaktadır.
Ana Faaliyetler	<ul style="list-style-type: none"> • İznik tarihi kent merkezi içerisinde yer alan kültür ve tabiat varlıklarına yönelik bilgi levhalarının tasarımı yapılacaktır. • Miras alanları hakkında herkesin anlayacağı anlatımda bilgi oluşturulacak, farklı dillere çevrilecektir. • İznik tarihi kent merkezi içerisinde ve çevresinde farklı temalarda düzenlenecek tur rotaları için, rota ve alanların özelliklerine göre yönlendirme ve bilgilendirme tabelası sistemi tasarlanacak, uygulama esasları belirlenecek, yerleştirilecek noktalar saptanacaktır. • Yönlendirme ve bilgilendirme tabelalarında karekod gibi düzenlemelere de yer verilerek akıllı uygulama araçlarıyla ilişkisi sağlanacaktır. • Tabelaların düzenli olarak bakımı yapılacaktır.
Sorumlu Kurum ve Kuruluşlar	BBB, KTM, İB
Paydaş Kurum ve Kuruluşlar	KTM, İB, İMM, HNKB, RTKB, ÇFKB, SABKB, BEBKA, ÜNV, BURO, MO, STK

Bütçe Kaynağı	BBB; KTM, BEBKA
Süre	Orta

PROJE NO	14
POLİTİKA	<p>P10. Kültürel mirasın toplumsal kültür ve sosyoekonomik gelecek açısından önemi konusunda her kesimde farkındalık yaratılması, bilinç düzeyinin artırılması</p> <p>P3. İznik’in tarihi, kültürel, arkeolojik, mimari ve doğal miras değerlerinin sürdürülebilir şekilde ulusal ve uluslararası koruma ilkeleri doğrultusunda korunması ve gelecek nesillere aktarılması</p>
HEDEF	6.1. İznik'te yaşayanların ve alan kullanıcılarının kültürel ve doğal mirası koruma bilincini oluşturmak ve farkındalıklarını artırmak
	6.1.1. Okullarda derslerin içeriğinde kültürel ve doğal değerlerin önemi ve korunması, kaçak defineciliğin olumsuzlukları konularının işlenmesi, sınıf dışı etkinliği olarak “arkeolog çocuk”, “tarihin muhafızları”, “rehber çocuk”, “tarihimizi tanıyalım”, “zeytin evi” gibi etkinlikler düzenlenmesi
Proje Adı	Arkeolog Çocuk Projesi
Projenin Amacı	İznik’in önemli arkeolojik alanlarının korunması için yeni neslin koruma konusunda bilinç düzeyinin geliştirilmesi önemlidir. Proje ile, kültürel mirasın toplum için önemini kavranması, araştırılması ve korunması için yürütülen çalışmalar hakkında çocukların bilinç düzeyinin geliştirilmesi ve farkındalık oluşturulması amaçlanmaktadır.
Ana Faaliyetler	<ul style="list-style-type: none"> Okullarda somut ve somut olmayan kültürel değerler, kültür varlıkları ve neden korunması gerektiği konusunda eğitim çalışmaları yürütülecektir. Örgün eğitim çağındaki çocuklar için farklı yaş gruplarına göre kültürel mirasın korunması konusunda broşür, kitapçık ve çizgi film hazırlanacaktır. İznik Müze Müdürlüğü bünyesinde eğitsel çalışmalara yönelik mekânsal düzenlemeler yapılacaktır. Yıl içerisinde çocukların İznik Müzesini ziyaret etmesi sağlanacaktır. İznik Müze Müdürlüğü ve Milli Eğitim Müdürlüğü’nün iş birliği ile ziyaret programı oluşturulacaktır. Proje kapsamında arkeolojik kazı çalışması yürütme, yüzey araştırması yapma, sergileme, hatıra para basımı gibi sembolik olarak çalışma yapımları sağlanacaktır. Eğitime katılan çocukların ve eğitim çalışmasında yardımcı olan personelin eğitim öncesi ve eğitim sonrası düşünceleri yapılan anket çalışmaları ile tespit edilecektir. Böylelikle çocukların ve ilgili görevlilerin eğilimleri saptanarak eğitim programı değerlendirilecek ve geliştirilecektir.
Sorumlu Kurum ve Kuruluşlar	KTM, BMEM, İMEM
Paydaş Kurum	KVMGM, İMM, BBB, ÜNV, MO, ÇEKÜL, STK

ve Kuruluşlar	
Bütçe Kaynağı	BMEM, BBB, BEBKA
Süre	Kısa-sürekli

PROJE NO	15
POLİTİKA	<p>P10. Kültürel mirasın toplumsal kültür ve sosyoekonomik gelecek açısından önemi konusunda her kesimde farkındalık yaratılması, bilinç düzeyinin artırılması</p> <p>P3. İznik’in tarihi, kültürel, arkeolojik, mimari ve doğal miras değerlerinin sürdürülebilir şekilde ulusal ve uluslararası koruma ilkeleri doğrultusunda korunması ve gelecek nesillere aktarılması</p>
HEDEF	6.1. İznik’te yaşayanların ve alan kullanıcılarının kültürel ve doğal mirası koruma bilincini oluşturmak ve farkındalıklarını artırmak
EYLEM	6.1.1. Okullarda derslerin içeriğinde kültürel ve doğal değerlerin önemi ve korunması, kaçak defineciliğin olumsuzlukları konularının işlenmesi, sınıf dışı etkinliği olarak “arkeolog çocuk”, “tarihin muhafızları”, “rehber çocuk”, “tarihimizi tanıyalım”, “zeytin evi” gibi etkinlikler düzenlenmesi
Proje Adı	Zeytin Evi Projesi
Projenin Amacı	İznik Gölü ve çevresi önemli bir ekosistem alanıdır. Göl ve yakın çevresinin kültürel ve doğal değerlerinin korunmasında, alana dair bilginin geliştirilmesi ve farkındalığın artırılması önemlidir. Proje ile İznik’te bir “Zeytin evi” oluşturularak, alan ziyaretçileri, yerel toplum, İznik’te eğitim-öğretim faaliyetleri yürüten kurum ve kuruluşlarda görevli personel ve öğrenciler gibi tüm alan kullanıcılarının, başta zeytin olmak üzere, İznik Gölü Sulak Alanı’nın sağladığı ekosistemin önemi hakkında farkındalığının artırılması amaçlanmaktadır.
Ana Faaliyetler	<ul style="list-style-type: none"> • Yerel mimari örneği bir yapı ve bahçesi (tercihen atıl durumda ve sorumlu kurumlardan birisinin mülkiyetinde/ tahsisinde olan) “Zeytin Evi” olarak düzenlenecektir. • Zeytin Evi’nde, konvansiyonel zeytin üretim süreçleri sergilenecek ve evin ziyaretçileri tarafından üretim sürecinin uygulayarak öğrenilmesi için düzenlemeler yapılacaktır. • Zeytin evinde organik zeytin, zeytinyağı ve diğer ürünlerin üretim süreçlerinin aktarılmasına yönelik mekânsal düzenleme yapılacaktır. Böylelikle zeytincilik hakkında ziyaretçilerin bilgilenmesi sağlanacaktır. • Zeytin Evi’nin eğitim ve farkındalığa yönelik bir merkez olarak kullanılması sağlanacaktır. Zeytin Evi’nde doğal değerlerin korunması, nesli tehdit altındaki türler ve tehdit altındaki habitatlar, sulak alan ekosistemi, İznik Gölü ve çevresinin korunması gibi çeşitli konularda farkındalık yaratan eğitimlerin ve projelerin geliştirilmesi ve yürütülmesi sağlanacaktır.
Sorumlu Kurum ve Kuruluşlar	BMEM, İMEM
Paydaş Kurum	BBB, ÇŞİDM, DKMP2, ÜNV, MO, ÇEKÜL, STK

ve Kuruluşlar	
Bütçe Kaynağı	BMEM, BBB, BEBKA
Süre	Kısa-Sürekli

PROJE NO	16
POLİTİKA	P10. Kültürel mirasın toplumsal kültür ve sosyoekonomik gelecek açısından önemi konusunda her kesimde farkındalık yaratılması, bilinç düzeyinin artırılması P3. İznik'in tarihi, kültürel, arkeolojik, mimari ve doğal miras değerlerinin sürdürülebilir şekilde ulusal ve uluslararası koruma ilkeleri doğrultusunda korunması ve gelecek nesillere aktarılması
HEDEF	6.2. İznik'in ekonomik yapısını güçlendirmek üzere sektör çalışanlarının ve yerel halkın eğitilmesini ve kapasite gelişimini sağlamak
EYLEM	6.2.1. Turizm ve hizmet sektöründe çalışanların mesleki kapasitelerinin artırılması için sertifikalı eğitim programları düzenlenmesi
Proje Adı	Eğitimle Turizm ve Hizmet Sektöründe Kapasite Artırımı
Projenin Amacı	Bölge Planında turizm odağı olarak belirlenen İznik'te turizm ve hizmetler sektöründe çalışanların sundukları hizmetlerin kalitesinin yükseltilerek ziyaretçi memnuniyetinin artırılması
Ana Faaliyetler	<ul style="list-style-type: none"> Sektörde sadece çalışanların değil tesis sahiplerinin de verdikleri hizmetlerdeki eksiklikler ve geliştirilmesine ihtiyaç duyulan yönler, talep ve öneriler tespit edilecektir. Turizm konaklama, yiyecek-içecek, seyahat/transfer hizmetlerinin kalitesinin yükseltilmesine yönelik eğitim programlarının içeriği ve yöntemi belirlenecektir. Sektör çalışanları İznik'in kültürel ve doğal değerleri hakkında da bilgilendirilecek, önemi konusunda farkındalık yaratılacaktır. Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü'nün katkıları ve Bursa İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü İznik İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü (Halk Eğitim Merkezi) ve BUSMEK işbirliğinde gerçekleştirilecek eğitim programları içeriği gözden geçirilerek her yıl düzenlenecektir.
İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü	KTM, BUSMEK
Paydaş Kurum ve Kuruluşlar	AEGM, İMEM, BBB, MYO, BEBKA, ÜNV, MO, STK
Bütçe Kaynağı	BMEM, BBB, BEBKA
Süre	Kısa-sürekli

PROJE NO	17
POLİTİKA	<p>P11. Kültürel ve doğal değerler, ziyaretçiler ve yerel halk için risklerin en aza indirgenmesi, acil durumlara karşı tedbirlerin belirlenmesi</p> <p>P3. İznik'in tarihi, kültürel, arkeolojik, mimari ve doğal miras değerlerinin sürdürülebilir şekilde ulusal ve uluslararası koruma ilkeleri doğrultusunda korunması ve gelecek nesillere aktarılması</p>
HEDEF	7.2. Riskler tespit edilerek alınacak tedbirleri planlamak ve risk faktörlerini azaltmak
EYLEM	7.2.1. Yönetim alanı bütününde deprem, sel, yangın, kuraklık, iklim değişikliği ve diğer afetlere yönelik risk durumu tespitleri yapılarak yaşanabilecek en kötü şartlara göre afet ve acil durum müdahale planı ve müdahale modelleri oluşturulması ve uygulanması
Proje Adı	İznik Afet ve Acil Durum Müdahale Planı
Projenin Amacı	İlçede karşılaşılan temel risk unsurlarının ortadan kaldırılması veya bu risklerden sakınılmasına yönelik İznik Afet ve Acil Durum Müdahale Planı hazırlanarak alanın güvenliğinin sağlanması, acil durum yönetiminin etkinleştirilmesi ve afete karşı risk yönetimi amaçlanmaktadır.
Ana Faaliyetler	<ul style="list-style-type: none"> • İznik ilçesine yönelik bütüncül olarak insan kaynaklı riskler ve doğal afet riskleri belirlenerek analiz edilecektir. Belirlenen risklere yönelik analiz haritaları oluşturulacak sayısal veriler üretilecektir. • Önlenebilir olan insan faaliyetleri kaynaklı risklerin ortadan kaldırılmasına yönelik stratejiler ve eylemler belirlenerek uygulama aşamaları etaplanacaktır. • İznik ilçesi bütününde hem mekânların hem de alan kullanıcılarının güvenliğini sağlamaya yönelik risk sakınım eylemleri belirlenecek ve uygulama aşamaları programlanacaktır. • Yoğun kullanılan belirli mekânlara yönelik risk senaryoları hazırlanacaktır. • İznik bütünü için çeşitli mekânları da içerecek biçimde afet öncesi hazırlık aşaması kapsamında gerekli tedbirler belirlenecek ve uygulanma yöntemi tariflenecektir. • İznik bütünü için çeşitli mekânları da içerecek biçimde afet sırasında müdahale ve sakınım için eylemler belirlenecektir. • İznik bütünü için çeşitli mekânları da içerecek biçimde afet sonrası kurtarma ve iyileştirme için programlar tariflenecektir. Bu doğrultuda acil müdahale araç ve yöntemleri programlanacaktır. • Risk altında olduğu belirlenen tescilli kültür varlıklarına yönelik risklerin ortadan kaldırılmasına ve/veya azaltılmasına yönelik onarım ve iyileştirme çalışmaları programlanacaktır.
Sorumlu Kurum ve Kuruluşlar	AFAD, BBB
Paydaş Kurum ve Kuruluşlar	AFAD, İK, BOBM, DSİ1, ÇŞİDM, İB, İEM, İJK, ÜNV, MO, STK (AKUT)
Bütçe Kaynağı	BBB
Süre	Orta

PROJE NO	18
POLİTİKA	P12. İznik'e erişilebilirliğin artırılması, ulaşım ve yaya düzenlemesinin güvenli ve sürdürülebilir olmasının sağlanması
HEDEF	8.2.İznik kent içinde yayaaların güvenli ve konforlu dolaşmaları öncelikli olmak üzere ulaşım altyapısını iyileştirmek
EYLEM	8.2.1. Motorsuz ulaşım araçlarının yaygınlaştırılması, toplu taşımının geliştirilmesi, ulaşım altyapısının düzenlenmesi gibi konuları içeren İznik Ulaşım Ana Planı hazırlanması
Proje Adı	İznik Ulaşım Ana Planı
Projenin Amacı	İznik'te güvenli bir taşıt ve yaya düzenlemesinin yapılarak, kente erişilebilirliğin artırılması ve sürdürülebilir bir ulaşım sistemi kurgulanmasının sağlanması amaçlanmaktadır.
Ana Faaliyetler	<ul style="list-style-type: none"> • Kurum ve kuruluşlardan veri ve görüşler toplanacak ve analiz edilecektir. • Saha çalışmaları ile alana ait toplu taşıma yolculuk ölçümleri, trafik hacim ölçümleri, koridor trafik ölçümleri verileri toplanacak ve analiz edilecektir • Analizler ile elde edilen sonuç bilgileri yorumlanarak sentez çıkarımları oluşturulacaktır • Sorun ve potansiyeller tespit edilerek GZFT Analizi yapılacaktır • Motorsuz ulaşım araçları ve toplu taşıma öncelikli olmak üzere ulaşım talep tahmin modeli oluşturulacak ve geleceğe yönelik öngörü ve alternatif senaryoları kurulan modelde test edilecektir • İznik Ulaşım Ana Plan nihai kararları oluşturularak raporlanacaktır
Sorumlu Kurum ve Kuruluşlar	BBB
Paydaş Kurum ve Kuruluşlar	İB, İK, ÇŞİDM, BBB, ÜNV, MO, STK
Süre	Orta

9. UYGULAMA, İZLEME, DEĞERLENDİRME VE GÜNCELLEME SÜRECİ

9.1. Uygulama, İzleme, Değerlendirme ve Güncelleme Süreçleri

İzlik Yönetim Planının etkin bir biçimde uygulanması için izleme, değerlendirme, gözden geçirme ve güncelleme süreçleri düzenli biçimde yürütülmelidir. Ulusal mevzuata göre yönetim planlarının en fazla 5 yıllık periyotlarla gözden geçirilerek güncellenmesi gerekmektedir. İzlik Yönetim Planının yıllık olarak izlenmesi, uygulama süreçlerinin takip edilerek değerlendirilmesi açısından önemlidir. Bu kapsamda, etkin bir izleme ve değerlendirme sürecinin işletilmesiyle planda belirlenen temel çerçeveye uygun biçimde çalışma yürütülmesi sağlanacaktır.

İzlik Yönetim Planının alanın paydaşları tarafından işbirliği ve eşgüdüm içerisinde uygulanması sağlanmalıdır. Alanda çalışma yürüten farklı birçok kurumun çalışmalarının izlenerek değerlendirilmesi için, ölçülebilir ve izlenebilir göstergeler tanımlanmıştır. Bu göstergelere dayalı olarak çeşitli çıktıların üretilmesi gerekmektedir. Bu doğrultuda, planda yer alan eylemlerin uygulanmasının denetlenmesi ve etkilerinin izlenmesi için İzlik Alan Başkanlığı bünyesinde **Denetim Birimi** kurulacaktır.

Eşgüdüm ve Denetleme Kurulunun denetim görevini yerine getirmesini sağlayacak olan Denetim Biriminin, Bursa Büyükşehir Belediyesi Tarihi Kültürel Miras Şube Müdürlüğü İzlik Alan Başkanlığı bünyesinde kurulması öngörülmüştür. Birimde mimar, şehir plancısı, peyzaj mimarı, sanat tarihçisi, arkeolog ve sosyolog gibi çeşitli uzmanların görev alması tavsiye edilmektedir. Mevzuat çerçevesinde Denetim Birimi ilgili kurumlarla irtibata geçerek bilgi ve belge temin edebilecektir.

Denetim Biriminin yürüteceği izleme ve değerlendirme faaliyetleri ile yönetim planında belirlenen eylemlerin yürütülmesi, planın yeterli bir çerçeve sunması, çalışma yürüten kurum ve kuruluşların performanslarının saptanması gibi birçok etmeni içerecek biçimde alan yönetim sürecinin değerlendirilmesi sağlanacaktır. Alan Yönetiminin temel ve önemli bir bileşeni olan izleme ve değerlendirme çalışmalarını yürütecek Denetim Birimi, etkin bir biçimde raporlama çalışmaları yürütecektir. Denetim Birimi izleme göstergelerini esas alarak yıllık raporlama çalışmaları yürütecek ve oluşturulan raporların alanın paydaşları tarafından erişilebilir olmasını sağlayacaktır. Ayrıca, yürüteceği çalışmalar ile Eşgüdüm ve Denetleme Kurulu'na alan yönetimine dair raporlar sunacaktır.

Sistemik raporlama çalışmaları, yönetim planının etkinliğinin yıllık olarak değerlendirilmesi, gerekli durumlarda gözden geçirilerek güncellenmesine zemin oluşturacaktır. Ayrıca bütçe kullanımının bütüncül olarak görölmesine, finansal kaynakların etkili ve şeffaf biçimde kullanılmasına katkı sunacaktır.

Yıllık Değerlendirme Raporu:

Her yılsonunda hazırlanacak olan yönetim planının uygulanma sürecine ilişkin Yıllık Değerlendirme Raporu, o yıl yürütölen faaliyetlerin uygulanma durumunun ve bütçe kullanımının tespitini ve değerlendirilmesini içerecektir. Denetim Birimince, rapor hazırlanırken, faaliyetlerin yürütölmesi konusunda görev alan sorumlu ve paydaş kurum ve kuruluşlar ile eşgüdüm ve işbirliği sağlanacaktır. Kurum ve kuruluşların yıllık faaliyet raporlarından da yararlanılacaktır.

Yıllık değerlendirme raporuyla, gelecek yıl uygulanacak çalışma programına altlık oluşturulacak, taslak bütçe planlaması ortaya konulacak ve gerekli revizyonlar yapılacaktır. Eşgüdüm ve Denetleme Kurulu onayı sonrasında yönetim planına ilişkin çalışma programı ve bütçe taslağı kesinleşerek uygulamaya gidilecektir. Eşgüdüm ve Denetim Kurulunun alacağı kararlar ile gelecek yıllara ilişkin belirlenecek çalışma programı ve bütçe taslakları İznik Alan Başkanlığınca ilgili paydaşların tümüne iletilecektir.

Bu bağlamda Yıllık Değerlendirme Raporu, İznik Yönetim Planının izlenmesi ve değerlendirilmesinde önemli yöntemlerden biridir. Yıllık Değerlendirme Raporuna ilişkin temel içerik şöyledir:

- Yönetim Planında tanımlanan eylemlerin gerçekteşme durumuna göre yılsonu performansının değerlendirilmesi
- Eylemlerin gerçekteştirilmemesi veya programlanan zamanda tamamlanamamasının sebepleri
- Gelecek yıl için Çalışma Programı ve Bütçe Plan Taslakları
- Eşgüdüm ve Denetleme Kurulu'na sunulacak öneriler

Yıllık Değerlendirme Raporlarında performans değerlendirmesi yapılırken Yönetim Planı kapsamında eylemler için tanımlanan izleme göstergeleri esas alınacaktır. Raporların ekinde, bu göstergelere ilişkin sorumlu ve paydaş kurumlardan alınacak ilgili belgelere yer verilecektir.

Yönetim Planının hazırlık aşaması, proaktif bir süreç olarak yürütölmüş, yapılan katılımlı toplantılar ile paydaşların alana dair bilgi ve farkındalığının artmasının sağlanmasının yanı

sıra, alanın korunması ve geliştirilmesine yönelik paydaşların ilgilerinin artması hedeflenmiştir.

Yönetim Planının uygulanma aşamasında da proaktif sürecin devam etmesi ve geliştirilmesi hedeflenmektedir. Plan kapsamında, paydaşların geri bildirimlerinin alınmasını sağlayacak katılımlı toplantılar ve memnuniyet anketleri yapılması öngörülmektedir. İznik Yönetim Planı çerçevesinde İznik Alan Başkanlığı tarafından yürütülen faaliyetlerle ilgili memnuniyetin, talep ve beklentilerin tespit edilmesi, ilginin ve farkındalığın ölçülmesi için periyodik olarak anket ve odak grup görüşmeleri yapılacaktır. İznik Alan Başkanlığı ile alanın paydaşları arasında doğrudan iletişim bulunmaktadır. Paydaşların geri bildirimlerini almaya ve memnuniyet düzeylerini ölçmeye yönelik çalışmalar İznik Alan Başkanlığı tarafından, ilgili meslek odaları ve sivil toplum kuruluşlarının işbirliği ile gerçekleştirilecektir. Bu görüşmeler ve yapılacak anketlerin sonuçları Yıllık Değerlendirme Raporlarına yansıtılacaktır.

Çalışma Programı hazırlanırken ilgili kurumlarla koordinasyon toplantıları yapılarak, İznik Yönetim Planının uygulanmasında eşgüdüm ve işbirliği sağlanacaktır. Kurumlarla yapılan toplantılar neticesinde, belirlenen eylemlerin ilgili kurumlar tarafından yıllık çalışma programlarına ve stratejik kurumsal planlarına dâhil edilmesi hedeflenmektedir.

İznik Yönetim Planında sorumlu ve paydaş kurumlar belirlenmiş olup, Arama Toplantısı ile amaçlar, hedefler, eylemler ve ilişkili kurum ve kuruluşlar alanın paydaşlarının bildirimleri doğrultusunda düzenlenmiştir. Eylemlere ilişkin tanımlanan sorumlu ve paydaş kurumlar, genel olarak ana bütçe kullanan kurum ve kuruluşlara tekabül etmektedir. Ancak değişen ekonomik koşullar, kurumlardaki olası yeni yapılanmalar veya uygulamadaki farklılıklar nedeniyle plan kapsamında öngörülen sorumlu paydaşlarda ve bütçelerde değişiklikler olabilir. Bu nedenle, sorumlu ve paydaş kurumlar ile yapılacak yıllık toplantılarla çalışma programı ile ilişkili olarak bütçe planlamasının yapılması sağlanacaktır.

Yönetim Planının Gözden Geçirilerek Güncellenmesi:

İznik Yönetim Planı döngüsel bir şema ile kurgulanmıştır. Hazırlık süreçleri, veri ve bilgi toplama süreçleri, önem ve durum değerlendirme süreçleri, öneri geliştirme süreçleri, uygulama ve izleme süreçlerinin bütünü doğrusaldan ziyade döngüsel bir şemada ilerlemektedir. Plan kapsamında geliştirilen içeriğin tüm aşamaları birbirini geri besleyen nitelikte olup, amaç, hedef, strateji ve eylemler birbiriyle ilişkilidir.

İznik Yönetim Planı beş yıllık süreç için oluşturulmuştur. Plan kapsamında beş yıl içerisinde uygulanacak eylemler belirlenmiş ve hangi yıllar arasında eylemlerin gerçekleştirileceği

planlanmıştır. Bu süreçte, Denetim Birimince her yılsonunda hazırlanacak yıllık değerlendirme raporuna göre Eşgüdüm ve Denetleme Kurulu tarafından yönetim planının yıllık değerlendirilmesi yapılacaktır.

Yıllık incelemenin dışında Alan Yönetimi ile Anıt Eser Kurulunun Kuruluş ve Görevleri ile Yönetim Alanlarının Belirlenmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik gereğince, denetim birimince beş yılda bir vizyon, amaçlar ve politikalar gözden geçirilerek Eşgüdüm ve Denetleme Kurulunun değerlendirmesine sunulacaktır. Eşgüdüm ve Denetleme Kurulunca yönetim planının uygulanma sürecinde vizyon, amaç ve politikalarında bir değişiklik yapılması ihtiyacının olduğunun belirlenmesi halinde, Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Bursa Büyükşehir Belediyesi Başkanlığının işbirliğinde öngörülen değişikliklere ilişkin yönetim planı revizyonu çalışmaları yapılacaktır. Plan Revizyonu da Alan Yönetim Planlarının hazırlanmasına dair usul ve esaslar çerçevesinde hazırlanarak Danışma Kurulunun görüşü alındıktan sonra Eşgüdüm ve Denetleme Kurulunun onayına sunulacaktır.

Planın gözden geçirilerek güncellenmesinde yıllık değerlendirme raporları esas alınacaktır. Ancak hazırlanmış olan İznik Yönetim Planında, uygulamadaki durumlar, değişen dışsal etmenler, ilgili kurum ve kuruluşların farklılaşması, mevzuat değişiklikleri gibi çeşitli durumlar nedeniyle beş yıl içerisinde de kısmi güncellemeler yapılabilecektir. Yönetim Planında belirlenen amaç ve hedefler ile planın bütünü kapsamında ortaya konulan ana kurgu korunarak, eylemlerin içeriğinde ve/veya sıralamalarında değişiklikler yapılabilecektir.

Söz konusu değişikliklerin tümünde Danışma Kurulu'nun bilgi sahibi olması sağlanacak, Eşgüdüm ve Denetleme Kurulu'nun onayı alınacaktır. Eşgüdüm ve Denetleme Kurulu'nun nihai onayı ile Yönetim Planının güncelleme süreci tamamlanacaktır.

9.2. İzleme ve Değerlendirme Süreçlerinde Yer Alacak Taraplara Yönelik Kapasite Geliştirme ve Eğitim Programları

İznik Yönetim Planının doğru ve etkin bir biçimde izlenmesi ve değerlendirilmesi, yönetim planının hayata geçirilmesi için önemlidir. İzleme ve değerlendirmesi sürecinin doğru olarak gerçekleştirilebilmesi için de paydaşların kapasitelerinin geliştirilmesi gerekmektedir. Alan Yönetimi ile Anıt Eser Kurulunun Kuruluş ve Görevleri ile Yönetim Alanlarının Belirlenmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik çerçevesinde yönetim planının izleme ve değerlendirme sürecinde yer alacak ilgili tarafların eğitimi öncelikli olarak ele

alınmış olup, bununla birlikte İznik Yönetim Planı kapsamındaki amaçlara yönelik farklı temalarda kapasite geliştirme ve eğitim programları tariflenmiştir.

İzleme ve değerlendirme süreçlerinde ana koordine edici yapı Alan Başkanlığı bünyesinde oluşturulacak Denetim Birimidir. Denetim Birimi Yönetim Planı kapsamında tanımlanan eylemlerin izlenmesiyle ilgili görev yaparken, aynı zamanda denetimlerden de sorumludur. Denetim Biriminin yanı sıra, Yönetim Planı kapsamında tanımlanmış eylemlerden sorumlu ve paydaş kurumların bünyesinde de bu eylemlerin gerçekleştirilmesinden ve izlenmesinden sorumlu birimlerin ve personelin belirlenmesi gereklidir. Her eylemin gerçekleşmesiyle ilgili paydaş kurumların, izleme ve değerlendirme sürecine katkıda bulunması yönetim planının etkin olarak yürütülmesi açısından önemlidir. Bu grupların nasıl izleme ve denetleme yapacaklarına dair eğitim programlarının düzenlenmesi gerekmektedir.

Eğitim programlarında:

- Yönetim Planının hazırlanması, uygulanması ve gözden geçirilme süreçleri
- Yönetim Planı amaçları ve eylemlerine dair bilgilendirme
- Paydaşların Yönetim Planına ilişkin görev ve sorumlulukları
- Yıllık Değerlendirme Raporları içeriği
- Yıllık Değerlendirme Raporlarının hazırlanmasında paydaşlarla işbirliği ve eşgüdüm
- Yıllık Değerlendirme Raporlarının değerlendirilmesi ve onaylanması süreçleri

konuları ele alınacaktır.

İzleme ve değerlendirme süreçlerinde yer alacak taraflara yönelik kapasite geliştirme ve eğitim programı, Kültür ve Turizm Bakanlığı ile İznik Alan Başkanlığı'nın işbirliğinde gerçekleştirilecektir. İhtiyaç duyulması halinde program içeriğinin geliştirilmesi ve eğitim programının verilmesi konusunda bağımsız denetim kuruluşlarından hizmet alınabilecektir. Eğitim programı her yönetim planının başlangıç yılı içerisinde düzenlenecektir. İzleme, değerlendirme ve gözden geçirme süreci İznik Yönetim Planının bütünüyle ilgili olduğu için, Alan Başkanlığı bünyesindeki tüm personelin bu eğitim programına katılımı sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Abbasoğlu, H. (2003)**, Remains From Ancient Nicaea, İznik Throughout History, ed. Işık Akbaygil – Halil İnalçık – Oktay Aslanapa, İznik Vakfı, İstanbul. s. 189-197.
- Ağazade, S., & Eştürk, Ö. (2019)**, The Relationship Between Labor Productivity and Employment in Turkish Agricultural Sector, *Sosyal Güvenlik Dergisi*, 9(2), s. 237-254.
- Akalın, K. (2020)**, “İznik’te Constantinus ve Piskoposlar / Constantine and the Bishops at Nicaea”, s. :393-406. Şahin Kılıç ve Kutlu Akalın (eds), *UNESCO Dünya Mirası olma Yolunda İznik/Nicaea Uluslararası Sempozyumu Bildiri Kitabı* (Bursa: Bursa Kültür AŞ,)
- Akarca, A. (1998)**, Şehir ve Savunması, Türk Tarih Kurumu, Ankara.
- Alioğlu, F. (2001)**, İznik, Tarihsel Yapılar ve Koruma Yaklaşımı İçin Temel İlkeler (İznik, Historical Structures and Basic Principles for the Approach of Conservation), Yıldız Teknik Üniversitesi.
- Altun, A. A. (2010)**, Geç Antik Çağ’da İznik (Nikaia) ve Çevresinde Resim Sanatı, Y. Lisans Tezi.
- Altun, A., (Ed.). (1997)**, Osmanlı’da Çini ve Seramik Öyküsü / The Story Of Ottoman Tiles And Ceramics, İstanbul.
- Altun, A.-Demirsar Arlı, B. (2004a)**, İznik Çiniciliği, Tarih Boyunca İznik, s. 237-244, İstanbul.
- Altun, A.-Demirsar Arlı, B. (2004b)**, İznik Tiles, İznik Throughout History, s. 237-244, İstanbul.
- Altun, A. (2007)**, İznik Kazıları Işığında Osmanlı Çini ve Seramikleri, Anadolu’da Türk Devri Çini ve Seramik Sanatı, (Ed. G.Öney ve Z.Çobanlı), s. 308-325, İstanbul.
- Anna Kommena XI 2** (Anna Kommena, Alexiad, Çev. Bilge Umar, İstanbul 1996)
- Arslan, M. (2010)**, İstanbul’un Antikçağ Tarihi, Klasik ve Hellenistik Dönemler, İstanbul.
- Aslanapa, O. (1964-1965)**, İznik’te Sultan Orhan İmaret Camii Kazısı / Die Ausgrabungen der Sultan Orhan İmaret Moschee von İznik, Sanat Tarihi Yıllığı, I, s. 16-31 (Türkçe), 32-38 (Almanca), İstanbul.
- Aslanapa, O. (1965a)**, Kırmızı Hamurlu İlk Osmanlı Keramikleri (Milet İşi Denilen Keramikler), Türk Kültürü, III/30, s. 35-43, Ankara.
- Aslanapa, O. (1965b)**, “Türk Çini ve Seramik Sanatında Son Gelişmeler”, Türk Kültürü, III/31, s. 492-493.
- Aslanapa, O. (1969a)**, İznik Kazılarında Ele Geçen Keramikler ve Çini Fırınları, Türk Sanatı Tarihi Araştırma ve İncelemeleri, S.2, s. 62-73, İstanbul.
- Aslanapa, O. (1969b)**, Pottery and Kilns From the İznik Excavations, Forschungen zur Kunst Asiens in Memoriam Kurt Erdmann, s. 140-146, İstanbul.
- Aslanapa, O. (1967,1971)**, Pottery and Kilns From the İznik Excavations Between 1963 to1966, Proceedings of the 27th International Congress of Orientalists, s. 188-189.
- Aslanapa, O. (1983)**, 1981 İznik Çini Fırınları Kazısı ve Sondajları ile Yüzey Araştırmaları, IV. Kazı Sonuçları Toplantısı, s. 419-422, Ankara.
- Aslanapa, O. (1988)**, İznik Çini Fırınları Kazısı 1986 Çalışmaları, IX. Kazı Sonuçları Toplantısı, Cilt 2, s.329-349, Ankara.
- Aslanapa, O.(1989)**, İznik Kazılarına Göre Osmanlı Keramik Sanatı, Kültür ve Sanat, S. 4, s.5-9, Ankara.

- Aslanapa, O. – Yetkin, Ş. – Altun, A. (1989a)**, İznik Çini Fırınları Kazısı II. Dönem 1981-1988, İstanbul.
- Aslanapa, O. – Yetkin, Ş. – Altun, A. (1989b)**, The İznik Tile Kiln Excavations The Second Raund 1981- 1988, İstanbul.
- Aslanapa, O. - Altun, A. (1998)**, İznik Çini Fırınları Kazısı 1996 Çalışmaları, XIX. Kazı Sonuçları Toplantısı, II, s. 625-639, Ankara.
- Aslanapa, O. (2003)**, Türk Sanatı, İstanbul.
- Aslanapa, O. (2004)**, Osmanlı Devri Mimarisi, İstanbul.
- Atasoy N.-J.Raby. (1989)**, İznik Seramikleri, İstanbul.
- Ayrancı, İ. (2007)**, Koruma Alanlarının Yönetimi ve Yönetim Planı Sürecinin Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Şehir ve Bölge Planlaması Anabilim Dalı, Şehir Planlama Programı, İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü (Tez Danışmanı Prof.Dr. Nuran Zeren Gülersoy)
- Ayas, N. (1984)**, “İznik Çini Fırınları Kazısı Kurtarma Kazısı I”, Anadolu, XX, s. 161-232, Ankara.
- Ayverdi, E. H. (1966)**, Osmanlı Mimarisi'nin İlk Devri, İstanbul.
- Ayverdi, E. H. & Yüksel, A. İ. (1976)**, İlk 250 Senenin Osmanlı Mimarisi, İstanbul Fetih Cemiyeti İstanbul Enstitüsü, Baha Matbaası, İstanbul.
- Bakır, S. (1999)**, İznik Çinileri ve Gülsenkyan Koleksiyonu, Kültür Bakanlığı yayını, Ankara.
- Baz, F. (2013)**, Considerations for the Administration of the Province Pontus et Bithynia during the Imperial Period, Cedrus I, s. 261-284.
- Belke, K. (2020)**, Bithynien und Hellespont, Tabula Imperii Byzantini 13, s.126-127. Wien.
- Bursa Büyükşehir Belediyesi (2018?)**, İznik Alan Başkanlığı, Doğal ve Kültürel Varlıkları Koruma Envanteri D.K.V.K.E., Bursa.
- Bursa Büyükşehir Belediyesi Arşivi, Bursa.
- Bursa Rotary Kulübü (2006)**, İznik Nikaia, Ankara.
- BURULAŞ. (2017)**, Bursa Büyükşehir Belediyesi Bursa Ulaşım Toplu Taşım İşletmeciliği Turizm San. Ve Tic. A.Ş. 12 23, 2019 tarihinde alındı
- Bursa Büyükşehir Belediyesi. (2014)**, Bursa Şehir Sağlık Profili. Bursa Büyükşehir Belediyesi, Bursa Sağlık Müdürlüğü.
- Bursa Büyükşehir Belediyesi. (2017)**, İznik Suriçi Yerleşim Bölgesi, III. Derece Arkeolojik Sit, Kentsel Sit ve Koruma Alanları 1/5.000 Ölçekli Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı Revizyonu Araştırma ve Açıklama Raporu. Bursa: TUEER MÜHENDİSLİK PLANLAMA LTD ŞTİ.
- Bursa Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü. (2018)**, “Bursa İşgücü Piyasası Araştırma Raporu 2018”. Türkiye İş Kurumu (İŞKUR).
- Bursa, Eskişehir, Bilecik Kalkınma Ajansı (BEBKA) . (2018)**, Ekonomi Göstergeleri.
- Bursa, Eskişehir, Bilecik Kalkınma Ajansı (BEBKA). (2012)**, İznik İlçe Raporu. BEBKA.
- Bursa Valiliği. (2019)**, Bursa Ekonomik ve Sosyal Göstergeler. Bursa Valiliği.
- Bursa Valiliği İl Tarım ve Orman Genel Müdürlüğü. (2018)**, Brifing Dosyası.
- Chadwick, H. (2003a)**, Nikaia / İznik Konsili (325), *Tarih Boyunca İznik*, s. 89-100, İstanbul.
- Chadwick, H. (2003b)**, East and West: The Making of a Rift in the Church: From Apostolic Times until the Council of Florence, s.72, 80-82, New York.

- Cameron A. - Stuart G. Hall, (1999)**, *Life of Constantine*, s. 122-131, Oxford: Clarendon.
- Carswell, J. (1998)**, İznik Pottery.
- Darrouzès, J (ed.), (1981)**, *Notitiae episcopatum ecclesiae Constantinopolitanae*, s. 254, Paris.
- Demirkent, I. (2004)**, İznik'in Haçlılar Tarafından Kuşatılması (6 Mayıs-19 Haziran 1097), Tarih Boyunca İznik, s.122, İstanbul.
- Demirsar Arlı, B.- Altun, A. (2008a)**, Anadolu Toprağının Hazinesi Çini Osmanlı Dönemi, İstanbul.
- Demirsar Arlı, B.- Altun, A. (2008b)**, Tiles Treasures of Anatolian Soil Ottoman Period, İstanbul.
- Demirsar Arlı, V. B. (2016)**, İznik Çini Fırınları Kazısı 2014 Yılı Çalışmaları, 37. Kazı Sonuçları Toplantısı II, s. 507-516, Ankara.
- Demirsar Arlı, V. B. (2017)**, İznik Çini Fırınları Kazısı 2015 Yılı Çalışmaları, 38. Kazı Sonuçları Toplantısı II, s. 371-388, Ankara.
- Demirsar Arlı, B. – Kaya, Ş. (2018)**, İznik Çini Fırınları Kazısı'nda Ortaya Çıkarılan Pişmiş Toprak Kalıpların Değerlendirilmesi, Ege Üniversitesi Sanat Tarihi Dergisi, C.27, s. 35-51,
- Demirsar Arlı, B. - Kaya, Ş. - Erol, Ö.-Arlı, H. (2019)**, 2015-2017 Kazı Dönemlerinde İznik Çini Fırınları Kazısı'nda Ele Geçen Kalıp Baskı Tekniğinde Dekorlu Kaplar, Akdeniz Sanat, 21. Uluslararası Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Araştırmaları Sempozyumu (25-27 Ekim 2017) Özel Sayı, C. 13, 2019, s. 183-198.
- Demirsar Arlı, V. B. - Kaya, Ş.- Şimşek Franci, G. (2020a)**, 2018-2019 Kazı Sezonlarında İznik Çini Fırınları Kazısı'nda Ele Geçen Baskı Dekorlu Seramiklerin ve Seçili Örnekler Üzerinden pXRF Cihazı ile Yapılan Analiz Sonuçlarının Değerlendirilmesi, Sanat Tarihi Yıllığı, S. 29, s. 1-19.
- Demirsar Arlı, B. (2020b)**, İznik Çini Fırınları Kazısı 2018 Yılı Çalışmaları, 41. Kazı Sonuçları Toplantısı I, s. 357-372, Ankara.
- Demirsar Arlı V. B. - Kaya Ş.- Şimşek Franci G. - Arlı H.- Colomban P. (2020c)**, Portable X-ray Fluorescence (pXRF) Uncertainty Estimation for Glazed Ceramic Analysis: Case of Iznik Tiles, Journal of Cultural Heritage, V.3/4, s. 1302-1329.
- Demirsar Arlı, V. B.- Kaya, Ş. - Şimşek Franci, G. (2021)**, İznik Çini Fırınları Kazısı Buluntularından İnsan Figürlü İki Sgraffito Kâse Parçasının Anadolu Seramik Sanatı ve pXRF Analizleri Kapsamında Değerlendirilmesi, Türk Arkeoloji ve Etnografya Dergisi, S.82, s. 57-73.
- Demirsar Arlı, B. - Kaya, Ş. - Erol, Ö. - Arlı, H. (Baskıda)**, İznik Çini Fırınları Kazısı'nda Ele Geçen Baskı Dekorlu Süzgeçli Testiler, Uluslararası Trakya Seramikleri Kongresi (26-28 Nisan 2017 İstanbul/Türkiye).
- Devlet Havayolları İşletmeleri Genel Müdürlüğü. (2011)**, Havacılık Terimleri Sözlüğü. APK Daire Başkanlığı.
- Dvornik, F. (1990)**, Konsiller Tarihi İznik'ten II. Vatikan'a, (Çev. Mehmet Aydın), s. 4-8 Ankara.
- Eker, U. (2007)**, İznik ve Çevresi Türk Mimarisi, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Ekin Meriç, A. – Kutbay, G. (2021)**, A Vaulted Chamber Tomb at the Necropolis of Hisardere in Nicaea, *Jahreshefte des Österreichischen Archäologischen Institutes in Wien*.
- Eraslan, Ş. – Altın, A. (2021)**, Nikaia'dan (İznik) Alışılmışın Dışında Bir Sütunlu Lahit, *OLBA XXIX*.
- Erdmann, K. (1963)**, Neu Arbeiten zur Türkischen Keramik, *Ars Orientalis*, V, s. 191–219, Michigan.
- Ermış, Ü. M. (2009)**, İznik Ve Çevresi Bizans Devri Mimari Faaliyetinin Değerlendirilmesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, SBE, İstanbul.
- Ermış, Ü. M. (2011)** “İznik Sarayı Çevresindeki Kiliseler”, *Uluslararası İznik I. Konsil Senato Sarayı'nın Lokalizasyonu Çalıştay Bildirileri*, s. 79-90, Bursa.
- Eyice, S. (1957-1958)**, İznik'te İsmail Bey Hamamı, *Bilgi Dergisinde* Yayınlanmış 4 Makale, İstanbul.
- Eyice, S. (1960)**, İznik'de Büyük Hamam ve Osmanlı Devri Hamamları Hakkında Bir Deneme, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi.
- Eyice, S. (1982)**, Türkiye'de Bizans Sanatı, İstanbul.
- Eyice, S. (1988)**, İznik Tarihçesi ve Eski Eserleri, İstanbul.
- Eyice, S. (2005)**, İznik'ten Hatıralar ve Düşünceler, *Uluslararası İznik Sempozyumu*, s.331, İstanbul.
- Fellows, C. (1852)**, *Travels and Researches in Asia Minor, More Particularly in the Province of Lycia*, 87, London.
- Fıratlı, N. (1974)**, An Early Byzantine Hypogeum Discovered at Iznik”, Mansel'e Armağan.
- Foss, C., Winfield, D. (1986)**, *Byzantine Fortifications. An Introduction*, University of South Africa, Pretoria.
- Foss, C. – Tulchin, J. (1996)**, *Nicaea. A Byzantine Capital and Its Praises*, Hellenic College Press, Brookline.
- Foss, C. (1998)**, Byzantine Responses to Turkish Attack Some Sites of Asia Minor, *AETOS*, *Studies in honour of Cyril Mango*, s.155, Stuttgart-Leipzig.
- Foss, C. (2003)**, The Walls of İznik 260-1330, *İznik Throughout History*, s. 249-262. (ed. Işık Akbaygil – Halil İnalçık – Oktay Aslanapa), İznik Vakfı, İstanbul.
- François, V. (1997)**, Les ateliers de céramique byzantine de Nicée/Iznik et leur production (Xe-début XIVe siècle), *Bulletin de Correspondance Hellénique*, Vol.121, s.411-442.
- French, D. H. (2013)**, *Roman Roads & Milestones of Asia Minor, Vol. 3 Milestones, Fasc. 3.4 Pontus et Bithynia (with Northern Galatia)*, Ankara.
- Geçkinli, A. E. vd. (1997)**, Excavated İznik Kilns and Characterization Studies of The Kiln Furniture, Conference and Exhibition of The European Ceramic Society, Versailles.
- Gurlitt, C. (1913)**, Die islamitischen Bauten von Isnik (Nicaea), *Orientalisches Archiv*, III, s.60.
- Gülel, F. E., Çağlar, A., Kangallı Uyar, S., Karadeniz, O., & Yeşilyurt, M. (2016)**, Türkiye'de İllere Göre İnsani Gelişme Endeksi. TOBB Sosyal Politikalar Uygulama ve Araştırma Merkezi.
- Hefe, C. J., (1883)**, *A History of the Christian Councils*, (Çev. William R. Clark), s. 231vd, Edinburgh.

- Ine J, (2021)** “Hosting the Council in Nicaea: Material Needs and Solutions,” Young Richard Kim ed. *The Cambridge Companion to the Council of Nicaea*, s. 65-89, Cambridge: Cambridge University Press.
- İnalçık, H. (1997)**, Osman Gazi'nin İznik Kuşatması ve Bafeus Muharebesi, *Osmanlı Beyliği: 1300-1389*, s. 78-105, İstanbul.
- İznik Ticaret ve Sanayi Odası. (2015)**, İznik Küçük Sanayi Sitesi Fizibilitesi. İznik Ticaret ve Sanayi Odası, BEBKA, Kalkınma Bakanlığı.
- Kaçar, T. (2009)**, Geç Antik Çağda Hıristiyanlık, s. 69-90, İstanbul.
- Kap Yücel, S. D., & Salt, E. (2018)**, Kültürel Peyzajların Tarihsel Süreç İçerisindeki Değişimlerinin Tespiti: Bursa İznik Örneği. *Planlama*, 28(1), 40-55. doi:0.14744/planlama.2018.46220
- Kepecioğlu, K. (1970)**, Bursa Kütüğü, Haz: H. Algül, O. Çetin, M. Hızlı, M. Kara, M. A.
- Kılıç, Ş. (2003)**, 13. Yüzyılda Bizans'ı Etkileyen Ekonomik, Siyasi ve Kültürel İlişkiler (1204-1261), Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Bursa.
- Komnena, A.** *The Alexiad*, İng. terc. Elizabeth A. S. Dawes, (2011), London.; Türkçe terc. Umar, B. (1996), *Alexiad Anadolu'da ve Balkan Yarımadası'nda İmparator Alexios Komnenos Dönemi'nin Tarihi Malazgirt'in Sonrası*, İstanbul.
- Körte, A. (1899)**, *Kleinasiatische Studien. V. [Hierzu Taf. XI. XII]: Inschriften aus Bithynien*, *AM* 24, s. 398-450.
- Kuban, D. (1994)**, 100 Soruda Türkiye Sanatı Tarihi, İstanbul.
- Kuban, D. (2007)**, Osmanlı Mimarisi, İstanbul.
- Kuleli, A. E./ Kuleli Mimarlık, (2015)**, İznik Surları İstanbul Kapı Restitüsyon Projesi ve eki rapor, Bursa K.V. Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü Arşivi.
- Kuleli, A. E./ Kuleli Mimarlık, (2018)**, İznik Roma Tiyatrosu Restitüsyon Projesi ve eki rapor, Bursa K.V. Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü Arşivi.
- Kuleli, A. E./ Kuleli Mimarlık, (2018)**, İznik Göl Bazilikası Restitüsyon raporu, Bursa K.V. Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü Arşivi.
- Kuleli, A. E. (2019)**, Architectural Features of Nicaea's City Walls and It's Conservation Problems. *ICOFORT Symposium on the Conservation of Historic War Fortification Monuments and Sites* (Shenyang University, CHINA).
- Lane, A. (1957)**, *The Ottoman Pottery of Iznik*, *Ars Orientalis*, II, s. 247-281, Michigan.
- Lane, A. (1957)**, *Later Islamic Pottery*, London.
- Lowry, W. H. (2003)**, Ottoman İznik (Nicaea) Through the Eyes of Travellers & As Recorded in Administrative Documents, *İznik Throughout History*, ed. Işık Akbaygil – Halil İnalçık – Oktay Aslanapa, İznik Vakfı, İstanbul. s. 135-174.
- Magie, D. (1950)**, *Roman Rule in Asia Minor, I-II*, Princeton.
- Mango, C. – Scott, R. (Eds). (1997)**, *The Chronicle of Theophanes Confessor. Byzantine and Near Eastern History AD 284–813*, s.636-637, Oxford.
- Mango, C. (2005)**, *The Meeting-Place of the First Ecumenical Council and the Church of the Holy Fathers at Nicaea*, *DChAE*, 26, s.27.
- Marcellinus, A. (1894)**, XXVI 2. 9 (Trans. C. D. Yonge, *The Roman History of Ammianus Marcellinus*, London.), Procopius, *Buildings*, (Çev. H.B.Dewing, Glanvill Downey), s.325. 1954, London.
- Mendel, G. (1900)**, *Inscriptions de Bithynie*, *BCH* 24, s.361–426.

- Merkelbach, R. (1978)**, Der Rangstreit der Stadte Asiens und die Rede des Aelius Aristides über die Eintracht, ZPE 32, pp. 287-296.
- Mitchell, S. (1993)**, Anatolia. Land, Men and Gods in Asia Minor vol. I-II Thr Celts in Anatolia and the Impact of Roman Rule, Oxford-New York.
- Okyar, F. (1995)**, İznik Keramiklerinin Karakterizasyonu, (İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü Dr. Tezi), İstanbul.
- Onur İ.S. (2019)**, İznik Gölü Sualtı Bazilikası Mezarları 2015-2017, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Ostrogorsky, G. (1995)**, Bizans Devleti Tarihi, (Çev. Fikret İşıltan), s. 150-151, 164-166, Ankara.
- Otto-Dorn, K. (1941)**, Das Islamische Iznik, Berlin.
- Otto-Dorn, K. (1957)**, Türkische Keramik, Ankara.
- Önder, M., İzzet, H., Kerametli, C., Akçaylı, İ., Oygur, İ., Güner, S., Feher, G. (1986)**, Türk Çini Sanatından Örnekler, Ak Yayınları.
- Öney, G., Çobanlı, Z. (2007)**, Anadolu'da Türk Devri Çini ve Seramik Sanatı, Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Özgören, İ (2011)**, Dört Kapı Dört Medeniyet, İznik, Bursa.
- Özkul, N. F. (2000)**, İznik Roma Tiyatrosu Kazısı Seramik Buluntuları, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi (Yayımlanmamış Doktora Tezi); Ankara.
- Öztürk H. S., Dönmez-Öztürk, F. (2015)**, Göynük ve Mudurnu'dan Yeni Yazıtlar III, Cedrus III, s. 243-256.
- Öztürk, H. S. (2017)**, Osmaneli'nin Antikçağ Tarihi (Nikaia), in: A. Akpınar – G. A. Aksu (Eds.), Gelişim Sürecinde Osmaneli, İstanbul: 27-41.
- Öztürk, H. S., Demirhan-Öztürk, E., Nikolayidis, H., Gündüz, A. (2018)**, Nikaia'dan Yeni Yazıtlar VII, TÜBA-AR 22. s. 231-243.
- Öztürk, H. S. (2018)**, Nikaia'dan Yeni Yazıtlar VIII, PHASELIS IV: s. 361-369.
- Öztürk, H. S., Demirhan-Öztürk, E. (2018)**, Nikaia'dan Yeni Yazıtlar IX, Arkeoloji ve Sanat Dergisi 159. s. 81-92.
- Öztürk, H. S. (2022)**, Nikaia: Egemenlik Alanı Epigrafik-Tarihi, Coğrafya Araştırmaları, I: Osmaneli/Lefke (Bilecik), İstanbul.
- Peyssonel, C. (1745)**, Relation d'un Voyage fait a Nicomedie et a Nicée en 1745 [MS 2217 numara ile kayıtlı olan bu eserin Türkçe çevirisi için bk. C. de Peyssonel, 1745 Yılında İzmit ve İznik'e Yapılmış Bir Gezinin Öyküsü: Basılmamış Elyazması Bir Eserin Çevirisi, çev.: F. Y. Ulugün, Muhittin Bakan'ın yazıtlar hakkında ek yorumları ile, Kocaeli 2005];
- Pagonini, E. (2019)**, Forging the Crown: A History of the Kingdom of Bithynia from its Origin to Prusias I, Roma/Bristol.
- Pococke, R. (1743)**, A description of the east and some other countries. Vol. 2, Part II, Observations on the Island of the Archipelago, Asia Minor, Thrace, Greece and Some Other Parts of Europe. London.
- Porter, V. (1995)**, Islamic Tiles, New York.
- Powell E.A. (2015)**, Sunken Byzantine Basilica, Archaeology January/February.
- Procopius, De Aedificiis, V. ii (Procopius, The Buildings, Trans. H.B. Dewing – G.Downey, Loeb Classical Library, Londra 1971).**

- Raby, J. (1976)**, A Seventeenth Century Description of Iznik-Nicaea, *Istanbul Mitteilungen*, 26, s.151-152, dn.4.
- Ross Çalık, A. (2017)**, Hoşgörü Başkenti Nikomedia ve Galerius'un Hoşgörü Fermanının Çeviri Denemesi. *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi (KOUSBAD)*, Güz(6), s. 135-145.
- Sarre, F. (1935)**, *Die Keramik der Islamische Zeit von Milet, Das Islamische Milet*, Berlin.
- Sartre, M. (1995)**, *L'Asie Mineure et l'Anatolie d'Alexandre à Dioclétien (IV^a Siècle av. J. – C./IIIe Siècle ap. J. –C.)*, Paris.
- Schaft, P. – Wace, H. (Ed.) (1989)**, *A select Library of Nicene and Post-nicene Fathers of the Christian Church - Socrates-Sozomenus Church Histories*, Vol.II, s.253-254, Edinburgh, Michigan.
- Schaft, P. – Wace, H. (Ed.) (1991)**, *A select Library of Nicene and Post-nicene Fathers of the Christian Church - Eusebius*, Vol.I, s.521-522, Edinburgh, Michigan.
- Schede, M. (1935)**, *İznik Kılavuzu*, Ankara.
- Schneider, A. M., Karnapp, W. (1938)**, *Die Stadtmauer von İznik*, Berlin.
- Schneider, A. M., Karnapp, W. (1938)**, *Die Stadt mauer Von Iznik- Nicaea*, Berlin.
- Schneider, A. M. (1943)**, *Die römischen und byzantinischen Denkmäler von Iznik- Nicaea*, Berlin.
- Sevim, A. (1995)**, *Selçuklu Devletleri Tarihi Siyaset, Teşkilat ve Kültür*, Türk Tarih Kurumu, Ankara.
- Strabon. (2000)**, *Geographika, Antik Anadolu Coğrafyası (Kitap: XII, XIII, XIV)*”, Çev. Prof. Dr. Adnan Pekman, *Arkeoloji ve Sanat Yayınları, Antik Kaynaklar Dizisi: 1, Kanaat Basımevi, İstanbul.*
- Strabon, Antik Anadolu Coğrafyası. (2005)**, (Geographika: Kitap XII-XIII-XIV), Çev. Pekman, A. İstanbul.
- St. Mitchell, (1993)**, *Anatolia: Land, Men and Gods in Asia Minor, I: The Celts and the Impact of Roman Rule, II: The Rise of the Church*, Oxford/New York.
- Sümer, F. (1971)**, *İslam Kaynaklarına Göre Malazgirt Savaşı-Metinler ve Çeviriler*, Ankara.
- Şahin, M. (2014a)**, İznik Gölü'nün Altında Tarihi Keşif, *Şehrengiz* 47, s. 16-20.
- Şahin, M. (2014b)**, İznik- Göldeki Bazilika, *Atlas* 252, s. 76-84.
- Şahin, M. (2014c)**, İznik Gölü'ndeki Batık Kilise, *Deniz Magazin* 39, s. 42-45.
- Şahin, M., Tok, E., Kılıç, Ş. (2014)**, İznik Gölü'ndeki Batık Kilise: Deprem Kurbanı Aziz Neophytos, *Aktüel Arkeoloji* 38, s. 8-10.
- Şahin, M. (2015)**, İznik Gölü Bazilika Kalıntısı Sualtı Yüzey Araştırması-2015, *TINA Denizcilik Arkeolojisi Dergisi* 4, s. 32-51.
- Şahin, M. (2016)**, İznik Gölü Bazilika Kazısı-2015, *KST* 38.3, s. 435-450.
- Şahin, M. (2016a)**, İznik Gölü Bazilika Kazıları - 2016, *TİNA Denizcilik Arkeoloji Dergisi* 6, s. 64-79.
- Şahin, M. (2016b)**, Birinci Ekümenik Konsil İznik Gölü'ndeki Bazilikada mı Toplandı?, *Bursa'da Zaman* 18, s. 46-51.
- Şahin, M. (2017)**, İznik Gölü Mezarları, *Bursa'da Zaman* 21, s. 78-81.
- Şahin, M. (2017a)**, Nikaia'nın Kayıp Apollon Tapınağı, *Bursa'da Zaman* 23, s. 52-53.

- Şahin, M., Fairchild, M.R. (2018)**, Nicea's Underwater Basilica, *Biblical Archaeology* 44, s. 30-38.
- Şahin, M. (2018a)**, İznik Gölü Bazilika Kazıları 2017-2018, *TINA Denizcilik Arkeoloji Dergisi* 10, s. 116-126.
- Şahin, M. (2019)**, İznik/Nikea'nın Kayıp Artemis Tapınağı, *Bursa Günlüğü* 8, s. 78-83.
- Şahin, M. (2020)**, İznik Gölü'ndeki Bazilika Kalıntısı İlk Olarak Ne Zaman Keşfedildi?, *Bursa Günlüğü* 9, s. 66-71.
- Şahin, S. (1978a)**, *Bithynia Studies, Inschriften Griechischer Städte aus Kleinasien, Band 7, Kommission für die archaologische Erforschung Kleinasien bei der Österreichischen Akademie der Wissenschaften Institut für Altertumskunde der Universität Köln.*
- Şahin, S. (Hrsg.)**, *Katalog der antiken Inschriften des Museums von Iznik (Nikaia), I-II 1/2, Bonn 1979-1982 (IGSK 9-10 1/2). Bonn.*
- Şahin, S. (1987)**, *History in Iznik (Nikaia) with the Language of the Inscriptions, V. Araştırma Sonuçları Toplantısı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü, Ankara.*
- Şahin, S. (2003)**, *İznik (Niceae) in the Hellenistic and Roman Periods, İznik throughout History, ed. Işık Akbaygil – Halil İnalçık – Oktay Aslanapa, İznik Vakfı, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ofset Yapımevi, İstanbul. pp. 03- 23.*
- Şahin, S. (Hrsg.)**, *Katalog der antiken Inschriften des Museums von Iznik (Nikaia), I-II 1/2, Bonn 1979-1982 (IGSK 9-10 1/2).*
- Şahin, S. (1987)**, *Yazıtların Diliyle İznik'te (Nikaia) Tarih, Ankara 1987, s. 370.*
- Şahin, S. (2004)**, *Hellenistik ve Roma Çağlarında İznik/Nikaia, Akbaygil I.- İnalçık H. Tarih Boyunca İznik, İstanbul.*
- Sear, F. (2006)**, *Roman Theaters an Architectural Study, Oxford University.*
- Şimsek, G.-Demirsar Arlı, B.- Kaya, Ş. - Colomban, P. (2019)**, *On-site pXRF Analysis of Body, Glaze and Colouring Agents of the Tiles at the Excavation Site of Iznik Kilns, Journal of the European Ceramic Society, V. 39, p. 2199-2209.*
- T.C. Kalkınma Bakanlığı. (2013)**, *İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması (SEGE-2011). Ankara: Bölgesel Gelişme ve Yapısal Uyum Genel Müdürlüğü.*
- T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı (Doğa Koruma ve Milli Parklar) II. Bölge Müdürlüğü. (2013)**, *Bursa Doğa Turizmi Eylem Planı 2013-2017. T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı .*
- T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı. (2017)**, *81 İl Sanayi Durum Raporu . Türkiye Cumhuriyeti Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Sanayi ve Verimlilik Genel Müdürlüğü.*
- Texier, C. (2002)**, *Küçük Asya, Coğrafyası, Tarihi ve Arkeolojisi, Enformasyon ve Dokümantasyon Hizmetleri Vakfı, Ankara.*
- Togan, S. (2018)**, *Nikaia Kıyı Şeridi Sualtı Kalıntıları, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.*
- Trafik Güvenliği Dairesi Başkanlığı Ulaşım Etütleri Şubesi Müdürlüğü. (2019)**, *2018 Trafik ve Ulaşım Bilgileri, Otoyollar ve Devlet Yollarının Trafik Dilimlerine Göre Yıllık Ortalama Günlük Trafik değerleri ve Ulaşım Bilgileri.*

Tulun, T. vd. (2002), A Multidisciplinary Study of Ancient İznik Ceramics, Archaeometry 98, Proceedings of the 31 st Symposium Budapest, (April 26-May 3 1998), Vol. II, p. , 655-665, (ed.by E.Jerem- K.T.Biro), Oxford.

Ülgen, A. S. (1938), İznik'de Türk Eserleri, Ankara.

Ülgen, A. S. (1938), İznik'te Türk Eserleri, Vakıflar Dergisi, C.I, Ankara, s. 53-111

Yalman, B. (2006), Nikaia, (2. Baskı).

Yılmazyaşar, H. (2007), Orhan Gazi Döneminde İznik Kenti ve Mimarisi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Zeren Gülersoy, N. ve Ayrancı, İ. (2011), Koruma Alanlarında Yönetim Planı. İTÜ Çevre ve Şehircilik Araştırma Merkezi, İstanbul.

İnternet Kaynakları

<https://www.bursa.bel.tr/muzeler-sube-mudurlugu/idari/147> [Erişim Tarihi: 29.12.2019]

<https://bursaism.saglik.gov.tr/> [Erişim Tarihi: 06.12.2019]

<https://bursa.ktb.gov.tr/> [Erişim Tarihi: 27.11.2019]

<https://www.ci.gov.tr/cografi-isaretler/liste?il=16> [Erişim Tarihi: 06.12.2019]

<http://www.dosim.gov.tr/muze-istatistikleri> [Erişim Tarihi: 27.11.2019]

<http://www.hal.gov.tr/Sayfalar/UreticiOrgutyeni.aspx?sid=> [Erişim Tarihi: 25.11.2019]

<https://www.iznikultra.com/tr/iznikultra/iznik-ultra-160k> [Erişim Tarihi: 15.05.2020]

<http://iznik.meb.gov.tr/> [Erişim Tarihi: 02.12.2019]

<http://www.meb.gov.tr/baglantilar/okullar/?ILKODU=16&ILCEKODU=6> [Erişim Tarihi: 02.12.2019]

<https://www.tbb.org.tr/tr/bankacilik/banka-ve-sektor-bilgileri/istatistiki-raporlar/59#> [Erişim Tarihi: 01.03.2022]

<http://www.tuik.gov.tr/Start.do> [Erişim Tarihi: 01.03.2022]

<http://www.toleranceway.com/> [Erişim Tarihi: 25.11.2019]

<https://uludag.edu.tr/iznikmyo> [Erişim Tarihi: 02.12.2019]

<https://yenisehir.dhmi.gov.tr/> [Erişim Tarihi: 23.12.2019]

<https://yigm.ktb.gov.tr/TR-211943/2018.html> [Erişim Tarihi: 29.10.2019]

EKLER:

Ek 1- Gerçekleşme Sürelerine (Kısa, Orta, Uzun) Göre Eylemler Özet Tablosu

Ek 2- Korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ve sit sınırları haritası

Ek 3- 1/100.000 ölçekli Bursa Çevre Düzeni Planı

Ek 4- 1/25.000 ölçekli İznik Gölü Çevre Düzeni Planı

Ek 5- Suriçi Koruma Amaçlı Revizyon İmar Planı

Ek 6- Surdışı Uygulama İmar Planı

Ek 7- Mülkiyet haritası

Tablo 38. Tablo 38. Gerçekleştirme Sürelerine (Kısa, Orta, Uzun) Göre Eylemler Özeti

KISA VADEDE (1-2 YIL) GERÇEKLEŞTİRİLMESİ PLANLANAN EYLEMLER	
YÖNETİM ve EŞGÜDÜM	
HEDEF 1.1. İznik ile ilgili tüm kurum ve kuruluşların kapasitelerini güçlendirmek	
1.1.1.	İznik Alan Yönetim Planı kapsamında tanımlanan eylemlerin koordineli biçimde yürütülmesi için İznik Alan Başkanlığının kapasitesinin artırılması ve İznik Alan Başkanlığı Çalışma Yönergesi hazırlanması
1.1.2.	Basit onarımlar ile ilgili işlemlerin ve belgelerin takibi için Bursa Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğüne dijital takip sistemi kurulması
1.1.5.	Yönetim Planında tanımlanan eylemlerin uygulanmasının denetlenmesi ve etkilerinin izlenmesi için İznik Alan Başkanlığı bünyesinde Denetim Birimi kurulması
1.1.6.	Eğitim ve kapasite artırma çalışmalarının programlanması ve eğitsel materyallerin hazırlanması çalışmalarını üstlenecek Bursa Büyükşehir Belediyesi bünyesinde bir ekip kurulması
1.1.7.	İznik Turizm Danışma Bürosunun kapasitesinin ihtiyaçlara göre artırılması
HEDEF 1.3. İznik ile ilgili çalışmalar için kaynak oluşturulmasını sağlamak	
1.3.1.	2863 sayılı Kanun kapsamındaki katkı payları, yardım ve kredilerin kullanımına yönelik başvuruların artırılması için tescilli taşınmaz sahiplerinin bilgilendirilmesi
1.3.3.	Ulusal ve uluslararası fon kaynaklarına başvuruları koordine etmek üzere İznik Kaymakamlığı ve İznik Belediyesi bünyesinde proje büroları oluşturulması
HEDEF 1.4. Paydaşların katılımının sağlandığı yönetim modeliyle çalışmaları yürütmek	
1.4.3.	Kurum ve kuruluşlarca alan yönetimi kapsamında yürütülecek faaliyetlerde görev almak üzere, toplumun her kesiminden katılım sağlanacak şekilde gönüllü grupları oluşturulması
KORUMA	
HEDEF 2.1. İznik'in kültürel ve doğal mirasını günümüz teknolojileri ile belgelemek ve envanterini yapmak	
2.1.2.	Bugüne kadar yapılan, araştırma, sondaj, kurtarma kazıları , yüzey araştırmaları ve diğer yöntemlerle elde edilen arkeolojik veriler doğrultusunda "İznik Arkeolojik Veri Haritası"nın hazırlanması
2.1.5.	İznik kent merkezi "Somut Olmayan Kültürel Miras Araştırma ve Envanter Projesi" yürütülmesi
2.1.6.	İznik ve köylerinin CBS tabanlı anıt ağaç envanterinin ve koruma alanı tespitlerinin yapılması
HEDEF 2.2. İznik'in kültürel ve doğal değerlerine, kent yaşamına ilişkin bilgi ve belgeleri derlemek, erişilebilir olmasını sağlamak	
2.2.3.	İznik'te kazı başkanlıklarınca yürütülen arkeolojik kazı ve araştırma sonuçlarının İznik Alan Başkanlığı uhdesinde "Nikaia Araştırmaları" serisinin devamı olarak yayınlanması
2.2.4.	Alanda bulunan farklı tipolojilerdeki mezarların kendi benzer örnekleriyle karşılaştırılması ve İznik'e özgü olanların detaylı biçimde karşılaştırma analizinin yapılması
2.2.5.	Geçmişten günümüze İznik Çini Sanatının ustaları, yapım teknikleri, motifleri, renkleri konularında kapsamlı araştırma ve yayın yapılması.
2.2.9.	İznik Surları, İznik Arkeolojisi, İznik Çinisi, İznik Gölü konulu ulusal ve uluslararası nitelikte sempozyum, kongre ve çalıştaylar düzenlenmesi, sonuçlarının yayına dönüştürülmesi
HEDEF 2.3.İznik'in tüm değerlerini gözetken, ulusal ve uluslararası koruma kriterlerini sağlayan, sürdürülebilir plan, program ve projeler doğrultusunda uygulamalar yapılmasını sağlamak	
2.3.8.	İznik yönetim alanları ve yakın çevresindeki anıt ağaçların korunma durumlarının tespit edilerek sistemli ve sürekli bakım ve rehabilitasyonunun yapılması, bilgilendirme tabelalarının düzenlenmesi

HEDEF 2.4. Kültürel ve doğal miras değerlerinin koruma ilkelerini gözeterek çevre düzenlemeleri ve çağdaş teknikler ile sunumunun yapılmasını sağlamak
2.4.2. İstanbul Kapı ve Yenişehir Kapı'nın restorasyon ve çevre düzenlemelerin tamamlanarak kent girişlerinde abidevi kapıların görünür kılınması
2.4.6. İznik Sualtı Bazilikası'nın bulunduğu kıyının örenyeri olarak düzenlenmesi
2.4.10. Eşrefoğlu Rumi Türbesi ve Dergahı ile Davud-el Kayseri Türbesinin onarım ve çevre düzenleme projelerinin yapılması
2.4.12. Kazı alanları ve anıtsal yapıların çevresinde kamulaştırma yapılarak, bilimsel araştırmalara restorasyon ve çevre düzenlemelerine olanak sağlanması
HEDEF 2.5. İznik'in değerlerinin korunmasına ve kullanılmasına yönelik tüm eylemleri izlemek ve denetlemek
2.5.4. Doğal alanlara ilişkin farklı kurumlarca yürütülen çalışmaların bir elde toplanması, verilerin güncel ve açık erişimde tutulması
MEKANSAL KALİTE
HEDEF 3.1. İznik'in kültürel, doğal, kentsel, mimari değerlerini mekânsal planlama araçları ile korumak ve kentsel kimliğini iyileştirip güçlendirmek
3.1.1. 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı Revizyonu çalışmalarının İznik'in kültürel ve doğal değerleri gözetilerek tamamlanması
HEDEF 3.2. Sürdürülebilir ve kaliteli kentsel yaşamın gereği olan sosyal ve teknik altyapı ihtiyaçlarını karşılamak
3.2.2. İstanbul Kapı çevresindeki ahşap kasa yapım atölyelerinin kaldırılması
3.2.3. İznik kenti ve çevresindeki yerleşimlerin katı atıkların kontrollü şekilde bertaraf tesislerine transferi için düzenli ara depolama tesisleri oluşturulması
3.2.4. Sur içindeki fosseptikler kaldırılarak, arıtma tesisine bağlanan mevcut kanalizasyon sistemine bağlantılarının sağlanması
3.2.5. Sur içinde internet ve elektrik hizmetlerine yönelik altyapının güçlendirilmesi
SOSYAL ve EKONOMİK GELİŞME
HEDEF 4.1. İznik'in kültürel ve doğal değerleri ile uyumlu biçimde "tarımsal gelişme odağı" olmasına yönelik tarım sektörünü güçlendirilmek
4.1.1. Tarım sektöründe üretim, pazar, pazarlama verileri, tarım topraklarının durumu, işgücü ve işletme yapısı ve bunlarla ilgili sorunların, sektördeki beklentilerin tespit edilmesi
4.1.2. Tarım Sektöründe Çiftçi Kayıt Sistemine kayıtlı olmayan çiftçilerin ve arazilerin kaydının yapılması, tarıma yönelik her alanda Çiftçi Kayıt Sistemi verilerinin etkin olarak kullanılması
4.1.4. Üretim planlaması ve kullanılabilir yeni teknikler konusunda tarım çalıştay düzenlenmesi ve İznik Tarımsal Üretim Planı hazırlanması
4.1.6. Uluslararası geçerliliği olan sertifikasyona sahip iyi tarım ve organik tarımın desteklenmesi, bu yönde projelerin geliştirilmesi,
4.1.7. Yeni tarım arazilerinde İznik'e uygun tıbbi ve aromatik bitkilerin üretiminin desteklenmesi
4.1.9. Coğrafi etiketli ürünler başta olmak üzere İznik'e özgü tarımsal ürünlerin marka haline getirilmesi, internet üzerinden tanıtımının ve satışının yapılması için girişimcilerin özendirilmesi
4.1.12. İznik Gölü'nde balık popülasyonunun artırılmasına yönelik balıklandırma çalışmalarının yapılması
HEDEF 4.2. İznik'in kültürel ve doğal değerleri ile uyumlu biçimde "turizm gelişme odağı" olmasını sağlamak, turizm ve hizmetler sektörünü güçlendirmek
4.2.1. İznik'te turizm sektörünün tesis, ziyaretçi, pazar, yatırımcı, iş gücü yapısının tespit edilmesi, sorunların belirlenmesi ve ziyaretçiler ile sektördeki beklentilerinin saptanması
4.2.2. İznik, İznik Gölü ve göl havzasının turizme yönelik fizibilite raporunun oluşturulması
4.2.4. Bölgede sürdürülebilir turizmin gelişmesi için yerel yönetimlere altyapı desteği verilmesi
4.2.7. Otellerde, restoranlarda, satış yerlerinde yöre halkı da dahil edilecek şekilde yöresel mutfak ve geleneksel sanatların bir arada sunulması

HEDEF 4.3. Marka değeri olan İznik Çini üretiminin ve geleneksel el sanatlarının ekonomik sektör olarak güçlendirilmesi
4.3.1. Çini ustalarına, atölyelere, çalışanlarına, yıllık üretime, satış ve pazarlamasına ilişkin bilgileri içeren elektronik veri tabanı oluşturulması ve bilgilerin periyodik olarak güncellenmesi
4.3.3. Çini üretiminde geleneksel malzeme ve üretim yöntemlerinin kullanılmasını desteklemek üzere atölyelerin teknik altyapılarının geliştirilmesi
4.3.4. İznik Çini'si'nin satış ve pazarlaması için geleneksel yöntemlerin dışında günümüzün pazarlama tekniklerinin kullanılması
4.3.6. Geleneksel ahşap fiç, Müşküle iğne oyası, sepet, ipek üretiminin geliştirilmesini, tanıtımını ve pazarlanmasını sağlayacak projelerin yürütülmesi
HEDEF 4.4. İznik'in sosyoekonomik yapısını geliştirmek
4.4.3. Yok olma tehlikesiyle karşı karşıya bulunan İznik Panayırı'nın devamlılığının sağlanması, halk kültürü uzmanlarının içeriğinin tarihteki özelliklerine göre zenginleştirme yönünde tarihsel araştırmalar yapılması
TANITIM ve ZİYARETÇİ YÖNETİMİ
HEDEF 5.1. İznik'in ulusal ve uluslararası tanınırlığını sağlamak
5.1.1. İznik tanıtım filmleri hazırlanması, Kültür ve Turizm Bakanlığınca Türkiye'nin tanıtımında İznik'e yer verilmesi, ulusal ve uluslararası turizm fuarlarına katılım sağlanması (S)
5.1.2. Yurtdışındaki Büyükelçiliklerimiz, Kültür ve Turizm Müşavirlikleri, önemli kültür merkezi ve müzelerde İznik tanıtım etkinlikleri düzenlenerek uzman akademisyenlerin konuşma ve sunum yapmalarının sağlanması, yabancı medya mensuplarının davet edilmesi,
5.1.3. Ülkelerin Türkiye'deki büyükelçileri İznik'e davet edilerek tanıtım yapılması
5.1.4. Türkiye'deki yabancı misyon, enstitü ve araştırma merkezleriyle iletişim kurularak İznik'in tanıtımına yönelik düzenlenecek sergi, konferans, panel gibi etkinliklere davet edilmeleri ve yerli yabancı medyada bu etkinliklere ilişkin haberlere yer verilmesi için girişimde bulunulması (S)
5.1.5. İznik'in tanıtımında, tarihinde önemli yer tutan Osmanlı alim, mutasavvıf, müderris ve düşünürlere yer verilmesi (S)
5.1.6. Bursa'nın Türk Dünyası Kültür Başkenti Döneminde Türki Cumhuriyetlerin önemli merkezlerinde Bursa'ya ve İznik'i tanıtıcı gezici sergi düzenlenmesi
5.1.7. Göçebe Oyunları için gelecek sporculara ve seyircilere belirlenen ziyaret rotaları üzerinden kentin tanıtımının yapılması
5.1.9. Turizm operatörlerinin İznik'i rotaları kapsamına almaları
5.1.10. Ulusal ve uluslararası üne sahip çini sanatçıları davet edilip İznik'te sayılı üretim yapımları sağlanarak İznik'e dikkat çekilmesi
5.1.12. İznik'in tanıtımına yönelik gezi rehberleri, kitapçık, haritalar, sosyal medya araçları gibi tanıtım materyalleri hazırlanması, sesli rehber hizmeti sunulması, İAB web sitesinde bunlara farklı dillerde yer verilmesi
5.1.14. İznik turizm istatistiklerinin tutulması, ziyaretçi profillerinin araştırılması, turizm kapasitesinin belirlenmesi
HEDEF 5.2. Kültürel ve doğal miras alanlarını koruyarak nitelikli şekilde ziyaret edilmelerini sağlamak
5.2.1. Ziyaretçi sayıları, ziyaret dönemleri ve ziyaret edilen alanların taşıma kapasiteleri tespit edilerek, miras alanlarının korunarak ziyaret edilmesine yönelik "Ziyaretçi Yönetim Planı" hazırlanması
5.2.4. Ziyarete kapalı olan anıtsal yapıların ve alanların durumu ve yürütülen çalışmalar hakkında metinsel ve görsel anlatım içerecek şekilde bilgilendirme panoları düzenlenmesi
5.2.5. Somut olmayan kültürel önemine uygun olarak Abdülvahap Sancaktar Tepesi'nin çevre düzenlemesinin yapılması
5.2.7. Hisardere Nekropolünde çıkarılmış olan lahitlerin yeni inşaa edilen İznik Arkeoloji Müzesinde sergilenmesi
5.2.8. I.Murat Hamamı'nın sunum içeriğinin, kentteki diğer müzelerin içerikleri dikkate alınarak çağdaş müzecilik teknikleri ve işletme modeliyle İznik Kent Müzesi olarak yeniden düzenlenmesi
5.2.9. İznik'in kültürel ve doğal miras alanlarına farklı dillerde bilgilendirme panoları yerleştirilmesi,

5.2.10. GoBursa gibi akıllı telefon uygulamaları, oblik fotogrametrik görüntülemeler, karekod uygulamaları gibi teknolojik imkanların kullanımının İznik için daha da geliştirilerek bilgilendirme ve yönlendirmelerin yapılması
HEDEF 5.3.Ziyaretçilerin ilgisini artıracak, İznik'te daha fazla zaman geçirmelerini sağlayacak alternatifli gezi rotaları belirlemek
5.3.4. İznik (Nikaia) ile İzmit (Nikomedia) arasında tanımlanan Hoşgörü Yolu'nun İznik Alan Başkanlığı, İznik Belediyesi ve İl Kültür Turizm Müdürlüğü web sitesinden de tanıtılması
EĞİTİM ve BİLİNÇLENDİRME
HEDEF 6.1. İznik'te yaşayanların ve alan kullanıcılarının kültürel ve doğal mirası koruma bilincini oluşturmak ve farkındalıklarını artırmak
6.1.1. Okullarda derslerin içeriğinde kültürel ve doğal değerlerin önemi ve korunması, kaçak definçiliğin olumsuzlukları konularının işlenmesi, sınıf dışı etkinliği olarak “arkeolog çocuk”, “tarihin muhafızları”, “rehber çocuk”, “tarihimizi tanıyalım”, “zeytin evi” gibi etkinlikler düzenlenmesi (S)
6.1.2. Tüm yaş grubu öğrenciler için İznik'in kültürel ve doğal değerlerinin tanıtımına yönelik eğitim materyalleri, çocuk kitapları, kaliteli belgeseller ve animasyon içerikli filmlerin hazırlanması, resim, öykü, şiir, kısa film, yerel sözlü tarih yazımı gibi yarışmalar düzenlenmesi
6.1.3. Öğretmenler için İznik'teki kültürel mirasın korunması konusunda seminerler düzenlenmesi.
6.1.4. Sivil toplum kuruluşları, meslek odaları ve Halk Eğitim Merkezi aracılığıyla yetişkinler için kültürel miras ve koruma konusunda hem teorik hem de sahada olmak üzere eğitim çalışmalarının düzenlenmesi, kültürel değerlerin de kalkınmanın bir aracı olduğu konusunda bilinç oluşturulması
6.1.5. Kaçak definçiliğin kamusal zararları hakkında bölge halkının bilgilendirmesi için eğitim programı düzenlenmesi
6.1.6. İznik'te yürütülen koruma çalışmalarına ilişkin periyodik haber bültenleri hazırlanarak, basılı ve elektronik olarak kamu kurum çalışanları ile alan kullanıcılarına ulaştırılması (S)
HEDEF 6.2. İznik'in ekonomik yapısını güçlendirmek üzere sektör çalışanlarının ve yerel halkın eğitilmesini ve kapasite gelişimini sağlamak
6.2.1. Turizm ve hizmet sektöründe çalışanların mesleki kapasitelerinin artırılması için sertifikalı eğitim programları düzenlenmesi (S)
6.2.2. Nitelikli ev pansiyonculuğu konusunda eğitimler verilmesi
6.2.3. Turist rehberlerine yönelik İznik özelinde eğitim programları düzenlenmesi
6.2.4. İznik çini atölyelerinde üretim yapanlara ve çalışanlara yönelik periyodik eğitimler düzenlenerek kapasite artırımı sağlanması (S)
6.2.5. İyi tarım ve organik tarım uygulamaları, tarımsal teknik ve teknolojiler, zirai ilaçların kullanımı, budama teknikleri gibi konularda çiftçilere eğitim/rehberlik hizmeti verilmesi, farkındalık oluşturulması (S)
6.2.6. Sivil toplum örgütlerinin kaynak geliştirebilmesine yönelik proje yazma eğitimleri düzenlenmesi (S)
GÜVENLİK, AFET, ACİL DURUM
HEDEF 7.1. Kültürel ve doğal miras alanları ve çevresinde yerel toplum ve alan kullanıcılarının güvenliğini sağlamak
7.1.1. Kamera ve teknolojik odaklı çözümlerle miras alanları ve çevresinin güvenliğinin sağlanması
7.1.4. Mail-i inhidam yapı, harabe, kazı alanları, sondaj çukurları ve şantiye bölgelerinin çevresinde güvenlik amaçlı uyarıcı levhalar yerleştirilmesi
HEDEF 7.2. Riskler tespit edilerek alınacak tedbirleri planlamak ve risk faktörlerini azaltmak
7.2.4. Toprak altı kültürel mirasın yoğun olduğu kent ve çevresinde altyapı, inşaat, tarım gibi fiziki ve inşai faaliyetler sırasında kültür varlığına rastlanması halinde alınması gereken tedbirleri belirleyen “Rastlantısal Buluntu Prosedürü” hazırlanması, halkın ve paydaşların bilgilendirilmesi
7.2.5. Kaçak kazı faaliyetlerinin CBS veri tabanına işlenmesi, bu yolla kaçak kazı yapılması muhtemel yerler belirlenerek önleyici/caydırıcı önlemlerin alınması
7.2.6. Yerleşim alanı içerisinde sandık üretimi yapan işletmeler gibi yangın riski yüksek yerler için yangın riskine karşı tedbirler alınması, hidrant, yangın dolabı yerleştirilmesi, küçük ebatlı yangın müdahale araçlarının temin edilmesi

7.2.11.	Olası bir deprem sonrasında kültür varlıklarının durumunun saptanması için rapor formatı hazırlanması
ERİŞİLEBİLİRLİK	
HEDEF 8.1. İznik'in ulusal ve bölgesel ölçekte ulaşılabilirliğini artırmak	
8.1.1.	Sabiha Gökçen Hava Alanı'na ulaşımı kolaylaştırmak için BURULAŞ BBBUS Orhangazi ve Gemlik transfer noktalarına toplu taşıma imkanı sağlanması
HEDEF 8.2. İznik kent içinde yayaların güvenli ve konforlu dolaşımını öncelikli olmak üzere ulaşım altyapısını iyileştirmek	
8.2.3.	Yollarda güvenli trafik akışının sağlanması için işaretleme, aydınlatma yapılması, hız kesici tedbirler alınması

ORTA VADEDE (3-4 YIL) GERÇEKLEŞTİRİLMESİ PLANLANAN EYLEMLER	
KORUMA	
HEDEF 2.1. İznik'in kültürel ve doğal mirasını günümüz teknolojileri ile belgelemek ve envanterini yapmak	
2.1.1.	İznik'te kültür varlıklarının, sit ve koruma alanı sınırlarının irdelenerek belgelenmelerinin yapılması, CBS tabanlı "İznik Tarihi Miras Envanteri" hazırlanması
2.1.3.	İznik Surları'na ilişkin bugüne kadar yapılmış yazılı/görsel çalışmalar, kısmi olarak yapılmış belgelenmelerin/rölövelerin derlenmesi, surların bütününe rölöve, üç boyutlu tarama ve belgeleme çalışmalarının yapılması
2.1.4.	İznik ve çevre yerleşimlerinde yer alan somut kültürel değerlerdeki önceki medeniyetlere ait izlerin belirlenerek belgelenmesi
2.1.7.	Tüm belgeleme ve araştırma sonuçlarının paylaşımına açık olması (S)
HEDEF 2.2. İznik'in kültürel ve doğal değerlerine, kent yaşamına ilişkin bilgi ve belgeleri derlemek, erişilebilir olmasını sağlamak	
2.2.1.	İznik'le ilgili yayınların, fotoğrafların, haritaların, projelerin ve alanda yürütülen koruma çalışmalarına ait belgelerin yer aldığı, "İznik Kent Belleği ve Dijital Arşivi" oluşturulması, buradaki verilere Alan Başkanlığı web sitesinden de erişim sağlanması
2.2.6.	Kent yaşamı, kentin tarihi, kentsel ve mimari gelişimi konularında bilgi sahibi kişilerle "İznik Sözlü Tarih Projesi"nin gerçekleştirilmesi
2.2.7.	Çini sanatı, yapı sanatı, fiçi yapımı konuları başta olmak üzere "Yaşayan İnsan Hazine" kapsamında araştırmalar yapılarak ulusal envantere kaydının sağlanması
2.2.8.	Farklı inançlara mensup kişilerin fikirleri ile önemli metinlere neden olan din adamları, alim, mutasavvıf, müderris ve düşünürlerle ilgili olarak bilimsel araştırmalar yapılarak yayın yapılması
HEDEF 2.3. İznik'in tüm değerlerini gözetken, ulusal ve uluslararası koruma kriterlerini sağlayan, sürdürülebilir plan, program ve projeler doğrultusunda uygulamalar yapılmasını sağlamak	
2.3.1.	Yapılacak tüm plan ve projelerin İznik Yönetim Planında belirlenen vizyon ve ilkelere göre hazırlanması, daha önce yapılmış olanların gözden geçirilmesi, ihtiyaç saptananların revize edilmesi
2.3.2.	Yapılacak koruma projeleri ve uygulamalarda, İznik ve yakın çevresindeki yerleşmelerde tespit edilen önceki medeniyetlere ait izleri gelecek nesillere aktaracak "koruma" yaklaşımlarının belirlenmesi
2.3.4.	İznik Surları Bilimsel Danışma Kurulu oluşturulması ve belirleyeceği ilkeler doğrultusunda "İznik Surları Koruma ve Çevre Düzenleme Master Planı" hazırlanması
2.3.5.	İznik Surlarına ilişkin daha önce yapılmış plan ve projelerin İznik Surları Bilimsel Danışma Kurulunun belirleyeceği ilkeler ve yönlendirmeleri doğrultusunda gözden geçirilerek bütüncül olarak revize edilmesi

2.3.9. İznik Gölü Havzasının doğal değerlerinin korunması için İznik Gölü Sulak Alan Yönetim Planında tanımlanan faaliyetlerin uygulanması, planın İznik Gölü Havzasının doğal ve kültürel değerlerinin korunmasını gözeterek geliştirilmesi
HEDEF 2.4. Kültürel ve doğal miras değerlerinin koruma ilkelerini gözeterek çevre düzenlemeleri ve çağdaş teknikler ile sunumunun yapılmasını sağlamak
2.4.5. Eşrefzade Camii ve haziresi ile Hacı Özbek Camii arasındaki çevre düzenlemesinin alanın önemine göre yeniden düzenlenmesi
HEDEF 2.4. Kültürel ve doğal miras değerlerinin koruma ilkelerini gözeterek çevre düzenlemeleri ve çağdaş teknikler ile sunumunun yapılmasını sağlamak
2.4.13. Çini Fırınları Kazı Alanı için hazırlanmış olan kazı alanı üst örtü projesinin uygulanması
MEKANSAL KALİTE
HEDEF 3.3. İznik'in kültürel, doğal, kentsel, mimari değerlerini mekânsal planlama araçları ile korumak ve kentsel kimliğini iyileştirip güçlendirmek
3.1.2. 1/25.000 ölçekli İznik Gölü Nazım İmar Planı gözden geçirilerek alanın korunmasını ve İznik'in üstün evrensel değeri gözetilerek gereken revizyonların yapılması
3.1.3. İznik Suriçi Koruma Amaçlı İmar Planı ile Surdışı İmar Planının ilişkilendirilip, surların iç bölgesi ve dışındaki alanlara, tampon bölgelere ilişkin bütüncül plan kararları, politikalar oluşturulması, planların bunlara göre revize edilmesi
3.1.4. İznik'in kentsel kimliğini tanımlayabilecek alanlar belirlenerek, sokak sağlamlığı, çevre düzenleme projeleri ve kentsel tasarım projelerinin hazırlanması ve uygulanması
3.1.5. Kıyı ve kent bütünleşmesini sağlayacak ve kıyının kullanımını arttıracak yöreye özgü bitki türleri ve ağaçların kullanıldığı çevre düzenlemelerinin yapılması.
HEDEF 3.2. Sürdürülebilir ve kaliteli kentsel yaşamın gereği olan sosyal ve teknik altyapı ihtiyaçlarını karşılamak
3.2.1. Sosyal etkileşimi arttıracak şekilde buluşma mekânları, gençlik merkezleri, kültür merkezleri, etkinlik salonları, tiyatro, sergi alanları gibi kamusal mekânlar ve kültürel donatı alanlarının düzenlenmesi (Orta+Uzun)
3.2.6. Kent içi ve kent dışında oluşturulacak gezi rotaları üzerinde dinlenme ve mola noktaları düzenlenmesi, altyapılarının yapılması
SOSYAL VE EKONOMİK GELİŞİM
HEDEF 4.1. İznik'in kültürel ve doğal değerleri ile uyumlu biçimde "tarımsal gelişme odağı" olmasına yönelik tarım sektörünü güçlendirmek
4.1.3. Planlı üretim ve pazarlama için üretici birliklerinin kurulmasının desteklenmesi
4.1.5. İznik ölçeğine uygun olarak zeytin, üzüm, domates, meyve işleme ve depolama tesislerinin kurulmasının desteklenmesi
4.1.8. Yöreye özgü tarım ürünlerinin tanıtım ve pazarlamasının yapılabilmesi, kırsal nüfusun ürününü satabileceği yöresel pazarlar ile ana ulaşım aksları üzerinde satış birimleri kurulması
4.1.10. Kurulmuş ancak faal olmayan tarım kooperatiflerinin aktif hale getirilmesi
HEDEF 4.2. İznik'in kültürel ve doğal değerleri ile uyumlu biçimde "turizm gelişme odağı" olmasını sağlamak, turizm ve hizmetler sektörünü güçlendirmek
4.2.3. İznik ile kırsal alanlarda tarih, kültür ve peyzaj bağlamında benzersiz mekanlar yaratarak bir araya gelen tüm unsurları dikkate alan, bölgenin tarihten gelen ve halen devam eden kırsal kimliğini koruyan, yönetim planına sadık, yapı yoğunlaşmasını, nüfus artmasını önleyen, kentin yavaş şehir potansiyelini gözeterek İznik ve İznik Gölü Havzası Turizm Master Planının hazırlanması
4.2.5. İznik Gölü'nde su sporları tesislerinin ve alt yapısının iyileştirilerek geliştirilmesi
HEDEF 4.3. Marka değeri olan İznik Çinisi üretiminin ve geleneksel el sanatlarının ekonomik sektör olarak güçlendirilmesi

4.3.2.	Toplantı salonu, sergi salonu, sanat galerileri, atölye, Ar-Ge birimi, laboratuvar ve benzeri alanları içeren “İznik Çinisi Mükemmeliyet Merkezi” kurulması
4.3.5.	Her aşaması el emeği ürünü olan “İznik Çinisi” için bir barkod sistemi geliştirilerek, ürünlerde "İznik Çinisi" markasının yer alması
HEDEF 4.4. İznik'in sosyoekonomik yapısını geliştirmek	
4.4.1.	İznik'in tarım ve turizm sektörlerinin ihtiyacına yönelik, kalifiye eleman yetiştirmeye dayalı meslek liselerinin açılması yönelik ihtiyaç analizi yapılması
TANITIM VE ZİYARETÇİ YÖNETİMİ	
5.1. İznik'in ulusal ve uluslararası tanınırlığını sağlamak	
5.1.8.	İstanbul, Ankara, Antalya ve İzmir Havaalanlarında İznik'i tanıtıcı sergiler düzenlenmesi
5.1.11.	İznik'te yürütülen kazı çalışmalarında bulunan eserler ile önemli müzelerimizde geçici sergiler düzenlenmesi
HEDEF 5.2. Kültürel ve doğal miras alanlarını koruyarak nitelikli şekilde ziyaret edilmelerini sağlamak	
5.2.2.	Arkeolojik kazılar ve mimari restorasyonlar nedeniyle kapalı olan alanların ve anıtsal yapıların, çevre düzenlemeleri yapılarak uygun görülen bölümlerinin denetimli/rehberli ziyarete açılması
5.2.3.	Roma Tiyatrosunda onaylı restorasyon ve çevre düzenleme projesine göre gerekli düzenlemeler yapılarak konser ve gösteriler düzenlenmesi
5.2.6.	Senatus Sarayı, Koimesis Kilisesi gibi günümüzde bulunmayan anıtsal yapıların tanıtımı amacıyla, yapılmakta olan müzede bilgilendirici düzenleme yapılması
HEDEF 5.3.Ziyaretçilerin ilgisini artıracak, İznik'te daha fazla zaman geçirmelerini sağlayacak alternatifli gezi rotaları belirlemek	
5.3.1.	İznik Tarihi Kent Merkezi Yönetim Alanında Osmanlı yapıları rotası, Helenistik ve Roma Eserleri rotası, Bizans dönemi eserleri rotası, Roma Su Yolu rotası, çini atölyeleri ve Çini Fırınları Kazı Alanı rotası gibi farklı süreli ve temalı alternatif gezi rotaları oluşturulması
5.3.2.	İznik Surları Koruma ve Çevre Düzenleme Master Planı kapsamında surlardaki farklı dönemlere ait katmanların izleneceği “Sur Ziyaret Rotası” oluşturulması
5.3.3.	Tarihi Kent Merkezi, Hisardere, Hipoje, Dikilitaş hoşgörü ve inanç rotası oluşturulması
5.3.5.	Dikilitaş, Üç Tepeler Tümülüsü, Hipoje, Hisardere Nekropolü, Herakles Kabartması, Derbent Değirmenkaya Mezar Anıtı arasında bisiklet ile ulaşım sağlanacak “Nekropol Kültür Yolu” rotası oluşturulması
EĞİTİM VE BİLİNÇLENDİRME	
HEDEF 6.2. İznik'in ekonomik yapısını güçlendirmek üzere sektör çalışanlarının ve yerel halkın eğitilmesini ve kapasite gelişimini sağlamak	
6.2.7.	Yerel halkın bilgi ve beceri düzeyleri, beklentileri tespit edilerek, ihtiyaç duyulan alanlarda mesleki eğitim programları düzenlenmesi
6.2.8.	İznik'teki yabancı göçmen nüfus içerisinde geleneksel yapı sanatı konusunda bilgi ve tecrübe sahibi olanların bu alanda istihdam edilebilmeleri için eğitim programları düzenlenmesi
GÜVENLİK, AFET, ACİL DURUM	
HEDEF 7.1. Kültürel ve doğal miras alanları ve çevresinde yerel toplum ve alan kullanıcılarının güvenliğini sağlamak	
7.1.2.	Miras alanları, müze ve ören yerlerinde yangın ve hırsızlığa karşı teknolojik güvenlik tedbirlerinin sağlanması

7.1.3.	Sokak ve caddelerin yanı sıra kültür varlıklarının çevresinde de güvenlik açısından aydınlatma eksikliklerinin giderilmesi
HEDEF 7.2. Riskler tespit edilerek alınacak tedbirleri planlamak ve risk faktörlerini azaltmak	
7.2.1.	Yönetim alanı bütününde deprem, sel, yangın, kuraklık, iklim değişikliği ve diğer afetlere yönelik risk durumu tespitleri yapılarak yaşanabilecek en kötü şartlara göre afet ve acil durum müdahale planı ve müdahale modelleri oluşturulması ve uygulanması
7.2.2.	Kültürel miras alanlarına, kentteki ve kırsal alandaki geleneksel mimari mirasa yönelik riskler tespit edilerek, bu risklerin azaltılmasına ve sakınılmasına yönelik önlemlerin belirlenerek hayata geçirilmesi
7.2.3.	Müze ve ören yerleri için acil durum eylem planlarının hazırlanması, ziyaretçi taşıma kapasitesinin aşılması nedeniyle oluşabilecek risklere karşı önlemlerin alınması
7.2.7.	Yönetim alanı ve çevresinde orman yangınlarına yönelik risk faktörleri tespit edilmesi ve gerekli tedbirlerin alınması
7.2.8.	Olası bir iklim değişikliği riski karşısında İznik ve hinterlandında su rejimi değişiklikleri ve kuraklık riskine adaptasyon stratejilerinin geliştirilmesi
7.2.9.	Olası bir afet durumunda kullanılmak üzere CBS tabanlı İznik ulaşım haritası oluşturulması ve otopark planlaması yapılması
7.2.10.	Olası bir afet durumunda ziyaretçiler için tahliye planları oluşturulması, rehberlere bu plan doğrultusunda eğitim verilmesi (S)
ERİŞİLEBİLİRLİK	
HEDEF 8.1. İznik'in ulusal ve bölgesel ölçekte ulaşılabilirliğini artırmak	
8.1.3.	İznik kent merkezi ile Bursa il merkezi ve İznik'in kırsal mahalleleri arasındaki toplu taşıma olanaklarının geliştirilmesi
HEDEF 8.2. İznik kent içinde yayaların güvenli ve konforlu dolaşımını öncelikli olmak üzere ulaşım altyapısını iyileştirmek	
8.2.1.	Motorsuz ulaşım araçlarının yaygınlaştırılması, toplu taşımanın geliştirilmesi, ulaşım altyapısının düzenlenmesi gibi konuları içeren İznik Ulaşım Ana Planı hazırlanması
8.2.2.	Kılıçaslan Caddesinin tamamının kontrollü yaya yolu olarak düzenlenmesi
8.2.4.	İznik Tarihi Kent Yönetim Alanı içerisinde güvenli dolaşımı sağlayan, alternatif ulaşım sistemleri geliştirilerek, bisiklet, scooter/ elektrikli bisiklet, akülü araç gibi ulaşım türlerinin yaygınlaşmasının teşvik edilmesi
8.2.5.	Ziyaret noktaları ve ziyaret rotaları öncelikle dikkate alınmak üzere kent içinde düzenli otopark alanlarının tesis edilmesi

UZUN VADEDE (5 YIL VE ÜZERİ) GERÇEKLEŞTİRİLMESİ PLANLANAN EYLEMLER

KORUMA

HEDEF 2.3. İznik'in tüm değerlerini gözeterek, ulusal ve uluslararası koruma kriterlerini sağlayan, sürdürülebilir plan, program ve projeler doğrultusunda uygulamalar yapılmasını sağlamak

2.3.6. Hipoje, Obelisk ve Hisardere'nin korunması için yapılacak çalışmaları ve yöntemleri tanımlayan Koruma Programlarının hazırlanması

2.3.7. Hipoje'nin özgünlüğüne uymayan uygulamalardan arındırılması, bütünlüğünü ve özgünlüğünü korumaya yönelik restorasyon projelerinin hazırlanması

HEDEF 2.4. Kültürel ve doğal miras değerlerinin koruma ilkelerini gözeterek çevre düzenlemeleri ve çağdaş teknikler ile sunumunun yapılmasını sağlamak

2.4.1. İznik Surları'nın çevresindeki özel mülkiyetler de kamulaştırılarak, İznik Kent Surları'nın ihtişamını sergileyen çevre düzenleme projelerinin ve uygulamalarının yapılması

2.4.3.	Hipoje ve Hisardere Koruma Programlarının kararları doğrultusunda çevre düzenlemelerinin yapılması
2.4.4.	Ayasofya Orhan Camii'nin kendi bütünü, kent meydanı ve Kılıçaslan Caddesi ile ilişkisi düşünülerek çevre düzenlemesinin yenilenmesi
2.4.7.	Göl Kapı bölümündeki sahilde, mendirekleri korunmuş olan antik limanın çevre düzenlemesi yapılarak görünürlüğünün sağlanması
2.4.8.	İznik Roma Tiyatrosu'nun restorasyonunun ve çevredeki yapıların sağlıklılaştırılmasını da içeren çevre düzenlemesinin yapılması
2.4.9.	Dört Tepeler Tümülüsü, Merdivenkaya gibi İznik'in kültürel değerleri açısından önem taşıyan alanların çevre düzenlemelerinin yapılması
2.4.11.	Koimesis Kilisesi ve Böcek Ayazma arasında kalan taşınmazlar da kamulaştırılarak her iki yapının birlikte sunulabileceği çevre düzenlemesinin yapılması
SOSYAL VE EKONOMİK GELİŞİM	
HEDEF 4.1. İznik'in kültürel ve doğal değerleri ile uyumlu biçimde "tarımsal gelişme odağı" olmasına yönelik tarım sektörünü güçlendirmek	
4.1.11.	Balıkçılık kooperatiflerinin katılımıyla balık işleme tesisi kurulmasının desteklenmesi
TANITIM VE ZİYARETÇİ YÖNETİMİ	
HEDEF 5.3.Ziyaretçilerin ilgisini artıracak, İznik'te daha fazla zaman geçirmelerini sağlayacak alternatifli gezi rotaları belirlemek	
5.3.6.	Doğa yürüyüşü, kuş ve habitasyon gözlemi, meyve toplama, zeytin hasadı, fotoğrafçılık, göl gezisi, bisiklet gezisi rotaları oluşturulması
5.3.7.	Göl kıyısındaki önemli yerleşimler ve alanlar dikkate alınarak gölde gezi amaçlı turların düzenlenmesi
ERİŞİLEBİLİRLİK	
HEDEF 8.1.İznik'in ulusal ve bölgesel ölçekte ulaşılabilirliğini artırmak	
8.1.2.	İznik-İstanbul ve İznik-İzmit arasında aktarmasız toplu taşıma olanakları oluşturulması
8.1.4.	Kent ve bulunduğu bölge için tanımlanacak ulusal ulaşım olanaklarının, kentin yavaş şehir niteliğini ve çevrenin kırsal yapısını tehdit etmeyen, büyük ölçekli proje ve uygulamalara gereksinim duyulmadan tanımlanması

SÜREKLİ YÜRÜTÜLECEK EYLEMLER	
YÖNETİM VE EŞGÜDÜM	
HEDEF 1.1. İznik ile ilgili tüm kurum ve kuruluşların kapasitelerini güçlendirmek	
1.1.3.	Koruma projeleri yürüten kurumlarca, uygulamaların müellif mimarlarca Mimari Teknik Uygulama Sorumluluğunun takibinin yapılması.
HEDEF 1.2. Kültürel ve doğal mirasın korunması konusunda görev yapan kurumların insan kaynağının kapasite gelişimini sağlamak ve güncel tutmak	
1.2.1.	Kültür varlıklarının korunmasıyla ilgili kurumların bünyesindeki personelin eğitim ihtiyaçlarının analizi yapılarak üniversiteler ve meslek odaları ile işbirliği içinde eğitim programları, seminerler düzenlenmesi
1.2.2.	Kurumların görev alanlarıyla ilgili düzenlenecek ulusal ve uluslararası sempozyum, panel, çalıştay gibi bilimsel etkinliklere personelin katılımının teşvik edilmesi ve desteklenmesi

1.3.2. AB, Dünya Bankası, büyükelçilikler ve BEBKA tarafından sağlanan fonlara başvuruların artması için kurum, kuruluş ve STK'ların başvuru dönemleri ve koşulları hakkında düzenli olarak bilgilendirilmesi
HEDEF 1.4. Paydaşların katılımının sağlandığı yönetim modeliyle çalışmaları yürütmek
1.4.1. İznik Alan Yönetimi Danışma Kurulu ile Eşgüdüm ve Denetleme Kurulu'nun eylemler ve projeler hakkında paydaşlar arası işbirliği ve iletişim sağlanması için periyodik olarak toplanması
1.4.2. Kırsal kalkınma çalışmalarını yürüten kurum ve kuruluşların katılımıyla 6 ayda bir rutin değerlendirme toplantılarının yapılması
1.4.4. İznik Alan Başkanlığı tarafından yapılan çalışmaların bilinirliğinin/ tanıtımının sağlanması için kamuoyu bilgilendirme toplantıları ve atölye çalışmaları yapılması, bu amaçla her türlü görsel, basılı ve dijital yayın araçlarının kullanılması
1.4.5. İznik Alan Başkanlığı tarafından yürütülen faaliyetlerle ilgili memnuniyetin, talep ve beklentilerin tespit edilmesi, ilginin ve farkındalığın ölçülmesi için periyodik olarak anket ve odak grup görüşmeleri yapılması
KORUMA
HEDEF 2.2. İznik'in kültürel ve doğal değerlerine, kent yaşamına ilişkin bilgi ve belgeleri derlemek, erişilebilir olmasını sağlamak
2.2.2. İznik ile ilgili bilimsel yayın çalışmalarının desteklenmesi, yayınların nitelik ve nicelik olarak geliştirilmesi
HEDEF 2.3. İznik'in tüm değerlerini gözetken, ulusal ve uluslararası koruma kriterlerini sağlayan, sürdürülebilir plan, program ve projeler doğrultusunda uygulamalar yapılmasını sağlamak
2.3.3. Projelerin bilimsel yöntemlerle ve özgünlüğüne uygun biçimde hazırlanması ve uygulanması için her anıtsal yapı ve kamusal alan için uygulama süreci tamamlanana kadar görev yürütecek Bilimsel Danışma Kurulları oluşturulması
HEDEF 2.5. İznik'in değerlerinin korunmasına ve kullanılmasına yönelik tüm eylemleri izlemek ve denetlemek
2.5.1. Arkeolojik alanlar, anıt eserler ve bunların koruma alanlarına ilişkin periyodik olarak izleme raporlarının hazırlanması
2.5.2. Restorasyon uygulamalarının proje müellifinin denetiminde yürütülmesi, anıtsal yapılar için ayrıca varsa Bilimsel Danışma Kurulunun denetiminin sağlanması
2.5.3. Çini atölyelerinin doğru üretim konusunda Türk Patent Enstitüsü Coğrafi İşaret Tescil Belgesinde tanımlanan ilkelere göre denetlenmesi
2.5.5. İznik Yönetim Alanlarına ilişkin çevresel kirlilik durumunun periyodik olarak izlenmesi, iyileştirici tedbirler alınması.
MEKANSAL KALİTE
HEDEF 3.1. İznik'in kültürel, doğal, kentsel, mimari değerlerini mekânsal planlama araçları ile korumak ve kentsel kimliğini iyileştirip güçlendirmek
3.1.6. İmar planlarına aykırı veya ruhsatlandırılmamış yapıların yapımını ve kullanımını caydırıcı kanuni tedbirlerin istisnasız uygulanması
SOSYAL VE EKONOMİK GELİŞİM
HEDEF 4.2. İznik'in kültürel ve doğal değerleri ile uyumlu biçimde "turizm gelişme odağı" olmasını sağlamak, turizm ve hizmetler sektörünü güçlendirmek
4.2.6. Turistik tesis, pansiyon, lokanta, restoran, günübirlik tesisler ile taksi ve minibüslerin periyodik olarak denetlenmesi ve gerekli yaptırımların uygulanması
HEDEF 4.4. İznik'in sosyoekonomik yapısını geliştirmek
4.4.2. Hıdırellez kutlamaları, asker yemeği, düğün yemeği, zeytin hasatı ve bağ bozumu etkinlikleri gibi gelenek ve göreneklerin canlandırılması ve tanıtılması
4.4.4. Yerel halkın sosyal dayanışmasının ve birlikteliğinin sağlanması amacıyla, hemşeri dernekleri ve göçmen dernekleri ortak etkinlikler düzenlenmesi

TANITIM VE ZİYARETÇİ YÖNETİMİ**HEDEF 5.1. İznik'in ulusal ve uluslararası tanınırlığını sağlamak**

5.1.13. İznik ultra maratonu, fotoğraf festivali, film festivali, UNESCO Dünya Zeytin Günü kutlamaları, İznik Osmanlı Düşünürleri Felsefe Günleri, İznik Üzüm Festivali, Ekinoks Festivali, İznik Triatlonu gibi sosyal ve kültürel etkinliklerin desteklenerek sürdürülmesi

[(S) Sürekli olarak yürütülecek eylemler]

Tablo 39. Bursa İli, İznik İlçesi, Suriçi Tescil Listesi

Anıtsal yapılar			
Envanter No	Adres	Ada No	Parsel No
1 --40	İznik Kalesi ve Surları		
A1	İsmail Bey Hamamı (Selçuk Hamamı)	59	21
A2	Akçeşme (24 parsel kuzeybatısında, yol kenarında)	59	
A3	Hagios Tryhanos Kilise kalıntıları	198	17
A4	Yapı kalıntıları, Bağkur evleri arkası	23	32-33-34-35
A5	Eski duvar kalıntısı	206	5-6-7-8
A6	Cebeci Camii	19	15
A7	Büyük Hamam (Eski Hamam)	2	11-12
A8	Asmalı Camii	15	18
A9	H.Sophia Kilisesi (B.Orhan Camii) (Müze)	147	1
A10	Mahmut Çelebi Camii	267	1
A11	Yapı Kalıntıları (Süreyya Sokak)	160	7-9-19-20
A12	Hacı Hamza Hamamı (II.Murat Hamamı)	146	5
A13	Çini Fırınları (Kazı Alanı)	148	17-18-19-20-21-22-23-24
A14	Roma Tiyatrosu	165	26
A15	Bizans Altyapı Kalıntısı (Ayazma)	214	3
A16	Bizans Kilise kalıntısı	169	27
A17	Yakup Çelebi Zaviyesi	9	14
A18	Yakup Çelebi Türbesi	9	14
A19	Eski Çeşme (Konak Meydanı Sokakta)	4	19
A20	Böcek Ayazması	118	13
A21	Koimesis Kilisesi Kalıntısı	344	4
A22	Eski Çeşme (Lefke Kapı şehir tarafında güneybatı köşesi)	202	5
A23	Çandarlı İbrahim Paşa Türbesi	79	15
A24	Yeşil Camii	80	11
A25	Nilüfer Hatun İmaret (İznik Müzesi)	70	2-3
A26	Şeyh Kudbettin Camii Türbesi- Haziresi	71	4
A27	Eski Hamam Kalıntısı Yeşil Camii Mah.	78	4
A28	Hamam Kalıntısı BKK:10-7-1995/4519	11	15
A29	Aleaddin-i Mısri Türbesi Selvisi	75	2
A30	Küçük Hamam Güçlü Sokakta	229	2
A31	Çandarlı Halil Paşa Türbesi	71	14
A32	Süleyman Paşa Medresesi	112	21
A33	Hacı Özbek Mescidi (Çukur Camii)	73	13
A34	Eski Yapı Kalıntıları	68	15
A35	Eşrefzade Camii-Minaresi- Haziresi-Türbesi	73	1
A36	Bizans Altyapısı Kalıntısı	236(eski 260)	92
A37	Su Kemerleri (Lefke Kapı doğusu)	98	2
A38	Şehir Mezarlığı	96	13
A39	Roma Çağı Kapısı Kalıntısı	202	5
A40	Namazgah (Arap Camii Harbesi) (Musalla)	98	3
A41	Çandarlı Hayrettin Ali Paşa Türbeleri (Mezarlık içi)	96	13
A42	Mahmut Çelebi Çeşmesi	146	8
A43	Çini Fırını Kalıntısı (Kılıçaslan Caddesi)	18	8 parsel güneyi
A44	Afyon Sultan (Ahiveyn Sultan)Türbesi	68	30

A45	Rüstempaşa Hanı	1	20-21-22-23
A46	Huysuzlar Türbesi	1	19
A47	Orhan Kalıntısı Yenişehir Kapı güneydoğusu	142	3
A48	Orhan Camii Yenişehir Kapı güneydoğusu	142	60
A49	Sarı Saltuk Türbesi	11	15
A50	Kırgızlar Türbesi	174	17
A51	Musa Baba Türbesi	122	31
A52	Su Kemeri kalıntısı (Şehir Mezarlığı kuzey sınırı)	96	13
A53	Eski Su yolu kalıntısı (Surduşu İstanbulkapı doğusu)	195	6
A54	Abdülvahap Dede Türbesi	73	13

Sivil Mimarlık Örneği Yapılar

Envanter No-Adı	Adres	Ada	Parsel
Ç1-Konut	Beyler Mah. Kerim Geçidi ve Cırcır Sok. Köşesi	2	28
Ç2-Konut	Beyler Mah. Eski Hükümet Sokak	12	10
Ç3-Konut	Beyler Mah. Hüseyin Oktay Sokak	11	13
Ç4-Konut	Beyler Mah. Hüseyin Oktay Sokak	11	14
Ç5-Konut	Mahmut Çelebi Mah. Maltepe Sokak	150	22
Ç6-Konut	Beyler Mah. Konak Meydanı Sokak	4	22
Ç7-Konut	Beyler Mah. Meydan Sokak	10	8
Ç8-Konut	Beyler Mah. Hamza Geçidi	57	5
Ç9-Konut	Beyler Mah. Afyon Sultan Sokak	5	3
Ç10-Konut	Beyler Mah. Meydanlar Sokak	10	14
Ç11-Konut	Eşrefzade Mah. Alaaddin Mısri Sokak	5	11
Ç12-Konut	Eşrefzade Mah. Eşrefoğlu Sokak	74	54
Ç13-Konut	Eşrefzade Mah. Türbe Sokak	74	22-43
Ç14-Konut	Eşrefzade Mah. Kılıçaslan Caddesi	7	11
Ç15-Konut	Eşrefzade Mah. Kılıçaslan Caddesi	73	2
Ç16-Konut	TESCİLİ KALDIRILDI (BKTVBK 17.9.2003/10024)	112	1
Ç17-Konut	Yeni Mahalle Kılıçaslan Caddesi	112	4
Ç18-Konut	Yeni Mahalle Kemalpaşa Sokak	112	7
Ç19-Konut	Yeni Mahalle Süleymanpaşa Sokak	112	31
Ç20-Konut	Yeni Mahalle Süleymanpaşa Sokak	111	8
Ç21-Konut	Yeni Mahalle Süleymanpaşa Sokak	112	23
Ç22-Konut	Yeni Mahalle Maltepe Sokak	112	20
Ç23-Konut	Yeni Mahalle Kemalpaşa Sokak	122	40
Ç24-Konut	Yeni Mahalle Kemalpaşa Sokak	123	1
Ç25-Konut	Yeni Mahalle Kemalpaşa Sokak	114	9
Ç26-Konut	Yeni Mahalle Kemalpaşa Sokak	114	8
Ç27-Konut	Yeni Mahalle Kemalpaşa Sokak	115	12
Ç28-Konut	Yeni Mahalle Kılıçaslan Caddesi	115	6
Ç29-Konut	Eşrefzade Mah. Kılıçaslan Caddesi	71	15
Ç30-Konut	Eşrefzade Mah. Kılıçaslan Caddesi	71	17
Ç31-Konut	Yeni Mahalles Kılıçaslan Caddesi	114	1
Ç32-Konut	Eşrefzade Mah. İstiklal Sokak	70	5
Ç33-Konut	Eşrefzade Mah. İstiklal Sokak	69	1
Ç34-Konut	Yeşilcami Mah. Eğri Sokak	82	7
Ç35-Konut	Yeşilcami Mah. Yeşilcami Geçidi	80	15
Ç36-Konut	Yeşilcami Mah. Yeşilcami Geçidi	79	19
Ç37-Konut	Yeşilcami Mah. Maltepe Sokak	8	14(eski 5)

	Yenimahalle	111	15
	Eşrefzade Mahallesi	75	26
	Eşrefzade Mahallesi	74	47
	Yenimahalle	112	25
	Yenimahalle	112	26
	Mahmut Çelebi Mahallesi	150	21
Doğal Anıtlar			
Envanter No-Adı	Adres	Ada	Parsel
D1 - Çınar	Kılıçaslan Caddesi	58	9 parsel önü
D2 - Çınar	Kılıçaslan Caddesi	58	9 parsel önü
D3- Akasya	Atatürk Caddesi	145	1 parsel köşesi
D4 - Çınar	Orman Sokak ile Kılıçaslan Caddesi köşesi	58	11 parsel köşesi
D5 - Çınar	Belediye Sokak ile Kılıçaslan Caddesi Köşesi	147	3 parsel köşesi
D6- Akasya	Orman Sokak	11	19 parsel köşesi
D7 - Çınar	Orman Sokak	11	19 parsel ortası
D8 - Çınar	Orman Sokak	11	19 parsel ortası
D9 - Çınar	Kılıçaslan Caddesi	11	19 parsel güneyi
D10 - Çınar	Kılıçaslan Caddesi	1	2 parsel önü
D11 - Çınar	Kılıçaslan Caddesi	11	19 parsel güneyi
D12 - Çınar	Kılıçaslan Caddesi	1	4 parsel önü
D13- Çınar	Kılıçaslan Caddesi	11	19 parsel güneyi
D14 - Çınar	Derman Sokak ile Kılıçaslan Caddesi köşesi	11	10 parsel köşesi
D15 - Çınar	Hakkı Sokak ile Kılıçaslan Caddesi köşesi	1	6 parsel köşesi
D16 - Çınar	Hakkı Sokak ile Kılıçaslan Caddesi köşesi	1	10 parsel önü
D17 - Çınar	Derman Sokak ile Kılıçaslan Caddesi köşesi	57	22 parsel köşesi
D18 - Çınar	Hakkı Sokak ile Kılıçaslan Caddesi köşesi	149	1 parsel köşesi
D19 - Çınar	Kılıçaslan Caddesi	57	21 parsel önü
D20 - Çınar	Kılıçaslan Caddesi	149	5 parsel önü
D21 - Çınar	Kılıçaslan Caddesi	57	21 parsel önü
D22 - Çınar	Pazar Sokak ile Kılıçaslan Caddesi köşesi	149	8 parsel köşesi
D23 - Çınar	Kılıçaslan Caddesi	57	16 parsel önü
D24 - Çınar	Pazar Sokak ile Kılıçaslan Caddesi köşesi	150	1 parsel köşesi
D25 - Çınar	Kılıçaslan Caddesi	57	15 parsel önü
D26 - Çınar	Kılıçaslan Caddesi	57	14 parsel önü
D27 - Çınar	Kılıçaslan Caddesi	57	11 parsel önü

D28 - Çınar	Kılıçaslan Caddesi	57	12 parsel güneyi
D29 - Çınar	Kılıçaslan Caddesi	150	7 parsel önü
D30 - Çınar	Kılıçaslan Caddesi	111	1 parsel kuzeyi
D31- Çınar	Kılıçaslan Caddesi	7	13 parsel önü
D32 - Çınar	Kılıçaslan Caddesi	7	11 parsel kuzeyi
D33- Çınar	Eşrefoğlu Sokak ile Kılıçaslan Caddesi köşesi	7	11 parsel köşesi
D34 - Çınar	Kılıçaslan Caddesi	112	1 parsel önü
D35 - Çınar	Kılıçaslan Caddesi	73	13 parsel güneyi
D36- Çınar	Kılıçaslan Caddesi	73	11 parsel önü
D37 - Çınar	Kılıçaslan Caddesi	112	4 parsel önü
D38 - Çınar	Kılıçaslan Caddesi	73	16 parsel önü
D39 - Çınar	Kılıçaslan Caddesi	73	16 parsel önü
D40 - Çınar	Mevlana Sokak ile Kılıçaslan Caddesi köşesi	73	9 parsel güneyi
D41 - Çınar	Kılıçaslan Caddesi	73	9 parsel güneyi
D42 – Fıstık Çamı	Mevlana Sokak	72	16 parsel kuzey-doğu köşesi
D43 - Çınar	İstiklal Sokak ile Kılıçaslan Caddesi köşesi	71	17 parsel güneyi
D44 - Çınar	Kılıçaslan Caddesi	71	6 parsel önü
D45 - Çınar	Müze Sokak	80	12 parsel batısı
D46 - Çınar	Müze Sokak ile Kılıçaslan Caddesi köşesi	80	12 parsel güneyi
D47 - Çınar	Kılıçaslan Caddesi	80	12 parsel güneyi
D48 - Çınar	Kılıçaslan Caddesi	80	12 parsel güneyi
D49 - Çınar	Kılıçaslan Caddesi	80	12 parsel güneyi
D50 -Çınar	Kılıçaslan Caddesi	77	1 parsel kuzeyi
D51 -Çınar	Yeşilcami Geçidi	78	3 parsel kuzeyi
D52 -Çınar	Yeşilcami Geçidi	78	3 parsel kuzeyi
D53 -Çınar	Kılıçaslan Caddesi	79	19 parsel önü
D54 -Çınar	Kılıçaslan Caddesi	79	18 parsel önü
D55-Çınar	Kılıçaslan Caddesi	79	17 parsel önü
D56 -Çınar	Eğri Sokak ile Kılıçaslan Caddesi köşesi	79	14 parsel güneydoğu köşesi
D57-Akasya	Kılıçaslan Caddesi	79	14 parsel içi
D58-Akasya	Kılıçaslan Caddesi	79	14 parsel içi
D59-Çitlembik Selvi	Kılıçaslan Caddesi	79	14 parsel kuzeyi (Tescil

			Kayı Kaldırıldı)
D60 -Selvi	Topkapı Sokak	67	10 parsel güneyi
D61-Topkapı Çınarı	Topkapı Sokak	67	12 parsel güneyi
D62 -Çınar	Alaaddin Mısri Sokak	75	1 parsel kuzeyi
D63 -Çınar	Alaaddin Mısri Sokak ile Afyon Sultan Sokak kesişimi	56	2 parsel kuzey doğu köşesi (Tescil Kaydı Kaldırıldı)
D64 -Çınar	Meydan Sokak ile Afyon Sultan Sokak kesişimi	36	2 parsel güney doğu köşesi (Tescil Kaydı Kaldırıldı)
D65 -Çınar	Akçeşme Sokak	194	1 parsel batısı